

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**İHSAN OKTAY ANAR'IN "PUSLU KITALAR ATLASI"
ROMANINDA SÖZ VARLIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe ŞAHİN İLGÖR

Balıkesir, 2015

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**İHSAN OKTAY ANAR'IN "PUSLU KITALAR ATLASI"
ROMANINDA SÖZ VARLIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe ŞAHİN İLGÖR

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT**

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 200112511002 numaralı Ayşe ŞAHİN İLGÖR'ün hazırladığı "İhsan Oktay Anar'ın "Puslu Kıtalar Atlası" Romanında Söz Varlığı" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 15.01.2016 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile karar verilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Hülya SAVRAN

İmza

Üye (Danışman)Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT

İmza

Üye Doç. Dr. Murat CERİTOĞLU

İmza

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

..15./01./2016

Enstitü Müdürü
Halil İbrahim Şahin
Doç. Dr. Halil İbrahim ŞAHİN

ÖN SÖZ

Söz varlığı, en genel biçimde bir dile ait söz ve sözcükler toplamı olarak tanımlanabilir. Kelime hazinesi, sözcük dağarcığı, vokabüler gibi terimlerle karşılanan söz varlığı, bir dilin yalnızca sözcüklerini değil atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözleri vb. anlatım çeşitlerini de kapsayan bir bütündür.

Dil biliminin leksikoloji (sözcük bilimi) alanı kapsamında yer alan söz varlığı çalışmaları, o dilin tarihine ışık tutar; dilde zaman içerisinde meydana gelen ses, anlam, biçim, söz dizimi değişikliklerini yansıtır. Ayrıca o toplumun yaşam biçimi, gelenek ve görenekleri, dinî inanışları, dünya görüşü; yani maddi ve manevi kültürü hakkında da bilgiler verir.

Dil, toplumsal kültür birikiminin oluşumunda ve aktarımında en etkili araçtır. Dil üzerine gerçekleştirilen çalışmalar, bir dile ait sözlü ve yazılı ürünlerin art zamanlı ve eş zamanlı olarak incelenmesi ile ortaya konmaktadır. Yazı dili, yazılı metinlerde ifadesini bulur. Yazılı metinler içerisinde edebiyat ürünleri önemli bir bölüm teşkil eder. Edebî metinleri anlamak için öncelikle metinlerde kullanılan dili anlamak gerekir.

Dil ile söz arasında bir ilişki vardır. Söz, soyut olan dilin bireyin ifadesiyle somut hale gelmesidir. Yazar ve şairler oluşturdukları edebî metinlerde günlük dilden farklı, edebî bir dil kullanırlar. Edebî eserlerde dil ve anlatımın farklılaşması yazarın üslubu ile ilgilidir. Edebî metinlerin dili üzerinde yapılan betimsel nitelikli bir çalışma ile yazarın metnindeki söz varlığı tespit edilebilir, bu söz varlığından yola çıkılarak sanatçının üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulabilir.

Bu çalışmada, İhsan Oktay Anar'ın "Puslu Kıtalar Atlası" romanındaki söz varlığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma, "Puslu Kıtalar Atlası" romanının İletişim Yayınları tarafından 2014 yılında yayımlanan 51. baskısı esas alınarak hazırlanmıştır.

Çalışmada sözcük, söz, söz varlığı, söz varlığının içerdiği öğeler, İhsan Oktay Anar ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. "Puslu Kıtalar Atlası" romanının söz varlığı kavram alanlarına göre sınıflandırılmıştır. Romanda bulunan deyim ve ikilemeler tespit edilmiş, deyimler açıklanmış, ayrıca deyim ve ikilemelerin geçtiği satırlar sayfa

numaraları ile birlikte ilgili deyim ve ikilemenin altında verilmiştir. Romanda bulunan alıntılar tespit edilmiştir. Kişi ve yer adlarına ait özel adlar dizini hazırlanmıştır. “Puslu Kıtalar Atlası” romanındaki söz varlığı ile ilgili gramatikal dizin çalışması yapılmıştır.

Araştırma betimsel nitelikli metin inceleme çalışmasıdır. Araştırmada Çağdaş Türk Edebiyatının önemli yazarlarından İhsan Oktay Anar’ın “Puslu Kıtalar Atlası” romanındaki söz varlığı tespit edilmeye çalışılmış ve bu söz varlığından yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir eserinin söz varlığının incelenmesi ile de Türkçenin gerçek söz varlığının ortaya çıkarılmasına katkı sağlanacağı öngörülmektedir.

Çalışma boyunca yardımlarını esirgemeyen ve araştırmanın titizlikle yürütülmesini sağlayan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT’a; öğrenimim süresince ufku zenginleştiren Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalı öğretim üyelerine; bu süreçte manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme ve iş arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe ŞAHİN İLGÖR

ÖZET

İHSAN OKTAY ANAR'IN "PUSLU KITALAR ATLASI" ROMANINDA SÖZ VARLIĞI

ŞAHİN İLGÖR, Ayşe

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT

2015, 514 sayfa

Bu çalışmada, İhsan Oktay Anar'ın "Puslu Kıtalar Atlası" adlı romanındaki söz varlığının ortaya konması amaçlanmıştır. Dil biliminin sözcük bilimi alanıyla ilgili olan çalışmada Doğan Aksan'ın "Türkçenin Sözcük Varlığı" adlı eseri temel çerçeve olarak alınmış, başka kaynaklar ve romandaki söz varlığı göz önüne alınarak bir sınıflandırma yapılmıştır. Araştırma, son dönem Türk romanına ait bir örnekten hareketle, söz varlığı ile ilgili tespitler yapmayı amaçlayan betimsel nitelikli metin inceleme çalışmasıdır.

"Giriş" bölümünde çalışmanın problemi tespit edilmiş; amacı ve önemi açıklanmış; çalışma ile ilgili varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar verilmiştir.

"İlgili Alanyazın" bölümünde sözcük ve söz varlığı tanımlanmış, söz varlığının içerdiği öğeler ayrıntılı bir biçimde açıklanmış, tez konusu doğrultusunda daha önce yapılan çalışmalar tanıtılmıştır.

"Yöntem" bölümünde araştırmanın modeli, bilgi toplama kaynakları hakkında bilgi verilmiştir.

"Bulgular ve Yorumlar" bölümünde İhsan Oktay Anar'ın hayatı, sanatı ve "Puslu Kıtalar Atlası" adlı romanı hakkında bilgiler verilmiştir. Romandaki söz varlığı

ögeleri kavram alanlarına göre sınıflandırılmış, eserde geçen deyimler ve ikilemeler tespit edilerek romanda geçtikleri satırlar sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir. Alıntı söz ve sözcüklerle ilgili tespitlerde bulunulmuştur. Romanda geçen kişi ve yer adlarının dizini hazırlanmış ve “Puslu Kıtalar Atlası” romanının gramatikal dizin çalışması yapılmıştır.

“Sonuç ve Öneriler” bölümünde araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen genel sonuçlara yer verilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

“Kaynakça” bölümünde araştırmada yararlanılan kaynakların listesi verilmiştir.

İnceleme sonucunda İhsan Oktay Anar’ın “Puslu Kıtalar Atlası” adlı eserinin söz varlığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir eserinin söz varlığının incelenmesi ile de Türkçenin gerçek söz varlığının ortaya çıkarılmasına katkı sağlanacağı öngörülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sözcük, Söz Varlığı, İhsan Oktay Anar, Puslu Kıtalar Atlası

ABSTRACT

THE VOCABULARY IN İHSAN OKTAY ANAR’S NOVEL “PUSLU KITALAR ATLASI”

ŞAHİN İLGÖR, Ayşe

Master Degree, Department of Turkish Language and Literature

Adviser: Yrd. Doç. Dr. Hüseyin DURGUT

2015, 514 Pages

The study aimed to reveal the presence of vocabulary in the novel "Puslu Kitalar Atlası" of İhsan Oktay Anar. In the study, which is related to the lexicology in linguistic science, the study of Doğan Aksan’s “Türkçenin Sözcük Atlası” was taken as the basic framework, a classification was made by taking into account the other sources and vocabulary in the novel. The study starting from a sample of recent Turkish novel is descriptive text analysis which aims to determine the vocabulary.

The problem of the study was identified in "Introduction"; the purpose and the significance were explained; assumptions, limitations and definitions were given.

Lexeme and vocabulary were described, the components of the vocabulary explained in detail, and the earlier studies in line with the topic were introduced in "Related literature".

In "Methods", the information was given about the model of the study and the data collection resources. In "Results and Comments", information was given about Anar's life, his art and his novel "Puslu Kitalar Atlası". The components of vocabulary in the novel classified according to the concept of field work, the phrases and reduplications were detected and provided with the page numbers. Quotation was

detected. The index related to the names of the people and the places in the novel was given and the grammatical index study of the novel "Puslu Kitalar Atlası" was conducted.

In "Conclusions and Recommendations", general results obtained based on the findings were given and suggestions were made.

A list of resources used in the study was given in "References".

Vocabulary has been tried to be determined as a result of the examination of Anar's "Puslu Kitalar Atlası" novel. With works in Turkish language, an author who has made significant contributions to the presence of vocabulary in the Turkish language, by examining the vocabulary in one of his works it is also expected to contribute to uncover the true vocabulary presence in the Turkish language.

Key Words: Lexeme, Vocabulary, İhsan Oktay Anar, Puslu Kitalar Atlası

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. PROBLEM.....	1
1. 2. AMAÇ.....	3
1. 3. ÖNEM	4
1. 4. VARSAYIMLAR.....	5
1. 5. SINIRLILIKLAR	5
1. 6. TANIMLAR.....	5
2. İLGİLİ ALANYAZIN	7
2. 1. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2. 1. 1. Sözcük ve Söz.....	7
2. 1. 2. Söz Varlığı	9
2. 1. 2. 1. Söz Varlığının İçerdiği Öğeler.....	12
2. 1. 2. 1. 1. Temel Söz Varlığı	12
2. 1. 2. 1. 2. Atasözleri.....	13
2. 1. 2. 1. 3. Deyimler.....	14
2. 1. 2. 1. 4. İkilemeler	16
2. 1. 2. 1. 5. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)	18
2. 1. 2. 1. 6. Kalıplaşmış Sözler	19
2. 1. 2. 1. 7. Terimler	19
2. 1. 2. 1. 8. Alıntılar	20
2. 1. 2. 1. 9. Çeviri Sözcükler	21
2. 2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	22
3. YÖNTEM	37
3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	37
3. 2. BİLGİ TOPLAMA KAYNAKLARI.....	37

3. 3. BİLGİLERİN TOPLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	38
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	41
4. 1. İHSAN OKTAY ANAR	41
4. 1. 1. Hayatı	41
4. 1. 2. Sanatı	41
4. 1. 3. Eserleri	49
Puslu Kıtalar Atlası.....	49
Kitab-ül Hiyele.....	49
Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri.....	50
Amat	50
Suskunlar	50
Yedinci Gün	50
Gâliz Kahraman	50
4.2. PUSLU KITALAR ATLASI	51
4.2.1.Puslu Kıtalar Atlası Romanının Özeti	56
4.3. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN ADLANDIRMALARIN KAVRAMSAL TASNİFİ.....	59
4. 3. 1. Akrabalık, Yakınlık Adları	59
4. 3. 2. Alet, Araç Adları	59
4. 3. 3. Bitki Adları	67
4. 3. 4. Çocuk ve Yetişkin Oyunları ile İlgili Adlar	68
4. 3. 5. Denizcilikle İlgili Adlar	70
4. 3. 6. Dil, Kavim, Millet, Mensubiyet Adları	70
4. 3. 7. Dil Bilgisi, Yazma Sanatı, Edebiyat İle İlgili Adlar	71
4. 3. 8. Dinî, Manevi Hayat ve Ölümle İlgili Adlar	74
4. 3. 9. Doğum, Hayat, Hayatın Dönemleri ile İlgili Adlar	78
4. 3. 10. Giyim Kuşamla İlgili Adlar	79
4. 3. 11. Güzel Sanatlarla İlgili Adlar	80
4. 3. 12. Hastalık Adları	81
4. 3. 13. Hayvanlar ve Hayvancılıkla İlgili Adlar.....	83
4. 3. 14. İnsan Bedeni, Organların İşlevleri ile İlgili Adlar	86
4. 3. 15. İnsani Vasıf ve Duygu Adları	89
4. 3. 16. Maden, Kimya, Ecza ile İlgili Adlar	102

4. 3. 17. Mekân Adları.....	104
4. 3. 18. Mesleki Adlandırmalar	107
4. 3. 19. Ölçü Adları	112
4. 3. 20. Renk Adları	114
4. 3. 21. Savaş, Askerlik, Devlet Yönetimi ile İlgili Adlar.....	115
4. 3. 22. Sayı Adları	119
4. 3. 23. Tabiat, Hava Olayları, Gökyüzü ile İlgili Adlar.....	121
4. 3. 24. Ticaret, İş, Para, Maliye ile İlgili Adlar.....	124
4. 3. 25. Yiyecek, İçecek Adları.....	126
4. 3. 26. Yön Adları	127
4. 3. 27. Zaman Adları	128
4. 4. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN DEYİMLER VE İKİLEMELER.....	132
4. 4. 1. Deyimler	132
4. 4. 2. İkilemeler	179
4. 5. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN ALINTILAR	199
4. 6. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINA AİT DİZİNLER.....	200
4. 6. 1. Özel Adlar Dizini	200
4. 6. 1. 1. Kişi Adları	200
4. 6. 1. 2. Yer Adları	202
4. 6. 2. Gramatikal Dizin	205
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	488
KAYNAKÇA.....	496

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1. Puslu Kıtalar Atlası Eserinin Bölümleri	53
Şekil 1. Puslu Kıtalar Atlası Romanına Ait Gramatikal Dizinde Ad ve Eylemlerin Dağılımı.....	488
Şekil 2. Puslu Kıtalar Atlası Romanındaki Söz Varlığı.....	489
Şekil 3. Puslu Kıtalar Atlası Romanında Bulunan Alıntılar ve Diğer Söz Varlığı....	489
Şekil 4. Puslu Kıtalar Atlası Romanında Bulunan Alıntıların Dillere Göre Dağılımı	490
Şekil 5. Puslu Kıtalar Atlası Romanındaki Kavramların Dağılımı	491
Şekil 6. Puslu Kıtalar Atlası Romanındaki Kişi ve Yer Adlarının Dağılımı	493

KISALTMALAR LİSTESİ

Alm.	: Almanca
Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
Bulg.	: Bulgarca
Erm.	: Ermenice
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
İsp.	: İspanyolca
İt.	: İtalyanca
Lat.	: Latince
Leh.	: Lehçe
mec.	: Mecaz
Moğ.	: Moğolca
Rmn.	: Rumence
Rum.	: Rumca
Rus.	: Rusça
s.	: Sayfa
Soğd.	: Soğdca
Srp.	: Sırpça
TDK	: Türk Dil Kurumu
T.	: Türkçe
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
Yay.	: Yayınları
Yun.	: Yunanca

1. GİRİŞ

1. 1. PROBLEM

Bu araştırmada İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanındaki söz varlığı tespit edilmiş ve bu söz varlığından yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir eserinin söz varlığının incelenmesi ile de Türkçenin söz varlığına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Dil, insanların birbirleri ile iletişim kurmalarını sağlayan bir araçtır; ancak dilin görevi iletişim aracı olmakla sınırlı değildir. İnsana özgü bir etkinlik olan düşünmek, kavramlar üzerinde gerçekleştirilen zihinsel bir etkinliktir. Dil, düşünme etkinliğinin gerçekleşmesi; duygu, düşünce ve hayallerin ifade edilmesinde de rol üstlenir. Ergin, sosyal bir kurum olarak nitelendirdiği *dili* şu şekilde tanımlar: “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir.” (Ergin, 1998, 3). Aksan, *dili* iletişimi sağlayan bir dizge olarak görmüş, “Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge.” (Aksan, 2009a, 55) olarak tanımlamıştır.

Dil ile o dili konuşan toplum arasında sıkı bir ilişki vardır. Bir toplumu toplum yapan, onu diğer toplumlardan ayıran en önemli unsur, kültürdür. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan dil, kültürü nesilden nesile, mekândan mekâna aktarır. İnsanın etrafında olanları tanıması, anlaması, anlamlandırması dil ile mümkündür. İnsan dil ile düşünür, düşüncelerini dil ile aktarır.

Dil bilimi, birey ve toplum hayatında oldukça önemli bir yere sahip olan dil ile ilgili araştırmalar yapan bilim dalıdır. *Dil bilimi*, “Sosyal bir kurum olan dilin genel ve özel niteliklerini ve dil olaylarını inceleyen; dillerin doğuşlarını, zaman içindeki gelişmelerini, yeryüzündeki yayılışlarını ve aralarındaki ilişkileri araştıran ve niteliği

bakımından diğ er birtakım bilim dalları ile de yakın ilişkileri bulunan bilim dalı.” (Korkmaz, 1992, 45) olarak tanımlanır.

Bir dilin incelenmesi ile o ulusun yaşamı, inançları, gelenek ve göreneklere, maddi ve manevi kültürü hakkında bilgi edinilebilir. Her dilin kendine özgü bir dünyayı algılayış ve anlatış biçimi vardır. Dillerin bu özelliği, o dilin söz varlığına yansır. *Söz varlığı*, “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” (TDK, 2011, 2158) olarak tanımlanır. Sözcük bilimi (leksikoloji) alanı kapsamına giren söz varlığı çalışmaları aynı zamanda o toplumun kültürünün aydınlatılmasında da önemlidir. “Sözvarlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar -ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünölmelidir.” (Aksan, 2000, 7).

Dil biliminin alt dalı olan *sözcük bilimi*, “Bir dilin söz varlığını oluşturan birimleri ve bu birimlerin yapılarını ve anlamlarını, birbirleriyle ilişkilerini, zaman içinde yaşadığı değişim ve gelişimleri araştıran dil bilimi dalı, leksikoloji.” (TDK, 2011, 2155) şeklinde tanımlanır. Sözcük bilimi; dilin biçim bilimi, anlam bilimi, köken bilimi, ad bilimi alanları ile de ilişkilidir.

Dil, toplumsal kültür birikiminin oluşumunda ve aktarımında en etkili araçtır. Bir dilin söz varlığı çalışmalarında konuşma dili ve yazılı dil (yazınsal dil) üzerinde art zamanlı ve eş zamanlı çalışmalar yapılabilir. Yazı dili, yazılı metinlerde ifadesini bulur. Yazılı metinler içerisinde edebiyat ürünleri önemli bir bölüm teşkil eder. *Edebiyat* “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın.” (TDK, 2011, 754) olarak tanımlanır. Edebiyat, insanı konu alan; insanın duygu, düşünce ve hayallerini kurmaca gerçeklik içerisinde dil aracılığı ile güzel bir biçimde anlatan sanat dalıdır.

Edebiyat bir dil sanatıdır; edebî metinlerin sanatsal bir değer kazanması edebî metni oluşturan sanatçının dili kullanma gücüne ve yeteneğine bağlıdır. Edebî metinler bireyin duygu, düşünce ve hayallerini aktarmanın yanı sıra ait olduğu toplumun kültürünü ifade etmesi ve aktarması bakımından da önemlidir. Estetik bir değer taşıyan edebî metinler bir taraftan da eğitim işlevini yerine getirir. Okurlar kendi dünyalarından farklı kişi, olay ve durumlara edebî eserlerin kurmaca gerçekliği aracılığıyla şahit olurlar. Edebiyatın bu görevlerini yerine getirmesinde okurların metni anlaması önemlidir. Edebî metinleri anlamak için öncelikle metinlerde kullanılan dili anlamak gerekir.

Dil ile söz arasında bir ilişki vardır. Söz "Bir maksadı anlatmak üzere söylenen kelime veya kelimelerden oluşan dizi; toplumsal bir kurum olan dilin kişi tarafından özel olarak kullanılması." (Korkmaz, 1992, 139) biçiminde tanımlanır. Söz, soyut olan dilin bireyin ifadesiyle somut hale gelmesidir. Yazar ve şairler oluşturdukları edebî metinlerde günlük dilden farklı, edebî bir dil kullanırlar. Edebî eserlerde dil ve anlatımın farklılaşması yazarın üslubu ile ilgilidir. *Üslup*, "Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil." (TDK,2011, 2451) olarak tanımlanır. Edebî metinlerin dili üzerinde yapılan betimsel nitelikli bir çalışma ile yazarın metnindeki söz varlığı tespit edilebilir, bu söz varlığından yola çıkılarak sanatçının üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulabilir.

Bu çalışmada Çağdaş Türk Edebiyatında postmodernist tavrılı bir yazar olan İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanının söz varlığından yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında yargılara ulaşılmaya çalışılacaktır.

1. 2. AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanının söz varlığının belirlenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılacaktır:

İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanında hangi söz ve sözcükleri, ne kadar sıklıkta kullanmıştır?

Eserde bulunan adlandırmaların kavramsal tasnifi nasıldır?

Eserde yer alan alıntıların yazarın üslubundaki yeri nedir?

Eserde hangi ikileme ve deyimler, ne kadar sıklıkta kullanılmıştır?

Puslu Kıtalar Atlası romanından yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında hangi çıkarımlarda bulunulabilir?

1. 3. ÖNEM

Kültür bir milleti millet yapan, onu diğer milletlerden ayıran maddi ve manevi unsurlar bütünüdür. Kültürün oluşumu ve aktarımında dil, onun önemli bir unsurudur.

Bir toplumun pek çok özelliği; yaşayışı, gelenekleri, dünya görüşü, yaşam felsefesi, inançları, bilim, teknik ve sanata katkıları o toplumun diline yansır; o toplumun dilinden izlenebilir. Kısaca söylenecek olursa dil, aynı zamanda her yönüyle bir ulusun kültürünün aynasıdır; insanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı, dildir. (Aksan, 2009c, 13)

Dil bir iletişim aracıdır. Dilin iletişim aracı olma özelliği sadece günlük hayatta insanın duygu, düşünce ve hayallerini iletmekle sınırlı değildir. Sözlü iletişimde iletişimin en önemli aracı olan dil, aynı zamanda yazılı anlatımın da en önemli aracıdır. Gerek fen bilimleri gerekse sosyal bilimler, ürünlerini dil aracılığı ile ortaya koyar; bu ürünler dilin yazıya aktarımıyla kalıcı hale gelir.

Sosyal bilimlerin bir kolu, aynı zamanda bir sanat dalı olan edebiyat, dil sayesinde eserler verir ve varlığını sürdürür. Bir toplumun dili, o milletin şair ve yazarlarınca edebî dile dönüşür. Şair ve yazarların eserlerindeki söz varlığının incelenmesi ile hem sanatçının söz varlığı hem de o eserin yazıldığı dilin söz varlığı aydınlatılmaya çalışılır.

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanını konu alan bu çalışmada; yazarın düş gücünü ve dünyaya bakış açısını yansıtan söz varlığı; kavram alanlarına ait sözcükler, ikileme ve deyimler ile bunların sıklık sayısı, alıntı söz ve sözcükler, gramatikal dizin çalışmaları ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitler doğrultusunda yazarın bu romanında kullandığı üslup hakkında bazı çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu çalışma yazarın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanının söz varlığını tespit etmek, yazarın üslubu hakkında bazı çıkarımlarda bulunmak ve bu çalışmadan sonraki çalışmalara fayda sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Söz varlığı çalışmasında İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı eserinin seçilmesinin iki nedeni vardır. Bunlardan ilki, yazarın son dönem Türk edebiyatında postmodernist anlayışla yazdığı tarihi-fantastik romanlarında hayal gücünü eserdeki olayların yaşandığı dönemin dili ile ve geleneksel üsluplardan faydalanarak aktarması ve böylece Türk roman anlayışına farklı bir üslup kazandırması; diğeri ise *Puslu Kıtalar Atlası* adlı eserin, yazarın yayımlanan ilk romanı olmasıdır.

1. 4. VARSAYIMLAR

Araştırma şu varsayımlar doğrultusunda yapılmıştır:

1. İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanı yazarın üslubunu yansıtmaktadır.
2. Eserin söz varlığı incelenerek yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulabilir.
3. Eser, söz varlığı açısından zengin bir eserdir.
4. Eser, dil ve anlatım özellikleri açısından özgün bir eserdir.

1. 5. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma, İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanında söz varlığının incelenmesiyle sınırlıdır. Eserin söz varlığı incelemesinde gramatikal dizin ve özel adlar dizini hazırlanmış; eserdeki deyimler, ikilemeler, alıntılar tespit edilmiş, eserde bulunan adlandırmaların kavramsal tasnifi yapılmıştır. Kavram alanlarına yönelik hazırlanan tasnifte adlarla ilgili bir sınıflandırma yapılmış; edat, bağlaç ve ünlem gibi görevli sözcükler bu tasnif içerisinde yer almamıştır.

1. 6. TANIMLAR

Dil: "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir." (Ergin, 1998, 3)

Dil Bilimi: "Sosyal bir kurum olan dilin genel ve özel niteliklerini ve dil olaylarını inceleyen; dillerin doğuşlarını, zaman içindeki gelişmelerini, yeryüzündeki yayılışlarını

ve aralarındaki ilişkileri araştıran ve niteliği bakımından diğer birtakım bilim dalları ile de yakın ilişkileri bulunan bilim dalı.” (Korkmaz, 1992, 45)

Sözcük Bilimi: “Bir dilin söz varlığını oluşturan birimleri ve bu birimlerin yapılarını ve anlamlarını, birbirleriyle ilişkilerini, zaman içinde yaşadığı değişim ve gelişimleri araştıran dil bilimi dalı, leksikoloji.” (TDK, 2011, 2155)

Sözcük: “Bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da - bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği.” (Vardar, 2002, 181)

Söz: “Bir maksadı anlatmak üzere söylenen kelime veya kelimelerden oluşan dizi; toplumsal bir kurum olan dilin kişi tarafından özel olarak kullanılması.” (Korkmaz, 1992, 139)

Söz Varlığı: “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” (TDK, 2011, 2158)

Üslup: “Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil.” (TDK, 2011, 2451)

Deyim: “Bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.” (Aksoy, 2014, 52)

İkileme: “Anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.” (Hatiboğlu, 1981, 9)

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2. 1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın konusu doğrultusunda sözcük, söz, söz varlığı ve söz varlığının içerdiği ögeler; bu alanda yapılan araştırmalara dayandırılarak açıklanmaya çalışılacaktır. Tez çalışmamızda Doğan Aksan'ın *Türkçenin Sözvarlığı* (2000) adlı eseri temel alınmakla beraber bu sistem zenginleştirilmiş ve incelemeler bu yöntem doğrultusunda yapılmıştır.

2. 1. 1. Sözcük ve Söz

Dilin bir sistem olduğunu düşünürsek bu sistemin kendi içinde birimlerden oluşmuş bir bütün olduğunu görürüz. Dilin en küçük birimi ses; ses ya da seslerin bir araya gelmesiyle oluşan birimi ise *sözcüktür*. Dilde anlamlı en küçük birime *sözcük* (*kelime*) denir. Ses ya da seslerin bir araya gelmesiyle oluşan sözcükler dilin daha büyük diğer birimlerini oluştururlar. Bir dilin söz varlığı incelemesinde öncelikle *sözcük* (*kelime*) terimini tanımlamak gerekir.

Türkçe Sözlük'te *sözcük* terimi *kelime* terimine gönderme yapılarak "Anlamlı ses veya ses birliği, söz, sözcük" (TDK, 2011, 1381) şeklinde tanımlanmıştır. Araştırmacılar bu terimi şu şekilde tanımlar: "Kelime, manası veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğudur." (Ergin, 1998, 95), "Bir veya birkaç heceden meydana gelmiş, her dile göre ayrı anlam birlikleridir." (Banguoğlu, 2011, 144), "Bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir biçimsel birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce ya hiç değişmeyen ya da -bükünlerde olduğu gibi- bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeği." (Vardar, 2007, 181), "Kelimeler, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz

kalıplarıdır; somut veya soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir.” (Korkmaz, 2014, 99).

Almanca, wort; Fransızca, mot; İngilizce, word terimleri ile karşılanan *sözcük* terimi dil bilimciler tarafından *gösterge* terimiyle de karşılanmıştır. Göstergenin niteliğine yönelik birbirinden farklı birçok görüş ortaya atılmıştır. Berke Vardar, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*’nde *gösterge* terimini şu şekilde tanımlamıştır: “Genel olarak bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan, kendi dışında bir şey gösteren her türlü nesne, varlık ya da olgu; özel olarak, dilsel bir gösterenle bir gösterilenin birleşmesinden doğan birim” (Vardar, 2007, 106). Gösterge biliminin kapsamı içerisine giren göstergeler dilsel göstergeler ve dil dışı göstergeler olarak incelenir. Yapısalcı dil biliminin kurucusu olarak kabul edilen Ferdinand de Saussure dilsel göstergeyi “bir şey ile bir adı değil, bir kavram ile bir işitme imgesini birbirine bağlar” (Saussure, 2001, 107) şeklinde açıklamıştır.

Bir dilin söz varlığı en genel biçimde o dilin sözlerinin toplamından oluşur. Söz ile *sözcük* terimleri anlam bakımından aynı değildir; ancak aralarında bir ilişki vardır. Söz ile *sözcük* arasındaki ilişkiyi açıklamak için öncelikle söz terimini tanımlamak gerekir.

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan *Türkçe Sözlük*’te söz, “1. Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi. 2. Bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük. 3. Bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi.” (TDK, 2011, 2153) olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*’nde söz terimini “Bir maksadı anlatmak üzere söylenen kelime veya kelimelerden oluşan dizi; toplumsal bir kurum olan dilin kişi tarafından özel olarak kullanılması.” (Korkmaz, 1992, 139) şeklinde tanımlamıştır. Aynı terim, Berke Vardar’ın *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*’nde “Dilyetisinin kişisel bir istenç ve anlık eylemiyle özdeşleşen bireysel yanı.” (Vardar, 2007, 180) olarak tanımlanmıştır.

Görevli ya da anlamlı olsun sözcükler genellikle tek bir göstergeyle tasarılan tek bir kavramın karşılıkları; sözler ise birden çok tasarımla ortaya çıkan, kavramların bir araya gelmesiyle oluşan üst bir kavramın karşılıklarıdır. Ancak bu durum sözcüklerin tek birim; sözlerin de birden çok birimden oluştuğu anlamına gelmez. Birleşik sözcükler birden çok birimden oluşan sözcüklere örnek gösterilebilir; ayrıca tek birimden oluşan sözler de vardır. (Yüceol Özözen, 2011, 19)

Kısaca ifade edecek olursak sözcükler, bir ya da birden çok birimden oluşan, ancak tek bir kavrama karşılık gelen dil birlikleridir. Sözler ise bir ya da birden çok

sözcüğün bir bağlam içerisinde kullanıldığında anlam ve görev kazanmasıyla oluşan daha üst bir kavramın karşılıklarıdır.

2. 1. 2. Söz Varlığı

Türkçede kelime (sözcük) hazinesi, sözcük dağarcığı, sözcük gömüsü gibi terimlerle karşılanan *söz varlığı* terimi Fransızcadaki *vocabulaire*, İngilizcedeki *vocabulary*, Almandaki *wortschatz* ve *wortbestand* terimlerinin karşılığıdır.

Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*'nde *kelime hazinesi* terimini "Bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı." (Korkmaz, 1992, 100) şeklinde tanımlamıştır. *Söz varlığı* terimi ise *Türkçe Sözlük*'te "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler" (TDK, 2011, 2158) olarak tanımlanır.

Bir toplumun söz varlığı denince sadece sözcükler akla gelmemelidir. Yukarıda sözcük-söz ilişkisinde de değindiğimiz gibi sözcük ile söz terimleri arasında fark vardır. Söz varlığı terimi, bir dilin söz ve sözcüklerinden oluşan bütün olarak da tanımlanabilir. "Bir dilin sözvarlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz." (Aksan, 2000, 7).

Dil ile o dili konuşan toplum arasında bir ilişki vardır. Bir dilin söz varlığının incelenmesi ile o dilin söz ve sözcükleri tespit edilmiş olur. Söz varlığı kapsamında incelenen bu söz ve sözcükler, aynı zamanda o dili konuşan topluma dair maddi ve manevi pek çok özelliği yansıtırlar. "Sözvarlığı, sadece bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar- ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir." (Aksan, 2000, 7).

Dilin yapısı durağan değildir. Diller kuşaktan kuşağa ya da mekândan mekâna yayılırken birtakım değişikliklere uğrarlar. Bir dile çeşitli sebeplerle alıntı sözcüklerin girmesi; yeni kavramların karşılanması için yeni sözcüklerin oluşturulması; sözcüklerin zaman ve mekânda yayılırken bazı anlam ve ses değişikliklerine uğraması, görevini yerine getiremeyen sözcüklerin kullanılmaması bu değişikliklerden bazılarına örnek gösterilebilir. Türkçede yeni sözcük oluşturmada, var olan ad ve eylem köklerine türetme ekleri getirilmesi, birden fazla sözcüğün birleştirilmesi gibi yöntemlerden yararlanır. Ayrıca sözcükler zaman ve mekânda yayılırken ses ve

anlam değişimine uğrarlar. Dilimizde görülen anlam olayları, söz sanatları ve aktarmalar sözcüklere yeni anlamlar kazandırmada önemlidir. Türkçede eş anlamlılık, çok anlamlılık özellikleri dilimizdeki anlamsal zenginliğin bir göstergesidir.

Bir dilin tarihsel ve güncel söz varlığı incelemesinde, sözcüklerde meydana gelen ses ve anlam değişikliklerini araştırmak için konuşma dili ve yazı dilini incelemek gerekir. Bu bağlamda sözlükler, konuşma dili ve bu dilin yazıya geçirilmesi ile oluşturulan metinler, yazı dili ile oluşturulan metinler önemli kaynaklardır.

Söz varlığı çalışmaları genel olarak dil biliminin *sözcük bilimi (leksikoloji)* alanı kapsamına girer. “Sözcükbilim, dilin sözvarlığını, yani sözcüklerini, türetmede görev alan biçimbirimlerini, bileşik sözcük, deyim, atasözü, kalıplaşmış söz gibi öğelerini incelemeye yönelen, bu öğelerin kökenlerini, oluşumlarını araştırarak biçim ve anlam açısından gelişmelerini saptamaya çalışan bir dilbilim dalıdır.” (Aksan, 2009c, 13). Bu bakımdan *sözcük bilimi*; dil biliminin anlam bilimi, biçim bilimi, ad bilimi ve köken bilimi dalları ile ilişkilidir.

Aksan, *Türkçenin Sözvarlığı* adlı eserinde Türkçenin söz varlığının temel niteliklerini şu şekilde belirlemiştir:

1. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, ona somut ve soyut, çeşitli kavramları kolaylıkla oluşturma, ayrıntılara inen bir kavramlaştırma gücü vermiştir. Bu güç, en eski kaynaklarımız olan Köktürk metinlerinden bugüne, hiç eksilmeden süregelmektedir.

2. Türkler, değişik toplumlarla kurdukları ilişkiler sırasında yabancı etkiye büyük ölçüde kapılarını açmış, çoğu zaman yabancı öğeleri kendi öz sözcüklerine yeğlemişlerdir. Bunun sonucunda birçok yerli ögenin kaybolup unutularak yabancılarının yerleştiği görülmüştür.

3. Kavramlaştırma sırasında Türkçe en çok somut nesnelere, doğaya dayanmakta, böylece kavramları daha canlı olarak dile getirmektedir.

4. Türkçede ikilemelerin kullanılışı, anlatıma güç veren bir yol olarak çok yaygındır. Bu nitelik ona, tek tek sözcüklerin yanı sıra ayrı bir “kalıplaşmış öğelerden oluşmuş söz varlığı” kazandırmıştır. Eşanlamlılarla kurulmuş ikilemelerin unutulmuş öğeleri ikilemelerde yaşamını sürdürmektedir.

5. Daha Köktürkçe döneminde Türkçe sözcüklerin geniş bir çokanlamlılık gösterdikleri göze çarpmakta, bu durum, dilin bir yazı dili olarak çok daha eskilere uzandığına tanıklık etmektedir.

6. En eski belgelerde bile eşanlamlıların sayıca çokluğu dikkati çekmekte, asıl ilginç olan, bunların bir bölümünü, birbirine anlamca çok yakın eşanlamlılar oluşturmaktadır.

7. Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş, yitirilmiş birçok öge -başka dillerde de benzerleri görüldüğü gibi- Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir. (Aksan, 2000, 43-44)

Aksan, adı geçen eserde söz varlığının içerdiği öğeleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Temel söz varlığı (organ adları, doğal gereksinimleri karşılayan fiiller, akrabalık adları, sayılar, maddi ve manevi kültürü yansıtan kavramlar...)

2. Yabancı sözcükler

3. Deyimler

4. Atasözleri

5. İlişki sözleri (Kalıp sözler)

6. Kalıplaşmış sözler

7. Terimler

8. Çeviri sözcükler (Aksan, 2000, 26-42)

Dil hem bir iletişim aracı hem de kendi kuralları içerisinde değişen canlı bir varlıktır. Türk dili çağlar boyunca Türk kültürünün taşıyıcısı olmuştur. Türk toplumunun tarih içerisinde geçirdiği değişim Türk diline de yansımıştır. Bir dilin söz varlığı, o dile ait sözlüklere bakılarak tespit edilemeyecek kadar kapsamlıdır. Bu doğrultuda ülkemizde Türkçenin söz varlığı üzerine yapılan çalışmaları şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz: Bir lehçe, şive ya da ağızlara yönelik çalışmalar, Türkçenin tarihî bir dönemine ait çalışmalar, Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir ya da birden çok eserinin söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar, söz varlığı ile ilgili genel çalışmalar.

Yazı dili, yazılı metinlerde ifadesini bulur. Türk dili ile eser veren bir yazarın, bir ya da birden çok eserinin söz varlığının incelenmesi hem yazarın söz varlığının hem de Türk dilinin söz varlığının tespiti açısından oldukça önemlidir.

Ülkemizde söz varlığı alanında yapılan çalışmalara tezimizin "İlgili Araştırmalar" bölümünde değinilmiştir.

2. 1. 2. 1. Söz Varlığının İçerdiği Ögeler

2. 1. 2. 1. 1. Temel Söz Varlığı

Temel söz varlığı, bir dilin söz varlığı içerisinde dilin kendi ögelerinden oluşan, kimi zaman da yabancı ögelerin dahil olduğu bütündür. Organ adları, yiyecek-içecek adları, araç-gereç adları, sayılar, akrabalık adları, doğa ve tarımla ilgili sözcükler, insanın gereksinim duyduğu eylemleri karşılayan kavramlar temel söz varlığı kapsamındadır.

Aksan, bir dilin söz varlığı konusunda ilk akla gelen ögelerin temel söz varlığı ya da çekirdek sözcükler olduğunu belirtir ve temel söz varlığı kapsamını şöyle açıklar: “İnsanın organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek... gibi kavramlar, ona en yakın ilişkileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilir.” (Aksan, 2000, 26).

Maddi kültür denince bilim dilinde flora ve fauna adı altında toplanan değişik kavramlar da aynı çerçeve içine girmektedir. Flora insanın çevresinde yer alan, onun yaşamıyla yakından ilgili bulunan bitkileri (buğday, mısır, pirinç gibi toplumun beslenmesini sağlayanları) içermekte, fauna ise aynı çevrede bulunan ve insanların bir bölümünden yararlandıkları özellikle tarım ve hayvancılıkta insanlara yarar sağlayan hayvanları göstermektedir. Kimi toplumlarda bu kavramların önemi ve değeri başkalarına göre çok büyük ayırım gösterir. Örneğin tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar için öküz, sığır ne derece önem taşıyorsa deniz kıyısında balıkçılıkla geçinenler için balık o ölçüde önemlidir. (Aksan, 2000, 26)

Temel söz varlığı içerisinde yer alan din, kutsal kavram ve kişiler, gelenek, göreneklerle ilgili sözcükler manevi kültürü yansıtan sözcüklerdir. Örneğin, Köktürkler döneminde Türklerin bağlı buldukları Gökdini’nde (Şamanizm) yer, gök, su, ateş kutsal kavramlardı. O dönemin metinlerinde teñri ‘gök, Tanrı’, kök ‘gök ve mavi’, sub ‘su’, yir ‘yer’ ve ot ‘ateş’ sözcükleri sık geçer. Türklerin yerleşik yaşama geçerek Gökdininin yanı sıra Budizm, Hıristiyanlık, Maniheizm gibi dinleri kabul ettikleri dönemlerde de bu dinlere ait terimler dilde yer almıştır. Türklerin İslamı benimsemesinden sonra bu dinin kavramlarından büyük bölümü Arapçadan olduğu gibi alınmış (Allah, Kuran, mümin, hac, ibadet), bir bölümü ise Farsça kanalıyla dile girmiştir (namaz, oruç). (Aksan, 2000, 26-27)

Temel söz varlığı, bir dilin çekirdek sözcüklerinden oluşur. Bu söz varlığı içerisinde bazen alıntı söz ve sözcükler de dahil olabilir. Bir toplumun maddi ve manevi

kültürüne ait pek çok özelliğini yansıtan temel söz varlığına ait sözcükler, zaman içerisinde çok az bir değişime uğrar. Ayrıca temel söz varlığına ait sözcükler zaman içerisinde çok anlamlılık özelliği de kazanırlar.

2. 1. 2. 1. 2. Atasözleri

Almanca, sprichwort; Fransızca, proverbe; İngilizce, maxim; Osmanlı Türkçesinde darb-ı mesel olarak karşılanan *atasözleri* ait olduğu toplumun yaşam biçimini, hayata bakışını, uzun yıllar boyunca oluşan değer yargılarını, maddi ve manevi kültürünü yansıtan söz varlığı ögesidir.

Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*'de *atasöz* terimini şu şekilde tanımlar: "Anonim karakter taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz." (Korkmaz, 1992, 15). Aksan, atasözlerinin insanoğlunun deneyimlerinden, bilgeliğinden ve benzetme gücünden kaynaklandığını ve dünyanın her dilinde bulunduğunu ifade etmiş ve atasözlerini "çoğunlukla bir tümce biçiminde oluşarak bir yargı anlatan, kimi zaman ölçü ve uyakla, söyleyiş açısından daha etkili olmaya yönelen sözler" (Aksan, 2009c, 38) olarak tanımlamıştır. Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*'nde terimi şu şekilde tanımlar: "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler." (Aksoy, 2014a, 37).

Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* adlı eserinin I. cildinde atasözleri ve deyimlerin niteliklerini açıklamış, atasözünü ve deyimler üzerine daha önce yapılan çalışmaları tanıtip değerlendirmiş, alfabetik sıraya göre 2667 atasözüne ve açıklamasına yer vermiştir.

Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde atasözlerini; biçim özellikleri, kavram özellikleri, tamamlayıcı bilgiler, tanım başlıkları altında inceleyen Aksoy, atasözlerinin biçimsel özelliklerini şu şekilde sınıflandırır:

1. Atasözleri kalıplaşmış (klişe durumuna gelmiş) sözlerdir.
2. Atasözleri kısa ve özlüdür. Az sözcükle çok şey anlatır.
3. Atasözlerinin çoğu bir, iki cümledir. Daha uzun olanları azdır. (Aksoy, 2014a, 15-17)

Aksoy'a göre atasözlerinin kavram özellikleri şöyledir:

1. Sosyal olayların nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak- yansızca bildiren atasözleri

2. Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini -uzun bir gözlem sonucu olarak- belirten atasözleri

3. Toplumsal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip dolayısıyla) hatırlatan atasözleri

4. Denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlâk dersi ve öğüt veren atasözleri

5. Birtakım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek (dolayısıyla) yol gösteren atasözleri

6. Töre ve gelenekleri bildiren atasözleri

7. Kimi inanışları bildiren atasözleri (Aksoy, 2014a, 17-19)

Türk dili tarihinde atasözleri; uzun yıllardan beri dil içerisinde, az bir değişiklik, varlığını sürdüren anonim ürünlerdir. Halkın hayat tecrübelerini yansıtan atasözleri tıpkı deyimler gibi halkın yaşam biçimini, geleneklerini, kültürünü yansıtan söz varlığı öğeleridir. Türkçe ile diğer diller arasında benzer anlamı karşılayan atasözleri vardır. Türk dilinin farklı lehçelerinde az çok ses değişimiyle benzer atasözlerinin bulunması atasözlerinin bir milletin ortak değeri olma özelliğini göstermektedir. Türkçe, atasözleri bakımından zengin bir dildir.

2. 1. 2. 1. 3. Deyimler

Almanca, ausdruck, redensart; Fransızca, locution; İngilizce, locution, idiom; Osmanlı Türkçesinde, tâbir olarak karşılık bulan deyimler bir dilin söz varlığı içerisinde incelenmesi gereken özel bir bölümü oluşturur. Dil bilimi çalışmalarında doğrudan doğruya deyimleri inceleyen ve çeşitli dillerin deyim varlığını bir araya getirerek özelliklerini belirleyen, Fransızcada phraséologie ya da idiomatique adı verilen bir alan bulunmaktadır.

Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*'nde *deyimi* şu şekilde tanımlamıştır: "Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime öbeği." (Korkmaz, 1992, 43). Aksoy, Korkmaz'ın kelime öbeği olarak nitelendirdiği deyimlerin kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce olduğuna dikkati çeker: "Bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük

topluluğu ya da tümce.” (Aksoy, 2014a, 52). Aksan, “Deyim, belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür.” (Aksan, 2009c, 35) tanımını yapar.

Deyimler, bir durumu, olayı, insanın özelliklerini veya davranışlarını betimlemek için birden çok sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşturulur. Deyimleştirmede, deymi oluşturan sözcükler bazen gerçek anlamında çoğu kez de farklı bir anlamda kullanılır. Türkçede deyim oluşturmada ad ve deyim aktarmaları, benzetme gibi söz sanatlarından yararlanılır. Dilin anlatım gücünü artıran bu ürünlerin başlangıçta bir kişi tarafından üretildiği düşünülse de bir topluma mal olmuş anonim söz değerleri olduğu söylenebilir. Bu bakımdan deyimler de tıpkı atasözleri gibi ait olduğu toplumun pek çok özelliğini yansıtırlar.

Aksan, *Anadilimizin Söz Denizinde* adlı eserinde Türkçedeki deyimlerin yapı ve anlam özelliklerini, tarihsel gelişimini örnekler vererek inceler. (Aksan, 2002, 95-138)

Aksan, *Türkçenin Sözcük Varlığı* adlı eserinde deyimlerin kimi zaman yüzyıllar boyunca hiç değişmeden, kimi zaman sözcüklerinde yenilenmelerle varlığını sürdürdüğünü belirtir. Ayrıca Türk lehçelerine bakıldığında deymi oluşturan kelimelerin seslerinde değişiklik olsa da aynı deyim varlığını sürdürdüğünü söyler. Türkçenin, deyimlerden yaralanarak, anlatımı zor, ayrıntı sayılabilecek olay ve durumları dile getiren bir dil olduğunu belirtir. (Aksan, 2000, 31-32)

Aksan, aynı eserinde Türkiye Türkçesindeki deyimlerin niteliklerini söz dizimi ve anlam bilimi açısından sınıflandırarak örneklendirmiştir. (Aksan, 2000, 174-178)

Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* eserinin I. cildinde deyimleri; biçim özellikleri, kavram özellikleri, tamamlayıcı bilgiler, tanım başlıkları altında açıklamış; eserin II. cildinde alfabetik sıraya göre 6310 deyime ve açıklamasına yer vermiştir.

Aksoy, adı geçen eserde deyimlerin biçimsel özelliklerini şu şekilde sınıflandırır:

1. Deyimler de atasözleri gibi, kalıplaşmış sözlerdir. Bir deyim sözcükleri değiştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- başka sözcükler konulamaz ve deyim söz dizimi bozulamaz.

2. Deyimler de, atasözleri gibi, kısa ve özlü anlatım araçlarıdır.

3. Deyimler en az iki sözcükle kurulurlar ve biçim bakımından iki bölüğe ayrılabilirler: a) Sözcük öbeği durumundaki deyimler, b) Tümce durumundaki deyimler. (Aksoy, 2014a, 38-39)

Aksoy deyimlerin kavram özellikleri bölümünde deyimler ile atasözleri arasındaki farkı açıklamış ve deyimleri kavram bakımından ikiye ayırmıştır:

1. Deyimlerin çoğunda kalıplaşmış sözden çıkan anlam, sözcüklerin gerçek anlamları dışındadır.

2. Kimi deyimlerde kalıplaşmış sözden çıkan anlam, sözcüklerin gerçek anlamları dışında değildir. (Aksoy, 2014a, 42-43)

Aksoy, deyimleri kullandıkları yer ve zamana göre de dörde ayırır: “1- Yurdun her yerinde kullanılanlar 2- Sadece bir bölgede kullanılanlar 3- Türkiye dışındaki Türk lehçelerinde kullanılanlar 4- Eski zamanlarda kullanılmış iken bugün bırakılmış olanlar.” (Aksoy, 2014a, 48).

Bir dilin söz varlığı içinde deyimler, dilin anlatım zenginliğini ve o dili kullanan toplumun maddi ve manevi kültürünü ortaya koymak bakımından önemlidir. Türkçe deyimler bakımından zengin bir dildir. Geçmişten günümüze az bir değişiklikle gelen deyimler, dilin varlığı içerisinde güçlü ve güzel anlatım imkânını geleceğe taşıyacak söz varlığı ögesidir.

2. 1. 2. 1. 4. İkilemeler

Almanca, Fransızca ve İngilizcede, hendiadyoin; Osmanlı Türkçesinde, terki-î ihmâli, mühmelât terimleri ile karşılık bulan *ikileme* Türkçeye anlatım gücü ve zenginliği kazandıran söz varlığı ögesidir. İkilemelerde iki ayrı birim bir araya gelerek yeni bir kavram oluşturur. İkilemeler bu bakımdan sözcük bilimi ve anlam bilimi açısından da önemlidir.

Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*'nde *ikilemeyi* şu şekilde tanımlamıştır: “Aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yan yana gelmesi.” (Korkmaz, 1982, 82). Vecihe Hatiboğlu, *Türk Dilinde İkileme* adlı eserinin ön sözünde terimi şu şekilde tanımlamıştır: “İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.” (Hatiboğlu, 1981, 9).

Hatiboğlu, ikilemenin Türkçenin bilinenden çok daha önemli bir özelliği olduğunu ve ünlü uyumları, ünsüz benzeşmeleri gibi Türkçenin kuralları arasında

bulunması gerektiğini belirtir. Yazar, başka dillere bakınca dilimizde yaygın olarak kullanılan ikileme konusu ele alınmadan Türkçenin yapı bakımından aydınlatılamayacağını ve ikilemenin Türk dilinin ses uygunluğu ile, ezgi ile yoğunlaştırılmış bir anlam gücü ve anlatım zenginliği olduğunu söyler. Hatiboğlu, bu eserinde ikilemeleri önce genel özellikleriyle ele aldıktan sonra, sözcük yapısı bakımından türlerini ortaya koyar, sırasıyla aralıklı ikilemeler, sözcük türü bakımından ikilemeler, yapı ve kuruluş bakımından ikilemeler, görev ve anlam bakımından ikilemeler başlıkları altında sınıflandırmalar yaparak değerlendirmelerde bulunur. İkilemeleri tarih boyunca ve Türkiye Türkçesinde değerlendirerek şiir, düz yazı, deyim ve atasözlerindeki ikilemelere de değinir. Kitabın sonuna 1956 ikilemeden oluşan hacimli bir sözlük de yerleştirmiştir. (Hatiboğlu, 1981)

Saadet Çağatay *Uygurcada Hendiadyoinler* adlı çalışmasında, ikilemelerin sadece anlamdaş kelimelerle değil anlamları farklı hatta ters anlamlı kelimelerle de oluştuğu sonucuna varır. Ayrıca ikilemelerin dizilişlerini belli bir sistemle açıklar. Buna göre:

1. İkilemenin eşit heceli kurucularından biri ünlü ile başlarsa başa alınır: arıg simek, asıg tusu.

2. İkilemenin kuruculardan (ister ünlü ile ister ünsüz ile başlasın), az heceli olanlar başa geçer: ed tavar, küç erdem.

3. Söylenişi kolay olan (ünsüzleri tonlu, ünlüleri düz) kurucu başta yer alır: bulmak tapmak, sav öz. (Çağatay, 1978, 30-43)

Mehmet Ali Ağakay *İkizlemeler Üzerine* makalelerinde kelime veya kelimenin bir ögesinin tekrarı ile oluşan kelime tekrarlarına *ikizleme* adını verir ve tekrarların *ikizleme* olabilmesi için tek bir bütün haline geçerek anlamca az çok değişik yeni bir değer kazanması gerektiğini ifade eder. Ağakay bu makalelerinde yalın ikizlemeler, bağlı ikizlemeler, cümle değerinde ikizlemeler, zarf ve sıfat görevinde ikizlemeler başlıkları altında değerlendirmelerde bulunur. (Ağakay, 1953a, 1953b)

Ağakay, *Türkçede Kelime Koşmaları* (1954) adlı makalesinde *ikilemeyi koşma* olarak adlandırmış, dört yüz ikilemeyi incelemiş, ikilemelerin diziliş ilkeleri ile bunların oluşumunda anlamın belirleyiciliğini ortaya koymuştur.

Osman Nedim Tuna, *Türkçede Tekrarlar* adlı makalesinde ikilemelerin bir şekli olan tekrarlar üzerinde durur. Tuna, isim ve sıfatlarda, zarflarda, fiillerde görülen tekrar şekillerini ayrıntılı bir şekilde gruplandırmıştır. (Tuna, 1948, 439-447)

Tuna, *Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkilemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabii Bir Ünsüz Dizisi* (1986) adlı makalesinde Ağakay'ın çalışmasını (1954) kendisine *mukayese tabanı* seçtiğini ifade etmiştir. Tuna, bu çalışmasında 2022 ikilemeyi inceleyerek Ağakay'ın çalışmasını da değerlendirir. Tuna, 2022 ikileme üzerinde yaptığı incelemede eş heceli ikilemelerin sıralanmasını fonetik açıdan kurallara bağlamıştır.

Aksan, Türk dilinin söz varlığını tespit ve inceleme çalışmalarının birçoğunda ikilemeleri ele almış, Türkçedeki ikilemelere örnekler vermiştir (Aksan, 2000, 60-64, 195-198; 2002, 81-91; 2009d, 175-177; 2013, 65-69).

Necmi Akyalçın'ın *Türkçe İkilemeler Sözlüğü* adlı çalışması "400 civarında kitap, çeşitli dergiler ve 14 farklı gazete taranarak" (Akyalçın, 2007, 8) ikilemelerin tanıklarıyla beraber tespitine dayanmaktadır.

2. 1. 2. 1. 5. Kalıp Sözler (İlişki Sözleri)

Bir dilin söz varlığı içerisinde değerlendirilen kalıp sözler tıpkı atasözleri, deyimler, ikilemeler gibi ait olduğu toplumun insan ilişkilerini, kültürünü, inançlarını, gelenek ve göreneklerini yansıtır.

Aksan, *kalıp sözlere, ilişki sözleri* demiş ve terimi "bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması âdet olan sözler" şeklinde tanımlamıştır. Aksan'a göre kalıp sözler bir toplumun kültürünün ayrılmaz bir parçası kabul edilmektedir. (Aksan, 2000, 34)

Aksan, *Türkçenin Gücü* adlı eserinde kalıp sözleri açıklar ve Türkçedeki örneklerini verir: Doğum (Gözünüz aydın, analı babalı büyüsün, ömrü hayırlı olsun, Allah dört gözden ayırmasın, güle güle büyütün, Allah bağışlasın...), nişanlanma ve evlenme (Allah mesut etsin, mutluluklar dileriz, bir yastıkta kocayın), ölüm (başınız sağ olsun, Allah acısını unutturmasın, Allah ecir sevabı versin, Allah sizlere ömür versin, Allah taksiratını affetsin, Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın...), vedalaşma (Allahaismarladık, hoşça kalın, güle güle, izninizle, yolunuz açık olsun...), istek (lütfen, Allah aşkına, kurban olayım...), minnettarlık (teşekkür ederim, sağ olun, Allah razı olsun, eksik olmayın, yaşa, elinize sağlık...), karşılama- karşılama (hoş geldiniz, sefa geldiniz, hoş bulduk...) gibi. Türklerin çok değişik durumlarda çok çeşitli dilekleri ve incelikleri belirten bu ilişki sözleri kolaylıkla artırılabilir. Toplumun maddi ve manevi kültürünü, inançlarını ve değer yargılarını yansıtan hayır dualar da kalıp sözler arasına girer. Allah gönlünüze göre versin, Allah utandırmasın, iki cihanda aziz ol, Allah kem

gözden esirgesin... gibi hayır dualar çoğunlukla, Türklerin dinî inanışlarından kaynaklanan kalıp sözlerdir. (Aksan, 2013, 163–176)

Hürriyet Gökdayı *Türkçede Kalıp Sözler* (2008) adlı çalışmasında, önce bazı araştırmacılar tarafından kalıp sözlerin nasıl algılandığını tespit etmiş, daha sonra atasözü, deyim, ikileme ve kalıp sözlerin yapısal, işlevsel, anlamsal ve bağlamsal özelliklerini belirlemiş, kalıp sözlerle diğer kalıplaşmış öğeleri karşılaştırmıştır.

Bir dilin söz varlığı öğeleri arasında bulunan kalıp sözler, toplumların insan ilişkilerini, âdetlerini yansıtmaları açısından da önem taşır. Türk dilinde kalıp sözlerin örneklerinin çokluğu hem Türklerin toplumsal ilişkilerini yansıtmak adına hem de Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak adına önem taşır.

2. 1. 2. 1. 6. Kalıplaşmış Sözler

Kalıplaşmış sözler, her dilde rastlanan ünlü kişilerin, hükümdarların belli bir durumda söyledikleri evrenselleşmiş sözlerdir. Bir dilin söz varlığında ya olduğu gibi ya da çevrilerek yerleşmiş haliyle bulunur. Diyojen'in "Gölge etme, başka ihsan istemez(m)", Sezar'ın "Sen de mi Brütüs?", Shakespeare'in "Olmak ya da olmamak" ifadeleri kalıplaşmış sözlerdir. (Aksan, 2000, 35)

2. 1. 2. 1. 7. Terimler

Toplumsal hayatta meydana gelen gelişmelere paralel olarak dilde de yeni kavramlar oluşur. Terimler söz varlığı öğeleri içinde bilim, teknik, sanat, zanaat, spor gibi özel alanların kavramlarını karşılayan sözcüklerdir.

Terim, farklı kaynaklarda şu şekilde tanımlanmıştır: "Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, istilâh." (TDK, 2011, 2330), "Bilim, teknik, sanat, spor, zanaat gibi çeşitli uzmanlık alanlarının kavramlarına verilen sınırlı ve özel anlamdaki ad." (Korkmaz, 1992, 149), "Dilcilikte bilim, teknik, sanat, zanaat ve spor gibi değişik alanlarla ilgili özel kavramları karşılayan öğelere terim adı verilmektedir." (Aksan, 2002, 175).

Aksan'a göre terimlerin genel nitelikleri şu şekilde belirlenebilir:

1. Terimler genel olarak tekanlamlı (monosémique, monosemic, monosemisch) öğelerdir: Bitkibilimdeki çanakyaprak, geometrideki üçgen... gibi.

2. Terimler türetilirken, yeni beliren ya da yerileştirilmek istenen kavramlar karşılanırken şu yollara baş vurulmaktadır:

a) Dilin kendi öğelerine yeni anlamlar yükleme yoluyla dilden karşılama: Dişçilikteki köprü, birçok makinelerdeki bıçak... gibi.

b) Birleştirme: tekel, bilgisayar, atardamar, doğumöncesi, damariçi, göstergebilim, dilbilim gibi.

c) Canlandırma: Dilin unutulmuş, kimi zaman yalnız lehçe ve ağızlarda yaşayan öğelerinin yeniden kullanım alanına alınması: nicelik, nitelik, alan, dulda (coğrafya terimi), tanık gibi.

ç) Çevirme: Bütün dünya dillerinde, çeviri yoluyla kavramların dile aktarıldığı görülmektedir. Fizikötesi, ısıölçer, bilim kurgu vb. örneklerinde olduğu gibi.

d)Türetme: Yeni ve yabancı kavramlar, dilin kendi kök ve eklerinden türetilen yeni öğelerle karşılanır: saplantı, duyurga, seçenek... gibi. (Aksan, 2009c, 41)

Aksan, Türkçe gibi çok zengin biçimbirimlere sahip olan, bunları değişik görevlerde kullanabilen ve çok değişik anlatım yolları bulunan dillerin bütün alanlarda kendine yeterli bir kültür diline dönüştürülmesi için en geçerli ve gerekli yolun türetme olduğunu ifade eder. (Aksan, 2009c, 41)

2. 1. 2. 1. 8. Alıntılar

Toplumlar diğer toplumlarla ticaret, siyaset, kültür, sanat vb. alanlarda ilişki kurarlar. Bu ilişkiler o toplumun diline de yansır. Aksan, her dilin söz varlığını oluşturan sözcükleri kabaca ikiye ayırır:

1. Yerli sözcükler,
2. Yabancı sözcükler ya da alınma sözcükler. (Aksan, 2009c, 17)

Bir dil farklı sebeplerle yabancı bir dilden etkilenir. Doğan Aksan, yabancı bir dilden alınan öğeleri iki bölümde incelemiştir:

1. Sözcükbilimde alışılmış terimleriyle yerleşmiş yabancı sözcükler (Alm. Lehnwort karşılığı), bir dilin ses eğilim ve kurallarına uymuş, yabancılığı artık belli olmayan öğeler. Bunlar, Farsça kaynaklı kösele, çerçeve sözcüklerinin yanı sıra duvar (<Far. dīvar), kalıp (<Ar. kālib)...gibi öğelerdir.

2. Yerleşmemiş yabancı sözcükler (Alm. Fremdwort) olarak nitelediğimiz örnekler ise dilin ses eğilim ve kurallarına uymayan, yabancılığını hemen belli eden Türkçedeki oksijen, lokomotif, devalüasyon gibileridir. (Aksan, 2000, 29)

Yabancı dillerin tarih içerisinde Türkçeye etkisi konusunda şunlar söylenebilir: Köktürk yazıtları incelenecek olursa bu metinlerde yabancı öğelerin sayısı %1'in

altındadır. Türklerin yerleşik hayata geçtiği Uygurlar döneminde Şamanizm'in yanı sıra Budizm, Maniheizm hatta Hristiyanlığı kabul ettikleri görülmekte, bu dönemden günümüze dinsel metinlerden masallara, bitkiyle tedaviden fal kitabına pek çok metin ulaşmış bulunmaktadır. Bu dönemde dilimize Sanskritten, Çince, Soğdca ve daha başka dillerden sözcükler geçmiştir; ancak bu sözcüklerin oranı % 2 ile % 5 arasında değişmektedir. Türkler 10. yüzyılda İslamiyet'i kabul etmişlerdir. Karahanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde Arapça ve Farsça sözcükler dilimize girmiştir. Yeni Türkçe döneminde verilen eserler Arapça ve Farsça öğeleri daha çok içerir. Divan şiirinin Arap ve Fars şiirini örnek alması, bu şiirin konu, biçim, kavram ve geleneklerini benimsemesi, ayrıca düzyazıda, resmî yazışmalarda Osmanlıca diye adlandırılan yüksek zümre dilinin ortaya çıkması bu zümre ile halkın konuşma dili arasında bir uçurum oluşmasına neden olmuştur. 1839 Tanzimat Fermanı'ndan sonra her alanda olduğu gibi yazın alanında da Fransa'yla kurulan ilişkiler dilimize Fransızcadan pek çok ögenin aktarılmasına neden olmuştur. İngilizce özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra bütün dünyada yaygın bir yabancı dil olmuş, Türkiye'nin batı dünyasıyla ilişkilerinde bu dil ön plana çıkmıştır. İngilizceden bilim, teknik, sanat alanlarına ve günlük yaşama ait pek çok sözcük dilimize girmiştir. Almandan Türkçeye geçen ögelerin sayısı çok düşüktür. (Aksan, 2000, 126-135)

Başlangıçta millî bir dil özelliği gösteren Türk dili Türklerin diğer toplumlarla girdiği siyasi, sosyal, dinî, ticari ilişkiler neticesinde bu toplumların dillerinden etkilenmiştir. Alıntı söz ve sözcüklerin Türk diline etkisi günümüzde de söz konusudur. Sosyal bir kurum ve canlı bir varlık olan dilin değişimi kaçınılmazdır; ancak bu durum Türk dilinin doğru ve düzgün kullanılmasına ve korunmasına engel değildir.

2. 1. 2. 1. 9. Çeviri Sözcükler

Söz varlığı ögelerinden biri de çeviri sözcüklerdir. Toplumlar birbirleriyle çeşitli sebeplerle ilişkiler kurmuşlardır. Bu ilişkiler neticesinde bir dile ait sözcükler diğer dilin söz varlığına ya doğrudan ya da çeviri yolu ile dâhil olmuştur.

Diller arasındaki alışverişlerde en geniş yer tutan ögeler, sözcüklerdir. Ancak, bir başka dille ilişkide bulunan bir dil kimi zaman bu sözcüklerin dışındaki kimi öğeleri, hatta kuralları da alabilmekte, bu etkilenme, ilişkinin ölçüsüyle doğru orantılı olmaktadır. Bununla birlikte, bir dile giren yabancı sözcüklerin yanı sıra, kavramların aktarılması yoluyla dile yerleşen çeviri sözcükler de vardır. Bu sözcükler 1) tam çeviri, 2) yarı çeviri, 3) bağımsız çeviri, 4) anlamı etkilenenler olmak üzere dörde ayrılır. Türkçenin tarihi incelenecek olursa Uygurca dönemindeki kimi ögeler bir yana bırakılacak olursa en çok çeviri ögenin İslamiyet'in kabulünden sonra Arapça ve

Farsçadan aktarılarak dile yerleştiği, bunların arasında terimler, deyimler, atasözleri ve kalıp sözlerin de bulunduğu görülür. Özellikle Tanzimat'tan sonra Fransızcadan, II. Dünya Savaşından sonra da İngilizceden pek çok çeviri öge dilimize yerleşmiştir. (Aksan, 2000, 39)

2. 2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, *söz varlığı* alanı ile *İhsan Oktay Anar ve eserleri* hakkında daha önce yapılan bilimsel araştırmalar ve diğer çalışmalar tanıtılmaya çalışılacaktır.

SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

KİTAPLAR

Bu bölümde ilk olarak Türkçenin söz varlığı üzerine önemli çalışmalar yapan Prof. Dr. Doğan Aksan'ın tez çalışmamız kapsamındaki kitapları tanıtılıp değerlendirilecek, ardından Türkiye'de söz varlığı alanında yayımlanmış bazı kitapların kaynakçası verilecektir.

Aksan, Doğan. (2000). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yay.

Aksan'ın bu çalışması Türkçenin söz varlığı üzerine yapılan en kapsamlı araştırmadır. Aksan bu eserinde, sözcük bilimi (leksikoloji) adı verilen alanda Türkçenin söz varlığı üzerindeki çalışmalarının sonuçlarını aktarmayı ve alanı tanıtmayı amaçlamıştır. Eserde söz varlığı, söz varlığının içerdiği ögeler, Türkçenin söz varlığı, bugünkü Türkiye Türkçesine gelinceye kadar Türkçe, yabancı dillerle ilişkiler, Türkiye Türkçesinin söz varlığı, Anadolu Ağızlarının söz varlığı konuları işlenmiştir. Alanında tek olarak değerlendirilebilecek bu araştırma, bu alanda yapılan çalışmalara da kaynaklık etmektedir.

Aksan, Doğan. (2002). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yay.

Anadilimizin zenginliğini örnekleriyle ortaya koyan bu çalışma çok eski, çok güçlü ve yaygın bir dil olan Türkçenin söz varlığını, bir başka deyişle, söz denizini bir bütün olarak göz önüne sermek; anadilimizin gücünü-değerini bilmeyenleri ya da onu küçümseyenleri uyarmak amacıyla yazılmıştır. Eserde sözcükler, ikilemeler, deyimler, atasözleri, terimler, söz varlığındaki öteki ögeler, Cumhuriyet dönemi Türkiye Türkçesi söz varlığı incelenmiş, değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Aksan, Doğan. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim I-II-III* Ankara: TDK Yay.

Dil ve dil bilimi alanı ile ilgili bu çalışma dille ilgilenenlere, dilseverlere, dil bilimi öğrenimi görenlere yararlı olmak amacıyla yazılmıştır. Eserin birinci cildinin ilk baskısı 1977’de, ikinci cildinin ilk baskısı 1980’de, üçüncü cildinin ilk baskısı 1982’de, üç cildin bir arada ilk baskısı 1995’te Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından yapılmıştır. Eserin I. cildinde “dil, dilbilim, dilbilimin dalları, yeryüzündeki diller”; II. cildinde “sesbilim, biçimbilim, dizimbilim”; III. cildinde “sözcükbilim, sözlükbilim, adbilim, anlambilim” konuları işlenmiştir.

Aksan, Doğan. (2006). *Dil, Şu Büyülü Düzen*. Ankara: Bilgi Yay.

Aksan bu kitabında, bir yandan dil bilimi konularını herkese seslenecek biçimde ele almayı, bir yandan da dil bilimi ve filoloji öğrencilerine, bu alanlarda çalışanlara ve dile ilgi duyan, dile meraklı kimselere yararlı olmayı amaçlamıştır. Eserde “dil, dilbilimin doğuşu, iletişim ve dille iletişim, dil ve düşünme, dilin kuruluşu, dilin işleyişi, dil edinimi, dille kültürün bağıllığı” konuları işlenmiştir.

Aksan, Doğan. (2009). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yay.

Aksan, bu çalışmasında anlam biliminin mantıksal ve ruh bilimsel türlerine değil; dil bilimsel türüne, dil bilimsel anlam bilimine yer vermiş; Türkçenin bu açıdan incelenmesinde sözcük ve tümce anlam bilimini ayrı bölümlerde ele almış; Türkiye Türkçesini bu yönlerden aydınlatmayı amaçlamıştır.

Aksan, Doğan. (2013). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

“Bu benim anadilim denizdir; derinliğiyle, gözün erişemeyeceği genişliğiyle, sınırsız gücü, güzellikleriyle... Dibinde gün görmemiş inciler yatar; üstünde binbir rengin çalkantısı var.” diyen Aksan, bu eserini Türk dilinin gücünü ve zenginliklerini ortaya koymak amacıyla yazmıştır. Eserde Türkçenin genel nitelikleri, anlam yapısı ve özellikleri açıklanmış; anlam olaylarına, söz sanatlarına tanık örnekler verilmiş; kalıp sözler, bilmecelerimiz, manilerimiz örneklendirilmiştir.

Aksan, Doğan. (2014). *En Eski Türkçenin İzlerinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksan, bu eserinde “Orhun ve Yenisey Yazıtları üzerinde sözcükbilim, anlambilim ve biçimbilim incelemelerinin aydınlattığı gerçekler”i aktarmıştır. Eserde Türk dilinin en eski dönemleri, yazıtlar ve kitapta yararlanılan ölçütler ve yöntemler açıklanmış; Orhun ve Yenisey yazıtlarının söz varlığı üzerine saptamalarda bulunulmuş; yazıtlarda yazın dili özellikleri, sanatlı ve etkileyici anlatımlar örneklerle açıklanmış; değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Aksan, Doğan. (2010). *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını*. Ankara: Bilgi Yay.

Aksan, bu eserini hangi öğrenimi görürse görsün, hangi alanda çalışırsa çalışsın, herkesin Türkiye Türkçesini başlıca nitelikleriyle tanıması ve bir anadili bilinci kazanması gerektiğine olan inançla kaleme almıştır. Aksan eserinde Türkiye Türkçesinin geçirdiği evreleri, başlıca özelliklerini, yitirdikleri ve kazandıklarını, dil bilgisi kitaplarında ortaya konmayan kimi yönlerini belirtmeye çalışmakta, bugünkü gelişmelere ve eğilimlere dayanarak yarınki durumunu kestirmeye yönelmektedir.

Türkiye’de söz varlığı alanında yayımlanan bazı kitaplar

Borovkov, A. K. (2002). *Orta Asya’da Bulunmuş Kur’an Tefsirinin Söz Varlığı*. Çeviren: Halil İbrahim Usta, Ebülfez Amanoğlu. Ankara: TDK Yay.

Rızayev, Anar. (2005). *Azerbaycan Türkçesinin Söz Varlığı*. Ankara: Akçağ Yay.

Buran, A., İlhan, N. (2008). *Elazığ Yöresi Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.

Erdem, Melek. (2009). *Modern Oğuz Türkçesi Söz Varlığı Türkiye, Azerbaycan ve Türkmen Standart Türleri Esasında*. Ankara: Grafiker Yay.

User, Hatice Şirin. (2009). *Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Konya: Kömen Yay.

Acar, Ergün. (2010). *Kastamonu Yöresi Söz Varlığı*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Özezen, Muna Yüceol. (2011). *Hilyetü’r-Rical ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.

Tulum, Mertol. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.

Coşkun, Osman. (2013). *Yunanca, Ermenice, Lazca, Gürcüce ve Türkçe Kaynaklara Göre Doğu Karadeniz Yer Adları ve Söz Varlığı*. İstanbul: Çatı Kitapları.

Aışan, M. H. , Kutlu, E., Eyüpoğlu, M. (2014). *Akçasözlük Akçaâbad Yöresinin Otantik Söz Varlığı*. Ankara: Kurtuba Kitap.

Doğan, İ. , Usta, Z. (2014). *Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı*. Ankara: Altınpost Yay.

Orozobalev, Mayrambek. (2014). *Kırgızcadaki İslam Öncesi Geleneksel İnanç ve İnanışlarla İlgili Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.

Gündüzöz, Soner. (2015). *Arapçanın Söz Varlığı*. Ankara: Grafiker Yay.

Zülfikar, Hamza. (2015). Söz Varlığı, Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler. Ankara: TDK Yay.

TEZLER

Çağdaş Türk Edebiyatında bir şair ya da yazarın bir ya da birden çok eseri üzerine yapılan söz varlığı çalışmalarından bazıları şunlardır:

Doktora Tezleri

Yazıcı Okuyan, Hülya. (2006). *Türkçenin Sözvarlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bu çalışmada Fakir Baykurt'un romanlarındaki söz varlığı ögeleri; atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler ile romanlara yansıyan Anadolu ağızlarının söz varlığı, romanlarda kullanılan Öztürkçe sözcükler ve 'diğer söz değerleri: küfürler' başlıkları altında incelenmiştir.

Mangır, Mediha. (2009). *Osman Cemal Kaygılı 'nın Eserlerindeki Sözvarlığı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Bu çalışmada Osman Cemal Kaygılı'nın eserlerindeki söz varlığı; temel söz varlığı, atasözleri, deyimler, ikilemeler, kalıp sözler, terimler, doldurma sözler, lâkaplar, argo sözler, kaba sözler-küfürler, İstanbul semt ve mevki adları, farklı topluluklara ait söyleyişler, farklı topluluklara mensup şahıs adları, 'Orta Oyunu, Tulûat Söyleyişleri', 'Türküler, Şarkılar, Maniler', 'Roman ve Oyun Adları' başlıklarında incelenmiştir.

Sancı Uzun, Demet. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" Adlı Eserinin Sözvarlığı ve Eserin Sözcükbilim Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" adlı eseri üzerinde yapılan bu çalışma; "Giriş, İnceleme-Sözcükbilim, Sözvarlığı, Dizin ve Sonuç" bölümlerinden oluşmaktadır.

Yüksek Lisans Tezleri

Saldere, Gülsüm. (2001). *Abdurrahim Karakoç'un Lirik Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bu çalışmada sözcük türleri, sözcük sayısı, sözcük sıklıkları, söz sanatları ile ilgili çalışmalar ve üslupla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Eruz, Feride Gül. (2006). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yahya Kemal'in şiirlerinde kullandığı toplam kelime sayısı, kelime çeşitleri, bu kelimelerin sıklıkları, isim ve sıfat tamlamaları ayrı ayrı ele alınıp detaylı olarak incelenmiştir. Şairin sık kullandığı söz sanatları ele alınmıştır.

Özçalışkan, Ebru. (2006). *Ahmet Muhip Dıranas'ın Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerindeki bütün söz varlığı; fiiller, isimler, sıfatlar, zamirler, edatlar, bağlaçlar, ünlemler, filimsiler ve tematik yönden olmak üzere sınıflandırılmıştır. Yabancı sözcüklerin kaynağı belirlenmiştir.

Uysal, Aylin. (2007). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Edebiyat Üzerine Makaleler"inde Kelime Grupları ve Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Bu çalışmada kelime grupları hakkında açıklamalarda bulunulmuş; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatı, şahsiyeti, eserleri hakkında bilgi verilmiş; "Edebiyat Üzerine Makaleler"de bulunan kelime grupları incelenmiş ve metinlerin dizini oluşturularak eserin söz varlığı ortaya konmuştur.

Gül, Zülküf. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Bu çalışmada, Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü romanındaki söz varlığının içerdiği öğeler ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, daha sonra romandaki söz varlığı öğeleri (deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, yerel söyleyişler, terimler, argo kullanımlar) saptanmıştır.

Apak, Uran. (2009). *Sait Faik'in Eserlerinin Türkçe Sözcük Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sait Faik'e ait tüm eserlerin ele alınarak, Sait Faik'in eserlerinde kullandığı tüm sözcükleri inceleyen etimolojik bir sözlük hazırlama amacıyla oluşturulmaya başlanan bu çalışmada, Ç harfinin sonuna kadar varılmıştır.

Parlak Kalkan, Gülşah. (2009). *Yavuz Bülent Bakiler'in "Seninle" Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Yavuz Bülent Bakiler'in "Seninle" adlı şiir kitabının söz varlığı, hem kelimelerin gramer kategorileri hem de anlam çeşitliliği ve kültür taşıyıcılığı açısından değerlendirilmiştir.

Kot, Yasemin. (2009). *Ahmet Rasim'in "Şehir Mektupları" ve "Romanya Mektupları"nda Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Bu çalışmada sözcükler; ad, fiil, sıfat, zarf, zamir, edat olarak ana başlıklar altında toplanmış ve gerekli durumlarda da alt başlıklar altında listelenmiştir. Günümüzde kullanılmayan sözcüklerin günümüz Türkçesindeki karşılıkları da bu çalışmada belirtilmiştir. Cümledeki görevleri dikkate alınarak sınıflanan kelimeler, çalışmanın sonunda sayısal veri olarak da bilgiye sunulmuştur.

Kır, Ebru. (2009). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Nesirlerinde Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yahya Kemal Beyatlı'nın sekiz nesir kitabında kullanılan bazı sözcük türleri ve kelimelerin kullanış sıklıkları tespit edilmeye çalışılmış, dizin oluşturulmuş, dizinde yer alan kelimeler istatistikî tablo ile verilmiştir.

Göğebakan, Ceren. (2010). *Yavuz Bülent Bakiler'in Duvak Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Bu çalışmada "Duvak" adlı şiir kitabının söz varlığı tür, köken ve yapı bakımından sınıflandırılmış, sözler alıntı ve yerli olmaları bakımından başlıklar altında toplanmıştır.

Yılmaz, Zeynep. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "19'uncu Asır Türk Edebiyatı" Adlı Kitabının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Bu çalışmada Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatı, şahsiyeti, eserleri, sözlük bilimi, sanatçı ve metin sözlükleri hakkında bilgi verilmiş; "19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi" eserinin dizini hazırlanmıştır.

Onaran, Zeynep. (2011). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Bu çalışmada, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiş; Tanpınar'ın romanlarında geçen kavramların tasnifi yapılmış; "Aydaki Kadın", "Huzur", "Mahur Beste", "Saatleri Ayarlama Enstitüsü", "Sahnenin Dışındakiler" eserlerinin dizini hazırlanmıştır.

Türkben, Tuncay. (2012). *Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

Bu çalışmada Ömer Seyfettin'in hikâyelerindeki söz varlığı öğeleri (atasözleri, deyimler, ikilemeler, terimler, kalıp sözler, lakaplar, argo ve kaba ifadeler) saptanmıştır.

Karababa, Safiye. (2013). *Feyza Hepçilingirler'in Romanlarında Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Yukarıdaki çalışmada romandaki söz varlığı öğelerinin sözlüksel alan çalışması yapılmış, yazar ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, romanların söz varlığı tespit edilmiştir.

Lopatova, Inna. (2013). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinin Rusça/Türkçe Karşılıklarıyla Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yahya Kemal'in şiirlerindeki kelimeler anlamına göre gruplandırılmış, kelimelerin Rusça karşılıkları bulunmaya çalışılmıştır.

Türken, Nezihat. (2013). *Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Bu çalışmada şairin hayatı, kişiliği, üslubu hakkında kısaca bilgi verilmiş; Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde kullandığı toplam kelime sayısı, kelime çeşitleri, bu kelimelerin sıklıkları, isim ve sıfat tamlamaları ayrı ayrı ele alınıp detaylı olarak incelenmiştir. Şairin sık kullandığı söz sanatları ele alınarak şiirlerine nasıl bir zenginlik kattığı üzerinde durulmuştur.

Açıkgöz, Kazım. (2014). *Peyami Safa'nın 'Bir Tereddüdün Romanı'nda Kelime Grupları ve Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Peyami Safa'nın "Bir Tereddüdün Romanı" adlı eserinde kullandığı kelime, kelime grupları ve bunları ne sıklıkla kullandığı gösterilmeye çalışılmıştır. Bu incelemenin konusu, kelime gruplarının tanımı, kelime gruplarının özellikleri, Peyami Safa'nın hayatı, edebî kişiliği ve "Bir Tereddüdün Romanı" isimli eserde geçen kelime gruplarından oluşmaktadır.

Apaydın, Meva. (2014). *Sâmiha Ayverdi'nin Beş Eserinde (İnsan ve Şeytan, Ateş Ağacı, Batmayan Gün, Son Menzil, Mesihpaşa İmamı) Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

Bu çalışmada, Sâmiha Ayverdi'nin beş eserinde kullanılan dil, temel söz varlığı çatısı altında ortaya konulmaya çalışılmıştır. Eserlerdeki kelimelerin kullanım sıklıkları belirlenerek bu kelimeler genel kapsamda tasniflenmiş, son olarak kelimelerin sayfa sayılarını gösteren bir dizin hazırlanmıştır.

Deniz, Sunay. (2014). *Cemal Süreya'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Bu tezde Cemal Süreya'nın bütün şiirlerinde kullandığı toplam kelime sayısı, sıklıkları, kelime türleri, isim ve sıfat tamlamaları ele alınmış, kelime çeşitlerine göre tekrarlar, şairin sık kullandığı sanatlar, şiirlerinde dil sapmaları incelenmiş; "Sevda Sözleri" adlı kitabının dizinine yer verilmiştir.

Furtun, Serkan. (2014). *Cahit Külebi'nin Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Bu çalışmada Cahit Külebi'nin hayatı, Külebi'nin şiirlerinin kelime dünyası, şiirlerindeki kelimelerin türleri, Külebi'nin şiirlerindeki kelimelerin dillere göre dağılımı ele alınmıştır. Şairin üslubu hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Aksakallı, Murat. (2015). *Âşık Mahzunî Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Âşık Mahzunî Şerif'in şiirlerindeki söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için ozanın şiirlerinin basılı olduğu 8 şiir kitabındaki sözleri, bağlam içerisindeki görevlerine göre işaretlenerek, türlerine göre uygun başlıklar altında listelenmiştir. Kullanılan sözlerin kullanım sıklıkları tespit edilerek sayısal veri olarak ortaya konmuştur.

Şirinoğlu Haydarlar, Gül. (2015). *İhsan Oktay Anar'ın Amat Romanı Üzerine Söz Varlığı İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bu çalışmada, romandaki söz varlığı öğeleri (yabancı sözcükler, çeviri sözcükler, kalıplaşmış sözler, deyimler, atasözleri, terimler, kalıp sözler, tekrar öbekleri, argo ve küfür sözleri, lakaplar ve yerel ağız malzemesi sayılacak sözler) saptanmış, romandaki söz varlığı öğeleri üzerine sözlük çalışması yapılmış, yabancı ve çeviri sözcükler tespit edilmiş, romandaki söz varlığı öğeleri kavram alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

İNCELEMELER, MAKALELER

Türkçenin söz varlığı üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Bu bölümde tez çalışmamızda yararlandığımız Bayram Baş'ın "Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler" makalesi tanıtılıp değerlendirilecek ardından Türkiye Türkçesinde bir şair ya da yazarın eser ya da eserlerine yönelik yapılan çalışmalardan bazıları tanıtılacaktır.

Baş, Bayram. (2011). Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. *TÜBAR-XXIX*, 27-61.

Bu çalışma söz varlığı araştırmalarında karşılaşılan güçlüklerle değinmek ve bunlara çözüm üretmek, bu çalışmalarda ortak bir yöntem önermek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma ülkemizde konuşma dili ve yazılı dil üzerine yapılan çalışmalarda hedef kitlenin belirlenmesi, kelime kavramının sınırlandırılması, diğer söz varlığı unsurlarının belirlenmesi, yaygınlık ve kullanım sırası kavramlarının işlevleri konularını kapsamaktadır. İncelemede değerlendirme yapılırken daha önceden yapılmış çalışmaların verilerinden yararlanılmış ayrıca çalışma modelini somutlaştırmak için örnek uygulamalar da yapılmıştır. Çalışma söz varlığı

unsurlarından kelime, deyim, atasözü, ikileme, kalıp sözler, kalıplaşmış ifadeler vd. üzerine araştırma yapacak kişilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Türkiye Türkçesi üzerinde bir şair ya da yazarın söz varlığı ile ilgili son yıllarda yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir:

Mangır, Mediha. (2011). Osman Cemal Kaygılı'nın Söz Varlığında Argo. *TÜBAR-XXX*, 233-252.

Polat, Nâzım H. (2012). Ömer Seyfettin'de İlginç Söz Varlığı. *Bilig*, Sayı: 63, 189-210.

Ergüzel, M., Kirik, E. (2012). Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı Üzerine. *Turkish Studies*, 7/4, 51-68.

Parlak Kalkan, Gülşah. (2013). Yavuz Bülent Bâkiler'in "Seninle" Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı. *Turkish Studies*, 8/4, 1197-1206.

Uluçay, Melike. (2014). Destan Şairi Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Söz Varlığı. *Turkish Studies*, 9/9, 1023-1034.

İHSAN OKTAY ANAR VE ESERLERİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde İhsan Oktay Anar ve eserleri hakkında Türkiye'de yapılan bazı çalışmaların kaynakçasına yer verilecektir.

KİTAPLAR

Gündüz, Osman. (2009). *İhsan Oktay Anar'ın Kurgu Dünyası*. Ankara: Vizyon Yay.

Koçakoğlu, Ahmet. (2010). *Yerli Bir Postmodern: İhsan Oktay Anar*. Konya: Palet Yay.

Gündüz, Osman. (2012). *İhsan Oktay Anar'ın Kurgu Dünyası (Anar'ın Kurgu Evreninde Postmodern Bir Gezinti)*. Ankara: Grafiker Yay.

Özdemir, Gülseren. (2014). *İhsan Oktay Anar'ın Romanları*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Aşkaroğlu, Vedi. (2015). *Postmodern Söylem - İhsan Oktay Anar - John Fowles*. İstanbul: Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon/ Karadeniz Dergi Yay.

TEZLER

Doktora Tezleri

Özgün, Ebru. (2012). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarına Yeni Tarihselci Bir Yaklaşım*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, Gülseren. (2013). *İhsan Oktay Anar'ın Romanları*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Aşkaroğlu, Vedi. (2014). *Postmodern Söylem ve İhsan Oktay Anar ile John Fowles Romanlarının Postmodernist Açısından Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.

Yüksek Lisans Tezleri

Tek, Akın. (2003). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Üstkurmaca*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Koçakoğlu, Ahmet. (2008). *İhsan Oktay Anar, Hayatı-Eserleri-Sanatı*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çokluk, Necmiddin. (2009). *İhsan Oktay Anar ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Sarı, Mehmet. (2009). *Metinler Arası Bağlamında İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Kutsal Metinlerin İzleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uğurlu, Fırat. (2009). *İhsan Oktay Anar'ın Amat Romanında Mitlerin İşlevi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karaca, Selda. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın Romanları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Karakayalı, Tuğba. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın "Amat" Adlı Romanında Kelime Grupları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Karlıdağ, Esra. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarının Çözümlemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbek, Emin Erdem. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın "Suskunlar" Romanında Cümlelerin Öğeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Yiğitler, Şener Şükrü. (2010). *İhsan Oktay Anar Romanlarında Bilim-Teknik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Duran, Türkan. (2011). *Orhan Pamuk, Hasan Ali Toptaş ve İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Zaman*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Utandır, Ayşenur. (2012). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Erkekler ve Erkeklik İmgesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Abdullah, Sırcan. (2013). *Karı Koca Masalı ve Puslu Kıtalar Atlası: Bir Üstkurmaca İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şirinoğlu Haydarlar, Gül. (2015). *İhsan Oktay Anar'ın Amat Romanı Üzerine Söz Varlığı İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İNCELEME, MAKALE, BİLDİRİLER

Akgül, Alphan. (Mayıs 2008). Evliyâ Çelebi ve İhsan Oktay Anar'ın Ortak Üslubu: Fantastik mi, Kerâmet mi? *Varlık*, Sayı: 1208, 58-62.

Alkan, Burcu. (Ekim-Kasım 2011). Hayal ile Hiyel Arasında. *Notos*, Sayı: 30, 54-56.

Altunyay, Korhan. (2012). Amat Romanında Postmodern Üslup. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, Sayı: 5, 193-219.

Aydoğdu, Yusuf. (Bahar 2015). Postmodern Bir Roman Çözümlemesi: İhsan Oktay Anar'ın Suskunlar'ı. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:5 (Sayı:9), 235-257.

Büyüktuncay, Mehmet. (Ekim 2011). Sistem Parodileri Ve Dizgeselliğin Çözülüşü: Mikhail Bakhtin'in François Rabelais Okuması Çerçevesinde İhsan Oktay Anar'ın Muammalı Folklorik Yergisine Eleştirel Bir Yaklaşım. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 9 (Sayı: 2), 431-447.

Ceylan, Ömür. (2008). Çarşıdan Aldım Bir Tane Eve Geldim Bin Tane: Çerçeve Öykü ve Efrasiyâb'ın Hikâyeleri. *Hikâyenin Bugünü Bugünün Hikâyesi 80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu Bildirileri*, Hazırlayan: Fatih Andı-Ömür Ceylan. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Yayınları, 251-258.

Çetin, İnan. (Ekim-Kasım 2011). Puslu Kıtalar Atlası: Zevkli Düşünceler. *Notos*, Sayı: 30, 50-51.

Çetin, Murat. (Şubat 1997). Düşlerle Yazılan Puslu Atlas. *Kıtay*, 34.

Demir, Fethi. (2011). Puslu Kıtalar Atlası'nda Oyunsuluk. *Hürriyet Gösteri*, Sayı: 305, 59-67.

Demirci, Mehmet. (2000). Dünyaya Borcum Var. *Aksiyon*. Sayı: 294, 57.

Duru, Orhan. (Nisan 2006). İhsan Oktay Anar, Amat. *Varlık*, Sayı: 1183, 12.

Durukoğlu, Salim. (2013). Derin Anlatı Yapısı Olarak Romanın Var Olma Kaygısı Ve "Suskunlar"ı Görünür Kılma Çabası. *Turkish Studies*, 8/4, 727-748.

Esen, Nüket. (Haziran 1997). Puslu Kıtalar Atlası. *Varlık*, Sayı: 1077, 8-9.

Gökmen, Ümmühan. (2015). İroniden Komediye Bir Eğlence Aracı: Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri. *Turkish Studies*, 10/8, 1087-1106.

Gümüş, Semih. (Ekim-Kasım 2011). İhsan Oktay Anar Romanına Açılan Kapılar: Amat Kadar Gerçek Bir Roman. *Notos*, Sayı: 30, 36-39.

Gümüş, Semih. (2005). Amat Ne Kadar Gerçekse Bu Roman da O Kadar Gerçek, *Radikal Kitap*, 30.

Güneş, Mehmet. (2010). Şizoid Bir Kişilik Olarak Uzun İhsan Efendi ve Kendini Gerçekleştirme Sorunu. II. Sosyal Bilimler Genç Araştırmacılar Sempozyumu (24-25 Nisan 2010).

Gürses, Sabri. (1999). Yerli Düş Dünyalarının Aklı Karışık Haritası. *Varlık*, Sayı: 1101, 12-19.

Hatipoğlu, Sibel. (2010). Eşikte Parlayan İnci ve İlahi Sırrı Fısıldayan Ney ya da 'Pinhan' ve 'Suskunlar'da Tasavvuf. *Turkish Studies*, 5/4, 1224-1253.

İnci, Handan. (Aralık 2009). 21. Yüzyıl Masalcısı: İhsan Oktay Anar. *Varlık*, Sayı: 1227, 48-52.

İnci, Handan. (Ekim-Kasım 2011). Anar'ın Romanlarında Bengal Kaplanları. *Notos*, Sayı: 30, 31-34.

K., Deniz Aktan. (Aralık 2007). Puslu Kıtalar Atlası'nın Muktedir Mâdûnları. *Kitap-lık*, Sayı: 111, 102-104.

Kafaoğlu-Büke, Asuman. (02 Kasım 2007). Suskun Müzik Olur mu? *Dünya Gazetesi* (Kitap Eki), 269.

Kafaoğlu-Büke, Asuman. (Ekim-Kasım 2011). Gotik Ortamların Mimarı. *Notos*, Sayı: 30, 47-49.

Karaca, Alaattin. (2005). İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası Adlı Romanının Olay Örgüsü, Fantastik Özellikler ve Tema Bakımından İncelenmesi. *Arayışlar Dergisi*, Sayı: 14, 93-108.

Karaca, Alaattin. (2008). İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Din ve Tasavvuf (Suskunlar Örneğinde). 1980 Sonrası Türk Romanı Sempozyumu (27-28 Mart 2008). *Bildiriler*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay. No: 170, 197-209.

Karaca, Alaattin. (2008). Suskunlar'ın Sıkı Örgüsü. *Kitap-lık*, Sayı: 112, 78.

Karaca, Alaattin. (Mayıs 2006). Amat'ın Dinsel ve Felsefi Teması. *Hürriyet-Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, Sayı: 280, 32-35.

Karlıdağ, Esra. (Güz 2012). İhsan Oktay Anar'ın Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:17, 101-117.

Koçakoğlu, Ahmet. (Haziran 2010). İhsan Oktay Anar'ın Anlatılarında Yasak Meyve. *Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 440, 32-38.

Korat, Gürsel. (Haziran 2009). Hayali İstanbul Atlası: İhsan Oktay Anar Romancılığı Üzerine Bir Deneme. *Kitap-lık*, Sayı: 128, 101-105.

Orhan, Selçuk. (Aralık 2007) İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Dilin Kurgulanması. *Kitap-lık*, Sayı:111, 99-101.

Örgen, Ertan. (Haziran 2008). Amat'ta Yapı ve Simgeler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 11 (Sayı 19), 160-174.

Özbek, Emin Erdem. (2011). İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Sözlü Geleneğin Dile Yansıması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 12, 137-156.

Özdemir, Gülseren. (2010). Metinlerarasılık Bağlamında İhsan Oktay Romanlarının Geleneksel Anlatı Türleriyle İlişkisi. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü II. Türk Dünyası Kültür Kongresi (19-25 Nisan 2010).

Poyraz, Hakan. (Mayıs-Haziran 2000). Kitab-ül Hiyele Üzerine. *Türk Yurdu*, Sayı: 153-154, 337-340.

Şengül, Mehmet Bakır. (2010). İhsan Oktay Anar'ın Kitab-ül Hiyele Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme. *NWSA*, Cilt: 5 (Sayı: 3), 186-201.

Tek, Akın. (Ekim-Kasım 2011). Üstkurmaca Bir Roman Olarak Puslu Kıtalar Atlası. *Notos*, Sayı: 30, 43-46.

Tercüman, Çilem. (2008). Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde Fantastik Ögeler. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS) (10-15 Eylül 2007). *Bildiriler*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. Cilt: 4, 1579-1592.

Üner, Ayşe Melda. (Haziran 2010). Metinler ve Metinlerarası Okuma: Suskunlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 13 (Sayı: 23), 196-206.

Yeşilyurt, Şamil. (2008). Kurgusal Gerçeğin Gücü: Yeni Tarihselcilik ve Puslu Kıtalar Atlası. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS) (10-15 Eylül 2007). *Bildiriler*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. Cilt: 4, 1813-1826.

Yeşilyurt, Şamil. (2009). Yeni Tarihselcilik Açısından İhsan Oktay Anar. 1980 Sonrası Türk Romanı Sempozyumu (27-28 Mart 2008). *Bildiriler*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay. No: 170, 367-379.

Yıldırım, Tuğba. (2005). Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'ndeki Hikâye Anlatıcılığı. *Milli Folklor*, Sayı: 67, 149-152.

3. YÖNTEM

3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, genel karakteriyle gramer bakımından bir metin çözümlemesidir. Çözümleme, metnin söz varlığının incelenmesine dayalıdır. Bu inceleme yapılırken Doğan Aksan'ın *Türkçenin Sözvarlığı* (2000) adlı eseri temel alınmış, genel çerçeve buna göre belirlenmiştir.

Çalışma, betimsel niteliklidir. İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanından yola çıkılarak, yazarın söz varlığında bulunan söz ve sözcükler tespit edilmeye çalışılmış; bir dilin söz varlığına önemli katkılarda bulunan yazarın söz varlığının incelenmesi ile de Türkçenin söz varlığına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

3. 2. BİLGİ TOPLAMA KAYNAKLARI

Türkiye Türkçesi ile yazılmış bir romanda söz varlığının tespit edilmesi amacıyla yapılan araştırma için başvurulan bilgi toplama kaynağı, İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanıdır. Romandan yola çıkılarak söz varlığı ile ilgili özellikler tespit edilmiş ve elde edilen bilgiler sistematik olarak sunulmuştur. Genel çerçeve, Doğan Aksan'ın *Türkçenin Sözvarlığı* (2000) adlı eserine göre oluşturulmuş, yukarıda tanıtılan diğer kaynaklardan da, benzer ve farklı yönler tespit edilerek yararlanma yoluna gidilmiştir.

3. 3. BİLGİLERİN TOPLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmamız İhsan Oktay Anar (2014)'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı eseri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bilgi toplama kaynağının değerlendirilmesinde Doğan Aksan'ın *Türkçenin Sözcükleri* (2000) adlı eseri çerçeve olarak alınmış; daha sonra diğer kaynaklar da taranarak, bilgi toplama kaynağının çözümlenmesine ve yorumlanmasına yönelik esaslar belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen doğrultuda öncelikle *Puslu Kıtalar Atlası* romanı taranarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Metin üzerinde gramatikal dizin programı için gereken düzeltmeler yapılmış, metne sayfa ve satır numaraları verilmiştir. Satır sonuna sığmayıp alt satıra geçen sözcükler, birleşik sözcükler ve özel adlar bir üst satıra aktarılmıştır. Sözcükler kök, gövde ve birleşik sözcük olarak tespit edilmiş; adların kök, gövde, birleşik şekillerinden sonra "+" işareti verilmiş; eylemlerin kök, gövde, birleşik şekillerinden sonra "-" işareti verilmiştir. Metindeki ayrı yazılan birleşik sözcükler, özel adlar, sayı grupları bilgisayar programı tarafından bir sözcük olarak algılanması için birleştirilmiş, bu sözcükler daha sonra yazım kuralları açısından bir düzeltmeye tabi tutulmuştur. Metin üzerinde gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra dizin programı ile *Puslu Kıtalar Atlası* romanında bulunan söz ve sözcüklerin gramatikal dizini hazırlanmıştır. Dizin çalışmasında Mehmet Bozuyula tarafından Pamukkale Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "TürkSözDiz.exe" programından yararlanılmıştır.

Gramatikal dizinde yer alan madde başlarının açıklanmasında yararlanılan sözlükler, çalışmanın *Kaynakça* bölümünde verilmiştir. Metinde bulunan eş sesli sözcükler dizinde ayrı bir madde başı olarak yer almakla birlikte; çok anlamlı sözcüklerin anlamları ilgili madde başı açıklamasında ";" işareti ile ayrılarak verilmiştir. Ayrıca gramatikal dizinde, söz ve sözcüklerin metin içindeki sıklık sayısına, metinde geçtiği sayfa ve satır numaralarına yer verilmiş, ait olduğu dil belirtilmiştir. Gramatikal dizinde madde başı olan; yabancı dillerden dilimize girip Türkçe bir ek almış sözcüklerde ve özel adların büyük bir kısmında dil belirtilmemiştir.

Puslu Kıtalar Atlası romanında bulunan adlandırmaların 27 başlık altında kavramsal (tematik) tasnifi yapılmıştır. Kavramsal tasnifte, gramatikal dizinde tanımı verilen madde başında yer alan adlara ve açıklamalarına yer verilmiştir; edat, bağlaç ve ünlem gibi görevli sözcükler bu tasnif içerisinde yer almamıştır. Kavram alanlarına

yönelik gerçekleştirilen söz varlığı çalışması ile ilgili sayısal verileri içeren dağılım grafiğine, çalışmanın *Sonuç ve Öneriler* bölümünde yer verilmiştir.

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanında bulunan adlandırmaların kavramsal tasnifinde kullanılan başlıklar şöyledir:

1. Akrabalık, Yakınlık Adları
2. Alet, Araç Adları
3. Bitki Adları
4. Çocuk ve Yetişkin Oyunları ile İlgili Adlar
5. Denizcilikle İlgili Adlar
6. Dil, Kavim, Millet, Mensubiyet Adları
7. Dil Bilgisi, Yazma Sanatı, Edebiyatla İlgili Adlar
8. Dinî, Manevi Hayat ve Ölümle İlgili Adlar
9. Doğum, Hayat ve Hayatın Dönemleri ile İlgili Adlar
10. Giyim Kuşamla İlgili Adlar
11. Güzel Sanatlarla İlgili Adlar
12. Hastalık Adları
13. Hayvanlar ve Hayvancılıkla İlgili Adlar
14. İnsan Bedeni ve Organların İşlevleri ile İlgili Adlar
15. İnsani Vasıf ve Duygu Adları
16. Maden, Kimya, Ecza ile İlgili Adlar
17. Mekân Adları
18. Mesleki Adlandırmalar
19. Ölçü Adları
20. Renk Adları
21. Savaş, Askerlik, Devlet Yönetimi ile İlgili Adlar
22. Sayı Adları
23. Tabiat, Hava Olayları, Gökyüzü ile İlgili Adlar
24. Ticaret, İş, Para, Maliye ile İlgili Adlar
25. Yiyecek, İçecek Adları

26. Yn Adları

27. Zaman Adları

İhsan Oktay Anar'ın, *Puslu Kıtalar Atlası Adlı Romanında Bulunan Deyim ve İkilemeler* bölümünde eserdeki bu söz varlığı ögeleri tespit edilmiş, alfabetik sıraya göre listelenmiş, ikileme ve deyimlerin metinde kaç kez kullanıldığı “[]” işareti içerisinde verilmiş, metin içinde geçtiği sayfa ve satırlar da ilgili deyim ve ikilemenin altında gösterilmiştir.

Bütün bu incelemeler neticesinde elde edilen bilgiler çalışmanın *Sonuç ve Öneriler* bölümünde istatistiki verilere dönüştürülerek tablo ve grafiklerle verilmiştir. Böylece yazarın bu eserinde kullandığı üslup hakkında somut çıkarımlara ulaşmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4. 1. İHSAN OKTAY ANAR

4. 1. 1. Hayatı

İhsan Oktay Anar, 1960 yılında Yozgat'ta doğmuştur. Yazarın ataları 1893'te Kazan'dan İstanbul'a gelmiştir. Ailesi İstanbullu olan Anar, 1974'ten beri İzmir'de yaşamaktadır. Babası Mehmet Sait Bey, Tekel'de müskirat eksperisi; annesi Bedia hanım memurdur. Yazarın Süheyla ve Fûruzan adlarında iki ablası vardır.

Yazarın büyükbabası İstanbul'a ilahiyat tahsili için gelmiş ve Fatih medresesinde müderrislik yapmıştır. Babası çok okuyan ve güzel dinî hikâyeler anlatan Anar'ın, ablaları da tıpkı babaları gibi sürekli kitap okumaktadırlar. Okuyan bir aile içerisinde yetişen Anar, ilk ve orta okulu İstanbul'da okumuş, lise eğitimine İzmir Karşıyaka Erkek Lisesinde başlamış fakat tamamlayamamış, daha sonra akşam lisesinden mezun olmuştur.

Lise eğitiminin ardından Ege Üniversitesi Felsefe bölümünü kazanmış, mezun olduktan sonra aynı bölümde araştırma görevlisi olarak göreve başlamış, aynı üniversitede yüksek lisans ve doktora eğitimlerini tamamlamıştır. Yüksek lisansı 'Sokrates Öncesi Felsefede Varlık Sorunu' başlıklı teziyle, doktorayı da 'Antik Yunan Felsefesinde Zaman Kavramı' başlıklı teziyle bitirir. 1999 yılında Özlem Hanım'la evlenen yazar, Ege Üniversitesi'nde öğretim üyeliği görevinden 2011 yılında emekli olmuştur. Yaşamını İzmir'de sürdürmektedir.

4. 1. 2. Sanatı

İhsan Oktay Anar, Çağdaş Türk Edebiyatının postmodernist tavırlı yazarlarından. Anar hem bir akademisyen hem de iyi bir okurdur. Felsefe alanında akademik bir eğitim alan yazar, okuyarak ve araştırarak kazandığı bilgileri hayal

dünyası ile birleştirip romanlarına yansıtmış ve günümüz romancıları arasında önemli bir yer edinmiştir.

İhsan Oktay Anar, yazın hayatına öykü ile başlamıştır. “Nisan 1985'te yazarın ilk öyküsü ‘Kafirler İçin Apolygia’, Morköpük Dergisi'nde yayımlanır.” (Karlıdağ, 2010, 20). Yazarın “Rabnuma” adlı öyküsü Morköpük Dergisi Oyun Özel Sayısı'nda, “Yavuz Sultan Selim Hanımızın Çaldıran Muharebesi” adlı öyküsü ise 2004 yılında Kitap-lık dergisinde yayımlanmıştır.

Anar, ilk romanı *Tamu’yu* 1991’de yazar; ancak yayımlamaktan vazgeçer. Günümüze kadar yedi romanı yayımlanan yazarın, *Puslu Kitalar Atlası* adlı romanı, 1995 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlanır. Yirmiden fazla dile çevrilen roman Kültür Bakanlığı tarafından da tanıtılmıştır. Sırasıyla 1996’da *Kitab-ül Hiyel*, 1998’de *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*, 2005’te *Amat*, 2007’de *Suskunlar*, 2012’de *Yedinci Gün*, 2014’te *Galîz Kahraman* aynı yayınevi tarafından yayımlanır. Yazar, *Suskunlar* romanı ile 2007 yılı “1. Oğuz Atay Roman Ödülü”nü kazanmıştır. Ayrıca edebiyatımıza kazandırdığı birbirinden önemli romanları, bu romanlarda ortaya koyduğu özgün üslubu nedeniyle, 2009 yılında “Erdal Öz Roman Ödülü”ne layık görülmüştür.

Yazar, sanatı “doğrudan bir ifade şekli” (Koçakoğlu, 2010, 57) olarak görür. “Roman benim için bir iletişim biçimi. Başka türlü anlatamadıklarımı romanla anlatıyorum.” (Koçakoğlu, 2010, 58) diyerek romanın kendisi için bir ifade ve iletişim biçimi olduğunu belirtir.

Anar, romanlarını oluşturmadan önce eseri ile ilgili kaynakları toplar ve uzun bir araştırma, okuma sürecinden sonra romanını zihninde kurgular. “Kafamdaki roman olgunlaştıktan sonra oturup yazmaya başlarım ama düşündüklerimin ancak yüzde yirmisini kullanırım. Yüzde sekseni yazma esnasında ortaya çıkan bambaşka şeyler olur.” (Koçakoğlu, 2010, 64).

Yazar eserlerinin oluşum aşaması ile ilgili şöyle der: “Yazarken önce bir tam sayfa bitirir, sonra başa dönerek tekrar okurum. Ve kendime ne kadar zevk aldığımı sorarım. Eğer ben zevk almış isem okuyucu da zevk alır, diye düşünürüm.” (Demirci, 2000, 57).

Uzun bir ön hazırlık döneminden sonra metni oluşturan yazar roman yazmanın kendisi için anlamını “Çılgın bir müzik çalıyor ve siz kalkıp dans ediyorsunuz. Kendinizi kaybediyorsunuz. Roman yazmak böyle bir şey.” (Koçakoğlu, 2010, 64) şeklinde ifade eder.

İhsan Oktay Anar, kuramcı olmadığını “Ben bir kuramcı değilim. Bir reçete veremem kimseye ve reçeteye yazılabileceğine pek inanmıyorum. Belki yazılabilir

ama ben öyle bir şey yapamam.” (Koçakoğlu, 2010, 58) şeklinde ifade eder. Ayrıca romanlarının herhangi bir kategoriye dahil edilmesi gibi bir kaygısının olmadığını söyler: “Romanlarımın ille de bir kategori içine sokulması gerekmiyor. Bir zamanların meşhur bir şarkısı vardı “Beni kategorize etme” diye; bu şarkının doğruluğuna inanıyorum. Her şey kendi ile vardır. Neyse odur, ille de bir yerlere bağlamak gerekmiyor. Postmodern roman olsun mu olmasın mı ya da popüler roman olsun mu olmasın mı beni pek ilgilendirmiyor.” (Demirci, 2000, 57).

Anar, eserlerinde biçim ve içerik bakımından farklı kaynaklardan beslenir: “Eserlerimde hem Doğu hem de Batı dünyasının düşünürlerini görebilirsiniz. Ben sadece bana zevk veren bana hitabeden yazarları okurum. Marx’ı da okurum Evliya Çelebi’yi de okurum.” (Koçakoğlu, 2010, 65). Ayrıca kutsal metinler de yazarın etkilendiği eserlerdir: “En beğendiğim yazar Tanrı ve en çok etkilendiğim eserler kutsal kitaplar. Gerçek edebî yapıtlar olduğunu düşünüyorum kutsal kitapların. Gençliğimde Kafka’yı okurdum. Onu beğenirdim. Çehov’u beğenirdim. Evliya Çelebi’yi çok büyük bir zevkle okurum hala. Dostoyevski’yi çok beğendim. Ayrıca Borges okudum.” (Koçakoğlu, 2010, 65).

İhsan Oktay Anar, herhangi bir kuramın etkisinde olmadığını ve eserlerini belli bir kuram doğrultusunda üretmediğini söyler; ancak eserleri incelendiğinde postmodernizm akımının izleri görülür. Araştırmacıların modernizm sonrası, modernizm ötesi, modernizme karşıt anlamlarında kullandıkları Fransızca bir terim olan *postmodernizm*, pek çok bilim ve sanat dalını etkileyen bir anlayıştır. Sözcük, *Türkçe Sözlük*’te “Modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra XX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin adı.” (TDK, 2011, 1941) şeklinde tanımlanır.

Felsefe, tarih, dil bilimi, müzik, mimari ve daha birçok sanat ve bilim dalını etkileyen postmodernizm, edebiyatta da etkisini göstermiş ve 1970’li yıllardan sonra Türk romanını da etkilemiştir. Serpil Opperman postmodern romanın niteliklerini şu şekilde sıralar: “Kendi kendini yansıtmaya, merkezleri yıkma, ironi ve parodi kullanma, metnin içine eleştirel, politik, sosyal vs. yorumlar yerleştirme, kendi sürecini romanın asıl süreci olarak gösterme, roman kahramanlarının birer hayal ürünü ve dilin bir parçası olduğunu açıklama, alternatif dünyalar yaratma, mitolojik, efsanevî ve tarihsel unsurları gerçek gibi görünen gerçek ötesi bir ortamda sunma ve efsanevîleştirme ögesini vurgulama, intertextuality (metinlerarası) kullanma, boş ve kara sayfalar koyma, hiç sayfa düzeni koymama, anlatılan öyküyü bitirmeme veya romana birden fazla ‘son’ yazma, yazarın ortadan kaybolması, yazarın ısrarla romanın gidişatına ve kahramanların işine müdahale etmesi, süreksizlik ve romanın düzenini parçalama,

romanın bir hayal ürünü olduğunu vurgulama ve okura sorular yöneltme.” (Opperman, 1992, 247-248).

İhsan Oktay Anar’ın romanları taşıdıkları pek çok özellikten dolayı postmodern roman kapsamında değerlendirilebilir. Aşağıda yazarın romanlarında görülen postmodern özellikler, eserlerinden örnekler verilerek açıklanmış, böylece yazarın roman anlayışı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Postmodern romanın önemli anlatım tekniklerinden biri *üstkurmaca* yöntemidir. “Yazarın, ‘yazma eylemi’ni kurmaca metnin bir parçası durumuna getirmesi, ‘nasıl yazdığını anlatması’ ve romanın içerisinde yazma eylemi ile ilgili sorunlar konusunda düşünce üretmesi, özetle, roman teorisini roman yazma pratiği içerisinde gösterme, edebiyat biliminde üstkurmaca olarak adlandırılmaktadır. Yazarlar, metinlerinde, eserlerini nasıl kurguladıklarını açıkça ya da örtük bir şekilde anlatabilirler. Bu durumda, ‘metin kurgulama’ ya da ‘roman yazma’ işi edilgen bir konumdan uzaklaşır ve özne konumuna yükselir.” (Yalçın-Çelik, 2005, 46).

Yazar, romanlarında bazen doğrudan (Uzun İhsan Efendi) bazen de üstü kapalı bir şekilde varlığını hissettirir. Bu durumda anlatıcı, kurgu içerisinde yazar-anlatıcıya da dönüşebilmektedir.

İhsan Oktay Anar, romanlarında metnin kuruluşunu, yazılış sürecini olgu içerisinde konumlandırmış; nesnel gerçeklik - kurmaca gerçeklik ilişkisini belirginleştirmiş ve anlatıcıyı etkin figür haline getirerek üstkurmaca yönteminden yararlanmışır (Çokluk, 2009).

Postmodern romanın özelliklerinden biri de *metinler arasılığıdır*. Metinler arasılık, yazarın metnini kendinden önceki metinlerle ilişkilendirerek oluşturmasıdır. Bu yöntemle sözlü ve yazılı her türlü metne gönderme yapılabilir. Anar’ın romanlarında felsefe, psikoloji, fizik, mitoloji, müzik, resim gibi pek çok disiplinin ve geleneksel anlatı türlerinin izlerine rastlamak mümkündür. Geleneksel anlatılara ait mitler, masallar, destanlar, halk hikâyeleri, mesneviler, meddah hikâyeleri, kutsal metinler Anar’ın romanlarında iç içedir. Yazar romanlarında diğer metinlerle ilişkiyi metinler arasılığın pastiş, kolaj, parodi gibi yöntemleriyle sağlar. (Özdemir, 2010)

Anar’ın romanlarında Kur’an-ı Kerim, Eski Ahit (Tevrat) ve Yeni Ahit (İncil) kutsal metinlerinden alıntılanan ve genellikle epigraf niteliğinde eserin başında bulunan bölümler *kolaj* örneğidir. Amat, Tevrat’tan alıntılanan “Kendine Gofer ağacından bir gemi yap; gemide odalar yapacaksın ve onu içeriden ve dışarıdan ziftle ziftleyeceksin.” (Anar, 2010, 7) epigrafıyla başlar.

Yazar eserlerinde metinler arasılığın farklı yöntemlerini kullanarak büyük filozofların, tarihî şahsiyetlerin isimlerini bazen gerçekliğe uygun olarak ya da kişilik özelliklerini değiştirerek; bazen de isimlerini farklılaştırarak kurguya dahil eder. Eserlerinde bu kişilere ve eserlerine göndermelerde bulunur. Yazar, tasavvufî bir temayı işlediği *Suskunlar'a*, Mevlana'dan alıntıladığı “Kulak eğer gerçeği anlarsa gözdür.” (Anar, 2012, 7) epigrafıyla başlar.

Postmodernizmin bir başka özelliği *oyunsuluktur*. Anar “Yazarken eğlenmeye bakarım. Bir yol bulup eğlenmek ve zevk almak... Bu benim için çok önemli.” (Koçakoğlu, 2010, 64) der. Ayrıca *oyunsuluk* bir yandan okuru eğlendirirken bir yandan da metnin kurmaca olduğunu vurgulayan bir unsurdur. Yazar metni oluştururken bir oyun kurgular ve hatta okuru da bu oyuna dahil eder. Yazar kendisini şöyle tanımlar: “Kimliksiz biri olduğumu düşünüyorum. Ressam, mühendis, tarihçi kimliklerine sıkışıp kalmak istemem. Hatta yazar kimliğine de... Sadece yazıyorum o kadar. Resim yapabilir ve pastra da oynayabilirim. Borges’in söylemeye çalıştığı gibi, ‘Bir insan hem herkes hem de hiç biridir’. Ben bir jokerim. Yani bazı iskambil oyunlarında, her kartın yerine geçen bir kart gibi. Kelimenin diğer anlamıyla da ‘Joker’, yani ‘şakacıyım’.” (Ecevit, 2006, 77).

Puslu Kıtalar Atlası’nda okuyucu aslında bütün eser boyunca bir ‘düş’ü okumuştur. Eserin sonunda gerçeği anlar. Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri’nde Ölüm, Cezzar Dede ile bir oyun oynar. Ayrıca yazar, gerçek kişilikleri bir oyun halinde değiştirir ve parodileştirir. *Puslu Kıtalar Atlası*’nda Alibaz, Efrâsiyâb adlı mitolojik kahramanın hikâyeleriyle büyür ve ona öykünüp, “Efrasiyaboğlu Alibaz Efrasiyab Han” adını alır. Yazarın eserlerinde görülen bu unsurlar postmodernizmin *oyunsuluk* özelliğine örnek gösterilebilir.

Anar, romanlarında Doğu anlatılarından, sözlü gelenekten de yararlanır. Yazara göre bu durum onun, oryantalist olmasından değil, doğulu olmasından kaynaklanır: “Ben oryantalist değilim. Yani ben Doğucu değilim Doğuluyum. Ben bu coğrafyanın insanıyım ve bu benim elimde olan bir şey değil. Bunda herhangi bir övünme ve yerinme gibi bir durum da söz konusu değil. Ben Doğuluyum çünkü ağır yağlı yemekleri severim, Evliya Çelebi okumaktan zevk alırım, Uğur Rıza’yı dinlemekten hoşlanırım. Bu zevkler benim Doğulu olduğumun küçük göstergelerinden birkaçı... Doğucu olmakla Doğulu olmak arasındaki fark kral olmakla kralcı olmak arasındaki fark kadar büyüktür.” (Demirci, 2000, 57).

Anar’ın eserlerinde dikkati çeken bir diğer anlatım tekniği, *çerçeve yöntemidir*. Bu yöntem *öykü içinde öykü anlatma* olarak da adlandırılmaktadır. Yöntem, Türk

edebiyatına Binbir Gece Masalları'ndan geçmiştir. Diğer doğu anlatılarında, mesnevilerde, halk hikâyelerinde de kullanılan anlatım tekniği Anar'ın romanlarında da görülmektedir. Bu yöntemde kendi içinde bir bütünlüğü olan iç anlatılar biraraya gelerek dış anlatıyı oluştururlar. Metin bu haliyle birden çok parçadan meydana gelen bir bütünlük arz eder ki bu durum postmodernizmin *çoğulculuk* ilkesine de uygun düşmektedir.

Yazar, Osmanlı İmparatorluğu'nda birlikte yaşama imkânı bulan farklı gruplara mensup kişilerin başından geçen olayları kurmaca gerçekliğin içerisinde, fantastik ve büyüdü bir gerçeklikle anlatır. Eserleri fantastik unsurlar bakımından masallarla benzerlik taşır. "Anar'ın romanlarını derece farklarıyla kuşatan ortaklığın en çarpıcı yönü 'masalsı' havadır. Bu romanlarında masalı oluşturan bütün unsurları bulabiliriz. Üslup mesela, daha ilk cümleden itibaren yazılan değil, anlatılan bir dünyanın içindeyizdir... Puslu Kıtalar Atlası'nın ilk üç cümlesi şöyle biter: '... vardı', '... rivâyet olundu', '... söylenmiştir'. Bu yapı Anar'ın bütün romanlarının atmosferini kurar. Halihazırdaki ravi, geçmişi 'duyulmuş', geleceği ise 'bilinen, yaşanmış ve bitmiş' bir zaman olarak anlatır. Üç zaman arasındaki bu sıçramalı dil okurda fantastik bir etki yaratır. Tıpkı masallardaki ağızdan ağıza gelerek "anonimleşmiş" bir anlatıdır sanki okuduğumuz." (İnci, 2009, 50-51).

Alphan Akgül, İhsan Oktay Anar'ın romanları ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'si arasındaki ilişkiyi şöyle ifade eder: "İhsan Oktay Anar, Seyahatnâme'nin üslubunu ve hikâyelerini yeniden üretir; ama daha da önemlisi, Anar'ın Evliya'nın zihniyetiyle uyumlu bir sav üretmesidir." (Akgül, 2009, 58).

İhsan Oktay Anar'ın eserlerinde halk edebiyatının izleri de görülmektedir. Yazarın eserlerinde meddah tarzı anlatım dikkati çeker. Romanlarında, genellikle 3. tekil kişili bir anlatım görülür. Başkasından duyduğu olayları nakleden anlatıcı, olayları ilahi (hâkim) bakış açısı ile nakleder.

Anar eserlerinde varolma, gerçeklik, iktidar, din, tasavvuf, yolculuk (arayış), mücadele temalarını işler. Yazar, *Suskunlar*'da tasavvuf temasını Eflatun'un alegorik yolculuğu ile işlemiştir: "Eflâtun, 'ilahi bir çağrıya muhatap olan bir salık', kendisini çağırın sesin ardında katettiği yol, 'tarik', yol boyunca yediği dayaklar ise, 'salık'ın hidayet uğruna çektiği 'çile'dir." (Akgül, 2009, 61).

Yazarın eserlerinde Tanrı-şeytan, şeytan-insan, iyilik-kötülük, hırs (iktidar tutkusu) - tevekkül (kabulleniş) temel çatışmaları dikkati çeker. Yazar, bu kavramları somutlaştırıp, kavramların özelliklerini taşıyan sembollere dönüştürür. Romanlarda kişiler simgeleştirilir: Bünyamin (Puslu Kıtalar Atlası), Üzeyir Bey (Kitab-ül Hiyel),

Cezzar Dede (Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri), Süleyman Reis (Amat), Eflâtun (Suskunlar) iyiliği ve doğruluğu sembolize ederken; Ebrehe (Puslu Kıtalar Atlası), Câlud (Kitab-ül Hiyel), Azazil (Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri), Diyavol Paşa (Amat), Tağut (Suskunlar) kötülüğü ve şeytanı temsil etmektedir. (Koçakoğlu, 2008, 246-247)

Yazarın eserlerinde kahramanların aynı ya da benzer isimlere sahip olması dikkati çeken bir diğer özelliktir; ancak isimler aynı olsa da bu kahramanların özellikleri birbirinden farklıdır.

Anar'ın eserlerinin tarihî, fantastik, felsefi özellikler taşıması; yazarın eserlerinde farklı anlatılardan yararlanması ve farklı kültürlere yer vermesi; eserlerinde her meslekten, yerden, yaştan, ırktan, sosyal çevreden insanın bulunması postmodernizmin *çoğulculuk* ilkesi ile uygunluk arz eder. Yazarın eserleri taşıdıkları bu özellikler bakımından bir mozaik andırır. Onun eserlerinde farklılıkların zenginliğine şahit oluruz: “Yollar, evler ve ticarethanelerde Cenevizli, Frenk, Yahudi, Ermeni, Rum, müslim, gayrimüslim, toplam yetmiş iki milletten tüccarın pazarlık mırıltıları duyuluyordu.” (Anar, 2014, 30).

İhsan Oktay Anar, romanlarında kavramları kişilerle sembolleştirir ve idealize eder. Roman kahramanları tip özelliği gösterir ve tipler çok çeşitlidir. Yazar, eserlerinde genellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü yıllarda Kostantiniye'nin arka sokaklarında yaşayanların hayatını anlatır. Romanlarında öğretmen, tüccar, imam, müzisyen, gezgin, derviş ve şeyhler, denizciler, doktor, dışçı, hırsız ve dilenciler, filozoflar, mucitler, yeniçeriler, Kiptîler, masal tiplmeleri, mitolojik tipler dramatize edilmeden, hatta mizahla zenginleştirilerek anlatılmıştır. (Karlıdağ, 2010)

Anar'ın romanlarında mekân genellikle İstanbul'dur. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti Kostantiniye romanların genelinde bir fon olarak dikkati çeker. *Puslu Kıtalar Atlası*, *Kitab-ül Hiyel*, *Suskunlar*'da olaylar Kostantiniye'de geçmektedir. Amat'ta ise olaylar denizler ve okyanuslarda geçer. Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde mekân Anadolu'dur. Şehirlerin dışında kasaba ve köyler, dağlar, denizler de dikkati çeken mekânlardır. İç mekânlarda evler ve konaklar yer alır. Romanların konusuna göre kuyular, hücreler, atölyeler, devlet daireleri, okul, medrese, dinî mekânlar, ticari mekânlar, eğlence yerleri, zindanlar olayların geçtiği mekânlar arasındadır. (Karlıdağ, 2010)

İhsan Oktay Anar'ın romanlarında geçmişte yaşanan olaylar bir anlatıcı tarafından nakledilir. Yazarın romanlarında zaman, tarihî bir zamandır. Romanlardaki olaylar Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü dönemlerde geçer. Ancak

anlatılanlar resmî tarihte anlatılanlar değildir. Bu bakımdan zaman ve mekân kurmaca bir özellik arz eder. Amat'ta olayların yaşandığı zaman metinde şu şekilde belirtilmiştir: “Peygamber Efendimizin ve onun tebliğ ettiği kitaba iman edenlerin Mekkeli putperestlerden gördükleri eza ve cefa nedeniyle Medine'ye hicretlerinden 1080-1082 yıl, İsa Aleyhisselâm'dan ise 1670 yıl kadar sonra, Şevvâl ayının üçüncü gecesi, debdebesi ve çağçağasıyla yedi iklim dört bucağa nâm salmış o Kostantiniye şehri, gökyüzündeki karanlık bulutların altında yorgun bir dev gibi uyumaktaydı.” (Anar, 2010, 9). *Suskunlar*'da da olay zamanı, yazar tarafından açık bir şekilde metne yerleştirilmiştir: “Muhteşem Neyzen Bâtın Hazretleri'nin (saadetleri dâim olsun) Kostantiniye'de bulunduğu zamanlarda, yani Sultan Ahmed-i Sâni Han Efendimiz'in devri saltanatından sonraki senelerden birinde, Şaban ayının ondördüncü gecesi...” (Anar, 2012, 11).

Yazar, *Puslu Kıtalar Atlası* eserinde zamanı sorunsallaştırır, eser kahramanlarından Ebrehe, zamanda yolculuk düşüncesini gerçekleştirmek ister. Yazar eserde zamanda atlamalar yaparak Uzun İhsan Efendi ile kendini özdeşleştirir: “Ben de düşünüyorum, dolayısıyla varım, ama kimim? Galata'da Yelkenci Hanı bitişiğinde ikamet eden Uzun İhsan Efendi mi, yoksa bugünden tam üç yüz sekiz yıl sonra, sözgelimi İzmir'de oturan mahzun ve şaşkın adam mı?” (Anar, 2014, 237).

Anar'ın romanları tarihe getirdiği farklı bakış açısından dolayı “Yeni Tarihselcilik Kuramı” çerçevesinde de değerlendirilmiştir. Ebru Özgün “İhsan Oktay Anar'ın Romanlarına Yeni Tarihselci Bir Yaklaşım” başlıklı doktora tezinde yazarın beş romanından hareketle yeni tarihselci bir okuma pratiğinin bu romanlara getirdiği farklı yorumlarla nasıl işlerlik kazandığını tartışmış; sonuç olarak yazarın yayımlanan ilk beş romanını bu açıdan değerlendirmiştir. (Özgün, 2012)

Anar, romanlarında olayların geçtiği dönemin dilini kullanmış, adeta o dönemin dili ile Günümüz Türkçesini harmanlayarak yeni ve özgün bir dil ortaya koymuştur. Onun eserlerinde Arapça ve Farsça kelimeler, kahramanların yöresel ağız özellikleriyle konuşması, deyimler, ikilemeler, bilimsel terimler, kalıplaşmış sözler, kalıp sözler dikkate değer derecede yer almaktadır. İhsan Oktay Anar, “doksan ortalarında Osmanlıca ile Türkçeyi birbirine karıştırarak, Türk edebiyatında o güne değin görülmedik bir dil-kurgu dokusu sergiler.” (Ecevit, 2006, 93).

Eserlerinde uzun cümlelere yer veren yazar, bazı ses tekrarlarına da başvurmuştur. Yazar bazen kelimelerin eski biçimlerini kullanır, bazen de kelimedeki ses değişiklikleri yapar: Diyarbakır, Diyarbekir; Pisagor, Fisagor vb. Yazarın, *Puslu Kıtalar Atlası* romanında yabancı sözcüklerle oluşturduğu tamlamalarda “defter-i

kebir, hâlet-i ruhiye vb.” örneklerinde görüldüğü gibi terkip tiresini kullandığı; “ehli işret, ehli namus vb.” örneklerindeki gibi bu işareti kullanmadığı görülmüştür.

Yazarın eserlerinde hiper metinsel tasarım olarak adlandırılan “yazı boyutlarını değiştirme, resim ekleme vb.” unsurları da görmek mümkündür. Anar, *Kitab-ül Hiyel*'de kendi çizdiği mekanik çizimleri metne yerleştirmiştir. Ayrıca romanlarında ara başlık gibi büyük harfle yazılan cümlelere de rastlanmaktadır:

“KIYAMETTEN YEDİ YIL ÖNCE

BÜYÜK KENTİN KUZEYİNDE

KIRMIZI BİR BULUT GÖRÜNECEK” (Anar, 2014, 177).

İhsan Oktay Anar romanlarında; felsefi konuları, hayalî ve fantastik bir kurgu içerisinde tarihî bir atmosfere yerleştirerek işlemiştir. Eserlerinde kutsal metinlerden, geleneksel anlatılardan yararlanmış; Günümüz Türkçesi ile eserdeki olayların yaşandığı dönemin dilini harmanlayarak özgün bir dil kurgulamış, üslup bakımından da geleneksel üsluplardan yararlanmışır. Anar'ın Doğu ile Batının bir sentezi niteliğinde ürettiği eserleri postmodernizm akımının özelliklerini taşımaktadır.

4. 1. 3. Eserleri

Puslu Kıtalar Atlası

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanı 1995 yılında İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. Yazarın yayımlanan ilk romanı olan eser, 238 sayfadan oluşur. “Puslu Kıtalar Atlası Ferda Fidan tarafından *Atlas des continents brumeux* adıyla Fransızcaya çevrilmiş ve Actes Sud yayınevinde basılmıştır.” (Koçakoğlu, 2010, 26). Bu zamana kadar yirmiden fazla dile çevirisi yapılan eserin Kültür Bakanlığı tarafından da tanıtımı yapılmıştır.

Puslu Kıtalar Atlası romanı, İhsan Oktay Anar'ın izniyle, İlban Ertem tarafından çizgi romana dönüştürülmüş ve 2015 yılının Mart ayında İletişim Yayınları tarafından resimli roman olarak yayımlanmıştır.

Kitab-ül Hiyel

Kitab-ül Hiyel, ilk olarak 1996 yılında İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. Üç ana bölümden oluşan bu eser, 144 sayfadır. Ayrıca yazarın *Kitab-ül Hiyel*'deki mekanik çizimleri Kasa Galeri'de “Çizime Farklı Yaklaşımlar” başlıklı bir karma sergide yer almıştır.

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri

Eser ilk olarak 1998 yılında İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* dokuz ana bölümden ve 245 sayfadan oluşmaktadır.

Eser, Zeynep Avcı tarafından tiyatroya uyarlanmış ve 18 Kasım 2001'de Işıl Kasapoğlu yönetiminde İstanbul Devlet Tiyatroları'nda sahnelenmiştir. Bununla birlikte bu eserdeki öykülerden birinin sinemaya uyarlanması için yazara teklif götürülmüş; ancak sanatçı, bu teklife sıcak bakmamıştır.

Amat

Eser ilk olarak 2005 yılında İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. *Amat*, 45 ana bölümden, 235 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca *Amat* neredeyse tüm Türk yazarlarca 2005 yılının en iyi romanı seçilmiştir.

Suskunlar

Anar'ın bu eseri ilk olarak 2007 yılında 40.000 adet basılmıştır. *Suskunlar* üç ana bölümden ve 269 sayfadan ibarettir. Ayrıca İhsan Oktay Anar'ın bu eseri, "2007 yılı 1. Oğuz Atay Roman Ödülü"ne layık görülmüştür.

Yedinci Gün

Eser ilk olarak 2012 yılında İletişim Yayınları tarafından basılmıştır. *Yedinci Gün*; Baba, Oğul, Hayâlet başlıklarını taşıyan üç bölümden oluşur. Eser 240 sayfadır.

Gâliz Kahraman

Eserin 1. baskısı 2014 yılında İletişim Yayınları tarafından yapılmıştır. Kendi içerisinde bölümlere ayrılmadan oluşturulan eser, 181 sayfadan ibarettir.

4.2. PUSLU KITALAR ATLASI

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kitalar Atlası* romanı ile ilgili bu zamana kadar yapılan çalışmalara çalışmamızın "İlgili Araştırmalar" bölümünde yer verilmiştir.

İhsan Oktay Anar'ın yayımlanan ilk romanı olan *Puslu Kitalar Atlası* adlı eseri şu ithafla başlar:

"N.Y. için

(Novea Fulguri)

Tui lucent oculi

sicut solis radii

sicut splendor fulguris

lucem donat tenebris"¹ (Anar, 2014, 5).

Ardından Eski Ahit'ten alıntılanmış iki bölümden oluşan şu epigraflar yer alır:

"Boşluğun üzerine kuzeyi yayar

Ve hiçliğin üzerine dünyayı asar. (EYÜB 26:7)" (Anar, 2014, 7).

"Ey parlak yıldız, seherin oğlu, göklerden nasıl düştün! Sen ki, milletleri devirdin, nasıl yere yıkıldın! Ve kendi yüreğinde derdin: Göklere çıkacağım, tahtımı Allah'ın yıldızları üzerinde yükselteceğim ve ta kuzeyde cemaat dağında oturacağım: Bulutların yüksek yerleri üzerine çıkacağım, kendimi Yüce Allah gibi edeceğim. (İŞAYA 14:12)" (Anar, 2014, 7).

Eserin 9. sayfasında Hulki AKTUNÇ'un "Yeni Roman Ülkelerinde..." başlıklı ön sözü başlar.

Eser yedi ana, on sekiz ara bölümden oluşmuştur. Yazar ana bölümlere özel bir başlık vermiş, ara bölümleri roma rakamlarıyla belirtmiştir.

Puslu Kitalar Atlası romanının ana bölümleri şu şekildedir:

- A. Kostantiniye'de Birkaç Kişi (s. : 11-35)
- B. Günbatımı (s. : 37-66)
- C. Yeraltı (s. : 67-91)
- D. Yılanın Renkleri (s. : 93-130)

¹ "Gözlerin güneşin okları gibi parlak aydınlatıyor karanlıkları bir şimşek gibi çakmak çakmak"

- E. Büyük Efendi (s. : 131-184)
- F. Ölümler ve Kahramanlar (s. : 185-222)
- G. Karanlık (s. : 223-238)

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı eseri, 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti Kostantiniye'de yaşanan olayları konu alan felsefi, tarihî, fantastik bir romandır. Nüket Esen, eserin tarihî bir roman olduğunu belirtirken diğer taraftan alıştığımız tarih romanlarından farklı olduğuna dikkati çeker: "İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* tarihi bir roman. Aynı zamanda bir İstanbul romanı. İstanbul'un tarihinden, 17. yüzyıldan bir parçanın yeniden yazılması. Şehrin sokaklarının, sıradan insanların tarihi bu. Alıştığımız, eski usul tarih romanlarından değil; hükümdarları, kumandanları, kahramanları anlatmıyor. Saraylarda, köşklere, konaklarda geçmiyor. Sokaktaki insanı anlatıyor; roman çamurlu İstanbul sokaklarında, Galata'da geçiyor." (Esen, 2006, 247).

Puslu Kıtalar Atlası eserinin teması "arayış"; konusu "insanın kötülükle mücadelesi ve gerçeği arayışı"dır. Eserin temel çatışmasının "iyilik-kötülük" olduğu söylenebilir. Yazar "iyilik-kötülük" çatışmasını "iyiler-kötüler" biçiminde somutlaştırmıştır. Romanın merkezinde yer alan Bünyamin "iyiliği"; Ebrehe ise "kötülüğü" temsil eder. Eserde insanın gerçeği arayışı, Uzun İhsan Efendi'nin düşüncelerinin aktarıldığı bölümde şu şekilde anlatılır: "Oysa Uzun İhsan Efendi, Dünya'nın şahidi olmanın gerçek bir ibadet olduğunu sık sık söylerdi. Her insan şu ya da bu şekilde dünyayı okumalıydı. Kuran'ın kendisi peygamberin dünyayı nasıl okuduğuna bir örnekti ve onun ardında giden herkes dünyayı onun gibi okuyup şahadetlerini yazmalı ve bunları başkalarına aktarmalıydı. Dünyaya şahit olmanın yolu ise maceranın kendisinden başka bir şey değildi. Yaşanılanlar, görülenler ve öğrenilenler ne kadar acı olursa olsun, macera insanoğlu için büyük bir nimetti. Çünkü dünyadaki en büyük mutluluk, bu Dünya'nın şahidi olmaktı." (Anar, 2014, 90-91).

Ahmet Koçakoğlu, *Yerli Bir Postmodern: İhsan Oktay Anar* adlı eserinde *Puslu Kıtalar Atlası* romanının Doğu edebiyatının anlatı geleneği olan *çerçeve yöntemi* biçiminde kurgulandığını ifade eder, yazarın dış/ana anlatı içerisine on bir iç/alt anlatı yerleştirdiğini belirten Koçakoğlu, adı geçen eserinde, *Puslu Kıtalar Atlası* romanının ana ve alt anlatılarını şu şekilde belirlemiştir:

ANA BÖLÜMLERLER	ARA BÖLÜMLER	ALT ANLATILAR	
A. Kostantiniye'de Birkaç Kişi (s. 11-35)	1. (s. 13-23)		
	2. (s. 23-35)	2.1. Kubelik'in Öyküsü	(s. 23-29)
B. Günbatımı (s. 37-66)	1. (s. 39-47)	1.1. Çeviri Sayfanın Öyküsü	(s. 34-35)
		1.2. Baba, Oğul ve Ayının Öyküsü	(s. 36-42)
	2. (s. 47-56)	2.1. Vardapet'in Öyküsü	(s. 51-54)
	3. (s. 56-65)		
C. Yer altı (s. 67-91)	4. (s. 65-66)		
	1. (s. 69-84)		
D. Yılann Renkleri (s. 93-130)	2. (s. 84-91)		
	1. (s. 95-107)	1.1. Hmzıyedi'nin Öyküsü	(s. 95-107)
	2. (s. 107-123)		
E. Büyük Efendi (s. 131-184)	3. (s. 123-130)		
	1. (s. 133-144)	1.1. Ebrehe'nin Öyküsü	(s. 133-144)
	2. (s. 144-155)		
F. Ölümler ve Kahramanlar (s. 185-222)	3. (s. 155-184)	3.1. Gazanfer'in Öyküsü	(s. 155-184)
	1. (s. 187-193)	1.1. Kehanet Aynasının Öyküsü	(s. 176-180)
		1.2. Mutsuz Çocuğun Öyküsü	(s. 191-192)
	2. (s. 193-197)		
G. Karanlık (s. 223-238)	3. (s. 197-222)	3.1. Cahil ile Bilge Adamın Öyküsü	(s. 199-202)
	1. (s. 223-238)	1.1. Uyuyamayan Tüccarın Öyküsü	(s. 225-232)

Tablo 1. Puslu Kıtalar Atlası Eserinin Bölümleri

Kaynak: Koçakoğlu, Ahmet. (2010). *Yerli Bir Postmodern: İhsan Oktay Anar*. Konya: Palet Yayınları, 74-75.

Puslu Kıtalar Atlası romanında olaylar çerçeve öykü yöntemi ile anlatıldığı için eserin olay örgüsü modern romanlardakinden farklıdır. Eser bu yönüyle *Binbir Gece Masalları* ile benzerlik arz etmektedir. İç içe anlatılan olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi yoktur; ayrıca iç anlatılarda olayların yaşandığı zaman ve geçtiği mekânlarda da değişimler olur.

Puslu Kıtalar Atlası romanı, taşıdığı pek çok özellikten dolayı postmodern bir romandır. Eserde metinler arasılık ve üstkurmaca yöntemlerinin kullanılması, çoğulculuk ve oyunsuluk özelliklerinin bulunması bu görüşü destekler.

Postmodern romanın özelliklerinden biri metinler arasılıktır. *Metinler arasılık*, “Bütüncül bir yapıya kavuşturulması amacıyla bir edebî metnin dokusuna hem edebiyat alanından hem de başka alanlardan metin parçalarının katılması” (TDK, 2011, 1667) olarak tanımlanır.

Yazar, *Puslu Kıtalar Atlası* romanında metinler arasılığın yansılama (parodi), kolaj, gülünç dönüştürüm (ironi) yöntemlerinden yararlanmıştır. Eserin başında epigraf niteliğinde alıntılanan latince şiir ve Tevrat'tan alınan bölümler kolaj örneğidir. Yazar “René Descartes”i “Rendekâr” olarak dönüştürürken onun “Yöntem Üzerine

Konuşmalar” adlı eserini de “Zagon Üzerine Öttürme” adı altında parodileştirmiştir. (Çokluk, 2009)

Yazar eserinde bazı tarihî isimleri kullanarak eser kahramanlarını bu kişilerle özdeşleştirmiş (Alibaz-Efrasiyab) ya da tarihî kişilere göndermede (Efraim, Ebrehe) bulunmuştur.

Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*’nda dinî metinlere de göndermelerde bulunur. Kahramanların adları, eylemleri kutsal metinlerdekilerle benzerlik taşır. Uzun İhsan Efendi’nin oğlu aynı zamanda eserin ön plandaki kişinin adı Bünyamin’dir. Bünyamin ismi, eserde şu şekilde açıklanmıştır: “Bu ad bizim memlekette bin Yemin diye telaffuz edilir. ‘Sağ elin oğlu’ demektir. Baban seni çok seviyor olmalı. Yoksa böyle bir ad koymazdı sana.” (Anar, 2014, 233). Bünyamin kutsal metinlerde adı geçen Hz.Yakub’un oğullarından birinin adıdır.

Eserde Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn’un başkanı olan Ebrehe, Kur’an-ı Kerim’in Fil suresinde anlatılan ve Kabe’yi yıkmaya gelen hükümdarla aynı isme ve benzer özelliklere sahiptir. Bünyamin, lağımcı ocağından Vardapet ile gerçekteştirdiği kazı sırasında Nuh’un gemisine benzer bir gemi ile karşılaşır. Ayrıca eserde Bünyamin ile konuşan Büyük Efendi Ebrehe, konuşmanın bir yerinde sözleriyle Deccal olduğunu çağrıştırır. (Sarı, 2009)

Mehdî, Deccal, Ebrehe, Efraim, Dabbetü’l Arz adları eserin kutsal metinlerle ilişkisini somut bir şekilde ortaya koymaktadır.

Puslu Kıtalar Atlası aynı zamanda fantastik özellikler taşıyan bir romandır. Fantastik özellikler varlık, nesne, kişi, olay ve mekânlarda kendini gösterir.

Roman mitlerden de izler taşır. Eserde Bünyamin’in macerasının Uzun İhsan Efendi’nin rüyalarında yazılması, Bünyamin’in defnedildikten sonra mezardan kurtulması, Bünyamin’in lağımcı ocağından bir ağacın köklerine tutunup yeryüzüne çıkması, bu ağaca tırmanıp dolunay zannettiği meyveyi tatması eserin mitlerle olan bağlatısını göstermesi açısından önemlidir.

İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası* romanında *üstkurmacadan* yararlanmıştır. Yazar metnin kuruluşunu, yazılış sürecini olgu içerisinde konumlandırmış, nesnel gerçeklik-kurmaca gerçeklik ilişkisini belirginleştirmiş ve anlatıcıyı etkin figür haline getirmiştir. (Çokluk, 2009)

Anar, diğer eserlerinde olduğu gibi *Puslu Kıtalar Atlası*’nda da ‘Uzun İhsan Efendi’ adıyla kendini kurguya dahil etmiştir: “Ne var ki ben, kendimle ilgili bazı meseleleri hala çözebilmiş değilim. Rende kâr düşünüyor olmasından var olduğu

sonucunu çıkarıyor. Ben de düşünüyorum, dolayısıyla varım, ama kimim? Galata'da, Yelkenci Hanı bitişiğinde ikamet eden Uzun İhsan Efendi mi, yoksa bu günden tam üç yüz sekiz yıl sonra sözgelimi İzmir'de oturan mahzun ve şaşkın adam mı? Hangimiz düş, hangimiz gerçek?" (Anar, 2014, 237).

Postmodern roman, modern romandan farklı olarak çoğulcu bir yapı arz eder. Romanda, o dönemin Osmanlı tebaasında bulunan pek çok etnik ve mesleki gruba mensup kişileri görmek mümkündür. Eser bu anlamda bir mozaik andırır. Bu durum Osmanlı'nın çok uluslu bir toplum olmasından ziyade yazarın üslubundan kaynaklanır. Yazar eserin bazı bölümlerinde aynı kavram alanlarına ait söz ve sözcükleri bir cümle içerisinde kullanmıştır: "Yollar, evler ve ticarethanelerde Cenevizli, Frenk, Yahudi, Ermeni, Rum, müslim, gayrimüslim, toplam yetmiş iki milletten tüccarın pazarlık mırıltıları duyuluyordu." (Anar, 2014, 30).

Puslu Kıtalar Atlası romanında metinler arasılığıın kullanılması, eserde farklı kesimden insana ve kültüre yer verilmesi eserin çoğulcu bir yapı arz ettiğinin göstergesidir.

Puslu Kıtalar Atlası romanında olaylar her ne kadar 17. yüzyılda İstanbul'da geçmekte ise de aslında mekân ve zaman kurgusaldır. Eserin genelinde olayların cereyan ettiği mekân Uzun İhsan Efendi'nin düşlerinde kurguladığı hayali bir mekândır. Yazar eserinde okuyucuyu tarihî bir yolculuğa çıkarır ancak bu yolculuk resmî tarih çizgisinin dışına çıkılarak yapılmıştır.

Yazar, *Puslu Kıtalar Atlası*'nda Günümüz Türkçesi ile olayların yaşandığı dönemin dilini harmanlamıştır. Eserde Arapça ve Farsça başta olmak üzere yabancı dillerden alınan söz ve sözcükler dikkati çeker. Ayrıca romanda, çalışmamızın tematik tasnif bölümünde görüldüğü gibi, pek çok kavram alanı ile ilgili söz ve sözcük bulunmaktadır. Yazar eserinde deyim ve ikilemeleri de çokça kullanmıştır. Eser belirttiğimiz bu özelliklerinden dolayı söz varlığı incelemesi için oldukça uygundur.

Yazar eserin bazı bölümlerinde metni büyük harflerle yazar:

"KIYAMETTEN BİR YIL ÖNCE

YEDİNCİ DOLUNAYDA

MEHDÎ BATI KAPISINDAN GİRECEK" (Anar, 2014, 176).

Puslu Kıtalar Atlası romanında bazı tarihî şahsiyetlerin isimlerinin kullanılması dikkati çeker. Yazar tarihî şahsiyetlerin isimlerinde bazı değişiklikler yapar. Descartes, Rendekar; Phytogoras, Fisagor; Galenos, Galen olarak kurguya dahil edilir. Eserdeki bazı özel adlarda sembol dili dikkati çeker: Bünyamin, Ebrehe, Efraim vb.

İhsan Oktay Anar *Puslu Kıtalar Atlası* romanında geleneksel anlatı üsluplarından da yararlanmışır. Eser meddah üslubunu anımsatan cümlelerle başlar. Eserde bir ravi vardır. Anlatıcı bu kişidir ve olayları ilahî bakış açısı ile anlatır. “Rivayet ederler ki surların hemen içindeki Ağa Çayırı’na...” (Anar, 2014, 39).

Puslu Kıtalar Atlası felsefi bir roman özelliğine sahiptir. Yazar eserinde, Uzun İhsan Efendi’nin -düşlerinde kurguladığı- oğlu Bünyamin’e hayatı sorgulatmış, bunu yaparken kurguya ünlü filozofları ve eserlerini de dahil etmiştir. Uzun İhsan Efendi bu sorgulamanın sonucunda, gerçeğin bir düş, düşlerin de gerçeğin ta kendisi olduğu yargısına ulaşır.

Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*’nda geleneksel anlatılardan, kutsal metinlerden, mitolojiden, Batılı eserlerden yararlanmış; fantastik ve büyülü bir kurgusal ortam oluşturmuştur. Yazar mesajını, doğrudan değil, oluşturduğu yepyeni bir tarihî-fantastik dünyada sembol ve imgelerin yardımıyla, özgün bir dil, anlatmanın verdiği zevk ve heyecan içerisinde aktarır. Postmodern romanın getirdiği anlam ve dilden ziyade metni önceleyen anlayış, her okuyanın metinden farklı anlamlar çıkarmasını sağlar. Bu durum postmodernizmin *çoğulculuk* ilkesi ile de örtüşmektedir. Ancak gerek üst metnin gerekse alt metnin anlaşılabilirliği için okurun da belli bir bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir.

4.2.1.Puslu Kıtalar Atlası Romanının Özeti

Uzun İhsan Efendi’nin korsanlık yapan dayısı Arap İhsan, İstanbul’a gelir. Arap İhsan’ın yanında savaş ganimeti olarak getirdiği uykusuzluk hastalığı olan Alibaz adlı bir çocuk vardır. Arap İhsan, yeğeni Uzun İhsan’ın evine gider. Uzun İhsan Efendi ve oğlu Bünyamin, Yelkenciler hanına bitişik, iki katlı bir evde yaşamaktadır. Uzun İhsan Efendi, dayısı Arap İhsan gibi gezerek, görerek yaşamaya cesaret edememiştir. İhsan Efendi, içtiği yeşil şurubu ile vaktinin çoğunu uyuyarak geçiren ve gördüğü düşler sayesinde bir dünya atlası çizmek isteyen, bilime meraklı biridir. Uzun İhsan Efendi, oğlu Bünyamin ile birlikte yaşamaktadır. Bünyamin, annesinin kim olduğunu bilmez.

Bir süre sonra Arap İhsan ölür. Alibaz, dayısının yadigarı olarak İhsan Efendi ile birlikte yaşamaya başlar. Arap İhsan ölmeden önce eski bir eseri, çevirmesi için Kubelik’e vermiştir. Kubelik bu eseri “Zagon Üzerine Öttürme” adı ile kendine has bir dil ve üslupla çevirir. Kubelik eseri Uzun İhsan Efendi’ye verir. Uzun İhsan Efendi bu eseri okur, çok etkilenir ve her şeyden şüphe etmeye başlar. Kafasına takılan sorulardan rahatsız olan Bünyamin bir gün, rahat uyuyabilmek için, babasının

şurubundan içer. Uzun süre uyuyan Bünyamin, öldü zannedilerek, defnedilir. Mezarda bir ses duyan Bünyamin, bu ses sayesinde mezardan çıkmayı başarır. Bu olaydan sonra Bünyamin'in namı duyulur. Vardapet, Bünyamin'i lağımca ocağına almak ister. Babasının rızasını alan Bünyamin, hayatı yaşayacak ve Dünya'nın şahidi olacaktır. Uzun İhsan Efendi, yazdığı eserini başı sıkıştığında okuması için Bünyamin'e verir.

Bünyamin Vardapet'le, Zülfiyar adındaki casusu kurtarmak için kale kuşatmasına katılır. Kuşatma esnasında *kara para* Bünyamin'in eline geçer; ancak düşman askeriyle girdiği kavgada yüzü tanınmayacak hale gelir. Kara para ile birlikte canını da kurtarır; ancak Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un efendisi olan Ebrehe, sonsuz güce ulaşmak için bu kara paraya ihtiyaç duymaktadır. Ebrehe ve adamları Bünyamin'in peşine düşerler. Parayı almak için evini altüst edip Uzun İhsan Efendi'yi sorgulamak üzere Etmeydanı'ndaki yeniçeri odalarına götürürler. İsteddiği cevabı alamayan yeniçeriler Uzun İhsan Efendi'nin gözlerini oyup, kulaklarını ve burnunu keserler sonra da Kostantiniye dilencilerinin kethüdası olan Hinzıryedi'ye iki altına satarlar. Alibaz ise bir çete kurar. Efrasiyab adını alan Alibaz, Müşteri adlı maymunu alarak ortadan kaybolur.

Yaşadığı evin halini gören Bünyamin, babasını aramaya başlar ve babasını dilencilerin arasında bulur. Genç adam, dilenciler kethüdası Hinzıryedi'nin, efendisi Ebrehe şerefine verdiği bir yemekte Büyük Efendi Ebrehe'nin hayatını kurtarır ve onun dikkatini çekmeyi başarır. Bu esnada babası ile konuşur ve onu, kendi isteği üzerine rıhtımda bir fıçıya koyar. Uzun İhsan Efendi, girdiği bu fıçıyla İstanbul'dan ayrılır. Babasını rıhtımda bırakan Bünyamin, Ebrehe ile Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un gizli merkezinde buluşur. Büyük Efendi, Bünyamin'e karşı ilgi duymaya başlar. Ebrehe Bünyamin'e, başında bulunduğu istihbarat örgütünden, aradığı kara paranın öneminden bahseder. Bünyamin, üzerinde taşıdığı kara paranın önemini o zaman kavrar. Kara paranın Gazanfer adlı meşhur kumarbazın deposunda olduğunu düşünen Büyük Efendi, Bünyamin'le birlikte onun mekânına gider. Meşhur kumarbazın hilesini ortaya çıkaran Ebrehe, Bünyamin ile birlikte bir konağa gider ve burada yiyip içip eğlenirler. Bünyamin burada Rus asıllı bir cariye olan Aglaya ile tanışır. Sabah, Zülfiyar tarafından uyandırıldığında Aglaya'nın orada olmadığını görür. Sonra Zülfiyar'la birlikte dışarı çıkar. Dertli ile karşılaşırlar. Bu adamın lanetinden korkan Zülfiyar Dertli'yi kırbaçıyla dövmeye başlar. Bu duruma üzülen Bünyamin casusun elindeki kırbaçı çeker; boş bulunan adam atından düşer ve Bünyamin'e saldırır. Bünyamin elindeki kırbaçla Zülfiyar'ı döverek orada bırakır. Dertli ise delikanlıya minnet duyar. Bünyamin, istihbarat teşkilatına gider. Ebrehe ona kehanet aynasından, kıyamet, Mehdî, sonsuz hız, karşı hareket konularından bahseder.

Bünyamin böylece teşkilatın sırlarını öğrenmiş olur. Bütün bunlar olurken şöhreti Galata meyhanelerinde duyulan, kör ve sağır olduğu halde gemileri tehlikeli sulardan geçirdiği söylenen Uzun İhsan Efendi, İstanbul'a gelmektedir.

Bir kale kuşatmasına şahit olunca korkuya kapılan Alibaz, canını kurtarmak için kaleye girer. Bir tapınağa benzeyen bu yerde kara giysili adamlar onu yakalar ve bir karışım içirirler. Yıllardır uyuyamayan çocuk, bir leylek yuvasında sonsuz bir uykuya dalar.

Bünyamin, Büyük Efendi ve kehanet aynasının geleceğini söylediği Mehdî, istihbarat teşkilatındadır. Ancak bu adam Mehdî olduğunu kabul etmez. Ebrehe ve işkenceci Hattakay tarafından sıkıştırılan adam, Mehdî olduğunu kabul etmez, Nemçe casusu Franz olduğunu söyler. Kehanet aynasının ise kendi istihbarat teşkilatları tarafından Avrupa'nın en ünlü saatçisine, yıllar önce, Müslümanları istedikleri gibi yönlendirebilmek için yaptırılmış olduğunu söyler. Ancak Ebrehe ona inanmaz ve adama işkence etmesi için Hattakay'ı çağırır. Ebrehe'nin Hattakay zannettiği kişi Hinzıryedi'dir. Dilenciler kethüdası olan Hinzıryedi, Ebrehe'den intikam almak için Hattakay'ın kılığına girmiştir. Bu esnada dilenciler Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'u basarlar. Hinzıryedi ve adamları ele geçirdikleri binayı yağma ederek Ebrehe'yi de idam ederler. Bünyamin ise Büyük Efendi'nin son isteğini yerine getirerek kara parayı ağzının içine yerleştirir. Kara para, Ebrehe ile birlikte dilencilerin lonca binasına gömülmüş olur. Bu esnada Dertli gelir, binaya yıldırım düşer. Bünyamin, Hinzıryedi'nin elinden Dertli sayesinde kurtulur.

Bünyamin lonca binasından kaçarak bir hana sığınır ve burada yıllardır uyuyamayan bir tüccarla karşılaşır. Bu adam uzun zamandır bahçede uyuyan bekçiyi izlemektedir. Bu tüccar uzun zamandır uyku yüzü görmemiştir. Yüzyıllardır uyuyan bir adamı uyandırırsa uyuyabilecektir. Han bekçisi uyanırken uykusu gelmeye başlayan tüccar yatmaya gider. Tüccarın uykusuzluğunun şifası bu bekçidir.

Bünyamin babasının kendisine verdiği atlası hatırlar. Koynunda taşıdığı eserin adının "*Puslu Kitalar Atlası*" olduğunu görür. Kitabı açar, babasının kendisine yazdığı mektubu okumaya başlar. İhsan Efendi mektubunda oğluna, görüp duyduğu her şeyin aslında kendi zihnindeki düşlerden ibaret olduğunu ifade etmektedir. Mektubu okuduktan sonra Bünyamin yıllardır uyuyan bekçiyi dürterek uyandırır, ancak yerinden doğrulan bu adam kendisini uyandıran kişiyi göremez.

4.3. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN ADLANDIRMALARIN KAVRAMSAL TASNIFI

4. 3. 1. Akrabalık, Yakınlık Adları

ana : Anne.

anacık : Annelere sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz.

anne : Çocuğu olan kadın, ana, valide, kocakarı, mader, nene, aba.

ata : Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri.

avrat : Kadın.

baba : Çocuğu olan erkek, peder.

çocuk : Küçük yaştaki erkek veya kız.

dayı : Annenin erkek kardeşi.

dede : Torunu olan erkek, büyükbaba, büyükpeder.

ebeveyn : Anne ve baba.

evlat : Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

kardeş : Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

koca : Bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş, zevç.

komşu : Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.

kuzen : Erkek yeğen.

oğlan : Erkek çocuk.

oğul : Erkek evlat.

torun : Bir kimseye göre çocuğunun çocuğu.

velet : Oğul, çocuk.

yeğen : Birine göre, kardeş, amca, hala, dayı veya teyzenin çocuğu.

4. 3. 2. Alet, Araç Adları

abanoz : Abanoz ağacının ağır, sert ve siyah renkli tahtası.

ahşap : Ağaçtan, tahtadan yapılmış.

akrep : Saatin iki ibresinden küçüğü.

alet : Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne; bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç.

anahtar : Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, açar, açkı, miftah, dil.

araba : Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

araç : Bir iş yapmakta veya sonuçlandırmakta gücünden yararlanan nesne.

asa : İhtiyarların baston yerine kullandıkları uzun sopa.

askı : Üzerine herhangi bir şey asmaya yarar nesne.

aygıt : Birçok parçadan yapılmış alet, cihaz.

ayna : Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözgü, mirat.

bağ : Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb. düğümlenebilir nesne.

bardak : Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap.

battaniye : Yorgan yerine veya yorgan üstünde kullanılan, çoğu yünden dokunmuş kalınca örtü.

beşik : Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola.

bez : Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput.

bıçak : Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.

bileği taşı : Bıçak, çakı, makas vb. kesici araçları bilemekte kullanılan ince taneli sarı şist.

bilezik : Genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka.

bisturi : Neşter.

bobin : Makara.

bohça : İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş.

boncuk : Cam, taş, sedef, tahta, plastik vb. maddelerden yapılan, ortası delik, çoğu yuvarlak ve renkli süs tanesi.

boru : Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık, uzun ve dar silindir.

boy aynası : İnsanı bütünüyle gösteren büyük ayna.

bucurgat : Bocurgat; ağır yükleri çekmek için manivela ile döndürülen ve döndürüldükçe çekilecek şeyin bağlı bulunduğu urganı kendi üzerine saran çıkırık.

bukağı : Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka.

burunluk : Burunsak.

cihaz : Aygıt, alet, takım.

çadır : Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.

çakı : Açılıp kapanan bir veya birkaç ağızlı küçük cep bıçağı.

çakmak : Çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti.

çanak : Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap.

çark : Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası.

çekiç : Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti.

çekül : Ucuna küçük bir ağırlık bağlanmış ipe oluşturulan, yer çekiminin doğrultusunu belirtmek için sarkıtılarak kullanılan bir araç, şakul.

çengel : Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir.

çıkın : Bir beze sarılarak düğümlemiş küçük bohça, çıkı.

çivi : İki şeyi birbirine tutturmak, bir nesneyi bir yere sabitlemek için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk, mih.

çubuk : Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey; tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık.

çuha : Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.

çuval : Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.

damacana : Su vb. sıvıları taşımaya yarayan, dar ağızlı, şişkin karınlı, genellikle hasır veya plastik sepet içinde korunan büyük şişe.

değnek : Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç, sopa, çomak.

denk : Yatak, yorgan, kumaş vb. eşyanın sarılıp bağlanmış biçimi, balya.

dikke : İğne.

direk : Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

divit : Hakkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir kalem türü.

dolap : Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.

döşek : Yatak.

döşeme : Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama.

duvar saati : Duvara asılı saat.

düdük : İçinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç.

düğme : Çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan, herhangi bir makineyi işleten veya durduran parça.

dürbün : Uzaktaki cisimlerin görüntülerini büyütmeye veya yaklaştırmaya yarayan, objektif ve oküler adlı iki mercekten oluşan optik alet, bakaç.

düzenek : Mekanizma.

edevat : Bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü.

eşya : Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelere.

fak : Tuzak, kapan.

fener : Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.

fıçı : Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap.

fırça : Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç.

fırın : İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta vb. pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak.

fildişi : Fil dişinden yapılmış.

fincan : Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.

fitil : Lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde.

gereç : Belirli bir işi yapmak için kullanılması gereken maddeler, malzeme, materyal.

güden : Testi.

halat : Pamuk, kenevir, Hindistan cevizi gibi bitkisel liflerin veya çelik tellerin sarılmasıyla oluşan kolların bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip.

halı : Yere veya mobilya üstüne serilmek, duvara gerilmek için, genellikle yünden dokunan, kısa ve sık tüylü, nakışlı, kalın yaygı.

halka : Çeşitli metallere veya tahtadan yapılmış çember.

hançer : Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir bıçak türü.

hasır : Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü.

havan : İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap.

heybe : Omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü.

Hint kumaşı : Hindistan'da dokunan ve Batı ülkelerinde ender bulunan ipekli bir kumaş türü.

hokka : Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep vb. şeyler konulan küçük kap.

horoz : Ateşli silahlarda çakmak taşına veya merminin kapsülüne vurmaya yarayan metal parça.

ibre : Ölçü aletleri, saat ve göstergelerde sayı veya işaret göstermeye yarayan hareketli iğne.

ibrik : Su koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.

iletki : Bir açığı ölçmeye ve başka bir yerde aynı açığı çizmeye yarayan, yarım çember biçimindeki araç, açılöçer, mastara, minkale.

imbik : Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı.

ip : İplik.
ipek : İpekten yapılmış.
ipekli : İpekten yapılmış veya içinde ipek bulunan (kumaş).
iplik : Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri.
istif : Eşya veya başka nesnelere düzgün bir biçimde üst üste konulmasıyla oluşan yığın.
kabza : Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap.
kadeh : İçki içmeye yarayan ayaklı bardak.
kadran : Saat, pusula vb. araçlarda, üzerinde yazı, rakam veya başka işaretler bulunan düzlem.
kafes : Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme; çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper.
kalas : Kalın biçilmiş uzun tahta.
kalbur : Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek.
kalıp : Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.
kalkan : Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık.
kantar : Ağırlık sıfırken yatay duran bir kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş bir ibrenin sapsmasıyla kütleleri tartan araç.
kap : İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne.
kapak : Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne.
kapan : Bazı hayvanları yakalamak için kullanılan, hayvanın ayağının değmesiyle işleyen tuzak.
kasnak : Enli çember.
kaşık : Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofraya aracı.
kav : Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde.
kavanoz : Plastik, cam vb. maddelerden yapılmış ağzı geniş, çeşitli boylarda kap.
kazan : Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap.
kazık : Toprağa çakılmak için hazırlanmış, ucu sivri demir veya ağaç.
kazma : Toprağı kazıp kaldırma, düzeltme vb. işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.
keçe : Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş.
kefe : Terazilerden her biri.
kefen : Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.
kefen bezi : Kefen.
kefenlik : Kefen olarak kullanılmaya elverişli (bez).
Kehanet Aynası : Bir olayın gerçekleşeceğini önceden bilen ayna.
kement : Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip.
kemer : Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı.
kepçe : Sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık.
kerpeten : Çivi sökmeye veya diş çekmeye yarayan, hareketli bir eksen çevresinde çapraz iki parçadan oluşmuş, kıskaç biçimindeki araç.

kerpiç : Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla.

kerteriz : Bir yerin nerede bulunduğunu pusula ile ölçme.

kese : Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.

kıblenüma : Kible yönünü göstermek için, bulunulan yere göre özel işareti olan pusula.

kılıç : Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

kılınç : bk. (kılıç)

kın : Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.

kırba : Sakaların içinde su taşıdıkları ağzı dar, altı geniş, deriden yapılmış kap, su kabı, matara.

kırbaç : Tek parça deri veya uzun esnek bir değneğin ucuna sıırım bağlanarak yapılmış vurma aracı.

kıskaç : Bir şeyi tutup sıkıştırmaya yarayan kerpeten, pense vb. araç.

kilit : Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti.

kiriş : Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.

kirişlik : Kiriş olarak kullanılmaya uygun.

kitap : Ciltli ve cilsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.

kitaplık : Kitapların yerleştirildiği raflardan oluşan mobilya, kütüphane.

koltuk değneği : Ayak ve bacakları sakat olanların yürürken koltuklarıyla dayandıkları uzun değnek.

korkuluk : Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana benzer kukla.

kova : Genellikle su ve sulu şeyler taşımaya, kuyudan veya denizden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap.

körük : Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen araç.

kösele : Ayakkabı tabanı, bavul, çanta yapımında kullanılan, büyükbaş hayvanların işlenmiş derisi.

kubur : Tuvalet deliğinden lağıma inen boru.

kumaş : Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

kundak : Tüfek gibi bazı ateşli silahlarda bunları çeşitli yönlere çevirmeye yarayan, namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm.

kupa : Cam veya seramikten yapılmış, kulplu, büyük bardak.

kuş tüyü : Yatak, yorgan, yastık doldurmaya yarayan bazı kuşların tüyü.

kutu : İnce tahta, mukavva, teneke, plastik vb.nden yapılmış, genellikle kapaklı kap.

kutucuk : Küçük kutu.

küfe : Genellikle söğüt veya başka ağaç dallarından örülen, yük taşımaya yarayan, kaba ve dayanıklı sepet.

küp : Su, pekmez, yağ vb. sıvıları veya un, buğday gibi tahılları saklamaya yarayan, geniş karınlı, dibi dar toprak kap.

küpe : Kulak memelerine takılan süs eşyası.

küre : Bütün noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan bir yüzeyle sınırlı cisim.

kürek : Toprak, kömür vb.ni bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan ve yayvan bir bölümü, buna bağlı uzun bir sapı bulunan araç.

kütük : Kesilmiş ağaç gövdesi.

lazımlık : Ördek.

leğen : Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap.

levha : Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha.

levye : Bir şeyi yerinden oynatmak, kaldırmak, harekete geçirmek, gevşetmek vb. için kullanılan, kaldıraca benzer araç.

mahfaza : İçinde küpe, yüzük, bilezik vb. değerli süs eşyalarının saklandığı kutu.

makara : Üzerine iplik, tel, şerit vb. sarılan, kenarları çıkıntılı, eksenini boyunca delik silindir, bobin.

makas : Bir eksen çevresinde dönebilecek biçimde çapraz eklemelenmiş, birbirine bakan yüzleri keskin iki çelik lamadan oluşmuş, arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç, sındı.

malzeme : Gereç.

mandal : Kapı vb. şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça.

mangal : Isınmaya, bir şey pişirmeye yarayan, sac, bakır veya pirinçten, türlü biçimlerde üstü açık ayaklı ocak, korluk.

manivela : Bir ucunun bağlı bulunduğu bir nokta çevresinde dönen kol.

masa : Ayaklar veya bir destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya.

maşa : Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, kolları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç.

maşrapa : Metal, toprak, plastik vb.nden yapılmış, ağzı açık, kulplu, bardağa benzeyen, küçük kap.

matara : Yolculukta ve askerlikte kullanılan, boyna veya bele asılı olarak taşınan, genellikle aba, deri veya metalden yapılmış su kabı.

matkap : Tahta, maden, beton vb. sert maddeler üzerinde delik açmaya yarayan alet, delik açma aleti, delgi.

maymuncuk : Her kilidi açmaya yarayan, demirden, eğri ve sivri araç.

maytap : Yandığında renkli ve parlak ışıklar saçan, şenlik gecelerinde yakılan havai fişek.

mendil : İçine bazı şeyler konulan kumaş, yağlık.

mengene : Onarma, işleme, düzeltme vb. işlemlerin uygulanacağı nesneyi sıkıştırıp istenildiği gibi tutturmaya yarayan bir tür alet.

menteşe : Kapı, pencere, mobilya kapakları vb. açılır kapanır şeylerde kullanılan, bir mil ile birbirine tutturulmuş, biri sabit, öbürü hareketli iki parçadan oluşmuş metal parça, reze.

mercek : İçinden geçen paralel ışınları düzenli bir biçimde birbirine yaklaştıran veya birbirinden uzaklaştıran, camdan veya ışık kırıcı herhangi bir maddeden yapılmış, genellikle küresel yüzeylerle sınırlanmış saydam cisim, adese, lens.

merdiven : Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi, basak.

meşale : Ucunda, alev çıkararak yanıcı bir madde bulunan, aydınlatmaya yarayan değnek.

meşin : İşlenmiş koyun derisi.

mil : Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.

minder : İçi yumuşak bir malzeme ile doldurularak dikilen, oturmaya, yaslanmaya yarar şilte.

mum : Bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, içyağı, stearik asit veya parafin dökülerek genellikle silindirik biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı.

musluk : Takıldığı boru veya kabın içindeki akışkanı, istenildiğinde akıtılabilecek bir düzende yapılmış açılır kapanır alet.

mühür : Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe.

nesne : Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.
neşter : Cerrahide kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.
odun : Yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç.
ok : Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
öküz arabası : Öküz koşulmuş araba.
örtü : Örtmek için kullanılan şey, vualet.
paket : İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne.
pamuk ipliği : Pamuktan yapılan mat veya parlak dikiş nakış ipliği.
paravana : Paravan.
pedal : Bir makinede, bir araçta ayak yardımıyla dönmeyi veya hareketi sağlayan düzen, ayaklık.
pencere : Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.
perçin : İki veya daha çok levhayı birbirine bağlamak için geçirilen çivinin, ezilerek baş durumuna getirilen ucu.
perde : Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü.
pergel : Yay veya çember çizmekte ve ölçmekte kullanılan araç, yayçizer.
pılı pırtı : Eski eşya.
pota : İçinde maden eritilen kap.
pösteki : Koyun veya keçi postu.
pranga : Ağır cezalıların ayaklarına takılan kalın zincir.
pusula : Üzerinde kuzey güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespit etmek için kullanılan kadranlı araç, yön belirteci.
raf : Üstüne öteberi koymak için duvara veya bir dolabın içine birbirine paralel olarak tutturulmuş, genellikle geniş, uzun tahta veya metal levha.
rahle : Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.
rubu tahtası : Kuadrant, bir dairenin çeyreği şeklinde olup gök cisimlerinin veya yüksekliği ölçülecek bina, kule gibi bir objenin eğim açısını ölçmek için kullanılan alet.
rulo : Dürülerek boru biçimi verilmiş deri veya kâğıt tomar.
rüzgârgülü : Rüzgârların yönünü ve adını gösteren levha.
saat : Günün hangi anı olduğunu gösteren alet.
sadak : İçine ok konulan torba veya kutu biçiminde kılıf.
sandık : İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.
sanduka : Mezarın üzerine yerleştirilmiş, tabut büyüklüğünde tahta veya mermer sandık.
sap : Bir aracı tutmaya yarayan bölüm.
sargı : Esnek bir maddeden yapılmış uzun, dar ve ince şerit.
sargı bezi : Keten veya pamuk ipliğinden üretilen ve mikroplardan arındırılmış şerit biçiminde kesilmiş, vücudun belli bir bölgesini sarmak için yapılmış bağ.
satır : Et kesmeye, kemik kırmaya yarayan ağır ve enli bir bıçak türü.
sedir : Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası, divan.
sehpa : Üstüne bir şey koymaya yarayan ayaklı destek, çatki.
sepet : Saz, kamış, ince dal veya tellerden hasır biçiminde örülerek yapılan, genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya taşımak için kullanılan kap.
sırık : Değnekten uzun ve kalınca ağaç.
sırım : Bazı işlerde sicim yerine kullanılan, ince ve uzun, esnek deri parçası.

sırma : Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.
sicim : Keten, kenevir vb. bitkilerin liflerinden yapılan ince ip, kınnap.
silindir : Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel iki yüzeyin sınırladığı cisim, üstüvane.
sini : Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.
sopa : Kalın değnek.
supap : Bir yay yardımıyla gergin tutulan ve yatağın düzlemine dik olarak yaptığı gidip gelme hareketiyle bir akışkanın geçişini ayarlamaya yarayan kapak, sibop.
sünger : Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.
sürahi : İçecek koymaya yarar, cam, plastik vb.nden yapılan kap.
sürgü : Kapının kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, tırkaz, sürme.
sürme : Kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme, is.
süs : Süslemeye, süslenmeye yarayan şey, bezek, süs püs.
şilte : Üstünde oturlan, yatılan, içi yünle, pamukla doldurulmuş döşek.
şişe : İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.
tabure : Sırt ve kol dayayacak yeri olmayan iskemle.
tabut : Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal, ölü Salı.
taç : Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.
tahta : Çeşitli işlerde kullanılmak üzere düz, enlice, uzun ve az kalın biçimde işlenmiş ağaç parçası.
takım : Bir işte veya bir yerde kullanılan eşya ve aletlerin tamamı, ekipman.
takım taklavat : Araç gereçlerin bütünü.
takma : Eksik bir organın yerini tutmak, bir organın sakatlığını örtmek amacıyla yapılan (organ veya parça), protez.
tarak : Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç.
tas : Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.
tebeşir : Toz zerreciklerinden oluşan, çizdiği yerde iz bırakan, beyaz veya açık renkte kireçli kaya.
tekerlek : Merkezde bulunan, bir eksenin çevresinde dönebilen çember, teker.
tel : Türlü metallere yapılmış, kopmaya karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne.
tencere : İçinde yemek pişirilen, kapaklı, genellikle metal kap.
teneke : Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı ince sac.
tepsi : Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.
terazi : Bir kolun iki ucuna asılı iki kefeden oluşan tartı, mizan.
tespih : Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oyalanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.
testere : Ağaç, demir vb. şeyleri kesmeye yarayan, genellikle üçgen biçiminde dişleri olan, dar ve uzunca çelik araç.
testi : Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.
tezgâh : Genellikle dükkânlarda satıcıların önündeki uzun masa.
tırpan : Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb. ni biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak.
tokmak : Ağaçtan yapılmış iri çekiç.
tomar : Dürülerek boru biçimi verilmiş deriler veya kâğıtlar.

torba : Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç.

tuğla : Balçıgın kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilmesiyle yapılan ve duvar örmekte kullanılan yapı malzemesi.

tulumba : Sıvıları alçak yerlerden çekmeye veya yüksek yerlere çıkarmaya yarayan araç.

uçkur : Şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ.

urgan : Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat.

ustura : Tıraş için kullanılan, açılır kapanır, çok keskin bıçak, baş bıçağı, yülgü.

usturlab : Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte kullanılan araç.

üzengi : Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.

yakacak : Odun, kömür gibi ısı sağlamak amacıyla yakılan madde, mahrukat.

yastık : Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb.yle doldurulmuş küçük minder.

yatak : Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek.

yay : Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk.

yelken : Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü.

yorgan : Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.

yün : Koyun tüyü.

zincir : Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.

4. 3. 3. Bitki Adları

adülkahir : Pembe çiçekli, çok yıllık otsu bir bitki.

ağaç : Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

armut : Armut ağacının tatlı ve sulu, yumuşak, ufak çekirdekli meyvesi.

badem : Badem ağacının yaş veya kuru yenilen yemişi.

biber : Patlıcangillerden, yurdumuzda çok yetişen ve çeşitli türleri bulunan bir bitki.

boru çiçeği : Çan çiçeği.

burun otu : Burna çekilen tütün, enfiye.

ceviz : Ceviz ağacının dışı kabuklu, içi yağlı ve nişastalı yemişi, koz.

çekirdek : Etlı meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum.

çınar : İki çeneklilerden, 30 metreye kadar uzayabilen, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı bir ağaç.

çiçek : Çiçek açan kırı veya bahçe bitkisi.

dal : Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

darçın : Tarçın, tarçın ağacının içinde kokulu bir yağ bulunması dolayısıyla baharat gibi kullanılan kabuğu.

darülfüfül : Beden ısıtıcı ve öksürük kesici olarak kullanılan bir baharat.

diken : Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri.

domates : Domates bitkisinin yenilen kırmızı veya yeşil ürünü.
ekin : Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum.
fasulye : Fasulye bitkisinin sebze olarak yararlanılan yeşil ürünü ve kuru tohumları.
fındık : Fındık ağacının sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü.
gül : Gülgillerin örnek bitkisi.
havacıva : Sığırdiligillerden, Akdeniz bölgesinde yetişen ve köklerinden kırmızı boya elde edilen, çok yıllık otsu bir bitki.
kakule : Zencefilgillerden, sıcak iklimlerde yetişen güzel kokulu bir bitki.
kebabe : Karabibergiller familyasına dahil bir bitki türü.
kiraz : Kiraz ağacının kırmızı veya beyaz renkte, etli, sulu, tek çekirdekli meyvesi.
kişniş : Kişniş bitkisinin baharat olarak kullanılan kurutulmuş meyvesi veya tohumu.
lale : Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi.
maydanoz : Maydanozgillerden, yenmek için yetiştirilen, 50-80 santimetre uzunluğunda, ufak yeşil ve parçalı yapraklı, hoş kokulu iki yıllık otsu bir bitki.
meyva : bk. (meyve)
meyve : Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ, yemiş.
misket : Misket üzümü.
nohut : Nohut bitkisinin bol nişastalı, yuvarlak tanesi.
ot : Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.
pamuk : Pamuk bitkisinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince, yumuşak tellerin adı.
pirinç : Pirinç bitkisinin besin olarak kullanılan taneleri.
soğan : Çiğdem, lale, zambak, sarımsak vb. bitkilerin toprak altındaki yumru kökü.
tütün : Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki.
zencefil : Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetişen, yaklaşık 100 santimetre yüksekliğinde, karniş görünüşünde otsu bir bitki.
zeytin : Zeytin ağacının tazeyken yeşil, sonradan kararan, yüksek besin değeri taşıyan yağlı meyvesi.

4. 3. 4. Çocuk ve Yetişkin Oyunları ile İlgili Adlar

aşık : Koyunların ve keçilerin arka bacaklarında bulunan dört yüzlü kemikle oynanan bir oyun.
barbut : Zarla oynanan bir kumar türü.
beştaş : Beş tane taşla oynanan bir çocuk oyunu türü.
bilye : Çocukların oynamak için kullandığı taş, maden, toprak, cam vb.nden yapılmış küçük yuvarlak nesne, misket, cıncık, zıpzıp.
birdirbir : Oyuncuların birbirinin üstünden atlayarak oynadıkları bir oyun.
bitirim : Kumar oynama, uyuşturucu alıp satma, dolandırıcılık yapma vb. işlerde deneyimli (kimse).
ciharyek : Tavla oyununda zarlardan birinin dört diğerinin bir olması.
çatal matal kaç çatal : Üzerine atlanıp sırtına oturulacak gözleri kapalı kişinin, üzerinde oturanın tek veya çatal biçimde kaldırılmış çift parmağının kaç olduğunu bilmesi temeline dayanan bir tür birdirbir oyunu.
çatapat : Ayakla çignendiğinde veya bir yere sürtüldüğünde "çat pat" diye patlayan bir eğlence fişeği, çatpat.

çelik çomak : Çocukların, çomakla çeliğe vurarak oynadıkları oyun.

dörtcihar : Tavla oyununda atılan zarların ikisinin de dört benekli olan yanlarının üste gelmesi.

dubara : Oyunda, atılan zarlardan ikisinin de iki benekli yüzünün üste gelmesi.

dübeş : Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan ikisinin de beş benekli yüzünün üste gelmesi.

düşeş : Zarla oynanan oyunlarda, atılan zarlardan ikisinin de altı benekli olan yanlarının üste gelmesi.

ebe çıldır : Ebeyi kızdırmaya dayanan bir çocuk oyunu.

ebe kış kış : Körebeye benzeyen bir çeşit çocuk oyunu.

el el üstünde : “El el üstünde kimin eli var” diye de bilinen bir çocuk oyunu.

elebaşı : Kötü, olumsuz iş veya hareketlerde önder olan kimse, sergerde.

geçti geçti kim geçti : Bir çeşit çocuk oyunu.

gösteri : İlgı, dikkat çekmek için bir topluluk önünde gösterilen beceri veya oyun.

güreş : Belli kurallar içinde, güç kullanarak iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması.

hacıyatmaz : Yere nasıl bırakılırsa bırakılsın, dibinde bulunan ağırlık sebebiyle dik bir durum alan oyuncak.

havai fişek : Gece yapılan törenlerde yakılarak havaya uçurulan, renkli ışıklar saçan fişek.

hepyek : Zarla oynanan oyunlarda zarların tek benekli yönlerinin üste gelmesi.

hortlak : Mezardan çıkararak insanları korkuttuğuna inanılan yaratık.

hüllüoğlu : Aşık kemiğiyle oynanan bir çeşit çocuk oyunu.

kabak pişti : Bir çeşit çocuk oyunu.

kaynana zırlıtısı : Bir sap etrafında çevrilen, çevrildikçe takırtılı bir ses çıkaran çocuk oyuncağı.

kumar : Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu.

mendil kapmaca : Çocukların ve gençlerin oynadığı eğlenceli bir oyun.

misket : Bilye.

oyun : Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence; kumar.

oyuncak : Oyun aracı.

öküz : Cıvalı zar.

penciyek: Zarla oynanan oyunlarda zarların üst yüzünün birinin beşli, öbürünün birli gelmesi.

pencüse : Zarla oynanan oyunlarda zarların üst yüzünün birinin beşli, öbürünün üçlü gelmesi.

satranç taşı : Satrançta kullanılan taşlardan her biri.

sebayüdü : Zarla oynanan oyunlarda zarlardan birinin üçlü, öbürünün ikili gelmesi.

seksek : Zemine çeşitli şekiller çizildikten sonra taşları ayakla çizilen bölümler arasında sektirerek oynamaya dayalı bir çocuk oyunu.

şeşiyek: Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan birinin altı, öbürünün bir gelmesi.

topaç : Çevresine ip sarılıp birden bırakılarak veya kamçı ile vurularak döndürülen koni biçiminde ucu sivri oyuncak.

uçurtma : Üzeri renkli kâğıtlarla kaplanmış, genellikle çokgen biçimindeki bir gövde ve süslü bir kuyruktan oluşan, iple bağlanarak rüzgâr yardımıyla uçurulan bir çeşit oyuncak.

zar : Tavla ve başka oyunlarda kullanılan kemik, fil dişi, plastik vb. maddelerden küp olarak yapılan ve altı yüzünde, birden altıya kadar benekler bulunan oyun aracı.

zıpzip : Bilye.

4. 3. 5. Denizcilikle İlgili Adlar

barka : Büyük sandal.

barka longa : Eskiden İspanyolların büyük küreklerle kullandıkları gombot sınıfı teknelere verilen ad.

borda : Geminin veya kayığın yanı, alabanda karşıtı.

deniz : Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.

dümen : Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.

flok : Geminin civadrasına çekilen üçgen yelken.

forsa : Gemilerde kürek çeken tutsak veya hükümlü kimse.

forsalık : Forsanın yaptığı iş.

gemi : Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.

güverte : Gemide ambar ve kamaraların üstü.

kadırga : Hem yelken hem kürekle yol alan, özellikle Akdeniz'de kullanılmış bir savaş gemisi.

kalyon : Yelkenle ve kürekle yol alan savaş gemilerinin en büyüğü.

kaptan köşküsü : Kaptanın gemiyi yönettiği, geminin üst katında bulunan bölüm, kaptan köprüsü, köprü üstü.

karina : Gemi omurgası.

kayık : Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne.

korsan : Gemilere saldıran deniz haydudu, deniz hırsızı.

liman : Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak.

rihtim : Bir akarsu veya deniz kıyısında doldurularak yapılmış, gemilerin indirme bindirme veya yükleme boşaltma yapabileceği yer.

rota : Bir gemi veya uçağın gidiş yönü, izleyeceği yol.

tekne : Bir tür küçük deniz taşıtı.

tersane : Gemi yapılan yer, gemilik, tezgâh.

tramola : Geminin rüzgâr üstüne veya altına dönmesi için yelkenlerin bazısını gevşetme, bazısını germe işlemi; makaraları birbirine kavuşan bir palangayı açıp uzatma işi.

4. 3. 6. Dil, Kavim, Millet, Mensubiyet Adları

Acem : İranlı.

Alman : Cermen soyundan olan halk.

Arap : Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

Arapça : Sami dilleri ailesine giren ve Arap ülkelerinde kullanılan dil, Arabi.

Bulgar : Slavların güney kolundan olan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.

Cenevizli : Ceneviz halkından olan kimse.

Çerkes : Çerkez; Kafkasya'da yaşayan bir boy veya bu boydan olan kimse.

Çingene : Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk, Çingen, Kipti, Roman.

Ermeni : Ermenistan'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse.

Fağfur : Çin imparatorlarına verilen unvan.
Fars : İran'ın güneybatısında yaşayan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.
Felemenk : Bugünkü Hollanda, Belçika ve Kuzeydoğu Fransa'ya eskiden verilen ad.
Frenğî : Frenklerle ilgili, Frenklere özgü olan.
Frenk : Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.
göçmen : Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir.
İngiliz : İngiltere halkından olan kimse.
İranlı : İran halkından veya bu halkın soyundan olan kimse, Acem.
İspanyol : İspanya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
Kıptî : Çingene.
Kocamustafapaşalı : İstanbul'un Kocamustafapaşa semtinden olan kimse.
Latince : Latin dili.
Leh : Polonya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
Macar : Macaristan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
Nemçeli : Avusturya, Alman halkından olan.
Osmanlı : 13. yüzyılda Osman Gazi tarafından Anadolu'da kurulan ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dağılan büyük Türk imparatorluğunun uyrukları.
Osmanlıca : Osmanlı Türkçesi.
Rum : Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk.
Rumca : Rumların kullandığı, yeni Yunancanın bir lehçesi
Rus : Rusya Federasyonu'nda yaşayan Doğu Slav halkı veya bu halkın soyundan olan kimse.
Tatar : Tataristan'da, Batı Sibirya'da ve Rusya Federasyonu'nun değişik bölgelerinde yaşayan Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.
Ulah : Bugünkü Romanya'nın Karpat Dağları ile Tuna Nehri arasında bulunan, vaktiyle Eflak adı verilen yerin halkına verilen isim.
Venedikli : Venedik halkından olan kimse.

4. 3. 7. Dil Bilgisi, Yazma Sanatı, Edebiyat İle İlgili Adlar

ağıt : Ölenin iyi niteliklerini, ölümünden duyulan acıyı dile getiren söz veya ezgi.
alfabe : Bir dilin seslerini gösteren, belirli bir sıraya göre dizilmiş belli sayıda harfin bütünü, abece, yazı.
ana dil : Kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil.
anı : Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin sakladığı her türlü iz, hatıra.
anlam : Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör.
aruz : Aruz vezni.
Atlas Minör : Kâtip Çelebi'nin Şeyh Mehmed Efendi İhlasî adlı Latince bilen Fransız asıllı coğrafyacı bir mühtediden yardım alarak 1654'te hazırladığı *Levâmiü'n-nûr fi Zulmeti Atlas Minör* adlı coğrafya kitabı.
Atlas Vacui : Boşluğun Atlası, Romanda Uzun İhsan Efendi'nin oğlu Bünyamin'in okuması için yazdığı eser, Puslu Kıtalar Atlası.
atlas : Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap.
belge : Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb., vesika, doküman.
Bilgeliğin Yedi Sütunu : Kubelik'in, Rendekâr'ın Zagon Üzerine Öttürme eserinden çevirdiği bir bölümü yazdığı kağıdın esrarını çözmesi istenen yazarın eserinin adı.

canavar : Masalarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan.

Cihannüma : Katip Çelebi'nin 1648 yılında yazmaya başladığı eser. 1654'te Katip Çelebi tarafından yeniden yazılmaya başlanan coğrafi eser.

cilt : Formaları, yaprakları birbirine dikerek veya yapıştırarak kitap, defter, dergi vb.ne geçirilen deri, bez veya kâğıtla kaplı kapak; bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.

çeviri : Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme.

defter : Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.

defter-i kebir : Romanda dilenciler loncasında dilencilerin kayıtlarının tutulduğu defter.

defterli : Deftere kayıt olan.

derleme : Derlemek işi, tedvin.

destan : Kahramanlık öykülerine verilen ad.

dev anası : Masalarda geçen dişi dev.

dev : Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı.

deyim : Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.

dil : İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.

Dünya Atlası : Romanda Uzun İhsan Efendi tarafından oğlu Bünyamin'e sıkıntıya düştüğünde yol göstermesi için yazılan eser.

ebced : Arap alfabesi harfleri belli bir düzene göre sekiz gruba ayrılarak sıralandığında, birinci gruptaki harflerin okunuşundan meydana gelen kelime ve bu sıranın bütününün adı; bu sıralanışta harflere sırasıyla bir rakam değeri verilmesinden meydana gelen hesaplama sistemi.

ebced hesabı : Ebcet düzeninden yararlanarak bir kelimeyi rakama çevirme.

efsane : Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence.

efsanevi : Efsanelerde geçen, kendisi için efsaneler düzülen veya efsaneyi andırır nitelikte olan (kimse, hayvan, yer), menkıbevi.

ejderha : Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon.

elif : Arap alfabesinin ilk harfinin adı.

elifbe: Elifba; Arap alfabesi.

elyazması : Elle yazılmış kitap.

emirname : Yazılı buyruk.

eser : Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt.

esre : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün ı, i seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, kesre.

evrak : Resmî kurumlarda işlem gören belgeler.

fâilâtün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir kalıp.

fâilün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir kalıp.

feilün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir kalıp.

Fizik : Yunan filozofu Aristoteles'in eserinin adı.

gulyabani : Karanlık ve ıssız yerlerde, insanın gördüğünü sandığı korkunç hayalet.

harf : Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri, kod.

harita : Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.

hece : Bir solukta çıkarılan ses veya ses birliği, seslem.

hiciv : Yergi.

hikâye : Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü.

hikâyet : Anlatma, hikâye, olmuş bir hadise.

ifade : Anlatım; bir duyguyu yüz aracılığıyla anlatan belirtilerin, mimiklerin bütünü.

italik : Eğik yazı.

kâğıt : Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak.

kalem : Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.

kamış kalem : Yazı yazmak için kullanılan ince kamıştan yapılmış kalem.

karalama : Üstünde düzeltmeler yapılan, temize çekilmemiş yazı taslağı, müsvedde.

kaside : On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

katalog : Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist.

kelam : Söz.

kelime : Anlamalı ses veya ses birliği, söz, sözcük.

kopya : Bir sanat eserinin veya yazılı bir metnin taklidi, asıl karşısı

külliyat : Bir yazarın bütün eserlerini içeren dizi.

laf : Söz, lakırtı.

lakap : Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.

lakırdı: lakırtı, söz, laf.

lisan : Dil.

lisan-ı erazil : Rezil, aşağılık kimselerin dili.

lisan-ı hal : Hal dili; meramını durum ve görünümüyle anlatma.

lisan-ı şahane : Hükümdara yakışacak durumda olan lisan.

lügat : Sözlük.

mapamundi : Dünya haritası.

masal : Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür; boşuna söylenmiş söz.

meddah : Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı.

mektup : Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name.

metin : Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst.

mısra : Dize.

mürekkep : Yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde sıvı madde.

müsvedde : Yazı taslağı, karalama.

nüsha : Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri.

ötre: Arap harfli metinlerde bir ünsüzün o, ö, u, ü seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret.

parşömen : Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri, tirşe.

Puslu Kıtalar Atlası : Romanda Uzun İhsan Efendi tarafından oğlu Bünyamin'e sıkıntıya düştüğünde yol göstermesi için yazılan eserin adı.

roman : İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür.

satır : Bir sayfa üzerinde yan yana gelen kelimelerden oluşan ve alt alta sıralanmış her bir dizi.

sayfa : Üzerine yazı yazılan veya basılan bir kâğıt yaprağın iki yüzünden her biri, sahife.

sihir : Büyü.

simurg : Anka.

söz gelimi : Söz gelişi.

söz konusu : Sözü edilen, üzerinde konuşulan, bahis konusu, bahis mevzusu, mevzubahis.

söz : Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelim, laf, kavi.

sülüs : Arap alfabesiyle yazılan bir tür süslü yazı.

şiiir : Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk.

şive : Söyleyiş özelliği.

tekerleme : Birbiriyle uyumlu hazır söz kalıbı.

tercüme : Çeviri.

tezkire : Divan şairlerinin hayatlarını ve şiirlerini genellikle öznel bir bakış açısıyla değerlendiren eser.

upir : Vampir kelimesinin kökeni olduğu düşünülen, aynı anlama gelen kelime.

üslup : Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.

üstün : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün a, e seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, fetha.

vezin : Ölçü.

yaprak : Kitap, defter vb. şeylerde ön ve arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri, varak.

yazı : Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi.

yazılı : Yazılmış olan, muharrer, sözlü karşıtı.

yazma : Yazmak işi, tahrir.

Zagon Üzerine Öttürme : Romanda Kubelik'in Rendekâr'dan çevirdiği eserin adıdır. Yazar bu eseri René Descartes'in *Metod Üzerine Konuşmalar* adıyla Türkçeye çevrilen *The Discourse On Method* adlı eserinden esinlenerek kurgulamıştır.

4. 3. 8. Dinî, Manevi Hayat ve Ölümle İlgili Adlar

akşam ezanı : Akşam namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.

akşam namazı : Akşam vakti kılınan namaz.

Allah : Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

Allahumme ya Vedud : Bir dua sözü.

altar : Tanrılara kan ya da canlı kurban sunulan yer, sunak.

Amme : Kur'ân-ı Kerîm'in yetmiş sekizinci sûresi.

and : Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin, kasem; kendi kendine söz verme, ahit.

aptes/abdest : Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma.

âyeti kerime : Kutsal ayet.

âyeti kerimeli : Kutsal ayet bulunduran.

bağış : Bağışlanan şey, yardım, hibe, teberru.

başsağlığı : Ölen bir kimsenin yakınlarına ilgi ve yakınlık gösterme.

beddua : Birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış.

besmele : "Esirgeyen ve başıslayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenen bismillahirrahmanirrahim sözü, bismillah.

birlik : Bağlılık, benzerlik, bağlantı, vahdet.

Büyük Son : bk. (kıyamet)

Büyük Toplantı : bk. (mahşer)

cami : Müslümanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

can : İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık; insanın kendi varlığı, özü.

cehennem : Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer, tamu.

cehennem azabı : Cehennemde uğranılacağına inanılan ceza.

cemaat : Bir imama uyup namaz kılan kişiler.

cenaze : Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü.

cenaze töreni : Bir cenaze için mezara kadar yapılan dinî tören, cenaze merasimi.

cennet : Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.

cin : Dinî inanışa göre duylularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.

cüz : Kur'an'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri.

Dabbetü'l Arz : Kıyamet alâmeti olarak ortaya çıkacağına inanılan korkunç yaratık.

derviş : Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse, alperen.

din : Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet.

dindar : Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse), mütedeyyin.

dindaş : Aynı dinden olan kimse.

dinî : Dinle ilgili, din üzerine, dinsel.

dinsel : Dinî.

dua : Yakarış; Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.

ecel teri : "Çok korkmak, çok sıkılmak, bunalım geçirmek, ölüm duygusuna kapılmak" anlamlarındaki ecel teri (veya terleri) dökmek (veya akmak) sözünde geçer.

ecinni taifesi : Cin topluluğu, cinler.

ermiş : Dinî inançlara göre kendisinde olağanüstü manevi güç bulunan kişi, eren, evliya, veli.

evliya : Ermiş.

ezan : Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.

ezan vakti : Ezan okunma zamanı, ezan saati.

Fatiha : Kur'an'ın ilk suresi.

gayrimüslim : Müslüman olmayan kimse.

gülbank : Hep bir ağızdan ve makamla yapılan dua veya ant.

günah : Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.

günahkâr : Günahlı.

hac : Genellikle tek tanrılı dinlerde kutsal olarak tanınan yerlerin, o dinden olanlarca yılın belli aylarında ziyaret edilmesi.

hacı : Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman.

haç : Hristiyanlığın sembolü sayılan ve birbirini dikey olarak kesen iki çizgiden oluşan biçim, istavroz, put, salip.

hadis : Hz. Muhammed'in söz ve davranışları; bu söz ve davranışları inceleyen bilim.

hafız : Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

Hakk Teala : Yüce Allah.

haram : Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.
haram lokma : Toplumun gelenek ve göreneklerine veya dinî kurallarına aykırı olarak elde edilen şey.
hayır dua : Bir kimsenin iyiliğini isteyen dua.
helal : Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.
hesap günü : bk. (kıyamet)
hicret : İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.
hilye-i şerif : Hz. Muhammed'in dış görünüşünü ve niteliklerini anlatan manzum ve mensur eser.
Hristiyan : Hz. İsa'nın dininden olan kimse, İsevi, Nasrani.
huri : Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık.
ibadet : Bir dinin buyruklarını yerine getirme.
iblis aleyhillaenenin : bk. (şeytan).
ikindi : İkinci ezanı.
ikindi ezanı : İkinci namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.
ikindi namazı : İkinci vakti kılınan namaz.
ilahi : Tanrı'yı övmek, ona dua etmek için yazılıp makamla okunan nazım.
ilahiyat : Tanrı bilimi.
imam : Cemaate namaz kıldırın kimse.
iman : İnanç.
inanç : Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma.
İncil : Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap, Ahd-i Cedit.
istavroz : Haç.
istihare : Girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını rüyadan anlamak için abdest alıp dua okuyarak uyuma.
itikat : İnanma, inanç.
kabir : Mezar, sin.
kabir azabı : İslam inancına göre öldükten sonra mezarda çekilecek azap.
kabristan : Mezarlık.
kader : Yazgı.
kâfir : Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.
kefere : Müslüman olmayanlar, kâfirler.
kelime-i şahadet : İslam'ın beş şartından biri olan ve "Tanıklık ederim ki Tanrı'dan başka ilah yoktur ve Muhammed onun kulu ve peygamberidir." anlamındaki söz.
kısmet : Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
kıyamet : Tek tanrılı dinlerin inancına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.
kilise : Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.
kul : Tanrı'ya göre insan; köle.
Kur'an : İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.
kurban : Dinin buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen hayvan; maddi ve manevi bakımdan felakete sürüklenmiş, insani değerlerini yitirmek zorunda kalmış veya bırakılmış kimse.
kutsal : Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsî, mukaddes.
lanet : Tanrı'nın sevgi ve ilgisinden yoksun olma, beddua.
mahluk : Yaratık.
mahşer : Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

manastır : Bazı kesin kurallara bağlı rahip veya rahibelerin dünya ile ilgilerini keserek yaşadıkları yapı, keşişhane.

melek : Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte.

melun : Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.

merhum : Ölmüş Müslüman erkek, rahmetli, rahmetlik.

mezar : Ölünün gömülü olduğu yer, kabir, sin, makber, gömüt.

mezar taşı : Gömülen kişiye ait kimlik bilgileri, dua vb. yazıları kazınmış olarak üzerinde bulunduran ve mezarın baş ucuna dikilen taş, hece taşı.

mezarlık : Mezarların bulunduğu yer, kabristan, gömütlük, sinlik, tahtalıköy, mezaristan, bamyaratlası.

minare : Camilerde müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.

mukadderat : Yazgı.

muska : İçinde dinsel veya büyüleyici bir gücün saklı olduğu sanılan, taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne, yazılı kâğıt vb., hamaylı.

mübarek : Kutlu, kutsal.

mümin : İnanan, inançlı, imanlı, mutekit.

müslim : Müslüman.

müslüman : İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.

namaz : İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.

namaz vakti : Namazın kılınacağı zaman.

nefis : Öz varlık, kişilik.

öğle namazı : Öğle vakti kılınan namaz.

ölü : Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, diri karşıtı.

ölüm : Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat.

ölüm döşeği : Son nefesin verileceği yatak veya yer.

öte dünya : Ahiret, öteki dünya.

papaz : Hristiyan din adamı, peder.

peygamber : İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırان kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.

pir : Bir tarikat veya sanatın kurucusu.

rahip : Hristiyanlarda genellikle manastırda yaşayan evlenmemiş papaz, keşiş, karabaş.

rahmet : Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.

rahmetli : "Tanrı'nın rahmetine kavuşmuş, bağışlanmış" anlamlarında ölmüş Müslümanları saygıyla anmak için ad veya unvanlarının başına getirilen bir söz.

rekât : Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.

ruh : Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu; duygu.

sabah ezanı : Sabah namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.

sabah namazı : Sabah vakti kılınan namaz.

seccade : Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, namazlık.

selâ : Müslümanları bayram veya cuma namazına çağırınmak, bazı yerlerde cenaze için kılınacak namazı haber vermek amacıyla minarelerde okunan dua.

selamünaleyküm : "Allah'ın selamı sizin üzerinize olsun" anlamında kullanılan bir selamlama sözü.

sevap : Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül.
sofu : Dinin buyruk ve yasaklarına bütünüyle uyan (kimse).
Sûr : Kıyâmet kopacağı zaman, dört büyük melekten biri olan İsrâfil aleyhisselâmın üfleyeceği, nasıl olduğu bilinmeyen boru.
sünnet : Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.
sünnet-i şerife : Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.
şehit : Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse.
şerefe : Minarenin gövdesini çepeçevre dolaşan, korkuluklu, ezan okunan yer.
şeyh : Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse.
şeytan : Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.
Tanrı : Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hûda, Hu, Oğan.
tapınak : İçinde ibadet edilen, tapınılan yapı, mabet, ibadethane, ibadetgâh.
tarikât : Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri.
vecd : Aşk, muhabbet. Kendinden geçecek, unutacak kadar İlahî bir aşk hali.
vefat : Ölüm.
Yahudi : Hz.Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevi.
yatsı ezanı : Yatsı namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.
yatsı namazı : Yatsı vakti kılınan namaz.
Yecüc ve Mecüc : Kur'ân-ı kerîmde adı geçen ve kıyâmete yakın, yeryüzüne yayılacak olan zararlı ve bozguncu iki kötü kavim.
zındık : Tanrı'ya ve ahirete inanmayan (kimse).

4. 3. 9. Doğum, Hayat, Hayatın Dönemleri ile İlgili Adlar

acuze : Huysuz, yaşlı kadın.
adam : Erkek kişi; birinin yanında bulunan ve işini yapan kimse.
adamcağız : Kendisine sevgi veya acıma duyulan erkek.
ak sakallı : Yaşlı.
akran : Yaş, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri, boydaş, böğür, taydaş, öğür.
çağ : Hayatın çocukluk, gençlik vb. dönemlerinden her biri, yaş.
çocukluk : İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi.
çoluk çocuk : Bir işte gereken deneyimi kazanmamış yaşça küçük kimseler, gençler.
delikanlı : Çocukluk çağından çıkmış genç erkek.
delikanlılık : Delikanlı olma durumu.
dirim : Hayat, yaşam.
doğum günü : Bir kimsenin doğduğu gün.
er : Erkek.
ergenlik çağı : Ergenlik.
erkek : Yetişkin adam, bay, er kişi.
etfal : Çocuklar.
genç : Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı.
gençlik : Genç olma durumu.
hayat : Yaşam.

ihhtiyar : Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı.
insan : Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.
insanoğlu : İnsan, âdemoğlu, fâni.
kadın : Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen.
karı : Kadın.
kız : Dişi çocuk.
kişi : Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer.
kişisel : Kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan, şahsi, zatî.
kocakarı : Yaşlı kadın.
nesil : Kuşak.
ömür : Yaşam.
öz : Kan bağı ile bağlı olan, üvey olmayan.
sübyan : Çocuklar.
yaş : Doğuştan beri geöen ve yıl birimi ile ölçölen zaman, sin.
yaşam : Doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür, hayat.
yaşlı : Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar (kimse).
yavru : Yeni doğmuş hayvan veya insan.
yavrucak : Çocuklara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz, yavrucuk, yavrucağız.
yetişkin : Beden, ruh ve duygu bakımlarından olgunluğa erişmiş olan (kimse).
zat : Kişi.

4. 3. 10. Giyim Kuşamla İlgili Adlar

bareta : Osmanlı sarayında genellikle bostancıların, baltacı ve kapıcıların giydikleri, kırmızı çuhadan yapılmış, ucu kıvrık, uzunca başlık.
börk : Genellikle hayvan postundan yapılan başlık.
cep : Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış paröa.
cepken : Kolları yırtmaölı ve uzun, haröla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi.
cübbe : Hukuköuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi.
öakşır : Paöa bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı.
öamaşır : İö giysisi.
öarık : İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geöirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı.
öizme : Koncu diz kapaklarına kadar öıkan bir ayakkabı türü.
don : Vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi.
elbise : Giysi.
entari : Genellikle tek paröalı kadın giyeöeği.
esvap : Giysi.
gecelik : Yatakta giyilen giysi, gömlek.
giysi : Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba.
gömlek : Vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi.
hilat : Kaftan.
kaftan : Öoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi.
kepenek : Öobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keöeden üstlük, aba.
kılık : Bir kimsenin giyinişi, diş görünüşü, üst baş.

kıyafet : Giysi.

kukuleta : Yağmur, soğuk vb. dış etkilere karşı başa geçirilen, giysiye dikili veya ayrı olarak kullanılan başlık.

kuşak : Bele sarılan uzun ve enli kumaş.

pabuç : Ayakkabı.

paça : Pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm.

paçavra : Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput.

pazubent : Belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak.

peçe : Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.

sarık : Sarılarak meydana getirilen başlık.

serpuş : Başlık.

şal : Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş.

şapka : Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık.

takke : İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık.

tolga : Miğfer.

tülbent : İnce ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez.

yabanlık : Bayram gibi önemli günlerde veya konukların yanına çıkarken giyilen yeni giysi, kişilik, adamlık.

yaka : Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü.

yen : Giysi kolu.

yüzük : Parmağa geçirilen genellikle metal halka.

4. 3. 11. Güzel Sanatlarla İlgili Adlar

anıt : Önemli bir olayın veya büyük bir kişinin gelecek kuşaklarca tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpacak büyüklükte, sembol niteliğinde yapı, abide.

beste : Bir müzik eserini oluşturan ezgilerin bütünü.

çalgı çağanak : Çalgılı, neşeli ve gürültülü bir biçimde, çengüçağanak.

çan : İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana.

çeşmibülbül : Üzeri beyaz, sarmal süsler ve çiçek motifleri ile bezenmiş cam işi.

çingirak : Küçük çan.

çifte nara : Birbirine bağlı iki küçük dümbelekten oluşan müzik aleti.

davudi : Kalın, tok ve gür (ses).

davul : Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan çalgı.

demkeş : Dem çeken, güzel ses çıkaran.

dövme : Vücut derisi üzerine iğne vb. sivri bir araçla çizilmek ve içine renk veren maddeler konulmak yoluyla yapılan yazı veya resim.

gothik: Gotik; Roman üslûbundan sonra gelen abartılı dantela dokusunda Orta Çağ mimarlık üslubu.

koro : Tek veya çok sesli olarak yazılmış bir müzik eserini seslendirmek için bir araya gelen topluluk.

köçek : Kadın kılığına girip oynayan erkek.

köçekçe : Çoğu karcıgar veya ağırlama makamında, kıvrak ve şen oyun havası.

kubbe : Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

melodi : Ezgi.

mimari : Mimarlık.

musiki : Müzik.
müzik : Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki.
nağme : Güzel, uyumlu ses, ezgi, melodi.
ney : Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan yapılmış, üfleli bir çalgı.
ninni : Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkü.
oyun havası : Kıvrak ritimli ezgi.
pes perde : Alçak ve kalın ses.
pes : Hafif, yavaş sesle söylenen, pest, ince karşısı.
raks : Bir tür dans.
resim : Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.
sanat : Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.
saz : Birden çok çalgının bulunduğu takım.
sebare : Müzikte c harfinin üstünde çizgiyle sembolize edilen, notanın yarı uzunlukta okunması gerektiğini belirten işaret.
şarkı : Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi.
tambur : Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.
tempo : Bir müzik parçasındaki bölümlerin hızı.
tiz : İnce, keskin (ses).
ton : İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi.
türkü : Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.
ut : Klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.

4. 3. 12. Hastalık Adları

ağrı : Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.
akarca : Sürekli işleyen çıban, fistül.
aksak : Aksayan, hafifçe topallayan.
âmâ : Görme engelli.
apse : Çıban.
arpacık : Göz kapağının kenarında çıkan küçük çıban, it dirseği.
bere : Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük.
bereli : Beresi olan.
bıçılğan : Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur v.s. sebeplerden ileri gelen sulu yara.
cerahat : İrin.
cerahatli : İrinli.
ceriha : Yara.
cüce : Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse).
cüzzamlı : Cüzzam hastalığına tutulmuş olan, alaten.
çalık : Çarpık, yüzünde çıban veya yara yeri olan.
çıban : Vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.

çıkık : Bir kemik veya organın yerinden çıkmış olması.
çolak : Eli veya kolu sakat olan (kimse).
çürük : Çürümüş olan.
damlalı : Kalbe inen inmesi olan, felçli.
deli : Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan, mecnun.
dilsiz : Konuşma engelli, konuşamayan, ahraz.
diş ağrısı : Diş bölgesinde oluşan hastalıktan meydana gelen ağrı.
dolama : Tırnak etrafındaki yumuşak bölümlerin, bazen de kemiğin iltihaplanmasından ileri gelen ağrılı şiş.
düztaban : Doğal ayak kemerinin kaybolması ile oluşan yapısal bozukluk.
Halep çıbanı : Şark çıbanı.
hasta : Hastalık, kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız.
hastalık : Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.
hiçkırık : Çok yemek yeme veya sinirsel bir nedenle ve istemsiz olarak diyafram kasının kasılmasıyla hava akciğerlere geçerken boğazdan çıkan ve düzgün aralıklarla tekrarlanan ses.
hiyarcık : Kasık lenf bezlerinin iltihaplanması.
illet : Hastalık.
iltihap : Yangı.
ince hastalık : Verem.
incitmebeni : Kanser.
inme : Vücudun bir bölümünde hareket ve hissetmenin kalkması, felç, nüzul, paralizisi.
inmeli : Bir tarafında inme bulunan, mefluç.
isilik : Terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar, ısırın.
itdirseği : Arpacık.
kabarcık : İçi su, hava dolu ufak kabartı veya kürecik.
kambur : Bel veya göğüs kemiğinin eğrilmesi, raşitizm sonucu sırtta ve göğüste oluşan tümsek, kambur zambur.
kara (karahumma) : Tifo.
kara kabarcık : Şarbon.
kel : Saçı dökülmüş olan (kimse).
kırık : Kırılmış olan.
kolsuz : Kolu olmayan.
kör : Görme engelli.
köse : Bıyığı, sakalı çıkmayan (erkek).
kötürüm : Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan (kimse), oturak.
kuruntu : Yanlış ve yersiz düşünce, evham.
nasır : En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri.
öksürük : Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.
paytak : Çarpık, eğri bacaklı.
peltek : Dilini dişlerinin arasına alır gibi konuşan ve bu yüzden s, z gibi sesleri kusurlu söyleyen (kimse).
sağır : İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen (kimse).
sağlıksızlık : Sağlıksız olma durumu, sıhatsızlık.
sakat : Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan, engelli, özürlü.

sakatlık : Sakat olma durumu, malullük, maluliyet.
salyalı : Salyası olan, salyası akan.
sarihumma : Çoğunlukla sıcak ülkelerde görülen, bir cins sivrisinek aracılığıyla bulaşan, tene sarı renk veren, ateşli bir hastalık.
sıtma : Anofel türü sivrisineğin sokmasıyla insandan insana bulaşan, titreme, ateş ve ter nöbetleriyle kendini gösteren bir hastalık, ısıtma, malarya.
sıtmalı : Sıtmaya tutulmuş (kimse).
sızıntı : Deri veya mukozada beliren sıvı, akıntı.
sidik zoru : İdrar zoru.
siğil : Deride, özellikle ellerde oluşan zararsız, pürtüklü küçük ur.
şaşı : Birbirine paralel görme eksenini olmayan (göz veya kimse).
şehla : Kusurlu sayılmayacak kadar hafif şaşma (göz).
şirpençe : Deri altı hücre dokusunun ve yağ bezlerinin iltihaplanmasından oluşan, genişlediğinde çok tehlikeli olabilen, stafilokokların sebep olduğu bir kan çıbanı, kızılıyara, aslanpençesi.
temriye : Deride yer yer küme durumundaki birtakım kabartılarla kendini gösteren hastalık.
topal : Bacağındaki sakatlık sebebiyle seker gibi veya iki adımda bir, bir yana eğilerek yürüyen (insan veya hayvan).
uykusuzluk : Uyku uyuyamama veya uyumamış olma durumu.
uyuz : Uyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşıntıya sebep olan, bulaşıcı bir deri hastalığı.
veba : Hasta farelerden insana geçen bir mikrobun oluşturduğu bulaşıcı, öldürücü bir hastalık, taun.
verem : Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz.
yanık : Yanmış yer, yanmış olan yerde kalan iz.
yara : Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik.
yaralı : Yaralı olan, yaralanmış (kimse), mecruh.
yatalak : Felç, sakatlık vb. bir sebeple yataktan kalkamayan (kimse).
yenirce : Kemik ve diş dokusunun harap olması durumu; frengi.
zatürre : Ateş, öksürük ve balgamla beliren, tehlikeli bir akciğer hastalığı, batar.

4. 3. 13. Hayvanlar ve Hayvancılıkla İlgili Adlar

ahır : Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı.
ahu : Ceylan.
at : Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.
ayı : Memelilerin etobur takımından, beş parmaklı, tabanlarına basarak yürüyen, yurdumuzda boz türü bulunan, iri gövdeli hayvan.
balık : Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.
baykuş : Başında, kulak yerinde iki sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının genel adı.
bit : Yarım kanatlılar alt takımına giren, insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek, kekle.
böcek : Kelebek, kurt ve tırtılın dışında kalan küçük hayvancıklar.
but : Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü.

bülbül : Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.
camgöz : Deniz kıyısına yakın yaşayan, boyu 1,5 metre kadar olan, eti lezzetli bir tür köpek balığı.
canavar : Köpek balığı.
çeçe : İki kanatlılardan, insana uyku hastalığı aşıl原因, sinekten büyük bir cins Güney Afrika böceği.
çil : Orman tavuğugillerden, eti için avlanan, ormanlarda yaşayan bir kuş, dağ tavuğu.
dana : İneğin, süttten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu.
denizkızı : Solunumunu hem akciğer hem de solungaçlarıyla yapan, arka üyeleri olmayan, otçul amfibyumlar sınıfından bir hayvan.
deve : Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.
domuz : Çift parmaklılardan, eti, yağı, derisi veya kılı için beslenen, evcil hayvan.
engerek : Engerekgillerden, başı üç köşeli, rengi siyah veya siyaha yakın, taşlık ve güneşli yerlerde yaşayan zehirli bir yılan.
eşek : Atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan, uzun kulaklı.
fare : Sığangillerden, küçük vücutlu, kemirgen, memeli hayvan.
fil : Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan.
gaga : Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ.
hayvan : Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.
horoz : Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı.
inek : Dişi sığır.
kaplan : Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan.
karınca : Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.
katır : Atgillerden, kısırak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
kaz : Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş.
keçi : Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan.
kedi : Kedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan, pisik.
kertenkele : Kertenkelelerden, uzun vücutlu, sivri kuyruklu, çevik, böcekçil, küçük sürüngen hayvan.
kırlangıç : Kırlangıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş.
kış uykusu : Soğuk ve kurak mevsimlere karşı koyabilmek için canlı varlıkların yapısında görülen olayların bütünü.
kokarca : Etoburlardan, orta boyda, kendini korumak için düşmanına kötü kokulu sıvı fişkırtan, ince, uzun bir kürk hayvanı.
koyun : Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.
köpek : Köpekgillerden, boy ve biçim bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi koku alan, sadık, bekçilik ve avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvan.
köstebek : Köstebekgillerden, toprak altında oyduğu yuvalarda yaşayan, gözleri hemen hiç görmeyen, derisinden kürk yapılan küçük bir hayvan, sokur, yer sıçanı, kör sıçan.

kurbağa : Kurbağalardan, yumurta ile üreyen, yavruları gelişimlerini durgun sularda tamamladıktan sonra kuyruğu ve solungacı körelerek karada yaşayabilen, sıçrayarak yürüyen ve suda iyi yüzen küçük hayvan.

kurt : Yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan.

kuş : Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

kuyruk : Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ.

kuzu : Koyun yavrusu.

kümes : Tavuk, hindi vb. evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer.

kürk : Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu.

leş : Kokmuş hayvan ölüsü.

leylek : Leyleksilerden, kışın tropikal Afrika'da yaşayan, siyah telekli, uzun gagalı, uzun bacaklı, büyük, beyaz, göçmen kuş.

martı : Martıgillerden, çoğu beyaz renkte, eti yenmez, yüzücü, perde ayaklı deniz kuşlarının ortak adı.

maymun : Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüyebilen, ormanda toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan, primat.

mercan : Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan, mercan balığı.

mürmür : Bir kuş çeşidi.

mürmürbağa : Kirpi.

öküz : Çift sürmekte, kağrı çekmekte kullanılan, etinden yararlanan erkek sığır.

pençe : Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.

piliç : Tavuğun küçüğü, erginleşmemiş tavuk veya horoz.

pire : Pireler takımından, insanın ve bazı hayvanların kanını emerek yaşayan, iyi sıçradığı için kolay yakalanamayan, küçük, asalak böcek

post : Tüylü hayvan derisi.

sağrı : Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

sansar : Postları değerli türlü etçil hayvanların ortak adı.

sedef : Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde.

serçe : Serçeğillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş.

sincap : Sincapgillerden, ağaçlarda yaşayan, genellikle meyveyle beslenen, çok tüylü, uzun kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan, değir, çekelez.

sinek : Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.

sürü : Evcil hayvanlar topluluğu.

tavşan : Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, kemirgen, postundan yararlanan bir hayvan.

tavuk : Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı.

tilki : Köpekgillerden, uzunluğu 90, kuyruğu 30 santimetre kadar, ırklarına göre çeşitli renklerde olan, ağız ve burnu uzun ve sivri, kümes hayvanlarına zarar veren, kürkü beğenilen bir hayvan.

tosbağa : Kaplumbağa.

yarasa : Yarasalardan, ön ayakları perdeli kanat biçiminde gelişmiş, vücudu yumuşak sık kıllarla kaplı, iskeletleri hafif yapılı, uçabilen memeli hayvan.

yengeç : Eklem bacaklılardan, kabuklu, birinci ayak çifti iki kıskaç olarak gelişmiş, eti için avlanan, suda yaşayan bir hayvan.

yılan : Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.

yuva : Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütme veya yavru olmak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.

4. 3. 14. İnsan Bedeni, Organların İşlevleri ile İlgili Adlar

ağız : Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ; bu boşluğun dudakları çevreleyen bölümü.

akıl : Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

alın : Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

anatomi : İnsan, hayvan ve bitkilerin yapısını ve organlarının birbiriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim, teşrih.

avuç : Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü, apaz, hapaz, koşam.

ayak : Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

ayak bileği : Baldır kemikleriyle tarak kemikleri arasında bulunan ve yedi kemikten oluşan ayağın arka bölümü.

aza : Vücut parçası, organ.

bacak : Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü.

bağ : Kemikleri birbirine bağlamaya, iç organları yerinde tutmaya yarayan lif demeti.

bağ doku : Hücre sayısı az, hücre arası maddesi çok ve genellikle diğer dokuları birbirine bağlayarak destek görevi yapan doku.

bağır : Göğüs.

baldır : Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü, incik.

barsak : Sindirim organının mideden anüse kadar olan, ince bağırsak ve kalın bağırsaktan oluşan bölümü.

baş : İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

beden : Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut.

bel : İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.

bel kemiği : Omurganın beli oluşturan bölümü, oma.

beniz : Yüz.

beyin : Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ; bilgisi, eğitimi, düşüncesi yüksek düzeyde olan kimse.

biyık : Üst dudak üzerinde çıkan kıllar.

bilek : Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm.

bilinç : İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur.

bilinçli : Bilinci olan, şuurlu.

boğaz : Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak.

boyun : Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

bölge : Vücut yüzeyinde sınırları belli herhangi bir bölüm.

burun : Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı.

bünye : Vücut yapısı.

canlı : Canlı olan, diri, yaşayan.

cansız : Güçsüz, mecalsiz bir biçimde.

ciğer : Akciğerlerle karaciğerin ortak adı.
çehre : Yüz; görünüş.
çene : Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad.
damak : Ağız boşluğunun tavanı.
damar : Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
deri : İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten.
derman : Güç, takat, mecal.
dil : Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı.
diri : Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.
diş : Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri.
diz : Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.
döl yatağı : Memelilerde dölün ana karnındayken içinde bulunduğu organ, ana rahmi, rahim, karın, meşime, uterus.
dudak : Ağızın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.
dürtü : Bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim.
düş : Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya; gerçek olmayan şey, imge.
düşünce : Uzay ve zamanın ötesinde, öznenin dışında, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, mütalaa, fikir, ide, idea.
düşünce gücü : Bireyin kendi zihin haritası varsayımları ile kendi ve çevresel sosyal gerçeklerini oluşturma kapasitesi.
el : Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.
elmacık : bk. (elmacık kemiği)
elmacık kemiği : Yüzün yanakla göz arasında bulunan, az çok çıkıntılı bölümü.
ense : Boynun arkası.
et : İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.
geniz : Ağız ve burun boşluğunun arka bölümü.
gırtlak : Soluk borusunun üst bölümü, ümük, imik, hançere.
göbek : İnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk.
göğüs : Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine.
göğüs kafesi : Vücutta omurganın, kaburgaların ve göğüs kemiğiyle bunları saran kasların oluşturduğu kalp ve akciğerleri koruyan boşluk.
gövde : Bir şeyin asıl bölümü.
göz : Görme organı, basar.
göz bebeği : Gözde irisin ortasında bulunan, ışığın azlığına veya çokluğuna göre büyüüp küçülen yuvarlak delik, bebek.
göz kapağı : Göz yuvarlarının önünde bulunan, birbirine yaklaşarak gözü örten, kenarlarında kirpikler bulunan koruyucu organ.
göz yuvası : Göz yuvarlarının içinde buldukları kemik oyuklardan her biri, gözevi.
gözyaşı : Gözyaşı bezlerinin salgıladığı, bazı etkilerle akan duru sıvı damlacıklarından her biri, yaş.
haya : Er bezi.

heyecan : Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu.

husye : Er bezi.

huy : İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat.

iman tahtası : Göğüs kemiği.

iskelet : İnsan ve hayvan bedeninin kemik çatası, teşrih.

kadit : İskelet.

kafa : İnsan başı, ser; kavrama ve anlama yeteneği, zekâ, zihin, bellek.

kafatası : İnsanda ve omurgalılarda içinde beyin bulunan, başın kemik bölümü.

kâkül : Alna düşen kısa kesilmiş saç, perçem.

kalça : Gövdenin arka bölümünde, bacakların birleştiği yerle bel arasındaki şişkin bölge.

kalp : Göğüs orta boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kirli kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ, yürek; duygu, his.

kan : Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.

karakter : Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik, öz yapı, ıra, seciye.

karın : İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.

kas : Tellerden oluşan ve kasılarak vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telse dokusu, adale.

kaş : Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.

kaval kemiği : Baldırda olan iki kemikten kalını, bacakkalemi.

kemik : İnsanın ve omurgalı hayvanların çatasını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.

kıl : Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.

kirpik : Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.

kol : İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.

koltuk : Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

koyun : Göğüsle giysi arası.

köpek dişi : Azı dişleri ile kesici dişler arasında, iki yanda ve altlı üstlü birer tane bulunan sivri diş.

kucak : Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.

kulak : Başın her iki yanında bulunan işitme organı.

küçük dil : Damağın arkasında bulunan dile benzer küçük uzantı.

meme : Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan organ.

mide : Omurgalılarda, sindirim sisteminin, yemek borusu ile onikiparmak bağırsağı arasında besinlerin sindirime hazır duruma getirildiği omurgasız hayvanlarda sindirim kanalının bu bölgeye karşılık olan parçası.

mizaç : Huy, yaratılış, tabiat, karakter.

nabız : Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara parmakla basıldığında duyulan vuru.

nefes : Soluk.

nefes borusu : Soluk borusu.

omurga : Sirt boyunca uzanarak vücuda destek sağlayan, kemikten, kırkırdaktan veya her ikisinden oluşan, içinde omuriliği barındıran kemik yapı.

omuz : Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.

organ : Vücutun, belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, uzuv.

öd : Safra.

parmak : İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.

pazu : Kolun omuz ile dirsek arasındaki bölümünde bulunan, şişkince kas kitlesi.

saç : Baş derisini kaplayan kıllar.

safra : Karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd.

sakal : Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.

salya : Ağızdan sızan tükürük.

serçe parmak : Beş parmağın en küçüğü, küçük parmak.

sırt : Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm.

sine : Göğüs.

sinir : Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet; herhangi bir şey, bir olay karşısında tepki gösterme duyarlılığı ve kişinin ruhsal niteliği

soluk : Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes.

soluk borusu : Gırtlakla bronşlar arasında bulunan, yaklaşık 12 santimetre uzunluğunda, havanın akciğerlere girip çıkmasını sağlayan boru, nefes borusu.

surat : Yüz.

sümük : Sümük doku hücrelerinin ve üzerinde bulunan bezlerin, doku yüzünde nemli, akıcı, kaygan bir tabaka oluşturan salgısı.

şakak : Göz, alın ve yanak arasında, elmacık kemiğinin üstünde bulunan çukurumsu bölge.

ten : İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.

ter : Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı, arak.

tırnak : İnsanda ve birçok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü örten boynuzsu tabaka.

topuk : Ayağın yuvarlakça olan alt bölümü.

tükürük : Tükürük bezlerinin ağza akan salgısı.

tüy : İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.

uyluk : Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü.

uzuv : Organ.

vücut : İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

yanak : Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

yürek : Bir kimsenin ruhsal yönü, gönül.

yüz : Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat.

zeker : Erkeklik organı.

zihin : Canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü.

zihinsel : Zihinle ilgili, zihni.

4. 3. 15. İnsani Vasıf ve Duygu Adları

âbiru : Yüz suyu, şeref, haysiyet, nâmus.

aceleci : Tez iş gören, çabuk davranan, canı tez, farfara, fırtına gibi, içi tez, iveren, iveren, kıvrak, sabırsız, tez canlı, telaşlı, acul.

acıma duygusu : Kişinin karşılaştığı üzücü herhangi bir durum üzerine acıma duyması, acıma hissi.

acımasız : Acıma duygusu olmayan, katı yürekli, merhametsiz.

acımasızca : Acımasız olarak, acımasız bir biçimde, acımasızcasına, zalimce, zalimcesine, zalimane.

âciz : Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

âcizlik : Beceriksizlik, güçsüzlük.

aç : Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.

açlık : Aç olma durumu.

adaletsizlik : Adalete aykırı olma durumu.

adamakıllı : Gereğinden çok, iyice, bir güzel, bir temiz.

aday : Bir görev, bir iş için kendini ileri süren veya başkaları tarafından ileri sürülen kimse.

afyoncu : Afyon tüketen kişi.

agâh : Bilen, bilgili.

ağlamaklı : Ağlar gibi olan, üzüntülü, ağlak, ağlamalı, ağlamsı.

ahmak : Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal.

akıllı : Gerçeği iyi gören ve ona göre davranan, akil.

akıllıca : Akla yakın, doğru, makul.

akılsız : Akli, gerçeği görüp ona göre davranmayan, anlayışı kıt.

aksi : İnatçı, hırçın, huysuz.

alaycı : Alay etme huyu olan (kimse), müstehzi.

alçak gönüllü : Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyülenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu.

âlem : Eğlence.

alışık : Herhangi bir duruma alışık olan.

alışkanlık : Bir şeye alışmış olma durumu, alışkanlık, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, meleke, ünsiyet, yordam.

anlayış : Hoş görme, hâlden anlama.

anlayışlı : Anlayışı olan, ferasetli, izanlı, zeki.

anlayışsız : Hoşgörüsüz.

anlayışsızlık : Anlayış kıtlığı, kafasızlık, kalın kafalılık, vurdumduymazlık, izansızlık, gabilik.

aptal : Zekâsı pek gelişmemiş, zekâ yoksunu, alık, ahmak, alık salık.

aptallık : Aptal olma durumu.

aracı : Ara bulucu.

aracılık : Aracının yaptığı iş, tavassut.

arama : Aramak işi, taharri.

arayıcı : Bir şeyi aramayı iş edinen kimse.

arzu : İstek, dilek.

asık : Somurtkan.

âşık : Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse.

aşk : Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevda, amor.

ateş : Coşkunluk.

âtil : Tembel, üşengeç.

avaz : Yüksek ses, nara, avaze.

ayıcılık : Ayıcının yaptığı iş, mesleği.

azamet : Ululuk, büyüklük; görkem, gösteriş, heybet.

azametli : Ulu, çok büyük.
azap : Büyük sıkıntı, eziyet, eziç.
azılı : Çok şiddetli, korkunç.
azimli : Azmi olan.
babayiğit : Yürekli kimse.
bağırğan : Bağırıp çağıran, tepkisini hemen ve sert bir biçimde dışa vuran.
bağlı : Bir kimseye, bir düşünceye, bir hatıraya saygı, aşk vb. duygularla bağlanan, sadık, tutkun.
bağlılık : Bağlı olma durumu, merbutiyet.
bakire : Bekaretini kaybetmemiş.
baskın : Suç işlediği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girme.
baş : Bir topluluğu yöneten kimse.
başarı : Başarma işi, muvaffakiyet.
başarılı : Başarı gösteren, muvaffakiyetli.
başarısızlık : Başarısız olma durumu, muvaffakiyetsizlik.
batakçı : Borcunu ödememeyi alışkanlık edinmiş (kimse).
becerikli : Becerisi olan, elinden iş gelen, usta, maharetli, mahir, mahirane.
bekâr : Evlenmemiş kimse.
bekçilik : Bekçinin yaptığı iş.
berbat : Kötü; çirkin, beğenilmeyen.
beşe : Başkan, emir, ileri gelen adam, ağabey.
bezginlik : Bezgin olma durumu, usanç, yorgunluk.
biçkin : Korkusuz, gözü pek, yürekli, cesur.
biçare : Çaresiz.
bilge : Bilgili, iyi ahlaklı, olgun ve örnek (kimse), hakim.
bilgece : Bilgeye yaraşır.
bilgelik : Bilge olma durumu ve niteliği.
bilgin : Bilimsel bir konuda çok bilgisi olan kimse, bilimci, âlim.
bitkin : Gücü tükenmiş olan, çok yorgun, argın, aygın, dermansız.
bitkinlik : Bitkin olma durumu, dermansızlık, zafiyet.
bitli : Üstünde bit bulunan.
boyu : Boyu benzerlerinden uzun olan.
bozuntu : Şaşkınlığa düşme.
buyurgan : Sık sık buyruk veren, buyruk verir gibi konuşan.
cahil : Öğrenim görmemiş, okumamış; belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.
cahillik : Bilgisizlik.
canıgönülden : İçtenlikle, çok isteyerek, canıyürekten.
cazibe : Çekicilik.
cazip : Alımlı.
cerrahlık : Cerrahın mesleği.
cesaret : Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven.
cesur : Yürekli.
cömert : Para ve malını esirgemedenden veren, eli açık, selek, semih, ahi, bonkör.
cömertçe : Cömert bir biçimde, sakınmadan, bol bol.
cühela : Bilgisizler, cahiller.
çakırkeyif : Yarı sarhoş.
çaresiz : Çaresi bulunmayan, onulmaz.
çaresizlik : Çaresiz olma durumu.
çatlak : Çatlamış olan.
çekidüzen : Düzenli olma durumu.
çekingen : Her şeyden çekinen, ürkek, tutuk (kimse), muhteriz.

çevik : Kolaylık ve çabuklukla davranan, tetik, atik, atik tetik.
çeviklik : Çevikçe davranış.
çılgınca : Deli gibi, delicesine, çılgıncasına.
çingar : Kavga, gürültü.
çıplak : Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan, nü.
çiraklık : Çirak olma durumu, yamaklık.
çilekeş : Hayatı boyunca birçok sıkıntı ve üzüntü çekmiş (kimse).
çileli : Çilesi olan, çok sıkıntı çekmiş olan.
çirkin : Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı.
çirkinlik : Çirkin olma durumu.
dalavere : Yalan dolanla gizlice görülen kötü iş, gizli oyun.
dalgın : Çevresinde olup bitenleri fark edemeyecek kadar düşünceye dalan.
dalkavuk : Kendisine çıkar sağlayacak olanlara aşırı bir saygı ve hayranlık göstererek yaranmak isteyen kimse.
dalkılıç : Kılıcını çekmiş olarak, yalın kılıç.
davalı : Davası olan (kimse).
davetkâr : Çekici, cazibeli (bakış, davranış vb.).
dazlak : Başında saçı olmayan (kimse, baş), daz.
deha : Dâhi.
denizcilik : Denizcinin yaptığı iş.
dilber : Alımlı, güzel kadın.
dilencilik : Dilencinin yaptığı iş.
dişçilik : Diş hekimliği.
doğruluk : Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet.
dost : Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılabilir kimse, düşman karşıtı.
dostça : Dosta yakışır, dost gibi.
dostluk : Dost olma durumu.
doyum : Eldekinden hoşnut olma durumu, doyma işi, yetinme, kanma, kanaat.
dönme : Başka bir dindeyken Müslüman olan, mühtedi.
dul : Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek.
duyarsız : Duyarlı olmayan.
duygu : Duyularla algılama, his.
dürüst : Sözüde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse).
düşkünlik : Düşkün olma durumu, iptila.
düşman : Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.
düşmanlık : Düşmanca duygu veya davranış, yağılık, hasımlık, adavet, muhasamat, husumet, antagonizm.
düşünceli : Düşünerek davranan, anlayışlı.
düşüncesizlik : Düşüncesizce davranma durumu.
efendi : Buyruğu yürüten, sözü geçen kimse.
ehli dubara : Hilenin ve düzenbazlığın ustası.
ehli işret : İçki içme erbabı.
ehli keyif : Rahatına düşkün kimse, keyif sahibi.
ehli namus : Namusuna düşkün kimse.
elçilik : Elçinin görevini yaptığı yapı, sefaret, sefarethane.
emin : Şüphesi olmayan.
endişesiz : Endişesi olmayan.
erbab : Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse.

erdemlilik : Erdemli olma durumu, faziletlilik.
erkeklik : Erkek olma durumu; erkekçe davranış, yiğitlik, mertlik.
eşraf : Bir yerin zenginleri, sözü geçenler, ileri gelenler.
etyemez : Genellikle et ve et türevlerini yemeyen kimse, vejetaryen.
ev sahibi : Evi veya konutu yasalara göre tasarrufu altında bulunduran, evin sahibi olan kimse.
ev sahipliği : Ev sahibi olma durumu.
ezik : Pısrık.
fakir : Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fakara, zengin karşıtı.
fatih : Zafer kazanan, fetheden (kimse).
fedai : Bir ülkü uğruna tehlikeli işlere girişerek canını esirgemeyen kimse, serdengeçti.
ferahlık : Ferah olma durumu, genişlik, gönül açıklığı.
fitneci : Fitne çıkarıcı, karıştırmacı, ara bozucu, fitne fücür, fitne kumkuması.
fakara : Yoksul, fakir.
gaddar : Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden, merhametsiz, katı yürekli, insafsız davranan, kıyııcı.
galip : Bir yarışma, karşılaşma, çatışma vb. sonunda yenen, üstün gelen, başarı kazanan.
gariplik : Garip olma durumu, garabet.
gayret : Çalışma, çaba, çalışma isteği.
gayriihtiyari : İstemeksizin, düşünmeden, elinde olmayarak.
gazap : Öfke, kızgınlık, hiddet.
gedik : Bir işi yapmak, bir şeyden yararlanmak yolunda verilen hak, imtiyaz.
gönlünce : Dileğine uygun olarak.
gönül : Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.
gönül borcu : Yapılan iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, minnet, minnettarlık, şükran.
gönül ferahlığı : İç rahatlığı, dertsizlik.
gönüllü : Bir işi yapmayı hiçbir yükümlülüğü yokken isteyerek üstlenen.
gönülsüz : Gönlü olmadan, isteksiz yapılan.
gönülsüzce : İsteksiz bir biçimde, istemeyerek.
gönülsüzlük : Bir işi istemeyerek yapma, isteksizlik.
görevli : Görevi olan, vazifeli.
görünüm : Bir şeyin dıştan bakıldığında görünen biçimi, görünme durumu, görünüş, manzara, zevahir, vizyon.
görünüş : Görünme işi.
görünümlü : Herhangi bir biçimde görünüşü olan.
gözü pek : Korkusuz.
gurur : Kendini beğenme, büyülenme, benlik, kibir.
gururlu : Kendi kişiliğine önem veren, onurlu, mağrur.
güçlü : Gücü olan, kuvvetli, yavuz.
güçsüz : Gücü olmayan, âciz.
güçsüzlük : Güçsüz olma durumu, güçsüze yakışacak davranış, kuvvetsizlik, aciz, iktidarsızlık.
güler yüzlü : Yakınlık gösteren, içten davranan.
güvenilir : Güven duygusu veren, güvenilen, itimatlı.
güzel : Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.
güzellik : Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsün.
hadım : Kısırlaştırılmış erkek.
hafıza : Bellek.
hain : Hıyanet eden (kimse).

hâkim : Egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen; baskın.
haklı : Davası, iddiası, düşüncesi veya davranışı doğru ve adalete uygun olan (kimse).
hâlet-i ruhiye : İnsanın ruh hâleti, manevi ve iç durumu.
hamile : Gebe.
harekât : Davranışlar, işler.
haremlik : Karılık, eşlik.
hasen : Güzel, hüsün, güzellik.
haşarat: Değersiz ve zararlı kimseler.
haşaratlık: Değersiz ve zavallı olma durumu.
haşarılık : Haşarı olma durumu.
hatalı : Hatası olan, yanlışlığı bulunan.
hatır : Gönül, kalp; durum, keyif, hâl.
hayal kırıklığı : Çok istenilen veya umulan bir şeyin gerçekleşmeyişinden duyulan üzüntü.
hayalci : Bir şeyi gerçekleştirmiş gibi kabul edip zihninde tasarlayan kimse, ütöplast.
hayalperest : Hayalci.
haydut : Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse.
hayırlı : Yararı, hayrı olan.
hayırsever : Yoksullara, düşkünlere, yardıma muhtaç olanlara iyilik ve yardım etmesini seven, iyiliksever, yardımsever, hayırperver.
haylazlık : Haylaz olma durumu.
hayran : Çok beğenen, hayranlık duyan (kimse).
hazırlıklı : Bir şey için önceden hazırlanmış olan, tedarikli.
hececilik : Hececi olma durumu.
heves : İstek, eğilim, arzu, şevk.
hevesli : Bir şeye, bir işe istek duyan veya merak sarmış olan, istekli, heveskâr.
hevessiz : Hevesi olmayan, istek duymayan.
heybet : Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.
heybetli : Görünüşü korku ve saygı uyandıran.
heyecanlı : Çabuk, kolay heyecanlanan, müteheyyiç.
hınzır : Kurnaz, içten pazarlıklı olan.
hınzırca : Hınzır bir biçimde, kurnazca, hınzırcasına.
hır : Kavga, dalaş.
hırpani : Perişan, derbeder.
hırs : Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.
hırsız : Başkasının malını çalan kimse, uğru.
hırsızlık : Çalma, arakçılık.
hışım : Öfke, kızgınlık.
hinoğluhin : Çok kurnaz, her dönemin şartlarına uyabilen (kimse).
hisli : Duygulu, içli.
hiylesiz : Hilesi olmayan, içine hile karışmamış.
hocalık : Hoca olma durumu.
hoşnut : Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olmayan.
hoşnutsuzluk : Hoşnut olmama durumu.
hoyrat : Kaba, kırıcı ve hırpalayıcı.
huysuzluk : Huysuz olma durumu.
huzur : Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç.
huzursuz : Huzuru olmayan, tedirgin, rahatsız.
hükmedici : Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçiren.

hülyalı : Hayal kuran veya insanı hayal kurmaya sürükleyen.
hüsnühâl : İyi hâl.
hüsnükabul : İyi karşılama, güler yüz gösterme.
hüzün : Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı.
hüzünlü : Gönle üzgünlük veren, iç kapanıklığına yol açan, hazin.
ısrarcı : İsrar eden.
ızdırap : Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.
iç açıcı : Gönül ferahlatıcı.
içli : Kolay duygulanıp incinen, duygulu, hisli.
iğrenç : İnsanda iğrenme duygusu uyandıran, tiksindiren, müstekreh.
ikircikli : Kararsız, mütereddit.
ileri gelen : Bir topluluğun önemli, sözü dinlenir, saygın kişisi.
ilgi : İki şey arasında bulunan herhangi bir bağlılık, ilişki, alaka, taalluk, aidiyet.
ilgili : İlgilenmiş olan, ilgisi bulunan, alakalı, alakadar, müteallik.
ilham : Esin.
imkânsız : Olma ihtimali bulunmayan, olanaksız.
inandırıcılık : İnanıdırıcı olma durumu.
inat : Bir konuda direnme, ayak direme, diretme, direnim.
inisiyatif : Karar verme yetkisi.
insafsızlık : İnsafsız olma durumu, insafsızca davranma.
insaniyet : İnsanlık.
intiba : İzlenim.
intikam : Öç.
inziva : Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama.
iptila : Düşkünlük, tiryakilik.
irfan : Bilme, anlama, sezme.
iri kıyım : İri yapılı.
istekli : Bir şeye karşı isteği olan.
isteksiz : Bir işi yapmaya isteği olmayan, gönülsüz.
işkenceci : İşkence yapan kimse.
işve : Kadınların ilgi çekmek, gönül çelmek için takındıkları hoş, aldatıcı tavır, kırımta, naz, cilve, eda.
işveli : Nazlı, cilveli, edalı, şivekâr.
iyilik : Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet.
izlenim : Bir durum veya olayın duyular yolu ile insan üzerinde bıraktığı etki, intiba, imaj.
izzetüikram : Ağırhlama.
kaba : Özensiz, gelişigüzel yapılmış, zevksiz, sakil, ince karşıtı.
kabadayı : Kendine özgü namus kurallarını esas alıp toplum kurallarının dışına çıkarak zorbalık yapan kimse.
kabahat : Uygunsuz hareket, çirkin, yakışıksız davranış, suç, kusur, töhmet.
kahır : Derin üzüntü veya acı, sıkıntı.
kahpece : Kahpe gibi, kahpeye yaraşır.
kalleşçe : Kalleşe yaraşır.
kanaat : Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum.
kandırıcı : Kandıran.
kapkaççılık : Kapkaççı olma durumu.
kararlı : Kesin karar vermiş olan.
karşılıklı : İki kişi veya iki topluluğun arasında geçen ve karşılaşılan harekete eş değer bir hareketle beliren, müteakabil.

kasıtlı : İsteyerek, bilerek yapılan, maksatlı.
kasvet : Sıkıntı, iç sıkıntısı.
kasvetli : Sıkıntılı.
katil : İnsan öldüren kimse, cani.
kâtiplik : Sekreterlik, yazmanlık.
kavgalı : Birisiyle kavga ederek darılmış olan, dargın.
kayıtsızca : İlgisiz, aldırılmaz bir biçimde.
kayıtsızlık : İlgisizlik.
keder : Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.
kederli : Acılı, üzüntülü, mükedder.
kefil : Borcunu ödemeyenin veya verdiği sözü yerine getirmeyenin bütün sorumluluğunu üzerine alan kimse.
keyif : Rahat, huzur, afiyet.
kıdemli : Bir işte eski ve deneyimi çok olan.
kıdemsiz : Bir işte yeni ve deneyimi az olan.
kılıkklı : Herhangi bir kılıkta olan, kıyafetli.
kımıltılı : Kımıltısı bulunan, kıpırdayan.
kıraatçilik : Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okuma işi.
kıskançlık : Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum, günücülük, hasetçilik, hasetlik, hasutluk.
kızgın : Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış.
kızgınlık : Öfkeli olma durumu.
kibar : Davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nazik olan (kimse).
kibir : Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyüklenme, benlik, gurur.
koku : Nesnelere yayılan küçücük zerrelerin burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu.
kokulu : Kokusu olan.
konuk : Bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman.
kopuk : Toplum kurallarına aldırmayan erkek, işsiz, güçsüz, serseri.
korkak : Çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan (kimse, hayvan).
korku : Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.
korkunç : Çok korkulu, korku veren, dehşete düşüren, müthiş.
korkutucu : Korkunç.
koruyucu : Koruyan kimse, muhafız.
kötü : İstenilen, beğenilen nitelikte olmayan, hoşça gitmeyen, fena, iyi karşıtı.
kötülük : Kötü olma durumu, kemlik, şer.
kumarbaz : Kumara düşkün, sürekli kumar oynayan, kumarıcı.
kurnaz : Kolay kanmayan, başkalarını kandırmasını ve ufak tefek oyunlarla amacına erişmesini beceren, açığöz, hin.
kurtarıcı : Kendi hayatını tehlikeye atarak bir kimseyi, bir topluluğu güç bir durumdan veya yok olmaktan kurtaran kimse, halaskâr.
kuru : Zayıf, çelimsiz, arık, sıska, kaknem.
kuşku : Bir olguyla ilgili gerçeğin ne olduğunu kestirmemekten doğan kararsızlık, işkil, şüphe.
kuvvet : Fiziksel güç, takat.
kuvvetli : Gücü çok olan, zorlu, şiddetli.
külhani : Külhanbeyi, kabadayı, serseri, hayta.
küstah : Saygısız, kaba, terbiyesiz (kimse).
küstahça : Küstah, saygısız.

küstahlık : Küstahça davranış.
lağımcılık : Lağımcının yaptığı iş.
lakayıt : İlgisiz
lanetli : Lanetlenmiş, kargınmış, kargışlı, melun.
layık : Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan.
maceracı : İlginç ve tehlikeli olayları göze alan, serüvenci, sergüzeştçi, maceraperest.
madrabaz : Hile yapan kimse.
mağdur : Haksızlığa uğramış (kimse), kıygın.
maharetli : Becerikli.
mahcup : Utangaç.
mahkûm : Hükümlü.
mahmurluk : İçki içmiş bir kimsenin duyduğu baş ağrısı ve sersemlik, ayıltı.
mahzun : Üzgün.
maktul : Öldürülmüş, öldürülen.
marazi : Hastalıkla ilgili, hastalıklı.
masum : Suçsuz, günahsız.
memnun : Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan, kıvançlı, mutlu.
memnuniyet : Memnun olma, sevinç duyma, sevinme.
memnunluk : Kıvanma, kıvanç.
merak : Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek.
meraklı : Her şeyi anlamak ve bilmek isteyen, araştırmacı, mütecessis.
meşgul : Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.
meşhur : Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın (kimse).
metanet : Metin olma, dayanma, dayanıklılık, sağlamlık.
meyus : Üzgün.
mızıkçılık : Mızıkçı olma durumu, ordubozanlık, oyunbozanlık.
minnet : Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.
mirasyedi : Kendisine önemli bir miras kalan, mirasa konan kimse.
misafir : Konuk.
miskin : Çok uyuşuk olan (kimse).
moral : Bir insanın ruhsal gücü, manevi güç, maneviyat.
mutluluk : Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik.
mutsuz : Mutlu olmayan, bedbaht.
müdevim : Bir yere sürekli olarak giden (kimse), gedikli.
mükellef : Yükümlü.
müptela : Bağımlı.
müstehzi : Alaycı.
mütevazı : Alçak gönüllü.
namlı : Ünlü.
namussuz : Ahlak kurallarına uygun davranmayan, ahlak kurallarını çiğneyen.
nankörlük : Nankör olma durumu.
narin : İnce yapılı, yepelek, nazenin.
naz : Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda.
nazik : Başkalarına karşı saygılı davranan.
nefret : Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu.
nemrut : Yüzü gülmeyen.
neşe : Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret.
neşeli : Sevinçli, keyifli, şen, pürneşe.
nezaket : Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.

niyetli : Niyeti olan, niyet eden.
noksanlık : Noksan olma durumu, eksiklik.
nursuz : Saygı uyandırmayan, sevimsiz.
onur : İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis.
oyunbaz : Düzençi, hileci.
oyunbazlık : Düzencilik, hilecilik.
oyunbozan : Birlikte yapılmasına karar verilen bir işten tek taraflı cayan (kimse), mızıkçı.
öfke : Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap.
öfkeli : Öfkelenmiş, kızgın, hiddetli.
öksüz : Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan (çocuk).
övünç : Övünme, kıvanç, iftihar.
özellik : Bir şeyin benzerlerinden veya başka şeylerden ayrılmasını sağlayan nitelik, hususiyet, hasiyet, hassa, mahsusluk, spesiyalite.
özgür : Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağlı olmayan, serbest, hür.
özgürlük : Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbesti.
özlem : Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteği, hasret, tahassür.
pala bıyık : Gür, uzun, yanaklara doğru kıvrık bıyık.
palavra : Herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber, balon.
panik : Ani dehşet duygusu, büyük korku, ürkü.
paralayıcı : Paralayan, parçalayan.
perişan : Dağınık, düzensiz, karmakarışık.
pısrık : Tutuk, sünepe, aşırı çekingen, yüreksiz ve beceriksiz, ezik, girgin karşıtı.
pişmanlık : Pişman olma durumu, nedamet.
rahat : İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.
rahatça : Rahat bir biçimde.
rahatlık : Üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat.
rakip : Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.
razi : Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.
rüşvetçi : Rüşvet alarak iş gören kimse.
sabır : Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç.
sabırsız : Sabır göstermeyen, sabrı olmayan.
sabırsızlık : Sabır göstermeme, sabırlı davranmama, sabırsız olma durumu.
sadakatsizlik : Sadakatsiz olma durumu.
saf : Kurnazlığa akli ermeyen, kolaylıkla aldatılabilen, bön, safdil.
sağ : Sağlam, esen.
sağlam : Sakatlık veya hastalığı bulunmayan, sağlıklı, sıhhatli; güvenilir.
sağlamlık : Sağlam olma durumu.
sahip : Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.
sahtekâr : Sahte işler yapan, düzmeci, sahteci.
sakilik : İçkili toplantılarda içki dağıtma işi.
saldırgan : Başkasına saldıran, yapısında saldırma özelliği olan (devlet, kimse, hayvan), agresif.
salim : Esen, sağlam.
samimietsizlik : Samimi olmama durumu, içtensizlik.

sarhoş : Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse), esrik.

saygı : Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.

saygılı : Saygısı olan, saygı gösteren, hürmetli, hürmetkâr.

saygın : Saygı gören, sayılan, hatırlı, itibarlı, muteber.

saygınlık : Saygı görme, değerli, güvenilir olma durumu, itibar, prestij.

seçkin : Benzerleri arasında niteliklerinin yüksekliğiyle göze çarpan, üstün, mümtaz, güzide, mutena.

sefa : Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma.

sefil : Sefalet çeken, yoksul.

selamet : Esen olma durumu, esenlik.

selametli : Esen, esenlikli.

serbazlık : Yüreklilik, yiğitlik, korkusuzluk.

sersem : Herhangi bir sebeple bilinci ve duyguları zayıflamış olan.

sersemlik : Sersem olma durumu.

sert : Bağışlaması, hoşgörüsü olmayan.

ses : Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün.

sessizce : Sessiz bir biçimde, sessiz olarak, sessizcesine.

sevda : Güçlü sevgi, aşk.

sevgi : İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.

sevgili : Sevilen ve âşık olunan kimse, yavuklu, dost, yâr, canan.

sevinç : İstenen veya hoşça giden bir şeyin olmasıyla duyulan coşku.

sevinme : Sevinmek işi.

sıhhatli : Sağlıklı.

sıkıcı : İç sıkı, can sıkı, tedirgin eden.

sıklık : Cimrilik.

sıkıntı : İşsizlik, tekdüzelik, bezginlik vb. sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet.

sıkıntılı : Sıkıntısı olan.

sırnaşık : Can sıkığına, rahatsız ettiğine aldırmandan bir kimseden sürekli, yalvarırcasına istekte bulunan ve bu isteğinde direnen (kimse).

sıska : Çok zayıf ve kuru, kaknem, çelimsiz, arık.

siliklik : Silik olma durumu.

sorumlu : Üstüne aldığı veya yaptığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olan, sorumluluk taşıyan (kimse), mesul.

suçlu : Suç işlemiş, suçu olan (kimse), kabahatli, mücrim.

suçluluk duygusu : Kişinin ahlaki, dinî kuralları çiğnediğini sezmesi sonucu bilinçli veya bilinçsiz olarak kapıldığı ve kendisiyle ilgili değer yargılarını sarsan duygu, suçluluk hissi.

suçsuz : Suçu olmayan, suç işlememiş olan, masum.

sümsük : Uyuşuk davranan, miskin, aptal, mıymıntı, sünepe, pısrık (kimse).

şahadet : Tanıklık.

şahit : Tanık.

şahsiyet : Kişilik, belirgin özellik.

şarkiyat : Doğu bilimi, oryantalizm.

şaşkın : Düşünceleri dağılmış, karışmış, ne yapacağını bilemez duruma gelmiş.

şaşkınlık : Şaşkın olma durumu.

şehvet : Aşırı istek.

şer : Kötülük, fenalık.
şeytanca : Şeytana yaraşan.
şeytani : Şeytanca.
şişman : Deri altında fazla yağ toplanması sebebiyle vücudun her yanı şişkin görünen (kimse).
şöhretli : Ünlü.
şüphe : Kuşku.
şüpheli : Kuşkulu.
tabiatlı : Herhangi bir yaratılıştta, huyda olan.
tahnitçilik : Bozulmaması için ölüyü ilaçlama işi.
talancılık : Talancının yaptığı iş.
talihsiz : Talihi ters olan, talihi kötü olan, şanssız, bahtsız (kimse).
talihsizlik : Talihsiz olma durumu, şanssızlık, bahtsızlık.
tanık : Gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimse, şahit.
Tanrı misafiri : Tanınmayan, çağrılmadan kendiliğinden gelen konuk.
tavırlı : Tavrı olan.
tebessüm : Gülümseme.
tecrübesiz : Tecrübesi olmayan.
tedbirli : Önceden hazırlıklı davranan, önlemini zamanında alan, müdebbir.
tedbirsizlik : Tedbirsiz olma durumu.
tedirginlik : Tedirgin olma durumu.
tehditkâr : Tehdit edici.
tembel : İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.
temkinli : Davranışlarında ölçülü olan.
temkinsizlik : Temkinsiz olma durumu.
tereddüt : Kararsızlık, duraksama, ikircik, ikirciklik.
tuhaflık : Tuhaf olma durumu, yabansılık, garabet.
tutku : İrade ve yargıları aşan güçlü bir coşku, ihtiras.
tutuklu : Kanun yoluyla hürriyetlerinden alıkonularak bir yere kapatılan (kimse), tutuk, mevkuf.
umacı : Öcü.
umur : Aldırış etme, önem verme.
umut : Ummaktan doğan duygu, ümit.
umutsuz : Umudu olmayan, hiç umudu kalmayan, ümitsiz, nevmi.
umutsuzluk : Umutsuz olma durumu, ümitsizlik, meyusiyet.
ustaca : Ustaya yakışan.
ustalık : Usta olma durumu.
utanç : Utanma, hicap.
utanmaz : Utanması olmayan, sıkılmaz, yüzsüz, arsız.
uyanık : Uykudan uyanmış.
uyku : Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.
uyku sersemi : Uyku sersemliği olan (kimse), uyku semesi.
uyku sersemliği : Uykunun verdiği ağırlık ve baş dönmesi.
uykucu : Uykuyu seven, çok uyuyan kimse.
uykulu : Uyku gereksinimi olan.
uyur : Uyuyan.
uyuşukluk : Uyuşuk olma durumu.
ün : Herkesçe bilinme, tanınma durumu, san, şöhret, şan.
ünlü : Ün salmış olan, şöhretli, meşhur, şanlı, namlı, namdar, anlı şanlı.

ürkek : Çok ürken, korkuya çabuk kapılan.
ürpertici : Ürperten.
üstünlük : Üstün olma durumu, faikiyet, rüçhan, avantaj.
üye : Herhangi bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri, aza.
üzüntü : Olması istenilmeyen olaylardan doğan ruh tedirginliği, teessür.
varlık : Var olma durumu, mevcudiyet.
vasıf : Nitelik.
vefakârlık : Vefalı olma durumu.
verici : Veren, verme yanlısı olan kimse.
vicdan : Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.
yakışıklı : Güzel, gösterişli (erkek).
yalın ayak : Çıplak ayakla.
yalnız : Yanında başkaları bulunmayan.
yalnızlık : Yalnız olma durumu, kimsesizlik.
yaman : Güç, etki veya beceri bakımından alışılmışın üzerinde olan (kimse).
yankesicilik : Yankesici olma durumu.
yâr : Sevgili.
yaramazlık : Yaramaz olma durumu.
yararlılık : Yararlı olma durumu, faydalılık, yararlık, yararlılık.
yaratıcılık : Yaratma yeteneği.
yardımcı : Yardım eden veya gerektiğinde yardım edecek olan kimse vb., muavin, muin, yaver, asistan.
yâren : Arkadaş, yakın dost.
yârenlik : Yakın arkadaşlık, muhabbet.
yavuz : Kötü, fena.
yeis : Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.
yetim : Babası ölmüş olan (çocuk), babasız.
yetkili : Herhangi bir işte yetkisi olan (kimse), salahiyetli, salahiyettar.
yiğit : Güçlü ve yürekli, kahraman, alp.
yorgun : Çalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan, bitap.
yorgunluk : Çalışma vb. sebeplerle bireyin ruh ve beden etkinlikleri açısından verimlilik düzeyinin azalması, bitaplık.
yurtsuz : Kalacak, barınacak yeri olmayan (kimse).
yükümlü : Bir şeyi yapma zorunluluğu olan, memur, mükellef.
yükümlülük : Yapılması zorunlu olan iş veya bir işi yapma zorunluluğu, yükümlülük, yüküm, mükellefiyet, mecburluk, mecburiyet.
yüzbaşılık : Yüzbaşı rütbesi.
yüzsüz : Utanmaz, sıkılmaz, çekinmez, arsız.
zalim : Acımasız ve haksız davranan, zulmeden.
zavallı : Acınacak kadar kötü durumda bulunan.
zayıf : Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık (insan veya hayvan).
zebellah : İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız.
zenci : Siyah ırktan olan kimse, siyahi.
zerafet : Zariflik.
zevk : Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz.
zevкли : Beğenilen, hoşa giden.
zevküsefa : Eğlenme, eğlence.
ziyaretçi : Ziyaret eden, ziyarete giden kimse.

zorba : Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit, mütegalibe, despot, diktatör.

4. 3. 16. Maden, Kimya, Ecza ile İlgili Adlar

afyon : Olgunlaşmamış haşhaş kapsüllerine yapılan çiziklerden sızan, güçlü bir zehir olmakla birlikte içinde morfin, kodein vb. uyuşturucular bulunan madde.

afyon ruhu : Yatıştırıcı olarak kullanılan afyon tentürü.

afyon sakızı : Haşhaş kapsülü çizildiğinde sızan, süte benzeyen, havayla temas ettiğinde yavaş yavaş koyu kahverengi bir renk alan sıvı.

afyonlu : İçinde afyon bulunan.

altın : Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer.

anber : Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

Arap zamkı : Akasyadan elde edilen bir zamk, zamkıarabi.

asit : Turnusolün mavi rengini kırmızıya çevirmek özelliğinde olan ve birleşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan hidrojenli birleşik, hamız.

azül : Mavi renkte değerli bir taş.

bakır : Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element.

bal mumu : Arıların peteklerini yapmak için karın halkaları arasından salgıladıkları yumuşak ve sarımsı madde.

billur : Kesme cam, kristal.

boya : Renk vermek, dış etkilerden korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde.

bronz : Tunç.

cam : Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim.

cıva : Atom numarası 80, atom ağırlığı 200,5, yoğunluğu 13,59 olan, donma noktası -38,8 °C olduğundan, normal sıcaklıkta sıvı olarak bulunan, gümüş renginde bir element (simgesi Hg).

cıvalı : Cıvası olan.

çakıl : Çakıl taşı.

çam sakızı : Çam ağacından çıkarılan reçine, acı sakız, bedük.

demir : Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimsi esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element (simgesi Fe); bu elementten yapılmış.

doz : Bir ilacın bir defada veya bir günde alınması gereken miktarı, dozaj.

ecza : Canlılardaki rahatsızlıkların bozuklukların ve çeşitli hastalıkların tanısı, önlenmesi veya tedavisi için yararlanılan doğal veya sentez yoluyla hazırlanmış madde.

ecza dolabı : Evde veya iş yerlerinde, içerisinde ilk yardım için gerekli ilaç ve sağlık malzemelerinin bulundurulduğu dolap.

elkimya : Kimya ilmi.

elkimyacı : Kimya ilmi ile uğraşan kimse.

elmas : Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş.

enfiye : Kurutulmuş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici, aksırtıcı toz, burun otu.

formül : Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı.

göz taşı : Bazı göz, deri, bitki hastalıklarında ve bağcılıkta kullanılan, koyu mavi renkte, zehirli bir tuz, bakır sülfat, bakır tuzu (Cu SO₄).

gübre : Verimini artırmak için toprağa dökülen her türlü hayvan dışkısı, kimyasal veya bitkisel madde, kemre.

gümüş : Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (simgesi Ag); bu elementten yapılmış.

hap : Kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç.

harisinî: Harsinî, tunç.

horkum : Bir taş çeşidi.

iksir : Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı.

inci : İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

kalay : Atom numarası 50, atom ağırlığı 118,7, yoğunluğu 7,29 olan, 232 °C'de eriyen, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element (simgesi Sn).

karışım : İki veya daha çok maddenin kimyasal tepkimeye girmeden bir araya gelmesi, mahlut; birden çok şeyin karıştırılmasıyla elde edilen veya ortaya çıkan şey.

kara para: Romanda Büyük Efendi Ebrehe'nin, boşluğun gücüne ulaşacağını ve elde edeceği muazzam enerji ile zamanda yolculuk yapabileceğini ve bu sayede ölümden, dolayısı ile de hesap gününden kurtulabileceğini tasarladığı; mat ve zifiri siyah, ağırlığı yok denecek kadar hafif ve mıkna'tis etkisi çok güçlü olan madde, para.

katran : Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

kezzap : Nitrik asit.

kına : Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan toz.

kibrit : Kükürt.

kum : Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler.

kurşunlu : İçinde kurşun elementi bulunan.

kükürt : Atom numarası 16, atom ağırlığı 32,06 olan, 119 °C'de eriyen ve 444 °C'de kaynayan, doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element, sülf (simgesi S).

kül : Yanan şeylerden artakalan toz madde.

lap : Bir çeşit taş.

macun : Hamur kıvamına getirilmiş madde.

madde : Duyularla algılanabilen nesne.

maddesel : Madde özelliğinde olan, maddi.

maden : Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.

maden filizi : Maden cevheri.

madenî : Madensel, madenle ilgili.

maya : Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment.

mermer : Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.

metal : Çok yüksek elektrik ve ısı iletkenliği, kendine özgü parlaklığı olan, oksijenli birleşimiyle çoğunlukla bazik oksitler veren madde.

mıkna'tis : Demiri ve daha başka bazı metalleri çeken demir oksit.

mıknatısiyet : Mıknatıslık.

mıknatıslı : Mıknatısı olan.

mürdesenk : Doğal kurşun oksit (PbO).

nane ruhu : Nane yapraklarından çıkarılan esans.

sabun : Kirlili ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde.

sıvı : Bulunduğu kabın biçimini alabilen ve üstü yatay bir düzlem durumuna gelebilen akışkan cisim, mayi, likit.

sülyen: Sülüğün; erimiş kurşunun, bir hava akımında yükseltgenmesiyle üretilen, çok yoğun ve zehirli, pas önleyici astar boyaların hazırlanmasında kullanılan kırmızı boya.

şap : Alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde.

şurup : Çok kaynatılarak koyulaştırılmış şerbet.

tablet : Düz ve yassı biçimli, çiğnenecek veya yutulacak madde.

taş : Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

tizap : Bakırda, kurşunda bulunan gümüş, gümüşteki altını eriten mai.

tuz ruhu : Hidroklorik asit.

yakı : Bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısıyla vücuda yapışan eczalı parça.

yakut : Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

zaç yağı : Sülfürik asit.

zambak : Akasya, kitle, sülleğün vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtırak renkte biçimsiz madde.

zehir : Organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem.

zehirli : Zehri olan.

zincifre : Kırmızı renkli doğal cıva sülfür.

zümrüt : Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikati.

4. 3. 17. Mekân Adları

anbar : Yiyecek ve bazı eşyanın saklandığı yer.

arazi : Yeryüzü parçası, yerey, toprak.

arsa : Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış yer.

avlu : Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan, hayat.

ayakaltı : Gelip geçenlerin çok olduğu yer; ortalık.

Bâb-ı Humâyûn : Topkapı Sarayı'nın birinci kapısı.

bahçe : Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

baruthane : Barut yapılan veya saklanan yer.

batakhane : Gidenlerin dolandırıldığı veya kötü bir durumda bırakıldığı yer.

bedesten : Kumaş, mücevher vb. değerli eşyaların alınıp satıldığı kapalı çarşı.

bina : Yapı.

bitpazarı : Eski eşyanın alınıp satıldığı pazar.

bodrum : Bir yapının yol düzeyinden aşağıda kalan bölümü.

bostan : Sebze bahçesi.

bölge : Sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, mıntıka.

bucak : Kenar, köşe, yer.

bura : Bu yer.

burç : Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

civar : Yöre, dolay, yakında olan.

çatı : Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü.

çeşme : Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalaklı su hazinesi veya yapısı, pınar.

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.

çöplük : Çöplerin atıldığı veya biriktirildiği yer, çöp tenekesi, küllük, süprüntülük, gübürlük, mezbele, mezbelelik.

çukur : Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.

daire : Konut olarak kullanılan bir yapının bölümlerinden her biri, kat.

dam : Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm.

değirmen : İçinde öğütme işi yapılan yer.

dehliz : Üstü kapalı, dar ve uzun geçit.

depo : Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye.

diyar : Ülke.

dükkân : Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer.

esir pazarı : Tutsak pazarı.

esirhane : Esirlerin satıldığı yer.

ev : Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.

fakirhane : Alçak gönüllülük göstermek için kendi evinden bahsederken kullanılan bir söz.

geçit : Geçmeye yarayan yer, geçecek yer.

giriş : Bir yapıda içeri geçilen yer, methal, antre.

göbek taşı : Hamamlarda, terlemek için üzerine uzanılan ve alttan ısıtılan geniş mermer seki.

güzergâh : Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer.

hamam : Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam.

han : Büyükşehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı.

hane : Ev, konut.

harem : Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı.

hastane : Hastalara yatarak veya ayakta tanı, tedavi ve bakım hizmetlerinin hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları tarafından verildiği sağlık kuruluşu.

havuz : Su biriktirme, yüzme, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer; kum, asit vb. konulan çukur yer.

hela : Tuvalet.

hendek : Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur.

hisar : Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale, kermen, germen.

hücre : Tutukluların veya hükümlülerin yalnız olarak kapatıldıkları küçük oda.

il : Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet; ülke, yurt.

iskele : Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ve betondan yapılmış, denize doğru uzanan yer.

işlik : Atölye.

kahvehane : Kahve.

kat : Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü.

kapı : Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

kasaba : Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde.

kasır : Köşk.

kavşak : Yol vb. uzayıp giden şeylerin kesiştikleri veya birleştikleri yer.

kenef : Tuvalet.

kent : Şehir.

kır : Şehir ve kasabaların dışında kalan, çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.

kıraathane : Kahve, kahvehane.

koğuş : Kışla, okul, tutukevi, hastane vb. kalabalık yerlerde, içinde birçok kimsenin yattığı veya barındığı büyük oda.

konak : Büyük ve gösterişli ev.

köşebaşı : Bir sokağın başka bir sokakla veya caddeyle kesiştiği yer.

köşk : Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

köy : Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi, köylük yer, köy yeri.

kule : Çoğunlukla kare veya silindir biçimindeki yüksek yapı.

kumarhane : Kumar oynanan yer, bitirim yeri, bitirimhane.

kuyu : Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanan çukur.

külhan : Hamamları ısıtan, hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak, cehennemlik.

kütüphane : Kitaplık.

lonca : Belli bir iş kolunda usta, kalfa ve çırakları içine alan dernek, korporasyon.

mahal : Yöre.

mahalle : Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.

mahalle mektebi : Mahallede bulunan ilkokul.

mahzen : Yapılarda yer altı deposu.

medrese : İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

mekân : Yer, bulunulan yer.

mektep : Okul.

memleket : Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

merkez : Bir bölgenin veya kuruluşun yönetim yeri.

mevki : Yer, mahal.

mevzi : Yer, mahal.

meydan : Alan, saha.

meyhane : İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.

mumhane : Mum üretim yeri.

mutfak : Yemek pişirilen yer, aş damı.

okul : Her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer, mektep.

ora : O yer.

oracık : Hemen o yer, bulunduğu yer.

ortalık : Bulunulan yer, çevre.

pınar : Yerden kaynatarak çıkan su, kaynak.
saçak : Bir yapının herhangi bir bölümünü güneş ve yağmurdan korumak için, o bölümden dışarı taşan ve altı boşta olarak yapılan bölüm.
selamlık : Saray, köşk veya konaklarda erkeklere ayrılan bölüm, harem karşıtı.
siçan yolu : Lağım yolu veya buna benzer yer altı yolu.
sofa : Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.
sokak : İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.
şehir : Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.
şura : Anlatana veya söyleyene göre biraz uzakta olan yer, şu yer.
şuracık : Yakın ve belirli bir yer.
teşkilat : Örgüt.
timarhane : Akıl hastanesi.
ticarethane : Ticaret işlerinin yürütüldüğü yer.
tünel : Bir yandan öbür yana geçebilmek için yer altında, genellikle dağların içinde açılan yol.
türbe : Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.
ülke : Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü, diyar, memleket.
virane : Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı.
yalı : Su kıyısında yapılmış büyük, görkemli ev.
yapı : Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina.
yatak odası : Yatmak için kullanılan oda.
yazıhane : Yazı ve danışma işlerinin yürütüldüğü iş yeri, büro.
yer : Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân; gezinilen, ayakla basılan taban.
yer üstü : Yerin yüzeyi üstündeki bölümü.
yeraltı : Gizli ve yasa dışı.
yöre : Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.
yurt : Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan.
zemin : Taban, döşeme, yer.
zemin kat : Giriş katı.
zindan : Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.

4. 3. 18. Mesleki Adlandırmalar

ahçıbaşı : Birlikte çalışan birkaç aşçının başı.
akıncı : Düşman ülkesine akın yapan savaşçı.
âlim : Bilgin.
âmâbaşı : Romanda geçen bir meslek erbabı.
amir : Bir işte emir verme yetkisi bulunan kimse, mir.
amiral : Rütbesi general ile aynı olan deniz subayı.
asesbaşı : Yeniçeri Ocağındaki askerî görevinin yanı sıra, başkentin düzenini korumakla da yükümlü olan yirmi sekizinci ortanın çorbacıbaşı.

baltacı : Önceleri sefer sırasında çalılık ve ormanlık yerleri temizlemek, yol açmak, çadırları kurup kaldırmak, yükleri bindirip indirmekle, sonraları kızlar ağasına bağlı olarak sarayı korumak ve sarayın dış hizmetlerini yapmakla görevli kimse, baltalı.

balyos : Osmanlı Devleti'nde Frenk ve özellikle Venedik elçilerine verilen ad.

başbuğ : Eski Türklerde baş, başkan, komutan.

başeski : Yeniçeri bölüklerinde erlerin en kıdemlisi.

başgedikli : En yüksek rütbeli astsubay.

başkarakullukçu : Yeniçeri ocağı bölük ve ortalarında odaları ve odaya gelen konukların ayakkabalarını temizlemek, yemek kaplarını yıkamak ve benzeri işler görmekle yükümlü erlerin başı.

bayraktar : Bayrağı taşımakla görevli kimse.

bekçi : Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse.

büyücü : Büyü yapan kimse, bağıcı, afsuncu, efsuncu, afsuncu, sihirbaz.

cariye : Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

casus : Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, çaşıt, ajan.

cellat : Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.

cerrah : Ameliyat yapan uzman hekim, hariciyecisi, operatör.

cerrahi : Ameliyatı gerektiren hastalıklarla ilgilenen hekimlik kolu, hariciye.

çalgıcı : Çalgı çalmayı kendine meslek edinmiş kimse.

çelebi : Bektaşî ve Mevlevî pîrlerinin en büyüklüklerine verilen unvan; Hristiyan tüccar; görgülü, terbiyeli, olgun (kimse).

çırak : Zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse.

çoban : Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

çorbacı : Yeniçerilerde bir birlik komutanı.

dalgıç : Deniz dibine inilebilecek özel donanımla su altında çalışmayı meslek edinen kimse, balık adam, kurbağa adam.

darbukacı : Darbuka çalan kimse.

davulcu : Davul çalan kimse.

defineci : Gömü bulmak umuduyla kazı yapan veya yaptıran kimse.

demirci : Demir satan, demir eşya yapan veya onaran kimse.

denizci : Denizle ilgili işlerde çalışan kimse.

derebeyi : Topraklarını derebeylik düzenine göre yöneten kimse, kont.

devriye : Gece gezen asker veya polis.

dikiş : Dikme işi.

dilenci : Geçimini dilenerek sağlayan kimse.

dişçi : Diş hekimi.

dizdar : Kale bekçisi, kale muhafızı.

dokumacı : Kumaş dokuyan veya dokuma ticareti yapan kimse, dokuyucu.

döküm : Kalıba dökme işi ve bunun yapılış yöntemi.

dökümcü : Döküm işleri yapan kimse, dökmeçi.

dümenci : Gemilerde dümeni kullanan kimse.

efsuncu : Büyücü.

elçi : Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir.

esirci : Köle ve cariye alan ve satan kimse.

esnaf : Küçük sermaye ve zanaat sahibi.

eşkinici : Sefere çıkan, savaşa giden sipahi asker; II. Mahmud zamanında yeniçerilerin yerini tutmak üzere yetiştirilmek istenen talimli askerlere verilen isim.

feylesof : Filozof.

filozof : Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, feylesof.

fişekçi : Fişek yapan veya satan kimse.
gemici : Gemide çalışan veya gemi işleten kimse.
gezgin : Gezmek, tanımak, görmek, dinlenmek amacıyla geziye çıkan (kimse), gezici, gezmen, seyyah.
goygoycubaşı : Osmanlı Devletinde teşkilatları gereğince 6'şar kişilik gruplara ayrılan ve birbirlerini omuz başlarından tutarak tek kol nizamında yürüyen, Muharrem aylarında ortaya çıkan dilencilerin başlarına verilen san.
gözcü : Gözleme veya gözetleme işini yapan kimse.
gözetim : Gözetme işi, nezaret.
gümrükçübaşı : Gümrük işlerine bakan kişiye verilen san.
haberci : Haber getiren kimse, ulak.
hademe : Odacı.
hamamcı : Hamam işleten kimse.
hammal: Hamal, taşıyıcı.
hattat : Çok güzel el yazısı yazan sanatçı.
hekim : İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.
hizmetkâr : Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.
hoca : Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı.
iplikçi : İplik yapan veya satan kimse.
işçi : Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse.
kadı : Tanzimata kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.
kâğıtçı : Kâğıt yapan kimse.
kâğıtçıbaşı : Devlet dairelerinde kullanılan kâğıt vb. kırtasiye malzemesini tedarik eden ve dağıtan vazifeli.
kâhin : Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.
kahveci : Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.
kalafatçı : Gemi ve kayıklarda kalafatlama işini yapan kimse.
kalfa : Aşaması çırakla usta arasında bulunan zanaatçı.
kalyoncu : Kalyon eri.
karakullukçu : Yeniçeri ocağı bölük ve ortalarında odaları ve odaya gelen konukların ayakkabılarını temizlemek, yemek kaplarını yıkamak ve benzeri işler görmekte yükümlü er.
kasap : Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse.
kasideci : Osmanlı Devletinde ezan vakitleri acıklı sesleriyle insanı sadaka vermeye teşvik eden ilahi ve kasideler okuyarak, sokak aralarında dolanan dilenciler.
kasideci başı : Osmanlı Devletinde ezan vakitleri acıklı sesleriyle insanı sadaka vermeye teşvik eden ilahi ve kasideler okuyarak, sokak aralarında dolanan dilencilerin başlarına verilen san.
kâşif : Var olan ancak bilinmeyen bir şeyi bulan, ortaya çıkaran kimse, bulucu.
kâtip : Yazman.
kayıkçı : Kayıkla insan veya yük taşıyan kimse.
kaymakçı : Kaymak yapan veya satan kimse.
kethüda : Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya.
kıraat : Okuma; Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okuma.

kollukçu : Yeniçeri Ocağında bir zabıt.
komutan : Bir asker topluluğunun başı, kumandan, bey.
kullukçu : Kullukta görevli yeniçeri.
kuyumcu : Değerli metal ve taşlardan bilezik, küpe vb. süs eşyası yapan veya satan kimse, sarraf, mücevherci, cevahirici.
külahçı : Külah yapan veya satan kimse.
lağımıcı : Düşman kalelerini yıkmak için lağım kazan asker.
lağımıcıbaşı : Kuşatma altındaki surların altından tünel (lağım) kazan veya düşmanın açtığı tünelleri kapatan askeri sınıfın komutanına verilen san.
marangoz : Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşya yapan usta.
maytapçı : Maytap yapan veya satan kimse.
memur : Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse, görevli.
meslekdaş : Aynı meslekten olanlardan her biri.
meyhaneci : Meyhane işleten kimse.
mezatçı : Arttırma ile satışı yönlendiren kimse.
miço : Meyhaneci çırağı.
molla : Büyük kadı.
muallim : Öğretmen.
muhafız : Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözeten kimse, koruyucu.
muhasebe : Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme.
muhasebeci : Sayman.
mumcubaşı : Osmanlı İmparatorluğu zamanında gece fenersiz gezenleri, sarhoş yakalananları falakaya çeken düzen sağlayıcı.
mutemet : Dairelerde, iş yerlerinde bazı para işlerine bakan görevli.
mutrip : Mutrib; çalgıcı, çalgı çalan; şarkıcı, şarkı söyleyen; hânende.
müezzin : Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı.
müneccim : Yıldız falcısı.
müşteri : Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse.
müteşebbis : Girişimci.
müzisyen : Müzik eserleri yaratan, besteleyen veya besteleri çalan kimse, müzikçi.
nakkaş : Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi.
nazır : Bakan.
nekkarezeniyye : Nekkare çalan çalgıcı.
neyzen : Ney çalan kimse.
nöbetçi : Nöbet bekleyen, nöbet sırası kendisinde olan kimse.
odabaşı : Yeniçeri kuruluşunda görevi alaylarda selam törenlerini düzenlemek ve yönetmek olan subay.
orducu : Savaş alanına gitmek için yola çıkan Osmanlı ordusunun her türlü gereksinimini sağlamak için birlikte giden zanaatçılar ve esnaf.
oyuncakçı : Oyuncak yapan veya satan kimse.
oyuncu : Herhangi bir oyunda oynayan kimse.
pazarcı : Değişik günlerde kurulan pazarlarda mal satan kimse.
saatçi : Saat yapan, onaran veya satan kimse.
sahaf : Genellikle kullanılmış ve eski kitap alıp satan kitapçı.
saka : Evlere, çeşmeden su taşımaya iş edinmiş olan kimse.
saksoncubaşı : Osmanlı padişahlarının av maiyetinde bulunan ve av köpeği yetiştirmekle görevli bulunan yeniçeri kolunun komutanlarına verilen san.
sarraf : Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse.
satıcı : Alıcıya bir şey satan kimse.
sefaret : Elçilik.

serdengeçti : Fedai.
seyis : At bakıcısı.
seyyar satıcı : Belli bir satışyerinde çalışmayan, tüketicinin bulunduğu yere giderek malını satışa sunan kimse.
sırık hamalı : Taşınacak yükleri sırtına geçirerek omuzlarında taşıyan hamal.
sicil : Görevlilerin meslek yaşamlarındaki çalışma durumları.
sihirbaz : Büyücü.
simsar : Komisyoncu.
sipahi : Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker.
subaşı : Şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı.
süvari : Atlı asker.
şarkiyatçı : Doğu bilimci.
şekerci : Şeker ve şekerleme yapan veya satan kimse.
tabur : Dört bölükten kurulan, bir binbaşının komutasındaki asker birliği.
tacir : Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.
talebe : Öğrenci.
tamburî : Tambur çalan kimse.
tamir : Onarma, onarım.
tamirci : Bir şeyi onaran kimse.
tayfa : Gemide türlü işlerde çalıştırılan sefer işçisi.
tefecî : El altından yüksek faizle ödünç para veren kimse, faizci, murabahacı.
tellak : Hamamda hizmet eden ve erkek müşterileri yıkayan erkek.
tellal : Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak duyurmak için çağırmaç.
terzi : Giysi biçip diken kimse, dikişçi.
topçu : Topların kullanılışı, bakımı üzerine yetiştirilen asker sınıfı.
tulumbacı : Mahallelerde bulundurulmuş yangın tulumbalarını, yangın olan yerlere götürerek ve orada yangının söndürülmesine yardım eden kimse.
tüccar : Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir.
tüfekçi : Padişah ve sarayı korumakla görevli olan.
udî : Ut çalan çalgıcı, utçu.
uğraş : Bir insanın yaptığı iş veya meslek, iş gücü, meşguliyet.
ulak : Haberci.
ulema : Bilginler.
usta : Bir zanaat gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.
uşak : Erkek hizmetçi.
üfürükçü : Okuyup üfleterek hastalıkları iyileştirdiğine inanılan kimse.
üstad : Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.
vakanüvis : Osmanlı Devleti'nde zamanın olaylarını tespit etmek ve yazmakla görevli devlet tarihçisi.
vekil : Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.
vekilharç : Kesedar.
vezir : Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.
yamak : Bir işte yardımcı olarak çalışan erkek.
yankesici : Bir kimsenin cebinden, çantasından ustalıkla, hissettirmeden bir şeyler çalan kimse, cep faresi, tırtıkçı.
yazar : Bilim, edebiyat, sanat alanlarında kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kimse, kalem erbabı, müellif.
zabit : Rütbesi teğmenden binbaşya kadar olan asker.

zağarcıbaşı : Kethüdadadan sonra yeniçeri ocağının en yüksek rütbeli ağalarından olan altmış dördüncü yeniçeri ortasının kumandanı.

zanaat : İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş, sınaat.

zangoç : Kilise hizmetini gören ve çan çalan kimse.

zemberekçi : Yeniçeri ocağının zemberek denilen bir tür ok ile silahlanmış 82. ortası komutanına verilen san.

zurnazen : Zurnacı.

4. 3. 19. Ölçü Adları

açı : Birbirini kesen iki yüzey veya aynı noktadan çıkan iki yarım doğrunun oluşturduğu geometrik biçim, zaviye.

adım : Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri; bir ayak atışıyla alınan ve uzunluğu yaklaşık 75 santimetre olan mesafe.

adımlık : Adım uzunluğunda olan.

ağır : Tartıda çok çeken, hafif karşıtı.

ağırlık : Ağır olma durumu.

arşın : Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü.

aşırı : Alışılan veya dayanılabilen dereceden çok daha fazla, taşkın.

ayar : Bir aygıtın gereken işi yapabilmesi durumu; altın, gümüş vb. madenlerden yapılmış şeylerin saflık derecesi.

az : Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.

azar azar : Yavaş yavaş.

azıcık : Çok az, biraz.

azman : Aşırı gelişmiş.

bir hayli : Epey, çok, hayli, oldukça.

bir nice : Bir hayli, birçok.

biraz : Bir parça, azıcık.

bol : İçine girecek şeyin boyutlarından daha büyük veya geniş olan, dar karşıtı.

bomboş : Büsbütün, tamamen boş.

boş : İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.

boy : Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık; uzunluk.

boyut : Durum, nitelik.

bunca : Epey, çok.

büyük : Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı.

büyükçe : Biraz büyük.

büüklük : Büyük olma durumu.

çap : Cisimlerin genişliği, kutur.

çaprazlama : Çapraz olarak, makaslama, çaprazlamasına, çaprazvari.

çoğu : Bir şeyin büyük bölümü; çok kimse.

çok : Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

damla : Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.

dar : İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı.

dara : Kabıyla birlikte tartılan bir nesnenin kabının ağırlığı.

daracık : Çok dar.

derece : Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe; ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri.

derecelik : Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri değeri miktarda olan.

derin : Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan.

derinlik : Bir şeyin dip tarafının yüzeye, ağza olan uzaklığı.

derya : Bir şeyin bol olduğu yer.

deste : Cinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış, demet, bağlam.

devasa : Dev gibi, çok büyük.

deve yükü : Bir devenin taşıyabileceği yük miktarı.

dik : Yatay bir düzleme göre yer çekimi doğrultusunda bulunan, eğik olmayan.

dikey : Dik olarak.

dirhem : Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

dolu : İçi boş olmayan, dolmuş, meşbu, pür, boş karşıtı.

dolusu : Dolduracak kadar.

düşük : Az.

düz : Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan.

en azından : En azı ile, hiç olmazsa.

en : Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşıtı.

ender : Çok az, çok seyrek.

eşit : Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan (iki veya daha çok şey), müsavi.

fazla : Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı olan, ziyade.

hacim : Bir cismin uzayda doldurduğu boşluk, oylum, cirim, sıyığı.

hadsiz : Sınırsız, ölçüsüz, aşırı, kontrolsüz.

hafif : Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni, ağır karşıtı.

hafifçe : Hafif olarak, hafif bir biçimde, belli belirsiz.

ince : Kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı.

incecik : Çok ince.

iri : Olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan, ince karşıtı.

irili ufaklı : Büyük küçük karışık.

kadir : Değer, kıymet, itibar.

kalınlık : Kalın olma durumu.

kapkalın : Çok kalın.

karış : Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık.

kat : Kez, defa, misil.

katlı : Katı veya katları olan.

katmerli : Çok fazla olan, aşırı.

kesif : Yoğun.

kısa : Boyu, uzunluğu az olan, uzun karşıtı.

kısaca : Oldukça kısa, biraz kısa.

kısacık : Çok kısa.

kısıtlı : Sınırlı.

kifayet : Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme.

koca : Kocaman, iri.

kocaman : Çok iri, büyük, koca.

koskoca : Çok büyük, muazzam.

kulaç : Gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.

kulaçlık : Belirtilen kulaç miktarında olan.

küçücük : Çok küçük.

küçük : Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, mikro, büyük karşıtı.

küçüklü büyüklü : Küçüğü, büyüğü hep birlikte.
küsur : Tam sayıdan sonra gelen kesirli sayı.
miktar : Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
misil : Defa, kez, kat.
muazzam : Alışılmışın sınırlarını aşan.
okka : 1,282 kilogram veya 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü birimi, kıyye.
okkalı : Çok, fazla.
okkalık : Herhangi bir okka ağırlığında veya oylumunda olan.
onca : O kadar, o denli.
oran : Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütün arasında bulunan bağıntı, nispet, rasyo.
ölçekli : Ölçek farkıyla aynen bütünü veren geometrik şekil veya eleman.
ölçü : Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan.
ölçülü : Belirli bir ölçüde olan.
parça : Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya ortak olan şey.
sık : Benzerleri veya parçaları arasında çok az aralık bulunan, seyrek karşıtı.
sıkı sıkıya : Çok sıkı olarak, sımsıkı.
sıkıca : Sıkı bir biçimde.
son derece : Pek çok, çok fazla, son kerte.
tufan : Çok yoğun veya şiddetli şey.
tutam : Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.
ufak : Boyutları normalden küçük.
uzak : Gidilmesi çok süren, çok ötelede bulunan, ırak, yakın karşıtı.
uzaklık : Uzak olma durumu, ıraklık.
uzam : Bir nesnenin uzayda kapladığı yer, vüsat.
uzun : İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.
uzunca : Biraz uzun.
uzunluk : Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.
yarı : Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri, nısıf.
yarım : Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.
yoğun : Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif.
yudum : Sıvı içiminde ağza alınan miktar.
yüksek : Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karşıtı.
yükseklik : Yüksek olma durumu; geometrik biçimlerde, tabandan tepeye olan uzaklık.

4. 3. 20. Renk Adları

ak : Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı.
al : Kanın rengi, kızıl, kırmızı.
alaca : Birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala.
alacalı bulacalı : Karışık ve çiğ renkli, alaca bulaca.
alacalı : Alaca.
bembeyaz : Çok beyaz, apak.
beyaz : Ak, kara, siyah karşıtı.
donuk : Parlak olmayan, mat.
esmer : Siyaha çalan buğday rengi.
gri : Kül rengi, boz renk, demir rengi, demirî.

kapkara : Çok kara, her yanı kara, simsiyah.
kara : En koyu renk, siyah, ak, beyaz karıştı.
kıpkırmızı : Her yanı kırmızı.
kırmızı : Al, kızıl renk.
kızıl : Parlak kırmızı renk.
kızılık : Kızıl olma durumu.
kumral : Koyu sarı veya açık kestane rengi.
mavi : Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi.
mosmor : Her yanı mor, koyu mor.
renk : Cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
renkli : Beyaz dışında başka rengi veya renkleri olan.
sarı : Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.
siyah : Kara, ak, beyaz karıştı.
turuncu : Turuncu rengi, kızıl sarı renk.
yeşil : Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.
zifiri : Çok koyu.

4. 3. 21. Savaş, Askerlik, Devlet Yönetimi ile İlgili Adlar

arkebüz : XV. yüzyılda Fransa'da kullanılmaya başlanan, taşınabilir ateşli silah.
asayiş : Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.
asker : Orduda görev yapan erden generale kadar herkes.
ateş : Patlayıcı silahların atılması.
atlı : Ata binmiş kimse, süvari.
balta : Ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç; padişahların buyrukları altındaki uyduların ve dervişlerin taşıdıkları ay biçiminde bir kesici silah.
balyemez : Ballamezza, kara ve deniz savaşlarında kullanılan, orta çapta, uzun menzilli, tunçtan top.
barut : Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.
başkent : Bir devletin yönetim merkezi olan şehir, devlet merkezi, başşehir, hükûmet merkezi.
bayrak : Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş, sancak.
birlik : Bölük, tabur, alay vb. bir bütün sayılan topluluk.
bölük : Takımlardan oluşan, üçü veya dördü bir tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli sayılan birlik.
cengâver : Savaşta kahramanlık gösteren.
cenk : Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş.
cephane : Ateşli silahlarla atılmak için hazırlanan her türlü patlayıcı madde, mühimmat.
çakaralmaz : Basit, ilkel tabanca.
çatışma : Savaş maksadıyla düşmana karşı ilerleyen bir birliğin karşı tarafın keşif ve güvenlik kollarıyla arasındaki ilk silahlı vuruşma.
çete : Yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk.

darbezen : Darbzen; Osmanlı zamanında kullanılan, uzunluğu yedi karış her biri 56,5 kg. ağırlığında, ikisi bir ata yüklenebilir top.

deliler : Osmanlı kara ordusunda görevli bir askeri birlik.

Devlet-i Âliye : Büyük devlet, romanda Büyük Osmanlı Devleti için kullanılan söz.

devletlû : Osmanlı Devleti'nde paşa, vezir vb. devlet adamlarına verilen unvan.

düşman : Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.

düşmanlık : Düşmanca duygu veya davranış, yağılık, hasımlık, adavet, muhasamat, husumet, antagonizm.

Enderun : II. Murat zamanında kurulup, zamanla çeşitli değişikliklere uğramakla beraber Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar (1908) varlığını sürdüren bir saray okulu.

esaret : Kölelik, tutsaklık, esirlik.

esir : Tutsak.

eşkiya : Dağda, kırdada yol kesen hırsızlar, haydutlar.

ferman : Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık.

fetih : Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

filinta : Namlusu kısa, kurşun atan bir tür küçük tüfek.

firkateyn: Firkateyn; üç direkli, bir tür yelkenli savaş gemisi.

fişek : Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephane.

ganimet : Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal.

Girit Savaşı : Girit adasının, Venediklilerden Osmanlı Devleti'nin yönetimine geçtiği savaş (1645-1669).

gülam : Esir, hizmetçi, köle; kölelerden oluşan, hükümdarı korumakla görevli olan askeri birlik.

gülle : Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindirik biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi.

gürz : Silah olarak kullanılan ağır topuz.

hakan : Türk, Moğol ve Tatar hanları için "hükümdarlar hükümdarı" anlamında kullanılan bir unvan.

halk : Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk.

harekât : Belli bir amaç gözetilerek bir askerî birliğe yaptırılan manevra, çarpışma, çevirme, kovalama vb. işler.

hasım : Düşman, yağı.

Hazine-i Humâyûn : Osmanlı Devletinde maliye idaresi ve teşkilatı.

hedef : Nişan alınacak yer, nişangâh.

humbara : Demir veya tunçtan dökülmüş, yuvarlak ve boş olan içine patlayıcı maddeler doldurulup havan topu veya el ile atılan, yuvarlak bir bomba türü, kumbara.

huruç : Çıkma, çıkış.

huruç hareketi : Kale kuşatıldığında kuşatma kuvvetlerine yapılan kontra-atak saldırı.

husumet : Düşmanlık.

hünkâr : Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.

idare : Yönetme, yönetim, çekip çevirme.

ilanı harp : Savaş ilanı.

imparatorluk : Kendi topraklarında oturan çeşitli milletleri egemenliği altında toplayan devlet biçimi.

istihbarat : Bilgi toplama, haber alma.

istihbarat teşkilâtı : Haber alma teşkilatı.
İstihbarat-ı Humayûn : bk. (Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn)
istila : Yayılma, kaplama, sarma, bürüme.
isyan : Başkaldırı.
kahraman : Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit.
kahramanlık : Kahramanca davranış, yiğitlik.
kale : Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.
karabina : Namlusu genellikle yivli, kısa ve hafif bir tüfek.
karargâh : Bir birlik veya kurumun, kumandan ile yardımcı şube ve bölümlerinden oluşan kuruluş.
kargı : Silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak.
kargısız : Kargısı olmayan.
kavim : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.
kolomborne: Kolomborna; demir gülle atan bir top türü.
kolordu : Değişik sayıda tümen ve savaş destek birliklerinden kurulu büyük askerî birlik.
köle : Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir.
köylü : Köyde yaşayan veya köyde doğmuş olan.
kral : En yüksek devlet otoritesini, bütün devlet başkanlığı yetkilerini kalıtım veya soylularca seçilme yoluyla elinde bulunduran kimse.
Kubbealtı : Osmanlı vezirlerinin devlet işlerini görüşmek için toplandıkları Topkapı Sarayı'ndaki alan, Divanhane.
kurşun : Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlarda kullanılan mermi.
kuşatma : Kuşatmak işi, çevirme, çevreleme, sarma, abluka, ihata.
lağım : Düşmanın kale duvarlarını yıkmak veya düşman ordugâhına zarar vermek amacıyla, düşman siperlerine doğru yer altından açılan dar yol.
levant : Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.
martaloz: Martolos; Osmanlılarda genel olarak yerli Hıristiyanlardan kurulmuş, bir sınıf asker.
menzil : Bir merminin ulaşabildiği uzaklık, erim.
mermi : Ateşli silahlarla atılan patlayıcı ve delici madde, kurşun.
metris : Askerin çarpışma sırasında korunması için yapılan toprak siper.
mızrak : Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.
mızraklık : Mızrak yapılmaya uygun.
millet : Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.
misket : Bomba ve şarapnellerin içinde bulunan kurşun veya demir tanelerin adı.
muhasara : Kuşatma.
namlu : Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça.
namlulu : Namlusu olan.
nefer : Er.
ocak : Yeniçeri teşkilatını oluşturan odalardan her biri.
oda : Yeniçeri kışlası.
ordu : Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.
Ordu-yu Humâyûn : Osmanlı İmparatorluğu'nun ordusu.
orta : Yeniçeri Ocağında tabur.

padişah : Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.
pala : Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir kılıç.
palalı : Palası olan, pala taşıyan.
palanka : Ağaç ve toprakla yapılmış, hendekle çevrilmiş küçük hisar.
paşa : Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan.
paşaoğlu : Paşanın oğlu.
paye : Rütbe.
pistol : Çıkış tabancası, tabanca, revolver, piştov.
piştov : Osmanlı ordusunda bir süre kullanılan, paçavrayla sıkıştırılmış barutu horozunda bulunan çakmak taşı ile ateşleyip kurşun bilyeyi atan, kısa namlulu, tek atış yapılabilen bir tabanca türü.
reis : Lider.
resmî : Devletin olan, devlete ait, devletle ilgili, özel karıştı.
resmigeçit : Geçit töreni.
Rum ateşi : Denizde veya karadaki savaşlarda Bizanslılarca kullanılan ve suda sönmeyen ateş, grejuva.
saçma : Avda kullanılan fişeklerin içine konulan, türlü boylardaki küçük ve yuvarlak kurşun tanesi.
sadrizam : Osmanlı Devleti'nde başbakan, veziriazam, sadır.
saldırı : Kötülük yapmak, yıpratmak amacıyla doğrudan doğruya silahlı veya silahsız bir eylemde bulunma, hücum, taarruz.
sancak : Bayrak, liva; gemilerin sağ yanı.
saray : Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.
savaş : Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal.
sefer : Genellikle ülke dışına yapılan askerî harekât, savaşa gitme, savaş.
serseri kurşun : Belli bir hedef gözetmeksizin sıkılan kurşun, maganda kurşunu.
sınır : İki komşu devletin topraklarını birbirinden ayıran çizgi, hudut.
silah : Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç.
silahlı : Silahlı olan.
sömürge : Bir devletin kendi ülkesinin sınırları dışında egemenlik kurarak yönettiği ekonomik veya siyasal çıkarlar sağladığı ülke, sömürülen ülke, müstemele, koloni.
sultan : Müslüman, özellikle Sünnî hükümdarların kullandıkları unvan, padişah.
sur : Kale duvarı.
şahî : Eski topların bir çeşidi.
şahidarbezen : Zarbezen denilen uzun menzilli topun en büyük türü.
şehzade : Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.
şövalye : Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı.
taht : Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.
taktik : Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştirerek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı.
tebaa-yı şahane : Padişaha yaraşır halk.
teçhizat : Silah dışındaki savaş gereçleri, donatı.
Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn : Romanda devletin en gizli işlerinin döndüğü, bütün sınırlarının bilindiği, bütün olayların idare edildiği çok özel kurum.
tetik : Ateşli silahlarda ateşlemeyi sağlamak için çekilen küçük parça.
top : Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.
topuz : Ucu top biçiminde eski bir silah.

tuğra : Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan sembolleşmiş işaret.

tüfek : Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silah.

tüfenk : bk. (tüfek)

ulus : Millet.

veliaht : Bir hükümdarın ölümünden veya tahttan çekilmesinden sonra tahta geçmeye aday olan kimse.

yatağan : Namlusu kavisli, iki yanı da kesici, bir tür uzun savaş bıçağı.

yaylım ateşi : Birden çok ateşli silahın aynı zamanda ateş etmesi.

yeniçeri : Kapı kulu teşkilatının piyade sınıfı.

zafer : Yengi.

zırh : Savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi.

zırhlı : Zırh giymiş veya zırh kaplanmış.

4. 3. 22. Sayı Adları

altı yüz : Bir sayı.

altı : Bir sayı.

altıncı : Altı sayısının sıra sıfatı, sırada beşinciden sonra gelen.

altışar : Altı sayısının üleştirme sayı sıfatı.

altmış altı : Bir sayı.

beş yüz elli : Bir sayı.

beş yüz : Bir sayı.

beş : Bir sayı.

bin iki yüz altmış iki : Bir sayı.

bin iki yüz : Bir sayı.

bin : Bir sayı.

binbir : Pek çok, çok sayıda.

binlerce : Pek çok, çok sayıda.

bir : Sayıların ilki.

birinci : Bir sayısının sıra sıfatı; zaman, yer, sıra bakımından başkalarından önce gelen kimse, şey.

doksan dokuz : Bir sayı.

doksan dokuzluk : Doksan dokuz birim değerinde olan.

dokuz : Bir sayı.

dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.

dört : Bir sayı.

elli bir : Bir sayı.

elli : Bir sayı.

iki yüz : Bir sayı.

iki : Bir sayı.

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı.

kırk beş : Bir sayı.

kırk bir : Bir sayı.

kırk dört : Bir sayı.

kırk : Bir sayı.

kırkinci : Kırk sayısının sıra sıfatı.

on altı : Bir sayı.

on altıncı : On altı sayısının sıra sıfatı.
on beş : Bir sayı.
on bir : Bir sayı.
on dört : Bir sayı.
on iki : Bir sayı.
on sekizinci : On sekiz sayısının sıra sıfatı.
on üç : Bir sayı.
on yedi : Bir sayı.
on yedinci : On yedi sayısının sıra sıfatı.
on : Bir sayı.
onar : On sayının üleştirme sayı sıfatı.
ondalık : Temel olarak on sayısını alan, aşar, aşari.
onuncu : On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.
otuz dokuzluk : Otuz dokuz birimden, otuz dokuz parçadan oluşan.
otuz dokuzuncu : Otuz dokuz sayısının sıra sıfatı.
otuz üç : Bir sayı.
otuz üçüncü : Otuz üç sayısının sıra sıfatı.
otuz : Bir sayı.
sekiz : Bir sayı.
sekizinci : Sekiz sayısının sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen.
seksen : Bir sayı.
sıfır : Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on kere büyüten işaret (0).
üç bin : Bir sayı.
üç yüz sekiz : Bir sayı.
üç yüz : Bir sayı.
üç : Bir sayı.
üçer : Üç sayısının üleştirme sayı sıfatı.
üçüncü : Üç sayısının sıra sayı sıfatı.
yedi : Bir sayı.
yedinci : Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.
yedişer : Yedi sayısının üleştirme sayı sıfatı.
yetmiş iki : Bir sayı.
yetmiş : Bir sayı.
yirmi altı : Bir sayı.
yirmi beş : Bir sayı.
yirmi bir : Bir sayı.
yirmi birinci : Yirmi bir sayısının sıra sıfatı.
yirmi sekiz : Bir sayı.
yirmi : Bir sayı.
yüz altmış : Bir sayı.
yüz elli : Bir sayı.
yüz on yedi : Bir sayı.
yüz seksen : Bir sayı.
yüz yetmiş üç : Bir sayı.
yüz : Bir sayı.
yüzerce : Pek çok, çok sayıda.

4. 3. 23. Tabiat, Hava Olayları, Gökyüzü ile İlgili Adlar

açık deniz : Denizin kıyıdan çok uzaklarda bulunan geniş bölümü, engin.

ada : Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire.

akis : Işık veya ses dalgalarının yansıtıcı bir yüzeye çarparak geri dönmesi, yansıma, yankı.

Akreb : Zodyak üzerinde Terazi ile Yay arasında yer alan takımyıldızın adı.

âlem : Evren; dünya, cihan; ortam, çevre.

alev : Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, yalım, yalaz, alaz, şule.

ateş : Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr; tutuşmuş olan cisim.

ay ışığı : Ay'ın yeryüzüne verdiği ışık.

ayaz : Duru, sakın havada çıkan kuru soğuk.

balçık : İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur, mil.

basınç : Bir yüzey üzerine etkide bulunan gücün yüz ölçümü birimine düşen miktarı, tazyik.

boşluk : İçinde molekül, atom ve başka temel parçacıkların bulunmadığı varsayılan uzay parçası.

buğu : Soğuk bir cisim üzerinde ince bir tabaka durumunda yoğunlaşmış sıvı.

buhar : Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu.

bulut : Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.

buz : Donarak katı duruma gelmiş su.

Cevza : İkiizler burcu, gökyüzünün kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı burç.

cisim : Doğada element, bileşik veya bunların karışımları hâlinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey.

çamur : Su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık.

çamurlu : Çamur bulaşmış, üstünde veya içinde çamur bulunan.

çıra : Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü.

çırpı : Dal, budak kırpıntısı.

çöl : Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye.

dağ : Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.

dere : Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu.

dikit : Mağaralarda tavandan damlayan kireçli suların katılaşmasıyla tabandan yukarıya doğru oluşan kalker birikintisi, stalagmit.

dolunay : Ay'ın tam bir daire olarak dolgun, parlak görüldüğü evre, ayın on dördü, bedir.

duman : Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan değişik renklerde gaz.

duru : Bulanıklığı olmayan, temiz, berrak.

Dünya : Güneş'e yakınlık bakımından üçüncü gezegen, acun; üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.

esinti : Belli belirsiz hissedilen hafif yel, nefha.

etek : Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü.

etraf : Yanlar, taraflar.

fırtına : Rüzgâr çizelgesinde hızı 34-40 deniz mili olan ve kuvveti 8 ile gösterilen, yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr.

gezegen : Güneş çevresinde dolanan, ondan aldıkları ışığı yansıtan gök cisimlerinin ortak adı, seyyare, planet.

gök : İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza.

gök gürültüsü : Gök gürlemesi.

gök kubbe : Gök.

gökbilim : Gök bilimi; Gök cisimlerinin konumlarını, hareketlerini, birbirine olan uzaklıklarının ölçülmesini, bunların fizik ve kimya bakımından yapılarını inceleyen bilim, felekiyat, heyet, astronomi.

gökcismi : Gök boşluğunda yer alan yıldız, gezegen, güneş, bulutsu vb. adlarla tanınan varlıkların tümüne verilen ad.

gökyüzü : Atmosferin gözle görünen bölümü.

gölcük : Gölet.

gölge : Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.

gün batımı : Güneşin ufukta kaybolması, gurup.

güneş : Güneş ışınlarının ve ısısının etkilediği ortam.

hava : Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı; gökyüzü.

ırmak : Çoğunlukla denize dökülen, özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir.

ıssız : Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها, yaban.

ışık : Cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk.

ışıldı : Hafif ışık, ışıntı, parıltı.

iklim : Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu, abuhava; ülke, diyar.

izbe : Basık, loş, nemli, kuytu (yer).

kadir : Bir yıldızın parlaklık bakımından bulunduğu basamak.

kapkaranlık : Çok karanlık.

kar : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı.

kara : Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak.

karanlık : Işık olmama durumu.

kaya : Büyük ve sert taş kütlesi.

kayalık : Kayası çok olan yer.

kıta : Yeryüzündeki altı büyük kara parçasından her biri, ana kara.

kıyı : Kara ile suyun birleştiği yer; kenar, periferi.

kök : Bitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.

kuyruklu yıldız : Güneş çevresinde büyük bir elips veya bir parabol yörüngede dolaşan, Güneş'e yaklaştığında yüzeyinde ortaya çıkan gazların ve tozların oluşturduğu kuyruk denilen ışıklı bir uzantısı olan gök cismi, kirlikartopu.

kuytu : İssiz, sessiz ve göze çarpmayan, تنها (yer).

loş : Yeterince aydınlık olmayan, yarı karanlık, az ışık alan.

mağara : Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.

manzara : Bakışı, dikkati çeken her şey.

mehtap : Ay ışığı.

mevsim : Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon.

nehir : Irmak.

orman : Ağaçlarla örtülü geniş alan.

ortam : Canlı bir varlığın içinde bulunduğu doğal veya maddi şartların bütünü.

ova : Çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük, yazı.

rüzgâr : Havanın yer değiştirmesiyle oluşan esinti, yel, bad.

sağanak : Birdenbire başlayan, genellikle kısa süren şiddetli yağmur.

sarkıt : Mağaraların tavanında aşağıya doğru oluşan, genellikle koni biçiminde kalker birikintisi, damla taş, stalaktit.

Seretan : Zodyak üzerinde İkizler ve Aslan arasında bulunan takımyıldızın adı.

serin : Az soğuk, ılık ile soğuk arası.

seyyare : Gezegen.

sıcacık : Yeter derecede ve hoşça giden bir sıcaklığı olan.

sıcak : Yakmayacak derecede ısısı olan, yakmayacak kadar ısı veren, soğuk karşıtı.

sıcaklık : Sıcak olan şeyin durumu, etkisi veya sıcak olan şeyin niteliği, hararet.

sığ : Derinliği az, dibi yüzeyine yakın olan (göl, deniz, akarsu vb.).

sis : Atmosferin alt tabakalarındaki küçük su taneleri veya buhardan oluşan bulutların çok alçalarak yeryüzüne kadar inmesiyle oluşan duman.

soğuk : ısısı düşük olan, sıcak karşıtı.

şimşek : Bir bulutun tabanı ile yer arasında, iki bulut arasında veya bir bulut içinde elektrik boşalırken oluşan kırık çizgi biçimindeki geçici ışık, balkır, çakım, çakın, yalabık, yıldırak.

tabiat : Doğa.

tabii : Doğada olan, doğada bulunan.

tenha : Issız.

tepe : Bir şeyin en üstteki bölümü.

tipi : Kar fırtınası.

tohum : Bitkilerde döllenme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane.

toprak : Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

toz : Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak.

uçurum : Deniz, göl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar.

ufuk : Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yer, çevren.

Utarid : Merkür.

vadi : İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak.

yağmur : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.

yel : Rüzgâr.

yer çekimi : Yer kütesinin çekimi etkisiyle bir cismin, türlü bölümlerine uygulanan güçlerin bileşkesi, arz cazibesi.

yeryüzü : Yer kabuğu; Dünya.

yıldırım : Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması, saika.

yıldız : Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri.

Zühal : Satürn.

4. 3. 24. Ticaret, İş, Para, Maliye ile İlgili Adlar

açık artırma : Bir malın satışında alıcılar arasında fiyat artırma yarışına dayanan satış biçimi, artırma, müzayede.

akçe : Küçük gümüş para.

akçelik : Belirtilen akçe değerinde olan.

akın : Bir para birimi.

alacak : Bir hesap gereğince daha alınmamış olan para, mal vb. şey, matlup, verecek karşılığı.

alım satım : Alışveriş.

altın : Altından yapılmış sikke.

avanta : Bir kimsenin emek vermeden sağladığı kazanç.

bahşiş : Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası.

bedava : Karşılıksız, parasız; çok ucuz.

bedel : Bir şeyin yerini tutabilen karşılık.

borç : Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.

borçlu : Borcu olan, borç almış olan, verecekli, medyun, alacaklı karşılığı.

çil : Yeni ve parlak (para veya altın).

darphane : Madenî para basılan yer.

diş kirası : Bir kimseye fazladan verilen para, armağan.

duka : Bir tür Venedik altın akçesi.

ekmek kapısı : Geçim sağlayan iş yeri.

ekü : Bir yüzünde hükümdarlık arması bulunan, önce altından, sonra gümüşten basılmış Fransız parası.

esedî : Osmanlı imparatorluğunda kullanılmış, arslanlı adıyla da bilinen para.

eşrefî : Osmanlı dönemindeki gümüş paralardan biri.

fels : Altın ve gümüş olmayan para; bakır ve benzeri madenlerden basılan para.

fiat : Fiyat; alım veya satımda bir şeyin para karşılığındaki değeri, eder, paha.

filuri : Filori; altın para.

filurilik : Filorilik; filori değerinde olan.

geçim kapısı : Yaşamak için gereken kazancın sağlandığı iş yeri.

gider : Bir iş için harcanan paranın bütünü, masraf.

görev : Bir nesne veya bir kimsenin yaptığı iş.

gündelik : Gün hesabıyla veya her gün ödenen para, yevmiye.

haraç : Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para.

harç : Harcanan para, masraf.

harçlık : Ufak tefek gereksinimler için harcanacak para.

hasılat : Gelir, kazanç.

hazine : Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

hizmet : Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.

ıçkisizlik : İçkisiz olma durumu.

ikramiye : Bir yerde çalışan kimselere genellikle kazançtan dağıtılan veya iyi çalıştıkları için verilen aylık dışı para.

israf : Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık.

iş : Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma; birinden istenen hizmet veya birine verilen görev.

kelepir : Değerinden çok aşağı bir fiyatla alınan veya alınabilecek olan şey, okazyon.

kesat : Alışverişte durgunluk.

kira : Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar.

kuruş : Liranın yüzde biri değerinde Türk parası.

mal : Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.

mangır : Bakırdan yapılmış, iki buçuk para değerinde sikke.

mano : Kumar oynatan kişinin kazançtan aldığı pay.

meblağ : Para miktarı, tutar.

mesai : Çalışma, emek.

meslek : Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.

metelik : Çeyrek kuruş, on para değerinde demir para; çok az para.

meteliksiz : Parası olmayan, züğürt.

mezat : Açık artırma ile satış.

mülk : Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal; devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

otlakıye : Osmanlı döneminde, devlet malı otlaklarda yayılan hayvanlardan alınan vergi.

paha : Değer, fiyat, eder.

pahalı : Fiyatı yüksek olan, ucuz karşıtı.

para : Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit.

paraca : Para ile ilgili olarak, para bakımından.

parasız : Parası olmayan.

parsa : Bir izleyici topluluğu önünde yapılan gösteriden sonra toplanan para.

pazar : Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer.

pazarlık : Bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme.

peşin : Bir alışverişte, alışveriş yapıldığı anda, alınan şeyin tesliminden önce veya teslimiyle birlikte ödenen, veresiye karşıtı.

piyasa : Satıcıların mal satmak için bir araya geldiği yer, pazar.

pul : Akçeden küçük metal para.

sadaka : Dilenciye verilen para.

satış : Satma işi

sekine : Venedik parası.

sekme : Venedik parası.

semere : Yemiş, meyve, ürün.

sermaye : Varlık, servet.

servet : Varlık, zenginlik, mal mülk.

servet sahibi : Malı mülkü çok olan, varlıklı, zengin.

sikke : Madenî para.

sümün : Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda tedavül eden ufak paralara verilen isim.

şahî : Eskiden gümüşten, sonraları bakırla nikelden yapılan ve kırân'ın yirmide biri değerinde olan bir İran parası.

şerefi : bk. (eşrefi)

tahsil : Parayı alma, toplama.

ticaret : Ürün, mal vb. alım satımı.

ucuz : Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı, pahalı karşıtı.

ulufe : Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.

ücret : İş gücünün karşılığı olan para veya mal.
vade : Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil.
vergi : Kamu hizmetlerine harcanmak için hükûmetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı para.
vurgun : Kolayca ve haksız ele geçen kazanç.
yevmiye : Gündelik.
yolluk : Yol masrafı olarak ödenen para, harcırah.
zengin : Parası, malı çok olan, varlıklı, varıl, varyetli, fakir, yoksul karşıtı.
zenginlik : Zengin olma durumu, varlıklılık.
zolota : Polonya parasına benzeyen bir Osmanlı gümüş parası.

4. 3. 25. Yiyecek, İçecek Adları

aş : Yemek.
ayran : Yoğurdun sulandırılıp çalkalanmasıyla yapılan içecek.
baharat : Yiyecek ve içeceklere hoş koku ve tat vermek için kullanılan tarçın, karanfil, zencefil, karabiber vb. maddeler, bahar.
baklava : Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tatlı türü.
bal : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.
bulgur : Kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğday.
çeşni : Yiyeceğin ve içeceğin tadı, tadımlık.
çorba : Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
ekmek : Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan, naniyaziz.
erzak : Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı.
has ekmek : Kepeksiz buğdaydan yapılan beyaz ekmek.
helva : Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı.
hoşaf : Bütün veya dilimler hâlindeki kuru meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tatlı türü.
içki : İçinde alkol bulunan içecek.
işret : İçki içme.
iştah : Yemek yeme isteği.
kahvaltı : Genellikle sabahları yenilen hafif yemek.
kahvaltılık : Kahvaltıda yenen (yiyecek).
kahve : Kahve bitkisinin çekirdeklerinin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz; kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kiraathane.
kaymak : Sütün veya yoğurdun yüzünde zar durumunda toplanan, açık sarı renkli, koyu yağlı katman, krema.
kelle : Koyun, kuzu ve keçinin pişirilmiş başı.
kokoreç : Şişe sarılarak kor ateşte kızartılan, kuzu bağırsağından yiyecek.
lokma : Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.
meze : İçki içilirken yenilen yiyecek.
nevale : Azık.
paluze : Nişasta ve şekerle yapılan ve soğuk olarak yenilen bir çeşit pelte tatlısı.

pastırma : Tuz, çemen, kırmızıbiber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek.

peksimet : Pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek.

pilav : Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.

rakı : Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki, aslansütü, imamsuyu.

simit : Halka biçiminde, genellikle üzerine susam serpilmiş çörek.

sofra : Masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu.

somun : Yuvarlak ve şişkin ekmek.

su : Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.

sucuk : Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharlı et kıyması doldurularak yapılan bir yiyecek türü.

süt : Besin değeri yüksek beyaz sıvı.

şarap : Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.

şeker : Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.

şerbet : Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

tas kebabı : Yağsız kuşbaşı etlerin üzerine tas kapatılıp pirinç, soğan, patates vb. malzeme ile hazırlanan bir yemek türü.

tereyağı : Sütten çıkarılan yemeklik yağ, sağyağ, sadeyağ, sarı yağ.

tirit : Et suyuna kızartılmış veya bayat ekmek konularak yapılan yemek.

tuz : Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde.

üzüm suyu : Üzümün sıkılması sonucu elde edilen meyve suyu.

yağ : Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.

yemek : Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam, ekmek.

yiyecek : Yenmeye elverişli olan her şey.

yoğurt : Maya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.

yumurta : Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi.

ziyafet : Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy.

4. 3. 26. Yön Adları

arka : Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

art : Arka, geri.

aşağı : Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı; eğimli bir yerin daha alçak olan yeri.

ayak ucu : Yatılan bir yerin ayak uzatılan yeri.

başucu : Yeryüzünde bir noktada çekülün gösterdiği doğrultunun gökyüzüne doğru olan yönü.

batı : Yeryüzündeki başlıca dört yönden güneşin battığı yön, gün batısı, günindi, garp, mağrip, doğu karşıtı.

beri : Konuşanın önündeki iki uzaklıktan kendisine daha yakın olanı.

beriki : Beride olan; beride olan şey veya kimse.
doğru : Karşı yönünce.
doğruca : Hiçbir yöne sapmadan, dolaylı olmayarak, dolaşmayarak.
doğrultu : Yön, istikamet.
doğu : Güneşin doğduğu ana yön, gün doğusu, şark, maşrık, batı karşıtı.
düşey : Yer çekimi doğrultusunda olan, şakuli.
geri : Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı.
güney : Solunu doğuya, sağını batıya veren kimsenin tam karşıısına düşen yön, dört ana yönden biri, cenup, kuzey karşıtı.
güneydoğu : Güneyle doğu arasındaki yön.
hariç : Dış, dışarı.
iç : Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı; akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri.
içeri : İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.
ileri : Herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşıtı.
karşı : Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi; yol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyısı veya yanı.
kıble : Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön.
kuzey : Sağını doğuya, solunu batıya veren kimsenin tam karşıısına düşen yön, dört ana yönden biri, şimal, güney karşıtı.
ön : Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
öte : Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera.
öte yandan : Diğer taraftan, başka bir yönden, karşılık olarak.
öteki : Diğer, öbürü.
sağ : Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşıısında olan, sol karşıtı.
sol : Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.
taraf : Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.
ters : Gerekli olan duruma karşıt, zıt.
tersine : Beklenilenin, umulanın aksine, karşıt olarak, bilakis, aksine.
üst : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, fevk, alt karşıtı; giyecek, giysi; birkaç şeyden birbirine göre yukarıda olan.
yatay : Durgun bir su yüzeyine veya zemine paralel, düşey doğrultusuna dikey olan, ufki.
yılankavi : Dolambaçlı, dolanarak giden.
yokuş : Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.
yön : Belli bir noktaya göre olan yer, taraf.
yukarı : Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı.

4. 3. 27. Zaman Adları

akabinde : Arkasından, hemen arkadan, ardından, hemen ardından.
akşam vakti : Akşamleyin.
akşam : Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam vakti, akşamleyin.
akşamüstü : Güneşin battığı sıralarda, akşama doğru, akşam yaklaşırken, akşamüzeri.
an : Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika.
ani : Ansızın yapılan; ansızın, birdenbire.

aniden : Ansızın.
ansızın : Hatıra gelmeyen bir sırada, ani, anide, aniden, ansız, apansız, apansızın, birden, birdenbire.
ara sıra : Seyrek olarak, arada bir, arada sırada, bazen, bazı bazı, kimi vakit, kimi zaman, zaman zaman, anbean.
ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe; iki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla.
arada bir : Ara sıra.
aralıksız : Birbirine bitişik olan, aralarında açıklık bulunmayan, kesintisiz.
arefe: Arife; belirli bir günün, olayın bir önceki günü veya ona yakın günler, ön gün.
art arda : Arka arkaya.
artık : Bundan böyle, bundan sonra.
asır : Yüzyıl; çağ.
asla : Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen.
ay : Bir ayın herhangi bir gününden ertesi ayın aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.
aylarca : Çok uzun bir süre.
aylık : Bir ay süren, mahiye.
aynı zamanda : Hem de, bununla birlikte, aynı anda.
az sonra : Kısa bir süre sonra, birazdan.
bahar : İlbahar.
baş : Başlangıç.
başlangıç : Bir iş, bir dönem, bir hayat vb.nin ilk bölümü.
bayram : Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.
bazan: Bazen, ara sıra.
bir an önce : Hemen, olabildiği kadar ivedi, bir an evvel, bir gün evvel, bir gün önce, bir ayak önce, bir ayak evvel.
bir anda : Çabucak.
bir ara : Kısa bir süre.
bir süre : Kısa bir müddet, bir müddet.
bir zaman : Belirli bir süre, biraz.
bir zamanlar : Zamanında, vaktiyle, eskiden, bir keresinde.
birden : Ansızın.
birdenbire : Ansızın.
bugün : İçinde bulunulan gün.
cuma : Perşembe ile cumartesi arasındaki gün.
çabuk : Hızlı, müstacel, yavaş karşıtı.
çok geçmeden : Kısa bir süre sonra.
çoktan : Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.
daima : Her vakit, sürekli olarak.
daimî : Sürekli.
dakik : Düzenli işleyen, aksamayan.
dakika : Bir saatlik zamanın altmışta biri.
derhâl : Çabucak.
devir : Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası.
dönüm noktası : Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı.
dün : Bugünden bir önceki gün.
ebedî : Sonsuz, ölümsüz, bengi.
erken : Vaktinden önce, alışılan zamandan önce, er, geç karşıtı.
ertesi : Bir günün, haftanın, ayın, mevsimin, yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), ferdası.

eski : Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.
eskiden : Geçmiş zamanlarda, geçmiş çağlarda, geçmişte, mukaddema.
esna : Bir işin yapıldığı an, sıra.
eşzamanlı : Başlamalarıyla bitmeleri arasında geçen zaman eşit olan (olaylar), senkronik.
evvel : Önce
evveliyat : Bir işin önceki evreleri, öncesi, önceleri.
eyyamıbahur : 31 Temmuz ile 7 Ağustos arasında, sıcaklıkların maksimum seviyeye çıktığı, yılın en sıcak günlerinin yaşandığı dönem.
fasıla : Aralık, ara, kesinti.
fi tarihinde : Oldukça eski bir zamanda, bir zamanlar.
gece yarısı : Gecenin ilerlemiş saatleri.
gece : Genellikle saat 22.00'den itibaren gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.
gecelik : Bir gece süresince.
geç : Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı.
geçici : Çok sürmeyen.
geçmiş : Zaman bakımından geride kalmış, esbak.
gelecek : Daha gelmemiş, yaşanacak zaman, istikbal, ati.
gelmiş geçmiş : Bugüne kadar gelmiş olan.
genellikle : Genel olarak, büyük bir çoğunlukla, çoğu kez, çoğun, çoğunlukla, çoklukla, ekseri, ekseriya, ekseriyetle, umumiyetle.
gitgide : Zaman ilerledikçe, giderek, gittikçe, ileride.
gittikçe : Zaman ilerledikçe, gitgide, giderek.
gün boyu : Bütün gün.
gün : Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.
gündüz : Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.
günlerce : Pek çok gün boyunca.
günlük : O günkü, o günle ilgili.
günün birinde : Bilinmedik bir zamanda.
hafta : Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.
hâlâ : Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz.
hemen : Çabucak.
henüz : Az önce, daha şimdi, yeni; daha, hâlâ.
her gün : Sürekli, sürekli olarak.
her zaman : Ara vermeden, sürekli, daima, sık sık.
idame : Sürdürme, devam ettirme.
ikide bir : Sıklıkla, sürekli, ikide birde.
ileride : Gelecekte, gelecek zamanda.
ilk : Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı.
ilkbahar : Kuzey yarı kürede mart, nisan ve mayıs aylarını içine alan, 21 Mart-22 Haziran arası zaman aralığı, bahar, erken bahar, evvel bahar, ilkyaz.
istikbal : Gelecek.
kadim : Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.
kâh : Bazen, kimi vakit, bazı bazı, gâh.
kış : Kuzey yarı kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.
kışın : Kış mevsiminde, kış süresince.
muntazaman : Düzenli olarak.
müstakbel : İleri bir tarihte beklenen, gelecek.
öğle vakti : Günün öğle saatlerinde, öğleyin, öğlende, gün ortası, nısfınnehar.

öğle : Gün ortası, öğlen, öğle vakti.
ömrübillah : Şimdiye değin, hiçbir vakit.
önce : İlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı.
önceki : Önce olan, evvelki, mukaddem, sabık.
öncü : Önden gelen, önde olan, artçı karşıtı.
perşembe : Çarşamba ile cuma arasındaki gün.
Ramazan Bayramı : Ay takvimine göre Şevval ayının ilk üç gününde kutlanan dinî bayram, Şeker Bayramı.
saat : Bir günlük sürenin yirmi dördte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası
sabah : Sabahleyin.
sabaha kadar : Bütün gece boyunca.
sene : Yıl.
son : Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, ilk karşıtı.
sonbahar : Kuzey yarım kürede eylül, ekim ve kasım aylarını içine alan süre, güz, hazan, bağ bozumu.
sonra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.
sonsuz : Sonu olmayan, bitmeyen, ebedî.
süre : Bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası, zaman aralığı, zaman bölümü, müddet.
sürekli : Kesintisiz olarak süren, kalıcı, devamlı, baki, daimî.
şimdi : Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.
şimdilik : Şimdiki durumda veya zamanda, şimdiki zaman için, şu duruma göre.
takvim : Zamanı yıllara, aylara ve günlere ayıran yöntem.
tan : Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.
tarih : Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz.
tez : Çabuk olan, süratli.
vakit : Zaman.
vaktizamanında : Vaktiyle.
yarın : Bugünden sonra gelecek ilk gün.
yaş günü : Birinin doğduğu günün yıl dönümü.
yatsı : Güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit, yatsı vakti.
yaz : Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül, güney yarım kürede 21 Aralık 21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
yıl : Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.
yüzyıl : Yüzyıllık süre, asır.
yüzyıllık : Yaklaşık olarak sürerliği yüzyıl olan, asırlık.
zaman : Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.
zamanında : Eskiden; tam vaktinde.
zamanla : Aradan süre geçtikçe, giderek.

4. 4. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN DEYİMLER VE İKİLEMELER

4. 4. 1. Deyimler

Bu bölümde eserde bulunan deyimler liste halinde verilmiş, deyimlerin anlamları açıklanmıştır. İlgili deyimın metinde kaç kez geçtiği “[]” işareti içerisinde verilmiş, ayrıca eserde deyimlerin geçtiği satırlar sayfa numaraları ile birlikte ilgili deyimın altında tanık olarak verilmiştir. Bu bölümde deyimlerin anlamı verilirken Türk Dil Kurumunun genel ağ üzerindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü ile Ömer Asım Aksoy’un Deyimler Sözlüğü (Aksoy, 2014b) eserinden yararlanılmıştır.

abdest tazelemek: Abdesti bozulmadığı hâlde yeniden abdest almak. [1]

046/17 kuru mangala attı hiç acı duymuyordu aşağıya inip abdest

046/18 tazeledi giyinip evden çıkarken ibriği almayı unutmamıştı

abes kaçmak: Uygun düşmemek. [1]

107/20 söylemek abes kaçardı çünkü bu bina fetihten asırlar önce

acı çekmek: Uzun süren acı, üzüntü içinde bulunmak. [2]

025/32 acı çekmesini seyretmek hoşuna gitmişti mumcubaşya

204/23 öldürün gitsin yeter ki eziyet etmeyin acı çekmeye hiç

(bir durumu) açığa vurmak: Belli etmek, ortaya çıkarmak. [1]

198/01 olduğundan teşkilatın sırlarını açığa vurması gibi bir tehlike

ad koymak: Adlandırmak. [1]

233/07 olmalı yoksa böyle bir ad koymazdı sana bir sıkıntın

adı çıkmak: Kötü bir ün kazanmak. [2]

112/15 isabet edince adı uğursuza çıktığından dolayı yanından geçtiği

159/30 fakat eli sıkılığı nedeniyle adı çıktı yüklü servetini cömertçe

adı gibi bilmek: Çok iyi bilmek. [2]

147/32 adım gibi biliyorum böylece sonsuz hız da mümkün yaratılmamış

210/07 senden daha akıllıyım sen Mehdîsin bunu adım gibi biliyorum

(birinin) adını vermek: Birinin adını söylemek. [3]

027/30 Venedik balyosunun adını verdi dükkânının üzerindeki

207/03 bu yüzden yedi yaşıma gelince kendime Franz adını vermiştim

027/26 kabadayılardan kaslara meyhanecilerin adlarını veriyor güllamlar

afyon yutmak: Uyuşturucu olarak afyon kullanmak. [1]

042/04 yuttuğu afyonun etkisiyle gördüğü bu düşlerde az da

ağına düşürmek: Tuzağına düşürmek. [1]

148/13 her ne kadar kurbanını ağına düşürdüğünü gizlemeye zorlarsa

ağız aramak (yoklamak): Öğrenmek istenilen şeyi söyletecek yolda dil kullanmak.

[2]

062/08 ne kadar ağız yokladılarsa da tahmin ettikleri cevabı alamayıp

229/08 buldu o gece kasabanın meyhanesinde ağız arayarak yörenin

ağız dalaş: Sözle kavga. [1]

057/20 yolda karşılaştıkları zaman ağız dalaşı yapmakla yetinirlerken

ağızdan ağıza dolaşmak (geçmek): Bir söz herkes arasında söylenilmek. [2]

014/01 da ağızdan ağıza dolaşmıştı bir zamanlar beher yangın için

053/32 batıya sefer açılacağı söylentileri ağızdan ağıza dolaşmaya

ağzı bir karış açılmak: Çok şaşırarak, şaşakalmak. [2]

136/16 aradığını sorduğunda kâfirin cevabı karşısında ağzı

136/17 bir karış açıldı casus dairenin çevresinin çapına oranı olan

227/07 tüccar şaşkınlıktan ağzı bir karış açılarak

ağzına almak: Söylemek. [1]

101/15 bu casus Büyük Efendinin adını ağzına alırken sonsuz bir

ağzından dökülmek: Açıkça söylemekten çekindiği şey, konuşmasından belli olmak.

[1]

126/21 omuzuna tam koyacaktı ki Uzun İhsan Efendinin ağzından

126/22 Bünyamin evladım sözleri döküldü adamın oyulmuş

ağzından düşürmemek: Her zaman sözünü etmek, söylemek. [1]

017/05 sözlerini ağzından düşürmeden haşarılık yapmayacağına

ağzından girip burnundan çıkmak: Türlü yollara başvurarak birini bir şeye razı

etmek, kandırmak. [1]

054/26 Vardapet Bünyamin'in ağzından girip burnundan çıkararak

ağzını aramak (yoklamak): Konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak. [2]

189/33 ağzını aradığında adamın anlattıkları karşısında afalladılar

231/24 ağzını aramaya çalıştıysa da bundan bir sonuç alamadı

ağzını bozmak: Kaba sözler söylemek, küfretmek. [1]

026/19 çökmüştü külhanlarda yattığı sırada onun ağzını bozan ve

âh etmek: 1) Acı ile içini çekmek; 2) *mec.* İlenmek. [1]

097/17 dilencilerine ömrünüz âh edip vâh işitmekle geçsin burnunuzun

akıl almamak: İnanılacak gibi olmamak, akla uygun gelmemek. [1]

155/20 hem de akıl almayacak kadar tehlikeliydi eyyam-ı bahur

akıl etmek: Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek. [2]

149/14 bakmayı akıl ettiğinde ise zihni adamakıllı bulandı Büyük Efendi

193/12 yarım gün geriden takip etmeyi akıl etmişti

akla (akıllara) durgunluk vermek: Hayranlık uyandırmak. [1]

187/09 hem de acısıyla kıvrınırken Kostantiniye akıllara durgunluk

187/10 veren bir haberle çalkalanıyordu korsanlar kalyonculara

akla gelmemek: Olabileceğini düşünmemek. [1]

192/10 tersane yakınlarındaki gemi enkazına bakmak akıllarına

192/11 gelmedi Uzun İhsan Efendi enkazın içinde dolaşıp burayı

akla hayale gelmemek: İnanılmamak. [2]

030/18 ve içlerinde baharat fildişi mamul eşya ve akla hayale

030/19 gelmeyecek bir nice cins malla dolu denkle istiflenmiş sırik

137/08 haberleşmeyi adam zehirlemeyi ve akla hayale gelmedik daha

akla sığmaz: İnanılacak gibi olmamak, akla uygun gelmemek. [5]

103/04 olduğu gibi o gün de Ebrehe'nin akla sığmaz amaçları

148/09 Ebrehe bıraktığı izlenimden memnundu akla sığmaz

157/09 şaşkırdılar ve talihlerini döndürmek için akla sığmaz yollara

175/27 kaldırıncaya ortaya akıllara sığmaz bir ayna çıktı görünüşü itibariyle

199/05 bir inandırıcılıkla akıllara sığmaz bir oyunu sürdürdüklerine
aklı almamak: 1) Biri bir şeyi anlayamamak, kavrayamamak; 2) Bir şeyin olabileceğine inanmamak. [1]

183/18 Ebrehe'nin anlattıklarını Bünyamin'in akli almıyordu demek ki
aklı başına gelmek: Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak. [3]

077/18 gördü üzeri ıslaktı sonunda akli başına geldi ve ne kadar
156/05 kaybedilmeye başladığında misafirlerin akli başına gelirdi
156/20 efsaneye bakılırsa ona başını yeterince vuranın akli
156/21 başına geliyor ve üzerindeki yazıları böylece okuyup kumarda
aklına bir şey gelmek: Hatırlamak. [6]

081/19 elmastan gözlerini ayırmadı aklına İncil'den birtakım sözler
081/20 geldi ateş ana barut fıçısına tırmanırken bu değerli taşı
089/32 şartlarda ne yapacağını bilemiyordu aklına yine kitaptan
089/33 rastgele bir sayfa açıp fal bakmak geldi açtığı sayfada
090/10 uzun düşündü aklına kendisini yolcu eden babasının sözleri
090/11 geldi Uzun İhsan Efendi ona tekrar tekrar maceranın
107/06 ya aklına hiçbir isim gelmiyordu fakat Zülfiyar'ın ona sakın
145/12 Bünyamin'in aklına nedense babası Uzun İhsan Efendi
145/13 geldi el kimya cehenneminden biran önce gidip rıhtımda
202/09 aklına Sabahın Oğluyla ilgili vaktiyle işittiği bir söz geldi
aklına gelmek: Hatırlamak, anımsamak. [1]

088/26 aklına gelen bir düşünce delikanlının kanını dondurdu şu
aklından çıkmamak: Sürekli hatırlamak, unutmamak. [1]

184/16 tuhaf bir duygu vardı Aglaya aklından çıkmıyordu
aklından geçmek: Düşünmek. [1]

088/33 mıydı bütün bunlar aklından geçerken o kadar çok
aklına başına toplamak: Akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak. [1]

101/18 aklına başına henüz toplayamayan dilenci ona Büyük Efendi'nin
(bir şey birinin) aklına başından almak: Bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek, çok şaşırtmak. [2]

065/29 patlamayla oradakilerin aklına başından aldı nereden geldiği
077/13 fakat gördüğü şey aklına başından almıştı gözleri kırmızı
(birinin) aklına çelmek: Niyetinden, kararından caydırmak. [2]

161/31 nidalarla müşterilerin aklına çelmeye çalışıyordu içerideki
187/04 bayrağı altında toplanan kâfirler ve akli çelinmişlerle savaşıp
aklına kaçırmak: Delirmek. [3]

128/30 aklına kaçıran babasının hali onu perişan etmişti bu yüzden
177/22 başladıklarında aklına kaçırdığımı sandım
207/11 on altı yaşında aklına kaçırdı ve sonunda bir tek ben kaldım
aklına kaybetmek: Deli gibi olmak. [1]

194/17 patlamaz aklına kaybedecek gibi oldu ve ağlaya sızlaya
(birini bir şeye) alet etmek: Bir kimseyi hoş olmayan bir işte aracı olarak kullanmak.
[1]

214/26 bana zehir ettin ve beni kendi günah dolu işlerine alet ettin
Allah bilir: "Belli değil" anlamında kullanılan bir söz. [1]

126/11 babası Galata'da Allah bilir nerede yanında kimseler olmadan
Allah yarattı dememek: Kıyasıya dövmek, çok hırpalamak. [1]

017/07 kadar tutabilmişti sonunda vuruşma esnasında Allah yarattı
alt etmek: Üstünlük sağlamak, yenmek. [1]
210/06 anlatıp beni güya aklınla alt etmeye çalışıyorsun oysa ben
altını üstüne getirmek: Bir şey bulmak için aramadık yer bırakmamak. [2]
043/12 tekrar azdı ve Alibaz'la bir olup evin altını üstüne getirdi
056/15 Müşteriyi de ortak ediyor ikisi bir olup evin altını
056/16 üstüne getiriyorlardı sonunda Uzun İhsan Efendi Alibaz'ı
and içmek: Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek. [3]
063/28 koymaya and içtiler Alibaz'ın böyle bir şey yapmasına
174/23 gelmiş Bünyamin sırrı çözmeye and içmişti atına atladi
193/01 evet Efrasiyab'tı o aylar önce and içerek kırmızı mürekkepli
anlam vermek: Kendince bir yargıya varmak, yorumlamak. [1]
090/24 bir anlam vermeyi başardı bu dünya da insanların korktuğu
anlamına gelmek: Bir anlam bildirmek. [1]
101/08 olduğun anlamına gelir işte o zaman bizi ziyarete gelirsen
anlaşmaya varmak: Bir konuda birisiyle anlaşmak. [2]
114/24 cami hademeleriyle rüşvet konusunda henüz bir anlaşmaya
114/25 varılamadığı için tehlikeliydi bu yüzden Bünyamin
abdest almak: Müslümanlar, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh ederek arınmak. [1]
124/28 hepsi cemaatin öğle namazı için aptes aldığı çeşmeden
arkası kesilmek: Tükenmek, son bulmak. [2]
212/05 gelen adamların suratına ardı arkası kesilmez şaplaklar
219/01 ardı arkası kesilmiyordu son gelen dilenci teşkilatta
arkasına bile bakmadan kaçmak: Arkada kalanlarla ilgilenmeden bir yerden hızlıca ayrılmak. [2]
062/01 görüldü o kadar korktular o kadar pıstılar ki arkalarına
062/02 bile bakmadan kaçmaya başladılar şiddetli patlamanın
088/05 arkalarına bile bakmadan kaçarlardı bacağı kesilen bir
ateş açmak: Ateşli silahla mermi atmaya başlamak. [2]
082/09 kesildikten kısa bir süre sonra yeniden ateş açılacağını
082/15 tahmindir bu çünkü kendilerine ateş açan arkebüz bölüğü
ateş püskürmek: Çok öfkeli olmak. [2]
104/30 adamı yeniçerilere bıraktığı için Zülfiyar'a ateş püskürüyordu
147/04 Fon Gerike adlı biri tarikat sırlarını keşfettiği için ateş
147/05 püskürüyorlar adını söylediğim bu bilgin Magdeburg'da bir
ateşe vermek: Bir yeri kasten yakmak, kundak sokmak. [4]
065/24 aldıktan sonra çadırı ateşe verdi savaş tekerlemeleri
079/29 kalenin erzak anbarını ateşe verdiğini ama oradayken dayanamayıp
215/26 her şeyi yağmaladıktan sonra burayı ateşe vereceklerini
218/03 olan ne varsa alın yok yok en iyisi ateşe verin
ateşler içinde yanmak: Hasta çok ateşli bir durumda olmak. [1]
086/08 ve yanaklarında dayanılmaz bir acı vardı üstelik ateşler
086/09 içinde yanıyor sık sık öksürüyordu onu karların üzerinde
avaz avaz bağırarak: Var gücüyle bağırarak. [1]
071/19 meteliği geri istediğinde avaz avaz bağırarak başladılar
avazı çıktığı kadar: Çok yüksek sesle. [1]

049/09 gel benimle ve şu mezara su dök diye avazı çıktığı kadar
ayağa kalkmak: Ayakları üzerinde durmak, dikilmek. [1]
026/22 hataların payı yok değildi kıyamette ayağa kalkacak şu
ayağına gelmek: Alçak gönüllülük göstererek birinin yanına gelmek. [1]
119/14 inanmadı o azametli Büyük Efendi kalkıp ta ayağına
119/15 gelmişti belki de mekruh şeyleri yiyip arttırdığı onca günaha
ayak basmak: 1) Bir yere varmak, ulaşmak. 2) Girmek, gelmek, uğramak. 3) Mesleğe girmek. [3]
015/19 gemiden atlayan leventler karaya ayak basar basmaz toprağı
099/16 olduğundan bu mekâna ayak basan pek olmuyordu gelenleri
099/31 Bünyamin'in yıllar sonra ayak basabileceği Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un
ayakaltında dolaşmak: Bir işe yaramadığı hâlde herkesin işine engel olacak bir biçimde ortalıkta dolaşmak. [1]
193/09 hüsnükabulü görememişti ayakaltında dolaşmaması
ayranı kabarmak: Öfkelenmek, coşmak. [1]
173/27 başladı bu insafsızlık karşısında ayranı kabaran Bünyamin
bağırıp çağırarak: Öfkeyle bağırarak. [2]
126/07 için bağırıp çağırıyor eğer akşama kadar Galata'da
211/10 ve adamları bağırıp çağırarak kapıya gelmişler ve kırmaya
bağrı yanmak: Üzüntü çekmek, çok acı duymak. [1]
039/03 derdinden bağrı yanan bir baba vardı gün boyunca sokak
bağrına basmak: Biriyle ilgilenerak onu koruyup kayırmak, yetiştirmek. [1]
059/18 kendisini bağrına basacağını düşünüyordu Alibaz hocasının
baskın yapmak: Düşmana ansızın saldırmak. [1]
160/02 bir yeniçeri baskını yapmayı düşündü fakat
(biriyle, bir şeyle) baş başa kalmak: Biriyle veya bir şeyle yalnız kalmak. [3]
204/09 kapandıktan sonra Ebrehe'yle baş başa kalan tutuklunun soluk
215/16 sofada Bünyamin'le baş başa kalan Ebrehe ona şunları söyledi
219/18 sonra Bünyamin cesetle baş başa kaldı
baş etmek: Gücü yetmek. [2]
080/21 onca hasımla baş etmesi imkânsızdı üç kişi bu hengâmenin
116/11 tehdit eden bir tehlikeyle de baş etmesi gerektiğinden
baş(başı) çekmek: Herhangi bir konuda önde gitmek, önyak olmak. [1]
116/16 diyeceği hareketin başını çeken bu çocuk sekiz on yaşlarındaki
başı derde girmek: Sıkıntılı bir duruma düşmek. [1]
218/06 da başımız derde girer diye korkmayın Ebrehe'nin cesedini
başı dönmek: İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek. [1]
171/15 başı adamakıllı dönüyordu
başına bela açmak: Kötü bir olay dolayısıyla dert sahibi olmak. [1]
070/33 şiddetli soğuk başlarına öyle belalar açtı ki karın
başına bela olmak: Sıkıntı vermek, tedirgin etmek, musallat olmak. [2]
082/03 başarmış yaya yeniçerilerin başlarına bela olmuşlardı durum
211/02 de adamların başına bela olmasın
(bir şeyin) başına geçmek: Bir işin yönetimini ele almak. [1]
138/31 kendisinden sonra teşkilatın başına geçebilecek birini
başına gelmek: Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak. [6]

089/15 başına gelenleri öğrenmekte gecikmedi çünkü zavallı
089/16 Uzun İhsan Efendinin başına gelenler Galata'daki her
100/22 rasgele seçip buraya getirdiği biri ama onun başına gelecekler
127/02 hüngür ağlamaya başladı başına gelen bunca şeye dayanamayan
214/27 bana sefil dedin ve beni yaşamaktan bezdirdin şimdi başına
214/28 neler geleceğini biliyorsun değil mi bununla birlikte
216/27 ve herkesin başına gelen bütün şeyler senin görmen öğrenmen
başına iş açmak: Uğraştırıcı ve üzücü bir işin çıkmasına yol açmak. [1]
136/19 bu şart Enderun talebelerinin başına bir hayli iş açacaktı
başını bağlamak: Birini nişanlamak veya evlendirmek. [1]
115/01 evlendirip başını bağlayacağını çocukları olduğunda
(bir yere) başını sokmak: Barınacak bir yer bulmak. [1]
112/25 bazan da taşa tutularak kovalanıyordu yıllardan beri başını
112/26 bir dam altına sokamayan bu adamın en büyük özlemi kapalı
başının gözünün sadakası: Başa gelecek bir belayı savmak veya önlemek için
yapılan bağış, özveri. [1]
215/09 hepsini sizlere başımın gözümün sadakası olarak veriyorum
başsağlığı dilemek: Ölen bir kimsenin yakınlarını ziyaret ederek ilgi ve yakınlık
belirten sözler söylemek. [1]
134/04 sadrazam hem başsağlığı dilemek hem de rahmetliye
bata çıka: Kimi zaman umut keserek, kimi zaman umut besleyerek, güç koşullar
içinde. [2]
018/13 yılankavi sokaklara daldılar balçığa bata çıka ilerlerken
070/13 değil kuzeye yöneldiler keçe çizmeleriyle çamurlara bata
070/14 çıka ilerleyen yeniçerilerin gönülsüzlükleri suratlarından
bel bağlamak: Birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek. [3]
064/07 üzüm suyuna bel bağlamışlardı bu toplantılarda verilen
157/22 başladılar öyle ki bu çatapatlara bel bağlayan herhangi bir
164/24 sol elindeki tavşan ayağına bel bağlarken topladığı haracı
bembeyaz kesilmek: Beklemediği bir durum karşısında beti benzi atmak. [2]
050/13 bembeyaz kesilmiş bet benizleri atmış bir grup insanın kendilerine
051/01 Bünyamin'in bileğini tuttuğunda saçları bembeyaz kesilmişti
bereket versin ki: "İyi ki, Tanrı'ya şükür ki" anlamında kullanılan bir söz. [5]
024/19 bereket versin ki Venedik balyosu sabık kâtibini kurtarmak
033/33 tomar kâğıtla divit çıkarıyordu bereket versin ki çelebilerden
043/02 çalıp çırpıklarını eve yığıyordu bereket versin ki padişahın
077/03 açılıyordu bereket versin ki kazma sesleri giderek uzaklaştı
080/13 başarınca üç kişi iki kulaç yükseklikten aşağı düştüler bereket
080/14 versin ki yaralanmış değillerdi gelgelelim yukarıdan
beti benzi atmak: Herhangi bir sebeple kanı çekilip yüzü solmak, korkmak. [3]
050/31 beti benzi atmış hekimi ona doğru iteklediler cesur
077/14 ağzından alevler saçan kanatlı bir canavardı bu beti benzi
121/09 Ebrehe elini göğsüne götürdü beti benzi atmış yuvalarından
beyninde (zihninde) şimşekler çakmak: Zihninde birden bir düşünce doğmak. [1]
232/13 cevabını bulamıyor beklediği şimşek zihninde bir türlü
232/14 çakmıyordu o esnada gökyüzünden kopup gelen bir yıldırım
bilincine varmak: Anlamak, kavramak. [1]

173/08 Zülfıyar'ın buraya hangi amaçla geldiğinin bilincine
173/09 vararak irkildi çünkü kendisini teşkilata götürmekle görevli
bir araya gelmek: Bir yerde toplanmak, buluşmak. [1]
157/18 başlayınca Girdbad'ta on üç kişinin bir araya gelmesini
bir ayağı çukurda olmak: Çok yaşlanmış olmak. [1]
118/02 çünkü sonunda beklenen olmuş bir ayağı çukurda
118/03 olan ihtiyar Hinzıryedi'nin vicdanı harekete geçmişti
bir baltaya sap olamamak: Belli bir iş sahibi olamamak. [1]
138/26 vardı artık bir ayağı çukurdaydı casusların Dünyanın dört
bir yolunu bulmak: Çare bulmak, çözüm üretmek. [3]
044/14 görünen bu işin bir yolunu bulduğunu sanıyordu düşlerin
090/05 şeyden son derece emindi bir yolunu bulup babasını dilencilerin
205/07 var ayrıca eğer bir yolunu bulabilirse seni pekâlâ öldürebileceğini
birbirine girmek: *mec.* Kavga etmek, dövüşmek. [1]
057/19 gülbankla cenk başlardı kalfalar birbirlerine girmeyip sadece
bitmek tükenmek bilmemek: Bir türlü sonu gelmemek, eksilmemek. [1]
054/16 göğsündeki taşın o bitmek tükenmek bilmez takırtıları
boca etmek: *mec.* Birden çevirip boşaltmak, dökmek. [1]
071/26 kuyruk yağları eritilerek pılava boca edildi etler
boğazı düğümlenmek: Üzüntüden boğazı tıkanmak. [1]
172/16 gözleri yaşla dolup boğazı düğümlenen Bünyamin esir
boş bulunmak: Dikkatsiz ve dalgın bulunmak. [1]
173/31 ve boş bulunan adam nasıl olduysa atından düşüverdi
boyunu kıldan ince olmak: Haksız olduğu anlaşıldığında verilecek her türlü cezaya
razi olmak. [1]
136/21 buyuran ferman karşısında boynu kıldan ince olan bu oğlanlara
boynunu vurmak: Başını keserek öldürmek. [2]
025/30 boynunu vururum diye gürlledi Kubelik hâlâ isteksiz
098/18 yaparken tekrar yakalarsa boynunu vurduracağını söyledi
boyun eğmek: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak. [1]
073/25 ihsan edince lağımçı emre boyun eğmek zorunda kaldı
bozuntuya vermemek: Bir kimsenin hoşına gitmeyen bir durumda fark etmemiş gibi
davranmak. [1]
022/31 palavra sığığında şüphelenmeye başlamış ama bozuntuya
022/32 vermemişti uyku nasıl bir şeydi hepsinden önemlisi rüya
burun buruna gelmek: İki ayrı yönden gelirlerken birbirlerine çok yaklaşmak. [2]
123/07 ki onu ilk kez gören birisi bu kişinin az önce ölümle burun
123/08 buruna geldiğini düşünemezdi
226/22 uzun boylu adamla burun buruna gelmişti diğeri ise
buyur etmek: Buyurun diyerek konuğu saygı ile içeri almak. [5]
124/08 buyur etmeye başladığında para sandıklarını artık
157/28 efsuncu ve sihirbazı buyur ettiler bir Çin büyücüsünün tavsiyesine
164/07 alıp ahıra götürmüş ve dalkavuk bir uşak onları içeri buyur etmişti
171/23 Ebrehe kapıyı açıp delikanlıyı içeri buyur etti o da yandaki
220/23 sofraya buyur edilmeyi beklemeye başladılar hele hele Hinzıryedi
büyük oynamak: *mec.* büyük risk ve beklentilerle bir işe girişmek. [2]
125/20 kurtarmakla kendi hayatını da kurtardın bunlar büyük

125/21 oynuyor o yüzden yakaladığın fırsatı kaçıрма ne yap et
can kulağıyla dinlemek: Büyük bir dikkatle, iyi kavramaya çalışarak dinlemek. [1]
200/19 kara ilimlerle uğraşan âlimin sözlerini can kulağıyla dinleyen
canı sıkılmak: İçi sıkılmak, yapacak bir işi olmamaktan tedirginlik duymak. [1]
153/23 hemen bırakmayacağımı biliyorsun ne var ki teşkilatta canının
153/24 sıkılmayacağına eminim çünkü burada dışarıdakinden
canı yanmak: Çok acı duymak. [1]
043/27 kadar hafif ve çevikti canı yanan müşteri çığlık atmaya
canına kıymak: Kendini öldürmek. [2]
156/17 kendi canına kıymayanlarca pişmanlık taşı tabir edilen
214/18 bu günahkâr kulun kendi canına kıymak istemişti ve senin
canından bezmek: Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak. [1]
120/13 bakışlarına uzun süre maruz kalmak onu canından bezdirirken
cebine indirmek: Hakkı olmadığı hâlde parayı kendine mal etmek. [1]
173/04 anı kollayıp kendisini ele verebilecek tehlikeli nesneyi cebine
173/05 indirdi içini böylece ferahlattıktan sonra artık Aglaya'yı
(birinden veya bir şeyden) cesaret almak (bulmak): Herhangi bir durumdan, davranıştan güç almak. [1]
233/30 belki de delikanlıdan cesaret alarak bekçinin apış arasını
cesaret toplamak: Kendine güven duygusunu, yürekliliğini ve atılganlığını bir araya getirmek. [3]
029/23 çıkıp emin ve تنها yerlerde dolaşmaya başladı cesaretini
029/24 toplamak için küçük kırbasına şarap doldurmayı unutmamıştı
128/32 gidip cesaret toplamayı uygun gördü
cevapsız bırakmak: Karşılığında herhangi bir cevap vermemek, bir tepki göstermemek. [1]
200/09 için sorunu cevapsız bırakmayacağım şimdi beni
ceza almak: Cezalandırılmak. [1]
014/03 yangın sönene kadar saat başı yirmi değnek ceza alan
ceza vermek: Cezalandırmak. [1]
226/29 ceza vereyim
cezaya çarptırmak: Cezalandırmak. [2]
135/16 hocalarınız bir hata yaptıklarında sözgelimi cezaya çarptırılırlar
135/19 hayır onlar cezaya çarptırılmaz çünkü onlara bilgin
ciddiye almak: İnanmak, gerçek sanmak, önem vermek. [1]
043/22 müşteri bu total adamı pek ciddiye almadı ama gözü
cinleri tepesine üşüşmek: Öfkelenmek. [2]
017/14 Arap İhsan ganimet sandığını almaya seğirttiğinde cinleri
017/15 tepesine üşüştü Alibaz sandığı açmış içindeki haritaları
065/13 Alibaz'ın cinleri tepesine üşüştü adamcağızı boynuna
cümbüş yapmak: Toplu olarak eğlenmek. [1]
172/31 mütevazı kahvaltı sofrası dün geceki cümbüşün yapıldığı
çaba göstermek: Bir işi başarmak için çalışmak, uğraşmak, gayret göstermek. [2]
128/28 olağanüstü bir çaba göstermesine rağmen zihnindeki
216/21 gördüm hayatta kalabilmek için bizler kadar çaba göstermiyordun
çalıp çırpamak: Hırsızlık yapmak. [1]
043/02 çalıp çırpıklarını eve yığıyordu bereket versin ki padişahın

(birine, bir şeye) çeki düzen vermek: Düzgün duruma getirmek, düzeltmek. [1]

101/12 sonra Zülfiyar bir boy aynasında kılığına çekidüzen verdi

çekip almak: Uzaklaştırmak, uğraşısına son vermek, koparmak. [1]

082/25 zırhına yapışan garip şeyi güçlkle çekip aldığında bunun

çekip gitmek: Bırakıp gitmek, ayrılmak, savuşmak. [6]

028/24 saygıdan ötürü adamlarıyla çekip gitti

043/31 vermesini tenbihledikten sonra çekip gitti

118/29 daha attıktan sonra adamlarıyla birlikte çekip gitti

144/11 Hınzıryedi efendisinin elini öptükten sonra çekip gitmişti

168/10 öyle ki silahını güçlkle çekip alabildi kumarbazların

188/27 gelmeyince en sabırsızlar çekip gittiler hava karardığı halde

çenesini bağlamak: Ölen bir kimsenin çenesi altından geçirilen tülbendi başının üstünde düğümlemek. [2]

028/14 gözlerinin üstüne birer para koyup çenesini bağladı ve Galenin

220/03 bu haliyle çenesini bağladıktan sonra cesedi kefenledi ve

çığlık atmak: Kulak tırmalayıcı korkunç sesler çıkararak acı acı bağlamak. [1]

043/27 kadar hafif ve çevikti canı yanan müşteri çığlık atmaya

çingar çıkarmak: Gürültü, kavga çıkarmak. [1]

015/29 hem de Gülletopuk nam kalyoncuyla çingar çıkarma tehlikesi

çirak almak: Yanında çirak çalıştırmak. [2]

136/09 birkaçını yanına çirak alıp onlara mesleğinin

136/14 ama öyle her önüne geleni de yanına çirak alamayacağını

çirak vermek: Çirak olarak çalışması için bir iş yerine göndermek. [1]

158/01 altın bilezik taksın diye bir Girdbad kumarbazına çirak

158/02 verilen Gazanfer böyle düşünmüyordu kasabaya lanet eden

çil yavrusu gibi dağılmak: Toplu olarak bulunan insanların her biri bir yana dağılmak. [2]

050/23 meydanda kim var kim yoksa çil yavrusu gibi dağıldı

062/04 büyüklüğü karşısında dehşete kapılıp çil yavrusu gibi dağılmışlardı

çile çekmek: Büyük sıkıntı ve üzüntü içinde yaşamak. [1]

039/09 bağlı olan ayısı da evladının ona çektiirdiği çileyi

çileden çıkmak: Olup bitenler karşısında sabrı ve dayanıklılığı kalmayıp taşkınlık göstermek. [2]

017/25 çileden çıktı yine de yumruklarını sıkıp gazabını zaptederek

058/02 heyecanı doruğa ulaşmış kahve ahalisini çileden çıkarır

dalga geçmek: Eğlenmek, alay etmek. [1]

129/07 bakıyor onunla dalga geçenler de adamın bu haline kahkahalarla

dalıp gitmek: Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdan uzaklaşmak. [2]

155/09 dua etti buna rağmen dalıp gittiğinde tıpkı kendisine benzeyen

226/16 iple çekip yatsıdan sonra döşeğine uzanarak dalıp gitmeyi

davet etmek: Çağırarak. [1]

156/26 barbuta davet eden kumarbazların çağırısına uydu attığı

dediği çıkmak: Dediği şey gerçekleşmek. [1]

074/07 Vardapet'in dediği çıktı toprağın yüzeyi donduğu

dehşete kapılmak(düşmek): Çok korkmak. [3]

049/02 dehşete kapıldı cesedi çukura yerleştirip üzerini tahtalarla

062/04 büyüklüğü karşısında dehşete kapılıp çil yavrusu gibi dağılmışlardı

221/20 aydınlanır aydınlanmaz dilenciler dehşete düştü belli
dengesi bozulmak: Dik durumdan düşecek duruma gelmek. [1]
083/09 fakat bu hareketi dengesinin bozulmasına neden olunca
denize açılmak: Kıyıda çok uzaklaşmak. [2]
020/31 ezkaza denize açıldığında ise yeğenin Marmara'dan çıkamayacağı
029/04 cenk etmek için kadırgayla denize açılmasından önce
derdine derman bulmak: Sıkıntıyı çözümlenmek, atlatmak, çaresizliği yenmek. [3]
022/09 sıvazlıyor ellerini öperek dertlerine derman bulmasını istirham ediyorlardı
053/27 en usta hekimler bile derdine derman bulamadı göğsündeki
101/09 hakkında hayırlı olur belki derdine derman bulabiliriz
dere tepe düz gitmek: Engelleri aşarak gitmek. [1]
117/16 boyunca kırlarda yürüdü dere tepe düz gitti ve bir dağın
(bir şeyin) dibini boylamak: Batmak. [1]
070/22 uçup yüzeyi buz tutmuş nehrin dibini boyladı bu olay
(bir şeyin) dibini bulmak: İçindeki tüketmek. [1]
032/06 dibini bulmuştu Arap İhsan daha kapıda belirir belirmez
diken diken olmak: Dik duruma gelmek, dikleşmek. [1]
050/15 çarpılan çeneleri titreyen saçları diken diken olan bu
dikkat çekmek: 1) *meç.* ilgi toplamak; 2) *meç.* göze batmak, fark edilmek. [3]
090/09 dikkat çekmişti bu zorluğu gidermenin yollarını uzun
203/30 evet bu benim de dikkatimi çekti Hinzıryedi' nin ne
233/23 uyumak için gelmiş kimseciklerin dikkatini çekmiş değil
dikkate almak: Göz önünde bulundurmak, hesaba katmak, gereğini düşünmek. [3]
087/02 durumu dikkate alarak davranırdı kalede ele geçirip kendisine
159/08 bu şart dikkate alınırsa kumarbazın artık daha büyük oynaması
162/08 dikkate almayan Ebrehe ne yapacağını çok iyi bildiğinden
dil dökmek: Kandırmak, inandırmak veya yararlanmak için tatlı sözler söylemek. [4]
040/08 geçinemiyorsunuz diye dil döküp aralarını bulmaya çalışıyordu
055/20 diller döken Vardapet ise baba ile oğulun birbirine sarılıp
088/11 kadar dil döktülse de delikanlının ağlaması dinmedi yaralılarla
100/13 Hinzıryedi diller döküp dualar ederek kendisinin dünyadaki
dilden dile dolaşmak: Bir haber herkesin ağzından işitilmek. [1]
228/08 dilden dile dolaşan bir sihirbazın huzuruna vardı ve derdini
dile getirmek: 1) Konuşturmak; 2) Belirtmek, anlatmak, açıklamak, ifade etmek. [2]
161/30 şekile sokuyor aşk ve şehvetten yanıp tutuştuğunu dile getiren
198/19 şiir yazmaya verdi aruz vezniyle aşkını dile getiren tam
dili dönmek: Bir sözü doğru, düzgün söylemeyi becerememek. [1]
022/13 konuşmasına engel oluyor dili ağzında dönmüyordu fakat
dili tutulmak: Konuşamamak. [1]
050/17 dili tutulmayan yegâne kişi baş parmağıyla damağını
dilini tutmak: Sonunu düşünmeden gelişigüzel konuşmaktan sakınmak. [1]
098/09 gözünü bağla dilini tut
dillere destan olmak: Herkes tarafından konuşulur olmak. [2]
199/16 vaktiyle köyün birinde cahilliği dillere destan bir
200/07 cahilliği dillere destan olan senin gibi bir adamdan beklenmeyecek
dişinden tırnağından arttırmak: Yiyecek giderlerini kısararak para biriktirmek. [1]
114/22 Utarid dişinden tırnağından arttırarak Tahtelkale'de bir ve

diz çökmek: Dizlerini yere koyarak oturmak. [2]

045/23 korkmadı bunun bir düş olduğu belliydi diz üstü çöküp

078/13 üzerinde bir mum yakıp diz çökerek duasına sabaha kadar

dizini dövme: Pişmanlık duymak. [1]

158/27 evin birinin penceresinde oturup dizini döven saçını başını

dizleri tutmamak: Dizlerinde derman, güç kalmamak. [1]

048/26 iki kişi Uzun İhsan Efendinin koluna girmiş dizleri

048/27 tutmayan adamcağızın yürümesine yardım ediyordu onların

dizlerinin bağı çözülmek: Korkudan ayakta duramayacak duruma gelmek. [3]

031/28 gibi bir el cerrahın yakasına yapışınca zavallının dizlerinin

031/29 bağı çözülecek gibi oldu Arap İhsan selam verip hatırını bile

050/19 zangır zangır titreyenlere su içirdi dizlerinin

050/20 bağı çözülenler taburelere oturtuldu yüzü çarpılanlara naneruhu

098/31 Hınzıryedi'nin dizlerinin bağı çözüldüverdi cellat malum

doğru çıkmak: Gerçek olduğu anlaşılma. [5]

075/24 doğru çıkarsa üç adım sonra duvarın tam altında olacaklardı

076/10 doğru çıkmıştı çünkü duvarın tam köşesindeydiler bununla

178/30 de doğru çıktı Nemçeliler lehlerle yaptıkları bir savaşı

178/32 kehanetlerin hepsinin doğru çıkması elbette asıl kehanetin

209/27 doğru çıktığına göre buna da inanmanız gerekiyordu buna

dolup taşmak: Gereğinden çok olmak, gereğinden çok kaplamak. [1]

021/19 ve naralarla dolup taşı yatağanı dişlerinin arasında

dönüm noktası: Bir durumdan başka bir duruma geçme zamanı. [1]

141/32 Ebrehe'nin eline bu eserin geçtiği gün teşkilatın dönüm noktası

dört bir yan: Her yan, bütün çevre. [4]

031/19 birini bıçağıyla dörde bölüp her parçayı dört bir

031/20 yana fırlattı ve aynı anda dörde ayrılan kediler ordusu birbirlerini

125/02 Kostantiniye'nin dört bir yanını dolaştı hanlara hamamlara

138/26 vardı artık bir ayağı çukurdaydı casusların Dünyanın dört

138/27 bir yanından getirdiği son derece önemli bilgilerin şifrelenip

213/25 çığlıkları atarak dört bir yana saldırdılar ve bütün kilitli kapıları

dört dönmek: Telaşla çare aramak. [1]

126/14 Galata'da dört dönmeye başladı güneş ufukta iyice

... **duygusu uyandırmak:** Bir duygu oluşturma. [2]

105/14 insanda yine de bir acıma duygusu uyandırmıyor değildi

114/18 içeridekilerin acıma duygularını uyandırmalıydı eğer bunu

düşünceye dalmak: Derin derin düşünmek. [2]

026/30 onun yakasını bırakacak gibi değildi günün birinde düşüncelere

026/31 dalmış gezerken Ahırkapı'da sarayın denize bakan

045/08 İhsan Efendi Rendekâr'ın bu fikri üzerinde derin düşüncelere

045/09 daldı düşünüyor olmasından kendisinin varlığı açık ve

düşünmek taşınmak: Konuyu bütün yönleriyle inceleyip ona göre davranmak, iyice düşünmek. [2]

140/01 ve sefaya düşmüştü Büyük Efendi düşündü taşındı ve sonunda

199/21 boyu cahil kafasıyla düşündü taşındı ve sonunda karanlığın

ecel teri dökmek: Tehlikeden, korkudan çok büyük bir sıkıntı ve bunalım içinde kalmak. [1]

042/33 o kadar çok korktu o kadar ecel teri döktü ki yemeden

eksik etmemek: Her zaman bulundurmak. [1]

215/07 doldurun ve hayır duanızı üzerimden eksik etmeyin çünkü

eksik olmamak: Her vakit ve her fırsatta bulunmak. [1]

109/11 girenler arasında kavga döğüş patırtı eksik olmuyordu paralar

el basmak: Kutsal bir şey üzerine el koyarak yemin etmek. [1]

063/27 sancakları üzerine el basarak Dünyanın fethi yolunda başlarını

(bir şey) el değiştirmek: Bir şeyin kullanımı veya mülkiyeti bir kimseden başka bir kimseye geçmek. [1]

164/11 topluyorlardı binlerce akçenin altının ve mangırın el değiştirdiği

el yordamıyla: 1) Bakmadan, bulunduğu yeri tahmin edip elle yoklayarak; 2) El alışkanlığının yardımıyla. [2]

025/13 Kubelik başından kanlar aktığı halde karanlıkta el yordamıyla

082/29 hükmettiği bu garip parayı koynundaki kitabın arasına el yordamıyla

elde etmek: 1) Bir şeye sahip olmak; 2) Bir kimseyi kendi hizmetine almak veya kendinden yana çekmek. [7]

072/11 yine eritilecek elde edilen bakırdan ise ağırlığı yarıya indirilmiş

145/16 peki burada ne elde etmeye çalışıyorsun diye sordu

145/22 olduğunu pek az kişi bilir biz sekizinci cismi elde etmeye

180/06 hemen her kitabı elde ettim Taberanî'yi Ebuşşeyh'i

180/24 gerçekleşeceğini de anlatacağım böylece boşluğu neden elde etmeye

199/33 ancak elde ettikleriyle yetinen biri olmadığından daha fazlasını

215/24 paranın on katını belki de yüz katını elde edebileceklerini

elden ayaktan düşmek: Yaşlılık sebebiyle veya sağlığı büsbütün bozularak çalışamaz duruma gelmek. [1]

039/06 yüzündendi ihtiyarlayıp elden ayaktan düşmesine az zaman

elden çıkarmak: Bir şeyin sahipliğini başkasına geçirmek, satmak. [1]

143/02 onu kolaylıkla elden çıkarabilirdi Ebrehe bu nedenle

elden ele dolaşmak: İyi nitelikleri dolayısıyla çok ilgi görmek, çok beğenilmek. [2]

034/24 başaramadı elden ele dolaşan kâğıt üç gün sonra mutfakta

197/17 elden ele dolaşırken Bünyamin sadece Aglaya'yı düşünüyordu

(bir şey) elden gitmek: Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak. [1]

116/31 yakmaktı bu da adamcağızın ekmek parasının elden

116/32 gitmesi demekti çünkü sakalsız bir dilenciye hiç kimse sadaka

elden kaçırmak: Elde edilebilecek bir şeyden türlü sebeplerle yararlanamamak. [1]

142/26 diri yakalanmasını istemiş böylece kuşu elinden kaçırmıştı

ele geçirmek: 1) Yakalamak; 2) Sahibi olmak. [2]

087/02 durumu dikkate alarak davranırdı kalede ele geçirip kendisine

152/09 o uğursuz paranın ele geçirileceğini sandı oysa Büyük Efendi

ele geçmek: Edinilmek. [1]

204/30 yıllar önce elime geçen bir ayna senin bugün tam da o kapıdan

ele vermek: Suçlu bir kimseyi haber verip yakalatmak, ihbar etmek. [1]

173/04 anı kollayıp kendisini ele verebilecek tehlikeli nesneyi cebine

eli ayağı titremek: Korku, sinir vb. sebeplerle heyecanlanmak. [1]

120/10 bu sözleri duyan adamın eli ayağı titremeye başladı aksi

eli ayağı(ayağına) dolaşmak: Şaşırarak, telaşlanmak. [3]

028/07 dayanacaklardı Kubelik'in eli ayağına dolaştı bu defaki

101/29 dilenciye içeri girmesini emrettiğinde zavallının eli ayağı
101/30 birbirine dolaştı üstelik odadan iğrenç kokulu bir duman
020/32 kesindi çünkü korsan saldırısı karşısında elleri
020/33 ayakları birbirine dolaşır asla cenk edemezdi üstelik korkutucu
eli boş dönmek: Umduğunu elde edemeden dönmek. [1]
134/06 ne kadar adam yollarsa yollasın gidenler hep elleri
eli genişlemek: Bolca paraya kavuşmak. [1]
159/16 satın alıp fedailerini kiraladığı zaman eli biraz genişledi
eli kulağında: Olması, gerçekleşmesi çok yakın. [1]
118/10 aralarında zaten çok günah işlemişti cenazesinin eli kulağında
elinde olmamak: İradesi dışında gerçekleşmek. [3]
017/18 iskelesinin feneri altında dürülmüş kâğıtları açarken elinde
017/19 olmaksızın yırtıyor haritalar üzerine boyanmış dağ deniz
022/23 insanların bir tür oyun oynadıklarını elinde olmadan
154/19 sanki her yere nüfuz etmişti Bünyamin elinde olmaksızın
elinde tutmak: Kendi tekelinde bulundurmak, başkalarına kaptırmamak. [2]
140/28 canlarına mal olurlarsa olsunlar elinde tuttuğu gücü
(birinin) elinden (bir şey) düşmemek: Bir şeyle sürekli ilgilenmek. [1]
141/26 merak saldı Aristatalis'in Fizik'i elinden düşmüyordu
elinden geleni yapmak: Gücünün yettiği kadarını yapmak. [1]
100/17 elinden geleni yapacaksın dedi ve bir işaretiyle adamlar
elinden gelmek: Yapabilmek. [2]
089/10 hamamcılar tarafından talan edilmişti kimliğini elinden
089/11 geldiği kadar gizlemeye çalışan Bünyamin'i komşularından
217/17 sabunla sıvadı bu işi güya özenle yapıp elinden geldiğince
eline almak: Bir işi kendi yapmaya başlamak. [1]
120/24 eline alıp sağa sola emirler vermeye başladı ortaya siniler
eline geçmek: 1) Kazanmak, edinmek, elde etmek; 2) Rastlamak, bulmak. [6]
026/10 Galenin Frenk dilindeki bir çevirisi eline geçince mesleğin
033/18 çıkmış eline ne geçerse talan ederken bu kitabı
141/32 Ebrehe'nin eline bu eserin geçtiği gün teşkilatın dönüm noktası
175/09 şeyleri anlattın böylece eline bir şey mi geçecekti
177/09 da onun eline geçmişti
217/10 eline geçmesini istemiyorum hoşça kal hoşça kal Bünyamin
emeline alet etmek: birini veya bir şeyi kendi istekleri doğrultusunda kullanmak. [1]
051/29 güvenemiyor onların kiliseyi birtakım kirli emellerine alet
emin olmak: İnanmak, güvenmek. [7]
022/22 artık pek emin olmasa bile esneyen ve yataklarında horlayan
029/13 yüzdü gel gör ki o mukadderatından emin olmak için
051/04 fakat durumdan emin olmak isteyenler bakalım Yahudi
081/16 emin olmak için kuşağından bir ayna çıkarıp camı
105/23 şüphelerini yine bastıramayarak kör olduğundan emin olmak
198/15 emin olduktan sonra bu dinleme aletini gömleğinin
200/27 emin olmadığını gösteren ikircikli bir sesle şunları
eriyip bitmek: Üzüntü ve sıkıntıdan çok zayıflamak. [1]
040/33 gün eriyip bitiyordu sonbahar bitmek üzereyken bir mağaraya
erkeklığe sığmamak: Mertliğe, yiğitliğe yakışmamak. [2]

134/17 bu yaptığın erkeklige sığar mı
134/20 yüce padişahım yaptığım elbette ki erkeklige sığmaz
eser kalmamak: Hiçbir belirti, iz olmamak. [1]
061/33 duman dağıldıktan sonra kerpiç duvardan eser kalmadığı
esir düşmek: Tutsak olmak. [1]
021/23 defalarca esir düştüğü ve yıllarca forsalık yaptığı
etkisini göstermek: Etkisini ortaya koymak, belli etmek. [2]
025/09 midesine indirdiği dokuz maşrapa şarap etkisini göstermiş
104/12 sürdü gelgelelim bedenindeki zehir hâlâ etkisini gösteriyor
eyvallah dememek: Boyun eğmemek, minneti altına girmemek. [1]
234/16 için delikanlıya bir eyvallah bile demeden yanından ayrıldı
faka basmak: Aldatılmak, tuzağa düşmek. [1]
214/02 faka bastırdım şu senin Büyük Efendi'ne de bana yaptıklarını
falakaya yatırmak: Falakaya bağlayarak dövmek. [6]
023/18 tarafından defalarca sarhoş yakalanıp falakaya yatırılınca
025/22 rastladığı sarhoşları falakaya yatırmakla görevli olan
057/14 adam tarafından falakaya yatırılır ama ayakları şişmiş
059/22 falakaya yatırılarak adamakıllı ıslatılmıştı
059/26 kırptığı için kalfalar tarafından falakaya yatırıldığında ise
126/08 onu bulamazlarsa gece üçünü de falakaya yatıracağını söylüyordu
fark etmek: 1) Görmek, seçmek; 2) Anlamak, sezmek; 3) Değişmek, başkalaşmak;
4) Ayırt etmek. [29]
114/12 sonuna doğru hademeler tarafından fark edilmesi kaçınılmaz
124/04 fark edildiği zaman artık sabah ezanları okunuyordu me bunlar
125/06 sezildi seçildi fark edildi gelgelelim Mısır Çarşısında
126/09 fark edilmemek için başını çeviren Bünyamin
022/16 fark ettiğinde onu hemen uyandırdı Arap İhsan yeğenine
024/09 ayaklarına pranga taktıklarını fark etti onlara Venedik
033/11 deliği fark etti delik son sayfalara kadar ilerliyor ve arka
072/25 farklı taşlarla örüldüğünü fark etti bunlar kolomborne
076/07 bir delik fark ederek kırıp içine baktıklarında bir arkebüz
079/20 çalıştığını fark etti adam Allah aşkına çabuk olun
080/24 yetişmek üzere olduğunu fark ettiler o sırada kuzey
080/29 anda adamın elinde bir topuz olduğunu fark etti
107/11 için ürperdiğini fark edememişti
110/16 Bünyamin kimseye fark ettirmemeye çalışarak çevresini
124/29 bu delikanlının su içtiğini fark ettiler camidekiler ikinci
134/13 yokladığında onun erkek olduğunu fark etti tuttuğu organı
148/22 çağrışımlarıyla yüklü olduğunu fark edecek ve Bünyamin'in
170/33 götürürken durumu fark etti ama iş işten geçmişti yapıştırmaktan
171/05 raks da kesilmişti şimdi Bünyamin fark ettirmeden parayı
171/25 kilidinin döndüğünü fark etti loş odayı sadece bir mum aydınlatıyor
173/03 üzerine kimseye fark ettirmeden oturduktan sonra uygun
175/32 tanesinden oluştuğunu fark etti fakat yazılara dokunmak
177/19 geldiğini fark ettim ona dokunur dokunmaz
195/04 insanların kendisini fark etmesine imkân yoktu ama o
198/25 torbayı açtığında kâğıtların karıştırılmış olduğunu fark etti

216/07 var sen geceleri uyurken odana girdiğimde fark ettim evet
221/07 pistolü fark ettiklerinde ne yapacaklarını şaşırdılar ama
222/09 kapı var oradan çıkarsan seni kimse fark edemez kapıda
232/27 avluda üçüncü bir kişi olduğunu fark edip o karanlık
farkına varmak: Gözüne çarpmak, fark etmek, anlamak. [1]
017/21 farkına varmadan siliyor parmağına bulaşan mürekkeple
farz etmek: Varsaymak. [3]
147/26 farz et bu durumda ne diyebilirsin
181/03 fakat saat dörtte zamanın geriye doğru aktığını farz edersen
182/01 şimdi istersen akrebin hızının arttığını farz edelim bu
fasıla vermek: Ara vermek, kesmek. [1]
058/16 bir fasıla verip kahvesinden bir yudum alır heyecandan
feryat etmek: Yüksek sesle haykırmak. [3]
128/22 çıkan bir denizci hırsız var diye feryat etmeye başlamıştı
220/32 dilenciler feryat etmeye başladılar
229/32 erkeği uyanıp dirildi diye ağıt yakıp feryat etmeye
fırsat bulmak: Uygun, elverişli zaman bulmak. [5]
024/01 fakat yeni görevini de ihmal edip fırsat buldukça Galata
043/24 biranda uzanıp kerpeteni kaptı ama kaçmaya fırsat bulamadan
095/17 yapmalarını emrediyor fırsat bulmuşken bir şeyler de atıştırarak
212/20 adamların çoğu daha kılınçlarını indirmeye fırsat bulamadan
216/18 güçsüzlüğün ve silikliğin ne olduğunu öğrenme fırsatı buldum
fırsatı kaçırmak: Elverişli durumdan yararlanmamak. [1]
125/21 oynuyor o yüzden yakaladığın fırsatı kaçırma ne yap et
(biri) fitili almak: Birdenbire telaşlanmak, kaygılanmak, öfkelenmek. [1]
173/32 gel gör ki bu hali onun fitili almasına yetmişti
galip gelmek: Yenmek, üstün gelmek. [1]
174/22 vermişti özgürlük duygusu özgürlüğün kendisine galip
174/23 gelmiş Bünyamin sırrı çözmeye and içmişti atına atladi
gayrete gelmek: Bir işi yapmaya veya bitirmeye özenmek; canlanmak. [1]
170/18 gayrete gelen çalgıcılar afyoncuları bile uyandıracak kadar
gazaba gelmek: Öfkelenmek, kızmak. [2]
065/11 duyarsız görünen bu adama iyice köpürüp adamakıllı gazaba
065/12 geliyordu babası bellediği adama yapılan eziyete şahit olan
173/22 Zülfıyar gazaba gelerek kırbacına davrandı ve sadaka
gecesini gündüzüne katmak: aralıksız, gece gündüz çalışmak, büyük çaba göstermek. [1]
142/15 için gecesini gündüzüne katıyordu en güvendiği
geçim kapısı: Yaşamak için gereken kazancın sağlandığı işyeri. [1]
112/21 en sonunda Dertli kaderinin de bir geçim kapısı
gel zaman git zaman: “Aradan oldukça uzun bir zaman geçtikten sonra” anlamında kullanılan bir söz. [1]
043/04 gel zaman git zaman Müşterinin merakını cezbeden ve
geri almak: Verdiğini almak. [2]
072/02 metelikleri bu yüzden geri alan paşa bu paraların hemen
171/06 geri almak zorundaydı bu işi başarabilirse helaya gideceğini
geri çevirmek: Kabul etmemek, reddetmek. [1]

235/22 ama onun bu ricasını geri çevirdim fakat yakamı bırakmadı

geri dönmek: Geldiği yere gitmek. [7]

033/22 geri döndüğünde ise kurşunun koynundaki esere saplandığını

054/21 temeline ulaştık mı dayarız barutu yakarız fitili geri

054/22 dönüp biryandan yorgunluk kahvemizi içer patlamayı da

055/22 söylüyor oğul dedi sağ salim geri döndüğümüz zaman

083/03 ani bir hareketle geri dönüp adamın silahını yakalayarak

112/29 geri döndükten sonra binayı aydınlatan meşaleler

137/29 geri döndükçe teşkilatın değeri ortaya çıktı Efraim'in bu

203/21 odasına geri dönen delikanlı kapıyı kapadıktan sonra dinleme

girip çıkmak: 1) Bir yere kısa süre kalmak üzere uğramak; 2) Bir yere sık sık gelmek.

[4]

125/03 kahvelere külhanlara camilere dükkanlara girip çıktı ağâhlar

134/26 evet çok şey bilirim limanlarınıza girip çıkan gemilerin

153/25 çok daha büyük bir dünya var istediğin yere girip çıkabilirsin

197/26 yere rahatça girip çıkabiliyordu çünkü burada adeta

(bir şeye) gölge düşürmek: bir şeyin değerini veya ününü azaltacak işler yapmak.

[1]

016/24 bu heybetine gölge düşürür gibi olmuştu bu esir taş çatlasa

gönlünden kopmak: kendiliğinden vermek. [1]

113/33 gönlünden bir sadaka kopacaktı işte o zaman cemaat

gönlünü almak: Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek. [1]

167/13 tehdidinden korkan bazı kumarbazlar Gazanfer'in gönlünü

167/14 alıp onu teselli etmeye kalkışınca Ebrehe küplere bindi

göz atmak: Kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakıvermek. [1]

109/05 göz atmaları yeterdi çünkü onlarda gündüz vakti gözlenen

göz boyamak: Kandırmak, yanıltmak, gösterişle aldatmak. [2]

150/30 göz boyamak için fena bir yöntem değil dedi topaç

160/06 küstahlığını görünce onun gözünü boyamayı kafasına koydu

göz dikmek: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak.

[1]

031/10 adamcağızı muhasara etmiş ciğerlerine göz dikmişti

göz göze gelmek: Her iki tarafın bakışları karşılaşmak. [1]

225/19 izleyen tüccarla göz göze geliverdi yüzünde şaşkınlıkla

göz kırpmamak: Uyumamak. [1]

022/24 düşünüyordu oysa gece boyunca daracık bir döşekte gözünü

022/25 kırpmadan uzanmak tarife gelmeyecek kadar sıkıcıydı

göz kulak olmak: *mec.* gözetmek, korumak, bakmak. [2]

105/31 Uzun İhsan Efendiye göz kulak olmak onu asla yalnız başına

116/09 asayişinden de sorumluydu Uzun İhsan Efendiye göz kulak

116/10 olma yükümlülüğü yanı sıra Kostantiniye'de dilencileri

göz süzmek: Baygın ve anlamlı bakmak. [1]

124/05 ve utanmaz oğlanlar ise bin bir naz ve işveyle kırıtip göz süzdükleri

(birine) gözdağı vermek: Sonradan verilecek bir ceza ile korkutmak, yıldırım, tehdit etmek, caydırmaya çalışmak. [4]

017/02 verdikleri davulu patlatan da yine bu haşarattı ona gözdağı

017/03 vermek için biryandan bıçaklarını bileğileyerek derisini

030/15 paradan savuruyor birbirlerine gözdağı vermek için
073/23 cellat çağırılınca işler değişti böylece gözdağı veren paşa
134/14 bırakmaksızın aksine daha bir sıkıp gözdağı vererek sordu
gözden düşmek: Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek. [1]
052/10 başlangıçta onu bir hayli gözden düşürdü ama sonraki
göze almak: Gelebilecek her türlü zararı ve tehlikeyi önceden kabul etmek. [1]
164/12 bu batakhane göze alınan onca riske kaybedilen
göze çarpmak: Dikkati üzerine çekmek. [4]
029/30 neşterler ve boy boy kerpeten göze çarpıyordu dükkân içindeki
047/29 göze çarpıyordu uçmanın zevkini iyice çıkarabilmek
102/27 vardı köse olmasına rağmen çenesinde göze çarpan birkaç
115/12 da yeterli olmadığından üstünü arayarak göze çarpmayan
gözleri dolmak: Ağlayacak kadar duygulanmak. [3]
170/12 delikanlının gözlerinin dolduğunu gören Ebrehe tam bu
172/05 gözleri yaşla doluydu babasını kurtarmak isterken işleri
172/16 gözleri yaşla dolup boğazı düğümlenen Bünyamin esir
gözleri kan çanağına dönmek: Uykusuzluk, yorgunluk, ağlama vb. sebeplerle
gözleri çok kızarmak. [1]
127/18 bundan sonra olanlar ağlamaktan gözleri kan çanağına
127/19 dönen Bünyamin'e bir kâbus gibi göründü hava kararmış
gözleri parlamak(parıldamak): Gözlerinde sevinç ve istek belirlemek. [2]
142/13 verdiği bilgiyle harekete geçip büyük bir işe atıldı gözleri
142/14 umutla parıldıyor ve son derece tehlikeli bir harekâtı gerçekleştirmek
145/18 gözleri parladı ve delikanlıya
gözleri yuvalarından fırlamak (uğramak): Korku, öfke ve telaşı gözlerinden belli
olmak. [4]
169/07 bütün vücudu titriyor gözleri yuvalarından fırlayacakmış
041/10 görünce gözleri yerinden uğradı keseyi aldığı anda içinden
053/04 papazın gözleri yerinden uğramıştı hemen terazi getirtilip
217/25 gözleri yuvalarından uğramıştı Hinzıryedi ipi biran için salıverip
gözlerinden uyku akmak: Çok uykulu olmak. [1]
014/17 için dalmakta zorluk çekti gözlerinden uyku aktığı halde
gözlerine inanmamak: Hiç umulmayan, hiç beklenmeyen bir şeyin görülmesi
karşısında şaşırarak. [3]
119/13 kalktığı anda adam karşısında Ebrehe'yi gördü gözlerine
119/14 inanmadı o azametli Büyük Efendi kalkıp ta ayağına
120/06 Ebrehe konuştuğu adamdan gözlerini ayırmadan
gözlerini kaçırmak: Biriyle göz göze gelmemek için gözlerini başka tarafa çevirmek.
[1]
120/14 gözlerini onun gözlerinden kaçırmak da bir samimiyetsizlik
(bir şeyde) gözünü tutmamak: Bir şeye sahip olmayı istememek. [3]
106/17 sadece sağ kalmak olduğunu parada pulda gözünü olmadığını
041/21 maymunun parada pulda gözünü yoktu o sadece kendisine
231/30 parada pulda gözünü yoktu o sadece bekçinin uyanacağı günü
gözünü tutmamak: Görünüşü, durumu dolayısıyla bir şeyi beğenmemek. [1]
017/20 gemi ve canavar resimlerinden gözünün tutmadıklarını tükürüğüyle
gözüne çarpmak: Görünür olmak, dikkati çekmek. [5]

078/17 çıkardı amacı rastgele herhangi bir sayfayı açıp gözüne

078/18 ilk çarpan cümleyi okumaktı parmağını kitabın arasına

090/01 gözüne ilk çarpan cümle şuydu dilencilerin arasına girip

110/18 babası henüz gözüne çarpmamıştı ama onun lonca

149/06 bu sırada gözüne bir şey çarptı bu sırmalı bir şam kumaşıyla

234/27 rastgele bir yere baktı ve şu satırlar gözüne çarptı

gözüne kestirmek: Zevkine uygun bulmak, hoşlanmak: □Dam olarak beni gözüne kestirdiği anlaşıyordu. [4]

057/12 için gözüne kestirdiği bir çocuğu görevlendirirdi kâğıdı

061/30 enkazını gözlerine kestirdiler kerpiç duvarın dibini kazıp

095/13 de şekilden şekile sokup gözüne kestirdiği bir ev sahibinin

197/01 ağacın tepesini gözüne kestirdi esneye esneye üst dallara

gözüne uyku girmemek: Uyuyamamak, uykusuz kalmak. [4]

022/21 ve yıllardır gözüne bir damla uyku girmiş değildi şimdi

040/26 ayrılmaz olmuştu ihtiyar adamın gözüne o gece uyku

040/27 girmedi sabah olunca evdeki yegâne battaniyeyi sırtına alıp

062/23 o gece hiçbirinin gözüne uyku girmedi sabah olur olmaz

227/28 vakit gece yarısını geçmesine rağmen gözüne hâlâ uyku girmemişti

(bir şeyden) gözünü ayırmamak: Bir şeye sürekli olarak bakmaktan kendini alamamak. [2]

081/19 elmastan gözlerini ayırmadı aklına İncil'den birtakım sözler

120/11 gibi Ebrehe gözlerini ondan hiç ayırmıyor bu da kendisini

(birinin) gözünü bağlamak: Doğruyu bulamaz, düşünemez duruma getirmek. [1]

098/09 gözünü bağla dilini tut

gözyaşı dökmek: Ağlamak. [6]

055/21 gözyaşı döktüklerini görünce bir hayli içlendi baban doğru

155/07 o kadar çok gözyaşı döktü ki sonunda iyice bitkin düştü

158/22 ağlıyor feryadlar göğe varıyordu onlara neden gözyaşı

158/23 döktüklerini sorunca beklediği cevabı aldı hepsi talihsizliği

172/23 başını kızın dizlerine koyarak saatlerce gözyaşı döktü hıçkırıkları

203/06 çalışıp gözyaşı dökerken günün doğmasına beş saatten

230/04 hâlâ gözyaşı döken karısı çadır direğine tüneyen horozu

gurur duymak: Gururlanmak. [1]

021/27 dayısı bir haritanın içinde yaşıyor ve bundan gurur duyuyordu

gururunu okşamak: Yüzüne karşı değerlerini belirterek bir kimseyi duygulandırmak. [1]

073/24 Vardapet'in gururunu da okşamak istediğinden ona elli filuri

gücü yetmek: Eldeki imkânlarla ancak altından kalkabilmek, üstesinden gelebilmek. [1]

201/19 çok kolay buradan gücün yettiği kadar uzaklaş ve karanlık

güçlük çekmek: *mec.* Zorlanmak. [1]

176/26 ona inanmakta güçlük çektim çünkü satın aldığım

gün batmak: Akşam vakti güneş ufkun arkasına çekilip görünmez olmak. [1]

032/23 gün batmak üzereyken Kefelinin meyhanesi tacirler kâtipler

gün (güneş) doğmak: Sabahleyin güneş ufkun arkasından çıkıp görünmek. [7]

029/21 ilk bakacağı yer elbette ki evi olacaktı güneş doğup

079/01 Vardapet delikanlıyı gün doğmadan önce uyandırdı o

148/24 sanki tasarlanmış bir oyun gibi güneşin doğmasına dört
156/10 mal mülk para ve ziynet böylece ütöldüğü zaman gün
156/11 çoktan doğmuş olur servetlerini kaybeden tüccarlar saçlarını
194/04 gösteri için bitirdiklerinde gün doğdu ve bu kez Ordu-yu Hümayun
203/06 çalışıp gözyaşı dökerken günün doğmasına beş saatten
haber almak: Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek. [1]
215/20 uzak ülkelerdeki casuslar merkezden haber alamayacakları
haber salmak: Haber göndermek. [2]
053/33 başlayınca lağımçıbaşı ona haber salıp hazırlıklı olmasını
065/19 sabah olunca güvendiği kırk beş yiğide haber saldı
haber vermek: Bildirmek, haber ulaştırmak. [5]
028/05 de tehdit savurmuştu mumcubaşına haber vermeye gidecek
117/28 öyle ki asesbaşıya haber vermekle tehdit edilip yurtları
161/22 esircinin daha o sabah Ebrehe'ye haber verdiği gibi elinde
178/07 ortaya çıktığını çoktan haber vermişti yine anlattığına göre
207/26 geleceğini haber verecekti yirmi altı yaşına basıp teşkilatta
hak etmek: Bir emek karşılığı hakkı olan şeyi elde etmek, hak kazanmak [2]
077/28 paşaya bildirip hak ettiği beş yüz altını istedi gel gör ki
114/19 başaramazsa bir köteği hak etmiş sayılacaktı çünkü kendisine
hakkından gelmek: Yenmek, öç almak veya cezasını vermek. [1]
117/21 Efrasiyab ve yiğitlerinin hakkından geleceklerdi haydutları
halden anlamak: Bir kimsenin içinde bulunduğu güç durumu anlayarak sezip anlayış
göstermek. [1]
233/17 halden anlarsın şu gördüğün han bekçisi var ya
hâlini hatırını sormak: Bir kimseye “nasılsınız, ne durumdasınız” anlamında nezaket
sorusu yöneltmek. [1]
052/14 halini hatırını soranlara gayet sıhhatli bir sesle cevap
halt yemek: Uygunsuz bir söz söylemek, uygunsuz davranmak, uygunsuz bir iş
yapmak. [1]
028/06 ve az sonra evine gelip ne haltlar yediğini görmek için kapısına
harekete geçirmek: Bir işin yapılmasına sebep olmak, kıvıldatmak, canlandırmak.
[2]
152/28 düğmeler aynı sayıdaki aynayı harekete geçirerek harflerin
208/04 ilk düzenek bir ikinci düzeneği harekete geçiriyor bu arada
harekete geçmek: Bir işi yapmaya başlamak, bitirmek amacı ile bir işe girişmek. [6]
118/03 olan ihtiyar Hinzıryedi'nin vicdanı harekete geçmişti
142/13 verdiği bilgiyle harekete geçip büyük bir işe atıldı gözleri
167/19 bir işaretiyle harekete geçen Zülfiyar yatağanıyla çivileri söküp
179/26 üç kulaç olan bu topaç barutun patlamasıyla harekete geçen
208/32 bir düzenek sayesinde harekete geçerek bu kum tanelerini
209/16 yılın geçmesini sabırla bekleyen teşkilatımız sonunda harekete
209/17 geçti ve kehanetlerin hepsinin sözüm ona gerçekleşmesini
hatırı sayılır: Oldukça çok. [2]
141/22 başlamıştı adamları aracılığıyla bu konuda hatırı sayılır
228/25 hatırı sayılır bir servet biriktirmişti arzu edenler bu mucizeyi
hatırını sormak: Hâl hatır sormak. [3]
031/29 bağı çözülecek gibi oldu Arap İhsan selam verip hatırını bile

031/30 sormaksızın üstelik davudî bir sesle topal biçareye kendisiyle
052/14 halini hatırını soranlara gayet sıhhatli bir sesle cevap
214/06 yardımını dokunan Hinzıryedi'yi arayıp bir hatırını sorardin
hava kararmak: Güneşin batmasıyla ortalık kararmak. [9]
027/09 çıkardılar ve eli attılar hava kararınca Kubelik tekrar
056/01 çıktı hava iyice kararınca fenerini yaktı ve dik bir yokuşu
065/15 binene kadar izledi hava karardığı için kayığın ne yöne
126/16 Kasımpaşa mezarlığına bakmaya karar verdi hava kararmaya
127/19 dönen Bünyamin'e bir kâbus gibi göründü hava kararmış
162/23 demişti atlarına binip bu kez Haliç yönünde ilerlediler hava
162/24 kararmak üzereydi hatta Valide Camii arkalarına vardıklarında
188/27 gelmeyince en sabırsızlar çekip gittiler hava karardığı halde
193/16 aynı gün hava kararmadan kuşatma harekâtı tamamlanırken
193/25 hohlanıp ayna gibi parlatılıyordu hava karardığında
hayal kırıklığına uğramak: Çok istenilen veya umulan bir şeyin
gerçekleşmemesinden üzüntü duymak. [2]
105/09 incelediğinde hayal kırıklığına uğradı ne yazık ki beklediği
164/13 ve kazanılan servetlere rağmen heyecan sevinç ve hayal kırıklığı
hayal kurmak: Gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek. [1]
225/06 giderek eridi ama o hayal kurmaktan bir türlü vazgeçmedi
hayatını(birine) borçlu olmak: Biri tarafından ölümden kurtarılmış olmak. [1]
124/20 bire alıp on bire satan efendi demek hayatını bu gence
124/21 borçlu diyor ve enfiye kutusunu pazarlık ettiği adama uzatıyordu
hayır gelmemek: Yararlı olmamak. [1]
034/09 hayır gelir miydi
hayran olmak: Çok beğenmek. [2]
061/17 hayran oldular ders bitiminde karargâhlarına gidip hazine
144/03 delikanlı onun muhteşem gücünü görüp hayran olunca
hayrete düşmek: Şaşakalmak, şaşırarak. [1]
188/07 hayrete düşürüyorlardı kör olduğu halde günün hangi
hayretler içinde kalmak: Şaşakalmak, şaşırarak. [1]
189/17 ehlikeyif hayretler içinde kalmıştı fakat olanları
hesaba gelmez: Sayılamayacak kadar çok. [2]
084/11 suların gürüldediği hesaba gelmez yeraltı nehrine ve bir nice
108/20 üstad dilencilerce yazılan hesaba gelmez kitapla doluydu
hesabını görmek: Alacağını verip ilişkisini kesmek. [1]
031/31 görülecek bir hesabı olduğunu söylüyordu
hesap etmek: Düşünmek, tasarlamak. [1]
208/09 hesap edin
hır çıkarmak: Kavgaya yol açacak davranışlarda bulunmak. [1]
129/13 nam kabadayının yaşadığına inanıp hır çıkarmak için
hizmet etmek: *mec.* Birinin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak. [3]
063/31 bile bu sancak var olduğu sürece o amaca hizmet edecekti
167/10 hizmet etmek olduğunu ama bu nankörlük ve küstahlık
175/05 oyun oynadığına eminim hangi amaca hizmet ediyorsun
(birinin) hoşuna gitmek: Beğenmek. [2]
025/32 acı çekmesini seyretmek hoşuna gitmişti mumcubaşıya

047/26 hoşuna gitmişti ki yüzüne bir gülümsemedir yayıldı odada
huzur bulmak: Ruhsal yönden rahatlamak. [2]
203/02 görünce zihni duracak gibi oldu ve biraz olsun huzur bulabilmek
huzur vermek: Gönül rahatlığı, dirlik vermek, dinlendirmek. [2]
042/01 seslerini duyuyordu kendisine her zaman huzur veren
042/15 gelip delikanlının koynuna giriyor ve kendisine huzur
042/16 veren kokuyu sindire sindire içine çekiyordu gel gör ki
hüküm sürmek: Yaygın olmak. [1]
229/29 vadide tam bir sessizlik hüküm sürdüğü sırada horoz
hüküm vermek: İyice düşündükten sonra bir karara varmak. [1]
064/07 üzüm suyuna bel bağlamışlardı bu toplantılarda verilen
064/08 hükümler oldukça ilginçti önce kendi bölgelerinde
hüsnükabul görmek: İyi karşılamak, güler yüz göstermek. [3]
021/29 adam tarafından hüsnükabul görüyor arkasından oklar ve
097/07 bakışta diğer meslekdaşları tarafından hüsnükabul görür gibi
193/09 hüsnükabulü görememişti ayakaltında dolaşmaması
ıska geçmek: Hedefe rast getirememek. [1]
221/15 binanın kubbesi silah sesiyle yankılandı fakat hedefi ıska
221/16 geçmişti Dertli elinde pistolle onun bulunduğu yere yaklaşırken
ıslık çalmak: Islık sesi çıkarmak. [1]
065/30 belli olmayan oklar havada ıslık çalıp meraklı komşuların
ısrar etmek: Bir konuda, bir düşüncede sürekli direnmek, ayak diremek. [1]
014/23 değildi fakat gözcü yine de fikrinde ısrar ediyordu yüzünü
ibaret olmak: ... -den oluşmak, meydana gelmek. [3]
127/13 her şey ben ve benim düşüncelerimden ibaret olsa da
145/21 harisinîden ibaret olan bu yedi cisim yanında bir sekizincisinin
190/15 ibaret olan bu Dünyanın varlığının delili sayılmıyordu
icat etmek: İlk kez yeni bir şey yaratmak. [2]
133/15 amacıyla üç bin yıl önce icad eden Harun'un ruhuna dua
134/01 hırsız Mirdesenk Sehpernebî maymuncuğu icad ettiğinden
iç geçirmek: Derin soluk alarak üzüntüsünü belli etmek. [1]
032/14 Arap İhsan derin derin iç geçirdi Gülletopuk nam
içeri girmek: Bir iş veya alışverişte zarar etmek. [15]
052/29 aldı papaz içeri girdiğinde Vardapet yerinde zor duruyordu
079/05 dışarıda onları bekliyordu lağımdan içeri girip kuzey
081/22 ateşi fiçinin deliğinden içeri girince bu hazinenin pırıltıları
101/29 dilenciye içeri girmesini emrettiğinde zavallının eli ayağı
102/07 dilenci burnunu tıkayarak içeri girdi burası bir el kimya
104/06 adam bunları söylerken Zülfiyar içeri girmiş ve görevi başında
110/31 birtakım kâğıtlara mührünü bastıktan sonra binadan içeri
110/32 girmiş ve ihtiyar dilencilerin bulunduğu kısma geçmişti
114/08 vererek içeri girip duvar kenarında bir yer kapabilir secde ettikleri
119/05 tekmesiyle açılmış içeriye yirmiye yakın yeniçeri girmişti
152/07 anlamamasına imkân yoktu içeri adamlar girince
160/18 bu yüzden gönülsüzce atıştırırken Ebrehe içeri girip misafirin
166/02 döndüğünü ondan öğrenip odanın kapısına geldiler ve içeri
166/03 girmelerine engel olan fedailerin arasından sıyrılmayı başaran

218/26 çuvalları daha yoldaydı Hinzıryedi içeri girer girmez
228/32 içeri giriyor bu esnada irikıym bir zenci gürültü etmesinler
229/04 sırası gelen tüccar içeri girip kuştüyü şiltede uyuyan evliyai
içi rahat etmek: Kaygı duyulacak bir konu bulunmadığını öğrenerek ferahlamak. [2]
105/26 birlikte Hinzıryedi'nin içi rahat değildi çünkü Ebrehe
171/13 yardım etmek için tuttuğunu anlayınca içi rahatladı buna
için için yanmak: Ateşin yanması sürmek, farkına varılmadan yanmak. [1]
046/13 ezandan önce yaktığı mangala ilerledi için için yanan korlara
içinden gelmek: Bir şeyi yapmak için içten bir istek duymak. [1]
111/05 olduğundan başka bir şey yapamazdı içinden Uzun İhsan Efendinin
111/06 yanına gitmek ve onun ellerine yapışıp öpmek
111/07 geliyordu birdenbire kendini o kadar çaresiz hissetti ki oradan
128/14 bununla birlikte içinden gelen bir dürtü onu kendisine emredildiği
202/12 başlamıştı kabaran merakını yatıştırmak amacıyla içinden
202/13 gelen bir sese uyup el kimya işliğine giderek bir kavanoz demir
içine bir kurt düşmek: Kendisine zararı dokunacak bir durum meydana geleceğinden kuşkulananmak. [1]
034/12 ama içine bir kurt düşmemiş de değildi sanki cevabı
içine çekmek: Soluk almak. [1]
042/16 veren kokuyu sindire sindire içine çekiyordu gel gör ki
109/32 tüten aşın kokusunu içlerine çekerken midelerinden gurultular
içine kapanmak: Çevresindeki kişilerle ilgi kurmamak, duygularını kimseye açmamak. [2]
207/07 öğreniyorduk kardeşlerimizden ikisi bu yüzden içlerine
207/08 kapandı kollarını vücutlarına sımsıkı sarıp gün boyunca
231/27 ve mahcup bir zat olan tüccar gün be gün içine kapandı
içini çekmek: Üzüntüyle derinden soluk almak. [1]
172/24 kesilip bu kez içini çekmeye başladığında Aglaya
içini karartmak: Bunalıma veya sıkıntıya sokmak, endişeye düşürmek. [1]
196/15 insanın içini karartan bir odaya götürdüler odada yığınla
içler acısı: Çok acıklı, çok üzücü. [2]
070/28 herhangi bir madeni yüzeye kazara dokunanların halleri
070/29 içler acısıydı kolomborne topları nehre düşerken çıplak elle
idrak etmek: Akıl erdirmek, anlamak, kavramak. [1]
214/22 de ölmüştü de intikali geç olduğu için henüz idrak edemedi
iflas etmek: Bir kimse veya kuruluş için mahkeme kararıyla anaparasını yitirdiği açıklanmak, batmak. [2]
135/26 anda iflas ederler benim gibi casuslar da hata yapar
155/18 ve iflas etmenin tehlikesini kalplerinde defalarca hissetmiş
(bir kimseye, bir şeye) ihtiyaç duymak: O kimse veya şey gerekli saymak. [4]
063/24 hiçbir silaha ihtiyaç duymayan bir cengâverdi evet hiç kuşku
069/15 meçhul bir yöne gidecekti lağımciya ihtiyaç duyduğuna
176/19 ihtiyaç duymaz çok meraklanıyorsun biliyorum o yüzden
189/06 birine ihtiyaç duymaksızın sanki görüyormuş gibi Galata
ileri sürmek: Bir düşüncüyü veya tasarıyı önermek, serdetmek. [6]
028/22 ağır bir çuval taşıdığını ileri süren yeniçeri de onu başka
029/06 kesmez kıldığını ileri sürdüğü bir yakıyı on bir filuriye

047/14 ileri sürmesine rağmen Uzun İhsan Efendi oldukça
211/08 Bünyamin Hattakay olduğunu ileri süren kişinin son sözlerini
230/16 bildiğini ileri sürüyordu ona göre tüccar yanlış kişiyi uyandırmıştı
237/15 ileri süren bu adamın beni düşlediğini düşünüyorum
ilgisini çekmek: İlgisini, dikkatini ve merakını üzerinde toplamak, alaka duymak. [3]
033/15 insanların da ilgisini çekmişti Arap İhsan bağıra bağıra işte
119/06 Zülfıyar ve adamlarının ortasındaki kişi Bünyamin'in ilgisini
119/07 çekti Ebrehe'ydi bu
198/09 içinde Bünyamin'in ilgisini en çok çeken şey duvarları
ilham almak: Esinlenmek. [1]
145/11 ilham alıyorsun
insaniyet namına: "İnsanlığa yakışır duygulara uyarak" anlamında kullanılan bir söz.
[1]
043/30 kâğıt tomarını teslim edip bunları insaniyet namına Arap İhsana
inzivaya çekilmek: Toplumdan kaçıp hiçbir şeyle ilgilenmeyerek tek başına
yaşamak. [1]
156/31 inzivaya çekildi oradan açlık ve susuzluktan ölmeden önce
iple çekmek: Sabırsızlıkla beklemek. [3]
226/16 iple çekip yatsıdan sonra döşegine uzanarak dalıp gitmeyi
227/27 yatsıyı iple çekti ve döşegine uzandı ne var ki
231/31 iple çekiyordu
istavroz çıkarmak: Haç çıkarmak. [2]
050/26 perdelerini aralayıp hortlağa bakarak istavroz çıkarttılar
077/23 gömleğiyle deliği hemen tıkayan Vardapet istavroz çıkarıp
istifini bozmamak: Aldırış etmeyip durum ve davranışını değiştirmemek. [2]
025/27 çek şu dişi diye bağırды gel gör ki Kubelik istifini
025/28 bozmuyor kerpetenine bir türlü davranmıyordu mumcubaşı
098/08 Hınzıryedi hiç istifini bozmadan hançerine davranıp fısıldadı
istihareye yatmak: Girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını göreceği rüyadan
anlamak için abdest alıp dua okuyarak uyumak. [2]
044/05 istihareye yattığını ve rüyasında türlü sorunun çözümünü envaiçeşit
044/22 içerek istihareye ya da rüyaya yatması yeterliydi
isyan bayrağı çekmek: Karşı gelmek, başkaldırmak. [1]
071/14 paşaya isyan bayrağı çektiler fakat paşa onların ulufelerini
iş çevirmek: Gizli, dolambaçlı bir iş yapmak. [1]
227/01 olduğunu anlayabileceğim bu yüzden bana burada ne işler
227/02 çevirdiğini anlat sonra bana istediğin cezayı verebilirsin
iş çığırından çıkmak: Amacından saparak düzeltilmesi güç bir durum almak. [1]
168/17 başladıklarında iş çığırından çıktı fedailer kumarbazlarla
iş işten geçmek: Bir işi gerçekleştirme imkânı kalmamış olmak. [2]
156/09 ama bu esnada iş işten geçmiş olurdu seksen deve yükü
170/33 götürürken durumu fark etti ama iş işten geçmişti yapıştırmaktan
işi bozmak: Yapılan anlaşmayı, verilen sözü tutmamak. [1]
189/18 izleyen kâşif işleri bozdu meyhanedeki herkese hitaben
işi yolunda gitmek: İş düzenli ve istenilen biçimde yürümek. [1]
144/19 ise adamların yaptığı işlerin yolunda gidip gitmediğini inceliyor
işin içinde bir iş olmak: "Bir işin içyüzü başka" anlamında kullanılan bir söz. [1]

096/12 paşa oğlu sevgilisinin durumunu görünce işin içinde bir
096/13 iş olduğunu anladı ve adamın apış arasını yoklayınca onun
işin içinden çıkamamak: Başaramamak, sorunu çözümleyememek. [2]
202/27 birleştirmek için düşünce gücünü seferber ediyor ama işin
202/28 içinden bir türlü çıkamıyordu teşkilatın girişinde zeminin
149/16 de işin içinden çıkamadı sonunda ona
işine gelmek: Çıkarına, amacına, düşüncesine uygun olmak. [1]
039/17 ayı her zaman ortadaydı ve bu da oğulun pek işine gelmiyordu
izi silinmek: Ortadan yok olmak, kaybolmak. [1]
164/31 izi silinen memurların hali ise bir başkaydı bu adamların
izini kaybettirmek: Bir kimse hakkında bilgi alamamak. [1]
125/32 çıkmadan izini kaybettirmek için Karaköy kapısından girip
kabir azabı çekmek: İslam inancına göre öldükten sonra mezarda azap çekmek. [1]
085/11 başlara kayıtsızca baktılar kabir azabı çeken ölülerin inlemelerini
kaçamak yapmak: Hoş görülmeyen şeyi gizlice ara sıra yapmak. [1]
024/02 meyhanelerine kaçamak yapması balyosun sabrını taşırdı
kadidi çıkmak: Çok zayıflamak, bir deri bir kemik durumuna gelmek. [1]
108/06 olsun erkeklerin hemen hepsinin kadidi çıkmış burunları
kadrini bilmek: Değerini bilmek, yararlanmak. [2]
167/11 karşısında kendi kadrini bildirmek için kumarhanesini tam
058/17 kıvrım kıvrım kıvranan ahaliye böylece kendi kadrini bildirmiş
kafa yormak: Bir iş, bir konu üzerinde çokça düşünmek. [1]
103/05 üzerinde kafa yormaya devam edecekti teşkilata zoraki
kafası karışmak: Önceki bilgi ve düşünceleri altüst olmak. [4]
180/28 gerçekleştirmek için de boşluk gerekir kafan iyice karıştı
184/08 Bünyamin'in kafasının iyice karıştığını anlayan Ebrehe'nin
197/22 incelemeye verdiği kafası iyice karışmıştı önce zehirli
199/20 durum da kafasını adamakıllı karıştırıyordu günler geceler
kafası takılmak: Zihni bir şeyle sürekli olarak uğraşmak. [3]
045/11 başka hiçbir şeyin varlığını ispatlayamazdı sonunda kafasına
045/12 takılan bu pürüzü halletmek için rüyaya yatmaya karar
199/17 adam yaşıyordu günlerden bir gün bu adamın kafasına bir
199/18 soru takıldı ve yemeden içmeden kesildi çünkü gözlerini
200/20 cahil adamın kafası bir noktaya takılmıştı bu yüzden
kafasına girmek: Bir düşünce aklına uygun gelmek. [1]
090/31 ve ızdırap fikirlerinin kafalarına girmesine izin vermiyorlardı
kafasına koymak: Kararını önceden vermiş olmak, önceden şartlanmak, bir şey
yapmaya kesin karar vererek zamanını beklemek. [2]
044/11 bir dünya haritası yapmayı kafaya koyan Uzun İhsan Efendi
160/06 küstahlığını görünce onun gözünü boyamayı kafasına koydu
kafasından çıkarmak: Bir şeyi unutmak veya ondan vazgeçmek. [1]
198/18 kafasından çıkacak gibi değildi delikanlı bu yüzden kendini
kafasını dinlemek: Zihni yoran sorunlardan uzak kalmak. [1]
056/18 verdi böylece hem kendisi az da olsa kafasını dinleyecek
kafasını karıştırmak: Önceki düşüncelerini altüst etmek. [3]
146/02 kafasını iyice karıştırıp kendi karanlık gölgesini
148/10 açıklamalarıyla kafasını karıştırdığı delikanlıyı üstelik bir

149/13 Ebrehe'ye baktı kafası iyice karışmıştı duvarsaatine
kafasını kırmak: İyice dövmek, pataklamak. [1]
213/18 bana bu saati veren adamın kafasını kırmazsam bana da
kafasını kurcalamak: Zihnini meşgul etmek, düşündürmek. [1]
202/11 boşluktan yarattığı para kafasını kurcalamaya
kafasını toplamak: Sağlıklı düşünebilir olmak. [1]
128/25 soluk soluğa kuytu bir yere sinip kafasını toplamaya çalıştı
kafayı bulandırmak: Önceki düşünceleri altüst etmek, değiştirmek. [2]
149/04 yol açıp kafasını bulandırmaya devam ediyordu biraz
190/19 ikide bir Kafa bulandırıyor
kahır çekmek: Uzun süre sıkıntıya katlanmak. [1]
039/04 sokak dolaşip ayı oynatan bu adamcağızın çektiği kahır yaşı
kahkaha tufanı kopmak: Birdenbire toplu olarak kahkaha atmak. [1]
191/08 haydi bana eyvallah deyiverince bir kahkaha tufanı koptu
kaleme almak: Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak. [4]
023/14 ama padişah sert bir dille kaleme alınan bu evrakın muhtevasından
045/02 dille kaleme alınmış eseri okudukça Rendekâr'ın şüpheyi
109/21 kaleme aldığı belirten bir şiiri bestelemesi için kulağı hassas
198/21 şeyden arıtıp yeniden ve yeniden kaleme aldı fakat ne yapıp
kan gövdeyi götürmek: Çok kan dökülmek. [1]
081/31 kan gövdeyi götürüyordu üç kola ayrılan süvarilerden
(birine) kan kusturmak: Çok eziyet çektirmek. [1]
116/27 dilencilere kan kusturmaya başlamıştı âmâları çelmeyle yere
kan revan içinde kalmak: Her yanı kana bulanmak. [1]
020/30 halatını germeye kalksa bu el kan revan içinde kalırdı
kan ter içinde: Çok terli, yorgun ve perişan bir durumda. [1]
174/26 dehlizi geçtiğinde kan ter içindeydi hatta bu kararlı ve aceleci
kana susamak: Öldürme hırsı duymak. [1]
188/02 ve kana susamış vahşilerle dolu adalara haritaya bakmadan
(bir şeye) kanaat getirmek: Kanmak, akli yatmak, inanmak. [2]
165/02 kanaat getiriyordu bazısı ise eli uğurludur diye yanlarında
199/25 artık kesinlikle kanaat getirdi buna göre ölümler nasıl
kanı donmak: Donakalmak, çok şaşırarak. [4]
101/27 kanı dondu ses o kadar bet zerafetten o kadar yoksundu
084/19 gördükleri Bünyamin'in kanını dondurdu paslanmış
088/26 aklına gelen bir düşünce delikanlının kanını dondurdu şu
212/08 insanın kanını donduracak kadar ağır ve katmerli zılgıt çekip
(bir yere) kapağı atmak: Sıkıntısız, rahat bir yere sığınmak, kaçıp kurtulmak. [4]
024/33 bu parayla kapağı atamadığını söylüyordu oysa topu topu
039/15 sona ermesine sebep olup asıl sahibinin sıcak yatağına kapağı
039/16 atıyordu çünkü baba oğul ve ayı aynı yatakta yatarlardı
114/13 olduğundan cemaat dağılmadan çok önce kapağı dışarı atmak
(birinin) kapısını aşındırmak: Yanına çok sık gitmek. [1]
044/08 kadınlar yılmadan usanmadan adamın kapısını aşındırıp
kapıya dayanmak: Bir şey elde etmek için bir yeri. [3]
043/03 cellatları kapıya dayanmadılar
028/06 ve az sonra evine gelip ne haltlar yediğini görmek için kapısına

028/07 dayanacaklardı Kubelik'in eli ayağına dolaştı bu defaki
116/19 kaymakçıların kapısına dayanıp haraç istiyordu çetesiyle
karanlık çökmek: Hava kararmak. [4]
040/29 geride bırakıp karanlık çökünceye kadar kırlarda yürüdü
161/08 vardı ve karanlık çökmek üzereydi atlarını mahmuzlayarak
201/19 çok kolay buradan gücün yettiği kadar uzaklaş ve karanlık
201/20 çöktüğünde kuzeye dönüp bağır onun adını söyle sana
201/29 karanlık çöktüğünde ıssız bir ovaya geldi gökte bir tek
karar kılmak: Birçok şeyi deneyip birini seçmek. [2]
096/21 dilencilikte karar kıldı yüzüne ve bedenine balmumu
162/14 kendisi en sonunda iri yarı ve al yanaklı bir kadında karar
162/15 kıldığında delikanlının için için ağlayan bir kıza baktığını
karar vermek: Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak. [29]
024/06 karar verince olan oldu meyhaneden çıktığında sarhoş kafayla
026/25 leşini teşrih etmeye karar verdi gördüklerini üç maşrapayı
030/03 meyhanelerde aramaya karar verdi
035/05 için Öküz Geçidinde şarkiyyat tahsil etmeye karar verecekti
041/15 maharetine uygun bir işte çalıştırmaya karar verdi samandan
042/08 içine sokup eve götürmeye karar vermişti gömleğin içindeki
045/12 takılan bu pürüzü halletmek için rüyaya yatmaya karar
045/13 verdi şişedeki yeşil uyku şurubundan bir bardak suya yedi
047/18 için babasının uyku şerbetinden içmeye karar verdi
051/27 gereken kişiyi nasıl seçmesi gerektiğine bir türlü karar
051/28 verememişti çünkü bu dindar adam rahiplerin hiçbirine
051/31 bir sınav yapmaya karar verdi en çilekeş dolayısıyla en dindar
056/17 mahalle mektebine yazdırıp hocanın başına bela etmeye karar
056/18 verdi böylece hem kendisi az da olsa kafasını dinleyecek
064/11 onda bir vergi almaya karar verdiler geçti geçti kim geçti
074/29 sonunda kayanın etrafından dolaşmaya karar verdiler
075/32 karar verdi merdivenle bir iskele kurup bu kez tavanı
076/17 paşaya anlatıp ondan muhafız istemeye karar verdi
087/11 için hafızasını kaybetmiş numarası yapmaya karar verdi
107/07 unutmamasını tembih ettiği bir ismi hatırladı karar verip
119/22 bile değer taşımadığına karar verdi hürmeten yerinden
120/17 bilemedi bu yüzden efendisine ev sahipliği taslamaya karar
120/18 verdi
121/05 karar verdi
126/16 Kasımpaşa mezarlığına bakmaya karar verdi hava kararmaya
136/11 karar verdi ertesi sabah tutukluyu huzuruna çağırıp ona
138/33 bu kez kendi çıraklarına ve kalfalarına uygulamaya karar
139/01 verdi teşkilat üyeleri dairenin çapına olan oranını 666
140/03 hem orduyu hem de imparatorluğu yönlendirmeye karar
140/04 verdi bunun sonucu hemen görüldü hattatların taklit ettiği
140/12 yine sınavla seçmeye karar verdi
174/12 uzun düşünmesine rağmen karar vermekte zorlanıyordu o
199/22 da görülebilen bir şey olduğuna karar verdi hele hele
213/11 böylece levyelerle menteşeleri sökmeye karar verdiler

232/22 inmeye karar verdi hanın tahta merdivenlerinden yalınayak

karşı gelmek: Başkaldırmak. [3]

064/18 saptanacak ve bu kanunlara karşı gelen oyunbozanlar cezalandırılacaktı

112/19 fermana karşı geldiği için tutuklandığında atıldığı zindana

154/28 bu sanki bedenindeki gücün sahibi kendisi değildi ve karşı

154/29 gelemeyeceği bir şey belki de ona yorulmasını emretmişti

karşı karşıya gelmek: Birden karşılaşmak. [1]

057/18 bir bostanda karşı karşıya gelir sesi en gür talebenin çektiği

karşı karşıya olmak: Yüz yüze gelmek. [1]

191/14 büyük bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu söylemişlerdi

karşılık vermek: Cevap vermek, yanıt vermek. [3]

040/05 karşılık veriyordu kısacası oğul nezdinde baba ve

062/29 başlarına isabet etti onlar da taşla karşılık vermek istediler

173/29 delikanlının ihtarına okkalı bir küfürle karşılık verince olan

(birini) karşısına almak: Birinin düşünce ve tutumuna katılmadığını belli etmek. [1]

098/17 anlayan kadı Hinzıryedi'yi karşısına alıp onu bu işi

kaşla göz arasında: Kimsenin sezmesine imkân vermeyecek kadar kısa bir zaman içinde, çok çabuk. [2]

114/10 kâğıtları kaşla göz arasında ilk sıraya dağıtıp bir ikincisine

190/25 yapışıp olup biteni kaşla göz arasında sır veriyormuşcasına

katıla katıla ağlamak: Aşırı derecede ağlamak. [1]

155/06 delikanlı katıla katıla ağlamaya başlamıştı sedire kapanıp

katıla katıla gülmek: Aşırı derecede gülmek. [2]

169/08 gibi oluyordu adam yere yuvarlanırken Ebrehe katıla katıla

169/09 gülmekteydi hatta geçirdiği onca şoka rağmen Zülfıyar bile

kavga çıkarmak: Kavgaya neden olmak. [1]

029/02 kavga çıkarması kaçınılmazdı

kazık atmak: Aldatmak, kazıklamak. [1]

230/12 sonraki günler uyuyabildi sihirbazın kendisine kazık attığını

kendi kendine: Kendi başına. [1]

045/25 yüzünü gördü kendi kendine düş görüyorum dedi düş

kendine (herhangi bir şeye) ... süsü vermek: Gerçeğe aykırı olarak kendisinde veya herhangi bir şeyde üstün bir nitelik ve değer varmış gibi göstermek. [1]

114/07 kovmaktı yine de delikanlı kendisine ibadet edermiş süsü

114/08 vererek içeri girip duvar kenarında bir yer kapabilir secde ettikleri

kendini alamamak: İstemeyerek bir işi yapma durumuna girmek. [1]

098/15 bile vuku buldu fakat iptilasından kendini alamıyordu

kendini koyuvermek: Kendine özen göstermemek, kötümser olmak. [3]

053/03 iyice rahatlayayım diye düşünerek kendini iyice koyuverdi

127/01 bu sözleri işiten Bünyamin kendini iyice koyuverip hüngür

172/17 kızın yanında kendini koyuvermemek için mücadele ederken

kendini tutamamak: Bir durum karşısında sessiz ve heyecansız kalamamak. [1]

172/21 Ağlaya'nın elini elinde hisseder hissetmez Bünyamin kendini

172/22 tutamadı ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı eğildi ve

kendini yiyip bitirmek: Kendi kendini yemek. [1]

039/08 itibar etmediği için kendini yiyip bitiriyordu ihtiyara canıgönülden

kesip biçmek: Parçalamak, doğramak, ameliyat etmek. [10]

026/29 kesip biçmek büyük günahı fakat bilme tutkusu
027/12 eli kesip biçerek kasları bağları damarları ve kemikleri
039/08 itibar etmediği için kendini yiyip bitiriyordu ihtiyara canıgönülden
043/19 Kubelik'te de vardı üstelik bedenleri kesip biçmeye pek hevesli
052/02 kapatılacak ve kırk gün boyunca hücrelerinde en az yiyip içen
052/20 çıkıyor Tophanedeki meyhanelerde yiyip içiyor ve yine tünelden
088/07 yüzleri kesip biçerek korkutucu bir çehreye dönüştürdüğünü üstelik
120/21 öyle bir şeyler yiyip içmeden gitmek olmaz izinle sana
123/23 sekiz yüksek görevlinin o gece kesip dazladıkları kellelerini
163/08 ve evinde bir cesedi kesip biçerken yakalandığını öğrendi
(birinin) keyfini kaçırmak: Üzmek. [1]
058/03 keyiflerini adamakıllı kaçırdı bu yüzden kıraathanelerde
kılıktan kılığa girmek: Giysi değiştirmek. [1]
140/26 hazırlattığı belgeler ve kılıktan kılığa giren becerikli casuslar
kıraat etmek: Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okumak. [1]
056/10 yüz altmış yıldır aralıksız kıraat ettiği Kur'an'ı vecd içinde
kıskıvrak yakalamak: Kurtulamayacak veya çözülemeyecek biçimde tutmak, sımsıkı tutmak. [1]
025/20 çekiyordu gecelerden bir gece birkaç yeniçeri onu kıskıvrak
025/21 yakaladı ve doğruca mumcubaşının huzuruna çıkarıldı
kısmeti açılmak: Kazancı artmak, bolluğa ermek. [1]
158/15 karşılığı olan harfleri bulup okuduğunda kapalı kısmetinin
158/16 nasıl açılacağını öğrenecekti
kıvama gelmek: Kıvamını bulmak. [1]
220/16 başlamış kazanlar dolusu hoşaf çoktan kıvama gelmişti
kıvrım kıvrım kıvrınmak: Yalvarma, sıkıntı vb. bir sebeple çok kıvrınmak. [1]
058/17 kıvrım kıvrım kıvrınan ahaliye böylece kendi kadrini bildirmiş
kol gezmek: Dolaşmak. [1]
157/11 gökyüzünde kol gezerek talih seyyarelerini kararttığını düşünüyor
kolaçan etmek: Çevrede olup biteni anlamak amacıyla dolaşmak. [1]
032/13 gibi yuvalarında fırıl fırıl dönüyor sağı solu kolaçan ediyordu
(birinin) koluna girmek: Kolunu birinin koltuğu altından geçirmek. [3]
048/26 iki kişi Uzun İhsan Efendinin koluna girmiş dizleri
127/10 hüngür hüngür ağlayan delikanlı koluna girdiği babasıyla
175/23 Bünyamin'in koluna girip
kopup gelmek: Uzak bir yerden ayrılarak gelmek. [2]
030/09 Erganunlu kiliseden kopup gelen nağmelere karışıyor yollar
232/14 çakmıyordu o esnada gökyüzünden kopup gelen bir yıldırım
korktuğu başına gelmek: Düşünülen kötü durum gerçekleşmek. [1]
029/14 tan sökülümüne kadar orada durdu sonuçta korktuğu başına
029/15 geldi Arap İhsan bir veledin kulağına asılmış omuzunda
korkuya kapılmak: Korku düşmek. [2]
029/17 korkuya kapılan Kubelik topallaya topallaya evine döndü
082/20 ve çoğu düştü Bünyamin korkuya kapılmıştı bacağından
köşe bucak: Göz önünde olmayan, ikinci, üçüncü derecedeki yerler. [1]
129/14 onu köşe bucak aradığını anlattı gelgelelim şarap kendisini
kötülük yapmak: Kötü davranmak, zarar vermek. [1]

171/29 merak etme dedi sana bir kötülük yapmayacağım
kulağına fısıldamak: Çok alçak ve hafif bir ses tonuyla kulağına eğilip bir şeyler söylemek. [6]
014/10 sanki büyük bir sır veriyormuş gibi adamın kulağına
014/11 fısıldadı ancak derin uykusundan uyanır gibi olan arkadaşı
103/31 gibi kulağına eğilerek şunları fısıldamıştı
145/10 biri bu sözleri kulağına fısıldıyor gibi kim bilir belki de birinden
154/17 sanki birisi kulağına fısıldamıştı kendisine yol gösteren
216/25 değildin o küstahça sözlerini de sanki biri kulağına
216/26 fısıldıyor ve benimle adeta alay ediyordu sanki benim onların
236/29 bununla birlikte arada bir senin kulağına karakterinle bağdaşmayacak
236/30 sözler fısıldamadan edemedim çünkü düşler
kulağına küpe olmak: Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak. [1]
230/27 tüccar bu olayın kulağına küpe olmasını söyleyen sihirbazın
kulak asmak: Önem vermek, dinlemek. [1]
102/32 hemen hemen hiç kimse onun emirlerine kulak asmamaya
kulak kabartmak: Belli etmemeye çalışarak dinlemek. [3]
028/28 birkaç demkeşin lakayıt konuşmasına kulak kabartmıştı adamın
076/23 yatağanlarına davrandılar kulak kabarttıklarında toprağın
205/16 kesildiğinde Bünyamin yeniden kulak kabarttı
(bir şeye) kulak vermek: Değer vermek, önemsemek. [1]
156/25 aksakallı pîr gaflet anında şeytana kulak verdi ve kendisini
kumar oynamak: Ortaya para koyarak talih oyunu oynamak. [1]
165/17 Ulahı gördüler burada mano toplanmıyordu çünkü oynanan
165/18 kumara Gazanfer kalfası vasıtasıyla bizzat katılıyordu
kuvvetle muhtemel: Büyük olasılıkla. [2]
110/22 olması kuvvetle muhtemeldi fakat onun bu düşüncesi
125/14 ki onun parçalanmış yüzünü görmüştü kuvvetle muhtemel
küçük dilini yutmak: Şaşırarak, donakalmak. [1]
160/26 küçük dilini yutacaktı oda tabandan tavana kadar parayla
küfür savurmak: Küfretmek. [2]
015/01 savurmayı âdet edindiği gümrükçübaşının erkekliğine
167/07 ihtimali diğer sayılar kadardı Gazanfer küfürler savurarak
kül etmek: Yakmak, kavurmak. [1]
112/12 saç kirpiği ve kaslarıyla birlikte kül etmişti ama o
kül olmak: 1) Bütünüyle yanmak; 2) *mec.* Varını yoğunu yitirmek. [2]
056/25 ayakta kalır diğer evler gibi yanıp kül olamadıklarından
112/07 sakalıyla birlikte malı mülkü de yanıp kül olmuştu sefil perişan
kül yutmak: *argo* Kurnazca yapılan bir oyuna düşmek, aldatılmak. [1]
166/27 gördüler fakat Ebrehe kül yutacak adam değildi
küplere binmek: Çok öfkelenmek. [3]
017/31 yırtmaya başladı küplere binen Arap İhsan çocuğu çırpı gibi
057/13 söz konusu zata tebliğ eden çocuk öfkeden küplere binen
167/14 alıp onu teselli etmeye kalkışınca Ebrehe küplere bindi
lakap takmak: Bir kimseye onun bir özelliğini belirtecek bir ad vermek. [1]
106/30 pek önemi yok dedi bizler aramıza katılanlara lakap takarız
lanet etmek: İlenmek, kötülüğünü istemek. [2]

089/25 açan o uğursuz kara paraya lanet etti kiraathaneden çıktıktan
158/02 verilen Gazanfer böyle düşünmüyordu kasabaya lanet eden
(birine) mal olmak: Bir şeye bir değer karşılığında sahip olmak. [2]
112/20 yıldırım düşmüş ve binanın onarımı 17000 akçeye mal olmuştu
140/28 canlarına mal olurlarsa olsunlar elinde tuttuğu gücü
maruz kalmak: Bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak. [8]
014/30 görevden alınmak tehlikesine bu yüzden maruz kaldığını
029/16 sandığıyla Galata'ya geliyordu maruz kalacağı şeylerden
095/06 kollukçuyla doldurursa doldursun hırsızın gadrine maruz
095/07 kalıp her sabah kapısının önüne toplanan insanların ağlayıp
107/16 arasında vaktiyle bir yangına maruz kaldıktan
120/13 bakışlarına uzun süre maruz kalmak onu canından bezdirirken
143/06 kaçan bir lokma yüzünden maruz kaldığı boğulma
167/08 maruz kaldığı bu muameleden çok gücendiğini kendisinin
masal okumak: İnanırcı olmayan, oyalayıcı sözlerle kandırmaya çalışmak. [1]
013/17 yangın gözcüleri tarafından okunan bir kurt masalı olduğu
maymun gözünü açtı: Geçen bir olaydan ders alındığını anlatan bir söz. [1]
041/31 akşama doğru maymun gözünü açtı ama o an gördüğü
maymun iştahlı: Sevgi ve eğiliminde kararlılık bulunmayan, bugün şunu, yarın ötekini
beğenen. [1]
043/06 başladı bu kez maymun iştahıyla uzak ülkelerden türlü
mayna etmek: Herhangi bir şeyi halat ve palanga aracılığıyla denize veya yere
indirmek. [1]
016/33 manivelasıyla oynayıp demiri mayna eden de kurtulduklarında
medet ummak: Yardım beklemek. [1]
109/22 arkadaşlarından medet umuyordu yedi çocuklu dilenci
merak salmak: Bir şeyi edinme, yapma veya onunla uğraşma isteğine kapılmak, bir
şeye eğilim duymak. [1]
141/26 merak saldı Aristatalis'in Fiziki elinden düşmüyordu
merakını uyandırmak: Merak etmesine sebep olmak, meraklanmak. [1]
090/19 bütün bu sorular onun hiç mi hiç merakını uyandırmıyor
merdiven dayamak: İleri bir yaşa yaklaşmak. [2]
015/21 öpen levent ellisine merdiven dayamış o muhteşem külhanydi
074/01 ellisine merdiven dayamış lağımçı çok geçmeden soluk soluğa
metelik vermemek: Değer ve önem vermemek, umursamamak, aldırış etmemek. [1]
039/13 gibi raks ediyordu böylece hem hain evlada metelik vermediğini
(birine) meydan dayağı çekmek: Herkesin içinde veya çok dövmek. [1]
017/09 kuru çocuğa meydan dayağı çekemeyen Arap İhsan'ın ganimetteki
meydan okumak: Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya
yarışmaya çağırmak. [2]
014/25 alt gözkapasını parmağıyla aşağı çekip meydan okurcasına
018/11 çıkıp yerçekimine meydan okuyacak kadar eğri büğrü çekül
meydana çıkmak: Ortaya çıkmak, görünmek. [1]
019/31 meydana çıktı yaptıkları onca gürültüye rağmen yukarıdaki
meydana gelmek: 1) Olmak, oluşmak; 2) Ortaya çıkmak. [12]
099/05 havaya kaldırdı ancak tam bu sırada meydana gelen birkaç
146/16 meydana geliyorsa aynı şekilde zaçyağı da kibritten meydana

146/17 gelir ve ipliğin yünden meydana gelmesi gibi kibrit de
146/21 öyleyse üzerindeki elbise nasıl ki yünden meydana geliyorsa
146/22 içinde yaşadığımız dünya da var olmayandan meydana
146/23 geliyor işte biz buna yaratılmamış olan diyoruz
147/15 ben kendisinden Dünyanın meydana geldiği asıl boşluğa
176/07 harfler köşeli ve dik hatlardan meydana geliyordu yazıları
182/23 herhangi bir durumda meydana gelen değişiklik olarak tanımlarsak
183/07 karşı hareket meydana gelir böylece zaman tersine akmaya
200/10 iyi dinle üzerindeki cübbe nasıl ki yünden meydana geliyorsa
200/11 müzik de aynı şekilde sessizlikten meydana gelir işte
207/22 ayrı düzenekten meydana geliyordu bunlardan ilki bir
meydana getirmek: olmasını sağlamak, oluşturmak. [6]
147/07 tulumlarla boşaltarak boşluğu meydana getirdi böylece
147/13 ama doğru bununla birlikte böylece meydana getirilen
177/24 sonra şimdi gördüğüne benzer bir yazı meydana getirdiler
183/05 bir şeyi karşı hareketi meydana getirir bu durumda saatin
193/23 taşınarak on yirmi otuz kulaçlık tepeler meydana getiriliyor
208/12 yazılarını meydana getirebilirler
mideye indirmek: Yemek içmek. [6]
041/28 afyon macununun hepsini mideye indirdikten bir süre
079/30 bir kuzu budunu mideye indirdiğinden karnı
104/21 gün koca bir tepsi dolusu domuz kokoreçini mideye indirirken
118/06 fıçı şarap içerken bu mekruh hayvanın etini mideye indirdiği
118/12 Hinzıryedi hayatı boyunca mideye indirdiği onca domuzun
121/08 yemekleri mideye indirirken artık nasıl bir talihin eseriye
mola vermek: Süren yolculuğa, yürüyüşe veya çalışmaya, dinlenmek amacıyla bir süre ara vermek, oturup dinlenmek. [3]
040/30 gece olunca bir ormanda mola verip battaniyeyi yere serdi
087/14 bir yerde mola verdiklerinde Zülfiyar topallayarak gelmiş
126/01 bir kahve içmek için mola verdi duvara sırtını dayayıp
moralini bozmak: Bir kimsenin ruhsal yönden direnme gücünü azaltmak, sarsmak.
[1]
070/23 on beş gündür sıcak yemek yemeyen askerlerin morallerini
070/24 bozup sınırlarını iyice gerdi kulaklara ve bıyıklara dokunmak
muradına ermek: İsteğine kavuşmak, dileği gerçekleşmek, arzusu yerine gelmek. [2]
031/14 hayvanlardan biri muradına erdi kendisini takip eden
230/24 babanın isteğini yerine getirince muradına ermiş ama gerdeğe
musallat etmek: Birini, bir başkasının başına bela etmek. [1]
057/22 iki üç akçe verip rakiplerine musallat etmeleri duyulmadık bir şey değildi
musallat olmak: Birini sürekli rahatsız etmek, birine sataşmak, peşini hiç bırakmamak. [2]
041/27 afyon kutularına musallat oldu ne var ki anberle tatlandırılmış
043/07 mallar getiren gemilere musallat oldu bir amiral şapkası
mümkün olmak: İmkân bulunmak. [6]
127/17 düşlere dokunmak mümkün olabilir mi
138/15 bilmeksizin şifreli metinlerin hiçbirini okumak mümkün
138/16 olamazdı

140/18 bağılılığını sunmaya gerek görmedi zaten mümkün olsa bile
209/23 mümkün olduğu kadar az bir kayıpla yenilip verimsiz toprakların
217/19 mümkün olduğu kadar uzatmak istediği her halinden
237/19 öpmeyi çok isterdim ama düşlere dokunmak mümkün
237/20 olabilir mi sana bu yüzden hem çok yakın hem de çok
nabız atmak: Kalp vuruşu sürmek. [1]
051/02 hekim derin bir soluk alıp hortlak falan değil nabız
051/03 atıyor zavallıyı diri diri gömmüşler dediğinde palalar indi
nam salmak: Ününü her yana yaymak. [3]
013/13 diye nam salmış bu heybetli yapının tepesinde yalı
027/02 karıştırıyorlardı bunlar arayıcılar adıyla nam salmış bir
035/12 yedi sütunu adıyla nam salan bir eserin yazarına bu kâğıdı
nara atmak: Yüksek sesle uzun uzun haykırmak. [1]
080/20 ile atılan naralar ve feryatlarla inliyordu birkaç yeniçerinin
nasıl olsa: Her durumda, er geç. [8]
033/26 Frenk lisanına vâkıf olan Kubelik nasıl olsa üç güne kalmaz
053/02 pisiğe bakıyordu o ise nasıl olsa her şeyi kaybettim bari
110/05 dilencinin pisi bitlisi makbul olduğu için işlerin nasıl olsa
113/32 okuyacak o sırada dinî duygulara garkolduğundan nasıl olsa
135/23 de nasıl olsa saygı göreceklerini tehlikeye düşmeyeceklerini
143/31 nedenlerini ortadan kaldırmaktı nasıl olsa henüz vakti
213/23 nasıl olsa dışarıdan sizi duyamazlar
216/15 çünkü nasıl olsa elimdeydin ve benim için neredeyse o
nazar değmek: Göz değmek. [2]
014/28 bahanesiyle aslında onun kente nazarını değdirerek ahşap
074/13 bitirmeden Bünyamin'in kazması bir kayaya çarpınca nazar
074/14 değdiğine hükmetti kayayı delemeyeceklerine göre toprak
ne de olsa: "Ne denli eksiği, kusuru olursa olsun, böyle olmakla birlikte" anlamında kullanılan bir söz. [1]
219/11 ölüyü sen yıkayacaksın dedi ne de olsa onun hayatını
ne olur ne olmaz: Her ihtimali düşünmek gerekir□ anlamında kullanılan bir söz. [2]
019/06 bu kumral bıyıklı ve iri gözlü delikanlı ne olur ne olmaz diye
040/16 görünce onu bir tür insan sanmış ne olur ne olmaz sakalına
ne olursa olsun: "Her durumda, olumlu veya olumsuz bütün şartlarda" anlamında kullanılan bir söz. [2]
088/32 ne olursa olsun babası büyük bir tehlike içinde olmayacak
ne var ki: Aralarında aykırılık bulunan cümleleri bağlamaya yarayan bir söz, ama, fakat, lakin, gelgelelim. [26]
013/15 ulu dağı seçtikleri söylenegelmiştir ne var ki bu şayanın
016/22 ve minel garaib ibarelerini dövdürmüştü ne var ki yirmi gün
020/22 ne var ki bu miskin yeğen değil Dünyanın haritasını
022/26 ne var ki sabah olup da gece görüldüğü söylenen düşler
024/11 ama hiç kimseyi inandırmayı başaramadı ne var ki onun
041/27 afyon kutularına musallat oldu ne var ki anberle tatlandırılmış
082/30 yerleştirmeye çalışıyordu ne var ki peşlerindeki
084/07 ne var ki her ikisi de bu duruma şaşırılmış görünmüyordu
090/04 gerektiğini kestiremiyordu ne var ki yapılması gereken ilk

096/09 yatırdılar ne var ki halvet sığağından yüzündeki balmumu
104/14 ne var ki bu bir yanılısamaydı çünkü o uğursuz gün
106/03 ne var ki Hinzıryedi Uzun İhsan Efendiyi orada burada
149/23 her şeyi merak etmeni anlayışla karşılıyorum ne var ki
153/07 Zülfıyar hâlâ sayıyı hesaplama peşinde ne var ki daha çok
153/23 hemen bırakmayacağımı biliyorsun ne var ki teşkilatta canının
160/17 ne var ki Bünyamin'in fazla iştahı yoktu yiyecekleri
173/25 zavallının suratında şaklattı ne var ki bu darbe hırsını
175/17 belirmişti ne var ki Büyük Efendi belirsizliğin kandırılmayı
180/02 belirsiz olduğunu biliyorum ne var ki bunları şimdiye kadar
199/27 iyi göremezlerdi ne var ki uyku ölümün kardeşi olduğu
212/26 da yetişkin dilencilerden sopayı yiyorlardı ne var ki Zülfıyar
227/27 yatsıyı ipe çekti ve döşeğine uzandı ne var ki
227/31 günler de devam edince bir hekime gitme kararı aldı ne var ki
230/15 ne var ki sihirbaz parayı geri vermedi çünkü işin aslını
231/19 uyuyup uyumadığını denetlemeyi huy haline getirdi ne var ki
237/03 ne var ki ben kendimle ilgili bazı meseleleri hâlâ çözebilmiş
ne var ne yok: Olanların bütünü. [2]
201/01 dünya da ne var ne yoksa hepsini evet hepsini satın almasını
213/26 kırarak ne var ne yoksa talan etmeye başladılar kapının
ne yapıp etmek: Her çareye başvurup, bir yolunu bulup. [4]
054/01 takımında bir eksiklik varsa ne yapıp edip bir adam bularak
098/10 Hinzıryedi o günden sonra ne yapıp ettiyse de kendisinin
114/17 sorumlusu Bünyamin olacaktı o yüzden ne yapıp edip
198/21 şeyden arıtıp yeniden ve yeniden kaleme aldı fakat ne yapıp
198/22 etse bir heceyi uzatamıyor feilundan failuna geçemediği
ne yazık ki: Üzülerek belirtelim ki. [2]
105/09 incelediğinde hayal kırıklığına uğradı ne yazık ki beklediği
236/17 şimdi elinde tuttuğun garip kitabı verdim ama ne yazık ki
neden olmak: Bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak. [6]
018/22 adamakıllı bükülmesine neden oldu sonunda Kürkcü
081/05 neden oluyordu toprak yine titremeye başlamıştı herhalde
083/09 fakat bu hareketi dengesinin bozulmasına neden olunca
104/13 ve özellikle sabahları onun terlemesine neden oluyordu
144/04 Ebrehe'nin onu sevmesine neden olan küstahlığı ortadan
194/11 birbirine vurmasına neden olmuştu birdenbire artık Efrasiyab
nefes almak: Havayı ciğerlerine çekmek, soluk almak. [4]
054/15 ikram edilen kahveyi içerken her nefes alış verişinde
085/14 kazmayı bırakıp derin bir nefes aldı bir elması bulmaktan
174/21 derinliklerine dalacakmış gibi derin bir nefes aldı kararını
234/08 nefes almaya başladı o esnada apış arasını kaşımayı da ihmal
nefeslerini tutup beklemek: Heyecan, merak veya endişeyle sonucu izlemek. [1]
076/26 için bir karşı lağım kazılmaya başlanmıştı nefeslerini
076/27 tutup beklemeye başladılar buldukları yerde duyulan
neye uğradığını şaşırmaq: Ansızın üzücü, sıkıcı, neşeli, güzel veya hoş bir durumla karşılaşmak. [1]
201/26 cahil adam neye uğradığını şaşırmış ve işin kötüsü yatıştır

nişan almak: Bir hedefi vurmak için ateşli silahlara gerekli doğrultuyu vermek, gezlemek. [2]

016/28 hazırlamaya giriştiklerinde nişan almayı olanaksız kılacak
182/06 nişan aldıkları düşmanlarının onlar tetiğe basar basmaz

not düşmek: Not yazmak. [1]

026/27 yanına notlar düşüyordu canlıların bedenleri olağanüstüydü

not etmek: Not olarak yazmak, kaydetmek. [1]

158/14 dikkatle bir kâğıda not edecekti bu sayıların ebceddeki

Nuh deyip peygamber dememek: İnat etmek, ayak diremek. [1]

024/17 Nuh deyip peygamber demeyen esirciler Kubelik'i esir pazarına

numara çevirmek: Hile yapmak, dalavereyle iş bitirmek. [1]

125/07 bir numara çevirerek Zülfiyar ve adamlarını atlatmayı başardı

nüfuz etmek: Bir şeyin içine işlemek, geçmek. [2]

102/15 dolu boy boy şişe görünüyordu eğer hemen her tarafa nüfuz eden

133/09 insanlara o kadar nüfuz etti ki mutfakta yemeklerin pişer

154/19 sanki her yere nüfuz etmişti Bünyamin elinde olmaksızın

o gün bugündür: O günden beri. [1]

053/25 sabık zangocun o gün bugündür sinesinde taşıdığı

olan (olup) biten: Meydana gelen olaylar, ortaya çıkan durum veya oluşan her şey. [5]

065/06 bağlanan Uzun İhsan Efendi olan biteni çaresizlikle seyrediyordu

073/10 kuvvetlerinin yola çıktığı da ayrıca belirtiliyordu olan bitene

190/02 olan biten her şeyi bildiğini çünkü her şeyin yani bu sihirbazla

190/25 yapışıp olup biteni kaşla göz arasında sır veriyormuşcasına

191/06 aynı şekilde sen de öyle olan biten ne varsa hepsine

olan oldu: "İş işten geçti, artık yapacak bir şey kalmadı" anlamında kullanılan bir söz. [4]

024/06 karar verince olan oldu meyhaneden çıktığında sarhoş kafayla

040/11 bir sille çarpınca olan oldu ve ayı iki ayağı üzerine kalkarak

050/22 toprağa bulanmış çıplak bir delikanlı görülünce olan oldu

156/32 bu günah kasabasına bir lanet savurdu ve böylece olan oldu

ortaya çıkarmak: Delilleriyle göstermek, ispat etmek. [3]

044/28 atlas için fuzulî oyalanmalar ortaya çıkarıyordu

190/13 da Rendekâr'ın en büyük hatasını ortaya çıkarıyordu düşünüyor

202/16 çizgilerini ortaya çıkardılar fakat bu çizgiler alışıldık

ortaya çıkmak: Yokken var olmak, meydana çıkmak, türemek. [8]

076/14 için bir karşı lağım kazabilirdi lağımcılık sanatı ortaya

076/15 çikalı beri yerüstünde olduğu gibi yeraltında da korkunç

137/29 geri döndükçe teşkilatın değeri ortaya çıktı Efraim'in bu

144/25 erişilmek istenen maddenin doğup ortaya çıkmasını kolaylaştırmak

175/27 kaldırıncaya ortaya akıllara sığmaz bir ayna çıktı görünüşü itibariyle

178/07 ortaya çıktığını çoktan haber vermişti yine anlattığına göre

178/10 bekledikleri hastalık ortaya çıkmadı ve rahatladılar oysa

195/14 güç bela kaldırıp birleştirdiler ve ortaya bir küre çıktı

208/20 dediğin yazılardan biri ortaya çıkar bu yazılardan her

ortaya koymak: Herkesin görebileceği yere koymak. [2]

165/21 durumu da pek iyi sayılmazdı ama ortaya koydukları parayı

165/29 bir kese ekü üç buçuk kese şahî altına çevrildiğinde ortaya
165/30 para koyup zarları yuvarladı ve uzun gerilimli bir fasıl
oyun oynamak: 1) Birini aldatmak, kandırmak; 2) *mec.* Hile yapmak. [6]
022/23 insanların bir tür oyun oynadıklarını elinde olmadan
154/20 zavallı babasının ta baştan beri büyük bir oyun oynadığını
175/05 oyun oynadığına eminim hangi amaca hizmet ediyorsun
175/12 benimle oyun oynama sadece cevap ver ve gerçeği
179/11 belki hâlâ sana bir oyun oynadığımı sanabilir ve söylediklerime
183/25 bir oyun oynadığını düşünüyordu boşluğu sürtünmeyi
ödü patlamak: Ansızın çok korkmak. [1]
213/15 ise ödü patlamış adamcağız ruhunu oracıkta teslim etmişti
öfkesini kusmak: Kızgınlıkla ağır hakaret etmek. [1]
071/20 öfkelerini kusarken bir ara paşayı dinlediklerinde geri istenen
öksürüp tıksırmak: Öksürmek. [2]
024/24 durmadan öksürüp tıksıran bu adam üstelik topaldı
027/19 Tophaneye gidiyordu gece boyunca öksürüp tıksırarak
öne sürmek: İlk eyleme geçmesi için önermek. [1]
174/19 bu yüzden açmak zorunda kaldı ve hayatını öne sürüp
önüne çıkmak: Yolunu kesmek için birdenbire karşı durmak. [1]
063/08 önüne çıkanın kafasına indirmek üzere iki eliyle havaya kaldırmıştı
önüne gelen: 1) Karşısına çıkan; 2) Rasgele herkes. [1]
136/14 ama öyle her önüne geleni de yanına çirak alamayacağını
paha biçilmez: Değeri ölçülemeyecek kadar yüksek. [1]
155/14 Hint kumaşları Suriye armutları ve paha biçilmez Musul
palavra sıkamak: *argo* Uydurma, asılsız bir söz veya haberi gerçekmiş gibi ortaya
atmak. [1]
022/31 palavra sıkıdığından şüphelenmeye başlamış ama bozuntuya
paniğe kapılmak: Çok korkmak. [1]
128/23 paniğe kapılan delikanlı levveyi bir kenara atıp ağlaya
paraya kıymak: Gereken yerde para harcamaktan kaçınmamak. [2]
034/33 basit bir şövalye romanı için bunca paraya kıyan kişi
041/16 yaptığı bir korkuluğa paraya kıyıp aldığı bir çelebi kıyafeti
payına düşmek: Bölüşmede hisse ayrılmak, belirli bir bölüm verilme. [2]
088/20 payına düşen parayı verdi artık ilkbahar gelmişti bu yüzden
121/27 Hinzıryedi'nin payına düşen otlakıyeyle alınan tavşanın
peşinde (peşinden) koşmak: Elde etmek için uğraşmak. [2]
136/04 de benim peşinde koştuğum bilgi de kaçınılmaz olarak en
192/08 adam meyhaneden çıkıp gitmişti peşinden koşup alay etmek
pılı pırtıyı toplamak: Gitmek üzere bütün eşyalarını toplamak. [1]
231/12 doğru pılı pırtısını toplamak üzere hana geldiğinde bekçiyi
pîr aşkına: Karşılıklı gözetmeden veya karşılıklı görmeden tam inançla, gerçek bir sevgi
ile anlamında kullanılan bir söz. [1]
221/18 pîr aşkına kethüdanızı öldürmeye geliyorlar yardım edin
pis pis sırtmak: Arsız arsız gülmek. [1]
097/11 pis pis sırtarak ona taskebabındaki etin domuz eti olduğunu
punduna getirmek: Bir şeyi yapmak için uygun zamanı ve yeri seçmek. [1]
031/11 kedilerden bazıları bir punduna getirip zıplıyor ve sırtına

püf noktası: Bir işin en ine ve önemli yeri. [3]

026/11 birkaç püf noktasını öğrendi artık şarap parasını kazanıyor

074/16 kaybetme tehlikesini doğuruyordu mesleğin püf noktası

108/17 yöntem ve üslup geliştirmişti hatta bazıları mesleğin püf

108/18 noktalarını anlatan kitaplar yazıp tecrübelerini gelecek nesillere

rağbet görmek: İstemek, beğenmek, istekle karşılamak. [1]

058/05 hocaları rağbet görürdü ders bitiminde hocalar anlaşmalı

rampa etmek: Taşıt bir yere, bir şeye veya bir başka taşıta yanaşmak. [2]

021/20 olduğu halde bu korsan bir gemiye rampa ediyor topları

033/17 önce bir Frenk kalyonuna rampa ettiklerinde doğruca kaptan köşküne

razı etmek: Kabul ettirmek. [1]

055/19 elini öptü delikanlıyı bu tehlikeli işe razı etmek için az önce

razı olmak: Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek. [3]

106/19 yedisini değil onda sekizini bile vermeye razı olduğunu

118/27 razı olan adamı görünce Zülfiyar ne yapacağını şaşırılmıştı

165/07 razı olan nefesi kuvvetli bir pîre üfletiyordu sanatlarını

renk almak: Yeni bir renk kazanmak. [1]

073/15 bir renk aldı paşa bunun kaledeki casusa verilen bir

rivayet olmak: Bir olay, bir haber vb. anlatılmak. [1]

013/10 kuşu kızartıp yediği rivayet olurdu eskiler bu

ruhunu teslim etmek: Ölmek. [3]

101/10 fırın işçisi bir hayli yeşil safra kustuktan sonra ruhunu

101/11 teslim etmişti adamlar cesedi bir çuvala koyup götürdükten

213/15 ise ödü patlamış adamcağız ruhunu oracıkta teslim etmişti

214/21 günler zavallı ruhunu bir türlü teslim edemedi gitti belki

sabrı taşmak: Artık katlanamaz, dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak. [1]

024/02 meyhanelerine kaçamak yapması balyosun sabrını taşırdı

saçını başını yolmak: Çok üzölmek, üzüntüsünden dövünmek. [1]

158/27 evin birinin penceresinde oturup dizini döven saçını başını

sağ kalmak: Ömrünü devam ettirmek, yaşamasını sürdürmek. [3]

033/21 rağmen nasıl olup da sağ kalabildiğine şaşmış kadırgaya

106/17 sadece sağ kalmak olduğunu parada pulda gözü olmadığını

157/27 ve talihsizlikten ölünce sağ kalanlar kasabaya sayısız

sağ ol: Hoşa giden bir davranış için “çok yaşa, teşekkür ederim” anlamlarında söylenen bir söz. [1]

213/17 sağ olun var olun dedi tam zamanında geldiniz fakat

sağa sola: Rastgele yerlere. [8]

120/24 eline alıp sağa sola emirler vermeye başladı ortaya siniler

127/27 fıçı sandık ve denk gemilere yüklenmek üzere sağa sola yığılmıştı

215/03 ceplerinden çıkınından ve yenlerinden sağa sola altınlar

217/15 filurileri neşesinden sağa sola saçıyordu şarkısına

231/04 yerleşti döşeğinde sağa sola dönüp bir türlü dalamayınca

salâ vermek: Bir kimsenin ölümünü, minareden salat okuyarak duyurmak. [1]

048/24 izliyordu salâ verildi cenaze namazı kılındı tabutu

saldırıya uğramak: Saldırı karşısında kalmak, tecavüze uğramak. [1]

066/05 ortada ne bir haydut ne de bir eşkiya vardı fakat saldırıya

066/06 uğrayıp soyulmuş her dükkânda kırmızı mürekkebe batırılmış

sararıp solmak: Giderek daha çok solmak. [1]
034/26 bu duvarda yarım asır bekleyerek sararıp solduktan sonra

saygı duymak: Birine, bir şeye karşı saygı hissetmek. [2]
135/20 diye saygı duyarız
235/07 neredeyse olağanüstü bir saygı duyar ve ne söylesem hemen

saygı göstermek: Saymak, değer vermek [2]
162/17 hareketli birini seçerdim ama zevkine saygı gösteriyorum
163/12 isteyen şu zavallı cerraha gösterilmeyen saygı sadece

sebebiyet vermek: Bir şeye, bir olaya sebep olmak, yol açmak. [1]
164/28 geç dübeşe sebebiyet vereceğini düşünürken üst üste iki

secde etmek: Alnı, eli, ayakları, dizleri, ayak parmaklarını yere getirmek. [4]
113/30 secde eden herkesin başını koyduğu yere bu kâğıtlardan birini
113/31 bırakacaktı adam secde ederken ister istemez bu kâğıdı
114/08 vererek içeri girip duvar kenarında bir yer kapabilir secde ettikleri
149/19 çünkü kible yerine tam kuzeye secde ettin

(bir iş) sekteye uğramak: Kesilmek, kesintiye uğramak. [2]
184/13 gibi hissediyordu sekteye uğrayan aklı ona artık herhangi bir
234/02 tarafına döndü ve horlaması bir süre için sekteye uğradı horozlar

selam vermek: Selamlamak. [2]
031/29 bağı çözülecek gibi oldu Arap İhsan selam verip hatırını bile
032/07 büyük saygı gördü ve kendisine verilen bütün selamları

selamı almak: Birinin selamlamasına karşılık vermek. [2]
089/14 girip selamını alanlara kendisini başka bir adla tanıttı babasının
165/27 verilen bütün selamları aldıktan sonra barbuta oturdu ve Alman

sesi soluğu kesilmek: Sesi çıkmamak. [1]
058/13 açıp okumaya başlayınca ses soluk kesilirdi hele hele

sınava çekmek: Birinin bilgisini ölçmek. [1]
149/25 göstermen gerekir içimden bir ses seni sınava çekmemi

sır vermek: Bir sırrı açığa vurmak, başkasına söylemek. [10]
014/10 sanki büyük bir sır veriyormuş gibi adamın kulağına
057/09 da onlar gibi ecinni taifesine karıştığını sır veriyormuşçasına
089/19 yeniçeri odalarına götürülmüştü sakladığı sırrı vermeyince
103/01 yıllar sonra sakladığı sırrı vermediği için eziyet gören
103/30 bu soruyu sormuştu zaten çakırkeyif olan adam bir sır verecekmiş
104/25 yatan Uzun İhsan Efendiyi gördü sakladığı sırrı vermediği
129/09 sansar yavruları gibi dönen biri sanki bir sır veriyormuş
145/28 Ebrehe bu soruyu işitince duraksadı sanki bir sırrı verip
188/03 adeta ezbere götürüldüğünü sır verircesine söylüyorlardı
190/25 yapışıp olup biteni kaşla göz arasında sır veriyormuşçasına

sırt çevirmek: Bir şeye veya birine önem vermemek. [1]
236/21 sırt çeviren benim gibi birinin zihninde boşluktan başka

sızıp kalmak: Çok içki içip veya çok yorulup uyuyakalmak. [4]
024/07 bir esir gemisine binmiş güvertede sızıp kalmıştı çekiç
041/29 sonra sızıp kalınca sahibi onu ölü zannetti ve götürüp bir
115/08 yerde sızıp kaldı akşam namazını kaçırmışlar ve henüz
230/25 girer girmez yatakta yorgunluktan sızıp kalmıştı işte bu yüzden

silinip gitmek: Bir şey birdenbire yok olmak veya unutulmak. [1]

144/06 böylece silinip gidecekti

silip süpürmek: ne var ne yok hepsini alıp götürmek veya yok etmek. [1]

015/23 de silip süpürdüğünü Malta'da öğrendiğinden bu yana

sinekten yağ çıkarmak: Olmayacak şeylerden yararlanmaya çalışmak. [1]

225/07 meslekdaşları gibi tuttuğunu koparamadığı sinekten

225/08 yağ çıkarmadığı ve çalışıp didinmediği için yorulmuyordu

(birinin) sinirlerini germek: Birini sinirlenmeye hazır bir duruma getirmek. [1]

070/24 bozup sinirlerini iyice gerdi kulaklara ve bıyıklara dokunmak

(bir şeyi, bir yeri) siper almak: Bir şeyi siper olarak kullanarak gizlenmek. [1]

221/13 Hinzıryedi eğilip Ebrehe'nin cesedinin yıkandığı taşı siper alarak

(bir şeyi, kendini) siper etmek: Kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak. [3]

032/11 duymasın diye elini ağzına siper edip Arap İhsanın kulağına

129/10 gibi başkaları duymasın diye elini ağzına siper ederek

220/30 birini kendine siper etmiş onları gözlüyordu gökyüzünün

solda sıfır kalmak: Anlamı olmamak, değersiz olmak. [1]

156/08 Girdbad yanında solda sıfır kaldığını bir kez daha anlar

soluğu kesilmek: Soluk almaz duruma gelmek. [1]

174/07 soluğu kesilince meçhul bir yere doğru at koşturan

soluk almak: Havayı ciğerlere çekmek, nefes almak. [2]

051/02 hekim derin bir soluk alıp hortlak falan değil nabızı

053/26 bu taş her soluk alış verişte yerinden oynayıp takırdıyordu

soluk soluğa kalmak: Nefes alamayacak duruma gelmek, çok yorulmak. [3]

074/01 ellisine merdiven dayamış lağımcı çok geçmeden soluk soluğa

128/25 soluk soluğa kuytu bir yere sinip kafasını toplamaya çalıştı

175/03 atını yol boyunca koşturmaktan soluk soluğa kalan Bünyamin

son vermek: Bitirmek, sona erdirmek. [3]

023/26 görünce Kubelik'in kâtiplik görevine son verdi bu

042/22 onun hırsızlıklarına bir son vermek için zincire vurmaya bile

051/10 düşündükleri kazığı yontmaya son verdiler

sona ermek: Son bulmak. [1]

039/15 sona ermesine sebep olup asıl sahibinin sıcak yatağına kapağı

sonuç almak: İstenilen sonuca ulaşmak, verim almak. [1]

231/24 ağzını aramaya çalıştıysa da bundan bir sonuç alamadı

sonuç çıkarmak: Kesin bir karar veya görüşe varıp bunu bildirmek. [3]

045/06 ve bundan da kendisinin var olduğu sonucunu çıkarıyordu

237/05 sonucunu çıkarıyor ben de düşünüyorum dolayısıyla varım

237/12 bu adam düşünüyor olmasından var olduğu sonucunu

237/13 çıkarıyor ve ben onun çıkarımının doğru olduğunu biliyorum

sopa yemek: Dövülmek, dayak yemek. [1]

212/26 da yetişkin dilencilerden sopayı yiyorlardı ne var ki Zülfıyar

sorguya çekmek: Bir suçla ilgili olarak soru sorup cevap istemek. [3]

085/30 iki meleğin sorguya çektiği ölümlerin azabını günahkârların

125/15 olduğu gibi sorguya çekilen Hinzıryedi eğer ona kendisinin

205/22 bile bilmiyor Arapça anlamadığım için onu sorguya bile çekemedim

söz vermek: Yapacağını kesin olarak söylemek. [1]

017/06 söz vermesine rağmen vaadini ancak günbatımına

sözünde durmak: Verdiği sözü yerine getirmek, verdiği sözden dönmemek, verdiği sözü tutmak. [1]

139/16 rüşvet verildiğinde sözünde durmadı ve kapıda bekleyen

sözünü etmek: Birinden veya bir konudan söz etmek, onunla ilgili olarak konuşmak. [3]

201/16 ey bilge kişi tuhaf sözler söyledin peki ama sözünü ettiğin

205/12 sözünü ettiği işkencecinin kim olduğunu anlamıştı bu

209/06 söylediklerimin doğru olduğuna inan sözünü ettiğim

su dökmek: Küçük abdest bozmak. [3]

231/21 uyumakta oluyor arada bir kalkıp su döktüğü bile vuku

233/21 bulurum geceleri onun su dökmeye kalktığını bile

233/33 su dökmek için kalkar herhalde dedi

su götürmez: Başka bir yoruma elverişli olmayan. [2]

033/25 su götürmez bir gerçek olan şu kitabın içinde olmalıydı

173/16 tamamlandığı su götürmez bir gerçek olmalıydı

su içinde: En kötü şartlarda bile. [2]

081/17 bile çizdi tahmini doğrudu su içinde 80000 altın eden

149/09 mümkün değildi çünkü üzerindeki kumaşın fiatı su içinde

surat asmak: Kaşlarını çatıp yüzüne küskün ve dargın bir anlam vermek. [2]

122/15 Ebrehe'nin suratu asılmıştı loncasından birinin bıraktığı

184/20 Ebrehe'nin suratu birdenbire asılıverdi

(bir şey veya bir şeyi) suya düşmek: Gerçekleşme olasılığı kalmamak. [1]

030/02 odaya çıktığında yine hayalleri suya düştü sonunda onu

sürüncemede bırakmak: Bir işi sonuçlanıncaya kadar boş yere geciktirmek, uzatmak. [2]

161/33 anahtarı tuttuğu halde kapıyı açma işini sürüncemede bırakıp

217/18 sürüncemede bırakarak yıllardır beklediği bu zevkli anları

süt dökmüş kedi gibi: Suçunu bilerek bundan utanarak. [1]

062/05 evlerine döndüklerinde onların süt dökmüş kedi

062/06 gibi davrandıklarını gören ebeveynleri konu komşuya sorgu

şeytana uymak: Kötü bir şey yapma isteğine kapılmak. [2]

061/12 güreşiyor ya da savaş hiyleleri tasarlıyordu şeytana uyup

156/29 için değil ama şeytana uyup kumarbazlara kandığı için o

şimdiden tezi yok: Vakit geçirmeden, hemen şimdi. [1]

120/05 şimdiden tezi yok öl de öleyim

şimşek çakmak: Şimşek oluşmak. [5]

111/17 şimşekler çakmaya başlamıştı dilenciler kendi aralarında

220/15 dışarıda şimşekler çakıp gök gürülürken koyunlar kızarmaya

220/26 vardı gelgelelim tam da şimşek çakıp ardından gök

222/15 lonca binası seçilemiyordu fakat ansızın çakan bir şimşek

232/11 demir parmaklıklı pencereden dışarıda çakan şimşekleri

şöyle bir süzmek: Daha önce tasarlanmış olmaksızın, önem vermeyerek, rasgele, gelişigüzel. [1]

190/23 bu yüzden şöyle bir süzdüler gözleri yuvalarında

şüphe etmek: Kuşkulanmak. [4]

045/05 bilgiden şüphe eden Rendekâr şüphe ettiğinden şüphe edemiyor

045/26 gördüğümden şüphe edemem düş görüyorum öyleyse ben

taban tepmek: Uzun yol yürümek. [2]

044/20 gibi taban tepip yelken açmasına gerek yoktu keşfedilmemiş

174/06 taban tepip Valide Camiine kadar izledi ancak burada

tabana kuvvet: Bir yere yayan gitmekten başka çare olmadığını anlatan bir söz. [2]

201/28 yurduna doğru tabana kuvvet yürüdü ve sonunda

tadına doyum olmamak: *mec.* Herhangi bir şey çok beğenilmek. [1]

022/27 anlatılmaya başlandığında sohbetin tadına doyum olmazdı

tadını çıkarmak: Bir şeyin güzelliğinden veya sağladığı imkânlardan yeterince yararlanmak. [2]

017/30 azar azar adeta tadını çıkara çıkara kıymık kıymık

187/08 bekleyen Ebrehe aşağılanmanın hem tadını çıkarıp

tahttan indirmek: Hükümdarlığına son vermek. [1]

139/08 gibi canla başla çalıştı gelgelelim padişahın tahttan indirilmesi

takla atmak: Takla hareketini yapmak. [2]

117/33 biber ekti adam o kadar kederli o kadar meyustu ki takla

118/01 atıp ney çalan kambur cüceler bile onu güldürmeyi başaramamıştı

124/02 Mahmutpaşada dolaştığı sırada ağlayan gülen takla atan

tarife gelmemek: Açıklanması güç olmak. [3]

022/25 kırpmadan uzanmak tarife gelmeyecek kadar sıkıcıydı

070/32 fakat bu onların hareketini tarife gelmeyecek kadar engelliyordu

212/14 doluverdi tabiatları itibariyle tarife gelmeyecek kadar

taş çatlasa: En fazla. [4]

016/24 bu heybetine gölge düşürür gibi olmuştu bu esir taş çatlasa

161/26 bakılırsa hepsinin de yaşları taş çatlasa on yediydi arkasından

189/21 taş çatlasa on beşi geçmediğini ve dikkat edilirse çırağın

214/10 ama diğer arkadaşlarının taş çatlasa yarım saat ömürleri kaldı

taşa tutmak: Üst üste taş atmak, aralıksız taşlamak. [4]

111/31 yenip yerlerinden fırladılar çocuklar adamcağızı taşa

111/32 tutarlarken yetişkinler ve zebellah gibi kadınlar sopalarıyla

112/25 bazan da taşa tutularak kovalanıyordu yıllardan beri başını

157/14 denetimlerini yaptırıp yakaladıkları iki düztabanı taşa tutarak

221/03 taşa tutun öldürün

tatmin etmek: *mec.* Doyurmak. [1]

201/22 cahil adam merakını nihayet tatmin ettikten sonra âlimin

tebelleş olmak: Onun başına dert olmak, musallat olmak. [1]

044/27 söylediği kayalıklara tebelleş oluyor bu da yapmayı tasarladığı

tedavüle çıkarmak: Parayı piyasaya çıkarmak. [1]

159/33 Gazanfer'de bulunan paranın tedavüle çıkmaması asıl Büyük Efendiyi

tehdit etmek: 1) Gözdağı vermek; 2) Tehlikeli bir durum yaratmak. [3]

112/23 ahaliyi şimşekleri evlerine düşürmekle tehdit etmeye

116/11 tehdit eden bir tehlikeyle de baş etmesi gerektiğinden

117/28 öyle ki asesbaşıya haber vermekle tehdit edilip yurtları

tehdit savurmak: Korkutmak, gözdağı vermek. [1]

028/05 de tehdit savurmuştu mumcubaşına haber vermeye gidecek

tehlike atlatmak: Büyük zarar ve sıkıntılara yol açacak bir olayı savuşturmak. [2]

077/26 ayın on altısının akşamı bin bir zahmetle ve sayısız tehlike

077/27 atlatarak yirmi birinci adıma gelmişlerdi Vardapet durumu

tekme atmak: Ayakla bir yere sertçe vurmak. [2]
118/28 kanlar içinde yerde yatan Hinzıryediye birkaç tekme
118/29 daha attıktan sonra adamlarıyla birlikte çekip gitti
telef etmek: Hayvanı öldürmek. [1]
157/16 bütün kara kedileri telef ettiler barbuta gelen tüccarlar
telef olmak: *mec.* Mahvolmak. [1]
082/33 girmişlerdi ve açılan bir ateşle süvarilerin çoğu telef oldu
temas kurmak: İlişkiye geçmek, bağlantı sağlamak. [1]
178/22 temas kurdum yirmi gün sonra aldığım habere göre
temize çekmek: Bir yazının karalamasını temiz olarak yazmak. [2]
023/11 vardı müsveddeleri temize çekmekle görevli olan bu zatın
034/21 yaptıktan sonra tercümesini bir kâğıda temize çekip
temizlik yapmak: Temizlemek. [1]
134/10 konaklara ve yalılara temizlik yapıp çamaşır yıkamak
tempo vermek: El çırparak veya el ve ayaklarını bir yere vurarak bir müziğe eşlik etmek. [2]
014/20 baktı forsalara tempo verip teknenin hızını tayin eden
017/01 ise kaptan köşkünde yangın çıkaran ve forsalara tempo
017/02 verdikleri davulu patlatan da yine bu haşarattı ona gözdağı
tepeden tırnağa süzmek: Herhangi bir sebeple birine dikkatlice bakmak. [2]
122/01 hayatını kurtaran delikanlıyı tepeden tırnağa süzdükten
124/01 oynayan bu adamlar delikanlıyı tepeden tırnağa süzdüler
teпки vermek: Herhangi bir etkiye karşı söz veya davranışla karşılık vermek. [2]
105/22 kulağının dibinde patlattılar ama adam tepki vermemişti
198/06 içinde muhafaza edilen yarasaaların tepki verdiği ve insan
ters ters bakmak: Düşmanca ve öfkeli bir biçimde bakmak. [1]
018/19 onlara ters ters bakıp kenefe girdiğini gördü biraz uzaklaştıktan
teselli etmek: Avutmak, avundurmak. [4]
088/02 ki onu teselli etmek için adeta birbirleriyle yarıştılar anlattıklarına
111/09 gelgelelim onu teselli edecek hiç kimse yoktu sadece birkaç
167/14 alıp onu teselli etmeye kalkışınca Ebrehe küplere bindi
171/21 rağmen hâlâ ağlıyor haydi göreyim seni onu teselli edeceğine
teslim almak: Teslim edilen bir şeyi almak. [2]
098/26 infaz için gelen cellat onu hücreden teslim aldı âdet üzere
099/13 atlılar hayvanlarından inip teslim aldıkları adamla darphanenin
tetiğe basmak: Ateş etmek. [2]
182/06 nişan aldıkları düşmanlarının onlar tetiğe basar basmaz
182/07 öldüklerini düşünürler oysa tetiğe basılmasıyla merminin
tokat aşk etmek: Hızla vurmak. [1]
051/08 tokadı aşk etti bu da onun sağ olduğunun en büyük delili
tokat atmak (patlatmak): El içi ile vurmak. [7]
065/09 zabitleri Uzun İhsan Efendiye tokat üstüne tokat atıyor fakat
118/17 olduğunu görünce zavallının suratına okkalı bir tokat
160/12 açılması için yanaklarına tokat atarken efendisinin misafirini
191/04 da ona kızma bana beşe sana tokadı atan ben değilim
191/07 bu adam yön veriyor o yüzden tokadı sana o atmış sayılır
193/10 için suratına atılan tokadın izi kaybolmadan ordunun birine

204/26 ardından bir tokadın şaklamasını işitti tokadı atan Ebrehe
tokat yemek: Kendine tokat vurulmak. [1]
078/02 olmadığını söyleyince suratına okkalı bir tokat yedi paşa
tuttuğunu koparmak: Becerikli olmak, giriştiği her işte başarı sağlamak. [3]
109/24 daha yapışkan daha ısrarcı ve tuttuğunu koparan biri
212/15 sırnaşık tuttuğunu koparacak kadar azılı çamsakızı
225/07 meslekdaşları gibi tuttuğunu koparamadığı sinekten
(bir şeye) tuz biber ekme: Üzüntüyü, kusuru artıracak durum yaratmak. [1]
117/32 kaptırıp loncayı ihmal etmeye başlaması her şeye tuz
117/33 biber ekti adam o kadar kederli o kadar meyustu ki takla
tüyleri ürpertmek: Kötü bir olay, soğuk, gıcıklanma vb. sebeplerle korku veya tiksinti
duymak. [1]
177/20 müzik kesildi bu tüylerimi ürpertmişti hemen ardından
ucuz kurtulmak: Zor veya tehlikeli durumdan az zararla sıyrılmak. [1]
221/22 ıskalamış böylece ucuz kurtulmuşlardı şimşeğin ardından
uğur getirmek: İyilik, şans, talih, bereket getirmek. [2]
041/11 yetmiş küsur akça çıktı ayrıca içinde bir yere uğur getirip
125/24 dilenciler kethüdası bunları söyledikten sonra uğur getirsin
umurunda değildi: “Beni hiç ilgilendirmiyor” anlamında söylenen bir söz. [1]
118/20 yaşayıp yaşamamak Hınzıryedi'nin artık pek umurunda
118/21 değildi Ebrehe'nin adamları ertesi gece tekrar gelince
umut kesmek: Bir şeyin artık gerçekleşemeyeceği inancına varmak, ummaz olmak.
[1]
136/23 vuruluyordu Enderun'dan nihayet umut kesilince medreselere
uygun görmek: Yakışır, yaraşır görmek, elverişli bulmak. [4]
032/22 uygun gördü
128/32 gidip cesaret toplamayı uygun gördü
138/20 huzuruna çıkıp ona teşkilattan bahsetmeyi uygun gördü
159/10 uygun gördü açılan talihi vasıtasıyla Tahtelkale esnafından
uyku tutmamak: Uyuyamamak. [4]
194/12 değil şu uyku tutmayan çocuk Alibaz olduğunu hatırladı
228/06 uyurların mağarasına bile gitti fakat burada da uyku tutmayınca
232/33 selamünaleyküm dedi seni de uyku tutmuyor herhalde
233/09 seyretmeye gitmiş uyku tutmuyorsa sen de git bir bak istersen
uykusu kaçmak: Uyumak amacıyla yatmışken herhangi bir sebeple uyuyamamak.
[2]
090/26 öğrenmek onların uykularını kaçırıyor bu yüzden
234/15 mahmurluğa rağmen uykusunun kaçmasından endişe ettiği
uykusunu almak: Uykusunu tam olarak uyumak. [1]
115/24 suyunu öğrendi ihtiyar dilenci sabahları uykusunu
115/25 alamadığında pek aksi oluyor ama öğle namazını beklemek
uykuya dalmak: Uyumaya başlamak. [4]
045/33 yatağında gerinmeye başladığında belki de bir uykuya
046/01 dalmıştı eğer bu doğruysa şimdi gördüğü her şey bir düştü
078/23 üzerinde bir ninni etkisi bırakıyordu Bünyamin uykuya
078/24 daldığında paslanmış zırhları ve küflenmiş kalkanlarıyla
172/26 geçmeden derin bir uykuya daldı

226/17 bekledi çok geçmeden derin bir uykuya daldığında düşünde

vaadini tutmak: Verdiği sözü yerine getirmek. [1]

017/06 söz vermesine rağmen vaadini ancak günbatımına

017/07 kadar tutabilmişti sonunda vuruşma esnasında Allah yarattı

vakit geçirmek: Oyalanmak, uğraşmak. [4]

025/25 dışıyı vakit geçirmeden getirmelerini buyurmuştu omuzları

177/02 padişah onunla bir hayli oyalanıp vakit geçirmiş ama

232/10 biraz olsun atmak istedi vakit geçirmek için odadaki

233/10 vakit geçirirsin

var olmak: Sağ olmak, yaşamak. [1]

063/31 bile bu sancak var olduğu sürece o amaca hizmet edecekti

veda etmek: Vedalaşmak, esenleşmek. [1]

237/21 uzağım veda etmek benim için son derece zor o yüzden

velvele kopmak: Büyük gürültü çıkmak. [1]

211/26 girişinde bir velvele koptu o anda giriş kapısında

veryansın etmek: Acımadan insafsızca saldırmak. [1]

070/11 görev için kendilerini seçenlere veryansın ediyordu

vuku bulmak: Olmak, meydana gelmek. [3]

059/33 geçiriverdi Amme cüzünü okurken vuku bulan bu olay

098/15 bile vuku buldu fakat iptilasından kendini alamıyordu

231/21 uyumakta oluyor arada bir kalkıp su döktüğü bile vuku

231/22 bulmuyordu çekingen tabiatlı olan tüccar bu bekçiyi

yadigâr kalmak: Bir olayı, bir kimseyi hatırlatan bir nesne, bir özellik bırakılmış olmak.

[2]

041/22 atalarından yadigâr kalan merak duygusuyla ömründe o

193/06 yadigâr kalan ayet-i kerimeli yatağan ise hâlâ belindeydi

yadigâr olmak: Hatıra olarak kalmak. [2]

034/27 Kefelinin İspanyaya hicret eden torunu tarafından yadigâr olarak

075/19 yadigâr olarak almayı düşündü ama dış o eline alır almaz

(birinin) yakasını bırakmamak: Bezdirecek kadar üstüne düşmek, rahat vermemek, ısrar etmek. [3]

026/30 onun yakasını bırakacak gibi değildi günün birinde düşüncelere

228/13 artık onun yakasını bırakacağını söylemişti

232/18 ama kafasındaki soru tüccarın yakasını bir türlü

232/19 bırakmıyor onun bu manzarayı iç ferahlığıyla seyretmesine

yakayı ele vermek: Kaçamayarak ele geçmek, yakalanmak. [2]

028/01 ikinci işinde yakayı ele vermesine ramak kalmıştı

096/14 kadın madin olmadığını gördü yakayı ele verdiğini anlayan

yalvar yakar olmak: Çok yalvarmak. [1]

096/15 hırsız adamakıllı korkmuştu o kadar çok yalvar yakar oldu

yama vurmak: Delik, yırtık veya eski bir yere yama koymak, yama koyarak onarmak. [1]

113/19 kadar çok yama vurulmuş bir cübbe vardı cübbesindeki

yan gelip yatmak: Yan gelmek. [1]

117/26 fakat sonraki günler yan gelip yatmaya başlayarak

yan gözle bakmak: Belli etmeden, göz ucuyla bakmak. [1]

045/20 dilini şapırdata şapırdata içiyor bir taraftan da yan gözle

045/21 kendisine bakıyordu susuzluğunu giderdikten sonra açlığını
yanıp tutuşmak: Güçlü bir aşk ile sevmek. [1]
161/30 şekile sokuyor aşk ve şehvetten yanıp tutuştuğunu dile getiren
yanlış çıkmak: Yanlış olduğu anlaşılma. [1]
136/01 ülkemde aşığılanırım kralıma verdiğim bilgi yanlış çıkarsa
yatıp kalkmak: Gecelerini geçirmek. [2]
025/18 külhanlarda yatıp kalkıyor kendisine ilişmemeleri için bıçkınların
030/01 merdivenden yukarıya Kubelik'in yatıp kalktığı tek göz
yedi iklim dört bucak: Her yer. [7]
030/16 yatağanlarına davranıyorlardı rıhtım yedi iklim dört bucaktan gelen
096/33 sonra bölgenin en makbul dilencisi olduğunda ünü yedi
097/01 iklim dört bucağa yayıldı hatta Sultan Murad Bağdat'a
124/17 yedi iklim dört bucaktan gelen her milletten tüccarın renk
137/25 gösteriliyordu zamanla bu casus nesli yedi iklim dört bucağa
139/26 tenezzül etmedi casusları ona yedi iklim dört bucaktan
158/24 yedi iklim dört bucakta bilinen Şuayıb adında bir dervişe
228/07 şöhreti yedi iklim dört bucağa yayılmış namı lakabı
yelken açmak: Yola çıkmak için hareket etmek. [2]
044/20 gibi taban tepip yelken açmasına gerek yoktu keşfedilmemiş
133/03 rıhtımından ayrılıp Cebelitarık'a doğru yelken açmasından
144/09 de ertesi sabah Cebelitarık'a doğru yelken açacağından
yemeden içmeden kesilmek: Bir üzüntü veya heyecan sebebiyle yiyemez, içemez
duruma gelmek, iştahı kesilmek. [2]
042/33 o kadar çok korktu o kadar ecel teri döktü ki yemeden
043/01 içmeden kesildi müşteri ise her zamanki oyun bazlığıyla
199/18 soru takıldı ve yemeden içmeden kesildi çünkü gözlerini
yemin billah etmek: Tanrı adını anarak ant içmek. [4]
016/25 yedi yaşında gösteren sünnetsiz bir oğlandı ve yemin billah
029/05 Arap İhsana yemin billah ederek deriyi ok batmaz kılıç
073/18 verildi bu lağımca yemin billah ederek paşaya toprak
161/23 ahu gözlü kiraz dudaklı on bir Rus kızı vardı yemin billah
yemin ettirmek: Ant içirmek. [1]
137/04 bu sayıyı kimselere söylememesi için gence yemin ettirdikten
yere yığılmak: Yere düşmek. [2]
050/16 kişiler Galata'ya girer girmez teker teker yere yığıldılar içlerinde
083/20 ayrılıverdi yüzü kanlar içinde delikanlı yere yığıldı adam
174/03 sırtına indi Zülfiyar yere yığılıverdi Bünyamin kırbağı
yeri gelmek: Sırası gelmek, zamanı uygun olmak. [2]
144/20 ve yeri geldikçe emirler vererek onları yönlendiriyordu
230/29 diyar diyar gezip yeri geldikçe onun ne kadar haklı olduğunu
yerinde yeller esmek: Artık bulunmamak, yok olmak. [1]
089/08 yerinde yeller estiğini gördü yeniçerilerin paramparça ettikleri
yerinden fırlamak: Oturulan yerden hızla kalkmak. [1]
121/21 Bünyamin yerinden fırlayarak sofraya gelmiş ve Ebrehe'yi
yerinden oynatmak: Başka yere kaldırmak, yerini değiştirmek. [8]
049/27 tahtaları yerinden oynat dendiğini işitti tahtaları
050/02 teker teker yerinden oynatıp dökülen toprakları kalan boşluğa

050/03 doldurdu son tahtayı yerinden oynattığında doğrulabildi
053/26 bu taş her soluk alış verişte yerinden oynayıp takırdıyordu
060/21 oydu ağır bir kılıncı üfleyerek yerinden oynatabilen
079/15 tuğlayı yerinden oynatıp aşağıya attığında açılan bir delikten
079/33 tuğlayı birden yerinden oynatınca yukarıda kırılan bir kapının
212/12 Binbereket'in arkasındakiler kadını yerinden oynatıp yolu
yerine gelmek: Eski duruma dönmek. [3]
143/08 bir dilenci tarafından kurtarıldığı zaman altı yıl önceki neşesi
143/09 yerine gelmişti öyle ki buna Zülfiyar bile şaşırılmıştı
145/17 Büyük Efendinin neşesi yerine gelmişti bu soruyu işitince
210/08 ooo bakıyorum yanaklarına kan gelmiş gücün yerine
210/09 geliyor anlaşılın şurada mangalın başında duran adamı
yerine getirmek: İstenileni, gerekeni yapmak. [5]
101/17 sanki gizli bir ibadetin bir parçasını yerine getiriyordu
215/12 duvardaki çiviye astıktan sonra son isteğini yerine getiriyorum
230/24 babanın isteğini yerine getirince muradına ermiş ama gerdeğe
235/21 gerçi onun bu isteğini yerine getirmem elbette mümkündür
235/25 isteğini kısmen de olsa yerine getirmek zorunda kaldım
yerle bir etmek: Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek. [3]
065/08 alt kata inip sonunda bütün evi yerle bir ettiler
089/18 adam evi yerle bir edildikten sonra Etmeydanı'ndaki
230/20 yerle bir etmesini böylece güneşi iki saat erken doğdurmasını
yitip gitmek: görünmez olmak, ortadan kalkmak. [1]
022/03 sisin içinde yitip giderlerken Bünyamin kararlı adımlarla
yiyip içmek: Karın doyurmak, beslenmek. [4]
022/17 eğer fazla yiyip içip rahat döşeklerde çelebi uykusu uyursa
052/02 kapatılacak ve kırk gün boyunca hücrelerinde en az yiyip içen
052/20 çıkıyor Tophanedeki meyhanelerde yiyip içiyor ve yine tünelden
120/21 öyle bir şeyler yiyip içmeden gitmek olmaz izinle sana
yok etmek: 1) Ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek; 2) *mec.* Varlığına son
vermek. [5]
128/06 birlikte yok edebilirim haydi yap dediğimi baban
146/27 yok etme denir biz sadece Tanrının yaratım aşamasını
178/31 kaybettiler ve büyük bir yangın Tebriz'i yok etti
204/31 gireceğini göstermişti her şey senin Mehdî olduğunu
216/22 yok edilmeye belki çoktan razıydın senin amacın
yok olmak: 1) Ortadan kalkmak, kaybolmak; 2) *mec.* Varlığı sona ermek. [4]
179/04 bir yıl sonra dünya yok olacak Mehdî gelecek Dabbetü'l Arz
190/10 düşünmekten vazgeçerse Allah korusun adamcağız yok oluverecekti
215/18 büyük bir bilgi kaynağı da yok olacak diye çok üzülüyorum
215/27 de biliyorum koskoca bir beyin böylece yok olacak ben ise
yol açmak: 1) Kalabalık bir yerde genellikle saygıdeğer bir kişinin geçmesi için
insanları kenara çekip yol vermek; 2) *mec.* Bir olayın sebebi olmak; 3) *mec.*
Davranışlarıyla başkalarına örnek olmak. [3]
055/06 olabilir aynı hatayı senin de yapmana yol açmak istemiyorum
149/04 yol açıp kafasını bulandırmaya devam ediyordu biraz
161/14 efendisine yol açmak için kırbacını kullanmak zorunda

yol almak: Yolda ilerlemek. [6]

078/25 karanlık bir sisin içinde yol alan o yeniçerileri gördü sağın

085/03 arasında o ağacın kökünü böylece buldular yukarıya yol

085/04 alırken ejderhaların koruduğu hazinelere taşillaşmış canavar

147/23 çünkü o havanın içinde yol alır ve hava ona direnç gösterir

147/30 yol alan bir cismin sonsuz hıza erişeceğini bunun da

155/21 nedeniyle gece yol almak zorunda kalan kervan ahali arasında

182/25 sonsuz hızla yol alan saatin durumunda bir değişiklik olup

yol aramak: Çare bulmaya çalışmak. [1]

229/07 yol aramaya çalıştı akşama kadar düşünüp sonunda bir çare

yol göstermek: 1) Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek; 2) *mec.*

Ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek. [2]

013/06 karanlıkta uçan bir ak martının yol gösterdiği ancak

154/17 sanki birisi kulağına fısıldamıştı kendisine yol gösteren

yola çıkmak: Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek. [9]

062/26 mahalleye doğru yola çıktı düşman mevzilerine girdiklerinde

070/08 dönüp yola çıkmaya hazırlandılar Vardapet ise durmadan

070/19 madeni eşyalara yapışmaya başladı yola çıktıklarından

073/10 kuvvetlerinin yola çıktığı da ayrıca belirtiliyordu olan bitene

158/04 yola çıktı çarıklar ve asa onu götüre götüre yedinci iklimde

174/20 sırrı bulmak için yola çıktı cümlesini okudu sanki denizin

180/32 Ayasofya'dan saat üçte yola çıkar üçü çeyrek geçe Bayezit'a

182/18 yola çıkan adam eğer sonsuz hızda hareket edecek olsaydı

229/10 öğrendikten sonra sabaha karşı yola çıktı gün ağarınca

yola gelmek: İstenilen biçimde davranışı kabullenmek, düzelmek, uslanmak. [2]

098/16 bir türlü nihayet onun tembih ve nasihatle yola gelmeyeceğini

109/25 olmalarını tembih edip yola gelmeyenlere kötüğü basıyorlardı

yola koyulmak: Yola düzölmek. [2]

049/05 doğru yola koyulmuştu mezarlıkta sadece birkaç ziyaretçi

231/09 katırlara yükleyip mezata doğru yola koyuldu mürmür

yolcu etmek: Yola çıkanı uğurlamak. [1]

090/10 uzun düşündü aklına kendisini yolcu eden babasının sözleri

yollara düşmek: Yola çıkmak, yol almaya başlamak. [1]

158/17 böylece yeniden yollara düşen kumarbaz türbe bekçisinin

yolu açmak: Yolda geçişi önleyen engelleri kaldırmak. [2]

212/09 hasımlarını yere yıkan Binbereket'i arkadan ittirerek yolu

212/10 açmaya çalışıyorlardı

212/12 Binbereket'in arkasındakiler kadını yerinden oynatıp yolu

212/13 açmayı başardılar o anda teşkilatın içi sayısız dilenci çocukla

(bir yere) yolu düşmek: O yerden geçmesi gerekmek. [2]

156/15 kasabaya yolu düşen saf bir adam bunu bir anıt mezar taşı

156/24 gel gör ki günlerden bir gün bu kasabaya yolu düşen bir

yolunu bulmak: Gereken çareyi bulmak. [1]

129/18 ki bu dünya da yolunu bulabilmek için babasının

yolunu gözlemek: Gelmelerini beklemek. [1]

169/22 efendilerinin yolunu gözleyen uşaklar dışarı fırlamıştı burası

yorgunluğunu atmak: Dinlenmek. [2]

225/09 gecelerden bir gece günün yorgunluğunu atmak

232/09 bir umut ışığı beliren tüccar odasına çekilip yol yorgunluğunu

232/10 biraz olsun atmak istedi vakit geçirmek için odadaki

yüreği paralanmak: Çok üzülme. [1]

158/10 yandığını görünce üfürükçünün yüreği paralandı ve

yüreği sızlamak: Çok acımak, çok üzülme. [1]

015/24 Kocamustafapaşalı Arap İhsan'ın yüreği sızlamıyor da değildi

yüreği cız etmek: Çok acımak, içi sızlamak. [1]

115/27 huysuzluğu geçmeye yüz tutuyordu akşamüstleri en neşeli

yürekler acısı: Çok acıklı, çok üzücü. [1]

109/16 ve tek bacaklı biri yeni bestelediği yürekler acısı bir kasideyi

(bir şeye) yüz tutmak: Bir şey, olmak üzere bulunmak. [1]

115/27 huysuzluğu geçmeye yüz tutuyordu akşamüstleri en neşeli

yüzü gülmek: Sevinci yüzünden belli olmak. [1]

170/21 o kadar işveli dans ediyordu ki o ana dek yüzü gülmeyen

yüzünden okumak: Herhangi bir durumu yüzünden anlamak. [2]

146/01 gören Ebrehe'nin memnuniyeti yüzünden okunuyordu delikanlının

184/09 memnunluğu yüzünden okunuyordu konuşmasını keserek

zahmet çekmek: Güçlülükle karşılaşmak, sıkıntıya katlanmak. [2]

219/22 çıkarırken bir hayli zahmet çekti Büyük Efendinin

210/01 zahmet çekmeyeceğim söylenmişti ama dedikleri gibi çıkmadı

zaman almak: Sürmek, devam edip zamanı geçirmek. [4]

015/16 sürüyüp iskeleye çekmeleri oldukça zaman aldı çingene

052/28 barsaklarını bozmuştu duvarın yıkılması epey zaman

052/29 aldı papaz içeri girdiğinde Vardapet yerinde zor duruyordu

053/13 tüneli keşfetmeleri fazla zaman almadı ve Vardapet kiliseden

195/19 bu iş bir hayli zaman aldı sonunda içindeki boşluk

zangır zangır titremek: Aşırı bir biçimde titremek. [1]

050/19 zangır zangır titreyenlere su içirdi dizlerinin

zarar görmek: Kötü sonuca uğramak. [1]

101/05 haplardan aldığı sürece bedeninin hiçbir zarar görmez dediğine

zerre kadar: Hiç. [1]

090/20 cevapları da onu zerre kadar ilgilendirmiyordu istediği

(bir şeyin) zevkini çıkarmak: Ondan olabildiği kadar zevk almak. [1]

047/29 göze çarpiyordu uçmanın zevkini iyice çıkarabilmek

(birini) zincire vurmak: Prangaya vurmak. [1]

042/22 onun hırsızlıklarına bir son vermek için zincire vurmaya bile

zirveye çıkmak: En üst düzeyde ilgi çekmek, herkes tarafından konuşulur olmak. [1]

190/27 böylece meyhanenin neşesi zirveye çıktı demkeşler vay

ziyaret etmek: Birini görmeye gitmek. [2]

051/24 Bünyamin'i ziyaret etti bu adam vaktiyle Galata'da bir

207/29 ziyaret etmişim tasarıyı bana anlattıkları güne kadar

zorunda kalmak: Kesinlikle yapması gerekmek, yapmaya mecbur olmak. [14]

014/06 mahalle bekçilerinin külhanlara sığınmak zorunda kaldığı

039/11 dolaştırıp parsa toplamak zorunda kalan delikanlının emirlerini

073/25 ihsan edince lağımçı emre boyun eğmek zorunda kaldı

079/03 paşanın verdiği zırhlı üstlüğü giymek zorunda kaldı
087/03 teslim etmek zorunda kaldığı o şey artık her ne ise gözünde
107/18 bir kilise viranesiydi fakat terk etmek zorunda kaldıklarından
114/31 birine gitmek zorunda kaldılar Utarid peşin para isteyen
155/21 nedeniyle gece yol almak zorunda kalan kervan ahali arasında
161/14 efendisine yol açmak için kırbacını kullanmak zorunda
161/15 kaldı avluyu ite kaka geçtikten sonra tahta merdivenlerden
166/14 zorunda kaldı kapıda biriken kalabalık homurdanmaya ve
174/19 bu yüzden açmak zorunda kaldı ve hayatını öne sürüp
188/29 ise akşam namazına yetişmek zorunda kaldılar sonunda
226/20 aralamaya yeltenmek zorunda kaldı ama bunun bir tuzak
235/25 isteğini kısmen de olsa yerine getirmek zorunda kaldım

4. 4. 2. İkilemeler

Bu bölümde eserde bulunan ikilemeler liste halinde verilmiş, ikilemelerin metinde kaç kez geçtiği ilgili ikilemenin yanında “[]” işareti içerisinde verilmiştir. Ayrıca ikilemelerin geçtiği satırlar sayfa numaraları ile birlikte ilgili ikilemenin altında tanık olarak verilmiştir.

açık saçık [1]

217/13 külhani bir ağızla açık saçık bir şarkı söyleyerek onlara

açıktan açığa [1]

098/12 birkaç yıl geçtikten sonra bu işi açıktan açığa yapmakta

ağır ağır [1]

109/29 ateşinde ağır ağır kaynayan bu aşın verilme zamanına yakın

ağızdan ağıza [2]

014/01 da ağızdan ağıza dolaşmıştı bir zamanlar beher yangın için

053/32 batıya sefer açılacağı söylentileri ağızdan ağıza dolaşmaya

ağlaya sızlaya [3]

024/10 sefaretinde görevli olduğunu ağlaya sızlaya anlatmaya çalıştı

193/05 köyün birinde bu silahı ağlaya sızlaya fırlatıp atmıştı Arap İhsan'dan

194/17 patlamaz aklını kaybedecek gibi oldu ve ağlaya sızlaya

ağlayıp sızlamak [1]

128/08 bütün umudunu kaybeden Bünyamin ağlayıp sızlayarak

ağzından burnundan [1]

118/23 adamı öyle bir dövdüler ki biçarenin ağzından burnundan

âh edip vâh işitmek [1]

097/17 dilencilerine ömrünüz âh edip vâh işitmekle geçsin burnunuzun

aka aka [1]

192/29 anlaşılan çocuk herhalde elinden kanlar aka aka

akla hayale [2]

030/18 ve içlerinde baharat fildişi mamul eşya ve akla hayale

137/08 haberleşmeyi adam zehirlemeyi ve akla hayale gelmedik daha
alacalı bulacalı [1]
041/23 güne kadar görmediği parlak alacalı bulacalı şingirtılı tuhaf
alet edevat [1]
102/13 envaiçeşit alet edevat vardı raflarda kırmızı yeşil sarı ve
alım satım [1]
142/09 alım satımla haraç ve vurgunla bağış ve sadakayla teşkilata
alır almaz [1]
075/19 yadigâr olarak almayı düşündü ama dış o eline alır almaz
alış veriş [2]
053/26 bu taş her soluk alış verişte yerinden oynayıp takırdıyordu
054/15 ikram edilen kahveyi içerken her nefes alış verişinde
Allah Allah [1]
063/11 narası koyuverip Allah Allah diye tek başına metrislere saldırınca
alt alta üst üste [1]
107/27 yersiz yurtsuz dilenci alt alta üst üste otların paçavraların
altı yedi [1]
077/07 yumuşayınca elleriyle eşeledi ve altı yedi karış sonra elinin
altını üstüne [2]
043/12 tekrar azdı ve Alibaz'la bir olup evin altını üstüne getirdi
056/15 Müşteri'yi de ortak ediyor ikisi bir olup evin altını
056/16 üstüne getiriyorlardı sonunda Uzun İhsan Efendi Alibaz'ı
anlatır anlatmaz [1]
190/26 anlatır anlatmaz yeni gelenler oturacak yer aradılar
ara sıra [2]
110/07 ve çocukların başlarındaki bitler kırılır hatta ara sıra
225/16 adam ara sıra elinden kalemi bırakıp uyuyan adamın üstünü
arayıp taramak [1]
083/24 yanı başlarına düştü fitili hâlâ yanıyordu süvari arayıp
083/25 taramayı bırakarak humbarayı alıp daha uzağa fırlatmak
arayıp sormak [1]
235/28 iyiliği unutmuş olmalı ki beni uzun süreden beri arayıp
235/29 sormadı
ardı arkası [1]
212/05 gelen adamların suratına ardı arkası kesilmez şaplaklar
art arda [1]
219/01 ardı arkası kesilmiyordu son gelen dilenci teşkilatta
ata ata [1]
061/27 ata ata Voyvoda yolundan Kule kapısına doğru koştular
atar atmaz [1]
221/10 yıldırım düşürmeye andın mı var buraya adım atar atmaz
avaz avaz [1]
071/19 meteliği geri istediğinde avaz avaz bağırmaya başladılar
aydınlanır aydınlanmaz [1]
221/20 aydınlanır aydınlanmaz dilenciler dehşete düştü belli
az buçuk [1]
056/20 akşam eve bitkin gelecek bu arada az buçuk ilim irfan öğrenmiş

azala azala [1]

192/23 çekilmesi nedeniyle sayıları azala azala Alibaz dahil on ikiye

azar azar [1]

017/30 azar azar adeta tadını çıkara çıkara kıymık kıymık

bağıra bağıra [1]

033/15 insanların da ilgisini çekmişti Arap İhsan bağıra bağıra işte

bağıra tepine [1]

056/19 hem de çocuk bütün gün bağıra tepine yorularak

bağırıp çağırarak [2]

126/07 için bağırıp çağırıyor eğer akşama kadar Galata'da

211/10 ve adamları bağırıp çağırarak kapıya gelmişler ve kırmaya

bağlar bağlamaz [1]

208/18 bir düzenek bu çubukların bazılarını ana mıknatısa bağlar

208/19 bağlamaz demir tozları onlara yapışır böylece senin kehanet

bağrısmalar çağrısmalar [1]

080/06 bağrısmalar çağrısmalar duyuluyordu büyük bir tehlikenin

bakar bakmaz [1]

124/10 arkalarına bakar bakmaz değerli yüke nezaret eden muhafızların

bakıp bakıp [1]

088/01 bakıp bakıp ağlayan bu delikanlıya o kadar acıdılar

ballandıra ballandıra [1]

054/24 yaşadıklarını arkadaşlarına ballandıra ballandıra anlatırsın

bas bas [1]

109/14 hatasına bas bas bağırarak itiraz ediyordu gecenin ilerleyen

basar basmaz [2]

015/19 gemiden atlayan leventler karaya ayak basar basmaz toprağı

182/06 nişan aldıkları düşmanlarının onlar tetiğe basar basmaz

başımın gözümün [1]

215/09 hepsini sizlere başımın gözümün sadakası olarak veriyorum

başlar başlamaz [1]

196/32 ağırlaşır sonunda düşmeye başlar başlamaz rahatça kıvrılıp

başlı başına [1]

142/18 kaleden çıkartmak başlı başına bir meseleydi bu yüzden hattatların

bata çıka [1]

018/13 yılankavi sokaklara daldılar balçığa bata çıka ilerlerken

belirir belirmez [1]

032/06 dibini bulmuştu Arap İhsan daha kapıda belirir belirmez

belli belirsiz [3]

014/21 davul sesi belli belirsiz duyuluyordu görünüşünden onun

020/01 yukarı çıktı ve belli belirsiz bir horultunun duyulduğu odaya

195/08 gibi yüksek tavanlı olan bu binanın duvarlarında belli belirsiz

bet beniz [1]

050/13 bembeyaz kesilmiş bet benizleri atmış bir grup insanın kendilerine

beti benzi [3]

050/31 beti benzi atmış hekimi ona doğru iteklediler cesur

077/14 ağzından alevler saçan kanatlı bir canavardı bu beti benzi

121/09 Ebrehe elini göğsüne götürdü beti benzi atmış yuvalarından

bıkıp usanmadan [1]

084/09 ne kadar kolay olduğunu anlatıyordu bıkip usanmadan

bırakır bırakmaz [1]

150/23 zinciri bırakır bırakmaz ağırlık düştü ve mengeneye kısıtılmış

bile bile [2]

199/14 masal okuyordu Bünyamin uykusunu getireceğini bile bile

236/02 bile sana söylüyorum cebimde yüz akçe olması için

bir bir [3]

102/30 derecede çatlak sesiyle istediklerini bir bir söylerken

209/04 peki bu aynada beliren kehanetlerin bir bir gerçekleşmesine

227/06 ben de onun gördüğü düşleri deftere bir bir yazıyorum

birer birer [2]

163/16 ibretle anlatacaklar ve bilginin tehlikelerini birer birer

207/15 onda okuduğum kehanetlerin hepsi birer birer çıktı bunlardan

biter bitmez [1]

227/24 düş biter bitmez tüccar uyanıverdi ve hemen rüya tabiri

bitirir bitirmez [1]

158/31 sonra ona derdini anlattı ancak o sözlerini bitirir

158/32 bitirmez talihsiz adamın yüzü aydınlanıvermişti çünkü

bitmek tükenmek [1]

054/16 göğsündeki taşın o bitmek tükenmek bilmez takırtıları

boy boy [4]

020/09 pencere önündeki tezgâhta ise boy boy ve cins cins pergeller

029/30 neşterler ve boy boy kerpeten göze çarpıyordu dükkân içindeki

102/15 dolu boy boy şişe görünüyordu eğer hemen her tarafa nüfuz eden

179/24 dolabı açıp büyük boy bir kâğıdı çıkararak delikanlıya verdi

boydan boya [2]

203/01 boydan boya domuz yağına benzer bir maddeyle sıvandığını

231/05 avluya indi ve burayı boydan boya çeviren saçağın altında

burun buruna [2]

123/07 ki onu ilk kez gören birisi bu kişinin az önce ölümle burun

123/08 buruna geldiğini düşünemezdi

226/22 uzun boylu adamla burun buruna gelmişti diğeri ise

canla başla [1]

139/08 gibi canla başla çalıştı gelgelelim padişahın tahttan indirilmesi

cins cins [2]

020/09 pencere önündeki tezgâhta ise boy boy ve cins cins pergeller

109/12 cins cins ayrılıp tasnif ediliyor yekünler kontrol ediliyor

cümbür cemaat [1]

215/10 dilenciler para dolu odaya cümbür cemaat hücum ederlerken

çalgi çağanak [1]

159/02 abanoz zarlar cümbüş çalgı çağanak ve davul sesleri eşliğinde

çalıp çırpma [1]

043/02 çalıp çırpıklarını eve yığıyordu bereket versin ki padişahın

çalışıp didinmek [1]

225/08 yağ çıkarmadığı ve çalışıp didinmediği için yorulmuyordu

çanak çanak [1]

088/22 konakladıkları köylerden aldıkları sıcak ekmekler çanak

088/23 çanak yedikleri nefis yoğurtlar Trakya balları ve leziz

çatal matal [1]

064/09 oynanan aşık hüllüoğlu bilye çatal matal kaç çatal domuz

çeke çeke [1]

028/30 sonucu olarak dilini döndürmekte zorluk çeke çeke Arap İhsanın

çelik çomak [1]

064/16 gömmeli ve tutmalı bütün çelikçomak oyunlarının birdirbir

çeşit çeşit [1]

198/05 renk duman çıkarabilen çeşit çeşit tabletler yalnızca kafes

çıkır çıkmaz [2]

060/26 çıkar çıkmaz Galata surları dışında bir arsada toplanıyorlar

156/12 başlarını yola yola kumarbaz yuvalarından çıkar çıkmaz

çıkara çıkara [1]

017/30 azar azar adeta tadını çıkara çıkara kıymık kıymık

çoluk çocuk [1]

109/30 çoluk çocuk kadın erkek genç ihtiyar bütün dilenciler ellerinde

çözülür çözülmez [1]

024/29 dilberi fiatına satın aldı ve adamcağızın zincirleri çözülür

024/30 çözülmez suratına okkalı bir tokat çarpıp ona bir daha gözüne

çuval çuval [1]

103/33 çuval çuval değersiz parayı bütün gece sayıyor aşırı kararmış

daldırır daldırmaz [1]

169/06 Zülfiyar elini suya daldırır daldırmaz acıyla kasılıp kaldı

davranır davranmaz [1]

212/11 teşkilatın adamları yatağanlarına davranır davranmaz

dehler dehlemez [1]

231/14 geçip yeni malları yüklediği develerini dehler dehlemez bu

demir asa demir çarık [1]

158/19 yerlerde demir asa demir çarık gezerek inlemeler vadisi denilen

dere tepe [1]

117/16 boyunca kırlarda yürüdü dere tepe düz gitti ve bir dağın

derin derin [1]

032/14 Arap İhsan derin derin iç geçirdi Gülletopuk nam

diken diken [1]

050/15 çarpılan çeneleri titreyen saçları diken diken olan bu

dilden dile [1]

228/08 dilden dile dolaşan bir sihirbazın huzuruna vardı ve derdini

dinler dinlemez [1]

188/04 rıhtım işçileri ve hammallar bu efsaneyi dinler dinlemez

dinleye dinleye [1]

058/22 kahramanlık hikâyelerini dinleye dinleye okumaya heves etti

diri diri [5]

050/11 ve güneşi gördü diri diri gömülüp ölmekten kurtulmuştu

051/03 atıyor zavallıyı diri diri gömmüşler dediğinde palalar indi

054/10 kadar sağlam değildi ve diri diri gömülme korkusunu yaşadıkları

218/04 adamları da ister öldürün ister bırakın da diri diri yansınlar
219/03 sıkıştığı için kaçamadığını ve diri diri yandığını söyledikten
dişinden tırnağından [1]
114/22 Utarid dişinden tırnağından arttırarak Tahtelkale'de bir1 ve
diyar diyar [4]
044/17 ruh bedenden ayrılıp diyar diyar gezdiğine göre ruhun zaten
158/12 diyar diyar dolaşıp dünyadaki en talihsiz adamı bulacak ve
228/17 büyüten bu değerli maddeyi sata sata diyar diyar dolaşmaya
230/29 diyar diyar gezip yeri geldikçe onun ne kadar haklı olduğunu
diyip diyip [1]
190/31 olaylara o yön veriyormuş diyip diyip kahkahalarını koyverirken
doğar doğmaz [1]
191/22 çocuğu doğar doğmaz öldürmek de olmazdı çünkü
doğru dürüst [2]
023/25 bu zavallının ellerinin titrediğini ve doğru dürüst yazı yazamadığını
026/24 doğru dürüst cevap veremiyordu sonunda bir köpek
dokunur dokunmaz [2]
177/19 geldiğini fark ettim ona dokunur dokunmaz
178/15 dokunur dokunmaz kesildi ve kum taneleri ayna yüzeyinde
dolup taşmak [1]
021/19 ve naralarla dolup taşı yatağanı dişlerinin arasında
döndüre döndüre [1]
083/14 ki adam zırh gömleğini elinde döndüre döndüre
döner dönmez [1]
215/13 delikanlıyla ne konuşacaksan konuş ama döner
215/14 dönmez seni kendi ellerimle öldüreceğim dedi ve paraları
dövüp sövmek [1]
114/32 meyhanecinin getirdiği şarabı içip içip ağlıyor ne kadar dövüp
114/33 sövse de Bünyamin'i evladı gibi sevdiğini onu kendi elleriyle
durup dinlenmeden [2]
021/21 ateşiyor fırtınalarda dümene asılıyor ve durup dinlenmeden
084/24 bu yönde açmaya başladılar durup dinlenmeden yerin altına
durur durmaz [1]
171/04 bir kez daha eğilmedi tramola sert bir darbeyle durur durmaz
duyar duymaz [2]
042/02 o kokuyu anasının kokusunu duyar duymaz tatlı tatlı
126/10 bunları duyar duymaz yüreği sevinçle atmaya başladı çünkü
dürte tokatlıya [1]
172/28 Zülfiyar hoyrat elleriyle dürte tokatlıya kendisini uyandırmaya
düşer düşmez [1]
065/28 bu dükkânlardan birinin tam içine düşer düşmez büyük bir
ede ede [1]
158/26 böylece ağıt seslerini takip ede ede bir köye vardı ve
eğip bükerek [1]
060/27 ağaç dallarını eğip bükerek ateşte kurutup kirişler yapıyor
eğri büğrü [1]
018/11 çıkıp yerçekimine meydan okuyacak kadar eğri büğrü çekül

el yüz [1]

160/15 adamın biri el yüz yıkamak için odaya bir leğenle ibrik

elden ayaktan [1]

039/06 yüzündendi ihtiyarlayıp elden ayaktan düşmesine az zaman

elden ele [2]

034/24 başaramadı elden ele dolaşan kâğıt üç gün sonra mutfakta

197/17 elden ele dolaşırken Bünyamin sadece Aglaya'yı düşünüyordu

eli ayağı [3]

028/07 dayanacaklardı Kubelik'in eli ayağına dolaştı bu defaki

101/29 dilenciye içeri girmesini emrettiğinde zavallının eli ayağı

120/10 bu sözleri duyan adamın eli ayağı titremeye başladı aksi

eli kolu [4]

105/11 üstelik eli kolu bacağı titresin diye adama içirdiği kurşunlu

065/05 getirdiği baltaları adamlara dağıtırken elleri kolları sımsıkı

117/07 sıtmalıymış gibi elleri kolları sürekli titreyen bir dilenci yanlışlıkla

203/10 elleri kolları sımsıkı bağlanmış birini gördü iyi ruhları

elini kolunu [1]

095/14 suretine bürünüyordu böylece elini kolunu sallayıp

elleri ayakları [1]

020/32 kesindi çünkü korsan saldırısı karşısında elleri

020/33 ayakları birbirine dolaşır asla cenk edemezdi üstelik korkutucu

elleri yüzleri [1]

050/14 doğru dehşet içinde koştuğunu gördüler elleri yüzleri

emir üstüne emir [1]

193/21 tüfekçi ve zemberekçi başları ile daha bir nice zabıt emir üstüne

193/22 emir yağdırıyordu lağımlar kazılıp topraklar küfelerle

eriye eriye [1]

061/29 birinde yılların yağmurundan eriye eriye bitmiş bir duvar

esneye esneye [1]

197/01 ağacın tepesini gözüne kestirdi esneye esneye üst dallara

evrak mevrak [1]

134/07 boş dönüyor ve gönderildikleri yerde evrak mevrak bulunmadığını

fakir fukara [2]

110/02 bu yılda sadece bir kere yani bütün sevapların işlenip fakir

110/03 fukaraya son sadakaların verildiği Ramazan Bayramı ertesinde

fırl fırl [3]

032/13 gibi yuvalarında fırl fırl dönüyor sağı solu kolaçan ediyordu

150/24 mile bağlı tekerlek tıpkı bir topaç gibi fırl fırl dönmeye

150/26 gevşetti ve ucundaki o ağır tekerlek fırl fırl döndüğü

fırlatır fırlatmaz [1]

212/28 sola fırlatır fırlatmaz altı namlulu pistolünü çekti fakat bu

gece gündüz [1]

230/23 adam ise azmedip gece gündüz kazma sallayarak hain

gecesini gündüzüne [1]

142/15 için gecelerini gündüzüne katıyordu en güvendiği

geçer geçmez [1]

124/13 bin bir düşünce taşıyan delikanlı önlerinden geçer geçmez

geçirir geçirmez [1]

212/31 dişlerini geçirir geçirmez acıyla bağırdı ve yere yıkıldı

gel zaman git zaman [1]

043/04 gel zaman git zaman Müşterinin merakını cezbeden ve

gelip geçen [1]

109/23 karıları ise gelip geçen zavallıların üzerlerine saldıkları veletlere

gelir gelmez [2]

162/26 bile yakmışlardı Eminönü Camii'ne gelir gelmez öfke

169/13 duman kokusu gelir gelmez buradan gitmeleri gerektiğini

gelir gider [1]

109/01 gelir gider defterine işleyip o günkü sadakaların hepsini

gelmiş geçmiş [1]

176/15 artık benimle büyük bir sırrı belki de gelmiş geçmiş en

genç ihtiyar [1]

109/30 çoluk çocuk kadın erkek genç ihtiyar bütün dilenciler ellerinde

gerer germez [1]

217/26 hemen ardından gerer germez Ebrehe'nin kafası yana

geri geri [1]

181/08 yine aynı şartlarda ama bu defa geri geri gitmeye başlar saati

gıcırdata gıcırdata [1]

019/33 hazırlarken Arap İhsan tahta basamaları gıcırdata gıcırdata

girer girmez [5]

050/16 kişiler Galata'ya girer girmez teker teker yere yığıldılar içlerinde

103/06 bir şekilde girer girmez Büyük Efendi'nin kendisinden istediği

194/27 girer girmez toprak dolu çuvallarla burayı tıkamaya

218/26 çuvalları daha yoldaydı Hinzıryedi içeri girer girmez

230/25 girer girmez yatakta yorgunluktan sızıp kalmıştı işte bu yüzden

git gide [2]

117/03 gitgide azaldığını gördükçe gözleri yaşla dolan Hinzıryedi

175/15 meraktan kıvrandığını ve bu haliyle her türlü telkine gitgide

görür görmez [3]

086/04 Dünyanın karanlık ayrıntılarını gördü görür görmez yeraltı

160/25 götürdü delikanlı içerideki hazineyi görür görmez az kalsın

220/31 yıldırımlarını üzerine çeken bu tehlikeli adamı görür görmez

götüre götürü [1]

158/04 yola çıktı çarıklar ve asa onu götürü götürü yedinci iklimde

göz göze [1]

225/19 izleyen tüccarla göz göze geliverdi yüzünde şaşkınlıkla

göz kulak [2]

105/31 Uzun İhsan Efendi'ye göz kulak olmak onu asla yalnız başına

116/09 asayişinden de sorumluydu Uzun İhsan Efendi'ye göz kulak

güç bela [5]

080/31 darbeyi güç bela savuşturdu üçüncü darbe tavanı tutan

117/29 olan dağa güç bela gönderildiler

150/15 gelen adamlar üç kişi oldukları halde güzü güç bela

195/14 güç bela kaldırıp birleştirdiler ve ortaya bir küre çıktı

229/12 de uyku sersemi olan birtakım adamlar güç bela zaptettikleri

güle oynaya [2]

157/17 servetlerini ikiye üçe katlayıp güle oynaya kasabadan ayrılmaya

230/07 neşe içinde güle oynaya kasabaya dönen tüccar pazardan

gün be gün [1]

231/27 ve mahcup bir zat olan tüccar gün be gün içine kapandı

günler geceler [1]

199/20 durum da kafasını adamakıllı karıştırıyordu günler geceler

güzeller güzeli [2]

048/05 girdi bir yatak odasıydı burası güzeller güzeli bir şehzade

048/11 o güzeller güzeli şehzade de kendi bedenini terk etmiş

hadsiz hesapsız [3]

188/33 yüzlerce fırtınanın sayısız isyanın hadsiz hesapsız kurşunun

212/22 çıkan kollarına tutunan kulaklarını ısırarak hadsiz hesapsız

220/13 üzerinde kaynıyor teşkilatta bulunan hadsiz hesapsız

halini hatırını [1]

052/14 halini hatırını soranlara gayet sıhhatli bir sesle cevap

hasarları ziyanları [1]

062/07 sual edip bir hasarları ziyanları olup olmadığına dair her

hayır dua [1]

215/07 doldurun ve hayır duanızı üzerimden eksik etmeyin çünkü

hayran hayran [1]

061/26 hayran hayran baktılar silahlarını alıp savaş çılgınlıkları

hele hele [13]

058/13 açıp okumaya başlayınca ses soluk kesilirdi hele hele

061/15 hele hele baruthane yolunda fıçılardan dökülen tozdan

062/33 kırıldı hele hele düşmanları ellerinde mızraklarla

073/20 olduğunu hele hele kazma sesleri kaledekiler tarafından

143/10 hele hele adamlarına artık loncanın sadakalarına ihtiyaç

153/31 bir alışkanlığa ver çünkü misafirlerime hele hele hayatımı

160/05 kararından vazgeçti hele hele ertesi gece bu delikanlının

188/13 sohbet konusu oluverdi hele hele Cezayir korsanları

194/13 hele hele bayram yerlerindeki çatapatlardan kat be

199/22 da görülebilen bir şey olduğuna karar verdi hele hele

219/31 dokunuyordu hele hele uçkuru çözüp donu çıkarınca

220/23 sofraya buyur edilmeyi beklemeye başladılar hele hele Hinzıryedi

221/06 görünce duruverdi hele hele adamın kuşağındaki ikinci

hemen hemen [4]

102/32 hemen hemen hiçkimse onun emirlerine kulak asmamaya

102/32 hemen hemen hiçkimse onun emirlerine kulak asmamaya

180/20 kıyametten kurtulmak mümkündü hemen hemen bütün

189/19 bunun sihir mihir olmadığını çünkü hemen hemen herkesin

hıçkırık hıçkırık [4]

048/28 üzerine süzülen Bünyamin babasının hıçkırık hıçkırık

111/13 Bünyamin hıçkırık hıçkırık gözyaşı dökerken bir ilkbahar

155/02 fakat bu soruya cevap veren olmadı Bünyamin hıçkırık

155/03 hıçkırık ağlayarak

172/22 tutamadı ve hıçkırık hıçkırık ağlamaya başladı eğildi ve

hiç mi hiç [2]

090/19 bütün bu sorular onun hiç mi hiç merakını uyandırmıyor
106/08 tarifine hiç mi hiç uymuyordu sesinden ve ellerinin derisinin
hisseder hissetmez [1]

172/21 Aglaya'nın elini elinde hisseder hissetmez Bünyamin kendini
horlaya horlaya [1]

099/27 sedirlerden birinde şiş göbekli ama zayıf bir adam horlaya
099/28 horlaya uyuyordu onca gürültüye pis kokuya ve kasvete
horul horul [3]

225/13 horul horul uyuyan biriyle onun başucuna oturup
231/06 bir döşeğe kıvrılıp yatmış horul horul uyuyan han bekçisini
231/20 bekçi döşeğinde kıvrılmış bir durumda horul horul sürekli
huyunu suyunu [1]

115/23 günden farklı olmayacaktı delikanlı zamanla ustasının huyunu
115/24 suyunu öğrendi ihtiyar dilenci sabahları uykusunu

hüngür hüngür [3]

048/18 oğlunun bedenine kapanmış hüngür hüngür ağlıyordu
127/01 bu sözleri işiten Bünyamin kendini iyice koyverip hüngür
127/02 hüngür ağlamaya başladı başına gelen bunca şeye dayanamayan
127/10 hüngür hüngür ağlayan delikanlı koluna girdiği babasıyla
ırlaya ırlaya [1]

025/11 bir şarkıyı ırlaya ırlaya meyhaneden çıktığında gürültüden
ıvır zıvır [2]

061/18 sandığını açtılar yığınla ıvır zıvır arasından bakırdan yapıma
189/20 cebinde taşıdığı tespih çakmak benzeri ıvır zıvırın sayısının
içer içmez [1]

115/29 birkaç maşrapa şarap içer içmez hâlet-i ruhiye değişiyor
için için [4]

046/13 ezandan önce yaktığı mangala ilerledi için için yanan korlara
158/09 rica etti kumarbazın için için ağlayıp kapalı kısmetine
162/15 kıldığında delikanlının için için ağlayan bir kıza baktığını
171/26 ve en karanlık köşede zavallı bir kız için için ağlıyordu

iki üç [2]

057/22 iki üç akçe verip rakiplerine musallat etmeleri duyulmadık bir şey değildi
196/17 alıp içindekinden bir bardak suya iki üç kaşık attı aslında

iletilir iletilmez [1]

140/06 tarafından orduların başında sefere çıkan paşalara iletilir
140/07 iletilmez Kostantiniye'ye ganimet akmaya başlamıştı birçok

ilim irfan [2]

033/24 hikmet de onun hayatını kurtaran ve ilim irfanla dolu olduğu
056/20 akşam eve bitkin gelecek bu arada az buçuk ilim irfan öğrenmiş
058/23 onun macera kitaplarındaki ilme irfana hevesini

irili ufaklı [1]

102/14 mavi tozlarla dolu irili ufaklı kavanozla renk renk sıvıyla

isteksiz isteksiz [1]

070/07 çifte ulufe vaat edilince isteksiz isteksiz bölüklerine

ister istemez [2]

113/31 bırakacaktı adam secde ederken ister istemez bu kâğıdı
192/07 az önce oturduğu yere ister istemez baktılar

ite kaka [2]

064/25 sokaktayken bir grup yeniçerinin Uzun İhsan Efendi'yi ite
064/26 kaka evden çıkardığını gördü adamların başında serpuşu
161/15 kaldı avluyu ite kaka geçtikten sonra tahta merdivenlerden

itip kakmak [1]

162/33 adamcağızı ayağa kaldırarak itip kakmaya başladıklarında
iz eser [1]

188/28 kâşifin gemisinden iz eser olmadığını gören daha azimliler
kadın erkek [1]

109/30 çoluk çocuk kadın erkek genç ihtiyar bütün dilenciler ellerinde
kadın madın [1]

096/14 kadın madın olmadığını gördü yakayı ele verdiğini anlayan
kadınli erkekli [1]

206/16 Mehdî'ninkine uyan kadınli erkekli kırk elli kişi seçildi ve
kafasına gözüne [1]

111/33 adamcağızın kafasına gözüne sırtına sırtına vuruyor onu
kara kuru [1]

017/08 demediği halde sırf elinin ayarını bilemediği için bu kara

017/09 kuru çocuğa meydan dayağı çekemeyen Arap İhsan'ın ganimetteki
karınca kararınca [1]

188/18 karınca kararınca karşılama hazırlıkları bile yapıldı maytapçılar
karşı karşıya [2]

057/18 bir bostanda karşı karşıya gelir sesi en gür talebenin çektiği

191/14 büyük bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu söylemişlerdi
kaşı bıyığı [1]

173/18 seyislerin hazırladığı atlara bindiklerinde saçlı sakalı kaşı

173/19 bıyığı olmayan hırpani bir dilenci yanlarına yaklaştı o güne
katıla katıla [2]

155/06 delikanlı katıla katıla ağlamaya başlamıştı sedire kapanıp

169/08 gibi oluyordu adam yere yuvarlanırken Ebrehe katıla katıla
kavga dövüş [1]

109/11 girenler arasında kavga dövüş patırtı eksik olmuyordu paralar
kekeleye kekeleye [1]

099/09 kekeleye kekeleye okuduğunda Hınzıryedi nam dilencinin
kemire kemire [1]

020/07 doluydu duvarlardaki raflarda kurtların kemire kemire
kendi kendine [1]

045/25 yüzünü gördü kendi kendine düş görüyorum dedi düş
keşfede keşfede [1]

188/16 yeni kıtalar keşfede keşfede Dünyanın ta öbür ucundan
kılıktan kılığa [2]

140/26 hazırlattığı belgeler ve kılıktan kılığa giren becerikli casuslar

154/24 gibi sesini kılıktan kılığa sokarak herkesi konuşturduğunu

kırık çıkık [1]

105/08 kırık çıkık geçer akçeydi bir1 hafta sonra sargıları açıp eserini

kırk elli [2]

031/09 açıcı kokusunu alan kırk elli kadar kedi yalvaran miyavlamalarla

206/16 Mehdînkine uyan kadınlı erkekli kırk elli kişi seçildi ve

kış kıyamet [2]

069/10 Edirne'ye vardıklarında o kış kıyamette Sofyaya hareket emrini

075/11 gelgelelim bu kış kıyamette kan daha bedeni terk etmeden

kıvrana kıvrana [1]

022/15 Bünyamin babasının yatağında kıvrana kıvrana sayıkladığını

kıvrım kıvrım [1]

058/17 kıvrım kıvrım kıvranan ahaliye böylece kendi kadrini bildirmiş

kıymık kıymık [1]

017/30 azar azar adeta tadını çıkara çıkara kıymık kıymık

kolay kolay [3]

086/31 kolay kolay inanmayacağı da açıktı çünkü mesleği gereği

175/19 ve böylece söylenenlere kolay kolay inanmamaya kararlı

227/13 kolay kolay bırakmayacaksın bu kadar meraklı olduğuna

konar konmaz [1]

106/24 üzerine konar konmaz tahtalar gıcırdadı ilk sayfaları

konu komşu [1]

062/06 gibi davrandıklarını gören ebeveynleri konu komşuya sorgu

koruyanı kollayanı [1]

235/18 tutmasına rağmen koruyanı kollayanı olmadığı için bu

koyun koyuna [1]

041/01 sığındılar ve battaniyelerini üzerlerine örtüp koyun koyuna

kör kötürüm [2]

108/07 düşmüş dişleri dökülmüştü çevrede okadar çok kör kötürüm

116/25 Efrasiyab'ın gazabı okadar korkunçtu ki köründen

116/26 kötürümüne inmelisinden damlalısına kadar bütün

köşe bucak [1]

129/14 onu köşe bucak aradığını anlattı gelgelelim şarap kendisini

köy köy [1]

228/22 yedi yıldır uyuyan ve karısı tarafından köy köy dolaştırılıp

kurtulur kurtulmaz [1]

103/10 kurtulur kurtulmaz o lanet zehiri bedenine aldığıının ertesi

kuruşu kuruşuna [1]

142/04 yüklü paralar Büyük Efendi tarafından tek tek kuruşu kuruşuna

küçük küçük [1]

137/33 kapak olan bir kutuya benziyordu içinde küçük küçük

küçüklü büyüklü [1]

225/05 küçüklü büyüklü hatalar yapardı bu nedenle sermayesi

kürek kürek [1]

049/03 çaprazlama örtüler ve mezara kürek kürek toprak atılmaya

küt küt [1]

087/17 küt küt atıyordu ama son sargı da açıldığında casusun kendisini

laf lakırdı [1]

111/28 Dertli yine geldi laf lakırdı dinlemez bu adam basın

mal mülk [1]

156/10 mal mülk para ve ziynet böylece ütöldüğü zaman gün

malı canı [1]

135/29 fikrine güvenilmez çünkü malı canı sevdikleri tehlikede

malı mülkü [1]

112/07 sakalıyla birlikte malı mülkü de yanıp kül olmuştu sefil perişan

malına mülküne [1]

177/08 malına mülküne sahip olmuş ve bu mallar arasında Kehanet Aynası

meyhane meyhane [1]

032/15 külhani söylenene bakılırsa meyhane meyhane dolaşıp kendisini

namı lakabı [1]

228/07 şöhreti yedi iklim dört bucağa yayılmış namı lakabı

nefes nefese [1]

217/30 işini bitirdiğinde Hınzıryedi nefes nefese kalmıştı cesede

nesilden nesile [2]

057/04 da bilinmezdi nesilden nesile geçen bu husumet gittikçe

106/27 asırlar boyunca ulustan ulusa nesilden nesile geçerek

ok batmaz kılıç kesmez [1]

029/05 Arap İhsana yemin billah ederek deriyi ok batmaz kılıç

olan biten [2]

190/02 olan biten her şeyi bildiğini çünkü her şeyin yani bu sihirbazla

191/06 aynı şekilde sen de öyle olan biten ne varsa hepsine

olan oldu [4]

024/06 karar verince olan oldu meyhaneden çıktığında sarhoş kafayla

040/11 bir sille çarpınca olan oldu ve ayı iki ayağı üzerine kalkarak

050/22 toprağa bulanmış çıplak bir delikanlı görülünce olan oldu

156/32 bu günah kasabasına bir lanet savurdu ve böylece olan oldu

olsa olsa [1]

169/11 attığı yapmacık kahkaha bir neşeyi değil olsa olsa büyük bir

olur olmaz [3]

055/27 gideriz adamın elini öpersin defterli olur olmaz tıklar tıklar

062/23 o gece hiçbirinin gözüne uyku girmedi sabah olur olmaz

103/14 gece bu meseleye kafa yordu sabah olur olmaz terlemeye

olursa olsun [8]

033/31 olursa olsun onu bu kadar kısa süre içinde tercüme etmek

072/30 ne bahasına olursa olsun kuzeyden yapılmasını buyuran

088/32 ne olursa olsun babası büyük bir tehlike içinde olmayacak

091/07 acı olursa olsun macera insanoğlu için büyük bir nimetti

099/26 duman sızıyordu bu ortam ne kadar kasvetli olursa olsun

107/26 bina ne kadar büyük olursa olsun içeride sayıları bine yakın

128/20 Uzun İhsan Efendiyi ne bahasına olursa olsun oradan çıkarmaktı

188/08 saati olursa olsun müşteri Zuhul Utarid Seretan Cevza

orada burada [1]

106/03 ne var ki Hınzıryedi Uzun İhsan Efendi'yi orada burada

ölür ölmez [1]

022/08 kör yılan ölür ölmez kahramanın çevresini sarıp onun sırtını

öteyi beriyi [1]

027/01 çöplerin içinde kâh suya girerek öteyi beriyi sırtlarıyla

öve öve [1]

161/25 güzelliklerini ve zerafetlerini öve öve bitiremiyordu dediğine

para mara [1]

118/22 ortalıkta yine para mara olmadığını gördüklerinde zavallı

parada pulda [3]

041/21 maymunun parada pulda gözü yoktu o sadece kendisine

106/17 sadece sağ kalmak olduğunu parada pulda gözü olmadığını

231/30 parada pulda gözü yoktu o sadece bekçinin uyanacağı günü

parasız pulsuz [2]

112/08 parasız pulsuz sokaklarda gezerken dilencililiğe heves etmişti

191/21 o anda hiçliğe karışacak olan padişah parasız pulsuz biri olacaktı

paraya pula [1]

042/19 paraya pula afyon ve burunotu kutucuklarına tespihlere

pılı pırtı [1]

231/12 doğru pılı pırtısını toplamak üzere hana geldiğinde bekçiyi

pırlıl pırlıl [1]

063/12 bu pırlıl pırlıl yatağanı gören düşman taşını atamadı

pis pis [1]

097/11 pis pis sırtarak ona taskebabındaki etin domuz eti olduğunu

pisi bitlisi [1]

110/05 dilencinin pisi bitlisi makbul olduğu için işlerin nasıl olsa

rahmet bereket [1]

111/18 yağmur iyi bu yıl rahmet bereket olacak sadakalar artacak

renk renk [6]

016/07 üzerindeki kıllara renk renk cam boncuklarla birkaç

020/10 renk renk mürekkepler kalemler fırçalar ve karalanmış

071/17 gel gör ki bir hafta sonra burçlarında renk renk bayraklar

102/14 mavi tozlarla dolu irili ufaklı kavanozla renk renk sıvıyla

124/17 yedi iklim dört bucaktan gelen her milletten tüccarın renk

124/18 renk serpuşları göründü darülfülül kebabe ve darçın satan

198/04 değiştirilebilen küçük uçurtmalar yakıldıklarında renk

198/05 renk duman çıkarabilen çeşit çeşit tabletler yalnızca kafes

saçı sakalı [2]

112/06 pencereden giren bir yıldırım isabet etmiş ve adamın saçı

112/07 sakalıyla birlikte malı mülkü de yanıp kül olmuştu sefil perişan

173/18 seyislerin hazırladığı atlara bindiklerinde saçı sakalı kaşı

saçını başını [1]

158/27 evin birinin penceresinde oturup dizini döven saçını başını

sağ salim [4]

054/13 halde sağ salim çıkmayı başarabilen delikanlıyı

054/23 uzaktan izleriz buraya sağ salim döndüğümüzde de bütün

055/22 söylüyor oğul dedi sağ salim geri döndüğümüz zaman

096/18 kendisini acındırmadaki yeteneği sayesinde affedildi sağ salim

sağa sola [8]

083/17 eldivenli eliyle zırhın öbür ucuna yapışmış delikanlıyı sağa
083/18 sola savurmaya başlamıştı sonunda zırhı öyle bir çekti ki
120/24 eline alıp sağa sola emirler vermeye başladı ortaya siniler
121/17 koptu Zülfiyar efendisine su içirmeye çalışırken sağa
121/18 sola emirler yağdırıp hekim çağırımlarını ve çıkış kapılarını
127/27 fıçı sandık ve denk gemilere yüklenmek üzere sağa sola yığılmıştı
212/27 dayanıklı çıktı ve silkelenip tepesindeki çocukları sağa
212/28 sola fırlatır fırlatmaz altı namlulu pistolünü çekti fakat bu
215/03 ceplerinden çıkınından ve yenlerinden sağa sola altınlar
217/15 filurileri neşesinden sağa sola saçıyordu şarkısına
231/04 yerleşti döşeğinde sağa sola dönüp bir türlü dalamayınca

sağda solda [2]

193/20 sağda solda koşturuyor zağarcıbaşı saksoncubaşı
213/28 bazıları şaşırıyor çünkü sakallı bir maymundu bu sağda
213/29 solda birsüre koşturduktan sonra Bünyamin'i görüp

sağdan soldan [1]

061/04 yangın yeriydi sağdan soldan topladıkları paçavraları sabırla

sağı solu [1]

032/13 gibi yuvalarında fırıl fırıl dönüyor sağı solu kolaçan ediyordu

sağolun varolun [1]

213/17 sağolun varolun dedi tam zamanında geldiniz fakat

sakin sakın [2]

054/20 biz yerin altında sakın sakın kazmamızı vururuz duvarın
233/24 güya sakın sakın uyuyor ama ne düşler görüyordur kimbilir

sararıp solmak [1]

034/26 bu duvarda yarım asır bekleyerek sararıp solduktan sonra

sata sata [1]

228/17 büyüten bu değerli maddeyi sata sata diyar diyar dolaşmaya

sefil perişan [1]

112/07 sakalıyla birlikte malı mülkü de yanıp kül olmuştu sefil perişan

sersem sepelek [1]

234/17 tahta basamakları sersem sepelek tırmandıktan sonra

ses soluk [1]

058/13 açıp okumaya başlayınca ses soluk kesilirdi hele hele

sık sık [11]

018/31 ve kılınçları paslıydı Bünyamin son günlerde sık sık
044/24 çünkü sık sık aynı düşleri gördüğü oluyor ve ruhu bir takım alakasız
056/27 sık sık olduğu gibi eğer aynı mahallede iki taşmektep varsa
074/26 hava kabarcığı olan su dolu bir cam çubukla sık sık dehlizin
075/03 saldırıyor kaledekiler ise sık sık huruç hareketiyle süvarileri
086/09 içinde yanıyor sık sık öksürüyordu onu karların üzerinde
090/33 gerçek bir ibadet olduğunu sık sık söylerdi her insan
104/02 sık sık duyarım hep kara bir paradan bahsediyorlar
140/08 yeniçeri bölüğü topçu taburu hatta sık sık koskoca bir kolordu
154/12 o anda kendisinin rüyalarında sık sık gördüğü yeniçerilerden
225/03 hülyalıydı ki sık sık borçlarının ve alacaklarının vadesini

sıkı sıkıya [1]

197/13 bu çocuğu derin uykusundan uyandırmamalarını sıkı

197/14 sıkıya tembihlediler

sırtına sırtına [1]

111/33 adamcağızın kafasına gözüne sırtına sırtına vuruyor onu

sihir mihir [1]

189/19 bunun sihir mihir olmadığını çünkü hemen hemen herkesin

silip süpürmek [1]

015/23 de silip süpürdüğünü Malta'da öğrendiğinden bu yana

sille tokat [1]

201/25 ve hiçbir lafı anlamayan bu cahil adamı sille tokat kovdu

sindire sindire [1]

042/16 veren kokuyu sindire sindire içine çekiyordu gel gör ki

sokak sokak [2]

025/16 sokak sokak dolaşıyor ve zavallıları diş ağrısından kurtarıyordu

039/03 derdinden bağı yanan bir baba vardı gün boyunca sokak

039/04 sokak dolaşıp ayı oynatan bu adamcağızın çektiği kahrı yaşı

sokar sokmaz [1]

152/21 bir deliğine sokar sokmaz saydam kâğıt aydınlanıverdi

soluk soluğa [3]

074/01 ellisine merdiven dayamış lağımçı çok geçmeden soluk soluğa

128/25 soluk soluğa kuytu bir yere sinip kafasını toplamaya çalıştı

175/03 atını yol boyunca koşturmaktan soluk soluğa kalan Bünyamin

sorgu sual [3]

062/06 gibi davrandıklarını gören ebeveynleri konu komşuya sorgu

062/07 sual edip bir hasarları ziyanları olup olmadığına dair her

087/22 kaybetmeksizin kendisine sorgu sual edenleri hafızasını

106/12 yine de ona biraz sorgu sual etmeyi de unutmadı böylece

sövüp saymak [2]

079/32 söylüyordu bu cevabı işiten lağımçı sövüp sayarak iki

162/28 ve mollalardan oluşan birtakım adamlar sövüp sayarak

söylenir söylenmez [1]

129/05 bile başlamıştı adam bu söz kendisine söylenir

129/06 söylenmez öfkeyle yerinden doğrulup kapıyı açarak sokağa

süklüm püklüm [1]

102/29 karşısında süklüm püklüm duran dilenciye o bet o dayanılmaz

şapırdata şapırdata [1]

045/20 dilini şapırdata şapırdata içiyor bir taraftan da yan gözle

şekilden şekile [4]

095/13 de şekilden şekile sokup gözüne kestirdiği bir ev sahibinin

134/18 padişahın sıkıldığı hayalarındaki acı nedeniyle yüzü şekilden

134/19 şekile giren casus da ona şu şekilde cevap verdi

161/29 içeride cennet hurileri görüyormuş gibi yüzünü şekilden

161/30 şekile sokuyor aşk ve şehvetten yanıp tutuştuğunu dile getiren

tabandan tavana [1]

160/26 küçükdilini yutacaktı oda tabandan tavana kadar parayla

takım taklavat [1]

073/28 olur o yüzden takım taklavatını topla ve bu ayın on yedinci

tamı tamına [1]

072/20 rüzgâr gülündeki sekiz yönle tamı tamına çakışıyordu

tartaklaya tartaklaya [1]

213/13 tartaklaya tartaklaya içeriden çıkardı kendisine

tatlı tatlı [1]

042/02 o kokuyu anasının kokusunu duyar duymaz tatlı tatlı

tek tek [7]

022/05 uzun maceranın bitiminde engereğin renklerini tek tek

079/18 Vardapet tuğlaları tek tek söküp deliği büyütürken kurtarmaya

142/04 yüklü paralar Büyük Efendi tarafından tek tek kuruşu kuruşuna

142/10 gelen paraları Ebrehe tam beş yıl boyunca tek tek en

189/16 bağlı olduğu halde sorulara tek tek doğru cevabı yapıştırıveriyordu

201/13 ve onun içindekileri bu para karşılığı tek tek satmalarını

204/21 size görevimi manastırı adamlarımızın tek tek isimlerini

tek tük [2]

103/19 değildi fels mangır akçe kuruş ve hatta tek tük altın

113/02 ve küfürler tek tük yankılanıyor arada bir de rasgele temennisiyle

teker teker [10]

050/02 teker teker yerinden oynatıp dökülen toprakları kalan boşluğa

050/16 kişiler Galata'ya girer girmez teker teker yere yığıldılar içlerinde

051/05 doğru mu söylemiş diye teker teker delikanlıya yaklaşıarak

064/17 ebe çıldır kutu ve zıpızıpın kuralları teker teker yazıyla

080/09 teker teker iskeleye atlıyorlardı aşağıdaki yeniçeriler

080/15 sallandırılan bir halattan kâfirler teker teker aşağı kayıp yeniçerilerle

152/24 666 adet düğmeyle teker teker oynamaya başladı

170/24 herkesin önünde teker teker eğilmeye başladığında akçeler

175/07 önce sakın ol sonra sorularını teker teker sor

218/09 çabuk olun kapıdan teker teker çıkacağız en son Binbereket

tekrar tekrar [1]

090/11 geldi Uzun İhsan Efendi ona tekrar tekrar maceranın

tepeden tırnağa [2]

122/01 hayatını kurtaran delikanlıyı tepeden tırnağa süzdükten

124/01 oynayan bu adamlar delikanlıyı tepeden tırnağa süzdüler

tepsi tepsi [1]

220/14 parayla alınan tepsi tepsi baklavalar sinilere yerleştiriliyordu

ters ters [1]

018/19 onlara ters ters bakıp kenefe girdiğini gördü biraz uzaklaştıktan

tıkır tıkır [1]

055/27 gideriz adamın elini öpersin defterli olur olmaz tıkır tıkır

tıklım tıklım [1]

032/25 ve ayaktakımıyla tıklım tıklım dolmuştu misket Bozcaada

tirmiklaya ısıra [1]

031/21 tirmiklaya ısıra kavga ederek bu parçalara üşüştü

tiril tiril [1]

042/31 korkudan tiril tiril titrerken bu hayvanın ulağın boynundan

tokat üstüne tokat [1]

065/09 zabıterleri Uzun İhsan Efendiye tokat üstüne tokat atıyor fakat

top tüfek [1]

196/28 kalenin içindeki dar sokaklarda top tüfek sesleri ve

topallaya topallaya [1]

029/17 korkuya kapılan Kubelik topallaya topallaya evine döndü

topu topu [1]

024/33 bu parayla kapağı atamadığını söylüyordu oysa topu topu

tuz biber [1]

117/32 kaptırıp loncayı ihmal etmeye başlaması her şeye tuz

117/33 biber ekti adam o kadar kederli o kadar meyustu ki takla

türlü çeşitli [1]

095/12 kalmıyor balmumu ve türlü çeşitli boyayla çehresini

türlü türlü [2]

020/03 bir yerdı burası bu düzensiz oda türlü türlü eşyalar

058/11 bekler bu arada maceranın sonuna dair türlü türlü

uçsuz bucaksız [2]

041/32 içinde bulunduğu dünya değil atalarının yaşadığı uçsuz bucaksız

045/15 düşünde kendini uçsuz bucaksız bir çölde gördü sanki

ulustan ulusa [1]

106/27 asırlar boyunca ulustan ulusa nesilden nesile geçerek

uyanır uyanmaz [1]

178/12 her sabah uyanır uyanmaz koşup aynaya bakıyordum yazılar

uyku selamet [1]

229/15 horozun çok erken ve berbat bir şekilde ötüp köyde uyku

229/16 selamet bırakmamasından kaynaklanıyordu tam zamanında

uyuyup uyumadığını [1]

231/19 uyuyup uyumadığını denetlemeyi huy haline getirdi ne var ki

uzun uzun [7]

020/19 uzun uzun baktı yumuşacık kuştüyü döşeklerde yatan

040/20 belirtisi göstermedi burunlarını yaklaştırıp uzun uzun

049/19 Bünyamin uykusundan uyandı ve uzun uzun esnedi gördüğü

086/29 uzun uzun düşündü bu adam bir casustu ve hiçbir işini

106/01 Zülfiyar bu gencin eşkâlini ona uzun uzun anlatmış hatta

122/21 arkasındaki kimliği çıkarmak ister gibi uzun uzun ona

216/10 seni uzun uzun seyrettim yüzünün asıl halini düşledim

üç beş [2]

059/31 için arkadaşlarını toplayıp hasımlarından üç beş çocuğu patakladıktan

088/18 Bünyamin Kostantiniye'ye dönmek isteyen üç beş kişiye

ürkek ürkek [1]

033/08 Kubelik'in ürkek ürkek baktığı Arap İhsan gömleğinden

üst üste [3]

058/32 iki zırh üst üste giyen kâfir Lombroso'yu attığı bıçakla katleden

164/28 geç dübeşe sebebiyet vereceğini düşünürken üst üste iki

214/31 boğmak için üst üste düğüm attığı sicime bakarak fısıltıyla

üstlerine başlarına [1]

062/28 çığlıkları atarak hücum ettiklerinde sayısız taş üstlerine

062/29 başlarına isabet etti onlar da taşla karşılık vermek istediler
vallahi billahi [1]
017/04 yüzüp davulu yamamakla korkutmuşlardı o ise vallahi billahi
vuruşma kırışma [1]
054/18 tam sana göre bir meslek bu üstelik parası da iyi vuruşma
054/19 kırışma derdi de yok onlar yukarıda döğüşedursunlar
yaka paça [3]
100/18 sürgülü bir kapıyı açıp yaka paça bağlanmış birini içeri getirdiler
152/08 Bünyamin yaka paça derhal bağlanacağını üstünün aranıp
162/29 yaka paça zaptettikleri birini yerde sürüklüyorlardı
yakar yakmaz [1]
061/31 humbarayı yerleştirdikten sonra fitili yakar yakmaz koşup
yalvar yakar [1]
096/15 hırsız adamakıllı korkmuştu o kadar çok yalvar yakar oldu
yan yana [1]
150/16 kaldırıp verilen emir üzerine yan yana duran iki mengeneye
yangın mangın [1]
233/14 sabaha kadar yangın mangın seyredemem doğrusu
yapar yapmaz [2]
168/09 söyledi adam denileni yapar yapmaz kılıcı bobinlere yapışiverdi
226/21 olduğunu elbette bilemezdi çünkü bu işi yapar yapmaz
yara bere [1]
105/07 dikkat etmişti çünkü dilencilik mesleğinde yara bere
yaralı bereli [1]
057/06 meslekdaşlarının sümüklü yaralı bereli cerahatli
yarası beresi [1]
162/09 istediği kızın elbiselerini esirciye çıkarttırıyor yarası
162/10 beresi olup olmadığına bakıyor dişlerinin sağlamlığını
yarı yarıya [1]
032/05 içerisi daha şimdiden yarı yarıya dolmuş ilk kadehler çoktan
yatışır yatışmaz [1]
213/03 gürültü yatışır yatışmaz çok zaman önce kadın kılığına
yavaş yavaş [1]
150/28 cılız koluyla yavaş yavaş havaya kaldırdı fakat delikanlı şaşırمامıştı
yavuz dilden kem nazar [1]
096/28 Allah yavuz dilden kem nazardan saklasın Hakk Teala
yavuz yüzsüz [1]
096/29 yavuz yüzsüz utanmaz avrat kazasından saklasın yolun
yedi iklim dört bucak [7]
030/16 yatağanlarına davranıyorlardı rıhtım yedi iklim dört bucaktan gelen
096/33 sonra bölgenin en makbul dilencisi olduğunda ünü yedi
097/01 iklim dört bucağa yayıldı hatta Sultan Murad Bağdat'a
124/17 yedi iklim dört bucaktan gelen her milletten tüccarın renk
137/25 gösteriliyordu zamanla bu casus nesli yedi iklim dört bucağa
139/26 tenezzül etmedi casusları ona yedi iklim dört bucaktan
158/24 yedi iklim dört bucakta bilinen Şuayıb adında bir dervişe
228/07 şöhreti yedi iklim dört bucağa yayılmış namı lakabı

yemeden içmeden [4]

042/33 o kadar çok korktu o kadar ecel teri döktü ki yemeden
043/01 içmeden kesildi müşteri ise her zamanki oyunbazlığıyla
047/04 yemeden içmeden nasıl yaşıyorsun kimsin sen
199/18 soru takıldı ve yemeden içmeden kesildi çünkü gözlerini
235/31 yemeden içmeden günlerce nasıl yaşadığımı hayatımızı idame

yemin billah [4]

016/25 yedi yaşında gösteren sünnetsiz bir oğlandı ve yemin billah
029/05 Arap İhsana yemin billah ederek deriyi ok batmaz kılıç
073/18 verildi bu lağımcı yemin billah ederek paşaya toprak
161/23 ahu gözlü kiraz dudaklı on bir Rus kızı vardı yemin billah

yeni yeni [1]

023/19 sakat kalma tehlikesi baş gösterdi kırılan kavalkemiği yeni
023/20 yeni kaynamaya başladığında arkadaşları ona içkiye

yeri yurdu [1]

087/09 Bünyamin biraz olsun kendine geldiğinde yeri yurdu ve

yersiz yurtsuz [1]

107/27 yersiz yurtsuz dilenci alt alta üst üste otların paçavraların

yıkanıp yunmak [1]

110/08 civar hamamlardan tellaklar tutulup getirilirdi yıkanıp yunma

yılmadan usanmadan [1]

044/08 kadınlar yılmadan usanmadan adamın kapısını aşındırıp

yiyip bitirmek [1]

039/08 itibar etmediği için kendini yiyip bitiriyordu ihtiyara canıgönülden

yiyip içmek [4]

022/17 eğer fazla yiyip içip rahat döşeklerde çelebi uykusu uyursa
052/02 kapatılacak ve kırk gün boyunca hücresinde en az yiyip içen
052/20 çıkıyor Tophane'deki meyhanelerde yiyip içiyor ve yine tünelden
120/21 öyle bir şeyler yiyip içmeden gitmek olmaz izinle sana

yola yola [1]

156/12 başlarını yola yola kumarbaz yuvalarından çıkar çıkmaz

yorganı döşeği [1]

228/05 hatta komşu tavsiyesi üzerine yorganı döşeği sırtlayıp yedi

yüz yüze [1]

194/28 çalışan insanlarla yüz yüze geldi fakat bu insanların çoğu

zaferden zafere [1]

140/10 bilgilerle zaferden zafere koştı fakat bu durum çok uzun

zangır zangır [1]

050/19 zangır zangır titreyenlere su içirdi dizlerinin

zor bela [1]

027/23 zor bela evine kadar taşıdı sabah olmuştu akşama doğru

4. 5. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDA BULUNAN ALINTILAR

Almanca Alıntılar:	2
Arapça Alıntılar:	1146
Arapça+Farsça Alıntılar:	31
Bulgarca Alıntılar:	2
Ermenice Alıntılar:	2
Farsça Alıntılar:	351
Farsça+Arapça Alıntılar:	12
Fransızca Alıntılar:	73
İspanyolca Alıntılar:	2
İtalyanca Alıntılar:	53
Latince Alıntılar:	2
Lehçe Alıntılar:	1
Moğolca Alıntılar:	7
Rumca Alıntılar:	53
Rumence Alıntılar:	2
Rusça Alıntılar:	7
Sırpça Alıntılar:	3
Soğdca Alıntılar:	1
Yunanca Alıntılar:	3

4. 6. PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINA AİT DİZİNLER

4. 6. 1. Özel Adlar Dizini

Bu bölümde eserde bulunan özel adlardan kişi ve yer adlarının dizinine yer verilmiştir.

4. 6. 1. 1. Kişi Adları

Aglaya : Roman kahramanı Bünyamin'in aşık olduğu kız.

Alimsatti : Roman kahramanlarından biri.

Ali Said Çelebi : Roman kahramanlarından biri.

Alibaz : Romanda Arap İhsan ile birlikte İstanbul'a gelen çocuğun adı, Efrasiyab.

Arap İhsan : Romanda Uzun İhsan Efendi'nin dayısı.

Aristoteles : Antik Yunan filozofu; Platon ile Batı düşüncesinin en önemli iki filozofundan biri; fizik, gökbilim, ilk felsefe, zooloji, mantık, siyaset ve biyoloji gibi konularda pek çok eser vermiş filozof.

Battal Gazi : 8. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen ve hakkında çeşitli inanışlar bırakmış bir lider.

Binbereket : Romanda yedi çocuğu bulunan, dilenciler loncasının en şişmanı olan kadın.

Bünyamin : Romanda Uzun İhsan Efendi'nin oğlu ve romanın başkahramanı.

Büyük Efendi : bk. (Ebrehe)

Büyük Efendi Ebrehe : bk. (Ebrehe)

Büyük İnfazcı : bk. (Mehdî)

Büyük Kurtarıcı : bk. (Mehdî)

Deccal : Kıyamet alametlerinden olarak kıyamete yakın zamanda insanları kandırmak, halkı azdırmak için ortaya çıkacağı haber verilen, çok kötü, fesatçı ve yalancı kimse; yalancı, sahtekâr kimse.

Dertli : Roman kahramanlarından biri.

Dilkuşî : Romanda adı geçen biri.

Ebrehe : Romanda zaman makinesi kurarak sonsuzluğu arayan kişi, İstihbarat-ı Teşkilat-ı Hümayun'un başkanı.

Ebu-Şeyh : İsfahan'da doğmuş meşhur bir âlim.

Efraim : Romanda Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un kurucusu.

Efrasiyab : Büyük İskender'den evvel yaşamış ve Keyhusrev tarafından öldürülmüş olan Mâverâünnehir Kralı Tûranlı bir yiğit, Alp Er-Tonga.

Efrasiyab : bk. (Alibaz)

Efrasiyaboğlu Alibaz Efrasiyab Han : bk. (Alibaz)

Fisagor: Pythagoras; MÖ 570 - MÖ 495 yılları arasında yaşamış olan İyonyalı filozof, matematikçi ve Pisagorculuk olarak bilinen akımın kurucusu.

Fon Gerike : Romanda Magdeburg'da bir deney yapıp madenî iki yarımküreyi birleştirip içindeki havayı tulumlarla boşaltarak boşluğu meydana getirdiği bahsolunan kişi.

Franz : Roman kahramanlarından biri.

Galen : Antikçağın Hippokrates'ten sonra en büyük hekimi sayılır. Galenos hekimliği, felsefesal erklik açısından yorumlamış ve hekimlik felsefesinin kurucusu sayılmıştır.

Gazanfer : Romanda Kostantiniye'de yaşayan zengin bir kumarbaz.

Genç Osman : 17. yüzyılda Kayıkçı Kul Mustafa tarafından yazılan ve Türk halk edebiyatının en önemli epik eserlerinden biri sayılan duygusal koçaklama.

Gülletopuk : Roman kahramanlarından biri.

Hafız İbni Hacer : Bir İslam âlimi.

Halim el Barudî : Romanda adı geçen biri.

Harun : Romanda kilidi icat eden kişi olarak adı geçen kişi.

Hattakay : Roman kahramanlarından biri.

Hazreti Ali : Ebû Tâlib'in oğlu, peygamberimizin damadı ve dördüncü halife.

Hazreti Süleyman : Kur'ân-ı Kerîm'de ismi geçen peygamberlerden.

Hımkime Kitayî : Romanda adı geçen biri.

Hinzıryedi : Romanda dilencilerin kethüdası olan kişi.

İbn-i Merduveyh : İsfahan'da yetişen hadîs, tefsîr ve târih âlimi.

İhsan Efendi : bk. (Uzun İhsan Efendi)

İsa : Kendisine vahiy yoluyla İncil nazil olan dört büyük peygamberden biri.

Kâtip Çelebi : Hacı Halife (Şubat 1609, İstanbul - 6 Ekim 1657, İstanbul), tarih, coğrafya, bibliyografya ve biyografya ile ilgili çalışmalar yapmış Türk-Osmanlı bilim adamı ve aydını.

Kefeli : Romanda adı geçen biri.

Kubelik : Romanda dişçilik ve cerrahlık yapan kahraman.

Kurtubî : Endülüs'ün yetiştirdiği büyük âlim.

Lokman Hekim : Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna inanılan kişi.

Lombroso : Romanda adı geçen biri.

Mehdî : Kıyâmete yakın geleceği, Peygamber efendimiz tarafından haber verilen ve İslâmiyet'i ve adâleti yeryüzüne hâkim kılacak olan mübârek zât.

Meryem Ana : Hazret-i Meryem.

Mesih : İsa aleyhisselâmın isimlerinden.

Meytâsib Şehrenbercezi : Romanda adı geçen biri.

Mihalaki : Romanda adı geçen biri.

Mirdesenk Sehpernebî : Romanda adı geçen biri.

Munhiyaloğlu Zerkan : Romanda adı geçen biri.

Öterbülbül : Romanda adı geçen biri.

Peysullab Nekkareperzen : Romanda adı geçen biri.

Rendekâr : Romanda yazar tarafından René Descartes adlı filozoftan esinlenilerek kurgulanan filozofun adı.

Sabahın Oğlu : Romanda parayı icat eden ve üzerine tuğrasını işleyen kişi, İblis aleyhlananın, Şeytan.

Şuayb : Roman kahramanlarından biri.

Taberanî : Bir İslam âlimi.

Timur : Timur İmparatorluğu'nun kurucusu.

Utarid : Dilenciler loncasında Bünyamin'in ustası olan dilenci.

Uzun İhsan Efendi : Romanda Bünyamin'in babası, arka plandaysa, aslında yazarın kendisi, yani İhsan Oktay Anar'dır.

Vardapet : Romanda Bünyamin'le birlikte lağımcılık yapan kişi.

Zosimos : MS. 3. yüzyılda Mısır'ın Panaopolis kentinde yaşamış, bilinen en eski simyacı olduğu kabul edilen Yunanlı filozof.

Zülbecedoğlu Ziyal : Romanda adı geçen biri.

Zülfiyar : Romanda Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'da çalışan kahramanın adı.

4. 6. 1. 2. Yer Adları

Ağa Çayırı : Bir yer adı.

Ahırkapı : İstanbulda bir semt adı.

Aksaray : İstanbulda bir semt adı.

Anadolu : Ön Asya'nın bir parçası olarak Türkiye'nin Asya kıtasında bulunan toprağı, Rum.

Ankona: Ancona, İtalya'nın merkezi Marche bölgesinin ve aynı adlı Ancona ili merkezi olan Adriyatik Denizi kıyısında şaraplarıyla ünlü bir liman kentidir.

Arap Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Avrupa : Dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri.

Ayasofya : İstanbul'da bir semt adı.

Azap : bk. (Azap Kapısı)

Azap Kapısı : Galata surlarının Beyoğlu tarafındaki kapılarından biri.

Bağdat : Ortadoğu'da bulunan bir şehir.

Bahçekapı : İstanbul'da bir semt adı.

Bayezid : İstanbul'da bir semt adı.

Bayezid Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Beç : Osmanlıların Viyana'ya verdikleri ad.

Boğaziçi : İstanbul'da bir semt adı.

Bozcaada : Ege denizinde bir ada.

Bursa : Anadolu'da bulunan bir şehir.

Cebelitarık : Akdeniz ile Atlas okyanusunu birleştiren, Avrupa ile Afrika kıtalarını ayıran boğaz.

Ceneviz : 11. yüzyıldan 1797 yılına kadar İtalya Yarımadası'nın kuzey batısında, bugünkü Cenova civarında hüküm sürmüş bir şehir devleti.

Cezayir : Kuzey Afrika'da ülke.

Çemberlitaş : İstanbul'da bir semt adı.

Çin : Doğu Asya'da yer alan bir ülke.

Danıska : Almanya'da Danzig şehrine verilen ad.

Davudpaşa : Rumeliye sefere çıkan Kapıkulu birliklerinin ilk menzili ve ordugâhı.

Divan Yolu : Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan protokol yolu.

Edirne : Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapan şehir.

Edremit : Anadolu'da Ege Denizi'ne kıyısı olan bir yer adı.

Eğri : bk. (Eğri Kalesi)

Eğri Kalesi : Bugünkü Macaristan'ın kuzeyinde yer alan Eger kentinde bulunan bir Osmanlı kalesi.

Eminönü : İstanbul'da bir semt adı.

Eminönü Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Erganunlu Kilise : İstanbul'da bir kilise adı.

Etmeydanı : Yeniçeri askerlerinin ve komutanları (Sanadid-i Bektaşiyân) Ağa ve Çorbacıları'nın toplanıp Cem ettikleri, Seğirtme denen yarışmaları ve talimlerini yaptıkları zaman zaman koyun keserek yedikleri meydan.

Eyüb : İstanbul'da bir semt adı.

Eyüb Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Fener : İstanbul'da bir semt adı.

Galata : İstanbulda bir semt adı.

Galata Kulesi : İstanbul'un Galata semtinde bulunan bir kule.

Girdbad : Romanda adı geçen Anadolu'da bulunan bir kasaba.

Haliç : İstanbul'un Avrupa yakasını kaplayan Çatalca Yarımadası'nın güneydoğu ucunda, Boğaziçi girişinde, İstanbul (Tarihi yarımada) ve Beyoğlu platolarını birbirinden ayıran deniz girintisi.

Hicaz : Arap Yarımadası'nda günümüz Suudi Arabistan'ın batısında bir bölge.

Hint : Hindistan.

İç Azap Kapısı : Galata surlarının iç bölmelerindeki kapılardan biri.

İran : Güneybatı Asya'da bir ülke.

İspanya : Avrupa'nın güneybatısında, İber Yarımadası'nda yer alan ülke.

İzmir : Anadolu Yarımadası'nın batısında yer alan şehir.

Kâbe : Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

Kafdağı : Genellikle masallarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan, zümrütten hayalî bir yer.

Kâğıthane Deresi : İstanbul'da küçük bir akarsu.

Karaköy : İstanbul'da bir semt adı.

Kasımpaşa : İstanbul'da bir semt adı.

Kız Kulesi : İstanbul Boğazı'nın Marmara Denizi'ne yakın kısmında, Salacak açıklarında yer alan küçük adacık üzerinde inşa edilmiş yapı.

Kireç : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Kostantiniye : Roma İmparatorluğu (330–395), Bizans İmparatorluğu (395–1204 ve 1261–1453), Latin İmparatorluğu (1204–1261) ve Osmanlı İmparatorluklarına (1453–1922) başkentlik yapmış şehir; Türkiye Cumhuriyeti'nce şehir 1930 yılından beri resmî olarak İstanbul diye adlandırılmaktadır.

Kudüs : Ortadoğu'da bulunan, Dünya'nın en eski şehirlerinden biri.

Kule Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Kürkçü : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Magdeburg : Almanya'da bulunan tarihi şehir.

Mağrip : Afrika'nın, Mısır dışındaki kuzey ülkeleri.

Mahmutpaşa : İstanbul'da bir semt adı.

Malta : Güney Avrupa'da, Orta Akdeniz'de yer alan, Sicilya'nın güneyindeki adalar devleti.

Marmara : Marmara Denizi.

Meyyit : bk. (Meyyit Kapısı)

Meyyit Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Mısır : Afrika'da bir ülke.

Mısır Çarşısı : İstanbul'un en eski kapalı çarşılarından biri.

Mihel : bk. (Mihel Kapısı)

Mihel Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Musul : Dicle Nehri kıyısında bulunan tarihi şehir.

Nemçe : Osmanlıların Avusturyalılara, Almanlara verdikleri ad, Nemse.

Odun Kapısı : Haliç surlarının kapılarından biri.

Okçularbaşı : İstanbul'da bir semt adı.

Pera : Orta Çağ'dan itibaren İstanbul'un Beyoğlu semti için kullanılan ad.

Pundus : Romanda adı geçen biri.

Samatya : İstanbul'da bir semt adı.

Sarayburnu : İstanbul'da bir semt adı.

Sevilla : İspanya'nın güneybatı kesiminde Endülüs özerk bölgesinin merkezi ve en büyük şehri.

Sofya : Balkan Yarımadasının merkezinde, Bulgaristan'ın batısındaki Sofya Havzasında yer alan şehir.

Sultan Ahmet Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Sultan Murad : 1623 ile 1640 yılları arasında hüküm süren, Revan (Erivan) ve Bağdat'ı fetheden 17. Osmanlı padişahı ve 96. İslam halifesi.

Suriye : Ortadoğu'da Akdeniz'e kıyısı olan bir ülke.

Suvaç : Bir yer adı.

Süleymaniye Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Şam : Suriye'de bulunan Dimeşk adıyla da bilinen tarihi şehir.

Tahtelkale : İstanbul'da bir semt adı.

Tavuk Pazarı : İstanbul'da bir yer adı.

Tebriiz : İran'nın kuzey batısındaki en büyük şehir.

Tophane : İstanbul'da bir semt adı.

Topkapısı : İstanbul'da bir semt adı.

Trakya : Güneydoğu Avrupa'da yer alan güney Bulgaristan, kuzeydoğu Yunanistan ve Türkiye'nin Avrupa kıtasındaki topraklarını içeren, tarihi bölge.

Turan : Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtları.

Uzunçarşı : İstanbul'da bir yer adı.

Üsküdar : İstanbul'da bir semt adı.

Valide Camii : İstanbul'da bir cami adı.

Valide Hanı : İstanbul'da bir han adı.

Venedik : Kuzeydoğu İtalya'da birbirinden kanallarla ayrılmış ve köprülerle bağlanan 118 adanın üzerine kurulu şehir.

Voyvoda yolu: İstanbul'da bugün Voyvoda Caddesi adı ile anılan mekân.

Yağkapanı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.

Yedikule Zindanı : İstanbul'da bir zindan adı.

Yelkenci Hanı : bk. (Yelkenciler Hanı)

Yelkenciler Hanı : İstanbul'da bir han adı.

Zindankapı Hamamı : İstanbul'da bir hamam adı.

4. 6. 2. Gramatikal Dizin

aaa : Bir ünlem.

-1- [T.]

a. 233/32

aban - : Eğilerek bir şeyin, bir kimsenin üzerine kapanmak.

-2- [T.]

a.- arak 050/10

a.- dışı 128/21

abanoz : Abanoz ağacının ağır, sert ve siyah renkli tahtası.

-3- [Yun.]

a. 059/01, 158/11, 159/02

abart - : Bir nesneyi veya durumu olduğundan daha önemli, daha büyük veya daha çok göstermek, mübalağa etmek.

-1- [T.]

a.- arak 074/10

abdest/aptes: Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma.

-4- [Far.]

a. 046/17, 124/28

a.+ ini 018/18

a.+ ler 052/06

abes : Akla ve gerçeğe aykırı.

-2- [Ar.]

a. 044/19, 107/20

âbiru : Yüz suyu, şeref, haysiyet, nâmus.

-1- [Far.]

â. 096/16

acaba : Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep.

-4- [Ar.]

a. 026/28, 107/03, 182/26, 190/22

acele : Vakit geçirmeden, tez olarak.

-3- [Ar.]

a.+ yle 046/28, 048/09, 217/11

aceleci : Tez iş gören, çabuk davranan, canı tez, farfara, fırtına gibi, içi tez, ivercen, ivergen, kıvrak, sabırsız, tez canlı, telaşlı, acul.

-1-

a. 174/26

acele et - : Çabuk davranmak, ivmek.

-2- [Ar.+T.]

a. 222/08

a.- me 049/25

acı : Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı; herhangi bir dış etken dolayısıyla duyulan rahatsızlık, ızdırıp; kırıcı, üzücü, incitici, dokunaklı, kötü.

-24- [T.]

a. 025/32, 046/11, 046/17, 086/08, 091/07, 133/08, 134/18, 154/22, 163/15, 204/23, 211/28

a.+ ları 055/10

a.+ sı 229/30

a.+ sı 109/16

a.+ sıydı 070/29

a.+ sıyla 187/09

a.+ ya 065/10, 081/01

a.+ ydı 100/31

a.+ yı 090/25

a.+ yla 169/06, 195/30, 212/31, 222/05

acı - : Merhamet etmek.

-6- [T.]

a.- dılar 088/01

a.- mayın 118/24

a.- r 026/21

a.- yarak 087/19

a.- yın 205/09

a.- yor 158/25

acıklı : Acındırarak, acı verecek nitelikte olan, dokunaklı, üzücü, koygun.

-1- [T.]

a. 024/12

acıma duygusu : Kişinin karşılaştığı üzücü herhangi bir durum üzerine acıma duyması, acıma hissi.

-2- [T.]

a. 105/14

a.+ larını 114/18

acımasız : Acıma duygusu olmayan, katı yürekli, merhametsiz.

-4- [T.]

a. 065/20, 101/14, 108/26, 173/28

acımasızca : Acımasız olarak, acımasız bir biçimde, acımasızcasına, zalimce, zalimcesine, zalimane.

-1- [T.]

a. 065/20

acın - : Acıma işine konu olmak.

-1- [T.]

a.- acak 214/14

acındır - : Birinin acımasına yol açmak, birini merhamete getirmek.

-2- [T.]

a.- ıp 108/15

a.- madaki 096/18

âciz : Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük.

-1- [Ar.]

a.+ lerin 063/21

âcizlik : Beceriksizlik, güçsüzlük.

-1-

a. 148/21

acuze : Huysuz, yaşlı kadın.

-2- [Ar.]

a.+ ydı 044/03

a.+ yi 044/30

aç - : Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek; sarılmış, katlanmış, örtülmüş veya iliklenmiş olan şeyleri bu durumdan kurtarmak; bir şeyi, bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

-76- [T.]

a. 021/09, 127/31

a.- acağından 144/09

a.- acağını 211/19

a.- acaktı 136/19

a.- amıyor 213/08

a.- an 059/01, 082/15, 089/25, 123/15

a.- arak 028/09, 034/18, 045/32, 084/02, 101/24, 108/28, 129/06
a.- arken 017/18
a.- ip 028/15, 058/13, 072/08, 078/17, 089/33, 099/20, 100/18, 105/08, 106/29, 129/19, 149/04, 171/23, 179/24, 220/21, 234/26
a.- iyordu 116/02, 158/06
a.- ma 161/33
a.- mak 055/06, 161/14, 174/19
a.- makta 086/06
a.- manın 070/10, 073/19
a.- masına 044/20, 049/21
a.- masından 133/03
a.- masını 087/15
a.- maya 084/24, 128/19, 212/10
a.- mayı 212/13
a.- miş 017/15
a.- mişken 098/05
a.- mişti 052/19
a.- miştim 235/06
a.- tı 041/31, 070/33, 099/18, 129/29, 152/11, 222/12, 227/25, 235/16, 237/31
a.- tığı 015/09, 028/12, 089/33, 160/11, 194/26
a.- tığın 073/30
a.- tığında 019/11, 042/26, 198/25, 199/19
a.- tıkları 074/17, 074/30
a.- tılar 061/18
aç : Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.
-2- [T.]
a. 115/21
a.+ tır 051/14
açı : Birbirini kesen iki yüzey veya aynı noktadan çıkan iki yarım doğrunun oluşturduğu geometrik biçim, zaviye.
-3- [T.]
a.+ ları 074/25
a.+ sını 074/30, 138/12
açıcı : Açan, açmaya yarayan.
-1- [T.]
a. 031/09
açık : Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı; belirgin bir biçimde; denizin kıyından uzakça olan yeri.
-20- [T.]
a. 014/12, 032/12, 045/10, 052/07, 082/19, 154/10, 203/14, 206/04, 222/11
a.+ a 098/12, 198/01
a.+ ı 054/02
a.+ larında 210/31
a.+ larında 016/26
a.+ ta 016/15
a.+ taki 125/30
a.+ tan 098/12
a.+ tı 076/30, 086/31, 159/09
açık artırma : Bir malın satışında alıcılar arasında fiyat artırma yarışına dayanan satış biçimi, artırma, müzayedede.
-1- [T.]
a.+ yla 163/19
açık deniz : Denizin kıyından çok uzaklarda bulunan geniş bölümü, engin.
-1- [T.]
a. 016/19
açıkla - : Bir konuyla ilgili gerekli bilgileri vermek, izah etmek.

-5- [T.]
a.- makla 183/24
a.- mişti 183/28
a.- mıyor 208/22
a.- yamıyordu 148/16
a.- yayım 180/29
açıklama : Açıklamak işi, izah.
-2- [T.]
a. 149/21
a.+ larıyla 148/10
açık saçık : Yüz kızartıcı, müstehcen söz, anlatım.
-1- [T.]
a. 217/13
açıl - : Açma işine konu olmak; kapı, yol vb. geçit vermek.
-41- [T.]
a. 021/11
a.- acağı 053/32
a.- acağını 082/09, 158/16
a.- amayacak 211/20
a.- an 018/06, 075/02, 081/25, 159/10, 174/25, 079/15, 082/33, 142/21, 194/29
a.- ana 018/24
a.- arak 142/03, 227/07
a.- dı 048/07, 120/25, 136/17, 164/05, 213/12
a.- dışında 020/31, 087/17
a.- dışını 175/16, 188/30, 194/08
a.- dıktan 205/19
a.- ip 219/06
a.- ır 222/10
a.- iyor 133/14
a.- iyordu 077/03, 077/09, 168/26
a.- madık 095/02
a.- ması 160/12
a.- masına 075/31
a.- masından 029/04
a.- miş 020/17, 119/05, 169/21
açiver - : Ansızın veya çabucak açmak.
-1- [T.]
a.- dışında 078/19
açlık : Aç olma durumu.
-4- [T.]
a. 156/31
a.+ ı 090/25
a.+ ını 045/21
a.+ tan 157/26
ad : Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.
-73- [T.]
a. 052/04, 233/05, 233/07
a.+ ı 097/27, 099/29, 107/10, 112/15, 159/30, 200/13, 209/08, 210/10, 212/01
a.+ im 049/12, 073/05, 073/21, 073/32, 075/24, 076/21, 147/32, 205/10, 210/07, 221/10, 236/09
a.+ ımız 207/02
a.+ ın 107/09, 233/03
a.+ ına 013/04, 055/17, 155/12
a.+ ında 023/10, 034/16, 035/03, 045/01, 113/07, 113/10, 113/12, 129/11, 140/16, 158/24
a.+ ındaki 073/03, 101/32, 137/06

a.+ ını 027/30, 034/14, 042/12, 088/29,
101/15, 101/19, 123/17, 147/05, 201/20,
207/03, 234/23

a.+ ının 016/26, 034/15, 116/20, 142/27,
189/27

a.+ ıyla 027/02, 035/12, 044/33, 236/19

a.+ la 089/14, 107/03

a.+ lara 234/25

a.+ ları 137/27

a.+ larını 027/26, 163/29

a.+ lı 082/08, 086/19, 086/21, 147/04,
147/29

ada : Deniz veya göl suları ile çevrilmiş
küçük kara parçası, cezire.

-1- [T.]

a.+ lara 188/02

adaletsizlik : Adaletle aykırı olma durumu.

-1-

a.+ i 064/15

adam : Erkek kişi; birinin yanında bulunan
ve işini yapan kimse.

-354- [Ar.]

a. 014/31, 016/14, 019/04, 019/09,
019/32, 020/13, 020/14, 020/20, 021/14,
021/29, 024/24, 025/23, 030/31, 031/22,
043/16, 043/20, 048/08, 049/16, 051/11,
051/24, 051/28, 053/30, 054/01, 054/12,
057/14, 059/27, 079/20, 079/27, 083/11,
083/14, 083/16, 083/20, 086/29, 087/25,
089/18, 090/16, 099/27, 101/33, 103/30,
104/06, 105/22, 106/07, 109/13, 111/02,
111/25, 111/28, 113/07, 113/31, 114/29,
117/33, 118/04, 119/09, 119/11, 119/13,
123/12, 125/12, 126/28, 127/03, 129/05,
129/27, 134/06, 137/08, 137/23, 139/13,
142/06, 156/15, 157/29, 158/28, 162/30,
166/27, 168/09, 169/08, 173/10, 173/28,
173/31, 180/31, 181/06, 182/18, 188/12,
189/03, 189/05, 189/29, 190/01, 190/24,
190/32, 191/07, 192/08, 195/30, 196/12,
196/20, 199/17, 199/30, 201/15, 201/18,
201/22, 201/26, 201/31, 203/12, 203/27,
204/17, 205/11, 205/13, 207/17, 213/07,
225/16, 226/07, 226/10, 226/23, 226/31,
227/03, 227/05, 227/09, 227/18, 228/24,
230/02, 230/23, 230/32, 232/32, 233/18,
234/13, 235/06, 237/09, 237/12

a.+ a 014/14, 022/19, 025/26, 065/11,
065/12, 073/13, 104/08, 105/11, 124/21,
129/02, 129/04, 202/03, 232/29, 233/26

a.+ dan 111/27, 120/06, 200/07

a.+ dı 059/14

a.+ ı 043/22, 080/27, 104/30, 104/33,
105/15, 111/01, 112/03, 116/03, 117/12,
118/23, 118/27, 119/18, 126/06, 142/16,
158/12, 158/28, 201/25, 204/04, 210/09,
220/31, 225/14, 227/04, 228/19, 229/33,
231/07, 232/26, 233/20, 237/10, 237/28

a.+ ın 014/10, 018/18, 020/29, 025/31,
026/04, 027/06, 028/28, 031/25, 035/20,
040/26, 041/05, 044/08, 047/09, 055/27,
059/19, 079/19, 080/01, 080/03, 080/29,
081/01, 083/03, 083/10, 096/13, 099/29,
104/26, 105/05, 105/19, 105/32, 112/06,
112/26, 120/10, 121/26, 126/20, 126/22,
129/07, 129/11, 136/29, 152/12, 158/32,
159/01, 160/15, 163/04, 163/05, 173/30,

177/07, 181/05, 187/11, 187/16, 188/06,
189/28, 189/33, 190/20, 191/02, 195/10,
195/21, 195/24, 196/01, 196/10, 199/17,
200/20, 202/07, 204/25, 205/20, 205/30,
207/12, 211/17, 213/18, 221/06, 225/16,
229/05, 233/28, 237/15

a.+ ını 043/15, 117/19, 125/31, 142/17

a.+ ısın 100/10

a.+ la 015/32, 099/13, 226/22

a.+ lar 026/32, 026/33, 048/09, 065/07,
072/18, 079/04, 099/18, 100/01, 100/17,
101/11, 103/21, 108/26, 110/29, 117/20,
117/25, 123/16, 124/01, 124/33, 125/31,
150/15, 150/20, 150/22, 152/07, 162/28,
168/15, 174/28, 196/14, 212/25, 229/12

a.+ lara 014/04, 065/05, 070/02, 099/10,
152/10

a.+ lardan 195/16, 196/09

a.+ lardı 054/04

a.+ ları 052/16, 087/23, 103/20, 118/21,
123/04, 135/25, 137/13, 137/14, 141/06,
141/22, 141/28, 161/06, 165/12, 166/13,
171/16, 178/05, 183/19, 203/08, 211/10,
211/16, 212/11, 212/32, 218/04

a.+ larımın 100/21, 152/16

a.+ larımız 209/13, 209/21

a.+ larımızın 204/21

a.+ ların 024/08, 064/26, 070/06, 070/18,
077/09, 119/02, 144/19, 164/31, 172/06,
203/09, 211/02, 211/27, 212/05, 212/20,
229/14

a.+ larına 025/24, 143/10, 151/04, 171/09

a.+ larından 103/29, 104/22, 138/18

a.+ larını 024/26, 118/31, 125/07, 140/32

a.+ larının 013/14, 060/08, 119/06,
202/21, 212/17

a.+ larıyla 028/24, 050/28, 066/04, 096/04,
118/29, 126/13, 192/14

a.+ mış 190/30

adamakıllı : Gereğinden çok, iyice, bir
güzel, bir temiz.

-33-

a. 017/24, 018/22, 020/18, 044/10,
058/03, 059/22, 065/11, 070/06, 075/07,
075/27, 079/08, 079/31, 089/31, 096/15,
119/23, 120/12, 128/29, 140/30, 149/01,
149/14, 154/25, 171/15, 173/26, 176/08,
184/14, 194/10, 198/30, 199/20, 201/24,
219/30, 231/29, 232/07, 237/31

adam başı : Adam başına.

-1-

a. 228/31

adamcağız : Kendisine sevgi veya acıma
duyulan erkek.

-18-

a. 031/12, 040/32, 048/30, 050/33,
190/10, 213/15

a.+ a 104/07

a.+ ı 031/10, 040/02, 065/13, 111/31,
162/33

a.+ ın 024/29, 031/17, 039/04, 048/27,
111/33, 116/31

aday : Bir görev, bir iş için kendini ileri
süren veya başkaları tarafından ileri
sürülen kimse.

-5- [T.]

a.+ dan 052/03

a.+ ı 106/10
a.+ lar 052/01, 052/04
a.+ larına 137/21
addet - : Saymak.
-1- [Ar.+T.]
a.- erek 013/08
âdemoğlu : İnsan.
-5- [Ar.+T.]
â.+ na 200/24
â.+ nun 192/04
â.+ ları 201/03
â.+ larının 176/32, 201/12
adet : Sayı; tane.
-3- [Ar.]
a. 072/09, 138/01, 152/24
âdet : Görenek; alışkanlık.
-6- [Ar.]
â. 098/26, 170/25, 177/07
â.+ i 169/30, 232/26
â.+ lerinizi 207/06
âdeta : Hemen hemen, sanki
-18- [Ar.]
a. 017/30, 019/30, 032/31, 087/30,
088/02, 096/27, 101/28, 127/21, 140/16,
140/21, 177/30, 184/12, 188/03, 196/02,
197/26, 216/26, 217/12219/25
âdet edin - : Bir şeyi alışkanlık ve huy
durumuna getirmek.
-2- [Ar.+T.]
â.- diği 015/01
â.- en 040/01
adım : Yürümek için yapılan ayak
atışlarının her biri; bir ayak atışıyla alınan
ve uzunluğu yaklaşık 75 santimetre olan
mesafe.
-8- [T.]
a.+ a 077/27, 079/07
a.+ dan 076/30, 077/32, 078/08
a.+ ı 075/26, 181/06
a.+ larla 022/03
adımlik : Adım uzunluğunda olan.
-2- [T.]
a. 075/30, 076/11
adülkahir : Pembe çiçekli, çok yıllık otsu
bir bitki.
-1-
a. 124/19
afalla - : Şaşkınlıktan sersemleşmek.
-3- [T.]
a.- dılar 189/33
a.- miş 019/18
a.- mişti 033/10
afallat - : Şaşkınlığa düşürerek
sersemleştirmek.
-1- [T.]
a.- tığında 145/32
affedil - : Bağışlanmak.
-1- [Ar.+T.]
a.- di 096/18
affet - : Bağışlamak.
-2- [Ar.+T.]
a.- 120/01, 226/31
affettir - : Bağışlanmasını sağlamak.
-1- [Ar.+T.]
a.- mek 097/24
afyon : Olgunlaşmamış haşhaş
kapsüllerine yapılan çiziklerden sızan,

güçlü bir zehir olmakla birlikte içinde
morfin, kodein vb. uyuşturucular bulunan
madde.

-9- [Ar.]
a. 033/01, 041/19, 041/27, 041/28,
042/19, 189/13, 189/25

a.+ la 220/20

a.+ un 042/04

afyoncu : Afyon tüketen kişi.

-1-

a.+ ları 170/18

afyonlu : İçinde afyon bulunan.

-1-

a. 164/20

afyon ruhu : Yatıştırıcı olarak kullanılan
afyon tentürü.

-2-

a. 234/18

a.+ yla 022/19

afyon sakızı : Haşhaş kapsülü çizildiğinde
sızan, süte benzeyen, havayla temas
ettiğinde yavaş yavaş koyu kahverengi bir
renk alan sıvı.

-1-

a. 228/02

agâh : Bilen, bilgili.

-1- [Far.]

a.+ lar 125/03

ağ : Tuzak.

-1- [T.]

a.+ ina 148/13

ağaç : Meyve verebilen, gövdesi odun
veya kereste olmaya elverişli bulunan ve
uzun yıllar yaşayabilen bitki.

-16- [T.]

a. 051/20, 060/27, 060/30, 085/01

a.+ a 031/23, 085/22

a.+ ın 051/17, 085/03, 085/19, 085/21,
085/24, 085/32, 197/01

a.+ ının 051/16

a.+ ların 061/32, 062/15

ağar - : Beyazlaşmak; aydınlanmak.

-2- [T.]

a.- inca 229/10

a.- miş 113/18

ağart - : Ak duruma getirmek,
beyazlatmak.

-1- [T.]

a.- tıkları 116/30

ağır : Tartıda çok çeken, hafif karşıtı;
yavaş; çetin, güç.

-19- [T.]

a. 018/20, 025/12, 028/22, 030/30,
060/21, 099/19, 104/15, 109/29, 128/09,
141/16, 150/03, 150/26, 161/04, 167/03,
193/04, 204/29, 212/08

a.+ dı 106/23

ağırlan - : Ağırlama işine konu olmak.

-1- [T.]

a.- diği 165/13

ağırlaş - : Organ görevini yapamaz
duruma gelmek.

-1- [T.]

a.- ip 196/32

ağırlaştır - : Bir şeyin ağırlaşmasına yol
açmak.

-1- [T.]

a.- miş 015/10
ağırlık : Ağır olma durumu.
-12- [T.]
a. 027/21, 053/08, 079/08, 150/23
a.+ a 150/20
a.+ ı 072/11, 089/29, 150/07, 150/21
a.+ ını 015/11, 150/32
a.+ ları 180/09
ağıt : Ölenin iyi niteliklerini, ölümünden duyulan acıyı dile getiren söz veya ezgi.
-2- [T.]
a. 158/26, 229/32
ağız : Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ; bu boşluğun dudakları çevreleyen bölümü.
-41- [T.]
a. 062/08, 229/08
a.+ a 014/01, 053/32
a.+ dan 014/01, 053/32
a.+ ı 034/04, 124/03, 167/27, 203/09, 136/16, 227/07
a.+ ıma koy 217/09
a.+ ına 047/19, 074/18, 083/29, 101/15, 220/02, 129/10, 032/11
a.+ ında 022/13, 097/19
a.+ ından 017/05, 020/17, 048/17, 054/26, 077/14, 081/04, 081/11, 081/30, 118/23, 121/26, 121/31, 126/21, 145/09
a.+ ını 026/19, 049/11, 189/33, 231/24
a.+ la 217/13, 227/10
ağız dalaşı : Tartışma.
-1- [T.]
a. 057/20
ağla - : Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.
-41- [T.]
a.- dı 115/07, 194/21
a.- dikça 115/07
a.- ma 158/18, 161/27
a.- maktan 127/18
a.- mamak 089/22
a.- ması 088/11, 205/15
a.- masını 171/32
a.- maya 063/04, 111/08, 127/02, 155/06, 172/22, 194/15, 196/03, 204/25, 205/11, 128/17
a.- ya 024/10, 128/23, 193/05, 194/17
a.- yacak 111/10
a.- yan 088/01, 124/02, 127/10
a.- yan 162/15
a.- yarak 155/03
a.- yıp 095/07, 128/08, 158/09
a.- yor 114/32, 158/22, 171/21
a.- yordu 048/18, 088/12, 170/08, 171/26
a.- yordun 216/31
ağlamaklı : Ağlar gibi olan, üzüntülü, ağlak, ağlamalı, ağlamsı.
-1- [T.]
a. 170/10
ağlan - : Ağlama işi yapılmak.
-1- [T.]
a.- iyordu 033/03
ağrı - : Vücudun bir yeri ağrılı durumda olmak.
-1- [T.]

a.- maya 181/01
ağrı : Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.
-1- [T.]
a.+ sı 181/09
ah : Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz.
-1- [T.]
a. 217/02
ahali : Aralarında aynı yerde bulunmaktan başka hiçbir ortak özellik bulunmayan kişilerden oluşan topluluk, halk.
-11- [Ar.]
a. 058/10, 108/16, 188/25, 215/05
a.+ si 155/21, 188/32
a.+ sini 058/02
a.+ sinin 096/11, 231/23
a.+ ye 058/17
a.+ yi 112/23
ahçıbaşı : Birlikte çalışan birkaç aşçının başı.
-1- [T.]
a.+ nda 133/12
ahenkli : Uyumlu, düzenli.
-1-
a. 170/04
ah et - : Acı ile içini çekmek.
-1- [T.]
a.- ip 097/17
ahır : Evcil büyükbaş hayvanların barındığı kapalı yer, hayvan damı.
-1- [Far.]
a.+ a 164/07
ahmak : Aklını gereği gibi kullanamayan, bön, budala, aptal.
-1- [Ar.]
a.+ lar 125/04
ah minelaşk : Ah aşk yüzünden; hat sanatında kahreden aşk anlamına gelen ağlayan iki göz ve bir eliften oluşan çizim.
-2- [Ar.]
a. 016/21, 046/24
ahşap : Ağaçtan, tahtadan yapılmış.
-4- [Ar.]
a. 014/28, 018/12, 018/24, 164/03
ahu : Ceylan.
-1- [Far.]
a. 161/23
aile : Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.
-3- [Ar.]
a. 040/23
a.+ sinde 115/04
a.+ sinin 035/15
ait : İlgilendiren, ilişkin, ilgili.
-4- [Ar.]
a. 104/08, 151/18, 151/19
a.+ ti 108/26
ait ol - : Birinin olmak.
-4- [Ar.+T.]
a.- an 174/16
a.- duğu 232/29
a.- duğunu 201/07
a.- up 028/17

ak : Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı; temiz.

-2- [T.]

a. 013/06

a.+ ıyla 072/04

ak - : Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek; zaman çabuk geçmek.

-18- [T.]

a.- a 192/29

a.- an 026/17, 053/01, 118/26, 142/08

a.- arken 231/11

a.- ıp 196/05

a.- iyordu 046/11

a.- maya 140/07, 142/02, 183/07

a.- tığı 014/17, 025/13, 181/13, 190/33, 212/17

a.- tığını 181/03

akabinde : Arkasından, hemen arkadan, ardından, hemen ardından.

-2-

a. 096/01, 110/11

akarca : Sürekli işleyen çıban, fistül.

-1- [T.]

a.+ lar 096/24

akçe : Küçük gümüş para.

-34- [T.]

a. 014/02, 014/04, 030/27, 041/11, 047/13, 053/17, 096/26, 103/19, 160/29, 170/31, 236/03, 088/16, 117/12, 236/02, 114/02, 029/09, 057/22, 129/23, 228/31

a.+ ler 170/24, 215/04

a.+ leri 047/03

a.+ lerin 170/29

a.+ ni 055/28

a.+ nin 164/11

a.+ ydi 105/08

a.+ ye 026/09, 061/13, 163/24, 112/20, 165/06, 229/18

a.+ yle 115/10, 125/25

akçelik : Belirtilen akçe değerinde olan.

-1- [T.]

a. 026/01

akıbet : Bir i veya durumun sonu, sonuç.

-4- [Ar.]

a.+ ini 202/07

a.+ leri 089/24

a.+ lerini 176/32, 206/30

akıl : Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

-46- [Ar.]

a. 122/13, 152/02, 152/03, 155/20

a.+ a 030/18, 103/04, 137/08, 148/09, 151/32, 154/09, 157/09

a.+ da 138/13

a.+ ı 059/19, 077/18, 156/05, 156/20, 171/17, 183/18, 184/13, 187/04

a.+ ımı 177/22

a.+ ina 081/19, 088/26, 089/32, 090/10, 107/06, 145/12, 153/02, 202/09

a.+ indan 088/33, 143/12, 184/16

a.+ inı 065/29, 077/13, 101/18, 128/30, 161/31, 190/32, 194/17, 207/11

a.+ inla 210/06

a.+ la 143/21

a.+ lara 175/27, 187/09, 199/05

a.+ larına 192/10

akıl et - : Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek.

-2- [Ar.+T.]

a.- mişti 193/12

a.- tiğinde 149/14

akıllı : Gerçeği iyi gören ve ona göre davranan, akil.

-1-

a.+ yım 210/07

akıllıca : Akla yakın, doğru, makul.

-1-

a. 200/08

akılsız : Aklı, gerçeği görüp ona göre davranmayan, anlayışı kıt.

-1-

a.+ lara 104/29

akın : Bir para birimi.

-1- [T.]

a.+ larıyla 017/10

akıncı : Dman ülkesine akın yapan savaşçı.

-1- [T.]

a.+ lara 086/22

akıntı : Akma ii.

-1- [T.]

a.+ nın 027/18

akıt - : Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak, dökmek.

-4- [T.]

a.- a 194/19

a.- acak 048/21

a.- an 021/07

akis : Işık veya ses dalgalarının yansıtıcı bir yzeyeye çarparak geri dönmesi, yansıma, yankı.

-1- [Ar.]

a.+ i 045/24

akran : Ya, meslek, toplumsal durum vb. bakımından birbirine eşit olanlardan her biri, boyda, böğür, tayda, oğr.

-1- [Ar.]

a.+ ları 061/14

akrep : Saatin iki ibresinden küçüğü.

-12- [Ar.]

a. 181/21, 182/15, 182/27

a.+ i 181/05, 182/24, 182/31, 183/02

a.+ in 181/21, 182/01, 182/13, 183/01

a.+ inin 182/10

aksa - : Bir i gereği gibi yrmemek, geri kalmak.

-1- [T.]

a.- mayacaktı 191/29

aksak : Aksayan, hafifçe topallayan.

-1- [T.]

a. 108/08

ak sakallı : Yalı.

-2- [T.]

a. 113/11, 156/25

aksi : İnatçı, hırçın, huysuz.

-1-

a.115/25

aksi gibi : İstenmediği hâlde, aksilik olarak.

-3-

a.120/10, 128/10, 219/19

aksilik : Terslik, zıtlık, karşıtlık.

-4-

a. 098/04, 105/28, 107/05, 143/05
aksine : Tersine.
-2-
a. 134/14, 196/14
aksi takdirde : Aksi hâlde.
-2-
a. 042/29, 213/20
akşam : Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam vakti, akşamleyin.
-31- [T.]
a. 042/24, 047/16, 055/24, 056/20, 077/32, 103/20, 104/08, 115/21, 118/05, 118/14, 229/19, 160/19, 162/21, 199/08
a.+ a 027/23, 041/31, 076/18, 079/09, 114/29, 126/07, 220/05, 229/07, 231/11
a.+ ı 052/26, 063/26, 077/26, 103/11, 226/15
a.+ ında 073/06
a.+ ki 109/26
a.+ ları 115/28
akşam ezanı : Akşam namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.
-2-
a.+ ları 055/30, 103/15
akşam namazı : Akşam vakti kılınan namaz.
-2-
a.+ na 188/29
a.+ nı 115/08
akşamüstü : Güneşin battığı sıralarda, akşama doğru, akşam yaklaşırken, akşamüzeri.
-2-
a. 064/24
a.+ leri 115/27
akşam vakti : Akşamleyin.
-1-
a. 105/18
aktar - : İletmek, bildirmek.
-1- [T.]
a.- malıydı 091/04
aktarı - : Aktarma işine konu olmak.
-1- [T.]
a.-ıyor 032/27
al - : Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak; satın almak; içeri sızmak, içine çekmek.
-165- [T.]
019/15, 055/28, 082/21
a.- acaklardı 064/14
a.- amadı 231/24
a.- amadığında 115/25
a.- amayacağını 136/14
a.- amayacakları 215/20
a.- amayıp 062/08
a.- amıyordu 098/15
a.- an 014/03, 024/32, 031/09, 072/02, 078/25, 081/12, 124/19, 147/30, 182/25, 204/33
a.- anlara 089/14
a.- arak 087/02, 158/03, 181/07, 228/15, 232/30, 233/30
a.- dı 015/16, 026/08, 027/10, 032/08, 046/15, 052/29, 058/26, 065/22, 065/29, 073/15, 085/14, 097/04, 098/26, 100/30,

103/15, 129/28, 136/12, 158/23, 174/21, 181/18, 195/19, 198/21, 202/14, 217/16, 227/31, 230/09
a.- diği 016/23, 041/16, 086/19, 105/29, 106/18, 117/20, 124/28, 141/10, 142/23, 160/04, 170/03, 189/13, 228/19
a.- dığım 135/32, 178/22
a.- dığın 101/05
a.- dığında 041/10, 082/25
a.- dığını 047/10, 088/08, 109/21, 148/17, 161/24
a.- dığının 103/10
a.- dıkları 088/22, 099/13, 182/06
a.- dıklarında 080/04
a.- dıktan 065/24, 103/23, 165/27, 176/30
a.- dılar 053/08, 061/20, 062/15, 069/11
a.- ın 166/23, 218/03
a.- ınca 235/12
a.- ıp 018/20, 019/07, 028/13, 033/10, 040/27, 046/14, 051/02, 055/18, 061/26, 073/33, 083/25, 089/27, 098/17, 102/02, 115/19, 120/24, 123/06, 124/20, 127/31, 128/19, 136/09, 147/19, 164/07, 167/14, 168/29, 177/11, 196/17
a.- ır 058/16, 075/19, 147/23, 182/12
a.- ırken 085/04, 101/15
a.- ırsam 166/24
a.- iş 054/15
a.- iş 053/26
a.- iyordu 104/11
a.- iyolar 166/18
a.- iyorsun 145/11
a.- madı 043/22, 053/13
a.- mak 155/21, 171/06, 205/02
a.- maktan 214/19
a.- maktı 015/06
a.- mamız 203/31
a.- ması 024/20, 203/32
a.- masına 173/32
a.- maya 017/14, 064/11, 098/03, 103/28, 173/26, 234/08
a.- mayabilirsin 101/06
a.- mayacak 155/20
a.- mayan 162/08
a.- mayı 046/18, 075/19, 083/04
a.- mayınca 159/27
a.- maz 075/19
a.- mazsan 101/03
a.- miş 163/03, 204/19
a.- mişti 077/13, 083/26, 114/23
a.- mıyor 103/21
a.- mıyordu 183/18
a.- mıyorum 214/17
al : Kanın rengi, kızıl, kırmızı.
-1- [T.]
162/14
alabil - : Alma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-5- [T.]
a.- di 168/10
a.- ecek 127/30
a.- irdi 115/19
a.- irdim 216/14
a.- irsin 161/01
alaca : Birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala.
-1- [T.]

a. 047/07
alacak : Bir hesap gereğince daha alınmamış olan para, mal vb. şey, matlup, verecek karşılığı.
-1- [T.]
a.+ larının 225/03
alacalı : Alaca.
-2- [T.]
a. 023/07, 175/25
alacalı bulacalı : Karışık ve çiğ renkli, alaca bulaca.
-1- [T.]
a. 041/23
alakasız : İlgisiz.
-1-
a. 044/24
alamet : Belirti, işaret, iz, nişan.
-3- [Ar.]
a.+ e 226/04
a.+ i 101/16
a.+ inden 187/03
alaşağı : Kapıp yere vurmak anlamında kullanılan "alaşağı etmek" deyiminde geçen bir söz.
-1- [T.]
a. 212/23
alaycı : Alay etme huyu olan (kimse), müstehzi.
-1-
a. 214/24
alay et - : Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak.
-2- [Rum.+T.]
a.- iyordu 216/26
a.- mek 192/08
alçak gönüllü : Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyükmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu.
-1- [T.]
a. 151/10
alçal - : Alçak duruma gelmek, yüksekten aşağı doğru inmek.
-2- [T.]
a.- arak 047/27
a.- dığı 126/15
alçalt - : Alçak duruma gelmek, yüksekten aşağı doğru inmek.
-2- [T.]
a.- arak 217/11
a.- iyor 101/16
aldan - : Bir hileye, bir yalana kanmak.
-1- [T.]
a.- an 074/11
aldır - : Alma işini yaptırmak; önem vermek, değer vermek.
-6- [T.]
a.- dığı 023/21
a.- madı 034/11
a.- maksızın 032/32
a.- miyordu 014/15, 048/32, 112/18
âlem : Evren; dünya, cihan; ortam, çevre; eğlence.
-9- [Ar.]

â. 090/30
â.+ de 023/08
â.+ e 110/17
â.+ in 191/29
â.+ ine 059/03, 135/02
â.+ inin 032/33
â.+ indeki 021/16
â.+ lerine 214/07
alet : Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne; bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç.
-21- [Ar.]
051/29, 099/22, 102/13, 150/31
a.+ i 014/16, 150/27, 199/11, 203/24, 233/32
a.+ ini 198/15, 199/06, 199/09, 202/08, 203/22
a.+ leri 020/05, 137/24, 197/21, 198/03
a.+ lerine 123/26
a.+ lerini 197/23
a.+ ti 198/10
alet et - : Bir kimseyi hoş olmayan bir işte aracı olarak kullanmak.
-1- [Ar.+T.]
a.- tin 214/26
alev : Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, yalım, yalaz, alaz, şule.
-6- [T.]
a. 097/19
a.+ inde 152/20
a.+ ler 077/14, 084/29, 222/18
a.+ lerini 085/27
âlim : Bilgin.
-7- [Ar.]
â. 191/27
â.+ in 200/19, 201/22
â.+ ler 125/04
â.+ lerce 187/02
â.+ lerimiz 135/03
â.+ lerin 113/21
alfabe : Bir dilin seslerini gösteren, belirli bir sıraya göre dizilmiş belli sayıda harfin bütünü, abece, yazı.
-1- [Fr.]
a.+ sine 138/09
algıla - : Bir olayı veya bir nesnenin varlığını duyu organlarıyla kavramak, idrak etmek.
-3- [T.]
a.- dıklarını 199/23
a.- yacak 164/21
a.- yan 163/13
alım satım : Alışveriş.
-1- [T.]
a.+ la 142/09
alın - : Alma işi yapılmak; bir sözün, bir davranışın kendisine söylediğini veya yapıldığını sanarak incinmek, kırılmak.
-14- [T.]
a.- an 023/14, 103/24, 121/27, 141/23, 155/13, 164/12, 192/20, 220/14
a.- dığı 052/07
a.- dığından 079/24
a.- ip 034/28
a.- ırsa 159/08

a.- mak 014/30
a.- miş 045/02
alın : Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.
-7- [T.]
a.+ ı 087/29
a.+ ina 170/25, 170/30, 170/32
a.+ ında 086/07, 102/24
a.+ ını 113/26
alınlı : Alın olan.
-1- [T.]
a. 203/14
alış - : Bir işi tekrarlayarak kolayca yapabilmek; yadırgamaz duruma gelmek.
-3- [T.]
a.- ması 031/02
a.- maya 110/17
a.- miş 143/29
alışık : Herhangi bir duruma alışık olan.
-2- [T.]
a. 170/26
a.+ tı 075/08
alışıl - : Bir şeye alışmış duruma gelmek.
-1- [T.]
a.- miş 070/02
alışıldık : Alışılmış olan.
-1- [T.]
a. 202/16
alışılmış : Her zamanki, mutad.
-1- [T.]
a.+ ın 141/10
alışkanlık : Bir şeye alışmış olma durumu, alışkinlik, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, meleke, ünsiyet, yordam.
-4- [T.]
a.+ a 153/31
a.+ ı 133/11
a.+ ını 042/17
a.+ la 017/22
alıştır - : Alışmasına yol açmak.
-1- [T.]
a.- dılar 023/17
aliver - : Çabucak veya ansızın almak.
-1- [T.]
a.- di 204/16
alimallah : Söylenen bir sözün doğruluğuna inandırmak için "en iyisini Allah bilir" anlamında kullanılan bir söz.
-2- [Ar.]
a. 088/04, 229/03
alt : Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı.
-60- [T.]
a. 014/25, 065/08, 168/22
a.+ ında 017/18, 021/03, 027/04, 035/20, 048/03, 043/16, 054/04, 054/20, 055/32, 058/14, 059/13, 074/15, 074/31, 075/20, 075/24, 078/19, 084/15, 096/30, 112/27, 112/32, 117/30, 123/11, 127/22, 129/21, 134/28, 137/12, 140/15, 164/25, 171/32, 187/04, 200/03, 208/14, 209/08, 212/33, 219/26, 222/03, 222/13, 222/14, 231/05, 235/23
a.+ ındaki 019/07, 055/25, 080/25, 102/03, 137/20, 172/03, 232/08, 232/24
a.+ ındaydı 160/29

a.+ ını 043/12, 052/33, 056/15, 077/28, 145/06, 165/04
a.+ ta 194/03
a.+ tan 095/03
alt alta : Birbirinin altında olarak.
-1- [T.]
a. 107/27
altar : Tanrılara kan ya da canlı kurban sunulan yer, sunak.
-1- [Lat.]
a. 156/16
alt et - : Üstünlük sağlamak, yenmek.
-1- [T.]
a.- meye 210/06
altı : Bir sayı.
-24- [T.]
a. 053/22, 071/01, 071/07, 072/32, 077/07, 104/19, 112/04, 115/10, 143/08, 153/08, 164/04, 165/03, 167/03, 167/30, 173/20, 177/13, 178/18, 178/23, 193/03, 197/24, 207/30, 209/12, 212/28, 228/16
altın : Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer; altından yapılmış sikke.
-66- [T.]
a. 059/06, 073/30, 081/17, 085/06, 085/08, 086/24, 090/29, 096/01, 097/02, 103/19, 108/31, 117/20, 125/25, 145/02, 145/20, 158/01, 163/30, 169/16, 191/18, 191/18, 215/25, 228/04
a.+ a 042/18, 056/04, 074/23, 077/30, 078/05, 084/24, 089/21, 102/01, 104/24, 105/03, 112/26, 138/07, 165/29, 202/14
a.+ dan 019/16, 030/24, 053/18, 053/23, 073/04, 179/05, 201/03, 234/06
a.+ dı 159/12
a.+ ın 124/14, 159/19, 164/11, 166/30, 167/06
a.+ ina 034/32
a.+ la 136/27, 160/30
a.+ lar 018/01, 170/25, 215/03
a.+ lardan 168/28
a.+ ları 015/05, 095/15, 160/28, 162/18, 191/20
a.+ ların 030/23, 085/27
a.+ larını 096/26, 169/18
altıncı : Altı sayısının sıra sıfatı, sırada beşinciden sonra gelen.
-1- [T.]
a. 079/10
altışar : Altı sayısının üleştirme sayı sıfatı.
-1- [T.]
a. 147/08
altı yüz : Bir sayı.
-1- [T.]
a. 078/05
altmış altı : Bir sayı.
-1- [T.]
a. 044/29
alt tarafı : Olup olacağı, alt yanı, altı üstü.
-1-
a. 196/19
ama : Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma, lakin, velakin.

-191- [Ar.]
a. 014/16, 014/31, 015/30, 019/09, 019/16, 022/12, 022/31, 023/14, 024/11, 025/03, 026/04, 026/28, 027/32, 032/16, 034/02, 034/12, 041/08, 041/31, 042/23, 043/22, 043/24, 045/27, 046/05, 046/11, 049/14, 049/17, 049/25, 049/31, 050/32, 051/26, 052/10, 053/29, 055/01, 055/32, 057/14, 057/21, 059/08, 064/14, 066/04, 073/26, 075/08, 075/19, 076/31, 077/04, 077/16, 077/24, 078/28, 079/29, 082/08, 082/23, 083/01, 086/12, 086/19, 087/17, 097/31, 099/27, 100/07, 100/08, 100/10, 100/22, 101/02, 101/04, 101/07, 102/25, 103/32, 105/01, 105/22, 105/24, 106/09, 106/32, 110/15, 110/18, 111/03, 112/12, 115/03, 115/11, 115/16, 115/25, 119/25, 120/03, 120/07, 121/19, 125/26, 126/27, 127/07, 127/16, 134/21, 135/13, 135/24, 136/14, 138/08, 138/12, 138/14, 138/28, 139/14, 139/21, 141/19, 142/12, 142/21, 143/16, 145/14, 146/10, 147/13, 148/16, 149/27, 151/26, 151/32, 152/01, 154/15, 154/27, 154/31, 155/16, 156/09, 156/29, 157/31, 159/06, 162/17, 163/07, 165/21, 166/12, 166/23, 166/30, 167/10, 168/19, 170/33, 171/32, 172/01, 176/31, 177/02, 177/30, 180/16, 180/19, 181/08, 182/10, 182/20, 192/01, 192/09, 193/08, 195/04, 196/06, 198/28, 200/13, 200/17, 201/16, 202/27, 204/04, 204/13, 204/22, 204/33, 205/01, 205/24, 206/30, 207/31, 208/15, 208/27, 210/01, 210/13, 210/16, 210/23, 211/01, 211/06, 211/19, 211/22, 214/08, 214/10, 214/19, 215/08, 215/13, 216/14, 217/07, 221/07, 221/27, 222/08, 225/06, 226/20, 227/21, 230/01, 230/24, 230/31, 231/29, 232/18, 233/24, 235/03, 235/17, 235/22, 235/27, 236/04, 236/10, 236/17, 237/06, 237/19
âmâ : Görme engelli.
-1- [Ar.]
â.+ ları 116/27
âmâbaşı : Romanda geçen bir meslek erbabı.
-1-
â.+ ndan 113/08
amaç : Ulaşmak istenilen sonuç, maksat; gaye; hedef.
-32- [T.]
a. 045/04, 069/17, 206/20
a.+ a 063/31, 175/05
a.+ ı 015/04, 027/13, 077/09, 078/17, 128/19, 209/29, 43/29, 198/17
a.+ ım 122/09
a.+ ın 122/23, 216/22
a.+ ının 024/15, 106/16, 167/09
a.+ ıyla 075/31, 082/13, 107/12, 108/23, 202/12
a.+ ıyla 105/24, 133/15
a.+ la 151/06, 153/16, 173/08
a.+ ları 030/21, 103/04
a.+ larını 145/15
amaçla - : Bir amaca ulaşmayı istemek, istihdaf etmek.
-2- [T.]
a.- dığımızı 145/03

a.- dığın 147/17
amaçsızca : Amaçsız bir biçimde, amaçsızcasına.
-2- [T.]
a. 089/12, 123/13
amir : Bir işte emir verme yetkisi bulunan kimse, mir.
-1- [Ar.]
a.+ i 113/07
amiral : Rütbesi general ile aynı olan deniz subayı.
-1- [Fr.]
a. 043/07
amut : Dik durma.
-1- [Ar.]
a.+ a 124/03
an : Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza, dakika.
-61- [Ar.]
a. 041/31, 054/04, 110/23, 111/04, 111/19, 142/33, 171/08, 171/11, 174/13, 204/12, 204/14, 219/23
a.+ a 063/07, 072/29, 081/20, 089/17, 110/17, 111/15, 111/22, 119/04, 165/31, 167/20, 170/21, 208/18, 219/04
a.+ da 029/20, 031/20, 054/11, 056/05, 056/08, 073/03, 078/03, 080/01, 080/29, 081/10, 082/06, 087/05, 088/27, 090/23, 114/09, 124/23, 127/15, 135/28, 154/12, 170/13, 182/04, 182/15, 182/19, 191/18, 191/21, 192/32, 211/26, 212/13, 213/27, 220/27, 135/26
a.+ ı 157/25, 173/04
a.+ ında 016/11, 156/25
a.+ ları 217/18
ana : Anne; temel, asıl, esas.
-5- [T.]
a.+ dan 116/21
a.+ ları 212/02
a.+ ları 108/02
a.+ sının 042/02, 042/10
anacık : Annelere sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz.
-4- [T.]
a.+ ım 204/24, 205/09
ana dil : Kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil.
-1- [T.]
a.+ imizi 207/04
anahtar : Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, açar, açkı, miftah, dil.
-8- [Rum.]
a. 161/28, 168/05
a.+ a 168/05
a.+ ı 161/33, 162/02, 168/07
a.+ ından 133/12
a.+ la 133/13
anatomi : İnsan, hayvan ve bitkilerin yapısını ve organlarının birbiriyle olan ilişkilerini inceleyen bilim, teşrih.
-1- [Fr.]
a. 163/26
anbar : Yiyecek ve bazı eşyanın saklandığı yer.
-1- [Far.]
a.+ ını 079/29

anber : Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

-1- [Ar.]

a.+ le 041/27

ancak : "Yalnızca" anlamında, sınırlama bildiren bir söz, bir; "Olsa olsa, en çok, daha çok, güçlülükle" anlamlarında, bir şeyin daha çoğunun, ilerisinin olmadığını gösteren bir söz; "Lakin, ama, fakat, yalnız" sözleri gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatan bir söz.

-40- [T.]

a. 013/06, 014/11, 017/06, 019/10, 025/07, 040/06, 042/03, 044/23, 052/22, 082/10, 083/05, 083/28, 084/12, 087/18, 088/31, 097/25, 099/05, 128/26, 129/12, 136/31, 140/14, 145/08, 145/20, 151/16, 154/14, 157/24, 158/31, 159/07, 162/07, 165/23, 169/15, 174/06, 176/31, 178/04, 184/01, 199/33, 203/13, 221/19, 230/03

and : Tanrı'yı veya kutsal bilinen bir kişiyi, bir şeyi tanık göstererek bir olayı doğrulama, yemin, kasem; kendi kendine söz verme, ahit.

-4- [T.]

a. 063/28, 174/23, 193/01

a.+ in 221/10

andır - : Benzer yanları bulunmak, çağrıştırmak.

-8- [T.]

a.- an 027/29, 102/23, 140/14, 141/13, 149/07, 208/15, 212/01, 225/12

anı : Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin sakladığı her türlü iz, hatıra.

-1- [T.]

a.+ sını 197/19

anıl - : Anma işine konu olmak, hatırlanmak.

-1- [T.]

a.- an 112/03

anıt : Önemli bir olayın veya büyük bir kişinin gelecek kuşaklarca tarih boyunca anılması için yapılan, göze çarpacak büyüklükte, sembol niteliğinde yapı, abide.

-1- [T.]

a. 156/15

ani : Ansızın yapılan; ansızın, birdenbire.

-3- [Ar.]

a. 083/03, 121/24, 167/17

aniden : Ansızın.

-1-

a. 124/23

anla - : Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

-53- [T.]

a.- dı 077/19, 096/13, 194/25, 198/28, 211/21, 226/11, 228/10

a.- dığı 034/06

a.- dığın 179/01

a.- dışında 155/08

a.- dılar 077/02, 169/14

a.- dim 208/26

a.- ma 233/19

a.- madan 234/21

a.- madığım 205/22

a.- mak 077/04, 105/21

a.- maları 109/04

a.- mamasına 152/07

a.- man 146/06

a.- mayan 201/25

a.- mayı 034/23

a.- mişsindir 183/12

a.- mişti 086/14, 096/20, 122/06, 205/12, 205/30

a.- mişti 117/24

a.- miştım 216/05

a.- miyordu 100/06

a.- r 156/08

a.- rız 168/01

a.- rsın 233/17

a.- yacaksın 181/20

a.- yacaktı 112/03

a.- yamadı 111/27, 129/15

a.- yamamıştı 143/28

a.- yamayacağım 174/33

a.- yan 032/01, 096/14, 098/17, 124/14, 169/14, 179/33, 184/08, 214/30

a.- yınca 042/07, 161/04, 171/13, 229/23

anlam : Bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör.

-5- [T.]

a. 073/11, 090/24, 121/11

a.+ ina 101/08

a.+ inı 035/02

anlaş - : Düşünce, duygu, amaç bakımından birleşmek, antant kalmak.

-2- [T.]

a.- ip 117/19

a.- mişti 024/21

anlaşıll - : Anlama işine konu olmak; belli olmak, ortaya çıkmak.

-18- [T.]

a.- amıyorsa 216/13

a.- an 076/31, 079/23, 088/15, 144/18, 150/03, 168/01, 192/29, 195/29, 210/09, 227/12

a.- dı 071/11, 163/01, 212/19

a.- dışında 136/06

a.- mayan 080/18

a.- miş 018/03, 076/25

anlaşılmaz : Anlaşılması güç olan, bir anlam verilemeyen, karışık, muğlak, tuhaf.

-4- [T.]

a. 152/13, 183/23, 183/24, 183/29

anlaşma : Anlaşmak durumu; sözleşme.

-2- [T.]

a.+ ları 134/27

a.+ ya 114/24

anlaşmalı : Anlaşmaya dayanan.

-1- [T.]

a. 058/05

anlat - : Bilgi vermek, izah etmek; bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak; nakletmek.

-67- [T.]

a. 135/14, 227/02

a.- acağım 175/24, 180/24, 204/20, 206/02, 208/13

a.- acaklar 163/16

a.- an 108/18, 205/06

a.- ayım 176/20
a.- ıp 076/17, 188/06, 210/06, 230/13
a.- ır 100/23, 190/26
a.- ırken 141/07
a.- ırlardı 057/10
a.- ırsın 054/24
a.- iyordu 084/09, 105/19, 184/07
a.- iyorum 179/12
a.- madığım 180/03
a.- mak 022/12, 122/17
a.- mama 216/12
a.- maya 024/10, 073/22, 100/14, 176/13, 176/17, 179/31, 191/11, 227/03
a.- maz 190/26
a.- miş 106/01
a.- mişti 177/01
a.- tı 129/14, 158/07, 158/31, 177/07
a.- tığı 141/27
a.- tığımı 153/18
a.- tığın 135/04
a.- tığına 176/29, 178/07, 178/24, 191/12
a.- tığında 055/23, 097/14, 139/13, 176/25, 228/09
a.- tığını 074/10
a.- tıkları 173/06, 189/33, 207/29
a.- tıkların 208/22
a.- tıklarına 088/02, 177/01, 190/20
a.- tıklarını 134/32, 179/17, 183/18
a.- tın 175/09
anlatıl - : Anlatma işine konu olmak.
-7- [T.]
a.- anlara 141/12, 183/28
a.- anları 183/22
a.- dışına 228/24
a.- dışında 022/30
a.- iyordu 060/05
a.- maya 022/27
anlayabil - : Anlama ihtimali veya imkânı bulunmak; anlama becerisi bulunmak.
-4- [T.]
a.- eceğim 227/01
a.- ecek 025/08
a.- ecekti 148/23
a.- miş 148/30
anlayış : Hoş görme, hâlden anlama.
-1- [T.]
a.+ la 149/23
anlayışlı : Anlayışı olan, ferasetli, izanlı, zeki.
-2- [T.]
a. 115/31
a. 214/08
anlayışsız : Hoşgörüsüz.
-1- [T.]
a. 107/22
anlayışsızlık : Anlayış kıtlığı, kafasızlık, kalın kafalılık, vurdumduymazlık, izansızlık, gabilik.
-1- [T.]
a.+ ina 072/32
anlayıver - : Çabucak anlamak.
-1- [T.]
a.- di 119/32
anne : Çocuğu olan kadın, ana, valide, kocakarı, mader, nene, aba.
-5- [T.]
a. 197/03

a.+ m 047/01, 206/23
a.+ mi 206/31
a.+ sinin 047/15
ansızın : Hatıra gelmeyen bir sırada, ani, anide, aniden, ansız, apansız, apansızın, birden, birdenbire.
-6- [T.]
a. 192/14, 202/10, 211/28, 217/20, 222/15
a. 060/12
apış arası : İki bacağıın arasında kalan yer.
-5- [T.]
a.+ nda 219/32
a.+ nı 096/13, 134/12, 233/30, 234/08
apse : Çıban.
-1- [Fr.]
a.+ lerden 026/17
aptal : Zekâsı pek gelişmemiş, zekâ yoksunu, alık, ahmak, alık salık.
-1- [Ar.]
a.+ lar 167/15
aptallık : Aptal olma durumu.
-1-
a.+ la 142/25
ara - : Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.
-62- [T.]
a.- dı 086/27
a.- dığı 087/05, 097/31, 142/12, 142/16, 142/33, 145/24, 229/05, 230/32, 232/12
a.- dığım 127/30, 216/03
a.- dığımız 145/26
a.- dığında 189/33
a.- dışını 129/14, 136/16, 183/26
a.- dışınız 145/27
a.- dıkları 078/30
a.- dılar 190/26, 192/09, 211/22
a.- dim 180/17
a.- mak 170/31
a.- makta 077/08
a.- maya 030/03, 083/21, 107/14, 154/31, 188/31, 196/33, 229/07, 231/24
a.- mayı 142/29
a.- miş 047/10
a.- mıyorlardı 076/32
a.- r 070/16, 097/30
a.- rken 122/26
a.- yan 035/02, 053/15, 076/29, 077/19, 172/06
a.- yarak 115/12, 229/08
a.- yıp 013/09, 025/14, 083/24, 214/06, 230/13, 235/28
a.- yor 032/16
a.- yordu 029/25, 043/29, 059/25, 088/28
a.- yorlar 104/03
a.- yorlardı 078/27
a.- yorsun 122/27
a.- yorum 122/26
a.- yoruz 145/31
ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe; iki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla.
-77- [T.]
a. 031/15
a.+ da 176/01

a.+ dan 028/25, 098/19, 101/32, 136/28, 159/25, 177/11, 178/09, 197/06, 230/32, 232/01
a.+ larına 125/22
a.+ larında 076/30, 111/17, 118/10, 206/27
a.+ larındaki 062/03, 170/15
a.+ larından 048/08
a.+ larını 040/08
a.+ mıza 106/30
a.+ mızda 220/28
a.+ sı 101/28, 143/16, 226/01
a.+ sına 034/28, 078/18, 078/20, 082/29, 086/05, 086/26, 090/01, 107/12, 117/22, 170/30, 215/15
a.+ sında 020/11, 021/19, 039/02, 048/14, 056/23, 061/14, 063/16, 076/06, 085/03, 085/16, 107/16, 109/11, 113/06, 114/10, 115/14, 151/09, 155/21, 176/23, 177/08, 190/25, 192/26, 196/29, 214/16, 216/06, 234/05
a.+ sındaki 018/12, 074/04, 164/20
a.+ sından 048/01, 061/18, 080/22, 082/24, 089/26, 090/06, 166/03, 170/29, 214/24, 227/18
a.+ sındaydı 129/21
a.+ ya 157/18
araba : Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.
-3- [T.]
a.+ da 125/13
a.+ ları 089/03
a.+ nın 086/16
aracı : Ara bulucu.
-4- [T.]
a.+ lar 024/18, 024/26, 059/05
a.+ lara 024/18
aracılık : Aracının yaptığı iş, tavassut.
-3- [T.]
a.+ ıyla 138/24, 139/29, 141/22
araç : Bir iş yapmakta veya sonuçlandırmakta gücünden yararlanan nesne.
-3- [T.]
a. 198/08
a.+ lardı 198/08
a.+ tır 180/27
arada bir : Ara sıra.
-4- [T.]
a. 054/08, 113/02, 231/21, 236/29
arala - : İki şey arasında açıklık oluşturmak, az açmak.
-3- [T.]
a.- maya 226/20
a.- yıp 050/26, 190/22
aralık : Ara.
-2- [T.]
a.+ larla 167/22
a.+ ta 164/04
aralıklı : Birbirine bitişik olmayan, aralarında açıklık bulunan, aralı, fasıllı.
-1- [T.]
a. 073/32
aralıksız : Birbirine bitişik olan, aralarında açıklık bulunmayan, kesintisiz.
-3- [T.]
a. 027/25, 056/10, 060/20

arama : Aramak işi, taharri.
-1- [T.]
a.+ larını 143/03
aran - : Arama işine konu olmak.
-2- [T.]
a.- ıp 152/08, 191/26
ara sıra : Seyrek olarak, arada bir, arada sırada, bazen, bazı bazı, kimi vakit, kimi zaman, zaman zaman, anbean.
-2-[T.]
a. 110/07, 225/16
araştır - : Birini veya bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek; bir gerçeği ortaya çıkarmak için aramalarda bulunmak, sormak, soruşturmak.
-3- [T.]
a.- dı 199/31
a.- dığımda 177/18
a.- sınılar 203/28
araştırıl - : Araştırma yapılmak, gözden geçirilmek.
-1- [T.]
a.- masını 053/12
arayıcı : Bir şeyi aramayı iş edinen kimse.
-2- [T.]
a.+ lar 027/02, 027/08
arazi : Yeryüzü parçası, yerey, toprak.
-2- [Ar.]
a.+ deyken 082/19
a.+ ye 073/33
ardı sıra : Ardınca.
-1- [T.]
a. 234/05
arefe : Arife; belirli bir günün, olayın bir önceki günü veya ona yakın günler, ön gün.
-1- [Ar.]
a.+ sinde 110/09
arıt - : Temizlemek, temiz duruma getirmek, paklamak.
-2- [T.]
a.- arak 030/14
a.- ıp 198/21
arka : Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.
-33- [T.]
a. 033/11, 209/13
a.+ daki 218/19
a.+ dan 072/18, 082/21, 212/09
a.+ larına 062/01, 088/05, 124/10, 162/24
a.+ larında 098/29
a.+ sı 212/05, 219/01
a.+ sına 046/27, 061/32, 121/23, 125/30, 127/23, 222/14
a.+ sında 165/12, 178/05, 212/07
a.+ sındaki 031/04, 122/21, 198/13
a.+ sındakiler 212/12
a.+ sından 021/29, 161/26, 174/08
a.+ sını 035/09, 225/18, 226/10
a.+ ya 219/29
arkadaş : Birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri, bacanak, eş, yâren, yoldaş.
-19- [T.]
a.+ ı 014/11
a.+ ina 165/03
a.+ ını 014/08

a.+ ının 014/24
a.+ ıydı 028/21
a.+ ıyla 031/15
a.+ ları 023/17, 023/20, 025/04, 061/16,
063/16, 071/03
a.+ larına 054/24, 055/23, 061/14
a.+ larından 109/22
a.+ larını 059/31
a.+ larının 214/10
a.+ larıyla 061/11
arkebüz : XV. yüzyılda Fransa'da
kullanılmaya başlanan, taşınabilir ateşli
silah.
-7- [Fr.]
a. 015/12, 016/17, 076/07, 082/07,
082/15, 194/29
a.+ ler 194/22
armut : Armut ağacının tatlı ve sulu,
yumuşak, ufak çekirdekli meyvesi.
-1- [Far.]
a.+ ları 155/14
arpacık : Göz kapağının kenarında çıkan
küçük çıban, it dirseği.
-1- [T.]
a. 096/23
arsa : Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış
yer.
-6- [Ar.]
a.+ da 057/17, 060/26, 062/27, 189/09
a.+ lara 031/33
a.+ ya 064/02
arşın : Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan
uzunluk ölçüsü.
-1- [Far.]
a.+ larca 074/22
art : Arka, geri.
-15- [T.]
a.+ ı 212/05, 219/01
a.+ ına 229/26
a.+ ında 091/03
a.+ ından 032/27, 127/20, 141/25, 177/20,
199/02, 204/07, 217/26, 220/26, 221/22,
221/27
a.+ ından 204/26
art - : Çoğalmak.
-20- [T.]
a.- acak 111/18
a.- acaktı 220/09
a.- an 027/24
a.- arsa 182/03
a.- ıp 183/02
a.- iyor 148/04
a.- ması 125/17, 155/25
a.- mişti 143/11, 184/14, 200/13
a.- ti 070/17, 103/24, 128/29, 137/30,
177/31
a.- tiğinde 165/31
a.- tiğini 182/01
a.- tıkça 128/29, 137/30
artakal - : Artmak, geriye kalmak, fazla
bulunmak.
-2- [T.]
a.- an 053/11
a.- miş 113/23
art arda : Arka arkaya.
-2- [T.]
a. 194/02, 194/14

artık : Bundan böyle, bundan sonra.
-90- [T.]
a. 022/22, 023/23, 023/27, 025/05,
026/06, 026/11, 026/15, 027/25, 058/26,
059/15, 062/13, 065/20, 085/19, 087/03,
088/20, 096/19, 097/13, 097/26, 098/13,
100/04, 100/10, 100/28, 104/10, 104/20,
104/33, 105/01, 105/30, 113/12, 118/19,
118/20, 121/08, 122/05, 124/04, 124/08,
129/19, 138/26, 138/28, 140/31, 141/01,
141/11, 141/18, 141/20, 141/33, 143/10,
153/22, 154/02, 157/03, 157/32, 159/05,
159/08, 159/20, 159/23, 159/27, 159/28,
171/09, 173/05, 173/15, 176/15, 180/14,
182/22, 182/32, 183/12, 184/10, 184/13,
191/23, 191/24, 192/25, 194/11, 198/31,
199/25, 207/09, 208/28, 211/04, 211/19,
214/04, 214/15, 214/19, 215/21, 216/24,
220/04, 221/11, 222/07, 222/12, 222/18,
227/22, 228/13, 231/29, 234/13, 236/03,
237/01
arttır - : Artırma işi yapılmak.
-8- [T.]
a.- an 015/11
a.- arak 114/22
a.- dığı 119/15, 220/05
a.- mak 108/23, 219/13
a.- mış 125/11
a.- sın 041/12
arttırılabil - : Arttırmaya gücü yetmek.
-1- [T.]
a.- eceğini 184/07
aruz : Aruz vezni.
-1- [Ar.]
a. 198/19
arz edil - : Sunulmak.
-1- [Ar.+T.]
a.- mek 188/21
arzu : İstek, dilek.
-1- [Far.]
a.+ n 214/29
arzu edil - : Yürekten istenmek.
-1- [Far.+T.]
a.- en 136/24
arzu et - : Yürekten istemek.
-4- [Far.+T.]
a.- enler 228/25
a.- ersen 149/30
a.- tiği 174/13
a.- tiğim 183/14
as - : Bir şeyi aşağıya sarkacak bir
biçimde bir yere iliştirip sarkıtmak.
-6- [T.]
a.- mamaya 102/32
a.- maya 123/20
a.- mişti 043/17
a.- ti 031/23
a.- tiği 217/16
a.- tıktan 215/12
asa : İhtiyarların baston yerine
kullandıkları uzun sopa.
-4- [Ar.]
a. 158/04, 158/19
a.+ sı 156/27
a.+ yı 158/03
asal : Esasla ilgili, asıl ve temel olanla
ilgili, esasi.

-1- [Far.]
a. 184/05
asayış : Bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik, güvenlik.
-2- [Far.]
a.+ i 117/02
a.+ inden 116/09
asesbaşı : Yeniçeri Ocağındaki askerî görevinin yanı sıra, başkentini düzenini korumakla da yükümlü olan yirmi sekizinci ortanın çorbacıbaşı.
-5-
a. 014/29, 050/28, 192/14
a.+ nın 192/28
a.+ ya 117/28
asık : Somurtkan.
-1- [T.]
a.+ tı 143/04
asil : Bir şeyin kendisi, örnek, kopya karşılığı; kök, köken, kaynak; gerçek, esas; bir şeyin temelini oluşturan, ana.
-17- [Ar.]
a. 015/04, 039/15, 058/29, 074/21, 116/20, 125/12, 127/08, 147/15, 159/12, 159/22, 159/33, 178/32, 216/10, 221/21, 235/03
a.+ ını 230/15
a.+ ının 087/04
asil - : Asma işi yapılmak veya asma işine konu olmak; tutup çekmek; sonuna kadar mücadele etmek.
-19- [T.]
a.- acaktı 034/25
a.- amaz 020/24
a.- an 212/21
a.- anları 070/30
a.- dığı 219/23
a.- dışında 222/10
a.- dikça 122/19
a.- ıp 071/04, 079/28, 080/04, 150/18
a.- ırım 136/02
a.- ırlar 135/27
a.- iyor 021/21
a.- iyordu 122/19
a.- mayıp 141/14
a.- miş 029/15
a.- mişti 102/10, 122/15
asılı : Asılmış olan, asma, asık, muallak.
-1- [T.]
a. 232/30
asiliver - : Ansızın, çabucak veya kısa sürede tutup çekmek.
-1- [T.]
a.- di 184/20
asır : Yüzyıl; çağ.
-5- [Ar.]
a. 034/26, 206/13, 207/19
a.+ lar 106/27, 107/20
asit : Turnusolün mavi rengini kırmızıya çevirmek özelliğinde olan ve birleşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz oluşturan hidrojenli birleşik, hamız.
-1- [Fr.]
a. 102/26
asker : Orduda görev yapan erden generale kadar herkes.

-12- [Ar.]
a. 119/04, 137/26
a.+ i 080/33
a.+ ler 079/24, 182/05
a.+ leri 060/06, 193/11
a.+ lerin 050/32, 064/01, 069/17, 070/23, 086/17
askı : Üzerine herhangi bir şey asmaya yarar nesne.
-1- [T.]
a.+ larda 099/22
asla : Hiçbir zaman, hiçbir şekilde, katiyen.
-13- [Ar.]
a. 020/26, 020/33, 042/09, 044/01, 048/30, 073/22, 105/31, 114/28, 196/26, 197/18, 207/01, 230/22, 234/26
aslında : Asıl olarak, esasen, esasta, haddizatında.
-24-
a. 014/28, 022/30, 023/07, 034/13, 040/18, 046/08, 055/32, 059/27, 085/24, 109/03, 122/17, 123/01, 126/30, 189/30, 196/17, 198/33, 201/07, 208/13, 209/19, 209/31, 216/32, 233/29, 234/30, 236/18
astarlı : Astar geçirilmiş, astarlanmış.
-1-
a. 117/17
aş - : Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek; süre geçmek, bitmek, sona ermek.
-4- [T.]
a.- an 080/23
a.- mayı 082/02
a.- miş 035/14, 233/01
aş : Yemek.
-2- [T.]
a.+ ın 109/29, 109/32
aşağı : Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşılığı; eğimli bir yerin daha alçak olan yeri.
-20- [T.]
a. 014/25, 043/28, 070/21, 080/08, 080/13, 080/15, 117/18, 166/01
a.+ da 047/24, 053/22
a.+ daki 079/16, 080/09
a.+ ya 016/08, 046/17, 079/15, 079/28, 080/10, 084/06, 168/25, 170/23
aşağıla - : Değerinden düşük göstermek.
-2- [T.]
a.- dığı 143/26
a.- yan 143/13
aşağılan - : Aşağılık duruma düşürülmek.
-2- [T.]
a.- ırım 136/01
a.- manın 187/08
aşama : Varılması istenen bir amaca doğru geçilmesi gerekli dönemlerden her biri, evre, basamak, adım, merhale.
-1- [T.]
a.+ sını 146/27
aşık : Koyunların ve keçilerin arka bacaklarında bulunan dört yüzlü kemikle oynanan bir oyun.
-1- [T.]
a. 064/09

âşık : Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse.

-1- [Ar.]

â.+ tı 096/04

âşık ol - : Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duymak.

-2- [Ar.+T.]

â.- duğu 210/33

â.- up 230/17

aşındır - : Aşınmasına yol açmak.

-1- [T.]

a.- ip 044/08

aşırı : Alışılan veya dayanılabilen dereceden çok daha fazla, taşkın.

-7- [T.]

a. 052/09, 070/18, 070/25, 076/03, 103/33, 111/21, 234/04

aşına ol - : Tanımak, bilmek.

-1- [Far.+T.]

a.- mayanlar 023/06

aşk : Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi, sevdâ, amor.

-4- [Ar.]

a. 035/06, 161/30, 203/04

a.+ ını 198/19

aşk et- : Hızla vurmak anlamında kullanılan "tokat aşk etmek" deyiminde geçen bir söz.

-1- [Ar.+T.]

a. ti 051/08

aşk olsun : "aferin, helal olsun" anlamında bir davranışın, bir tutumun çok beğenildiğini bildiren söz.

-1- [Ar.+T.]

a. 125/19

at : Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan.

-29- [T.]

a. 018/14, 060/31, 147/08, 147/09, 174/07

a.+ a 083/06

a.+ ına 072/14, 174/23

a.+ ından 083/11, 099/06, 173/31

a.+ ını 161/10, 174/09, 175/03

a.+ ını 169/20

a.+ ının 163/25, 174/04

a.+ inkiyle 148/02

a.+ ıyla 030/24

a.+ lar 075/06, 161/07

a.+ lara 173/18

a.+ larına 162/23

a.+ larından 164/03, 169/21

a.+ larını 071/10, 161/08, 164/06

a.+ larının 071/12

at - : Bir cisimi bir yöne doğru fırlatmak; bir şeyi yere doğru bırakmak; sille, tokat vurmak.

-63- [T.]

a.- 167/04

a.- a 061/27,

a.- amadı 063/12

a.- amadığını 024/33

a.- an 124/02, 191/04, 197/23, 204/26

a.- ar 221/10

a.- arak 062/28, 212/06, 213/25

a.- arken 160/12

a.- ip 063/04, 118/01, 128/23, 174/04, 229/01

a.- ış 062/20, 082/17

a.- ışında 168/13

a.- iyor 051/03, 065/09

a.- iyordu 039/16, 087/17, 141/08

a.- mak 114/13, 115/17, 159/01, 225/09, 232/10

a.- mama 055/01

a.- maya 043/27, 126/10, 157/21, 171/07, 197/19, 236/09

a.- mayacaktı 159/06

a.- mayı 089/27

a.- maz 221/10

a.- mış 050/13, 050/31, 121/09, 181/06, 191/07

a.- mıştı 193/05

a.- tı 041/30, 046/17, 122/18, 196/17

a.- tığı 058/32, 156/26, 169/11, 214/31

a.- tığında 021/28, 079/15, 170/31

a.- tığını 230/12

a.- tıkları 060/32

a.- tıktan 118/29

a.- tılar 027/09

ata : Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri.

-4- [T.]

030/13, 039/07

a.+ larından 041/22

a.+ larının 041/32

atabil - : Atmaya gücü yetmek.

-2- [T.]

a.- irdi 196/18

a.- iyordu 021/30

atayabil - : Atamaya gücü yetmek.

-1- [T.]

a.- iyor 141/06

ateş : Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr; tutuşmuş olan cisim; patlayıcı silahların atılması; coşkunluk.

-34- [Far.]

a. 058/29, 073/08, 081/20, 082/09, 082/15, 085/28, 104/30, 147/04, 152/02, 179/06

a.+ e 065/24, 073/09, 079/29, 215/26, 218/03, 218/05

a.+ i 058/14, 073/11, 075/02, 081/18, 081/22

a.+ in 073/13, 085/31, 102/17, 149/02

a.+ inde 109/29

a.+ inden 082/13

a.+ iyle 081/14, 230/22

a.+ le 032/31, 082/33

a.+ ler 086/08, 120/27

a.+ te 060/27

ateş edilebil - : Ateşli silahlarla mermi atılabilmek.

-1- [Far.+T.]

a.- irdi 082/11

ateş et - : Ateşli silahlarla mermi atmak.

-2- [Far.+T.]

a.- ti 211/18, 221/14

ateşle - : Tutuşturmak, yakmak; top, tüfek vb. patlayıcı maddeleri patlatmak.

-7-

a.- diğinde 033/20

a.- mek 157/24
a.- meyi 213/10
a.- yecek 053/19
a.- yerek 194/02
a.- yip 220/25
a.- yor 021/21
ateşlen - : Ateşleme işine konu olmak.
-4-
a.- diğinde 054/05
a.- en 182/03
a.- ip 194/14
a.- mesi 192/21
atıl - : Atma işine konu olmak; saldırmak, hücum etmek.
-34- [T.]
a.- acaktı 019/24
a.- an 080/20, 190/07, 193/10, 194/23
a.- an 194/16
a.- arak 221/08
a.- dı 071/25, 071/27, 083/13, 098/21, 117/10, 142/13, 159/03, 213/30
a.- diği 021/30, 027/03, 042/06, 112/19, 167/06, 167/17
a.- diğın 055/14
a.- diğında 167/03
a.- ip 033/02, 229/24
a.- iyor 027/17
a.- iyordu 021/33
a.- ması 073/09
a.- masını 076/19
a.- maya 049/03, 174/01
a.- miş 029/29, 073/32, 230/09
âtil : Tembel, üşengeç.
-1- [Ar.]
â. 109/03
atış : Atma işi.
-1- [T.]
a.+ ta 124/14
atıştır - : Acele olarak yemek veya içmek.
-2- [T.]
a.- arak 095/17
a.- irken 160/18
ativer - : Ansızın, çabucak atmak.
-1- [T.]
a.- di 077/15
atla - : Bir engeli sıçrayarak veya fırlayarak aşmak; yüksek bir yerden alçak bir yere, ayaküstü gelecek bir biçimde kendini bırakmak; binmek.
-11- [T.]
a.- dı 174/23
a.- madan 142/11
a.- ya 195/02
a.- yan 015/19
a.- yarak 192/30
a.- yip 072/14, 080/11, 125/08, 125/30, 194/18
a.- yorlardı 080/09
atlas : Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap.
-16- [Fr.]
a. 044/28
a.+ ı 163/26, 236/33, 237/25
a.+ ımı 055/13
a.+ ın 086/02

a.+ ını 027/15, 028/26, 046/29, 129/19, 174/18, 234/22, 236/22
a.+ ının 055/15, 170/28
a.+ ları 191/20
atlat - : Atlama işini yaptırmak; kötü bir durumu geçiştirmek, savmak.
-4- [T.]
a.- arak 077/27
a.- ip 113/29
a.- mayı 125/07
a.- tığı 088/13
atlı : Ata binmiş kimse, süvari.
-5- [T.]
a. 071/09, 099/06
a.+ lar 071/08, 082/01, 099/13
attır - : Atma işini yaptırmak.
-3- [T.]
a.- ip 158/13
a.- iyor 140/32
a.- iyordu 165/03
avanta : Bir kimsenin emek vermeden sağladığı kazanç.
-2- [İt.]
a. 106/20
a.+ sını 103/23
avaz : Yüksek ses, nara, avaze.
-3- [Far.]
a. 071/19
a.+ ı 049/09
avlu : Bir yapının veya yapı grubunun ortasında kalan üstü açık, duvarla çevrili alan, hayat.
-10- [Rum.]
a.+ da 232/27, 234/20
a.+ daki 051/16
a.+ nun 161/10, 232/25
a.+ suna 105/16
a.+ ya 027/32, 231/05, 232/21
a.+ yu 161/15
avrat : Kadın.
-2- [Ar.]
a. 096/29, 134/15
avuç : Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü, apaz, hapaz, koşam.
-9- [T.]
a. 061/16, 061/19, 113/24
a.+ larına 157/01
a.+ larındaki 123/09
a.+ una 046/15, 125/25, 148/17, 157/23
ay : Bir ayın herhangi bir gününden ertesi ayın aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.
-14- [T.]
a. 106/04, 117/19, 136/28, 207/30
a.+ ın 073/06, 073/28, 075/13, 077/26
a.+ lar 028/25, 041/05, 193/01
a.+ lardan 016/03
a.+ lardır 192/18, 214/01
ayak : Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.
-33- [T.]
a. 015/19, 019/30, 099/16, 099/31, 157/13, 175/28
a.+ a 026/22, 162/33
a.+ ı 040/11, 101/29, 118/02, 120/10, 138/26, 141/14

a.+ ina 027/20, 028/07, 096/27, 119/14,
164/24, 210/30
a.+ indan 168/22
a.+ lar 160/29
a.+ ları 020/33, 057/14, 141/15, 195/26,
212/32
a.+ larımızı 019/26
a.+ larına 024/09, 079/27
a.+ larını 019/28
a.+ ta 056/25
a.+ tan 039/06
ayakaltı : Gelip geçenlerin çok olduğu yer;
ortalık.
-1- [T.]
a.+ nda 193/09
ayak bileği : Baldır kemikleriyle tarak
kemikleri arasında bulunan ve yedi
kemikten oluşan ayağın arka bölümü.
-1- [T.]
a.+ lerinden 017/32
ayaklı : Ayağı olan.
-1- [T.]
a. 149/07
ayaktakımı : Görgüsüzlükleri veya
bilgisizlikleri dolayısıyla toplum içinde
aşağı durumda olan kişiler, lümpen, parya.
-3- [T.]
a. 026/20, 164/09
a.+ yla 032/25
ayak ucu : Yatılan bir yerin ayak uzatılan
yeri.
-2- [T.]
a.+ na 049/30, 231/11
ayar : Bir aygıtın gereken işi yapabilmesi
durumu; altın, gümüş vb. madenlerden
yapılmış şeylerin saflık derecesi.
-4- [Ar.]
a.+ ı 088/16
a.+ ını 017/08, 124/14, 154/02
ayarla - : Bir aygıtı belli bir iş yapabilecek
duruma getirmek.
-1-
a.- yıp 140/22
ayaz : Duru, sakın havada çıkan kuru
soğuk.
-1- [T.]
a.+ a 056/02
aydınlan - : Aydınlık olmak.
-3- [T.]
a.- ır 221/20
a.- ıyor 138/06
a.- maz 221/20
aydınlanıver - : Çabucak aydınlanmak.
-2- [T.]
a.- di 152/21
a.- mişti 158/32
aydınlıat - : Karanlığı giderip görünür
duruma getirmek, ışıklandırmak; bir sorun
üzerine bilgi vermek.
-5- [T.]
a.- an 112/29
a.- inca 232/31
a.- ıyor 171/25
a.- mak 035/11
a.- ti 222/16
aydınlıatıl - : Aydınlatma işine konu olmak.
-1- [T.]

a.- mişti 099/21
âyeti kerime : Kutsal ayet.
-1- [Ar.]
â.+ lerin 016/13
âyeti kerimeli : Kutsal ayet bulunduran.
-2-
â. 063/09, 193/06
aygıt : Birçok parçadan yapılmış alet,
cihaz.
-1- [T.]
a. 180/23
ayı : Memelilerin etobur takımından, beş
parmaklı, tabanlarına basarak yürüyen,
yurdumuzda boz türü bulunan, iri gövdeli
hayvan.
-15- [T.]
a. 039/04, 039/16, 039/17, 040/01,
040/06, 040/09, 040/11, 040/19, 040/22,
040/31, 041/02
a.+ dan 041/07
a.+ nın 040/25
a.+ sı 039/09
a.+ sıyla 040/28
ayıcılık : Ayıcının yaptığı iş, mesleği.
-1- [T.]
a. 039/07
ayır - : Bölmek; bir bütünden bir parçayı
herhangi bir amaçla bir tarafa koymak,
saklamak.
-9- [T.]
a.- dıkları 061/22
a.- dıktan 159/19
a.- ıyor 104/01
a.- madan 120/06
a.- madı 081/19
a.- makta 089/31
a.- maya 071/04
a.- mayı 147/10
a.- mıyor 120/11
ayırt et - : Birkaç şeyi birbirinden ayıran
niteliği anlamak, tefrik etmek, temyiz
etmek.
-1- [T.]
a.- emiyordu 041/26
ay ışığı : Ay'ın yeryüzüne verdiği ışık.
-4- [T.]
a. 127/21
a. 047/23
a.+ nda 048/08, 085/21
aylarca : Çok uzun bir süre.
-1- [T.]
a. 102/05
aylık : Bir ay süren, mahiye.
-2- [T.]
a. 155/27
a.+ ı 026/09
ayna : Işığı yansıtan, varlıkların
görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam,
gözcü, mirat.
-68- [Far.]
a. 046/05, 046/06, 046/09, 081/16,
083/29, 087/24, 087/25, 087/27, 138/01,
138/04, 138/10, 141/12, 141/13, 175/27,
175/29, 175/31, 176/02, 176/22, 176/23,
177/21, 177/30, 178/15, 193/25, 204/30,
207/21, 207/232, 08/03

a.+ da 045/29, 178/28, 179/02, 208/21,
208/24, 209/04
a.+ dan 208/07
a.+ lar 184/04
a.+ ların 138/01
a.+ nın 138/10, 138/12, 141/17, 141/20,
175/29, 176/20, 176/25, 176/30, 177/03,
177/04, 178/01, 178/26, 208/10, 208/14,
209/11
a.+ ya 045/24, 087/33, 141/10, 178/12,
178/14, 184/05
a.+ ydı 045/19
a.+ yı 045/19, 077/10, 141/19, 152/28,
176/21, 177/10, 177/12, 177/29, 207/28,
208/30
aynalı : Aynası olan.
-1-
a. 020/04
aynı : Benzer.
-44- [Ar.]
a. 023/23, 030/22, 031/20, 039/16,
044/04, 044/24, 055/06, 056/27, 066/03,
071/31, 074/23, 078/03, 080/01, 089/13,
101/01, 102/01, 102/02, 103/21, 128/02,
137/01, 138/02, 138/08, 141/05, 143/25,
146/16, 149/26, 152/28, 181/08, 181/14,
182/04, 182/15, 182/19, 182/28, 187/16,
189/22, 191/06, 193/16, 200/11, 206/27,
209/21, 226/18
a.+ sıydı 042/10
a.+ ydı 020/15, 103/25
aynı zamanda : Hem de, bununla birlikte,
aynı anda.
-5-
a. 109/33, 113/09, 116/08, 175/18, 216/19
ayran : Yoğurdun sulandırılıp
çalkalanmasıyla yapılan içecek.
-1- [T.]
a.+ ı 173/27
ayrı : Başka, başka türlü.
-3- [T.]
a. 047/15, 097/02, 207/22
ayrıca : Ayrı olarak, başkaca,
antrparantez.
-7- [T.]
a. 015/13, 041/11, 047/13, 073/10,
088/13, 160/16, 205/07
ayrıl - : Ayırma işine konu olmak; bir
yerden, bir kimseden, bir şeyden
uzaklaşmak.
-20- [T.]
a.- an 031/20, 081/31
a.- arak 117/15, 195/30
a.- dı 230/28, 234/16
a.- dığında 060/09
a.- dıklarının 087/12
a.- dıktan 069/01
a.- ip 044/15, 044/17, 069/14, 109/12,
133/03
a.- masın 195/16
a.- masından 056/12
a.- maya 157/17
a.- maz 040/26, 060/25, 141/21
ayrılıver - : Çabucak ayrılmak.
-1- [T.]
a.- di 083/20
ayırım : Ayırma işi, tefrik.

-1- [T.]
a.+ ının 108/04
ayrıntı : Bir bütünü önemce ikinci
derecede olan öğelerinden her biri,
teferruat, tafsilat, detay.
-4- [T.]
a.+ ları 188/05
a.+ ların 173/15
a.+ larına 160/08
a.+ larını 086/04
az : Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı
bakımından eksik, çok karşıtı.
-38- [T.]
a. 028/06, 028/16, 028/31, 039/06,
042/04, 045/32, 052/02, 055/19, 056/18,
056/20, 059/19, 110/27, 112/13, 114/09,
121/15, 123/07, 123/11, 145/22, 149/10,
150/19, 168/19, 169/19, 179/02, 182/17,
182/27, 192/07, 196/13, 196/18, 203/07,
205/21, 208/31, 209/23, 210/11, 229/28,
233/18, 233/32, 237/27
az - : Taşkınlıkta ileri gitmek.
-1- [T.]
a.- dı 043/12
aza : Vücut parçası, organ.
-2- [Ar.]
a. 117/11
a.+ ları 108/11
azal - : Az denecek bir miktara inmek.
-8- [T.]
a.- a 192/23
a.- acağını 205/03
a.- dığını 117/03
a.- ip 232/17
a.- iyordu 026/12
a.- madı 134/02
a.- maya 043/05
azamet : Ululuk, büyüklük; görkem,
gösteriş, heybet.
-2- [Ar.]
a.+ i 119/31
a.+ iyle 119/19
azametli : Ulu, çok büyük.
-1-
a. 119/14
azap : Büyük sıkıntı, eziyet, eziç.
-2- [Ar.]
a. 084/30
a.+ ını 085/30
azar azar : Yavaş yavaş.
-1- [T.]
a. 017/30
azarlan - : Paylanmak, kötü sözle
karşılaşmak.
-1- [T.]
a.- iyordu 117/04
azat eyle - : Serbest bırakmak,
salıvermek.
-1- [Ar.+T.]
a.- sin 096/31
azıcık : Çok az, biraz.
-3- [T.]
a. 024/05, 029/27, 040/04
azılı : Çok şiddetli, korkunç.
-2- [T.]
a. 099/15, 212/15
azımsan - : Azımsama işine konu olmak.

-1- [T.]
a.- mayacak 026/06
azimli : Azmi olan.
-1-
a.+ ler 188/28
az kalsın : Bir işin gerçekleşmesi söz konusuysen gerçekleşmemesi durumunda kullanılan bir söz.
-1- [T.]
a. 160/25
azman : Aşırı gelişmiş.
-1- [T.]
a. 084/12
azmet - : Bir işteki engelleri yenmeye karar vermiş olmak.
-1- [Ar.+T.]
a.- ip 230/23
az sonra : Kısa bir süre sonra, birazdan.
-1- [T.]
a. 220/09
azül : Mavi renkte değerli bir taş.
-2- [İsp.]
a. 085/07, 085/27
A : Türk alfabesinin ilk sırasında yer alan ve A adı verilen harf.
-8-
A. 181/21
A.+ da 182/04, 182/16, 182/27, 182/27
A.+ dan 182/13
A.+ ya 181/24, 182/13
Acem : İranlı.
-6- [Ar.]
A. 030/23, 033/05, 095/01, 137/21, 160/23, 234/30
Aglaya : Roman kahramanı Bünyamin'in aşık olduğu kız.
-13-
A. 172/20, 172/24, 172/27, 184/16, 184/19, 198/17
A.+ nın 172/21, 197/19
A.+ yı 173/05, 197/17, 203/03
A.+ yla 237/23
Ağa Çayırı : Bir yer adı.
-1-
A.+ na 039/01
Ahırkapı : İstanbulda bir semt adı.
-1-
A.+ da 026/31
Akreb : Zodyak üzerinde Terazi ile Yay arasında yer alan takımyıldızın adı.
-1- [Ar.]
A.188/09
Aksaray : İstanbulda bir semt adı.
-2-
A.+ a 181/01, 181/09
Alemsattı : Roman kahramanlarından biri.
-10-
A. 113/07, 116/08, 117/02, 117/14, 117/23, 218/14
A.+ dan 117/27
A.+ nın 113/09, 116/06
A.+ ydı 126/05
Alibaz : Romanda Arap İhsan ile birlikte İstanbul'a gelen çocuğun adı, Efrasiyab.
-43-

A. 016/26, 017/15, 017/27, 018/15, 019/18, 019/28, 022/18, 056/14, 059/18, 059/23, 059/30, 063/10, 063/14, 063/17, 064/24, 065/23, 116/21, 192/23, 194/07, 194/12, 194/30, 194/32, 195/09, 195/23, 196/03, 196/08, 197/04
A.+ a 196/21
A.+ ı 019/17, 055/33, 056/16, 059/13, 196/14
A.+ ın 017/33, 018/07, 021/04, 061/08, 063/06, 063/28, 065/13, 089/23, 192/27
A.+ la 043/12
Ali Said Çelebi : Roman kahramanlarından biri.
-3-
A. 235/13, 235/26
A.+ ye 235/06
Allah : Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.
-10- [Ar.]
A. 017/07, 030/26, 063/11, 096/28, 096/31, 097/20, 113/26, 126/11, 190/10
Allah aşkına : Ant vermek veya yalvarmak için "Allah'ını seversen" anlamında kullanılan bir söz.
-1-
A. 079/20
Allahumme ya Vedud : Bir dua sözü.
-1- [Ar.]
A. 098/07
Alman : Cermen soyundan olan halk.
-2- [Fr.]
A. 160/28, 165/27
Amme : Kur'ân-ı Kerim'in yetmiş sekizinci sûresi.
-1- [Ar.]
A. 059/33
Anadolu : Ön Asya'nın bir parçası olarak Türkiye'nin Asya kıtasında bulunan toprağı, Rum.
-7-
A.+ da 178/29, 209/21
A.+ dan 106/05, 125/16
A.+ nun 108/26, 155/11, 225/01
Ankona : Ancona, İtalya'nın merkezi Marche bölgesinin ve aynı adlı Ancona ili merkezi olan Adriyatik Denizi kıyısında şaraplarıyla ünlü bir liman kentidir.
-1-
A. 032/26
Arap : Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.
-6- [Ar.]
A. 035/10, 129/04, 137/22, 165/19, 165/22, 165/32
Arap Camii : İstanbul'da bir cami adı.
-4-
A. 018/10, 125/33
A.+ nden 030/08
A.+ ne 048/23
Arapça : Sami dilleri ailesine giren ve Arap ülkelerinde kullanılan dil, Arabi.
-5-
A. 205/22, 205/28, 210/15
A.+ dan 205/14, 210/23

Arap İhsan : Romanda Uzun İhsan Efendi'nin dayısı.

-48-

A. 016/01, 017/14, 017/24, 017/31, 018/05, 018/24, 019/13, 019/25, 019/33, 020/18, 020/26, 021/06, 022/02, 022/16, 029/15, 029/25, 031/25, 031/29, 032/06, 032/14, 033/08, 033/15, 033/32, 034/11, 034/17, 129/12, 236/07

A.+ a 029/05, 034/22, 043/30

A.+ dan 193/05

A.+ dı 021/22

A.+ ı 043/29

A.+ ın 014/09, 014/22, 014/33, 015/24, 017/09, 019/20, 019/28, 028/30, 028/33, 029/20, 031/02, 032/11, 043/10, 043/13, 063/09

Arap zamkı : Akasyadan elde edilen bir zamk, zamkıarabi.

-1-

A. 061/20

Aristotalis/Aristoteles : Aristoteles, Antik Yunan filozofu; Platon ile Batı düşüncesinin en önemli iki filozofundan biri; fizik, gökbilim, ilk felsefe, zooloji, mantık, siyaset ve biyoloji gibi konularda pek çok eser vermiş filozof.

-3-

A. 147/28

A.+ in 141/26, 182/11

Atlas Minör : Kâtip Çelebi'nin Şeyh Mehmed Efendi İhlasî adlı Latince bilen Fransız asıllı coğrafyacı bir mühtediden yardım alarak 1654'te hazırladığı Levâmiü'n-nûr fi Zulmeti Atlas Minör adlı coğrafya kitabı.

-1-

A. 236/20

Atlas Vacui : Boşluğun Atlası, Romanda Uzun İhsan Efendi'nin oğlu Bünyamin'in okuması için yazdığı eser, Puslu Kıtalar Atlası.

-1-

A.+ yi 236/23

Avrupa : Dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri.

-1-

A.+ nın 207/19

Ayasofya : İstanbul'da bir semt adı.

-8-

A. 089/04

A.+ da 114/23, 182/19, 182/22

A.+ dan 180/32, 182/17

A.+ ya 181/07, 181/12

Azap : bk. (Azap Kapısı)

-1-

A. 064/20

Azap Kapısı : Galata surlarının Beyoğlu tarafındaki kapılarından biri.

-3-

A. 014/19, 018/06

A.+ na 029/10

baba : Çocuğu olan erkek, peder.

-99- [T.]

b. 039/03, 039/07, 039/16, 040/05, 040/06, 055/20, 155/01, 155/04, 236/14, 237/18

b.+ cıgım 126/26, 155/01

b.+ m 047/01

b.+ mdı 206/23

b.+ mı 206/30

b.+ n 055/21, 128/06, 233/06

b.+ na 216/11

b.+ nı 019/25

b.+ nın 055/09, 230/24, 236/05, 236/26, 236/27

b.+ nla 055/24

b.+ sı 040/15, 047/13, 048/20, 059/16, 065/12, 086/02, 088/32, 110/18, 116/04, 116/05, 122/06, 126/05, 126/11, 126/17, 127/21, 127/28, 128/10, 128/18, 142/30, 144/07, 145/12, 230/18, 234/22

b.+ sına 019/05, 040/10, 040/22, 047/05, 054/27, 110/19, 128/16

b.+ sından 230/18

b.+ sını 047/08, 048/17, 089/04, 090/05, 107/12, 110/15, 126/15, 128/13, 128/26, 145/14, 172/05

b.+ sının 019/03, 022/15, 047/12, 047/18, 047/25, 048/28, 055/18, 059/28, 069/01, 078/16, 086/25, 088/31, 089/14, 090/10, 090/23, 110/24, 115/14, 121/01, 126/20, 127/03, 127/32, 128/30, 129/18, 154/18, 154/20, 170/28, 174/18

b.+ sıydı 020/15, 111/02

b.+ sıyla 021/05, 127/10

babayiğit : Yürekli kimse.

-2- [T.]

b. 149/31

b.+ in 136/27

bacak : Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü.

-16- [T.]

b.+ ı 088/05, 105/11, 113/17

b.+ ına 032/20

b.+ ından 082/20, 142/22, 222/01

b.+ ları 030/25, 080/01, 088/14

b.+ larına 080/03, 116/07

b.+ larını 050/04, 079/25, 079/27, 108/27

bacaklı : Bacağı olan.

-1- [T.]

b. 109/16

badem : Badem ağacının yaş veya kuru yenilen yemişi.

-1- [Far.]

b.+ ler 197/08

bağ : Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb. düğümlenebilir nesne; kemikleri birbirine bağlamaya, iç organları yerinde tutmaya yarayan lif demeti.

-8- [T.]

b. 151/09

b.+ ı 031/29, 050/20, 098/31

b.+ ını 219/09

b.+ ları 027/12

b.+ larını 220/04

b.+ larla 219/32

bağdaş : Sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturma biçimi.

-2- [T.]

b. 057/27, 119/23

bağdaş - : Anlaşmak, uzlaşmak, uymak, imtizaç etmek.

-1- [T.]

b.- mayacak 236/29

bağ doku : Hücre sayısı az, hücre arası maddesi çok ve genellikle diğer dokuları birbirine bağlayarak destek görevi yapan doku.

-2- [T.]

b.+ lar 027/27, 163/26

bağır - : İnsan yüksek ve gür ses çıkarmak.

-42- [T.]

b. 201/20

b.- a 033/15, 056/19

b.- arak 109/14

b.- dı 019/08, 025/27, 049/07, 049/10, 079/28, 080/28, 082/21, 150/11, 166/08, 166/17, 167/15, 170/17, 171/10, 175/04, 195/30, 201/31, 205/17, 207/13, 212/31, 214/25, 218/01, 220/27, 221/08, 221/17, 227/17

b.- inca 026/02, 166/21

b.- ip 126/07, 173/24, 211/04, 211/10

b.- iyor 118/25

b.- iyordu 218/24

b.- ma 227/19

b.- maya 071/19, 170/23, 195/32

bağırğan : Bağırıp çağırın, tepkisini hemen ve sert bir biçimde dışa vuran.

-2- [T.]

b. 229/09, 229/18

bağırıtı : Bağırırken çıkarılan sesin adı.

-1- [T.]

b.+ larından 154/22

bağırıtıl - : Bir haberin, bir isteğin, birinin aracılığıyla duyurulmasını sağlamak.

-1- [T.]

b.- arak 136/25

bağış : Bağışlanan şey, yardım, hibe, teberru.

-1- [T.]

b. 142/09

bağışla - : Herhangi bir kötü davranış için ceza vermektan vazgeçmek, affetmek.

-1- [T.]

b.- maya 136/10

bağışlan - : Bağışlama işine konu olmak.

-1- [T.]

b.- an 200/29

bağla - : Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak; düğümlemek.

-24- [T.]

b. 098/09, 217/09

b.- dı 028/14, 150/22, 226/15

b.- dığı 031/06, 217/20, 229/21

b.- dıkları 065/14

b.- dıktan 174/10, 220/03

b.- mayı 061/14

b.- maz 208/19

b.- mişlardı 064/07

b.- r 208/18

b.- rken 164/24

b.- yacağını 115/01

b.- yan 044/29, 079/14, 157/22

b.- yıp 060/28, 098/28, 195/18

b.- yordu 116/29

bağlan - : Bağlama işine konu olmak.

-15- [T.]

b.- acağını 152/08

b.- an 027/21, 065/06, 214/12

b.- dı 062/17, 142/07

b.- dığını 195/22

b.- dıktan 195/26

b.- ip 169/02

b.- iyordu 168/05

b.- miş 100/18, 203/10, 212/33

b.- mişti 150/20, 191/23

bağlat - : Bağlama işini yaptırmak.

-1- [T.]

b.- ip 147/08

bağlı : Bir bağ ile tutturulmuş olan; bir kimseye, bir düşünceye, bir hatıraya saygı, aşk vb. duygularla bağlanan, sadık, tutkun.

-9- [T.]

b. 077/10, 138/04, 150/24, 168/03, 169/01, 189/12, 189/16, 196/01, 210/30

bağlılık : Bağlı olma durumu, merbutiyet.

-2- [T.]

b. 139/10

b.+ ını 140/18

bağlı ol - : Tutulmak, tutkun olmak.

-1- [T.]

b.- an 039/09

bağır : Göğüs.

-3- [T.]

b.+ ı 039/03

b.+ ına 059/18

b.+ ındaki 042/09

bağırış - : Birlikte veya karşılıklı bağırarak.

-1- [T.]

b.- malar 080/06

bahane : Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.

-1- [Far.]

b.+ siyle 014/28

bahar : İlbahar.

-2- [Far.]

b. 088/21, 197/10

baharat : Yiyecek ve içeceklerle hoş koku ve tat vermek için kullanılan tarçın, karanfil, zencefil, karabiber vb. maddeler, bahar.

-2- [Ar.]

b. 030/18, 155/13

bahasına : pahasına, karşılığında, uğruna.

-2-

b. 072/30, 128/20

bahçe : Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

-1- [Far.]

b.+ lerine 042/13

bahis : Üzerinde konuşulan şey, konu.

-4- [Ar.]

b. 058/04

b.+ te 015/06

b.+ i 141/27

b.+ ine 058/15

bahsedil - : Bahsetme işine konu olmak.

-1- [Ar.+T.]

b.- dığını 100/06

bahset - : Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak.

-6- [Ar.+T.]

b.- meyi 138/20

b.- ti 228/24

b.- iyorlar 104/02

b.- iyorsun 148/07, 206/14

b.- iyorum 146/06

bahşiş : Yapılan bir hizmete ödenen ücretten ayrı olarak fazladan verilen para, kahve parası.

-9- [Far.]

b. 013/16, 041/12, 074/12, 117/27, 139/15

b.+ ini 078/05, 176/29

b.+ leri 165/09

b.+ lerini 162/20

bak - : Bakışı bir şey üzerine çevirmek; aramak; beslemek, geçindirmek.

-105- [T.]

b. 129/04, 215/22, 233/08, 233/09

b.- acağı 029/21

b.- acağız 019/26

b.- alım 051/04, 127/31, 152/15, 152/18, 166/21, 166/23, 167/04, 182/26, 183/01, 189/26, 204/03, 214/11, 218/01, 222/03, 226/27, 233/26

b.- an 026/31, 097/16, 126/23

b.- anlar 111/19, 193/28

b.- ar 124/10, 146/12

b.- arak 050/26, 214/31

b.- arım 122/14

b.- arlarken 120/31

b.- ayım 017/26

b.- in 166/29

b.- inca 238/02

b.- ip 018/19, 019/13, 086/12, 088/01, 115/02, 123/10, 124/06, 124/26, 129/04, 217/04

b.- iyor 014/14, 129/07, 162/10, 218/15

b.- iyordu 022/19, 045/21, 053/02

b.- iyordum 178/12

b.- iyordı 087/19

b.- iyorum 210/08

b.- madan 062/02, 088/05, 188/02

b.- mak 089/33, 192/10

b.- maksızın 046/27

b.- mamasını 127/24

b.- maya 077/12, 100/28, 126/16

b.- mayı 149/14

b.- maz 124/10

b.- mişti 128/16

b.- sin 097/22

b.- tı 014/20, 020/19, 045/24, 046/14, 047/28, 056/02, 075/23, 077/15, 125/30, 149/13, 160/19, 222/14, 232/28, 234/27

b.- tiği 033/08

b.- tiğın 217/03

b.- tiğında 033/10, 077/17, 175/31, 211/29, 225/12, 226/10

b.- tiğini 162/15

b.- tıklarında 076/07

b.- tıktan 034/14, 122/22, 148/26, 166/06

b.- tılar 061/26, 085/11, 105/24, 192/07

b.- tıysa 034/23

bakabil - : Bakma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-2- [T.]

b.- en 060/20

b.- seydim 217/03

bakakal - : Şaşkınlığa uğrayıp ne yapacağını bilmez durumda kalmak.

-1- [T.]

b.- dı 174/08

bakıl - : Bakma işine konu olmak veya bakma işi yapılmak.

-20- [T.]

b.- ırsa 028/20, 029/01, 032/09, 032/15, 045/01, 088/09, 101/21, 101/25, 141/12, 144/18, 150/02, 156/20, 161/26, 162/30, 169/29, 176/29, 177/01, 183/28, 189/23

b.- sa 072/21

bakımdan : Yönden, açıdan.

-1- [T.]

b. 196/04

bakın - : Çevreye göz gezdirmek, araştırmak.

-2- [T.]

b.- dı 049/10

b.- ip 049/14

bakır : Atom numarası 29, yoğunluğu 8, 95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element.

-10- [T.]

b. 061/21, 061/25, 071/18, 072/05, 072/01, 145/20, 169/02, 200/02

b.+ dan 061/18, 072/11

bakış : Bakma işi.

-7- [T.]

b.+ ları 059/13

b.+ larına 120/13

b.+ larındaki 034/17

b.+ larını 218/22

b.+ ta 044/13, 097/07, 194/30

baki : Sürekli.

-1- [Ar.]

b. 169/16

bakire : Bekaretini kaybetmemiş.

-1- [Ar.]

b. 024/28

baklava : Çok ince yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tatlı türü.

-2- [Ar.]

b.+ lar 220/14

b.+ ları 220/22

bal : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapılıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.

-4- [T.]

b. 021/04, 220/18

b. et 109/28

b.+ ları 088/23

balçık : İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur, mil.

-2- [T.]

b.+ a 018/13

b.+ tan 072/04

baldır : Bacağın dizden ayak bileğine kadar olan bölümü, incik.

-3- [T.]

b.+ ina 212/30

b.+ larına 212/24

b.+ larını 016/15

balık : Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.

-3- [T.]

b.+ lar 168/30, 168/32

b.+ larla 210/31

ballandır - : İmrendirecek bir biçimde övmek.

-2- [T.]

b.- a 054/24

bal mumu : Arıların peteklerini yapmak için karın halkaları arasından salgıladıkları yumuşak ve sarımsı madde.

-5-

b. 095/12, 096/09, 096/21

b.+ nu 210/27

b.+ yla 229/27

balta : Ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan ağaç saplı, demir araç; padişahların buyrukları altındaki uyduların ve dervişlerin taşıdıkları ay biçiminde bir kesici silah.

-4- [T.]

b.+ lar 123/21

b.+ ları 065/05

b.+ larla 065/07

b.+ ya 039/05

baltacı : Önceleri sefer sırasında çalılık ve ormanlık yerleri temizlemek, yol açmak, çadırları kurup kaldırmak, yükleri bindirip indirmekle, sonraları kızlar ağasına bağlı olarak sarayı korumak ve sarayın dış hizmetlerini yapmakla görevli kimse, baltalı.

-1- [T.]

b.+ sını 139/13

balyemez : Ballamezza; kara ve deniz savaşlarında kullanılan, orta çapta, uzun menzilli, tunçtan top.

-1- [İt.]

b.+ lerine 194/01

balyos : Osmanlı Devleti'nde Frenk ve özellikle Venedik elçilerine verilen ad.

-9- [Rum.]

b. 023/24, 024/27

b.+ a 024/13

b.+ u 024/19

b.+ un 024/02, 024/25

b.+ unun 023/10, 027/30, 163/06

bambaşka : Büsbütün başka, apayrı, değişik, farklı.

-4- [T.]

b. 147/18, 207/18, 216/23

b. olduğunu 189/31

bangırdat - : Yüksek sesle bağırtıp çağırılmak, bangır bangır bağırtılmak.

-1- [T.]

b.- tı 018/21

banla - : Bağırmak, ötmek.

1- [T.]

b.- sını 097/19

barbut : Zarla oynanan bir kumar türü.

-10- [İt.]

b. 021/28, 112/32, 123/27, 156/02, 164/09

b.+ a 156/26, 157/16, 165/27

b.+ tu 159/22

b.+ un 165/31

bardak : Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap.

-9- [T.]

b. 045/13, 100/24, 196/17

b.+ ı 047/19, 100/25, 196/21

b.+ ın 104/15

b.+ lara 170/02

b.+ taki 196/22

bareta : Osmanlı sarayında genellikle bostancıların, baltacı ve kapıcıların giydikleri, kırmızı çuhadan yapılmış, ucu kıvrık, uzunca başlık.

-1- [İt.]

b.+ sını 016/02

barın - : Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak.

-1- [T.]

b.- diği 232/15

barındır - : Barınmasını sağlamak.

-1- [T.]

b.- an 156/07

barış - : İki taraf, aralarındaki dargınlığı kaldırmak, uzlaşmak, anlaşmak.

-2- [T.]

b.- acak 040/09

b.- ırları 015/33

bari : Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

-2- [Far.]

b. 021/10, 053/02

barka : Büyük sandal.

-1- [İt.]

b. 025/01

barka longa : Eskiden İspanyolların büyük küreklerle kullandıkları gombot sınıfı teknelere verilen ad.

-1- [İt.]

b. 188/14

barsak : Sindirim organının mideden anüse kadar olan, ince bağırsak ve kalın bağırsaktan oluşan bölümü.

-4- [T.]

b.+ ın 028/10

b.+ ından 198/10

b.+ larını 052/28, 196/02

barut : Ateşli silahla bir merminin atılmasına veya herhangi bir aracın fırlatılmasına yarayan, patlayıcı madde.

-15- [Far.]

b. 030/17, 077/30, 079/06, 080/25, 081/08, 081/18, 081/20, 085/16

b.+ larını 194/03

b.+ u 053/19, 054/21, 061/21

b.+ un 061/22, 134/29, 179/26

baruthane : Barut yapılan veya saklanan yer.

-2- [Far.]

b. 061/15, 062/18

bas - : Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir

şeyin üzerine koymak; bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek.

-20- [T.]

b.-173/24

b.- acağını 059/18

b.- an 099/16, 192/14, 206/21

b.- ar 015/19, 182/06

b.- arak 063/27

b.- ın 111/28

b.- ıp 116/18, 207/26

b.- iyordardı 109/25

b.- mamaya 018/14

b.- maz 015/19, 182/06

b.- mıştı 063/30

b.- tığı 061/08, 193/02, 200/32

b.- tıktan 110/31

bas bas : "Yüksek sesle bağırarak" anlamına gelen bas bas bağırarak deyiminde kullanılan bir söz.

-2- [T.]

b. 109/14

basabil - : Basma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

b.- eceği 099/31

basamak : Bir yere çıkarken veya bir yerden inerken basılan ve art arda gelen, birbirine belirli aralıkları olan düz yüzeylerden her biri.

-2- [T.]

b.+ ları 019/33, 234/17

basıl - : Basma işine konu olmak veya basma işi yapılmak.

-4- [T.]

b.- acaktı 072/13

b.- an 108/22

b.- masıyla 182/07

b.- mış 103/26

basınç : Bir yüzey üzerine etkide bulunan gücün yüz ölçümü birimine düşen miktarı, tazyik.

-2- [T.]

b. 121/24

b.+ ın 121/24

basit : Yapılması veya anlaşılması kolay olan, karışık olmayan, bayağı.

-7- [Ar.]

b. 028/20, 034/33, 146/05, 160/07, 198/10, 207/09

b.+ ti 113/28

baskın : Suç işlediği veya suçluların bulunduğu sanılan bir yere ansızın girme.

-6- [T.]

b.+ a 079/24

b.+ da 016/23, 192/28

b.+ ı 066/02, 160/02

b.+ lar yapıyorlardı 075/04

bastır - : Basma işini yaptırmak; zararlı bir olayı önlemek; durdurmak.

-15- [T.]

b.- acaktı 076/20

b.- amadı 098/11

b.- amayarak 105/23

b.- an 234/14

b.- an 016/30

b.- dı 020/28, 104/09

b.- dışında 222/18

b.- dım 214/02

b.- ınca 070/18

b.- iyordu 019/29

b.- mak 097/32

b.- maya 045/22

b.- mış 111/16

b.- mıştı 196/31

baş : İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser; bir topluluğu yöneten kimse; başlangıç.

-86- [T.]

b. 050/17, 113/06, 114/06

b.+ ı 014/03, 025/10, 030/31, 171/15, 181/01

b.+ ıma 204/06, 211/02, 215/01

b.+ ımın 215/09

b.+ ımız 218/06

b.+ ımıza 111/29, 190/29

b.+ ına 029/14, 056/17, 059/32, 077/18, 086/24, 089/15, 089/16, 100/22, 101/18, 105/31, 127/02, 136/19, 138/31, 150/01, 156/05, 156/21, 214/27, 216/27

b.+ ında 018/17, 064/26, 104/06, 118/08, 119/02, 126/19, 140/06, 144/15, 210/09, 218/08

b.+ ındaki 205/23

b.+ ından 025/13, 065/29, 077/13, 127/04, 141/21

b.+ ını 020/18, 030/24, 034/10, 050/10, 099/02, 099/04, 112/25, 113/30, 115/01, 116/16, 126/09, 126/28, 156/20, 158/27, 172/23, 195/02, 196/08

b.+ ının 050/01, 181/09, 219/28

b.+ la 139/08

b.+ lara 085/11

b.+ larına 052/01, 062/29, 070/33, 082/03, 089/24, 156/13

b.+ larındaki 110/07

b.+ larını 156/12, 156/13

b.+ larını koymaya 063/27

b.+ tan 063/29, 154/20, 216/03, 216/13, 234/25

başar - : Bir işi istenilen bir biçimde bitirmek, muvaffak olmak.

-36- [T.]

b.- amadı 024/11, 034/24, 085/18, 147/10, 150/14

b.- amadığı 150/27, 166/06

b.- amadılar 213/10

b.- amamıştı 118/01

b.- amayınca 228/02

b.- amazsa 114/19

b.- amazsan 073/26

b.- amıyordu 041/08

b.- an 166/03, 173/02

b.- dı 053/31, 083/04, 087/23, 090/24, 125/07, 209/22

b.- dığı 142/22, 174/27

b.- dığımı 151/29

b.- dışında 176/08

b.- dıkları 061/05

b.- dıktan 150/17

b.- dılar 212/13

b.- dım 151/29

b.- ınca 080/13

b.- mak 100/16
b.- miş 082/03, 193/11
b.- mişti 083/01, 112/14, 142/17
başarabil - : Başarma ihtimali veya imkânı bulunmak; başarma becerisi bulunmak.
-6- [T.]
b.- ecek 194/33
b.- en 054/13
b.- irse 153/05, 171/06, 228/12
b.- men 152/30
başarı : Başarma işi, muvaffakiyet.
-4- [T.]
b.+ ları 152/17
b.+ sını 078/04
b.+ sının 095/11
b.+ ya 072/01
başarılı : Başarı gösteren, muvaffakiyetli.
-1- [T.]
b. 230/01
başarisizlik : Başarisiz olma durumu, muvaffakiyetsizlik.
-1- [T.]
b.+ ları 152/17
başbaşa : Birlikte, beraberce.
-3- [T.]
b. 204/09, 215/16, 219/18
başbuğ : Eski Türklere baş, başkan, komutan.
-1- [T.]
b.+ u 063/20
başeski : Yeniçeri bölüklerinde erlerin en kidemlisi.
-1- [T.]
b.+ ler 193/19
baş et - : Gücü yetmek.
-3- [T.]
b.- mesi 080/21, 116/11
b.- emez 168/18
başgedikli : En yüksek rütbeli astsubay.
-1- [T.]
b.+ ydı 11.3/09
başgöster - : Belirmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek, vuku bulmak.
-3- [T.]
b.- di 023/19, 159/31
b.- iyordu 075/08
başka : Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.
-36- [T.]
b. 022/12, 026/03, 028/22, 045/11, 063/23, 064/14, 071/05, 076/33, 091/05, 104/04, 111/05, 138/18, 138/29, 168/06, 180/18, 205/14, 210/23, 236/16, 236/21, 052/04, 055/03, 071/32, 089/14, 122/26, 184/11, 207/05, 208/24
b.+ ları 032/10, 129/10
b.+ larına 091/04, 101/14
b.+ larının 140/27, 212/07
b.+ sı 109/18
b.+ ydı 164/31
başkarakullukçu : Yeniçeri ocağı bölük ve ortalarında odaları ve odaya gelen konukların ayakbaılarını temizlemek, yemek kaplarını yıkamak ve benzeri işler görmekle yükümlü erlerin başı.
-1-
b.+ ya 073/12

başkent : Bir devletin yönetim merkezi olan şehir, devlet merkezi, başşehir, hükümet merkezi.

-4-

b.+ inden 060/09

b.+ ine 060/16

b.+ inin 060/13

b.+ teki 191/17

başla - : Bir işe girişmek, harekete geçmek; görünmek; olmak, oluşmak, ortaya çıkmak, doğmak.

-209- [T.]

b.- dı 014/09, 016/04, 017/31, 018/02, 019/10, 025/15, 027/16, 028/15, 029/23, 032/18, 042/03, 043/06, 048/13, 048/20, 049/28, 052/27, 063/13, 065/04, 070/19, 075/01, 077/24, 079/23, 080/12, 082/07, 083/21, 085/19, 090/02, 097/23, 099/04, 100/28, 107/15, 111/08, 120/10, 120/24, 126/03, 126/10, 126/14, 127/02, 128/24, 142/02, 149/05, 150/25, 152/24, 154/31, 165/31, 170/05, 170/20, 170/23, 172/22, 173/27, 173/30, 174/05, 174/24, 176/14, 178/16, 179/31, 189/07, 194/16, 194/19, 194/32, 195/24, 196/03, 196/33, 199/15, 201/02, 201/09, 206/15, 217/21, 218/12, 221/29, 227/03, 228/18, 229/33, 230/11, 231/28, 232/04, 234/08, 044/32, 079/11
b.- diği 057/03, 059/10, 168/23, 181/24, 218/25

b.- dışında 023/20, 029/19, 045/28, 045/33, 063/01, 101/07, 103/15, 110/11, 114/15, 123/25, 124/08, 126/17, 170/24, 172/24, 212/19, 234/03

b.- dışında 202/05

b.- diğini 163/07

b.- dıkları 015/18

b.- dıklarında 018/05, 080/16, 111/30, 117/30, 124/30, 162/33, 168/17, 170/01, 170/19, 177/22

b.- dıktan 031/26, 106/04

b.- dılar 061/03, 062/02, 063/33, 071/19, 071/31, 074/05, 075/33, 076/27, 079/08, 080/08, 082/12, 084/24, 150/18, 157/22, 195/28, 195/32, 213/26, 218/31, 220/23, 220/32

b.- ması 117/32

b.- masını 210/16

b.- maz 196/32

b.- miş 022/31, 048/15, 139/32, 140/24, 220/16

b.- mişlardı 100/29

b.- mişti 018/10, 030/04, 033/29, 045/32, 049/31, 059/15, 063/04, 075/01, 077/06, 081/05, 083/18, 089/01, 100/33, 111/14, 111/17, 111/23, 112/24, 116/27, 128/22, 129/05, 140/07, 140/30, 141/22, 142/01, 151/05, 155/06, 157/02, 166/15, 172/02, 191/28, 194/09, 196/27, 201/03, 202/12, 205/11, 234/13

b.- r 156/03, 168/19, 181/01, 181/08, 183/06, 183/08, 196/32

b.- rdı 057/19, 075/12, 110/04

b.- yacağı 209/09

b.- yacağını 219/19

b.- yacak 207/25, 210/13

b.- yalım 180/04

b.- yan 050/04, 124/09, 204/25, 220/20
b.- yarak 016/30, 117/26
b.- yınca 043/28, 053/33, 058/13, 070/17,
096/10, 157/18, 191/11, 222/01
başlan - : Başlama işine konu olmak.
-9- [T.]
b.- dı 049/04, 120/28
b.- dığı 192/32
b.- dışında 022/27, 029/22, 032/04,
110/10, 156/05
b.- mişti 076/26
başlangıç : Bir iş, bir dönem, bir hayat
vb.nin ilk bölümü.
-5- [T.]
b.+ ta 025/17, 052/10, 064/05, 074/20
b.+ taki 078/01
başlat - : Başlamasına yol açmak.
-2- [T.]
b.- mak 218/10
b.- miş 081/28
başlı : Başlı olan.
-4- [T.]
b. 015/08, 058/30, 070/21, 193/24
başlı başına : Bütün yönleriyle, tamamen.
-1- [T.]
b. 142/18
başlıca : En önemli, başta gelen.
-2- [T.]
b. 113/20, 198/08
başsağlığı : Ölen bir kimsenin yakınlarına
ilgi ve yakınlık gösterme.
-1- [T.]
b. 134/04
başsız : Başlı olmayan.
-1- [T.]
b. 085/10
başucu : Yeryüzünde bir noktada çekülün
gösterdiği doğrultunun gökyüzüne doğru
olan yönü.
-1- [T.]
b.+ na 225/13
başvur - : Bir işin yapılması için bir
kimsenin aracılığını istemek.
-4- [T.]
b.- duğu 197/20
b.- dular 157/10
b.- madan 149/27
b.- manın 104/29
başvurul - : Başvuru yapılmak, müracaat
edilmek.
-1- [T.]
b.- du 136/24
bat - : Dünya'nın dönüşü dolayısıyla
Güneş, Ay ve yıldız ufkun altına inmek.
-5- [T.]
b.- iyordu 059/04
b.- mak 032/23
b.- maz 029/05
b.- mişti 169/20
b.- tıkça 059/04
bata çıka : Güçlülükle, zorlukla.
-2-
b. 018/13, 070/13
batakçı : Borcunu ödememeyi alışkanlık
edinmiş (kimse).
-1- [T.]
b.+ lar 125/05

batakhane : Gidenlerin dolandırıldığı
veya kötü bir durumda bırakıldığı yer.
-13- [T+Far.]
b. 159/14
b.+ de 164/12, 164/19, 165/05, 169/14
b.+ nin 159/27, 165/28, 169/17
b.+ si 164/02
b.+ sinde 159/22
b.+ sine 162/22
b.+ sine 160/01
b.+ yi 159/15
batı : Yeryüzündeki başlıca dört yönden
güneşin battığı yön, gün batısı, günindi,
garp, mağrip, doğu karşıtı.
-7- [T.]
b. 176/12, 187/07, 202/24, 209/30
b.+ dan 180/08
b.+ ya 053/32, 070/12
batır - : Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir
maddenin içine gömülmesine yol açmak,
batmasını sağlamak.
-4- [T.]
b.- arak 061/08
b.- dı 046/11, 081/01
b.- dığı 063/29
batırıl - : Batırma işine konu olmak.
-1- [T.]
b.- miş 066/06
battaniye : Yorgan yerine veya yorgan
üstünde kullanılan, çoğu yünden
dokunmuş kalınca örtü.
-6- [Ar.]
b.+ lerini 041/01
b.+ sine 014/15
b.+ yi 040/03, 040/27, 040/30, 041/04
bayıl - : Baygın duruma girmek, uyur gibi
olmak, kendinden geçmek, kendini
kaybetmek.
-1- [T.]
b.- iyord 039/12
baykuş : Başında, kulak yerinde iki
sorgucu bulunan, yırtıcı gece kuşlarının
genel adı.
-1- [T.]
b.+ lar 097/18
bayrak : Bir milletin, belli bir topluluğun
veya bir kuruluşun simgesi olarak
kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş,
genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş,
sancak.
-6- [T.]
b. 072/23
b.+ ı 071/14, 187/04
b.+ lar 071/17
b.+ ları 195/03
b.+ ların 193/14
bayraktar : Bayrağı taşımakla görevli
kimse.
-1- [T+Far.]
b.+ lar 193/19
bayram : Millî veya dinî bakımdan önemi
olan ve kutlanan gün veya günler.
-2- [T.]
b. 110/06, 194/13
bazan : Bazen, ara sıra.
-7- [Ar.]

b. 057/10, 057/15, 090/28, 112/24,
112/25, 115/32, 140/09
bazı : Birtakım, kimi; bazen.
-33- [Ar.]
b. 044/23, 082/01, 100/23, 103/26,
110/24, 116/15, 117/05, 133/04, 139/05,
139/29, 141/20, 167/13, 177/05, 182/05,
196/27, 220/17, 237/03
b. +ları 063/03, 108/17, 122/25, 157/10,
157/12, 164/22, 166/04, 195/13, 195/16,
213/28, 219/06
b. 031/11
b.+ larına 153/06
b.+ larını 208/18
b. +sı165/02
be : Kelime başına getirilerek, Türkçedeki
"de, da, den, dan, ile, için" mânâlarında
kullanılır.
-3- [Far.]
b. 040/32, 194/13, 231/27
becerikli : Becerisi olan, elinden iş gelen,
usta, maharetti, mahir, mahirane.
-2- [T.]
b. 139/20, 140/26
bedava : Karşılıksız, parasız; çok ucuz.
-5- [Far.+Ar.]
b. 101/07
b.+ dan 024/16, 025/19, 058/10, 164/19
beddua : Birinin kötü duruma düşmesini
gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış.
-1- [Far.+Ar.]
b.+ lar 097/23
bedel : Bir şeyin yerini tutabilen karşılık.
-2- [Ar.]
b.+ i 085/31
b.+ ini 115/33
beden : Canlı varlıkların maddi bölümü,
vücut.
-29- [Ar.]
b.+ de 108/23
b.+ den 022/28, 044/15, 044/17
b.+ e 182/08
b.+ i 026/28, 048/22, 050/21, 075/11,
097/33
b.+ in 027/14, 044/18, 101/05
b.+ indeki 104/12, 154/28
b.+ ine 048/18, 096/21, 103/10
b.+ ini 026/28, 048/11, 049/01, 151/23
b.+ inin 053/30
b.+ iydi 047/28
b.+ lere 032/28
b.+ leri 026/27, 043/19
b.+ lerin 026/23
b.+ lerinden 133/07
bedesten : Kumaş, mücevher vb. değerli
eşyaların alınıp satıldığı kapalı çarşı.
-2- [Far.]
b. 231/03
b.+ deki 167/24
beğen - : İyi veya güzel bulmak.
-1- [T.]
b.- din 162/16
beher : Her bir.
-1- [Far.]
b. 014/01
behey : Çıkışma bildirmek için kullanılan
bir söz.

-3- [T.]
b. 173/23, 221/09, 226/25
bekâr : Evlenmemiş kimse.
-1- [Ar.]
b. 044/26
bekçi : Bir şeyi veya bir yeri bekleyip
korumakla görevli kimse.
-23- [T.]
b. 231/08, 231/20, 232/08, 237/29, 238/01
b.+ lerinin 014/06
b.+ nin 231/18, 231/30, 232/26, 233/27,
233/30, 237/28
b.+ si 232/24, 233/17, 234/01, 234/11
b.+ sini 231/06
b.+ sinin 158/17
b.+ siyle 234/20
b.+ yi 231/11, 231/12, 231/22, 231/25
bekçilik : Bekçinin yaptığı iş.
-1- [T.]
b.+ ini 158/06
bekle - : Bir iş oluncaya, biri gelinceye
değin bir yerde kalmak, durmak; süre
tanımak, acele etmemek.
-64- [T.]
b.- di 029/11, 201/14, 226/17
b.- diği 105/09, 105/12, 121/06, 158/23,
193/08, 196/31, 201/02, 217/18, 232/13
b.- diğün 167/05
b.- diğini 035/21, 172/30
b.- dikleri 178/10, 188/26
b.- dikten 229/20
b.- diler 172/02
b.- dim 214/01
b.- mediği 136/12
b.- mek 115/25
b.- melerinin 027/20
b.- meye 076/27, 090/02, 188/25, 201/02,
220/23, 230/11
b.- r 058/11
b.- rken 143/22
b.- rlerken 080/10, 123/10, 222/04
b.- rsen 025/29
b.- yeceği 236/27
b.- yeceğim 055/26
b.- yecek 034/31
b.- yen 032/10, 058/07, 114/03, 114/14,
129/22, 139/16, 169/29, 183/12, 187/08,
209/16
b.- yerek 034/26
b.- yor 078/08, 171/19, 179/20
b.- yordu 030/20, 079/05, 126/19, 129/26,
161/07, 169/24, 219/06, 229/03
b.- yorlardı 071/30, 079/17, 123/24
b.- yormuş 149/20
beklen - : Bekleme işine konu olmak.
-9- [T.]
b.- diğini 203/23
b.- en 118/02, 119/04
b.- iyordu 209/29
b.- medik 063/04, 121/19, 139/06, 210/17
b.- meyecek 200/07
beklet - : Bekleme işini birine yaptırmak.
-1- [T.]
b.- tiği 144/16
bekletil - : Bekletme işine konu olmak
veya bekletme işi yapılmak.
-1- [T.]

b.- diği 204/15
bel : İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.
-13- [T.]
b. 064/07, 157/22, 164/24
b.+ i 124/03
b.+ inde 030/22
b.+ indeki 043/23
b.+ indeydi 193/06
b.+ ine 050/06
b.+ ini 044/29, 221/02
b.+ inin 049/26
b.+ lerinde 123/20
b.+ lerine 026/32
bela : İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum.
-6- [Ar.]
b. 027/23, 056/17, 211/02
b.+ lar 070/33
b.+ nın 190/29
b.+ yı 089/24
bela ol - : Aşırı güçlük, sıkıntı ve zarara sebep olmak.
-1- [Ar.+T.]
b.- muşlardı 082/03
belge : Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb., vesika, doküman.
-5- [T.]
b. 090/16
b.+ ler 140/26
b.+ leri 134/05
b.+ lerle 140/25
b.+ yle 141/04
belir - : Önce belli veya görünür olmayan bir şey ortaya çıkmak, tezahür etmek.
-14- [T.]
b.- di 021/32
b.- diği 209/12
b.- diğini 208/24
b.- en 209/04, 232/09
b.- ip 124/24
b.- ir 032/06
b.- iyordu 138/09
b.- mez 032/06
b.- mişti 048/15, 080/02, 151/02, 154/32, 175/17
belirle - : Belirli duruma getirmek, belirli kılmak, tayin etmek.
-2- [T.]
b.- diği 085/15
b.- mek 075/31
belirsiz : Belirli olmayan, belgisiz, gayrimuayyen, vuzuhsuz.
-8- [T.]
b. 014/21, 020/01, 129/17, 148/14, 154/14, 155/10, 180/02, 195/08
belirsizlik : Belirsiz olma durumu, belgisizlik, müphemiyet, vuzuhsuzluk.
-6- [T.]
b. 234/21
b.+ i 078/15
b.+ in 175/14, 175/17
b.+ ler 047/16
b.+ lerle 090/13
belirt - : Açıklamak, tebarüz ettirmek.
-2- [T.]
b.- en 035/08, 109/21

belirti : Bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden şey, alamet, nişan, nişane; vücuttaki işlevsel bir bozukluğun veya hastalığın belirlenmesine yarayan işaret, araz, semptom.
-9- [T.]
b.+ leri 151/03
b.+ lerini 121/30, 133/06
b.+ lerinin 234/10
b.+ si 020/17, 021/06, 040/20, 178/08, 216/31
belirtir - : Belirtme işine konu olmak.
-2- [T.]
b.- en 159/03
b.- iyordu 073/10
bel kemiği : Omurganın beli oluşturan bölümü, oma.
-1- [T.]
b. 075/17
belki : Olabilir ki, muhtemel olarak.
-45- [Far.+Ar.]
b. 019/18, 020/27, 025/31, 045/33, 054/31, 078/27, 078/31, 088/27, 099/30, 100/23, 101/09, 115/18, 119/15, 122/24, 135/17, 143/12, 143/16, 143/30, 145/02, 145/10, 145/26, 147/24, 148/04, 149/26, 149/27, 151/19, 153/26, 153/30, 154/05, 154/29, 163/15, 175/20, 176/15, 179/11, 180/16, 199/29, 203/19, 214/21, 215/24, 215/29, 216/22, 228/11, 233/30, 236/12
belle - : Öğrenip akılda tutmak.
-2- [T.]
b.- diği 065/12, 229/33
belli : Beli olan.
-28- [T.]
b. 014/21, 015/04, 020/01, 065/30, 078/09, 078/12, 080/18, 083/21, 153/09, 195/08, 199/01, 203/31, 208/17, 210/16, 221/20, 232/29, 233/25, 234/04
b.+ ydi 022/14, 045/22, 045/23, 054/11, 065/02, 106/09, 171/33, 205/31, 212/07, 217/20
belli et - : Açıklamak, iyice görünür ve anlaşılır bir duruma getirmek.
-5- [T.]
b.- meden 110/33
b.- meden 032/21
b.- meden 116/04
b.- en 016/32
b.- iyordu 156/19
belli ol - : Anlaşılmaq, açıklanmaq.
-2- [T.]
b.- an 205/27
b.- muştı 072/28
bembeyaz : Çok beyaz, apak.
-2- [T.]
b. 050/13, 051/01
ben : Teklik birinci kişiyi gösteren söz.
-188- [T.]
b. 045/26, 045/27, 046/05, 046/07, 047/02, 055/04, 080/27, 103/32, 122/11, 122/26, 126/27, 127/07, 127/13, 127/16, 136/06, 147/15, 149/30, 151/23, 152/03, 155/04, 162/16, 166/24, 171/31, 178/11, 179/10, 180/19, 190/17, 191/04, 191/05, 204/06, 204/18, 204/19, 204/33, 205/09,

206/01, 206/06, 207/11, 210/06, 210/32,
214/01, 214/08, 215/08, 215/27, 217/04,
217/08, 227/05, 227/06, 235/12, 235/24,
237/03, 237/05, 237/10, 237/13, 237/16
b.+ a 046/06, 118/25, 122/32, 123/02,
127/15, 134/31, 135/14, 147/31, 151/07,
151/19, 151/30, 175/04, 175/08, 176/25,
177/04, 177/14, 184/10, 191/04, 191/08,
201/33, 204/20, 205/09, 206/07, 207/29,
208/01, 209/33, 210/03, 210/21, 213/18,
214/02, 214/23, 214/26, 214/27, 222/07,
227/01, 227/02, 235/06, 235/16, 235/32,
236/19
b.+ de 207/14, 233/19
b.+ den 122/24, 237/01
b.+ i 019/15, 055/25, 120/02, 123/02,
126/26, 127/30, 145/09, 155/04, 174/31,
177/15, 180/12, 180/23, 200/09, 204/22,
204/28, 204/32, 210/02, 210/06, 210/12,
214/23, 214/25, 214/26, 214/27, 226/31,
227/21, 235/28, 237/15, 237/16
b.+ im 040/07, 047/01, 047/03, 048/29,
049/23, 055/07, 055/08, 059/12, 073/26,
122/11, 127/06, 127/13, 127/15, 128/03,
135/26, 135/31, 136/04, 151/22, 153/19,
160/31, 171/30, 175/06, 180/11, 183/06,
190/18, 203/30, 204/19, 205/10, 206/23,
206/27, 210/27, 210/32, 214/16, 215/08,
216/04, 216/15, 216/26, 216/29, 217/07,
233/13, 233/18, 235/01, 235/04, 235/10,
235/14, 235/30, 236/08, 236/15, 236/21,
237/14, 237/21
b.+ imle 049/09, 175/12, 175/24, 176/15,
179/21, 215/17, 216/26
benimse - : Bir şeyi kendine mal etmek,
sahip çıkmak, kabullenmek, tesahup
etmek.
-1- [T.]
b.- diğini 045/03
beniz : Yüz.
-5- [T.]
b.+ i 050/31, 077/14, 121/09, 121/16
b.+ leri 050/13
benze - : İki kişi veya nesne arasında
birbirini andıracak kadar ortak nitelikler
bulunmak, andırmak.
-15- [T.]
b.- meyen 019/05, 110/28
b.- miyordu 110/20
b.- rdi 106/11
b.- yen 015/14, 144/27, 155/09
b.- yordu 102/20, 137/33, 154/18, 169/30,
173/21
b.- yordun 216/11
b.- yorlardı 206/26
b.- yorsun 233/16
benzer : Nitelik, görünüş ve yapı
bakımından bir başkasına benzeyen veya
ona eş olan, benzeri, müşabih, mümasil.
-5- [T.]
b. 146/15
b. 177/24, 203/01
b.+ i 189/20
b.+ ini 201/04
benzerlik : Benzer olma durumu.
-1- [T.]
b. 122/32

benzet - : Bir şeyde başka şeye benzeyen
yönler bulmak.
-1- [T.]
b.- erek 210/33
benzetilebil - : Benzetilme ihtimali veya
imkânı bulunmak.
-1- [T.]
b.- irdi 072/21
benzetme : Benzetmek işi.
-1- [T.]
b.+ yle 147/20
berbat : Kötü; çirkin, beğenilmeyen.
-2- [Far.]
b. 229/15, 229/30
berbat et - : Kötü duruma getirmek.
-2- [Far.+T.]
b.- miş 172/06
b.- mişlerdi 142/32
bere : Bir yere çarpma, incitme veya
vurma sonucu vücudun herhangi bir
yerinde oluşan çürük.
-2- [T.]
b. 105/07
b.+ si 162/10
berекet : Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz,
feyezan.
-8- [Ar.]
b. 024/19, 033/33, 041/12, 043/02,
077/03, 080/13, 097/18, 111/18
bereli : Beresi olan.
-1- [T.]
b. 057/06
beri : Konuşanın önündeki iki uzaklıktan
kendisine daha yakın olanı; ... -den bu
yana.
-14- [T.]
b. 016/03, 076/15, 112/25, 145/01,
154/20, 170/08, 172/09, 184/15, 205/23,
206/31, 210/30, 216/03, 235/28
b.+ yi 027/01
beriki : Beride olan; beride olan şey veya
kimse.
-4- [T.]
b. 025/33, 034/14, 101/19, 221/29
bertaraf et - : Ortadan kaldırmak,
gidermek
-2- [Far.+Ar.+T.]
b.- ip 157/30
b.- mek 087/10
besle - : Yiyecek ve içeceğini sağlamak.
-1- [T.]
b.- yecek 156/01
beslen - : Besleme işine konu olmak.
-3- [T.]
b.- ip 197/09
b.- ir 152/03
b.- irse 152/03
besmele : "Esirgeyen ve bağışlayan
Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe
başlarken söylenen
bismillahirrahmanirrahim sözü, bismillah.
-1- [Ar.]
b. 133/13
beste : Bir müzik eserini oluşturan
ezgilerin bütünü.
-2- [Far.]
b.+ ler 158/25

b.+ leri 108/22
bestele - : Beste yapmak.
-2-
b.- diği 109/16
b.- mesi 109/21
bestelen - : Besteleme işine konu olmak, bestesi yapılmak.
-1-
b.- en 112/31
beş : Bir sayı.
-12- [T.]
b. 059/31, 079/10, 088/18, 142/10, 163/24, 166/29, 178/28, 203/06
b.+ imiz 207/01
b.+ imizde 206/29
b.+ te 106/10, 196/20
beşe : Başkan, emir, ileri gelen adam, ağabey.
-1- [T.]
b. 191/04
beşik : Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola.
-1- [T.]
b.+ i 225/12
beştaş : Beş tane taşla oynanan bir çocuk oyunu türü.
-1- [T.]
b. 064/12
beş yüz : Bir sayı.
-3- [T.]
b. 073/30, 077/28, 097/02
beş yüz elli : Bir sayı.
-1- [T.]
b. 074/11
bet : Beniz kelimesi ile birlikte, "yüz rengi" anlamında ikileme oluşturan bir söz.
-4- [T.]
b. 050/13
b.+ i 050/31, 077/14, 121/09
bet : Fenâ, kötü, çirkin, yaramaz, şer.
-2- [Far.]
b. 101/27, 102/29
beyan et - : Bildirmek, söylemek, ileri sürmek, anlatmak.
-1- [Ar.+T.]
b.- mişlerdir 013/02
beyaz : Ak, kara, siyah karşıtı.
-6- [Ar.]
b. 061/07, 063/30, 075/13, 121/15, 208/14
b.+ a 112/10
beyhude : Yararsız, anlamsız.
-2- [Far.]
b. 157/20, 194/03
beyin : Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ; bilgisi, eğitimi, düşüncesi yüksek düzeyde olan kimse.
-2- [T.]
b. 215/27
b.+ ine 229/03
bez : Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput.
-12- [Ar.]
b. 046/22, 046/23, 087/33, 219/17

b.+ den 062/24, 097/21
b.+ di 061/07
b.+ i 053/05
b.+ in 061/08
b.+ le 076/03, 218/15
b.+ ler 193/24
bezdır - : Bıktırmak, usandırmak, bıkkınlık vermek.
-2- [T.]
b.- din 214/27
b.- irken 120/13
bezginlik : Bezgin olma durumu, usanç, yorgunluk.
-1- [T.]
b. 109/06
bıçılğan : Kadınların meme uçlarında, çocukların ayaklarında, hayvanların ayak parmaklarıyla bileklerinde ter, pislik, çamur v.s. sebeplerden ileri gelen sulu yara.
-1- [T.]
b. 096/24
bıçak : Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç.
-7- [T.]
b. 219/16
b.+ ıyla 031/19, 077/05, 166/28
b.+ la 058/32
b.+ larına 166/19
b.+ larını 017/03
bıçaklı : Bıçağı olan.
-1- [T.]
b. 168/23
bıçkın : Korkusuz, gözü pek, yürekli, cesur.
-2- [T.]
b.+ la 015/27
b.+ ların 025/18
bık - : Tekrarlanması, sürüp gitmesi yüzünden bir şeyden doyunluk veya yorgunluk duyarak onu istemez duruma gelmek, usanmak.
-5- [T.]
b.- ıp 041/26, 043/10, 084/09
b.- mişti 177/04
b.- tiğında 042/14
bırak - : Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak; bir işi başka bir zamana ertelemek.
-64- [T.]
b. 017/26, 021/12, 120/03
b.- acağını 228/13
b.- acak 026/30
b.- acaktı 113/31
b.- an 016/15, 019/20, 025/31, 026/14
b.- an 116/13, 164/25
b.- arak 055/33, 083/25, 141/33, 217/18
b.- ın 218/04
b.- ıp 040/29, 047/30, 054/11, 061/28, 076/21, 084/27, 085/14, 161/33, 225/16, 226/26, 231/01
b.- ır 150/23
b.- iyordu 078/23
b.- iyorum 154/05
b.- madı 235/22
b.- madığı 043/11
b.- mak 128/13, 236/20
b.- maksızın 134/14

b.- mamak 105/32
b.- mamasından 229/16
b.- mamıştı 219/24
b.- ması 209/31
b.- mayacağıım 200/09
b.- mayacağıımı 153/23
b.- mayacaksın 227/13
b.- mayan 086/30
b.- maz 150/23
b.- mazdım 054/32
b.- miş 042/17
b.- mişlardı 108/19
b.- mişti 234/04
b.- mıyor 095/03, 232/19
b.- tı 048/04, 078/11
b.- tığı 017/27, 021/01, 104/30, 122/15, 144/08, 145/32, 148/09, 192/13
b.- tığı 016/04
b.- tık 209/24
b.- tıysa 139/30
bırakıl - : Bırakma işine konu olmak, terk edilmek.
-3- [T.]
b.- arak 116/24
b.- dı 052/07, 139/21
bıyık : Üst dudak üzerinde çıkan kıllar.
-4- [T.]
b.+ ı 173/19
b.+ ını 045/29
b.+ lara 070/24
b.+ ları 021/33
bıyıklı : Bıyığı olan.
-2- [T.]
b. 019/06, 020/14
bıyıksız : Bıyığı olmayan, bıyığını tıraş etmiş olan.
-1- [T.]
b. 111/25
biber : Patlıcangillerden, yurdumuzda çok yetişen ve çeşitli türleri bulunan bir bitki.
-1- [Rum.]
b. 117/33
biç - : Belli bir biçim vererek kesmek.
-5- [T.]
b.- erek 027/12, 088/07
b.- eren 163/08
b.- mek 026/29
b.- meye 043/19
biçare : Çaresiz.
-2- [Far.]
b.+ nin 118/23
b.+ ye 031/30
biçil - : Biçme işine konu olmak.
-1- [T.]
b.- mez 155/14
biçim : Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkâl.
-4- [T.]
b.+ de 146/30
b.+ inde 198/11
b.+ indeki 232/23
b.+ iyle 193/14
bil - : Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak; bir iş yapmaya alışmış olmak, elinden gelmek.
-117- [T.]

b. 073/27, 120/04, 153/28, 179/10, 189/26
b.- diği 060/02, 116/22, 137/06, 168/32
b.- diği 123/12
b.- diğim 179/12, 204/20
b.- diğimden 216/03
b.- diğinden 096/20, 138/24, 162/08, 175/18
b.- diğini 034/02, 059/28, 190/02, 230/16, 237/11
b.- dik 164/29
b.- dikleri 135/05
b.- diklerinden 135/24
b.- emedi 120/17
b.- emediği 017/08
b.- emediğim 151/11
b.- emediler 201/07
b.- emezdi 226/21
b.- emiyordu 089/32, 219/19
b.- emiyordum 177/29
b.- en 024/26, 088/27, 117/12, 188/09
b.- en 163/13
b.- indiği 097/12
b.- ir 126/11, 145/22
b.- irdi 138/14
b.- irim 134/26, 134/30, 153/27
b.- irler 134/33, 135/02, 135/03
b.- irsin 145/19
b.- iyor 023/03, 026/02, 123/03, 214/16
b.- iyordu 027/33, 043/33, 082/10, 137/13
b.- iyordum 207/31
b.- iyordular 088/29, 199/07
b.- iyorsalr 135/05
b.- iyormuş 034/13, 145/08
b.- iyorsun 120/09, 153/23, 153/27, 167/02, 175/06, 184/10, 214/28, 235/06
b.- iyorum 054/30, 147/32, 176/19, 180/02, 180/31, 204/33, 205/01, 210/05, 210/07, 215/27, 237/13
b.- iyoruz 146/19, 179/10
b.- me 026/29, 028/25, 140/30, 163/10
b.- meden 194/31
b.- mediği 138/29
b.- mek 055/01, 122/11, 149/30, 163/11, 180/26
b.- mekle 134/32
b.- mekse 122/23
b.- meksizin 138/15, 183/20, 194/18
b.- men 146/07, 153/01
b.- mez 054/16, 120/02
b.- miyor 119/29, 176/17, 205/22
b.- miyordu 128/18, 138/18, 205/14, 237/30
b.- miyorduk 207/04
b.- miyordun 210/24
b.- miyorlar 215/25
b.- miyorum 103/32, 206/30
b.- miyoruz 100/11
bildir - : Herhangi bir şeyi haber vermek; herhangi bir konuda bilgi vermek.
-8- [T.]
b.- ince 024/13
b.- ip 060/14, 077/28, 139/10
b.- iyordu 207/16
b.- mek 167/11
b.- mekti 105/33
b.- miş olurdu 058/17

bildiril - : Bildirme işine konu olmak, duyurulmak, haber verilmek.

-1- [T.]

b.- en 187/02

bile : Da, de, dahi; üstelik.

-90- [T.]

b. 014/26, 016/15, 020/23, 021/10, 022/22, 026/20, 031/29, 032/03, 042/22, 043/26, 046/27, 052/30, 053/27, 053/28, 054/09, 056/05, 056/08, 056/24, 059/06, 059/19, 062/02, 063/31, 063/33, 069/11, 081/17, 084/13, 087/19, 088/05, 089/29, 097/31, 098/15, 100/03, 100/16, 101/21, 103/26, 104/10, 106/02, 106/16, 106/19, 111/04, 115/09, 118/01, 119/22, 122/31, 129/05, 140/18, 142/11, 143/09, 149/32, 150/33, 151/24, 152/04, 153/08, 157/31, 157/32, 162/26, 169/09, 170/18, 170/22, 174/27, 176/16, 176/18, 188/18, 199/14, 201/30, 202/01, 204/10, 204/29, 205/22, 207/09, 209/10, 209/15, 211/20, 212/03, 219/24, 219/27, 220/21, 221/29, 228/02, 228/06, 230/01, 231/21, 233/21, 234/16, 235/26, 236/02, 236/09

bilebil - : Bilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-2- [T.]

b.- eceklerini 176/32

b.- irlerd 023/08

bileğile - : Kesici aletlerin ağzını çark, zımpara, eğe, bileği taşı vb.nde keskinleştirmek, keskin duruma getirmek, kılağılamak, zağılamak.

-2- [T.]

b.- meye 099/04

b.- yerek 017/03

bileği taşı : Bıçak, çakı, makas vb. kesici araçları bilemekte kullanılan ince taneli sarı şist.

-1- [T.]

b.+ larından 193/30

bilek : Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm.

-4- [T.]

b.+ inden 027/07

b.+ ini 051/01

b.+ leri 195/26

b.+ lerini 165/01

bilen - : Bileme işine konu olmak, keskin duruma getirilmek.

-1- [T.]

b.- ir 057/05

bileylen - : Bileme işine konu olmak, keskin duruma getirilmek.

-1- [T.]

b.- mesi 193/26

bilezik : Genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka.

-1- [T.]

b. 158/01

bilge : Bilgili, iyi ahlaklı, olgun ve örnek (kimse), hakim.

-11- [T.]

b. 129/20, 191/10, 191/12, 200/05, 200/22, 200/26, 201/16, 201/18, 201/24

b.+ nin 199/24, 200/03

bilgece : Bilgeye yaraşır.

-1- [T.]

b. 190/16

bilgelik : Bilge olma durumu ve niteliği.

-2- [T.]

b. 134/23

b.+ e 134/21

bilgi : İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat.

-40- [T.]

b. 032/09, 135/08, 135/10, 135/30, 136/01, 136/04, 136/05, 139/20, 141/30, 198/17, 199/03, 215/18,

b.+ den 045/05

b.+ dir 122/12

b.+ ler 138/30, 139/27, 215/19

b.+ lere 152/14

b.+ leri 134/03, 137/30, 139/29, 142/01, 153/18

b.+ lerin 138/27, 153/05

b.+ lerle 137/28, 140/10

b.+ nin 134/24, 138/22, 141/27, 163/16

b.+ si 122/13

b.+ sine 188/20

b.+ sini 153/14

b.+ ye 045/04, 152/04

b.+ yi 122/25, 215/23

b.+ yle 142/13, 152/03

bilgi edin - : Bir durumu öğrenmek, bilgi almak.

-1- [T.]

b.- mişti 113/05

bilgin : Bilimsel bir konuda çok bilgisi olan kimse, bilimci, âlim.

-13- [T.]

b. 134/23, 134/31, 134/32, 135/10, 135/19, 135/31, 145/25, 147/05, 191/32

b.+ ler 135/04

b.+ lerin 136/03

b.+ leriniz 134/33, 135/11

bilin - : Bilme işine konu olmak, anlaşılacak, öğrenilmek.

-7- [T.]

b.- diğini 199/01

b.- en 158/24

b.- iyordu 209/09

b.- meyen 219/14

b.- mez 100/29, 214/20

b.- mezdi 057/04

bilinç : İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur.

-1- [T.]

b.+ ine 173/08

bilinçli : Bilinci olan, şuurlu.

-1- [T.]

b. 105/05

bilinmedik : Bilinmeyen.

-1- [T.]

b. 154/10

billur : Kesme cam, kristal.

-3- [Ar.]

b. 170/02, 170/13

b.+ u 085/07

biye : Çocukların oynamak için kullandığı taş, maden, toprak, cam vb.nden yapılmış küçük yuvarlak nesne, misket, cıncık, zıpzıp.

-1- [İt.]
b. 064/09
bin - : Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak; bir yere gitmek için tren, vapur, uçak, otomobil vb. bir taşıtta yer almak.
-11- [T.]
b.- di 167/14
b.- diklerinde 173/18
b.- en 017/31, 057/13, 212/21
b.- ene 065/15
b.- ip 055/26, 089/06, 162/23
b.- meden 024/04
b.- miş 024/07
bin : Bir sayı.
-3- [T.]
b. 097/02
b.+ e 107/26
b.+ i 030/14
bina : Yapı.
-28- [Ar.]
b. 107/15, 107/20, 107/26
b.+ da 110/23, 222/05
b.+ dan 110/31
b.+ larını 107/24
b.+ larıydı 107/22
b.+ nın 035/19, 112/20, 195/08, 221/15, 221/19, 232/05
b.+ sı 220/24, 222/15
b.+ sına 218/25
b.+ sında 107/14, 110/19
b.+ sının 023/27, 220/06
b.+ ya 221/01, 222/16
b.+ ydı 164/03
b.+ yı 111/20, 111/29, 112/29, 220/29
binbir : Pek çok, çok sayıda.
-13- [T.]
b. 044/18, 055/10, 056/07, 077/26, 078/04, 085/33, 123/15, 124/05, 124/13, 150/18, 205/06
bindiril - : Bindirme işi yapılmak.
-1- [T.]
b.- erek 099/12
bin iki yüz : Bir sayı.
-1- [T.]
b. 024/27
bin iki yüz altmış iki : Bir sayı.
-1- [T.]
b. 133/17
binlerce : Pek çok, çok sayıda.
-3- [T.]
b. 022/07, 088/27, 164/11
bin Yemin : Sağ elin oğlu.
-1- [Ar.]
b. 233/05
bir : Sayıların ilki.
-20- [T.]
b. 030/14, 096/25, 105/08, 110/02, 114/22, 163/23, 227/32, 227/33, 229/23, 235/23, 235/24
b.+ e 017/10, 124/20
b.+ i 133/12, 159/18, 196/20
b.+ in 166/30
b.+ ini 020/23, 159/07, 159/28
bir : Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren (sayı).
-1360- [T.]

b. 133/08, 214/14, 109/16, 154/10, 016/27, 079/15, 082/33, 142/21, 194/29, 086/29, 103/30, 026/04, 117/19, 152/16, 087/30, 197/27, 034/16, 113/10, 113/12, 129/11, 140/16, 158/24, 018/20, 025/12, 028/22, 060/21, 099/19, 162/15, 136/17, 227/07, 018/24, 164/03, 200/08, 147/30, 085/14, 016/23, 041/16, 160/04, 034/28, 021/03, 035/20, 043/16, 231/06, 235/23, 196/19, 022/12, 057/21, 064/14, 180/16, 077/09, 171/11, 184/01, 149/08, 225/12, 083/03, 121/24, 167/17, 208/26, 117/24, 214/08, 107/22, 206/31, 060/12, 219/32, 136/28, 178/09, 076/30, 101/28, 226/01, 020/11, 063/16, 076/07, 151/09, 234/05, 048/01, 214/06, 204/26, 026/06, 059/15, 097/26, 098/13, 122/05, 129/19, 138/26, 191/23, 015/11, 122/17, 209/32, 080/23, 182/04, 194/16, 169/20, 030/24, 050/13, 210/30, 141/15, 061/22, 047/23, 155/27, 176/02, 207/28, 047/15, 160/16, 060/25, 203/07, 209/23, 099/15, 026/06, 064/24, 029/15, 040/11, 041/13, 072/21, 072/05, 024/28, 076/07, 147/18, 207/18, 235/16, 236/19, 028/10, 028/20, 034/33, 146/05, 160/07, 016/30, 228/03, 114/19, 125/08, 144/15, 112/26, 052/04, 055/03, 071/32, 089/14, 122/26, 184/11, 207/05, 208/24, 044/32, 079/11, 194/09, 015/08, 142/18, 160/02, 066/07, 031/11, 108/23, 027/14, 053/30, 136/12, 118/02, 034/31, 020/01, 148/14, 154/14, 195/09, 175/14, 047/16, 109/21, 232/30, 206/01, 206/06, 233/19, 227/21, 151/22, 177/24, 203/01, 229/15, 229/30, 156/01, 207/01, 061/07, 075/13, 168/23, 116/14, 164/25, 016/04, 020/14, 123/12, 151/12, 163/14, 139/20, 154/11, 219/14, 180/31, 111/20, 121/16, 119/21, 086/10, 061/29, 170/17, 027/16, 057/17, 106/28, 153/28, 200/14, 200/24, 212/29, 200/13, 200/17, 200/31, 179/24, 098/28, 192/27, 196/26, 208/07, 167/27, 034/08, 139/22, 145/07, 149/27, 166/25, 172/10, 181/04, 203/23, 233/07, 079/14, 198/30, 045/18, 104/14, 198/11, 045/15, 025/14, 115/05, 030/22, 033/23, 231/24, 147/02, 206/17, 100/30, 021/06, 151/29, 156/15, 177/32, 045/23, 066/01, 071/15, 077/17, 139/30, 163/26, 226/20, 197/03, 102/07, 072/31, 053/05, 028/29, 014/10, 027/28, 051/11, 055/02, 055/31, 055/33, 061/32, 065/28, 073/08, 080/06, 081/25, 088/32, 091/07, 105/27, 126/12, 141/01, 141/13, 142/13, 142/25, 148/12, 153/20, 153/25, 154/20, 162/32, 163/24, 165/20, 166/01, 169/11, 170/27, 176/15, 178/25, 178/31, 180/12, 191/14, 194/06, 194/08, 211/18, 213/33, 215/18, 216/20, 221/32, 228/28, 160/30, 033/14, 075/16, 081/13, 113/25, 100/27, 127/19, 099/01, 101/11, 028/17, 055/05, 055/12, 061/03, 081/27, 173/11, 051/23, 157/13, 222/15, 207/32, 049/06, 100/20, 206/12, 020/12, 116/23, 065/31, 072/15, 128/22, 143/05, 158/11, 081/08, 206/11, 050/22, 060/23, 192/05, 064/27, 057/17, 157/33, 044/25, 204/14, 076/33, 178/28, 120/14, 114/10, 134/14, 193/07,

195/27, 139/04, 106/32, 225/02, 164/07,
 047/20, 022/24, 081/03, 031/30, 079/30,
 085/25, 086/08, 021/27, 043/33, 028/09,
 045/33, 052/11, 066/05, 074/33, 077/16,
 095/16, 101/03, 105/14, 112/21, 203/20,
 204/22, 205/24, 210/25, 227/31, 227/06,
 027/08, 090/16, 045/19, 028/26, 044/03,
 079/21, 149/21, 234/16, 080/01, 079/13,
 150/06, 150/05, 158/20, 074/21, 218/27,
 041/02, 051/02, 085/14, 127/04, 172/26,
 174/21, 197/06, 216/09, 226/17, 076/24,
 155/12, 199/16, 031/07, 047/07, 084/16,
 179/25, 191/08, 060/26, 141/10, 056/01,
 158/14, 159/04, 116/11, 026/10, 158/01,
 075/31, 236/27, 150/09, 228/08, 078/27,
 105/21, 017/12, 042/03, 047/11, 049/22,
 057/11, 074/26, 086/14, 100/30, 174/14,
 215/06, 199/11, 070/16, 111/13, 084/14,
 191/16, 138/05, 208/32, 031/19, 125/02,
 138/27, 213/25, 165/15, 100/24, 175/28,
 187/10, 121/11, 052/23, 182/25, 182/29,
 143/18, 174/18, 063/24, 161/28, 139/24,
 127/15, 112/11, 156/24, 221/19, 188/11,
 022/01, 048/19, 110/23, 237/10, 208/04,
 234/07, 228/10, 158/26, 081/18, 054/01,
 105/28, 153/03, 205/07, 021/03, 080/29,
 097/05, 147/18, 181/18, 020/24, 082/13,
 090/05, 112/28, 180/27, 189/11, 046/20,
 072/15, 198/11, 133/05, 152/26, 182/12,
 182/14, 189/25, 176/27, 163/08, 167/19,
 183/23, 053/21, 108/10, 178/13, 047/08,
 051/07, 044/11, 141/06, 180/01, 150/30,
 144/08, 083/23, 080/05, 160/23, 159/14,
 031/06, 040/13, 179/30, 169/29, 040/30,
 025/20, 225/09, 179/27, 204/30, 069/02,
 107/03, 060/01, 165/09, 024/13, 072/29,
 088/26, 106/05, 115/04, 128/14, 159/01,
 202/13, 232/14, 071/17, 043/07, 143/08,
 232/29, 027/25, 042/11, 090/33, 234/31,
 237/18, 074/19, 219/24, 147/20, 074/30,
 165/30, 201/23, 031/28, 063/10, 099/07,
 127/29, 127/30, 176/22, 183/11, 198/01,
 200/07, 233/01, 236/08, 236/20, 045/16,
 099/18, 168/06, 182/11, 202/13, 048/05,
 161/18, 112/06, 211/26, 228/29, 233/09,
 044/16, 152/12, 047/11, 101/17, 200/01,
 033/09, 113/33, 116/06, 044/07, 066/01,
 054/18, 059/21, 069/16, 229/26, 148/07,
 028/03, 046/03, 046/04, 031/31, 150/20,
 193/15, 157/10, 172/08, 177/05, 178/02,
 196/25, 209/20, 033/25, 173/16, 041/29,
 098/27, 108/12, 035/20, 060/20, 022/21,
 097/21, 123/06, 231/03, 089/30, 216/32,
 042/25, 052/23, 087/27, 119/16, 101/03,
 104/20, 134/09, 156/24, 199/17, 057/26,
 048/05, 051/24, 059/08, 162/31, 098/02,
 164/09, 070/27, 100/12, 117/08, 156/02,
 136/30, 103/15, 106/02, 118/16, 151/24,
 204/02, 117/17, 021/13, 117/22, 041/09,
 098/03, 111/04, 087/24, 114/24, 231/17,
 084/16, 046/01, 136/27, 034/29, 173/19,
 096/05, 042/22, 057/10, 135/16, 162/27,
 102/28, 187/06, 099/12, 087/32, 201/29,
 027/13, 101/17, 073/05, 149/25, 024/21,
 076/14, 076/26, 113/26, 136/03, 155/25,
 228/09, 229/06, 041/11, 074/25, 096/12,
 098/20, 145/14, 234/21, 196/17, 033/32,
 049/15, 148/17, 203/05, 034/12, 064/03,
 045/20, 085/01, 110/13, 077/01, 142/32,
 205/15, 200/27, 158/05, 030/26, 028/32,
 141/29, 034/32, 207/22, 108/33, 173/10,
 213/01, 089/06, 232/23, 179/29, 022/23,
 160/23, 228/32, 087/12, 117/23, 021/04,
 149/11, 164/31, 191/15, 215/28, 237/17,
 102/30, 152/18, 230/18, 098/30, 109/18,
 044/14, 202/09, 160/24, 150/31, 024/14,
 052/22, 026/09, 143/06, 192/19, 106/33,
 170/22, 199/24, 200/20, 199/17, 024/07,
 169/11, 129/20, 058/16, 119/10, 065/18,
 156/08, 052/19, 077/33, 081/28, 071/23,
 165/16, 164/10, 077/14, 137/33, 112/27,
 129/25, 222/10, 119/04, 028/04, 059/01,
 082/26, 189/01, 196/16, 152/19, 104/02,
 018/28, 078/25, 084/04, 084/05, 154/13,
 047/19, 122/28, 196/15, 061/23, 143/18,
 020/03, 028/09, 050/28, 228/23, 156/32,
 099/20, 177/16, 195/10, 208/06, 164/23,
 034/30, 139/03, 075/25, 074/13, 015/11,
 209/04, 123/24, 114/08, 169/16, 080/16,
 026/13, 031/23, 172/13, 211/16, 053/15,
 174/11, 183/25, 154/15, 225/11, 059/27,
 119/21, 088/05, 027/07, 187/11, 216/24,
 155/12, 057/12, 095/13, 219/30, 134/11,
 209/07, 028/11, 073/15, 126/01, 058/16,
 211/22, 079/33, 219/29, 061/07, 177/28,
 161/20, 231/20, 176/10, 179/03, 129/02,
 027/21, 053/01, 179/23, 164/32, 057/32,
 157/18, 141/31, 104/21, 042/26, 099/25,
 101/30, 120/08, 219/17, 209/10, 199/05,
 021/01, 088/07, 021/20, 139/21, 140/08,
 196/19, 215/27, 040/13, 161/12, 109/13,
 158/05, 051/07, 180/23, 153/32, 081/16,
 152/21, 165/07, 128/25, 142/16, 202/03,
 021/10, 045/17, 062/20, 077/06, 142/11,
 159/11, 159/19, 222/08, 045/01, 217/13,
 122/16, 020/21, 088/06, 232/02, 051/26,
 156/33, 209/22, 178/30, 128/23, 197/04,
 160/03, 060/04, 090/12, 150/05, 231/27,
 198/10, 097/14, 227/25, 143/14, 033/13,
 018/28, 069/15, 151/06, 174/07, 075/32,
 165/05, 013/05, 167/26, 194/05, 232/15,
 052/25, 084/27, 198/26, 040/14, 109/13,
 032/20, 021/17, 153/29, 072/07, 230/02,
 057/24, 147/05, 016/23, 125/07, 121/08,
 145/01, 163/11, 179/19, 226/28, 026/28,
 052/11, 066/05, 198/22, 169/04, 025/23,
 109/27, 191/33, 047/27, 177/16, 177/11,
 098/05, 160/15, 128/10, 024/30, 078/02,
 083/10, 104/07, 118/17, 173/29, 191/03,
 046/21, 091/02, 013/17, 137/32, 178/03,
 219/29, 128/28, 161/18, 235/07, 016/29,
 125/10, 163/03, 172/18, 024/30, 097/08,
 217/04, 051/31, 064/11, 207/20, 085/01,
 078/28, 062/27, 040/16, 150/32, 160/24,
 197/18, 086/12, 177/14, 052/30, 165/23,
 203/19, 195/15, 195/14, 170/19, 188/11,
 190/24, 052/24, 053/08, 157/30, 202/26,
 141/01, 168/33, 019/26, 033/17, 128/31,
 176/28, 230/17, 077/32, 171/04, 097/08,
 103/29, 180/31, 071/01, 078/06, 183/09,
 083/18, 118/23, 137/31, 104/01, 020/20,
 157/06, 201/11, 097/19, 076/02, 043/17,
 059/32, 014/12, 129/28, 118/13, 039/05,
 233/02, 107/18, 060/02, 034/18, 089/33,

129/19, 152/11, 234/27, 021/32, 023/07,
089/28, 044/24, 115/30, 181/21, 177/15,
061/16, 219/16, 217/13, 017/17, 031/01,
126/17, 171/25, 191/05, 156/15, 189/03,
150/08, 212/01, 141/04, 142/06, 142/19,
174/17, 040/18, 213/28, 116/32, 035/12,
080/15, 027/02, 041/16, 120/22, 171/29,
179/11, 184/18, 233/07, 059/13, 063/06,
084/21, 087/20, 127/28, 129/09, 145/28,
199/13, 202/01, 048/04, 168/26, 150/18,
031/07, 060/10, 075/09, 140/16, 184/06,
141/23, 228/25, 216/24, 107/02, 151/16,
023/14, 171/04, 056/09, 163/30, 175/27,
199/05, 052/14, 119/01, 149/06, 196/05,
119/10, 064/01, 157/28, 172/14, 165/29,
072/23, 166/24, 014/07, 089/13, 064/25,
050/09, 081/21, 128/16, 163/01, 166/07,
214/29, 217/07, 070/20, 071/07, 101/15,
147/22, 147/24, 026/24, 196/33, 217/20,
229/07, 062/07, 064/27, 235/32, 188/24,
107/25, 090/24, 207/23, 219/15, 129/27,
028/08, 016/25, 029/06, 029/11, 060/15,
100/18, 171/17, 081/06, 081/32, 069/11,
090/30, 027/16, 025/24, 232/04, 020/29,
108/03, 191/02, 057/15, 040/17, 190/23,
045/13, 045/03, 168/29, 106/31, 054/01,
189/11, 040/06, 113/06, 167/12, 206/13,
208/21, 229/29, 095/09, 061/13, 099/17,
126/04, 192/26, 133/01, 148/24, 172/09,
021/13, 156/18, 088/19, 062/25, 047/28,
040/04, 077/05, 077/19, 078/08, 142/14,
032/03, 063/17, 034/21, 104/19, 059/04,
150/24, 208/15, 229/26, 121/28, 117/07,
023/23, 072/33, 209/24, 202/14, 196/18,
208/28, 073/02, 122/32, 141/10, 150/04,
154/27, 184/16, 211/23, 198/12, 113/06,
202/01, 048/15, 200/03, 073/08, 107/07,
083/08, 229/01, 177/10, 041/15, 160/21,
191/10, 164/30, 051/21, 020/17, 045/30,
196/33, 056/04, 122/18, 191/13, 151/23,
111/08, 087/14, 031/06, 035/16, 171/03,
019/30, 114/02, 124/24, 056/13, 208/18,
232/27, 025/11, 119/26, 028/04, 052/30,
053/24, 097/09, 148/10, 076/31, 220/10,
113/27, 103/09, 121/32, 229/13, 040/33,
078/13, 078/23, 219/16, 105/02, 107/16,
180/33, 022/06, 025/01, 027/10, 034/25,
042/12, 046/21, 052/08, 056/13, 069/14,
077/20, 084/17, 100/17, 102/23, 116/21,
117/16, 124/14, 163/04, 164/05, 181/18,
195/24, 182/15, 073/15, 113/19, 057/18,
018/23, 026/09, 028/21, 174/09, 228/21,
231/03, 081/09, 060/13, 162/14, 039/03,
043/08, 145/21, 099/14, 156/30, 045/03,
082/14, 117/08, 061/19, 043/09, 168/05,
229/11, 035/06, 018/18, 107/14, 234/07,
111/01, 074/24, 225/14, 023/13, 178/13,
179/04, 153/10, 105/15, 227/16, 027/33,
052/16, 096/20, 173/14, 112/27, 076/05,
146/08, 141/12, 234/04, 089/18, 044/18,
153/31, 058/20, 048/22, 117/14, 051/20,
181/16, 076/11, 178/06, 216/12, 158/28,
226/04, 154/26, 078/26, 230/09, 139/15,
013/12, 228/14, 136/29, 116/08, 175/29,
140/13, 175/16, 232/09, 047/26, 049/20,
086/07, 120/30, 122/30, 238/01, 119/03,
139/02, 229/13, 171/26, 099/27, 022/04,

030/24, 096/02, 112/05, 167/25, 127/15,
236/25, 190/06, 103/06, 056/26, 101/12,
101/24, 062/22, 227/06, 102/30, 209/04,
057/07, 230/20, 065/08, 109/04, 043/12
bir an : Çok kısa bir süre.

-5- [T+Ar.]

b. 107/10, 151/02, 173/12, 193/28, 217/25
bir anda : Çabucak.

-4-

b. 043/24, 050/05, 191/16, 212/29

bir an önce : Hemen, olabildiği kadar
ivedi, bir an evvel, bir gün evvel, bir gün
önce, bir ayak önce, bir ayak evvel.

-4-

b. 039/14, 136/20, 143/27, 145/13

bir ara : Kısa bir süre.

-4- [T.]

b. 041/26, 071/20, 083/29, 112/18

biraz : Bir parça, azıcık.

-25- [T.]

b. 018/19, 025/29, 032/20, 049/16,
054/08, 055/28, 061/20, 088/29, 106/12,
114/26, 143/12, 148/21, 159/16, 161/04,
163/21, 227/09, 032/02, 087/09, 111/15,
129/16, 148/23, 149/04, 203/02, 232/10

birbiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.

-27- [T.]

b. 234/05

b.+ lerinden 162/03, 195/30

b.+ lerine 030/15, 057/19, 061/05, 147/09,
040/21

b.+ lerini 031/20, 118/08

b.+ lerinin 071/02

b.+ leriyile 088/02, 089/04, 208/15

b.+ nden 040/25, 121/07

b.+ ne 020/33, 055/20, 079/14, 101/30,
121/30, 195/20, 202/15, 202/26, 205/28,
194/11

b.+ nin 154/02

birçok : Oldukça çok, sayısı belirsiz, bir
hayli, müteaddit.

-3- [T.]

b. 053/17, 140/07, 145/25

birden : Ansızın.

-4- [T.]

b. 057/32, 079/33, 183/03, 121/16

birdenbire : Ansızın.

-9- [T.]

b. 111/07, 152/06, 154/30, 168/15,
184/20, 194/11, 208/24, 225/18, 234/14

birdirbir : Oyuncuların birbirinin üstünden
atlayarak oynadıkları bir oyun.

-1- [T.]

b. 064/16

birebir : İstenildiği gibi, uygun.

-1- [T.]

b. 021/26

birer : Herkese bir.

-17- [T.]

b. 028/14, 052/01, 060/07, 060/28,
065/23, 073/32, 099/21, 108/16, 138/10,
140/29, 163/16, 190/28, 195/12, 195/18,
207/15

bir hayli : Epey, çok, hayli, oldukça.

-19- [T+Far.]

b. 046/11, 052/10, 053/24, 055/21,
101/10, 106/11, 114/26, 116/12, 121/03,

136/19, 176/06, 177/02, 193/15, 195/19,
219/22, 230/28, 233/01, 235/12, 113/04

biri : Bir tanesi; bilinmeyen bir kimse.

-184- [T.]

b. 023/10, 024/13, 025/12, 028/29,
031/14, 032/09, 033/19, 035/03, 048/08,
054/06, 057/24, 059/32, 065/04, 065/27,
069/11, 077/20, 083/01, 095/02, 099/06,
099/08, 100/08, 100/16, 100/22, 104/22,
105/30, 105/32, 106/21, 108/10, 109/16,
111/24, 114/16, 117/06, 121/14, 129/09,
135/30, 140/19, 144/14, 145/10, 147/04,
151/06, 160/15, 183/15, 184/19, 190/33,
195/29, 196/16, 200/23, 207/10, 207/16,
208/20, 208/21, 208/23, 211/18, 213/27,
215/02, 216/25, 218/15, 220/27, 228/21,
229/01, 237/16, 034/01, 191/21, 020/23,
032/33, 074/10, 082/08, 101/21, 102/19,
165/19, 184/05, 216/28, 233/29, 079/26,
125/22, 099/15, 154/13, 228/11, 199/33,
235/17, 109/24, 086/30, 026/15, 141/11,
179/14, 073/30

b.+ nde 023/05, 024/05, 028/27, 031/05,
040/10, 041/09, 046/20, 058/20, 059/17,
061/29, 099/27, 141/20, 180/18, 193/05,
199/16, 218/29, 225/01

b.+ ndeki 125/33

b.+ nden 047/10, 099/24, 115/18, 145/10,
199/29

b.+ ne 016/21, 018/16, 031/15, 031/23,
032/08, 069/06, 083/30, 114/31, 150/22,
168/08, 174/10, 189/06, 233/16, 080/32,
193/10

b.+ ni 019/15, 026/03, 031/12, 031/19,
046/14, 053/06, 100/18, 104/28, 113/30,
136/18, 141/04, 162/17, 162/29, 187/03,
195/11, 196/09, 203/10, 220/30, 138/31,
075/18

b.+ nin 027/05, 031/25, 065/28, 071/03,
083/23, 086/30, 087/21, 103/29, 117/10,
122/15, 144/15, 158/27, 180/01, 182/22,
183/10, 236/21, 142/12

b.+ si 019/02, 052/03, 080/11, 123/07,
154/17, 199/28, 200/14

b.+ sin 145/09

b.+ ydi 032/10, 045/01, 087/08, 111/25,
113/07, 113/18, 140/20, 169/23, 205/13,
236/10

b.+ yle 014/13, 025/02, 028/23, 225/13

biricik : Eşi, benzeri, ikincisi olmayan ve
çok sevilen, tek, yegâne.

-3- [T.]

b. 054/32, 236/12, 237/24

birik - : Toplanıp yığılmak.

-4- [T.]

b.- en 024/12, 166/05, 166/14

b.- mişti 098/30

birikinti : Bir yerde kendi kendine birikmiş
olan şey.

-1- [T.]

b.+ si 045/18

biriktir - : Toplayıp yığmak; bir şeyi ölçülü
kullanarak artırmak, tasarruf etmek.

-4- [T.]

b.- di 159/11

b.- diği 215/19

b.- miş 156/01

b.- mişti 228/25

biriktiril - : Biriktirme işi yapılmak.

-1- [T.]

b.- di 062/20

birinci : Bir sayısının sıra sıfatı; zaman,
yer, sıra bakımından başkalarından önce
gelen kimse, şey.

-3- [T.]

b. 080/30, 153/19

b.+ si 114/03

birkaç : Çok olmayan, az sayıda, az.

-42- [T.]

b. 011/01, 015/14, 015/32, 016/07,
017/12, 017/23, 025/20, 026/11, 028/28,
029/08, 030/31, 031/15, 032/16, 034/19,
043/09, 049/05, 049/12, 051/23, 063/15,
080/20, 098/12, 098/14, 098/19, 098/25,
099/05, 109/07, 109/15, 111/09, 115/13,
115/29, 118/28, 162/02, 168/30, 180/14,
192/17, 202/22, 203/27, 207/21, 220/01,
236/06, 102/27, 140/14

birkaçı : Az sayıda olan kimse veya şey.

-3- [T.]

b. 112/30, 195/17

b.+ nı 136/09

birleş - : Ayrıyken tek bir bütün durumuna
gelmek.

-1- [T.]

b.- miş 063/10

birleştir - : Bir araya getirmek.

-4- [T.]

b.- diler 195/14

b.- ip 062/14, 147/06

b.- mek 202/27

birleştirilebil - : Birleştirilme ihtimali veya
imkânı bulunmak.

-1- [T.]

b.- iyordu 168/06

birlik : Bağlılık, benzerlik, bağlantı,
vahdet; bölük, tabur, alay vb. bir bütün
sayılan topluluk.

-3- [T.]

b. 062/03

b.+ i 071/12

b.+ ini 071/08

birlikte : Bir arada, beraberce, hep
beraber.

-52- [T.]

b. 031/15, 032/08, 032/33, 040/28,
051/11, 061/21, 062/13, 069/02, 069/05,
069/08, 070/30, 072/14, 073/33, 075/14,
076/11, 080/07, 081/14, 082/12, 082/18,
084/02, 086/19, 086/28, 088/12, 088/16,
096/04, 097/04, 099/18, 105/26, 105/28,
108/14, 112/07, 113/13, 114/01, 116/20,
118/29, 127/11, 142/23, 169/28, 175/25,
190/04, 191/31, 210/31, 211/29, 215/17,
233/27, 237/23, 112/12, 162/12, 170/05,
126/06, 114/16, 128/06

bir nice : Bir hayli, birçok.

-7- [T.]

b. 030/19, 084/11, 113/22, 137/09,
144/22, 193/21, 194/23

bir ol - : Bir araya gelmek, iş birliği
yapmak.

-1- [T.]

b.- up 056/15

bir süre : Kısa bir müddet, bir müddet.
-16- [T+Ar.]
b. 041/28, 071/11, 082/09, 099/18, 110/26, 129/27, 162/01, 164/06, 172/01, 183/11, 189/09, 194/21, 205/19, 213/29, 222/17, 234/02
bir şey : Bir belgisiz zamir.
-58- [T+Ar.]
b. 022/12, 023/01, 027/06, 034/23, 057/22, 065/02, 065/07, 070/02, 076/01, 091/05, 120/20, 122/12, 127/14, 135/05, 138/25, 139/12, 143/16, 148/18, 149/06, 154/29, 175/09, 177/14, 179/21, 210/28, 226/14, 233/13, 063/05, 121/20, 210/17, 082/28, 199/22, 183/31, 086/18, 148/25, 111/05, 063/28, 211/05
b.+ di 022/32, 216/23
b.+ e 048/30, 057/21, 138/18, 177/32
b.+ i 183/05, 183/29, 189/28, 140/19
b.+ im 236/16
b.+ in 182/21, 182/30
b.+ ler 022/10, 095/17, 101/24, 111/01, 120/21, 205/28, 210/15, 236/14
birtakım : Kimi, bazı.
-22- [T.]
b. 019/04, 024/08, 026/32, 051/29, 061/01, 075/21, 079/22, 081/19, 110/28, 110/31, 140/25, 143/23, 152/13, 156/18, 162/28, 168/30, 175/30, 203/07, 208/08, 227/05, 229/12, 234/25
bir tek : Olumlu cümlelerde, yalnız bir; olumsuz cümlelerde, hiçbir.
-5- [T.]
b. 019/10, 090/17, 201/29, 207/11, 215/29
bir türlü : Hiçbir şekilde, hiçbir yolla.
-20- [T.]
b. 025/28, 047/05, 051/27, 098/16, 100/06, 105/12, 136/25, 157/05, 173/07, 177/03, 202/28, 213/10, 225/06, 231/04, 232/13, 232/18, 235/19, 237/30, 056/26, 214/21
bir yana : -den başka, sayılmazsa, hariç tutulursa.
-1- [T.]
b. 075/28
bir yandan : Bir taraftan, hem ... hem.
-13- [T.]
b. 014/18, 017/03, 021/07, 054/22, 082/26, 082/27, 123/16, 155/16, 212/25, 217/14, 228/19, 144/01
bir zaman : Belirli bir süre, biraz.
-2- [T+Ar.]
b. 179/02, 229/28
bir zamanlar : Zamanında, vaktiyle, eskiden, bir keresinde.
-10-
b. 014/01, 060/16, 112/04, 113/22, 138/32, 155/11, 158/07, 189/08, 192/24, 234/29
bisturi : Neşter.
-1- [Fr.]
b.+ ler 163/22
bit - : Tükenmek; sona ermek.
-14- [T.]
b.- eni 190/25
b.- er 227/24
b.- ince 204/05

b.- iyordu 040/24, 040/33
b.- mediğini 077/29
b.- mek 040/33, 054/16, 193/26
b.- mez 227/24
b.- miş 042/20
b.- miş bir 061/29
b.- ti 060/24
b.- tiğini 214/30
bit : Yarım kanatlılar alt takımına giren, insan ve memeli hayvanların vücudunda asalak olarak yaşayan böcek, kehle.
-2- [T.]
b. 119/21
b.+ ler 110/07
bitim : Son, nihayet, münteha.
-5- [T.]
b.+ i 062/10
b.+ inde 022/05, 057/23, 058/05, 061/17
bitimsiz : Sonu olmayan, sınırlandırılıp belirlenmeyen, namütenahi.
-2- [T.]
b. 156/04, 197/11
bitir - : Bitmesini sağlamak, sona erdirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.
-18- [T.]
b. 073/29
b.- di 196/23
b.- diğinde 126/04, 217/30
b.- diklerinde 194/04
b.- dikten 128/17, 192/06
b.- emediği 020/08
b.- emiyordu 161/25
b.- en 045/07
b.- ene 149/15
b.- ir 158/31
b.- iyordu 039/08
b.- meden 074/13
b.- mek 143/27
b.- mesini 058/10, 173/13
b.- mez 158/32
bitirim : Kumar oynama, uyuşturucu alıp satma, dolandırıcılık yapma vb. işlerde deneyimli (kimse).
-1- [T.]
b.+ lerinin 163/28
bitişik : Yan yana olan; yandaki.
-5- [T.]
b. 018/23, 164/02
b.+ inde 189/07, 237/06
b.+ te 129/24
bitkin : Gücü tükenmiş olan, çok yorgun, argın, aygın, dermansız.
-5- [T.]
b. 056/20, 154/27, 155/07
b. 086/10
b.+ di 083/28
bitkinlik : Bitkin olma durumu, dermansızlık, zafiyet.
-1- [T.]
b.+ ti 154/27
bitli : Üstünde bit bulunan.
-2- [T.]
b. 108/01
b.+ si 110/05
bitpazarı : Eski eşyanın alınıp satıldığı pazar.

-1-
b.+ ndan 192/20
biz : Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
-24- [T.]
b. 054/20, 145/22, 145/31, 146/23,
146/27, 147/14, 182/10, 182/20, 190/28,
216/32, 180/29
b.+ e 146/32, 170/17
b.+ i 078/08, 101/08, 207/02
b.+ im 100/04, 145/26, 147/14, 171/10,
210/24, 233/05
b.+ ler 106/30, 216/21
bizzat : Aracısız, kendisi olarak.
-11- [Ar.]
b. 120/29, 123/22, 137/19, 149/27,
165/18, 177/07, 178/24, 199/04, 201/10,
228/26, 231/02
blok : Kocaman ve ağır kitle.
-1- [Fr.]
b.+ tu 156/18
bobin : Makara.
-5- [Fr.]
b. 167/23
b.+ lere 168/03, 168/08, 168/09, 169/01
boca edil - : Birden çevirip boşaltılmak,
dökülmek.
-1- [İt.+T.]
b.- di 071/26
bocalat - : Bocalamasına yol açmak.
-1-
b.- iyordu 120/12
bodrum : Bir yapının yol düzeyinden
aşağıda kalan bölümü.
-2- [Rum.]
b. 232/05
b.+ a 168/26
boğ - : Bir canlıyı, soluk almasına engel
olarak öldürmek.
-4- [T.]
b.- mak 214/31
b.- maya 123/21, 215/11
b.- muştı 125/12
boğaz : Boyunun ön bölümü ve bu bölümü
oluşturan organlar, imik, kursak.
-5- [T.]
b. 031/32
b.+ ı 048/02, 172/16
b.+ ina 143/05, 173/12
boğazla- : Hayvan veya insanı
boğazından keserek öldürmek.
-1- [T.]
b. 019/15
boğazlan - : Boğazlama işine konu olmak
veya boğazlama işi yapılmak.
-1- [T.]
b.- ip 220/12
boğdurul - : Boğdurma işi yapılmak.
-2- [T.]
b.- an 027/16
b.- up 056/06
boğul - : Boğma işine konu olmak.
-4- [T.]
b.- du 051/14
b.- ma 121/30, 143/06
b.- mak 121/22
boğuş - : Birbirinin boğazına sarılmak,
dövüşmek.

-2- [T.]
b.- maya 080/12, 080/16
bohça : İçine çamaşır, elbise vb. koyup
sarılan dört köşe kumaş.
-1- [T.]
b.+ nı 055/24
bol : İçine girecek şeyin boyutlarından
daha büyük veya geniş olan, dar karşıtı.
-2- [T.]
b. 052/25, 128/33
bollaştır - : Bol duruma getirmek.
-1- [T.]
b.- ip 161/05
bomboş : Büsbütün, tamamen boş.
-4- [T.]
b. 065/03, 188/31, 192/25
b.+ tu 128/09
boncuk : Cam, taş, sedef, tahta, plastik
vb. maddelerden yapılan, ortası delik,
çoğu yuvarlak ve renkli süs tanesi.
-1- [T.]
b.+ larla 016/07
borç : Geri verilmek üzere alınan veya
ödenmesi gerekli para veya başka bir şey.
-3- [T.]
b. 025/07, 103/27
b.+ larının 225/03
borçlu : Borcu olan, borç almış olan,
verecekli, medyun, alacaklı karşıtı.
-1- [T.]
b. 124/21
borda : Geminin veya kayığın yanısı,
alabanda karşıtı.
-1- [İt.]
b.+ sının 015/12
boru : Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz
vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık,
uzun ve dar silindir.
-3- [T.]
b.+ lar 102/12
b.+ ları 137/15
b.+ ydu 198/11
boru çiçeği : Çan çiçeği.
-1- [T.]
b. 046/22
bostan : Sebze bahçesi.
-2- [Far.]
b.+ da 057/18
b.+ lardan 061/28
boş : İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir
şey bulunmayan, dolu karşıtı.
-14- [T.]
b. 031/33, 125/08, 134/07, 173/31,
189/01, 189/09, 057/17, 106/28, 153/28,
200/14, 200/23, 212/29, 167/21, 200/15
boşal - : Boş duruma gelmek, içinde bir
şey kalmamak, inhilal etmek.
-3- [T.]
b.- an 033/06
b.- dı 040/23, 118/24
boşalt - : Boş duruma getirmek.
-5- [T.]
b.- arak 147/07
b.- ip 170/22
b.- ırlarken 103/18
b.- maya 195/18
b.- tı 049/18

boşaltıl - : Boşaltma işine konu olmak.
-1- [T.]
b.- iyor 030/29
boşaltiver - : Çabucak veya ansızın boşaltmak.
-1- [T.]
b.- di 161/04
boşluk : İçinde molekül, atom ve başka temel parçacıkların bulunmadığı varsayılan uzay parçası.
-45- [T.]
b. 105/25, 147/09, 147/14, 147/31, 175/08, 176/01, 180/28, 195/19, 196/01
b.+ a 050/02, 077/08, 146/28, 146/32, 147/01, 147/15
b.+ la 179/18
b.+ lar 021/02, 105/13
b.+ u 147/07, 180/24, 183/25, 236/08
b.+ un 049/31, 147/03, 147/11, 148/01, 148/04, 183/31, 184/06, 200/22, 200/33, 236/22, 236/31, 147/29, 200/13, 200/17
b.+ ta 147/25, 147/29, 183/13
b.+ tan 047/07, 148/06, 200/31, 201/10, 202/11, 236/21
boş yere : Boşuna.
-2- [T.]
b. 168/14, 211/04
boy : Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık; uzunluk.
-17- [T.]
b. 062/15, 102/10, 179/24
b.+ a 203/01, 208/14, 231/05
b.+ dan 203/01, 231/05
b.+ u 040/25, 199/21, 225/14
b.+ una 208/30
b.+ unda 150/04, 157/29
b.+ undan 020/16, 172/12
boya : Renk vermek, dış etkilerden korumak için eşyanın üzerine sürülen veya içine katılan renkli madde.
-2- [T.]
b.+ larla 096/22
b.+ yla 095/12
boya - : Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek.
-4- [T.]
b.- dığı 106/02
b.- mak 150/30
b.- mayı 160/06
b.- miş 112/10
boyan - : Boyama işi yapılmak.
-1- [T.]
b.- miş 017/19
boy aynası : İnsanı bütünüyle gösteren büyük ayna.
-1-
b.+ nda 101/12
boy boy : Çeşitli büyüklük ve nitelikte.
-6- [T.]
b. 020/09, 029/30, 102/15
boyla - : Düşmek.
-1- [T.]
b.- dı 070/22
boylu : Boyu benzerlerinden uzun olan.
-7- [T.]
b. 024/22, 035/19, 226/07, 226/10, 226/22, 226/23, 227/03

boyun : Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.
-16- [T.]
b. 073/25, 219/28
b.+ larına 212/21
b.+ u 087/08, 136/21, 217/27
b.+ una 065/13, 212/30, 217/21
b.+ una 098/28
b.+ undaki 052/18, 217/22
b.+ undan 042/31, 075/17
b.+ unu 098/18, 025/30
boyunca : Süresince.
-28- [T.]
b. 022/24, 027/19, 039/03, 052/02, 053/10, 065/25, 070/15, 106/27, 112/09, 115/31, 117/16, 118/12, 142/10, 142/11, 164/01, 175/03, 178/13, 207/08, 207/30, 207/31, 208/21, 211/21, 217/05, 226/02, 228/02
b. 192/27, 196/26, 208/07
boyut : Durum, nitelik.
-1- [T.]
b.+ lara 117/01
boz - : Bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmek.
-10- [T.]
b.- an 016/29, 026/19
b.- du 154/02, 189/18
b.- madan 098/08
b.- mak 196/22
b.- muştı 052/28
b.- muyor 025/28
b.- up 070/24, 064/06
bozuk : Bozulmuş olan.
-2- [T.]
b. 149/18
b. 167/27
bozul - : Bozma işine konu olmak; yiyecek kokmak, yenilemeyecek duruma gelmek, ekşimek.
-5- [T.]
b.- du 213/19
b.- duğu 031/01
b.- masına 083/09
b.- müş 034/05, 062/03
bozuntu : Şaşkınlığa düşme.
-1- [T.]
b.+ ya 022/31
böcek : Kelebek, kurt ve tırtılın dışında kalan küçük hayvancıklar.
-1- [T.]
b.+ leri 021/11
böl - : Bir bütünü iki veya daha çok parçaya ayırmak, taksim etmek.
-2- [T.]
b.- üp 031/19, 053/06
bölge : Sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, mıntıka; vücut yüzeyinde sınırları belli herhangi bir bölüm, nahiyeye.
-3- [T.]
b.+ den 028/11
b.+ lerinde 064/08
b.+ nin 096/33

bölük : Takımlardan oluşan, üçü veya dördü bir tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli sayılan birlik.

-6- [T.]

b.+ lerine 070/07

b.+ ü 072/33, 082/15, 140/08

b.+ ünü 142/20

b.+ üyle 069/14

bölüm : Bir bütünü oluşturan parçaların her biri, kısım.

-3- [T.]

b.+ de 167/22

b.+ ünü 209/24, 234/26

bölün - : Belirli bölümlere, parçalara ayrılmak.

-3- [T.]

b.- dü 200/14

b.- düşünü 200/23

b.- müştü 046/16

börk : Genellikle hayvan postundan yapılan başlık.

-2- [T.]

b.+ lerinde 071/29

b.+ lerine 033/05

böyle : Bunun gibi, buna benzer.

-31- [T.]

b. 022/18, 027/15, 040/06, 048/30, 057/21, 063/28, 086/30, 111/10, 114/28, 138/18, 140/19, 158/02, 174/32, 177/32, 189/28, 213/02, 227/12, 034/08, 139/22, 145/06, 149/27, 166/25, 172/10, 181/04, 203/23, 233/07, 088/03, 164/18, 025/03

b.+si 122/16, 198/30

böylece : Tam böyle, bu biçimde; en sonunda, böylelikle.

-83- [T.]

b. 017/11, 018/03, 031/22, 039/13, 040/01, 041/14, 042/11, 056/18, 058/17, 060/02, 061/24, 072/27, 073/23, 085/03, 095/14, 097/26, 098/21, 098/25, 104/09, 105/04, 106/12, 107/13, 112/10, 115/05, 120/23, 133/08, 138/32, 142/26, 144/06, 147/07, 147/13, 147/32, 153/15, 156/10, 156/21, 158/17, 158/26, 159/25, 163/20, 165/01, 165/31, 168/33, 173/05, 175/09, 175/19, 179/23, 180/16, 180/24, 183/07, 183/09, 190/27, 191/29, 199/30, 200/16, 200/32, 201/08, 201/11, 207/20, 208/19, 211/19, 213/11, 216/17, 217/01, 219/25, 221/22, 226/13, 227/22, 228/15, 229/02, 229/06, 230/20, 230/32, 231/03, 231/18, 231/26, 232/01, 235/14, 236/25, 236/33, 079/14, 237/14, 156/32, 215/27

böylelikle : Böylece.

-1- [T.]

b. 176/32

bre : "Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

-4- [Rum.]

b. 025/29, 079/27, 134/15, 134/31

bronz : Tunç.

-2- [Fr.]

b. 195/12, 195/13

bu : Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz; en yakında bulunan bir varlığı veya biraz

önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz.

-1008- [T.]

b. 013/08, 013/10, 013/13, 013/15, 014/04, 014/12, 014/26, 014/32, 015/02, 015/05, 015/23, 015/30, 016/14, 016/24, 016/29, 017/02, 017/08, 017/16, 017/23, 018/16, 018/21, 019/01, 019/03, 019/06, 019/10, 019/15, 019/21, 020/03, 020/11, 020/14, 020/20, 020/22, 020/30, 021/20, 021/22, 021/24, 021/28, 021/31, 022/02, 022/20, 023/07, 023/11, 023/14, 023/25, 023/26, 024/14, 024/21, 024/24, 024/25, 024/33, 025/08, 025/14, 025/23, 025/26, 025/31, 026/23, 026/33, 027/14, 028/07, 028/10, 028/20, 028/25, 028/32, 030/30, 031/02, 031/21, 031/24, 031/25, 031/26, 032/10, 033/14, 033/18, 033/23, 033/27, 033/28, 033/31, 034/01, 034/11, 034/23, 034/26, 034/29, 035/02, 035/04, 035/07, 035/12, 035/13, 035/18, 039/04, 039/07, 039/17, 040/01, 040/15, 040/18, 040/19, 040/24, 041/17, 041/20, 041/33, 042/04, 042/10, 042/27, 042/31, 043/06, 043/09, 043/16, 043/20, 043/21, 043/22, 043/25, 043/28, 044/02, 044/12, 044/14, 044/18, 044/23, 044/27, 044/32, 045/08, 045/10, 045/12, 046/01, 046/11, 046/23, 047/02, 047/06, 047/16, 047/19, 047/20, 047/27, 047/28, 048/31, 049/23, 049/26, 050/15, 050/21, 051/08, 051/17, 051/20, 051/24, 051/28, 052/09, 052/12, 052/22, 053/15, 053/26, 053/30, 054/06, 054/09, 054/18, 054/32, 055/05, 055/09, 055/12, 055/15, 055/19, 057/02, 057/04, 057/16, 057/25, 058/20, 058/21, 058/25, 059/09, 059/14, 059/19, 059/24, 059/33, 060/03, 061/05, 061/08, 061/10, 061/23, 063/04, 063/06, 063/09, 063/10, 063/12, 063/30, 063/31, 064/07, 064/18, 065/10, 065/11, 065/20, 065/21, 065/28, 069/09, 069/17, 070/05, 070/10, 070/22, 070/26, 070/32, 071/01, 071/08, 071/21, 071/32, 072/02, 072/10, 072/12, 072/15, 072/18, 072/19, 073/18, 073/26, 073/28, 074/10, 074/15, 074/33, 075/08, 075/11, 075/32, 076/02, 076/05, 076/13, 076/19, 076/32, 077/02, 077/08, 077/14, 077/16, 078/01, 078/29, 078/31, 079/12, 079/24, 079/32, 080/21, 080/27, 081/10, 081/12, 081/15, 081/18, 081/20, 081/22, 082/06, 082/10, 082/15, 082/23, 082/29, 083/09, 083/23, 083/30, 083/32, 084/06, 084/07, 084/24, 084/30, 085/15, 085/17, 085/25, 085/31, 086/01, 086/03, 086/19, 086/27, 086/29, 087/05, 087/06, 087/12, 087/25, 087/31, 088/01, 088/04, 088/08, 088/09, 089/20, 089/26, 089/31, 090/03, 090/06, 090/09, 090/13, 090/15, 090/16, 090/18, 090/19, 090/23, 090/24, 091/01, 091/08, 095/02, 095/09, 096/04, 097/06, 097/12, 097/15, 097/23, 097/26, 097/29, 097/33, 098/04, 098/12, 098/17, 099/02, 099/05, 099/16, 099/21, 099/26, 099/29, 100/07, 100/08, 100/11, 100/19, 101/04, 101/07, 101/15, 101/20, 102/05, 102/19, 103/13, 103/14, 103/27, 103/30, 104/03, 104/08, 104/11, 104/18, 104/33,

105/05, 105/15, 105/18, 105/32, 106/01,
106/07, 106/10, 106/20, 106/23, 106/25,
107/01, 107/05, 107/10, 107/20, 107/23,
108/11, 108/12, 108/16, 108/21, 108/26,
108/33, 109/06, 109/13, 109/17, 109/29,
110/02, 110/04, 110/15, 110/17, 110/22,
110/30, 111/10, 111/18, 111/25, 111/27,
111/28, 112/01, 112/02, 112/03, 112/13,
112/18, 112/26, 113/07, 113/11, 113/13,
113/17, 113/27, 113/30, 113/31, 114/06,
114/11, 114/16, 115/11, 115/15, 115/18,
115/22, 115/33, 116/03, 116/12, 116/16,
116/31, 117/09, 117/12, 117/20, 118/06,
118/18, 118/25, 118/30, 118/32, 119/07,
119/09, 119/20, 119/26, 119/28, 120/03,
120/10, 120/11, 120/16, 120/23, 120/31,
120/33, 121/01, 121/19, 121/24, 121/28,
122/09, 122/11, 122/12, 122/23, 122/31,
122/32, 123/03, 123/07, 123/16, 123/25,
124/01, 124/15, 124/20, 124/26, 124/29,
124/31, 124/33, 125/12, 126/06, 126/12,
126/18, 127/01, 127/14, 129/05, 129/07,
129/11, 129/18, 134/05, 134/09, 134/12,
134/32, 135/04, 135/09, 135/25, 136/13,
136/19, 136/21, 137/02, 137/04, 137/06,
137/25, 137/29, 137/31, 137/32, 138/01,
138/02, 138/08, 138/09, 138/13, 138/30,
138/33, 139/09, 139/13, 139/18, 140/10,
140/13, 140/27, 140/32, 141/08, 141/13,
141/17, 141/19, 141/22, 141/27, 141/29,
141/30, 141/32, 142/06, 142/17, 142/20,
142/28, 143/02, 143/12, 143/15, 143/19,
143/21, 143/24, 143/30, 143/32, 144/08,
145/01, 145/10, 145/17, 145/21, 145/24,
145/27, 145/28, 145/32, 146/05, 146/10,
146/26, 146/30, 147/05, 147/10, 147/17,
147/24, 147/26, 147/28, 148/15, 148/19,
149/06, 149/18, 149/20, 150/05, 150/08,
150/11, 150/12, 150/17, 150/21, 150/27,
150/31, 150/32, 151/02, 151/14, 151/18,
151/27, 152/05, 152/14, 152/23, 153/02,
153/06, 153/12, 153/16, 153/18, 153/29,
154/09, 154/14, 154/18, 154/25, 154/28,
155/02, 155/15, 155/23, 156/09, 156/16,
156/24, 156/32, 157/15, 157/20, 157/22,
157/32, 158/05, 158/13, 158/14, 158/28,
159/08, 159/11, 159/23, 159/29, 159/32,
160/04, 160/05, 160/08, 160/20, 161/16,
162/18, 162/23, 162/30, 163/14, 164/12,
164/31, 165/05, 165/06, 165/23, 166/04,
167/08, 167/10, 167/12, 167/22, 167/24,
167/30, 168/04, 168/15, 168/27, 168/32,
169/01, 170/07, 170/12, 170/14, 170/16,
170/31, 170/32, 171/06, 171/09, 172/02,
172/24, 173/10, 173/17, 173/20, 173/25,
173/27, 173/32, 174/02, 174/05, 174/16,
174/26, 175/08, 175/15, 175/29, 175/31,
176/02, 176/06, 176/20, 176/21, 176/23,
176/25, 176/30, 176/31, 177/03, 177/06,
177/08, 177/16, 177/18, 177/20, 178/08,
178/16, 178/21, 178/25, 179/20, 179/26,
179/32, 180/05, 180/14, 180/22, 181/05,
181/06, 181/08, 181/14, 181/20, 182/01,
182/11, 182/31, 183/05, 183/13, 183/15,
184/01, 188/04, 188/12, 188/15, 189/01,
189/05, 189/24, 189/27, 190/01, 190/02,
190/03, 190/07, 190/12, 190/15, 190/16,

190/24, 190/30, 191/07, 191/11, 191/28,
191/31, 192/05, 192/13, 192/24, 192/26,
193/05, 194/03, 194/04, 194/28, 195/05,
195/08, 195/15, 195/17, 195/19, 195/23,
196/07, 196/14, 196/18, 196/22, 196/24,
196/26, 197/13, 197/20, 198/08, 198/15,
198/20, 198/24, 199/09, 199/15, 199/17,
199/19, 199/32, 200/02, 200/08, 200/12,
200/13, 200/15, 200/18, 200/26, 200/33,
201/04, 201/06, 201/13, 201/25, 202/16,
202/18, 203/12, 203/18, 203/23, 203/30,
204/07, 204/14, 205/12, 205/20, 205/26,
205/30, 206/13, 206/19, 206/21, 206/24,
207/21, 207/24, 207/28, 207/31, 208/07,
208/16, 208/18, 208/20, 208/29, 208/32,
209/04, 209/07, 209/32, 210/05, 210/28,
211/06, 211/24, 212/01, 212/03, 212/07,
212/16, 212/25, 212/28, 212/33, 213/07,
213/09, 213/18, 213/28, 213/30, 214/18,
215/02, 216/01, 216/20, 216/31, 217/17,
217/18, 217/21, 217/27, 218/05, 218/11,
218/30, 219/05, 220/03, 220/08, 220/31,
221/01, 221/26, 225/05, 225/12, 225/15,
226/01, 226/09, 226/19, 226/21, 226/27,
226/31, 227/05, 227/13, 227/25, 228/01,
228/10, 228/12, 228/14, 228/17, 228/25,
228/28, 228/32, 230/03, 230/27, 231/14,
231/22, 232/19, 233/05, 233/20, 233/22,
234/01, 234/07, 234/13, 234/23, 234/24,
235/05, 235/06, 235/08, 235/18, 235/21,
235/22, 237/12, 237/15, 238/04, 045/18,
104/14, 198/11, 134/17
b.+ na 075/08, 087/21, 118/24, 143/09,
146/15, 146/23, 155/09, 171/13, 171/20,
178/27, 181/15, 199/25, 208/01, 209/27,
211/11, 233/11, 149/24
b.+ nda 033/23
b.+ ndan 021/27, 045/06, 046/02, 077/31,
120/04, 127/18, 135/13, 145/05, 148/08,
172/01, 177/13, 182/14, 204/14, 216/06,
216/24, 217/28, 221/24, 231/25, 231/24
b.+ nlar 027/02, 047/06, 056/24, 057/01,
072/25, 088/33, 098/22, 104/31, 109/26,
113/20, 125/20, 152/01, 172/03, 183/30,
209/25, 147/02, 206/17
b.+ nlardan 025/02, 071/03, 097/32,
101/03, 114/23, 144/14, 195/21, 206/23,
207/15, 207/22, 230/31, 100/30
b.+ nları 135/31
b.+ nları 021/16, 043/30, 046/04, 046/07,
055/11, 072/09, 091/04, 104/06, 109/20,
122/24, 125/24, 126/10, 139/28, 153/21,
154/01, 163/18, 167/32, 177/10, 179/13,
179/14, 180/02, 191/25, 197/24, 206/09
b.+ nların 160/31, 161/01, 202/25
b.+ nu 032/17, 040/22, 041/08, 057/11,
071/13, 075/20, 100/16, 114/18, 120/09,
122/03, 122/08, 128/04, 134/15, 144/01,
147/31, 149/29, 149/30, 152/30, 153/04,
153/20, 153/30, 173/14, 176/16, 178/08,
189/26, 193/31, 204/32, 210/07, 235/03,
021/06, 151/29, 156/15, 177/32, 226/28,
198/27, 128/15, 216/14, 178/04, 230/21,
110/27
b.+ nun 028/17, 073/07, 073/15, 075/15,
076/16, 081/13, 082/25, 098/13, 105/27,
106/32, 117/05, 138/12, 139/14, 140/04,

143/32, 147/30, 148/16, 149/22, 150/14,
151/20, 151/32, 154/06, 159/06, 159/09,
159/12, 160/13, 169/15, 180/23, 189/19,
209/14, 235/15, 236/07, 045/23, 066/01,
071/15, 077/17, 139/30, 163/25, 226/20

b.+ nunla 076/10, 105/25

b.+ ydu 095/11, 175/20, 209/30

bu arada : Yeri gelmişken, bu meyanda.

-13- [T.]

b. 051/07, 056/20, 058/11, 109/10,
204/02, 208/04, 208/28, 209/01, 210/16,
211/05, 214/03, 231/28, 233/03

bucak : Kenar, köşe, yer.

-8- [T.]

b. 129/14

b.+ a 097/01, 137/25, 228/07

b.+ ta 158/24

b.+ tan 030/16, 124/17, 139/26

bucaksız : Bucağı olmayan.

-2- [T.]

b. 041/32

b. 045/15

bucurgat : Bocurgat; ağır yükleri çekmek için manivela ile döndürülen ve döndürüldükçe çekilecek şeyin bağlı bulunduğu urganı kendi üzerine saran çıkırık.

-1- [Rum.]

b.+ ın 016/32

buçuk : ... ve yarım.

-4- [T.]

b. 056/20, 165/29

b.+ ta 180/33

b.+ u 181/09

budan - : Budama işine konu olmak.

-1- [T.]

b.- dı 062/16

bugün : İçinde bulunulan gün.

-4- [T.]

b. 204/30

b.+ den 209/12, 237/07

b.+ dür 053/25

buğu : Soğuk bir cisim üzerinde ince bir tabaka durumunda yoğunlaşmış sıvı.

-2- [T.]

b. 119/12

b.+ su 033/04

buhar : Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu.

-5- [Ar.]

b.+ ı 144/12

b.+ ından 202/17

b.+ ının 148/11

b.+ larını 084/26

b.+ larının 085/02

bukağı : Ağır cezalıların ayaklarına takılıp ucuna pranga bağlanan demir halka.

-1- [T.]

b.+ ları 204/04

bul - : Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak; kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek.

-96- [T.]

b. 026/03, 055/25

b.- acağını 027/33, 123/02

b.- acak 035/04, 158/12

b.- acaktı 034/32

b.- amadan 043/24, 212/20

b.- amadı 053/27, 226/15

b.- amadığı 047/06

b.- amadığını 106/06

b.- amadılar 192/09, 211/22

b.- amamışlardı 077/25

b.- amamıştı 142/12

b.- amayınca 065/07

b.- amazlarsa 126/08

b.- amıyor 232/13

b.- an 059/33

b.- arak 054/01

b.- du 086/27, 098/15, 105/16, 199/32,
211/16, 225/11, 226/07, 228/28, 229/08,
230/13, 231/13

b.- du 025/14

b.- duğu 013/09, 027/06, 027/28, 136/31,
165/04, 217/12, 220/24

b.- duğum 215/08

b.- duğunda 159/04

b.- duğunu 027/06, 044/14

b.- dukça 024/01

b.- dukları 027/04

b.- duklarından 086/10

b.- dular 080/17, 085/03, 085/16, 098/20,
166/05

b.- dum 107/08, 216/18

b.- mak 076/13, 076/25, 106/15, 138/12,
174/20

b.- makta 054/12, 108/02, 180/03

b.- maktan 085/14

b.- maktı 142/28

b.- maları 088/28

b.- ması 090/07, 142/16

b.- masından 023/09, 058/19, 098/22

b.- masını 199/04, 022/09

b.- maya 040/08, 203/05

b.- mayı 065/02, 083/22, 115/13

b.- muş 069/02, 075/26

b.- muşken 095/17

b.- muştı 032/06, 033/07, 194/20

b.- muyordu 231/22

b.- up 059/05, 090/05, 158/15, 228/12

b.- ur 231/15, 233/02

b.- ursa 032/18

b.- urum 233/21

b.- uyordu 033/12, 169/02

b.- uyursun 047/03

bula - : Bir nesnenin her yanını bir şeye değdirerek üstünü onunla kaplamak, bir nesneyi başka bir maddeye batırmak.

-3- [T.]

b.- dığı 077/22

b.- yarak 053/06

b.- yıp 061/23

bulabil - : Bulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-13- [T.]

b.- di 087/27

b.- ir 153/03

b.- irim 201/17

b.- iriz 101/09

b.- irlendi 169/18

b.- irse 205/07

b.- iyordu 156/23

b.- mek 129/18, 203/02

b.- miş 031/04, 103/18, 126/15, 153/08

bulan - : Mide bulantısı olmak; karışmak.
-4- [T.]
b.- an 203/12
b.- dı 149/14
b.- iyor 119/23
b.- miş 050/22
bulandır - : Bulanmasına yol açmak, bulanmasını sağlamak.
-2- [T.]
b.- iyordu 190/19
b.- maya 149/04
buluş - : İstenilmeyen bir madde bir şeye sürülmek; çatmak, sataşmak, tedirgin etmek.
-2- [T.]
b.- an 017/21
b.- mişti 078/14
bulgur : Kaynatılıp kurutulduktan ve kabuğu çıkarıldıktan sonra kırılan buğday.
-1- [T.]
b. 109/27
bulun - : Bulma işine konu olmak; bir yerde olmak.
-58- [T.]
b.- acak 034/25
b.- an 061/07, 073/03, 077/21, 138/07, 140/14, 153/13, 159/33, 173/31, 178/24, 183/10, 211/27, 218/20, 220/13
b.- an 115/05
b.- anlar 031/17, 087/18
b.- du 096/03
b.- duğu 013/11, 041/32, 049/30, 056/08, 077/02, 078/15, 079/23, 086/03, 110/32, 123/27, 129/17, 133/02, 153/15, 154/26, 166/30, 168/04, 194/24, 198/24, 219/09, 221/16
b.- duğu 030/22
b.- duğum 206/28
b.- duğuna 139/22, 154/09
b.- duğundan 138/10
b.- dukları 073/05, 074/18, 076/27, 082/11, 107/15, 144/12, 162/05
b.- dular 161/20
b.- durduğu 143/01
b.- madığını 134/07
b.- mamışsa 172/08
b.- masına 172/10
b.- muş 191/26
b.- uyor 133/13
b.- uyordu 175/29
bulundur - : Var olmasını, hazır bulunmasını sağlamak.
-1- [T.]
b.- an 134/03
buluş - : Bir araya gelmek.
-2- [T.]
b.- madan 128/31
b.- tuktan 128/26
bulut : Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.
-5- [T.]
b. 177/28
b.+ ları 161/07, 179/06, 234/14
b.+ un 178/06

buluver - : Çabucak bulmak.
-1- [T.]
b.- diği 090/12
bunca : Epey, çok.
-5- [T.]
b. 034/33, 060/33, 089/24, 127/02, 234/14
bundan böyle : Artık, bundan sonra.
-1- [T.]
b. 105/01
bununla birlikte : Buna ek olarak, bununla beraber, amma velakin.
-24- [T.]
b. 015/20, 047/10, 054/29, 070/02, 082/32, 110/19, 117/13, 128/14, 138/19, 147/13, 149/08, 149/21, 153/01, 153/26, 163/02, 170/05, 173/06, 184/15, 189/26, 191/19, 202/07, 214/28, 231/15, 236/29
bur - : Bir şeyi iki ucundan tutup eksenini etrafında ters yönere çevirerek bükme.
-2- [T.]
b.- du 016/11
b.- up 031/32
bura : Bu yer.
-79- [T.]
b. +da 072/23, 106/03, 106/29, 145/02, 145/16, 153/24, 154/09, 165/17, 174/06, 175/01, 190/07, 192/20, 197/26, 213/22, 215/06, 220/28, 227/01, 227/20, 228/06, 233/13, 153/27, 197/03
b.+ daki 072/24, 164/10
b.+ dakiler 166/17
b.+ daydı 074/17
b.+ dan 054/30, 062/31, 128/12, 153/22, 155/04, 169/13, 173/24, 192/30, 201/19, 222/08, 181/22
b.+ nın 060/16, 065/26, 153/05
b.+ sı 020/03, 030/22, 030/32, 048/05, 074/08, 084/27, 084/31, 099/30, 102/07, 165/13, 168/26, 169/22, 194/30
b.+ sın 051/06
b.+ ya 013/05, 054/23, 079/21, 081/33, 100/22, 120/19, 128/27, 159/18, 166/24, 169/04, 173/01, 173/08, 174/31, 195/03, 201/32, 204/32, 205/18, 221/09, 221/10
b.+ yı 108/10, 192/11, 194/27, 215/26, 231/05, 168/19
burç : Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.
-8- [Ar.]
b.+ ların 072/22
b.+ larında 071/17, 193/13
b.+ unun 073/04, 077/29, 079/06, 080/25
burun : Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı.
-26- [T.]
b. 016/10, 123/07, 226/22
b.+ a 123/08, 226/22
b.+ ları 108/06
b.+ larına 169/12, 212/24
b.+ larını 040/20
b.+ u 044/02, 089/20, 101/33, 104/27, 105/13, 142/31, 187/11, 189/04, 203/09
b.+ una 099/07
b.+ undan 054/26, 118/23, 118/25
b.+ unu 102/07, 126/24

b.+ unun 046/10
b.+ unuzun 097/17
burunlu : Herhangi bir biçimde burnu olan.
-1- [T.]
b. 203/15
burunluk : Burunsak.
-1- [T.]
b.+ larını 018/29
burun otu : Burna çekilen tütün, enfiye.
-2- [T.]
b. 041/18, 042/19
but : Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü.
-2- [T.]
b.+ u 098/20
b.+ unu 079/30
bu yana : -den beri.
-3- [T.]
b. 118/31, 150/03, 229/14
buyur - : Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek.
-18- [T.]
b. 233/26
b. - an 072/30, 136/21
b.- du 053/05, 053/12, 069/13, 072/03, 076/19, 106/22, 141/30, 214/13, 218/28
b.- duğu 142/29
b.- muş 086/23
b.- muştı 025/25, 054/02, 087/16, 152/10
buyur edil - : Sofraya çağrılmak.
-1- [T.]
b.- meyi 220/23
buyur et - : Buyurun diyerek konuğu saygı ile içeri almak.
-4- [T.]
b.- meye 124/08
b.- mişti 164/07
b.- ti 171/23
b.- tiler 157/28
buyurgan : Sık sık buyruk veren, buyruk verir gibi konuşan.
-1- [T.]
b. 144/17
buyurul - : buyrulmak, buyurma işi yapılmak.
-2- [T.]
b.- uyur 073/09
b.- uyordu 042/30
bu yüzden : Bundan dolayı.
-52- [T.]
b. 014/30, 032/19, 044/01, 054/14, 058/03, 072/02, 074/25, 088/20, 090/26, 114/25, 115/09, 120/17, 122/13, 128/30, 133/11, 135/27, 136/02, 138/30, 139/25, 142/18, 143/01, 148/03, 160/01, 160/18, 174/19, 179/09, 190/23, 191/10, 198/18, 200/20, 201/27, 202/06, 205/04, 207/03, 207/07, 208/01, 209/33, 211/21, 214/09, 214/19, 216/17, 217/07, 219/06, 219/12, 219/21, 221/28, 227/01, 227/22, 230/25, 235/19, 236/23, 237/20
buz : Donarak katı duruma gelmiş su.
-1- [T.]
b. 070/22
bük - : Sertçe çevirmek, kıvrırmak.

-3- [T.]
b.- erek 060/27
b.- erken 146/11
b.- üp 016/05
bükül - : Bükme işine konu olmak, katlanmak.
-1- [T.]
b.- mesine 018/22
bülbül : Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.
-1- [Far.]
b.+ leri 021/14
bünye : Vücut yapısı.
-1- [Ar.]
b.+ sindeki 028/29
bürün - : Herhangi bir görünüşe, kimliğe girmek.
-1- [T.]
b.- üyordu 095/14
bütün : Eksiksiz, tam.
-96- [T.]
b. 032/07, 041/33, 042/23, 046/04, 046/07, 049/18, 051/19, 054/23, 056/19, 060/08, 063/18, 063/19, 063/20, 063/21, 064/16, 064/22, 065/02, 065/08, 065/17, 069/12, 081/25, 084/27, 084/30, 085/05, 086/03, 088/33, 090/19, 095/15, 097/09, 098/21, 103/08, 103/13, 103/17, 103/33, 106/16, 108/11, 109/26, 109/30, 110/02, 111/20, 115/20, 116/26, 124/23, 128/04, 128/08, 136/28, 136/31, 143/17, 148/04, 149/26, 149/28, 151/28, 152/06, 153/05, 153/09, 153/15, 153/21, 154/23, 155/11, 156/07, 157/13, 157/16, 159/21, 165/27, 167/09, 167/28, 169/07, 180/09, 180/20, 180/22, 183/30, 187/02, 187/17, 190/04, 190/05, 190/30, 191/17, 192/09, 192/19, 195/21, 197/24, 202/25, 204/15, 209/25, 213/25, 216/27, 217/22, 219/24, 227/26, 227/29, 238/03
b.+ üyle 082/04, 121/14
büyü : Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlara verilen genel ad, afsun, efsun, sihir, füsün, bağı.
-2- [T.]
b.+ lerin tuttuğu 124/23
b.+ nün 044/29
büyü - : Organizmanın bütününde veya bu bütünün bir bölümünde, boyutlar artmak, irileşmek, eskisinden büyük duruma gelmek.
-8- [T.]
b.- dü 202/10, 231/13
b.- düğünde 079/22
b.- düler 197/09
b.- mesine 232/17
b.- müştü 231/29
b.- yen 206/21
b.- yordu 159/29
büyücü : Büyü yapan kimse, bağıcı, afsuncu, efsuncu, afsuncu, sihirbaz.
-2- [T.]
b. 058/09
b.+ sünün 157/28

büyük : Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı.

-77- [T.]

b. 018/18, 019/11, 019/14, 021/05, 026/29, 032/07, 051/08, 052/06, 055/02, 062/15, 086/20, 088/24, 091/08, 112/26, 117/01, 122/18, 122/23, 125/20, 135/32, 136/02, 138/22, 148/19, 159/08, 169/26, 172/12, 176/16, 177/27, 179/24, 190/13, 199/06, 212/01, 236/07, 014/10, 027/27, 051/11, 055/02, 055/31, 055/32, 061/32, 065/28, 073/07, 080/06, 081/24, 088/32, 091/07, 105/27, 126/12, 141/01, 141/13, 142/13, 142/25, 148/12, 153/20, 153/25, 154/20, 162/32, 163/24, 165/20, 166/01, 169/11, 170/27, 176/15, 178/25, 178/31, 180/12, 191/14, 194/06, 194/08, 211/18, 213/33, 215/18, 216/20, 221/31, 228/28, 107/26

b.+ ü 136/03, 151/31

büyükçe : Biraz büyük.

-1- [T.]

b. 160/29

büyüklük : Büyük olma durumu.

-11- [T.]

b.+ te 127/31

b.+ teki 208/05

b.+ ü 062/04

b.+ ünde 060/06, 033/13, 075/16, 081/13, 113/24, 184/01

b.+ ündeki 046/15, 100/27

büyüt - : Büyük duruma getirmek, genişletmek; yetiştirmek, bakmak.

-5- [T.]

b.- en 228/17

b.- meliydi 144/02

b.- üp 112/10, 116/30

b.- ürken 079/18

büyütül - : Büyütme işi yapılmak.

-2- [T.]

b.- dü 064/02

b.- ecek 015/30

büzül - : Büzme işi yapılmak.

-1- [T.]

b.- erek 226/30

B : Türk alfabesinin ikinci sırasında yer alan ve Be adı verilen harf.

-7- [T.]

b. 181/22

b.+ de 182/05, 182/16, 182/28, 182/28

b.+ den 182/13

b.+ ye 182/13

Bâb-ı Humâyûn : Topkapı Sarayı'nın birinci kapısı, büyük ve resmî kapı.

-2- [Ar.]

B.+ a 136/30

B.+ daki 139/11

Bağdat : Ortadoğu'da bulunan bir şehir.

-10-

B. 095/01, 095/09, 096/05, 133/17, 210/32, 213/04

B.+ a 097/01

B.+ ta 096/19, 096/25

B.+ tan 097/26

Bahçekapı : İstanbul'da bir semt adı.

-1-

B.+ daki 100/19

Battal Gazi : 8. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen ve hakkında çeşitli inanışlar bırakmış bir lider.

-1-

B.+ nin 057/29

Bayezid : İstanbul'da bir semt adı.

-3-

B.+ a 181/10, 180/32

B.+ e 099/12

Bayezid Camii : İstanbul'da bir cami adı.

-1-

B. 124/27

Beç : Osmanlıların Viyana'ya verdikleri ad.

-4-

B. 178/21, 206/12, 207/19, 207/27

Bilgeliğin Yedi Sütunu : Kubelik'in, Rendekâr'ın Zagon Üzerine Öttürme eserinden çevirdiği bir bölümü yazdığı kağıdın esrarını çözmesi istenen yazarın eserinin adı.

-1-

B.+ in 035/11

Binbereket : Romanda yedi çocuğu bulunan, dilenciler loncasının en şışmanı olan kadın.

-5-

B. 218/09

B.+ i 212/09

B.+ in 212/12, 219/02

B.+ ti 212/02

Boğaziçi : İstanbul'da bir semt adı.

-1-

B.+ nin 064/20

Bozcaada : Ege denizinde bir ada.

-2-

B. 032/25, 188/20

Bulgar : Slavların güney kolundan olan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.

-1-

B. 051/09

Bursa : Anadolu'da bulunan bir şehir.

-1-

B. 013/14

Bünyamin : Romanda Uzun İhsan Efendi'nin oğlu ve romanın başkahramanı.

-239-

B. 018/26, 018/31, 019/08, 019/14, 019/17, 021/03, 021/31, 022/03, 022/15, 042/06, 042/12, 047/22, 048/06, 048/10, 048/13, 048/15, 048/23, 048/28, 049/01, 049/06, 049/08, 049/19, 049/24, 055/18, 055/30, 069/01, 075/18, 075/33, 078/23, 079/02, 080/03, 081/24, 081/30, 082/17, 082/20, 082/22, 083/27, 084/01, 085/17, 085/21, 086/06, 086/16, 086/19, 086/25, 087/09, 088/18, 089/05, 089/22, 089/30, 090/03, 107/12, 108/01, 110/16, 110/29, 110/33, 111/13, 111/26, 112/01, 113/04, 113/11, 113/15, 114/25, 115/10, 116/02, 121/04, 121/21, 122/05, 122/28, 125/01, 125/29, 126/09, 126/13, 126/22, 127/01, 127/32, 128/08, 129/02, 133/01, 144/10, 148/30, 149/15, 150/12, 151/13, 152/08, 154/08, 154/19, 155/02, 160/10, 165/12,

170/10, 170/30, 171/10, 171/24, 171/33,
172/04, 172/16, 172/21, 172/25, 173/02,
173/27, 173/30, 174/03, 174/10, 174/23,
175/03, 175/30, 176/06, 179/15, 179/27,
184/12, 197/17, 198/14, 198/27, 199/14,
202/04, 202/17, 202/20, 202/26, 204/07,
204/25, 205/11, 205/16, 205/29, 210/14,
210/17, 211/08, 211/28, 215/17, 216/02,
217/06, 217/10, 219/18, 219/21, 219/27,
220/01, 222/12, 233/04, 233/27, 234/20,
237/25, 171/05, 107/09, 114/17, 211/15,
046/07, 142/27

B.+ den 077/12

B.+ e 019/25, 054/17, 074/09, 076/22,
078/14, 083/01, 083/12, 129/11, 144/27,
152/22, 153/15, 160/22, 161/05, 162/06,
163/09, 168/18, 170/26, 181/19, 219/10,
222/06, 127/19

B.+ i 078/07, 079/09, 089/11, 114/03,
114/33, 145/32, 152/05, 203/17, 213/29,
051/24

B.+ im 126/27

B.+ in 020/15, 023/09, 045/24, 046/12,
047/16, 048/19, 049/13, 049/30, 050/30,
051/01, 054/26, 056/12, 058/19, 074/13,
075/13, 076/04, 083/05, 083/16, 083/19,
084/19, 086/21, 087/15, 087/16, 088/24,
098/22, 099/31, 102/04, 113/06, 115/22,
118/30, 119/06, 120/31, 122/17, 127/26,
142/30, 145/12, 148/22, 150/27, 160/17,
162/11, 171/03, 171/17, 174/08, 175/18,
175/23, 176/13, 183/18, 183/30, 184/08,
198/09, 203/19, 213/30, 218/11, 047/05,
113/28

B.+ le 073/33, 170/05, 189/08, 215/01,
215/16

Büyük Efendi : bk. (Ebrehe)

-71-

B. 102/18, 119/14, 120/01, 121/33,
131/01, 139/09, 140/01, 140/11, 142/04,
148/20, 148/29, 149/14, 152/09, 152/13,
152/20, 153/11, 153/17, 154/01, 163/29,
168/07, 169/19, 170/16, 170/20, 171/03,
171/18, 175/17, 175/26, 179/23, 183/19,
183/27, 199/13, 210/20, 210/26, 211/05,
214/13, 214/15, 220/04

B.+ deki 143/11

B.+ ne 214/02

B.+ nin 101/15, 101/18, 103/06, 120/12,
121/22, 122/30, 124/30, 139/24, 140/17,
142/32, 144/05, 145/17, 152/06, 161/19,
162/18, 170/32, 171/12, 172/13, 172/30,
211/11, 213/20, 217/23, 219/22

B.+ si 139/07, 139/04, 153/06

B.+ ye 139/17

B.+ yi 119/30, 213/12, 159/33, 101/22

B.+ yle 128/31

Büyük Efendi Ebrehe : bk. (Ebrehe)

-1-

B. 141/09

Büyük İnfazcı : bk. (Mehdî)

-1-

B.+ yı 187/07

Büyük Kurtarıcı : bk. (Mehdî)

-1- [T.]

B.+ nın 197/16

Büyük Son : bk. (kıyamet)

-2- [T.]

B.+ dan 180/23, 183/12

Büyük Toplantı : bk. (mahşer)

-1- [T.]

B. 180/13

cahil : Öğrenim görmemiş, okumamış;
belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.

-10- [Ar.]

c. 199/21, 199/30, 200/20, 201/15,
201/22, 201/25, 201/26, 201/31, 202/07

c.+ ler 125/04

cahillik : Bilgisizlik.

-2-

c.+ i 199/16, 200/07

cam : Soda veya potas katılmış silisli
kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert,
saydam ve çabuk kırılır cisim.

-13- [Far.]

c. 016/07, 074/26, 102/12, 140/16,
144/23, 176/02, 176/22, 176/23, 194/02

c.+ dan 043/08

c.+ ı 081/16

c.+ ın 178/01

c.+ lar 020/06

camgöz : Deniz kıyısına yakın yaşayan,
boyu 1, 5 metre kadar olan, eti lezzetli bir
tür köpek balığı.

-1-

c.+ lerinin 164/27

cami : Müslümanların ibadet etmek için
toplandıkları yer.

-11- [Ar.]

c. 114/03, 114/04, 114/11, 114/24

c.+ dekiler 124/29

c.+ in 235/20

c.+ lerde 188/32

c.+ lere 125/03

c.+ leri 113/13

c.+ nin 114/23

c.+ ye 113/29

camlaş - : Cama benzer duruma gelmek.

-1-

c.- mişti 219/25

can : İnsan ve hayvanlarda yaşamayı
sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan
madde dışı varlık; insanın kendi varlığı,
özü.

-10- [Far.]

c. 200/19

c.+ ı 043/27, 135/29

c.+ ına 156/17, 214/18

c.+ ından 120/13

c.+ ını 135/28

c.+ ının 153/23

c.+ la 139/08

c.+ larına 140/28

canavar : Masalarda sözü geçen yabani,
yırtıcı hayvan; köpek balığı.

-8- [Far.]

c. 017/20, 077/16, 077/20, 085/04

c.+ dı 077/14

c.+ ın 075/18

c.+ ları 156/03

c.+ larına 016/20

canigönülden : İçtenlikle, çok isteyerek,
caniyürekten.

-4-

c. 015/20, 034/10, 039/08, 100/07
canlı : Canı olan, diri, yaşayan.
-1-
c.+ ların 026/27
canlilik : Canlı olma durumu.
-1-
c. 108/12
cansız : Güçsüz, mecalsiz bir biçimde.
-1-
c.+ dık 216/33
cariye : Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.
-9- [Ar.]
c. 027/17, 169/24, 170/03, 170/06, 170/09
c.+ leri 169/30, 170/13
c.+ lerinin 096/17
c.+ nin 172/03
casus : Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, çâşit, ajan.
-60- [Ar.]
c. 079/28, 081/24, 081/30, 082/08, 086/21, 087/23, 100/29, 101/15, 101/28, 110/30, 134/19, 134/25, 136/17, 137/09, 137/25, 139/03, 209/07, 136/03
c.+ a 073/15
c.+ la 080/07, 082/18
c.+ lar 135/26, 139/20, 140/05, 140/26, 215/20
c.+ lardan 142/12
c.+ ları 138/24, 139/26, 139/29, 140/23
c.+ larımın 178/24
c.+ larımızla 178/21
c.+ ların 137/19, 138/26, 153/13
c.+ tu 086/29, 140/17
c.+ u 077/33, 081/27, 137/01, 213/14, 209/32
c.+ un 073/03, 079/23, 079/25, 080/10, 082/22, 086/18, 086/26, 087/06, 087/17, 104/08, 134/12, 136/07, 136/10
c.+ uydu 099/33, 134/11
c.+ uyum 206/01, 206/06
cazibe : Çekicilik.
-1- [Ar.]
c.+ lerini 155/17
cazip : Alımlı.
-2- [Ar.]
c. 155/19, 162/04
cehennem : Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer, tamu.
-3- [Ar.]
c.+ i 056/24
c.+ inden 145/13
c.+ iydi 102/08
cehennem azabı : Cehennemde uğranılacağına inanılan ceza.
-1-
c.+ ndan 118/04
celbet - : Kendine çekmek.
-1- [Ar.+T.]
c.- mişti 176/24
cellat : Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
-17- [Ar.]

c. 073/23, 098/26, 098/31, 123/20, 141/09, 176/21, 176/25, 177/04, 177/07, 213/12
c.+ ın 099/06, 099/08, 177/01, 177/10
c.+ lar 165/10
c.+ ları 043/03
c.+ ların 123/22
cemaat : Bir imama uyup namaz kılan kişiler.
-5- [Ar.]
c. 113/33, 114/13, 114/15
c.+ in 114/09, 124/28
cenaze : Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü.
-7- [Ar.]
c. 028/20, 048/24, 178/24
c.+ nin 218/29
c.+ si 218/28
c.+ sinin 118/10
c.+ ye 028/23
cenaze töreni : Bir cenaze için mezara kadar yapılan dinî tören, cenaze merasimi.
-1-
c. 209/20
cendere : Manevi baskı.
-1- [Far.]
c.+ ye 184/12
cengâver : Savaşta kahramanlık gösteren.
-1- [Far.]
c.+ di 063/24
cenk : Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş.
-4- [Far.]
c. 016/06, 016/11, 057/19
c.+ iyle 031/01
cenk et - : Savaşmak, mücadele etmek.
-2- [Far.+T.]
c.- emezdi 020/33
c.- mek 029/04
cennet : Dinî inanışlara göre imanlı, dünyada iyi işler yapmış kimselerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.
-1- [Ar.]
c. 161/29
cep : Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça.
-7- [Ar.]
c.+ imde 236/02
c.+ inde 189/20
c.+ indeki 197/08
c.+ inden 217/16
c.+ inden 099/01
c.+ ine 173/04
c.+ lerinden 215/03
cephane : Ateşli silahlarla atılmak için hazırlanan her türlü patlayıcı madde, mühimmat.
-1- [Far.]
c.+ den 065/21
cepken : Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi.
-1- [T.]
c.+ inin 193/02
cerahat : İrin.

-3- [Ar.]
c. 029/28, 105/10
c.+ le 026/17
cerahatli : İrinli.
-1-
c. 057/06
ceriha : Yara.
-1- [Ar.]
c. 096/24
cerrah : Ameliyat yapan uzman hekim, hariciyecisi, operatör.
-10- [Ar.]
c. 033/09, 122/03
c.+ a 163/12
c.+ ı 043/28
c.+ ın 031/28, 043/26, 088/06, 088/10
c.+ ların 108/29
c.+ larına 108/25
cerrahi : Ameliyatı gerektiren hastalıklarla ilgilenen hekimlik kolu, hariciye.
-1- [Ar.]
c. 108/24
cerrahlık : Cerrahın mesleği.
-3-
c. 026/08
c.+ a 031/26, 163/07
cesaret : Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulunduğu güven.
-9- [Ar.]
c. 098/03, 128/32, 233/30
c.+ i 128/29, 221/23
c.+ ini 029/23
c.+ le 221/09
c.+ leri 062/32
c.+ ten 063/23
cesaret et - : Korkulması gereken bir işe korkmadan girişmek, göze almak.
-5- [Ar.+T.]
c.- emediği 055/09
c.- emezdi 102/33
c.- emezdin 236/01
c.- ip 047/05
c.- tiğinde 196/09
cesaretlendir - : Yüreklendirmek, yiğitlendirmek, cesaret vermek.
-1-
c.- medeki 078/03
ceset : Ölü beden, naaş.
-29- [Ar.]
c. 027/17, 219/13, 219/15, 220/05
c.+ e 027/21, 163/14, 217/30, 219/30
c.+ i 027/22, 027/32, 028/12, 049/02, 163/08, 218/20, 219/08, 220/03
c.+ i 101/11
c.+ in 028/09, 028/10, 028/18, 219/09, 219/27, 219/32
c.+ in 028/16
c.+ ine 086/22
c.+ ini 218/06
c.+ inin 221/13
c.+ le 219/18
c.+ leri 027/18
cesur : Yürekli.
-6- [Ar.]
c. 133/08, 055/05, 111/30, 062/10, 050/31
c.+ lar 221/26

cevap : Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.
-38- [Ar.]
c. 103/18, 145/32, 163/03, 221/29, 175/12, 122/28, 134/19, 145/05, 166/09, 201/18, 227/10, 201/21, 154/10, 026/24, 155/02, 052/14, 022/11, 147/28
c.+ ı 034/12, 062/08, 079/32, 122/32, 136/16, 137/02, 158/23, 189/16, 235/12, 152/01
c.+ ını 149/24, 149/26, 231/15, 232/13
c.+ lar 172/12
c.+ lara 228/19
c.+ ları 090/20, 149/28, 154/16
c.+ larını 047/06
cevapsız : Cevabı verilmemiş, karşılıksız, yanıtızsız.
-1-
c. 200/09
ceviz : Ceviz ağacının dışı kabuklu, içi yağlı ve nişastalı yemişi, koz; bu ağacın kerestesinden yapılmış.
-5- [Ar.]
c. 051/16, 166/06, 166/11, 167/18
c.+ lerinden 051/17
ceza : Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım.
-11- [Ar.]
c. 014/03, 226/29
c.+ dan 117/12
c.+ sı 117/10
c.+ sına 098/25
c.+ sından 135/18
c.+ sını 180/15, 213/01
c.+ ya 135/16, 135/19
c.+ yı 227/02
cezalandırıl - : Cezaya çarptırılmak, ceza verilmek, tecziye edilmek.
-2-
c.- acak 179/05
c.- acaktı 064/18
cezbet - : Kendine çekmek, bağlamak, etkilemek.
-4- [Ar.+T.]
c.- ecek 042/18
c.- en 043/04, 175/01
c.- mesin 112/16
cılız : Çok zayıf ve güçsüz, eneze, nahif.
-1- [T.]
c. 150/28
cıva : Atom numarası 80, atom ağırlığı 200, 5, yoğunluğu 13, 59 olan, donma noktası -38, 8 °C olduğundan, normal sıcaklıkta sıvı olarak bulunan, gümüş renginde bir element (simgesi Hg).
-8- [Far.]
c. 099/25, 144/12, 148/11, 157/19, 202/17, 212/16
c.+ dan 102/05
c.+ ya 164/22
cıvalı : Cıvası olan.
-3-
c. 155/26, 166/26, 157/07
cız et - : "cız" diye ses çıkarmak.
-1- [T.]

c.- erdi 155/17
cididi : Şaka olmayan, gerçek.
-2- [Ar.]
c. 227/20
c.+ ye 043/22
ciğer : Akciğerlerle karaciğerin ortak adı.
-9- [Far.]
c.+ in 031/08
c.+ lerde 121/24
c.+ lerden 031/12, 031/18
c.+ lere 031/27
c.+ leri 031/06, 031/25
c.+ lerine 031/10, 085/20
ciharyek : Tavla oyununda zarlardan birinin dört diğerinin bir olması.
-1- [Far.]
c.+ le 164/30
cihaz : Aygıt, alet, takım.
-6- [Ar.]
c. 137/32, 149/11
c.+ in 154/04
c.+ indaki 138/29
c.+ ını 140/22
c.+ la 137/31
cilt : Formaları, yaprakları birbirine dikerek veya yapıştırarak kitap, defter, dergi vb.ne geçirilen deri, bez veya kâğıtla kaplı kapak; bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.
-2- [Ar.]
c. 205/06
c.+ ler 215/22
ciltli : Ciltlenmiş olan.
-1-
c. 055/12
cin : Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık.
-4- [Ar.]
c.+ lere 065/17
c.+ leri 017/14, 065/13
c.+ lerin 084/25
cinayet : Adam öldürme.
-1- [Ar.]
c.+ lerin 134/09
cins : Tür, çeşit.
-7- [Ar.]
c. 020/09, 030/19, 085/07, 109/12
c.+ inden 020/04
cinsel : Cinsiyetle ilgili, cinsî.
-2-
c. 028/10, 028/18
cinsiyet : Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiye ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinslik.
-1- [Ar.]
c. 108/04
cisim : Doğada element, bileşik veya bunların karışımları hâlinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey.
-11- [Ar.]
c. 025/12, 145/19, 145/21, 145/27, 182/11
c.+ e 075/13
c.+ den 184/05
c.+ i 025/14, 145/22

c.+ in 147/30
c.+ leri 184/04
civar : Yöre, dolay, yakında olan.
-4- [Ar.]
c. 063/32, 110/08
c.+ ında 061/03
c.+ ındaki 044/25
cömert : Para ve malını esirgemediği veren, eli açık, selek, semih, ahi, bonkör.
-1- [Far.]
c. 115/31
cömertçe : Cömert bir biçimde, sakınmadan, bol bol.
-1-
c. 159/30
cuma : Perşembe ile cumartesi arasındaki gün.
-2- [Ar.]
c. 062/21, 064/04
curcuna : Gürültülü, karışık durum.
-2- [T.]
c. 121/16
c.+ nın 080/16
cübbe : Hukukçuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi.
-9- [Ar.]
c. 113/19, 200/10
c.+ sinde 063/07
c.+ sindeki 113/19
c.+ sini 117/17, 119/08, 123/06
c.+ sinin 065/18
c.+ siyle 102/19
cüce : Boyu, normalden çok daha kısa olan (kimse).
-1- [T.]
c.+ ler 118/01
cühela : Bilgisizler, cahiller.
-1- [Ar.]
c. 013/01
cümbür cemaat : Toplu olarak, hepsi birden, cumhur cemaat.
-1-
c. 215/10
cümbüş : Eğlence.
-4- [Far.]
c. 159/02, 169/29
c.+ e 160/20
c.+ ün 172/31
cümle : Bütün, hep, herkes.
-5- [Ar.]
c. 090/01, 129/19
c.+ sini 174/20, 202/06
c.+ yi 078/18
cürmümeşhut : Suçüstü.
-1- [Ar.]
c. 171/11
cüz : Kur'an'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri; bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri.
-6- [Ar.]
c. 058/28, 059/32, 060/29, 062/25, 065/22
c.+ ünü 059/33
cüzzamlı : Cüzzam hastalığına tutulmuş olan, alaten.

-3-
c. 210/25, 210/26
c. olduğuna 096/10
C : Türk alfabesinin üçüncü sırasında yer alan ve Ce adı verilen bu harf.
-5- [T.]
C. 181/23
C.+ de 182/28, 182/05, 182/16
C.+ ye 182/13
Cebelitarık : Akdeniz ile Atlas okyanusunu birleştiren, Avrupa ile Afrika kıtalarını ayıran boğaz.
-2-
C.+ a 133/03, 144/09
Ceneviz : 11. yüzyıldan 1797 yılına kadar İtalya Yarımadası'nın kuzey batısında, bugünkü Cenova civarında hüküm sürmüş bir şehir devleti.
-2-
C. 013/05, 013/11
Cenevizli : Ceneviz halkından olan kimse.
-1-
C. 030/10
Cevza : İkizler burcu, gökyüzünün kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı burç.
-1- [Ar.]
C. 188/08
Cezayir : Kuzey Afrika'da ülke.
-1-
C. 188/13
Cihannüma : Katip Çelebi'nin 1648 yılında yazmaya başladığı eser. 1654'te Katip Çelebi tarafından yeniden yazılmaya başlanan coğrafi eser.
-1-
C. 236/18
çaba : Herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, zorlu, sürekli çalışma, gayret, ceht, efor.
-5- [T.]
ç. 128/28, 216/21
ç.+ nın 081/27
ç.+ sının 173/11
ç.+ ydı 212/29
çabala - : Güç bir durumdan kurtulmaya uğraşmak.
-1- [T.]
ç.- masına 031/13
çabuk : Hızlı, müstacel, yavaş karşıtı.
-4- [Far.]
ç. 028/29, 119/27, 151/03, 167/15
çabuk ol - : Çabuk davranmak, oyalanmamak.
-2- [Far.+T.]
ç.- un 079/20 , 218/09
çadır : Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.
-22- [Far.]
ç. 061/05, 064/02, 230/04
ç.+ a 078/07, 228/27, 229/21
ç.+ da 065/18, 228/26, 229/30
ç.+ ı 063/15, 065/24, 229/25

ç.+ ın 061/06, 228/29, 229/22, 229/23, 229/28
ç.+ ının 063/14
ç.+ lar 071/23
ç.+ lardan 069/05, 083/30
ç.+ larını 039/02
çağ : Hayatın çocukluk, gençlik vb. dönemlerinden her biri, yaş.
-1- [T.]
ç.+ ina 058/25
çağır - : Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek; herhangi birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek.
-12- [T.]
ç.- arak 069/12, 211/10
ç.- dı 150/14, 207/20
ç.- dığı 051/23
ç.- dıkları 157/13
ç.- dılar 139/13
ç.- ıp 178/02
ç.- iyor 126/07
ç.- iyorlardı 207/02
ç.- malarını 121/18
ç.- mamız 107/03
çağırıl - : Çağırma işi yapılmak.
-1- [T.]
ç.- inca 073/23
çağırt - : Çağırma işini yaptırmak.
-1- [T.]
ç.- ıp 136/11
çağrı : Birinin bir yere gelmesini isteme, davet.
-1- [T.]
ç.+ sına 156/26
çağırış - : Hep birden bağırarak yaygara etmek.
-1- [T.]
ç.- malar 080/06
çağırışım : Bir düşünce, görüntü vb.nin bir başkasını hatırlatması.
-1- [T.]
ç.+ larıyla 148/22
çak - : Parıldamak, ışık vermek.
-6- [T.]
ç.- an 222/15, 232/11
ç.- ıp 220/15, 220/26
ç.- maya 111/17
ç.- miyordu 232/14
çakaralmaz : Basit, ilkel tabanca.
-1- [T.]
ç.+ lar 194/22
çakı : Açılıp kapanan bir veya birkaç ağızlı küçük cep bıçağı.
-1- [T.]
ç.+ larla 062/16
çakıl : Çakıl taşı.
-2- [T.]
ç. 079/11
ç.+ lardan 064/10
çakıl - : Çakma işine konu olmak.
-1- [T.]
ç.- miş 085/09
çakırkeyif : Yarı sarhoş.
-1-
ç. 103/30

çakış - : Birbirine geçip kenetlenmek, takılmak.

-1- [T.]

ç.- iyordu 072/20

çakmak : Çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti.

-5- [T.]

ç. 065/23, 189/13, 189/20, 189/23

ç.- mağını 081/08

çakşır : Paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı.

-2- [T.]

ç.+ ını 028/18

ç.+ ıyla 016/15

çal - : Başkasının malını gizlice almak, hırsızlık etmek, aşırnak; vurarak veya sürterek ses çıkartmak.

-18- [T.]

ç.- an 118/01

ç.- arak 194/24

ç.- arlar 209/03

ç.- dı 200/04, 235/24

ç.- diğina 042/32

ç.- diğini 199/06

ç.- ın 170/17

ç.- ıp 024/28, 043/02, 065/30, 095/04

ç.- iyordu 019/02, 024/23

ç.- iyordardı 208/07

ç.- maya 170/19, 220/19

ç.- mayı 142/22

çalgı çağanak : Çalgılı, neşeli ve gürültülü bir biçimde, çengüçağanak.

-1- [T.]

ç. 159/02

çalgıcı : Çalgı çalmayı kendine meslek edinmiş kimse.

-2- [T.]

ç.+ lar 170/14, 170/18

çalık : Çarpık, yüzünde çiban veya yara yeri olan.

-1- [T.]

ç. 108/09

çalın - : Çalma işine konu olmak.

-2- [T.]

ç.- dı 043/13, 044/02

çalıntı : Çalınmış olan.

-1- [T.]

ç. 123/14

çalış - : Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak; makine veya aletler işe yarar durumda olmak veya işlemekte bulunmak; herhangi bir iş üzerinde olmak.

-78- [T.]

ç.- acak 207/32

ç.- acaksın 100/04

ç.- an 048/31, 054/03, 087/25, 089/11, 139/05, 176/05, 194/28, 207/30

ç.- an 049/06, 100/20

ç.- arak 110/16, 218/23

ç.- ıp 079/09, 203/06, 225/08

ç.- ırken 121/17

ç.- ıyor 041/08, 172/29, 197/19

ç.- iyordu 031/12, 040/08, 073/22, 082/30, 109/07, 110/17, 144/14, 161/31, 162/11, 168/14

ç.- iyordur 210/20

ç.- iyordardı 079/25, 183/21, 211/11, 211/17, 212/10, 229/13

ç.- iyorsun 145/16, 210/06

ç.- iyorsunuz 146/24

ç.- ıyoruz 145/23, 146/29

ç.- ma 204/28

ç.- madan 075/27

ç.- mak 020/02, 054/04, 101/22

ç.- maları 105/28

ç.- maya 054/09, 207/25, 209/09

ç.- tı 024/10, 027/25, 029/19, 050/05, 050/07, 082/23, 100/14, 128/19, 128/25, 139/08, 150/13, 154/27, 166/12, 169/10, 229/07, 232/12, 237/28

ç.- tığı 046/29, 139/23, 144/02

ç.- tığımı 180/25

ç.- tığını 079/20

ç.- tıkları 206/12

ç.- tılar 206/13

ç.- tım 055/05

ç.- tıysa 231/24

çalışıl - : Çalışma işine konu olmak.

-2- [T.]

ç.- an 081/33

ç.- dı 070/04

çalıştır - : Çalışmasını sağlamak.

-1- [T.]

ç.- maya 041/15

çalkalan - : Çalkama işine konu olmak.

-1- [T.]

ç.- iyordu 187/10

çamaşır : İç giysisi.

-1- [Far.]

ç. 134/10

çam sakızı : Çam ağacından çıkarılan reçine, acı sakız, bedük.

-1-

ç. 212/15

çamur : Su ile karışık bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık.

-6- [T.]

ç. 018/08

ç.+ a 077/22

ç.+ lara 070/13

ç.+ ları 084/25

ç.+ u 070/16

ç.+ uydu 143/18

çamurlu : Çamur bulaşmış, üstünde veya içinde çamur bulunan.

-1- [T.]

ç. 232/25

çan : İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana.

-1- [T.]

ç.+ lara 208/05

çanak : Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap.

-6- [T.]

ç. 021/03, 088/22, 088/23, 220/17

ç.+ ı 021/04

ç.+ ina 127/18

çap : Cisimlerin genişliği, kutur.

-6- [Erm.]

ç.+ ina 136/17, 136/26, 153/03, 139/01

ç.+ ında 141/16, 195/12

çaprazlama : Çapraz olarak, makaslama, çaprazlamasına, çaprazvari.

-1-

ç. 049/03

çare : Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

-3- [Far.]

ç. 184/14, 229/07

ç.+ si 158/33

çaresiz : Çaresi bulunmayan, onulmaz.

-3-

ç. 016/30, 085/18, 111/07

çaresizlik : Çaresiz olma durumu.

-1-

ç.+ le 065/06

çarık : İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı.

-4- [T.]

ç. 158/19

ç.+ lar 158/04

ç.+ ları 158/03

ç.+ larını 156/28

çark : Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası.

-2- [Far.]

ç. 179/27

ç.+ a 209/02

çarp - : Hızla değmek, vurmak; etkisiyle birdenbire hasta etmek; kalp, hızlı hızlı vurmak.

-25- [T.]

ç.- an 028/29, 078/18, 090/01, 102/27, 168/33, 173/20, 205/29

ç.- ar 180/33, 194/24

ç.- inca 074/13, 040/11

ç.- ip 024/30

ç.- iyordu 029/30, 047/29

ç.- mamıştı 110/18

ç.- ması 041/19

ç.- mayan 115/12

ç.- maz 194/24

ç.- mişti 112/04

ç.- tı 075/14, 149/06, 234/27

ç.- tığı 129/15, 194/08, 229/25

çarpıl - : Çarpma işine konu olmak.

-3- [T.]

ç.- an 050/15, 192/22

ç.- anlara 050/20

çarpım : Çarpma işleminin sonucu olan sayı.

-1- [T.]

ç. 109/13

çarpış - : Vuruşmak, savaşmak.

-1- [T.]

ç.- iyordu 082/01

çarptiril - : Çarptırma işine konu olmak.

-3- [T.]

ç.- ırlar 135/16

ç.- masından 098/25

ç.- maz 135/19

çatal matal kaç çatal : Üzerine atlanıp sırtına oturulacak gözleri kapalı kişinin, üzerinde oturanın tek veya çatal biçimde kaldırılmış çift parmağının kaç olduğunu

bilmesi temeline dayanan bir tür birdirbir oyunu.

-1-

ç. 064/09

çatap : Ayakla çiğnendiğinde veya bir yere sürtüldüğünde "çat pat" diye patlayan bir eğlence fişeği, çatpat.

-2- [T.]

ç.+ lara 157/22

ç.+ lardan 194/13

çatı : Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü.

-1- [T.]

ç. 112/27

çatışma : Savaş maksadıyla düşmana karşı ilerleyen bir birliğin karşı tarafın keşif ve güvenlik kollarıyla arasındaki ilk silahlı vuruşma.

-2- [T.]

ç. 075/01

ç.+ nın 192/14

çatla - : Parçaları ayrılıp dağılmayacak bir biçimde yarılmak.

-1- [T.]

ç.- dı 197/07

çatlak : Çatlamış olan.

-6- [T.]

ç. 101/26, 102/30, 103/03, 120/33, 141/07, 150/10

çeçe : İki kanatlılardan, insana uyku hastalığı aşılayan, sinekten büyük bir cins Güney Afrika böceği.

-1- [Fr.]

ç. 228/04

çehre : Yüz; görünüş.

-4- [Far.]

ç.+ lerine 088/10

ç.+ si 087/30

ç.+ sini 095/12

ç.+ ye 088/07

çehreli : Çehresi olan.

-1-

ç. 024/08

çek - : Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek; taşıtı bir yere bırakmak, koymak; güç durumlara dayanmak, katlanmak; örtmek, giymek.

-79- [T.]

ç. 025/27, 025/29, 055/10

ç.- e 028/30

ç.- eçeğime 180/15

ç.- elim 079/28

ç.- emedim 205/22

ç.- emeyen 017/09

ç.- en 031/16, 085/11, 113/04, 113/15,

116/16, 198/09, 220/31

ç.- erek 083/04, 099/17

ç.- erken 109/32

ç.- ip 014/25, 028/24, 034/21, 043/31,

050/10, 082/25, 118/29, 144/11, 168/08,

168/10, 188/27, 212/08, 226/16

ç.- iyor 078/28, 233/19

ç.- iyordu 025/20, 025/24, 042/16, 231/31

ç.- iyorum 151/10

ç.- meden 090/07

ç.- medi 050/08

ç.- mekle 023/11

ç.- meleri 015/16
ç.- memi 149/25
ç.- mesini 025/32
ç.- meye 150/18, 172/24, 173/30, 204/23, 055/09
ç.- meyeceğim 210/01
ç.- miş 063/07, 079/17, 233/23, 020/12
ç.- mişti 033/15, 090/09
ç.- ti 014/17, 078/21, 080/27, 083/18, 085/21, 086/06, 108/02, 119/07, 203/30, 212/28, 219/22, 221/14, 227/27
ç.- tiği 039/04, 057/18, 085/30, 119/17, 171/03
ç.- tiğinde 076/04
ç.- tikten 029/18
ç.- tiler 071/14
ç.- tim 176/26
çekebil - : Çekme ihtimali veya imkânı bulunmak; çekmeye gücü yetmek.
-2- [T.]
ç.- ecek 043/26
ç.- irdi 171/01
çekiç : Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el aleti.
-2- [T.]
ç. 024/07, 030/05
çekidüzen : Düzenli olma durumu.
-1- [T.]
ç. 101/12
çekik : Yanlara doğru çekilerek gerilmiş gibi olan.
-3- [T.]
ç. 020/13, 035/19, 225/15
çekil - : Çekme işi yapılmak.
-8- [T.]
ç.- di 156/31
ç.- ecek 179/06
ç.- en 125/15
ç.- ip 029/28, 133/14, 232/09
ç.- mesi 192/23
ç.- miş 219/24
çekim : Çekme işi.
-2- [T.]
ç.+ in 078/29, 078/32
çekin - : Saygı, korku, utanma vb. duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.
-5- [T.]
ç.- di 054/29
ç.- diği 101/21, 212/03, 236/09
ç.- iyordu 051/30
çekingen : Her şeyden çekinen, ürkek, tutuk (kimse), muhteriz.
-2- [T.]
ç. 165/31, 231/22
çekirdek : Etlı meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum.
-1- [T.]
ç.+ lerini 053/11
çekıştır - : Uçlarından tutarak ayrı yönlere doğru çekmek.
-1- [T.]
ç.- mesine 040/04
çektir - : Çekme işini yaptırmak.
-1- [T.]
ç.- diği 039/09

çekül : Ucuna küçük bir ağırlık bağlanmış ipe oluşturulan, yer çekiminin doğrultusunu belirtmek için sarkıtılarak kullanılan bir araç, şakul.
-1- [T.]
ç. 018/11
çel - : Ayak uzatarak birisini düşürmek.
-1- [T.]
ç.- meye 161/31
çeldirmeli : Çeldirmesi olan.
-1- [T.]
ç. 064/15
çelebi : Bektaşi ve Mevlevi pırlerinin en büyüklerine verilen unvan; Hristiyan tüccar; görgülü, terbiyeli, olgun (kimse).
-5- [T.]
ç. 022/17, 041/16
ç.+ ler 032/24
ç.+ lardan 033/33
ç.+ yi 034/10
çelik çomak : Çocukların, çomakla çeliğe vurarak oynadıkları oyun.
-1- [T.]
ç. 064/16
çelin - : Niyetinden, kararından caydırmak.
-1- [T.]
ç.- mişlerle 187/04
çelme : Birini yere düşürmek için ayağının önüne ayak uzatma.
-1- [T.]
ç.+ yle 116/27
çene : Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad.
-10- [Far.]
ç.+ leri 050/15
ç.+ mi 217/09
ç.+ si 102/22, 196/05
ç.+ sinde 102/27, 140/14
ç.+ sine 044/02, 107/05
ç.+ sini 028/14, 220/03
çengel : Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir.
-1- [Far.]
ç.+ lerle 023/16
çepeçevre : Bütün yanlarını kuşatan.
-1- [T.]
ç. 121/23
çesit : Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, nev.
-6- [Far.]
ç. 056/07, 145/19, 169/27, 198/05, 216/28
çesitli : Çeşidi çok olan, türlü, mütenevvi.
-5-
ç. 044/15, 095/12, 102/10, 108/26, 208/05
çeşme : Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalıklı su hazinesi veya yapısı, pınar.
-2- [Far.]
ç.+ den 124/28
ç.+ nin 046/20

çeşmibülbül : Üzeri beyaz, sarmal süsler ve çiçek motifleri ile bezenmiş cam işi.

-1- [Far.]

ç.+ lerden 170/02

çeşni : Yiyeceğin ve içeceğin tadı, tadımlık.

-1- [Far.]

ç.+ yi 085/33

çete : Yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk.

-4- [Bulg.]

ç.+ sinden 116/23

ç.+ sinin 192/12

ç.+ siyle 116/17, 116/19

çetin : Amaçlanan duruma getirilmesi, elde edilmesi, çözümlenmesi, işlenmesi güç veya engeli çok olan, güç, zor, müşkül.

-1- [T.]

ç. 099/33

çevik : Kolaylık ve çabuklukla davranan, tetik, atik, atik tetik.

-2- [Far.]

ç. olan 212/16

ç.+ ti 043/27

çeviklik : Çevikçe davranış.

-1-

ç.+ iyle 043/23

çevir - : Bir şeyin yönünü değiştirmek; öteki yüzünü görünür duruma getirmek; döndürerek hareket ettirmek; çeviri yapmak.

-18- [T.]

ç.- di 099/02, 162/02, 234/23

ç.- diğini 227/02

ç.- diklerinde 035/09

ç.- dikten 153/12, 168/07

ç.- dim 235/22

ç.- en 098/19, 126/09, 231/05, 236/21

ç.- erek 125/07, 154/02

ç.- ip 050/30, 177/29

ç.- ir 195/29

ç.- mez 195/29

çeviri : Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme.

-1- [T.]

ç.+ si 026/10

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.

-19- [T.]

ç.+ de 031/17, 108/07, 202/01, 232/06

ç.+ deki 033/14, 048/20

ç.+ dekiler 065/31

ç.+ sinde 042/17, 112/22

ç.+ sinde 072/15

ç.+ sindeki 075/14

ç.+ sine 049/10, 049/14, 238/01

ç.+ sini 022/08, 110/16, 126/02

ç.+ sinin 136/17

ç.+ yi 177/18

çevrele - : Kuşatmak, sarmak, ihata etmek.

-1- [T.]

ç.- yen 081/29

çevril - : Çevirme işine konu olmak.

-4- [T.]

ç.- diğinde 165/29

ç.- meye 098/03, 120/27

ç.- mişti 044/33

çevrili : Çevrilmiş, kuşatılmış.

-1- [T.]

ç. 018/06

çeyrek : Dörtte bir.

-2- [Far.]

ç. 180/32, 181/10

çiban : Vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.

-1- [T.]

ç.+ lar 105/10

çığır : Çığın kar üzerinde açtığı iz; yol.

-1- [T.]

ç.+ ından 168/17

çığlık : Acı, ince ve keskin ses, feryat, figan.

-7- [T.]

ç. 043/27

ç.+ lara 096/11

ç.+ ları 061/26, 062/28, 213/25

ç.+ larını 211/12, 222/18

çık - : İçeriden dışarıya varmak, gitmek; bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, taşınmak, ayrılmak, ilgisini kesmek; karaya ayak basmak; meydana gelmek.

-157- [T.]

ç. 221/11

ç.- acağı 178/29

ç.- acağına 178/08

ç.- acağız 218/09

ç.- acak 139/03, 179/05, 198/18, 202/23, 218/10

ç.- acaklardı 101/14

ç.- acaktı 121/06

ç.- alı 076/15

ç.- amadı 149/16

ç.- amayacağı 020/31

ç.- amayacak 106/07

ç.- amıyordu 202/28

ç.- an 015/22, 018/18, 056/22, 134/26, 140/06, 145/09, 155/22, 182/18, 212/22, 232/16

ç.- an 128/22

ç.- anın 063/08

ç.- ar 060/26, 156/12, 180/32, 182/15, 208/20

ç.- arak 054/26

ç.- arken 046/18, 121/25

ç.- arlarken 171/16

ç.- arsa 075/24, 114/16, 136/01

ç.- arsan 222/09

ç.- ın 204/05

ç.- ınca 081/30

ç.- ip 018/11, 019/26, 021/11, 022/28, 029/23, 044/31, 046/19, 048/12, 062/31, 096/01, 138/20, 168/23, 173/17, 174/29, 187/01, 192/08, 221/28, 229/20

ç.- ışının 063/03

ç.- ıyor 052/20

ç.- iyordu 045/10, 046/03, 101/31

ç.- iyordı 084/21

ç.- madan 125/32

ç.- madı 178/10, 210/01
ç.- mak 026/04, 128/18
ç.- maları 206/24
ç.- malarını 085/02
ç.- maması 159/33
ç.- ması 178/32, 197/27
ç.- masından 180/08
ç.- masını 144/25
ç.- maya 070/08, 114/15, 212/18
ç.- mayacak olan 102/05
ç.- mayı 047/31, 054/13
ç.- maz 060/26, 156/12
ç.- mış 033/18, 108/06
ç.- mişti 076/10, 082/17, 127/20, 164/02
ç.- miyordu 173/07, 184/16
ç.- sa 054/08
ç.- tı 017/25, 020/01, 040/28, 041/11, 042/26, 046/28, 056/01, 062/26, 073/33, 074/07, 117/15, 123/06, 125/03, 129/23, 137/29, 158/04, 159/30, 165/13, 168/17, 174/20, 175/27, 178/30, 190/27, 195/14, 207/15, 212/27, 220/18, 229/10, 019/31
ç.- tiği 018/03, 049/09, 073/10, 096/24, 139/32
ç.- tiğine 209/27
ç.- tiğinde 024/06, 025/11, 030/02, 129/16, 202/21, 203/08, 211/15
ç.- tiğinden 112/15, 229/14
ç.- tiğini 077/08, 178/07, 232/05
ç.- tıklarında 048/10, 081/24, 084/18, 108/13, 218/13, 218/18, 070/12
ç.- tıklarından 070/19
ç.- tıktan 089/25, 096/19, 218/16
ç.- tılar 065/25, 079/10, 161/16
çıkabil - : Çıkma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-3- [T.]
ç.- eceğini 153/22
ç.- irsin 153/25
ç.- iyordu 197/26
çıkagel - : Beklenmedik bir zamanda gelmek.
-4- [T.]
ç.- di 040/13, 042/25
ç.- diğinde 105/18
ç.- miş 060/12
çıkarmak - : Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.
-71- [T.]
ç.- a 017/30
ç.- an 017/01, 160/22, 198/07
ç.- arak 060/08, 179/24
ç.- dı 049/26, 050/10, 051/15, 055/12, 072/09, 075/21, 078/17, 110/12, 119/25, 200/02, 203/22, 213/13, 220/02
ç.- dığı 027/22, 100/27, 217/16
ç.- dığı 143/04, 158/11
ç.- dığında 050/08
ç.- dığını 064/26, 071/15
ç.- dik 209/25
ç.- dıktan 202/08
ç.- dılar 027/09, 202/16
ç.- inca 219/31
ç.- ip 016/03, 016/05, 028/10, 033/09, 075/04, 081/16, 083/12, 099/01, 109/08, 117/17, 153/11, 159/17, 187/08, 234/23
ç.- ip 081/08, 077/23

ç.- ır 058/02
ç.- irken 219/22
ç.- iyor 237/05, 237/13
ç.- iyordu 033/33, 044/28, 045/06, 190/13
ç.- ma 015/29
ç.- madı 205/23
ç.- madığı 225/08
ç.- mak 014/22, 122/21, 129/13, 164/15
ç.- maktı 027/14, 128/20
ç.- ması 029/02
ç.- maya 219/28
ç.- mayı 032/21, 209/22
ç.- miş 071/29
çıkarmak : Dolaylı bir biçimde elde edilen kazanç, menfaat, yarar.
-1- [T.]
ç.- ları 139/25
çıkarmak - : Çıkarma ihtimali veya imkânı bulunmak; çıkarmaya gücü yetmek.
-3- [T.]
ç.- en 198/05
ç.- irdi 143/02
ç.- mek 047/29
çıkarmak - : Çıkarma işine konu olmak.
-8- [T.]
ç.- dı 025/21, 188/20
ç.- dığı 107/25
ç.- dığını 178/01
ç.- dıktan 219/02
ç.- ip 155/26
ç.- mişti 097/09
ç.- miştin 216/16
çıkarmak : Belli önermelerin kabul edilen veya gerçek olan doğruluklarından, yanlışlıklarından, başka önermelerin kabul edilen veya gerçek olan doğruluklarını, yanlışlıklarını çıkarma, istidlal.
-1- [T.]
ç.- inin 237/13
çıkartmak - : Çıkartma işini yapmak.
-6- [T.]
ç.- amadık 120/20
ç.- mak 142/18
ç.- miş 077/20
ç.- mişlardı 163/19, 169/15
ç.- tılar 050/26
çıkartmak - : Çıkartma işi yapılmak.
-1- [T.]
ç.- ip 033/01
çıkartmak - : Çıkartma işini yaptırmak.
-1- [T.]
ç.- iyor 162/09
çıkarmak : Bir kemik veya organın yerinden çıkmış olması.
-3- [T.]
ç. 020/13, 105/08, 225/15
çıkarmak : Bir beze sarılarak düğümlemiş küçük bohça, çiki.
-4- [T.]
ç.- ı 189/02
ç.- ından 215/03
ç.- larından 109/08
ç.- larınızı 215/06
çıkarmak : Bir yerden çıkmak için kullanılan nokta.
-4- [T.]
ç. 121/18, 161/05, 218/12

ç.+ ina 080/22
çıkış yolu : Çözüm.
-1- [T.]
ç. 203/05
çıkiver - : Çabucak veya ansızın çıkmak.
-1- [T.]
ç.- diler 212/18
çıkamaz : Sonu kapalı, çıkış yeri olmayan, hiçbir yere ulaşamayan yol, sokak.
-1- [T.]
ç.+ indaki 235/05
çildir - : Delirmek, aklını oynatmak.
-1- [T.]
ç.- an 207/28
çılginca : Deli gibi, delicesine, çılginçasına.
-2- [T.]
ç. 180/16, 206/11
çınar : İki çeneklilerden, 30 metreye kadar uzayabilen, gövdesi kalın, uzun ömürlü, geniş yapraklı bir ağaç.
-1- [Far.]
ç.+ in 055/25
çingar : Kavga, gürültü.
-1- [Rum.]
ç. 015/29
çingirak : Küçük çan.
-2- [T.]
ç. 076/06, 155/24
çınla - : "Çın" diye ses çıkarmak.
-1- [T.]
ç.- yor 236/11
çınlat - : Çınlamasını sağlamak.
-1- [T.]
ç.- tıkları 192/24
çıplak : Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan, nü.
-9- [T.]
ç. 013/14, 046/15, 050/27, 070/29, 195/11, 195/21, 195/24, 195/29, 050/22
çıra : Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü.
-4- [Far.]
ç. 074/31, 075/20
ç.+ yı 081/08, 152/20
çirak : Zanaat öğrenmek için bir ustanın yanında çalışan kimse.
-24- [Far.]
ç. 058/20, 058/21, 058/25, 136/09, 136/14, 137/21, 158/01, 189/23
ç.+ a 137/06
ç.+ ı 113/12, 136/30, 189/13
ç.+ in 189/21
ç.+ ina 086/18, 113/24, 115/32, 142/23
ç.+ ını 116/01
ç.+ ının 190/03
ç.+ ıyla 114/01
ç.+ lar 123/22
ç.+ lara 162/20
ç.+ larına 138/33
ç.+ larında 136/15
çiraklık : Çirak olma durumu, yamaklık.
-1-
ç.+ a 137/05
çirp - : Çalmak, hırsızlık etmek.
-1- [T.]
ç.- tıklarını 043/02

çırpı : Dal, budak kırıntısı.
-1- [T.]
ç. 017/31
çiçek : Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi.
-1- [T.]
ç.+ leri 021/11
çift : Birbirini tamamlayan iki tekten oluşan (nesneler).
-5- [Far.]
ç. 019/30, 153/29, 157/30, 158/11, 164/05
çifte : İki bir arada bulunan veya ikili.
-1- [Far.]
ç. 070/07
çifte nara : Birbirine bağlı iki küçük dümbelekten oluşan müzik aleti.
-1- [Far.+Ar.]
ç.+ ları 170/01
çiftleştiril - : Çiftleşmesi sağlanmak.
-2- [T.]
ç.- diler 206/19, 206/27
çiğne - : Ağza alınan bir şeyi dişler arasında ezmek, öğütmek.
-1- [T.]
ç.- mesine 228/02
çil : Orman tavuğullardan, eti için avlanan, ormanlarda yaşayan bir kuş, dağ tavuğu.
-2- [T.]
ç. 050/23, 062/04
çil : Yeni ve parlak (para veya altın).
-1- [T.]
ç. 015/05
çile : Zahmet, sıkıntı.
-3- [Far.]
ç.+ den 017/25, 058/02
ç.+ yi 039/09
çilekeş : Hayatı boyunca birçok sıkıntı ve üzüntü çekmiş (kimse).
-1- [Far.]
ç. 051/31
çileli : Çilesi olan, çok sıkıntı çekmiş olan.
-1-
ç. 039/07
çimdik : Çimdikleme işi.
-1- [T.]
ç. 032/31
çirkin : Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı.
-2- [Far.]
ç. 143/13
ç.+ im 171/31
çirkinlik : Çirkin olma durumu.
-1-
ç.+ yidi 172/15
çisele - : Yağmur yavaşça yağmak.
-1- [T.]
ç.- meye 070/17
çiş : Çocuk dilinde idrar.
-1- [T.]
ç.i 233/32
çivi : İki şeyi birbirine tutturmak, bir nesneyi bir yere sabitlemek için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk, mih.
-7- [T.]
ç. 062/15, 194/02
ç.+ ler 062/17

ç.+ leri 061/13, 167/19
ç.+ nin 188/11
ç.+ ye 215/12
çiz - : Resmini yapmak, resmetmek.
-9- [T.]
ç.- di 027/13, 081/17
ç.- diğinden 021/25
ç.- en 236/10
ç.- erek 181/19
ç.- ip 017/23, 106/02
ç.- iyor 026/26
ç.- mesini 021/25
çizgi : Çizilerek veya çeşitli yollarla oluşmuş iz, çizi, hat, tahril.
-4- [T.]
ç.+ ler 202/16
ç.+ leri 202/18
ç.+ lerini 202/16
ç.+ si 046/16
çizil - : Çizme işine konu olmak.
-1- [T.]
ç.- en 197/16
çizim : Çizilerek oluşturulmuş biçim.
-1- [T.]
ç.+ lerini 208/02
çizme : Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir ayakkabı türü.
-3- [T.]
ç.+ ler 026/33, 070/03
ç.+ leriyle 070/13
çoban : Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.
-1- [Far.]
ç.+ lara 158/21
çocuk : Küçük yaştaki erkek veya kız.
-86- [T.]
ç. 043/11, 056/19, 057/13, 059/21, 059/25, 063/06, 065/31, 066/07, 106/10, 116/16, 150/32, 191/11, 191/17, 191/26, 191/28, 191/31, 192/12, 192/29, 194/12, 196/19, 196/21, 196/26, 203/27, 209/19, 212/23, 212/30, 064/27
ç.+ a 017/09, 058/24, 191/33
ç.+ la 056/13, 108/03, 212/13
ç.+ lar 059/30, 063/33, 111/31, 202/04, 212/16, 212/23, 220/21
ç.+ lara 056/26, 057/05, 062/22, 110/09
ç.+ lardan 117/24
ç.+ ları 058/26, 115/05, 206/22, 212/27, 057/17, 115/01
ç.+ ların 051/18, 057/08, 062/10, 063/26, 108/27, 110/07, 112/33, 192/18, 192/24, 206/23, 212/19, 212/32, 220/18
ç.+ larına 163/15
ç.+ tan 191/17
ç.+ tu 016/29, 116/14
ç.+ u 017/31, 057/12, 059/31, 191/22, 196/12, 197/11, 197/13, 212/02
ç.+ un 023/07, 060/02, 061/10, 079/21, 116/23, 197/08, 218/15, 060/23, 192/05
ç.+ unu 117/09
çocuklu : Çocuğu olan.
-1- [T.]
ç. 109/22
çocukluk : İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi.
-1- [T.]

ç.+ unda 157/33
çoğalt - : Miktarını, sayısını, ölçüsünü artırmak, fazlalaştırmak, ziyadeleştirmek.
-1- [T.]
ç.- iyorlarsa 184/04
çoğaltılabil - : Çoğaltılma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
ç.- eceğini 184/02
çoğu : Bir şeyin büyük bölümü; çok kimse.
-11- [T.]
ç. 017/11, 054/03, 064/06, 082/20, 082/33, 157/26, 164/22, 194/28, 212/20
ç.+ nu 164/23
ç.+ nun 202/21
çok : Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.
-93- [T.]
ç. 015/26, 017/12, 023/02, 023/09, 030/32, 033/03, 042/33, 044/02, 047/31, 048/19, 050/32, 055/30, 064/14, 071/30, 073/02, 074/01, 078/08, 085/12, 086/18, 088/33, 090/16, 095/01, 095/05, 096/15, 096/16, 097/24, 103/07, 108/07, 108/11, 110/12, 113/19, 114/13, 116/02, 116/22, 118/10, 121/06, 122/24, 134/26, 138/14, 140/10, 141/01, 141/04, 141/31, 142/05, 145/08, 151/14, 152/04, 153/06, 153/07, 153/25, 155/07, 155/24, 160/20, 162/08, 167/08, 168/31, 168/32, 171/31, 172/25, 174/32, 176/19, 177/16, 177/17, 178/06, 179/02, 180/01, 182/24, 183/17, 191/13, 196/21, 198/09, 201/19, 205/02, 206/06, 213/03, 215/18, 217/06, 217/29, 219/05, 221/19, 221/26, 222/17, 229/15, 231/16, 232/17, 233/06, 233/16, 234/13, 237/19, 237/20, 231/08
çok geçmeden : Kısa bir süre sonra.
-2- [T.]
ç. 226/06, 226/17
çoktan : Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.
-23- [T.]
ç. 018/27, 030/04, 032/05, 054/31, 072/03, 073/27, 075/15, 084/15, 110/10, 112/33, 115/19, 119/09, 156/11, 164/21, 178/07, 198/28, 216/22, 218/19, 219/08, 220/16, 229/27, 018/12, 220/11
çolak : Eli veya kolu sakat olan (kimse).
-1- [T.]
ç. 108/08
çoluk çocuk : Bir işte gereken deneyimi kazanmamış yaşça küçük kimseler, gençler.
-1- [T.]
ç. 109/30
çorba : Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.
-3- [Far.]
ç. 071/27, 071/31
ç.+ lar 071/27
çorbacı : Yeniçerilerde bir birlik komutanı.
-1-
ç.+ lar 193/18
çök - : Bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak; çömelmek; sis, duman vb.

inerek kaplamak; yoğun bir biçimde duymak.

-20- [T.]

ç.- erek 078/13, 111/08

ç.- me 075/07

ç.- mek 161/08

ç.- memesi 053/19

ç.- mesi 054/04

ç.- müştü 026/19

ç.- tü 048/33, 070/20, 081/25, 174/11, 234/14

ç.- tüğünde 201/20, 201/29

ç.- ünçe 053/23

ç.- ünçeye 040/29

ç.- üp 031/23, 045/23, 172/04, 194/21

çökük : Çökmüş, çukurlaşmış, içeri çekilmiş.

-1- [T.]

ç. 025/26

çöl : Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye.

-3- [Moğ.]

ç.+ de 045/15, 060/06, 044/25

çömel - : Dizlerini bükerek topukları üzerine oturmak.

-3- [T.]

ç.- ip 128/17

ç.- miş 057/27, 126/19

çöp : Yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi, gübür.

-2- [Far.]

ç.+ lerin 027/01

ç.+ lerinin 027/03

çöplük : Çöplerin atıldığı veya biriktirildiği yer, çöp tenekesi, küllük, süprüntülük, gübürlük, mezbele, mezbelelik.

-1-

ç.+ teki 124/24

çöz - : Dügümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak; bulmaca, sorun vb.nin bilinmeyen, gizli noktasını bulup açıklamak, sonuca bağlamak.

-10- [T.]

ç.- dükten 219/09

ç.- erken 014/18

ç.- mek 019/04, 035/04

ç.- mesi 044/30

ç.- meye 015/17, 174/23, 199/10

ç.- üp 219/31, 229/22

çözebil - : Çözme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

ç.- miş 237/03

çözül - : Çözme işine konu olmak.

-4- [T.]

ç.- ecek 031/29

ç.- enler 050/20

ç.- mez 024/30

ç.- ür 024/29

çözülöver - : Çabucak veya ansızın çözülmek.

-1- [T.]

ç.- di 098/31

çözüm : Bir sorunun çözülmesinden alınan sonuç, hal.

-2- [T.]

ç.+ e 191/33

ç.+ ünü 044/05

çubuk : Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey; tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık.

-17- [T.]

ç. 058/21, 208/31

ç.+ a 077/09

ç.+ la 074/26, 232/23

ç.+ lar 208/16, 208/27

ç.+ lara 209/01

ç.+ ları 208/17, 210/12

ç.+ ların 208/18, 208/29

ç.+ larına 042/20

ç.+ larını 032/30, 057/28, 129/01, 197/23

çuha : Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.

-1- [Far.]

ç.+ yı 167/17

çukur : Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.

-8- [T.]

ç. 049/31

ç.+ a 049/02, 071/01, 220/06

ç.+ da 118/02

ç.+ daydı 138/26

ç.+ ların 180/10

ç.+ u 062/11

çuval : Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.

-30- [Far.]

ç. 028/22, 103/33, 204/14

ç.+ a 027/22, 123/24, 218/07, 096/06, 101/11

ç.+ ı 204/13, 218/20

ç.+ ın 219/09

ç.+ la 028/02, 096/01

ç.+ lar 030/30, 103/20, 142/02, 142/03

ç.+ lara 030/29, 103/17, 118/16, 218/02

ç.+ ları 104/05, 119/03, 218/26, 219/05

ç.+ larını 110/25, 123/05

ç.+ larının 218/31

ç.+ larla 194/27

çünkü : Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

-151- [Far.]

ç. 015/25, 020/32, 022/19, 025/08,

029/20, 030/32, 039/16, 042/05, 042/10,

042/17, 043/25, 044/24, 051/28, 052/18,

055/02, 055/28, 056/14, 059/20, 063/29,

070/01, 070/09, 070/16, 070/25, 074/24,

076/10, 076/12, 082/10, 082/15, 084/29,

086/07, 086/31, 087/12, 089/15, 091/08,

095/09, 099/30, 104/14, 105/07, 105/26,

106/05, 107/20, 108/04, 109/05, 110/04,

110/20, 110/27, 112/03, 112/18, 113/20,

114/04, 114/19, 116/32, 118/02, 118/04,

120/12, 122/25, 125/12, 126/10, 127/16,

127/24, 135/08, 135/19, 135/22, 135/29,

136/05, 136/20, 138/21, 140/20, 146/05,

146/09, 146/10, 146/15, 147/14, 147/23,

149/01, 149/09, 149/19, 153/08, 153/24,

153/31, 155/17, 158/32, 162/13, 164/16,

165/17, 166/24, 169/14, 169/16, 170/06,

170/27, 171/10, 171/14, 171/31, 172/04,

172/30, 173/09, 176/01, 176/06, 176/18,

178/05, 180/19, 182/08, 182/33, 183/13,

184/04, 189/19, 190/02, 190/12, 190/30,

191/22, 192/09, 192/31, 193/29, 195/33,

196/18, 197/26, 199/18, 203/31, 204/14,
204/19, 205/02, 208/23, 211/06, 211/09,
213/19, 213/28, 214/03, 215/07, 216/08,
216/15, 216/29, 217/02, 217/09, 217/12,
219/05, 220/09, 226/21, 226/32, 228/33,
230/15, 233/25, 234/11, 235/04, 235/15,
236/14, 236/30, 237/14, 238/02, 076/33,
178/28, 176/26

çürü - : Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.

-4- [T.]

ç.- müş 072/03, 079/12, 084/15, 192/16

çürük : Çürümüş olan.

-1- [T.]

ç. 029/29

Çemberlitaş : İstanbul'da bir semt adı.

-1-

Ç. 044/25

Çerkes : Çerkez; Kafkasya'da yaşayan bir boy veya bu boydan olan kimse.

-1-

Ç. 024/28

Çin : Doğu Asya'da yer alan bir ülke.

-1-

Ç. 157/28

Çingene : Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk, Çingen, Kıpti, Roman.

-3- [Far.]

ç. 015/16

ç.+ ler 039/02

ç.+ lerin 016/01

da/ de : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

-500- [T.]

d. 014/01, 014/19, 015/03, 015/24,
017/02, 018/03, 019/10, 021/07, 022/26,
023/03, 026/14, 027/15, 030/30, 033/03,
033/15, 033/19, 033/21, 033/30, 034/16,
034/23, 039/09, 039/17, 040/21, 044/04,
044/23, 045/06, 045/20, 045/22, 046/10,
046/12, 047/15, 050/06, 051/08, 054/08,
054/18, 054/22, 057/01, 057/04, 057/09,
058/24, 061/05, 062/29, 063/03, 070/30,
073/10, 073/24, 074/15, 074/17, 076/15,
077/02, 077/31, 079/19, 081/23, 082/28,
084/22, 086/31, 087/17, 088/16, 090/20,
090/22, 096/27, 097/03, 109/10, 109/17,
110/23, 112/25, 113/10, 114/26, 116/31,
118/15, 120/11, 121/26, 122/09, 122/12,
123/16, 125/20, 126/31, 127/13, 133/11,
133/17, 134/19, 135/24, 135/26, 137/10,
137/11, 137/30, 138/04, 138/08, 138/13,
139/28, 139/30, 140/09, 142/08, 143/13,
143/33, 144/05, 146/16, 147/10, 147/30,
147/32, 148/03, 149/20, 151/29, 152/03,
153/15, 155/05, 155/17, 157/02, 157/03,
157/15, 159/29, 164/18, 165/21, 171/05,
171/23, 171/30, 172/08, 173/15, 173/21,
174/15, 177/09, 177/23, 180/22, 180/25,
181/06, 181/14, 182/03, 182/32, 183/01,
183/04, 183/24, 183/27, 183/29, 184/06,
188/30, 189/29, 190/13, 191/04, 191/10,
196/18, 199/06, 199/20, 199/22, 199/26,
199/30, 200/12, 204/19, 204/30, 205/31,
206/27, 208/30, 209/09, 209/27, 209/30,

211/05, 212/26, 212/29, 213/18, 213/33,
214/17, 216/06, 216/08, 216/20, 216/33,
217/01, 217/02, 217/14, 217/28, 218/04,
218/06, 218/10, 219/20, 220/09, 220/26,
221/26, 227/09, 227/23, 228/06, 228/19,
229/31, 231/24, 231/26, 232/21, 234/01,
234/08, 237/22, 120/14, 032/17, 059/08,
149/12, 212/07, 182/33, 042/04, 056/18,
112/13, 146/25, 074/25, 062/08, 044/27,
115/12, 215/18, 014/23, 015/14, 015/23,
015/29, 015/30, 016/21, 016/33, 017/22,
017/25, 019/15, 019/18, 019/26, 020/02,
020/27, 021/01, 021/09, 021/10, 021/25,
025/15, 025/31, 026/06, 027/18, 028/05,
028/12, 028/22, 029/25, 032/19, 033/24,
034/12, 039/12, 039/14, 040/07, 043/17,
043/19, 043/25, 044/09, 044/18, 045/31,
047/11, 048/11, 048/25, 051/30, 052/17,
054/19, 054/23, 054/31, 055/28, 056/19,
057/15, 057/16, 057/25, 060/22, 061/24,
064/06, 064/13, 073/17, 074/23, 075/26,
078/03, 078/05, 078/14, 078/27, 078/30,
078/31, 080/27, 081/32, 082/07, 084/04,
084/07, 087/07, 088/11, 088/27, 089/24,
090/07, 090/16, 095/11, 095/13, 095/17,
096/16, 097/09, 097/20, 098/10, 099/03,
099/15, 099/30, 100/07, 100/23, 103/04,
103/07, 103/32, 104/05, 104/33, 106/12,
107/02, 108/19, 109/04, 110/01, 111/21,
112/07, 112/32, 113/02, 114/07, 114/33,
115/04, 115/18, 115/32, 116/09, 116/22,
118/18, 119/15, 119/16, 121/01, 122/24,
125/09, 126/08, 126/30, 126/31, 127/28,
128/29, 129/07, 134/04, 135/17, 135/22,
135/23, 136/04, 136/14, 138/19, 138/23,
139/07, 140/03, 141/07, 141/21, 143/12,
143/16, 143/20, 143/30, 144/01, 144/09,
145/02, 145/10, 145/26, 146/12, 146/14,
146/17, 146/26, 148/11, 148/14, 149/16,
149/26, 149/27, 149/29, 151/10, 151/11,
151/20, 153/02, 153/05, 153/14, 153/22,
153/27, 154/29, 155/20, 157/04, 157/20,
159/05, 160/13, 160/16, 160/31, 161/17,
161/26, 162/05, 163/15, 167/06, 168/16,
169/01, 169/04, 169/31, 172/01, 174/14,
175/18, 175/20, 175/21, 176/15, 176/22,
177/12, 178/02, 178/11, 178/23, 178/30,
179/01, 179/17, 180/12, 180/16, 180/24,
180/28, 181/15, 182/16, 182/19, 187/09,
189/27, 190/21, 191/06, 191/10, 191/24,
191/31, 195/26, 196/20, 196/24, 200/11,
202/07, 203/13, 203/23, 203/30, 206/27,
207/16, 208/11, 209/21, 210/03, 210/27,
211/02, 211/06, 212/18, 213/10, 214/02,
214/03, 214/04, 214/14, 214/20, 214/22,
215/24, 215/27, 215/29, 216/23, 216/25,
218/23, 219/17, 220/11, 220/29, 221/12,
221/21, 222/12, 225/10, 227/06, 227/21,
227/33, 228/11, 229/12, 230/11, 232/32,
232/33, 233/09, 233/22, 233/28, 233/30,
235/04, 235/24, 235/30, 236/06, 236/12,
237/05, 237/20, 136/24, 116/11, 028/08,
045/33, 052/11, 066/05, 074/32, 077/16,
095/16, 101/03, 105/14, 112/21, 203/20,
204/22, 205/24, 210/25, 227/31, 024/01,
056/21, 061/01, 191/22, 115/32, 120/23,

219/11, 235/25, 056/15, 153/30, 148/19, 151/19, 218/31, 055/06

dağ : Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.

-12- [T.]

d. 017/19, 070/20, 158/05

d.+ a 117/29

d.+ da 117/18

d.+ ı 230/19

d.+ ın 117/16

d.+ ını 013/15

d.+ lar 180/10

d.+ larda 040/32, 158/21

d.+ ları 059/02

dağıl - : Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.

-8- [T.]

d.- dı 050/23

d.- dığı 114/01, 156/02

d.- dıktan 061/33

d.- ınca 173/07

d.- ıp 215/21

d.- madan 114/13

d.- mişlardı 062/04

dağınıklık : Dağınık olma durumu.

-1- [T.]

d. 128/29

dağıt - : Toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak.

-8- [T.]

d.- an 103/23, 190/09

d.- ıp 026/08, 058/21, 114/10, 162/20

d.- ırken 065/05

d.- tığı 072/01

dağıtıl - : Dağıtma işi yapılmak, tevzi edilmek.

-2- [T.]

d.- arak 070/03

d.- dı 117/05

daha : Henüz.

-114- [T.]

d. 014/31, 017/29, 021/13, 024/30, 025/29, 032/05, 032/06, 032/20, 043/18, 043/33, 046/12, 046/23, 047/27, 048/33, 052/31, 062/21, 064/03, 066/01, 066/04, 075/11, 077/01, 077/17, 077/31, 082/18, 083/25, 087/32, 090/27, 104/31, 104/32, 108/10, 109/15, 109/17, 109/24, 112/01, 112/14, 115/13, 116/15, 118/29, 122/23, 122/33, 125/09, 137/08, 141/30, 142/24, 143/04, 143/18, 144/22, 147/14, 147/22, 152/14, 153/07, 153/20, 153/25, 153/32, 156/08, 159/08, 161/22, 162/16, 165/14, 165/19, 165/23, 166/04, 166/24, 167/24, 168/16, 169/21, 171/04, 181/20, 182/03, 182/24, 183/01, 183/04, 183/24, 183/28, 188/28, 193/21, 194/14, 194/31, 196/18, 197/04, 197/18, 199/29, 199/33, 204/03, 205/21, 206/04, 206/26, 208/31, 208/33, 210/07, 212/20, 214/20, 216/04, 217/28, 217/29, 218/26, 220/09, 227/16, 227/30, 231/28, 232/02, 233/13, 234/07, 134/14, 193/07, 195/27, 162/01, 227/21, 128/11

dahi : Da, de; bile.

-1- [T.]

d. 013/04

dahil : Bir işe karışmış olma, karışma.

-3- [Ar.]

d. 108/11, 192/23, 078/01

daima : Her vakit, sürekli olarak.

-5- [Ar.]

d. 047/13, 055/14, 074/27, 087/01

d. 139/04

daimî : Sürekli.

-1- [Ar.]

d. 106/32

dair : Bir konu üzerine olan, üzerine, konusunda, ... ile ilgili, üstüne.

-3- [Ar.]

d. 058/11, 062/07, 087/10

daire : Konut olarak kullanılan bir yapının bölümlerinden her biri, kat.

-4- [Ar.]

d.+ nin 136/17, 136/26, 139/01, 153/03

dakik : Düzenli işleyen, aksamayan.

-1- [Ar.]

d.+ ti 209/15

dakika : Bir saatlik zamanın altmışta biri.

-11- [Ar.]

d. 181/22, 181/23, 181/24, 182/02, 196/26

d.+ da 082/10, 082/17, 182/02

d.+ lar 211/21

d.+ ları 082/14

d.+ larım 217/07

dal - : Bir yerin içine girmek; başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak; uyumak.

-19- [T.]

d.- acakmış 174/21

d.- amayınca 231/04

d.- an 110/15

d.- dı 031/15, 045/09, 172/26

d.- dışında 078/24, 226/17

d.- dılar 018/13

d.- ınca 226/06

d.- ıp 065/32, 155/09, 226/16, 042/13

d.- mak 113/15

d.- makta 014/17

d.- miş 026/31

d.- mişti 046/01, 048/07

dal : Ağacın gövdesinden ayrılan kollardan her biri.

-5- [T.]

d.+ lara 197/01

d.+ lardan 082/01

d.+ ları 062/16

d.+ larından 060/30

d.+ larını 060/27

dalabil - : Dalma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

d.- miş 029/19

dalavere : Yalan dolanla gizlice görülen kötü iş, gizli oyun.

-1- [T.]

d. 024/14

daldır - : Dalma işini yaptırmak, dalmasına sebep olmak.

-3- [T.]

d.- arak 107/08

d.- ır 169/06

d.- maz 169/06

dalga : Alay etmek anlamında kullanılan "dalga geçmek" deyiminde kullanılan bir söz.

-1- [T.]

d. 129/07

dalgalan - : Hareketli olmak, kıpırdamak.

-3- [T.]

d.- an 071/18

d.- diği 193/14

d.- iyordu 072/23

dalgıç : Deniz dibine inilebilecek özel donanımına su altında çalışmayı meslek edinen kimse, balık adam, kurbağa adam.

-2- [T.]

d.+ lar 188/15

d.+ larına 188/14

dalgın : Çevresinde olup bitenleri fark edemeyecek kadar düşünceye dalan.

-2- [T.]

d. 225/02

daliver - : Çabucak veya ansızın dalmak.

-1- [T.]

d.- di 215/02

dalkavuk : Kendisine çıkar sağlayacak olanlara aşırı bir saygı ve hayranlık göstererek yaranmak isteyen kimse.

-1- [T.]

d. 164/07

dalkılıç : Kılıcını çekmiş olarak, yalın kılıç.

-1- [T.]

d. 058/14

dam : Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm.

-3- [T.]

d. 112/26

d.+ larda 042/13, 157/15

damacana : Su vb. sıvıları taşımaya yarayan, dar ağızlı, şişkin karınlı, genellikle hasır veya plastik sepet içinde korunan büyük şişe.

-2- [T.]

d.+ lara 032/26

d.+ sını 029/09

damak : Ağız boşluğunun tavanı.

-2- [T.]

d.+ ında 097/28

d.+ ını 050/17

damar : Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.

-7- [T.]

d.+ lar 027/27, 102/24, 140/15, 163/27, 217/22

d.+ ları 027/12

d.+ larını 085/06

damıtılabil - : Damıtılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

d.- ir 148/06

damla : Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.

-4- [T.]

d. 022/21, 045/14, 060/20

d.+ sı 047/20

damla - : Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.

-1- [T.]

d.- yordu 049/20

damlalı : Kalbe inen inmesi olan, felçli.

-2- [T.]

d. 108/08

d.+ sına 116/26

damlat - : Damla damla akıtmak.

-1- [T.]

d.- tılar 157/19

dana : İneğin, sütten kesildikten sonra bir yaşına kadar olan yavrusu.

-1- [T.]

d. 097/30

dans et- : Temposuna uyarak estetik değer taşıyan vücut hareketleri yapmak.

-1- [Fr.+T.]

d.- iyordu 170/21

dar : İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı.

-5- [T.]

d. 028/02, 127/22, 196/28, 211/30, 212/04

dara : Kabıyla birlikte tartılan bir nesnenin kabının ağırlığı.

-1- [T.]

d.+ sını 053/07

daracak : Çok dar.

-3- [T.]

d. 080/17, 196/14

d. 022/24

daralt - : Dar duruma getirmek.

-1- [T.]

d.- tı 047/17

darbe : Vuruş, çarpış.

-10- [Ar.]

d. 080/31, 083/10, 150/02, 173/25

d.+ de 063/15

d.+ nin 081/03

d.+ siyle 059/01

d.+ yi 080/30, 080/31

d.+ yle 171/04

darbet - : Vurmak, çarpmak.

-2- [Ar.+T.]

d.- ti 200/32

d.- tiklerini 201/06

darbezen : Darben; Osmanlı zamanında kullanılan, uzunluğu yedi karış her biri 56, 5 kg. ağırlığında, ikisi bir ata yüklenebilir top.

-1- [Far.]

d.+ in 194/09

darbukacı : Darbuka çalan kimse.

-1-

d. 171/02

darçın : Tarçın, tarçın ağacının içinde kokulu bir yağ bulunması dolayısıyla baharat gibi kullanılan kabuğu.

-1- [Far.]

d. 124/18

darphane : Madenî para basılan yer.

-12- [Ar.+Far.]

d. 099/19

d.+ nin 099/13, 102/02, 104/24, 125/27,

137/12, 137/20, 174/25, 232/04

d.+ sind 072/08, 108/22

d.+ ye 129/24

darülfülül : Beden ısıtıcı ve öksürük kesici olarak kullanılan bir baharat.

-1- [Ar.]

d. 124/18
dava : Sorun, ülkü.
-1- [Ar.]
d.+ larından 063/30
davalı : Davası olan (kimse).
-1-
d.+ sı 106/13
davet et - : Çağırarak.
-1- [Ar.+T.]
d.- en 156/26
davetkâr : Çekici, cazibeli (bakış, davranış vb.).
-1- [Ar.+Far.]
d. 124/06
davran - : Bir kimseye veya bir şeye karşı belli tavır takınmak.
-20- [T.]
d.- acağını 118/33
d.- arak 166/20
d.- dı 139/18, 173/22
d.- dıklarını 062/06
d.- dılar 076/23
d.- dim 177/17
d.- in 218/08
d.- inca 191/03
d.- ip 098/08, 172/11
d.- ır 212/11
d.- irdi 087/02
d.- iyordı 030/16
d.- mak 166/13
d.- malıydı 129/20
d.- ması 122/05
d.- mayı 153/32
d.- maz 212/11
d.- mıyordu 025/28
davranış : Davranma işi, tutum, davranım, muamele, hareket.
-4- [T.]
d.+ ı 018/21
d.+ ını 118/18
d.+ ının 198/32
d.+ ta 172/08
davudi : Kalın, tok ve gür (ses).
-1- [Ar.]
d. 031/30
davul : Büyük ve enlice bir kasmağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı.
-4- [Ar.]
d. 014/21, 159/02
d.+ u 017/02, 017/04
davulcu : Davul çalan kimse.
-2- [T.]
d.+ lar 188/14
d.+ larına 188/14
daya - : Yaslamak; bir yerden, bir kimseden yararlanmak, güç almak.
-12- [T.]
d.- dı 099/07, 199/12
d.- dıktan 203/24
d.- miş 015/21, 074/01, 077/22
d.- rız 054/21
d.- yan 161/28
d.- yarak 107/05, 191/01
d.- yıp 126/01, 199/09
dayak : Bir insanı veya bir hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek.

-4- [T.]
d.+ a 041/25
d.+ ı 017/09
d.+ la 041/19 , 207/06
dayan - : Bir yere yaslanmak, kendini dayamak.
-16- [T.]
d.- acak 054/09
d.- acakları 028/07
d.- amam 204/24
d.- amayacağını 052/31
d.- amayan 079/02, 127/02
d.- amayıp 048/33, 119/24, 207/12
d.- amayıp 079/29
d.- amazdı 020/26
d.- amazsın 171/31
d.- diği 139/05
d.- ip 116/19, 198/12
d.- madılar 043/03
dayanıklı : Dayanabilen, sağlam, güçlü, mukavim, zorlu, stabil.
-3- [T.]
d. 191/09, 212/27, 218/05
dayanılmaz : Karşı konulamaz veya karşı çıkılmaz (kimse veya şey); tahammül edilemez, katlanılmaz.
-6- [T.]
d. 027/24, 085/25, 085/28, 086/08, 102/29, 172/14
dayı : Annenin erkek kardeşi.
-10- [T.]
d.+ n 236/07
d.+ nı 019/14
d.+ sı 021/16, 021/22
d.+ sı 021/27
d.+ sını 019/11
d.+ sının 021/05, 022/10
d.+ sının 043/32
d.+ sınıkiyle 020/15
dazla - : Dağlamak, kızartmak.
-1- [T.]
d.- dıkları 123/23
dazlak : Başında saçı olmayan (kimse, baş), daz.
-1- [T.]
d. 112/13
de - : Söylemek, söz söylemek; ad vermek; herhangi bir kanıya, yargıya varmak.
-155- [T.]
d.- di 019/14, 025/33, 026/03, 045/25, 049/22, 049/25, 054/17, 054/30, 055/14, 055/22, 100/04, 100/10, 100/17, 106/30, 107/08, 119/27, 120/01, 120/05, 120/07, 120/19, 122/03, 122/08, 122/24, 122/32, 126/26, 126/30, 127/06, 127/30, 145/02, 145/20, 145/31, 148/28, 149/18, 149/22, 150/30, 151/07, 152/14, 154/05, 155/01, 155/04, 160/31, 162/16, 163/10, 166/23, 166/29, 168/02, 168/21, 169/05, 171/19, 171/29, 172/20, 174/31, 175/24, 179/16, 179/22, 179/29, 184/10, 184/18, 202/03, 213/17, 213/32, 214/15, 214/32, 215/14, 219/11, 226/25, 226/31, 232/33, 233/33
d.- diği 046/05, 074/07, 154/16, 172/13, 182/11
d.- diğim 206/06

d.- diğimde 135/31
d.- diğime 101/05, 151/27
d.- diğimi 128/06
d.- diğimi 204/02
d.- diğimiz 055/17, 152/02
d.- diğün 207/21, 208/13, 208/20
d.- diğünde 051/03
d.- diğine 088/09, 160/19, 161/25, 189/23, 235/16
d.- diğini 026/02
d.- diğüniz 208/02
d.- dikleri 104/03, 210/01
d.- diklerimi 049/23
d.- diklerine 206/07
d.- diler 124/16
d.- din 134/23, 214/27
d.- meden 234/16
d.- mediği 017/08
d.- mesinler 213/19
d.- meye 221/12
d.- meyen 024/17
d.- mişti 078/10, 101/20, 125/19, 162/23
d.- rken 022/01, 111/16, 123/04, 174/02, 229/28
d.- rler 013/04
d.- rler 155/12
d.- rlerdi 020/16, 110/14
d.- sek 107/04
d.- yeceği 116/16
d.- yeceklerdi 063/18
d.- yeceksin 209/05
d.- yelim 147/17
d.- yen 116/13, 164/29
d.- yerek 020/27, 051/14, 059/12, 166/11, 190/18
d.- yip 024/17, 190/31
d.- yor 124/21, 189/25
d.- yordu 019/25, 033/16, 046/05, 049/16, 049/17, 049/30, 073/31, 079/21, 100/23, 101/01, 127/14, 146/13, 152/27, 153/17
d.- yorlar 055/29
d.- yorlardı 052/17, 168/12
d.- yorsun 054/17, 167/04
d.- yorum 181/15
d.- yoruz 146/23
dede : Torunu olan erkek, büyükbaba, büyükpeder.
-2- [T.]
d.+ si 040/24
d.+ sini 040/25
defa : Kez, kere.
-5- [Ar.]
d. 056/11, 181/08, 234/07
d.+ ki 028/07, 140/13
defalarca : Pek çok kez, defaatle.
-11-
d. 021/23, 023/18, 034/20, 047/09, 074/31, 109/08, 125/05, 141/27, 155/18, 167/06, 203/04
defineci : Gümü bulmak umuduyla kazı yapan veya yaptıran kimse.
-2-
d. 165/05
d.+ lere 017/24
defnedil - : Defnetme işi yapılmak.
-1- [Ar.+T.]
d.- meye 220/04

defol - : Savuşmak, çekilip gitmek.
-1- [Ar.+T.]
d.- up 139/17
defter : Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.
-31- [Ar.]
d. 106/23, 106/25, 138/07, 152/11
d.+ de 064/01, 153/12
d.+ deki 154/03
d.+ e 107/10, 109/09, 227/06
d.+ i 106/22, 152/10, 152/19, 153/11, 153/15, 226/26
d.+ in 106/28, 152/27
d.+ ine 069/04, 106/18, 109/01, 225/14
d.+ ini 106/21, 226/07
d.+ ler 138/28
d.+ lerdeki 137/31
d.+ lerden 152/14
d.+ lere 109/19, 139/28
d.+ leri 140/22
d.+ lerin 137/30
defter-i kebir : Romanda dilenciler loncasında dilencilerin kayıtlarının tutulduğu defter.
-2- [Ar.]
d.+ e 107/13
d.+ inde 225/04
defterli : Deftere kayıt olan.
-1-
d. 055/27
değ - : Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek.
-4- [T.]
d.- di 015/08
d.- diğine 074/14
d.- ecek 210/12
d.- miş 044/03
değdir - : Değmesini sağlamak, değmesine yol açmak.
-2- [T.]
d.- erek 014/28
d.- meksizin 074/19
değer : Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
-8- [T.]
d. 119/22, 161/01
d.+ i 137/29, 160/31 , 201/11
d.+ ini 143/01, 179/09
d.+ inin 231/10
değerlendiril - : Değerlendirme işi yapılmak, kıymetlendirilmek.
-1- [T.]
d.- mesi 148/25
değerli : Değeri olan veya değeri yüksek olan, kıymetli, kıymettar.
-16- [T.]
d. 027/04, 081/20, 082/28, 085/17, 086/18, 086/28, 087/05, 124/10, 200/02, 228/17, 027/07, 090/16, 218/02
d.+ ydi 087/04, 090/18
d.+ ydin 216/16
değersiz : Değeri olmayan veya değeri çok az olan, önemsiz, kıymetsiz, naçiz.
-1- [T.]
d. 103/33

değil : Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarını olumsuzluk kavramını vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime.

-126- [T.]

d. 020/22, 040/22, 041/32, 050/32, 051/02, 070/13, 074/24, 077/16, 078/09, 082/16, 084/04, 090/16, 095/10, 100/12, 104/04, 106/15, 106/19, 120/09, 127/28, 143/21, 145/03, 146/09, 149/22, 150/30, 151/18, 151/19, 152/01, 153/02, 153/08, 156/29, 168/13, 180/29, 181/16, 189/27, 190/14, 194/12, 204/19, 210/28, 214/28, 216/01, 216/23, 225/10, 233/23, 236/23, 238/04, 045/18, 169/11

d.+ di 014/23, 015/24, 015/30, 019/32, 022/21, 025/08, 026/22, 026/30, 029/20, 031/04, 033/32, 034/12, 042/17, 044/09, 044/23, 048/30, 052/17, 054/10, 056/14, 057/22, 070/02, 080/18, 081/27, 090/07, 091/06, 100/09, 103/19, 105/14, 105/26, 106/21, 118/21, 119/03, 122/09, 126/15, 127/26, 138/25, 139/18, 148/30, 149/09, 154/28, 164/16, 166/27, 170/06, 176/01, 176/25, 178/02, 198/02, 198/18, 230/32, 028/26

d.+ diler 159/32, 202/17

d.+ dim 178/11

d.+ din 216/25, 236/28

d.+ dir 182/08, 216/13

d.+ im 055/04, 127/08, 135/13, 145/05, 151/32, 190/17, 191/04, 204/18, 205/09, 210/26, 214/09, 214/29, 237/04, 155/04

d.+ ken 090/14

d.+ lerdî 040/09, 080/14, 082/05

d.+ lerse 149/18

d.+ sen 100/16

d.+ sin 122/03, 210/29

değirmen : İçinde öğütme işi yapılan yer.

-1- [T.]

d.+ ler 102/12

değiş - : Başka bir biçim veya duruma girmek, tahavvül etmek.

-7- [T.]

d.- en 030/07

d.- iyor 115/29

d.- medi 178/13

d.- meyince 157/08

d.- miyordu 049/31

d.- ti 073/23

d.- tiğini 208/22

değişik : Farklı.

-1- [T.]

d. 138/08

değişiklik : Değişik olma durumu.

-4- [T.]

d. 182/29, 182/23, 182/29, 182/25

değişim : Bir zaman dilimi içindeki değişikliklerin bütünü, değişme.

-2- [T.]

d. 143/12

d.+ i 209/01

değişiver - : Çabucak veya ansızın değişmek.

-1- [T.]

d.- miş 156/33

değiştir - : Başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak.

-12- [T.]

d.- diği 164/11

d.- en 121/01, 176/03

d.- ip 163/07, 214/24

d.- iyordu 228/20

d.- me 095/10

d.- mekle 095/11

d.- menin 137/22

d.- mesini 163/02

d.- meyi 137/06

d.- miş 140/05

değiştirilebil - : Değiştirilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

d.- en 198/04

değme : Seçkin, seçme

-1- [T.]

d. 149/31

değnek : Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç, sopa, çomak.

-4- [T.]

d. 014/03, 029/12, 136/22

d.+ iyle 113/16

deha : Dâhi.

-1- [Ar.]

d.+ ları olan 108/15

dehle - : Hayvanı "deh" diyerek yürütmek.

-2- [T.]

d.- mez 231/14

d.- r 231/14

dehliz : Üstü kapalı, dar ve uzun geçit.

-19- [Far.]

d. 073/19, 074/18, 075/31

d.+ de 074/17, 075/07, 080/17

d.+ i 174/26

d.+ in 074/26, 074/30, 075/10, 075/25,

077/05, 081/01, 212/04, 219/02

d.+ ler 081/25, 084/02

d.+ lerin 084/04

d.+ lerini 084/23

dehşet : Bir tehlike veya korkunç bir şey karşısında duyulan ürküntü, yığı.

-11- [Ar.]

d. 050/14, 084/18, 182/14, 191/25

d.+ e 049/02, 062/04, 221/20

d.+ le 098/06, 126/23

d.+ ten 084/28, 111/21

dek : Bir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, değin.

-10- [T.]

d. 063/07, 075/25, 143/32, 165/31, 167/20, 170/21, 173/20, 194/09, 196/27, 219/04

del - : Delik açmak, delik duruma getirmek.

-2- [T.]

d.- diler 061/21

d.- emeyeceklerine 074/14

deli : Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan, mecnun.

-2- [T.]

d.+ ler 124/03

d.+ nin 141/04

delik : Dar, küçük açıklık.

-29- [T.]
d. 028/09, 033/11, 077/06, 077/08,
079/21, 076/07
d.+ i 028/12, 077/23, 079/18, 164/05,
033/11
d.+ in 027/03
d.+ inden 061/25, 081/22
d.+ ine 152/21, 161/28
d.+ inin 077/22
d.+ lerden 084/26
d.+ lerinden 016/10
d.+ te 080/01
d.+ ten 015/09, 077/10, 077/12, 079/15,
079/31, 080/04, 080/08, 081/24, 097/21
delikanlı : Çocukluk çağından çıkmış
genç erkek.
-136- [T.]
d. 019/06, 019/32, 021/05, 021/32,
035/02, 040/10, 041/07, 041/14, 047/23,
049/11, 049/25, 050/22, 050/24, 050/27,
051/07, 054/17, 054/28, 069/03, 078/14,
078/22, 082/24, 083/02, 083/05, 083/10,
083/13, 083/20, 084/21, 089/12, 089/24,
111/03, 114/07, 115/23, 118/32, 124/13,
124/33, 125/19, 126/20, 127/10, 128/13,
128/23, 129/15, 144/03, 145/04, 149/12,
150/28, 153/15, 155/06, 160/03, 160/07,
160/25, 162/07, 170/27, 171/27, 172/08,
179/09, 183/09, 183/22, 198/18, 203/21,
213/32, 219/19, 233/16, 237/30
d.+ dan 233/30
d.+ larının 163/28
d.+ nın 019/13, 019/20, 039/11, 042/09,
042/15, 048/22, 058/26, 078/11, 083/32,
086/22, 086/23, 088/11, 088/26, 107/10,
111/10, 115/04, 122/20, 124/23, 124/29,
125/25, 142/24, 142/29, 142/33, 143/13,
146/01, 148/18, 151/01, 160/05, 162/15,
170/12, 173/29, 175/14, 218/20, 232/31
d.+ ya 019/17, 050/33, 051/05, 075/23,
084/08, 088/01, 106/29, 145/18, 148/15,
154/04, 173/33, 213/31, 232/32, 149/21,
234/16, 179/24
d.+ yı 054/13, 055/19, 079/01, 083/17,
111/15, 122/01, 123/19, 124/01, 129/26,
142/28, 143/19, 143/22, 144/13, 148/10,
171/23, 173/11, 174/05
d.+ yla 137/02, 143/33, 171/09, 215/13
delikanlılık : Delikanlı olma durumu.
-1- [T.]
d. 058/25
delil : İnsanı aradığı gerçeğe
ulaştırabilecek iz, emare.
-3- [Ar.]
d.+ i 190/15, 051/08
d.+ iydi 173/11
deliler : Osmanlı kara ordusunda görevli
bir askeri birlik.
-1- [T.]
d. 193/18
delir - : Deli olmak, aklını yitirmek,
çıldırılmak.
-2- [T.]
d.- diğine 127/03
d.- diğini 129/12
demek : Bir şey anlamına gelmek; öyle
mi; inanılmayan, beklenmeyen

durumlarda kullanılan pekiştirme veya
şaşma sözü.

-18- [T.]
d. 040/23, 120/32, 122/33, 124/15,
124/20, 135/09, 135/13, 162/16, 174/31,
183/18, 190/28, 190/29, 208/26, 233/05
d.+ ti 116/32, 138/13
d.+ tir 135/22, 233/06

demir : Atom numarası 26, atom ağırlığı
55, 847, yoğunluğu 7, 8 olan, 1510 °C'de
eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle
çelik, döküm ve alaşımlar durumunda
sanayide kullanılmaya en elverişli element
(simgesi Fe); bu elementten yapılmış.

-32- [T.]
d. 018/26, 018/30, 052/18, 071/02,
083/11, 083/15, 083/19, 084/20, 156/27,
156/28, 158/03, 158/19, 166/31, 202/13,
202/15, 208/14, 208/16, 208/19, 208/28,
208/31, 210/12, 211/18, 229/02, 232/11,
079/13, 150/06, 167/02

d.+ den 150/05

d.+ i 016/33

d.+ in 071/04

demirci : Demir satan, demir eşya yapan
veya onaran kimse.

-3- [T.]

d.+ den 062/14

d.+ ler 015/17, 030/05

demirle - : Gemi demir atmak.

-1- [T.]

d.- yecek 035/17

demirli : Demir parmaklık veya demir bir
parça takılmış olan.

-1- [T.]

d. 173/24

demkeş : Dem çeken, güzel ses çıkaran.

-8- [Far.]

d. 191/10, 192/04

d.+ in 028/28, 191/12

d.+ ler 190/27

d.+ lerden 189/13

d.+ leri 189/31, 190/22

demlen - : İçki içmek.

-3-

d.- iyordu 119/02

d.- mek 163/21

d.- meye 024/05

den - : Söylenmek, sözü edilmek.

-5- [T.]

d.- diğini 049/27

d.- ecek 205/03

d.- en 133/14

d.- ir 146/27

d.- irdi 056/24

dene - : Değerini anlamak, gerekli niteliği
taşıyıp taşımadığını bulmak için bir insanı,
bir nesneyi veya bir düşüncüyü sınamak,
tecrübe etmek.

-9- [T.]

d. 150/11

d.- di 042/23, 097/31, 230/01

d.- dilerse 064/06

d.- diyseler 213/10

d.- mek 149/32

d.- mesi 101/06

d.- mez 146/25

denetim : Denetleme.
-1- [T.]
d.+ lerini 157/14
denetle - : Bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, murakabe etmek, teftiş etmek, kontrol etmek.
-5- [T.]
d.- mesini 178/04
d.- meye 176/18
d.- meyi 231/19
d.- yip 162/11
d.- yordu 144/17
denetleyebil - : Denetleme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
d.- irsin 151/23
deney : Bilimsel bir gerçeği göstermek, bir yasayı doğrulamak, bir varsayımı kanıtlamak amacıyla yapılan işlem, tecrübe.
-2- [T.]
d. 140/21, 147/06
denge : Bir nesnenin veya bir insanın devrilmeden durma hâli, muvazene, balans.
-1- [T.]
d.+ sinin 083/09
denil - : Söylenmek, sözü edilmek.
-9- [T.]
d.- diğine 156/19, 205/13
d.- en 158/19
d.- ene 029/01
d.- eni 168/09, 087/16, 150/12, 128/09, 100/25
deniz : Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
-13- [T.]
d. 017/19, 031/01, 035/16, 156/03
d.+ e 020/31, 026/31, 027/03, 029/04, 192/30
d.+ in 174/20
d.+ ine 059/14
d.+ ler 179/06
d.+ leri 233/01
denizci : Denizle ilgili işlerde çalışan kimse.
-2- [T.]
d. 128/22
d.+ lerin 168/32
denizcilik : Denizcinin yaptığı iş.
-1- [T.]
d. 020/05
denizkızı : Solunumunu hem akciğer hem de solungaçlarıyla yapan, arka üyeleri olmayan, otçul amfibyumlar sınıfından bir hayvan.
-1- [T.]
d.+ larının 044/26
denk : Yatak, yorgan, kumaş vb. eşyanın sarılıp bağlanmış biçimi, balya.
-2- [Far.]
d. 127/27
d.+ ler 030/19

depo : Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye.
-1- [Fr.]
d.+ larınızdaki 134/28
dere : Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu.
-1- [T.]
d. 117/16
derebeyi : Topraklarını derebeylik düzenine göre yöneten kimse, kont.
-1- [T.]
d.+ nin 034/30
derece : Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe; ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri.
-5- [Ar.]
d.+ de 102/30
d.+ lerin 075/22
d.+ sindeki 060/23
d.+ sine 074/20, 058/27
derecelik : Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri değeri miktarda olan.
-1-
d. 074/21
derhâl : Çabucak.
-15- [Far.+Ar.]
d. 104/22, 105/29, 105/33, 117/09, 128/12, 139/17, 141/30, 152/08, 160/14, 162/13, 172/29, 178/02, 178/21, 205/18, 218/27
deri : İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten.
-9- [T.]
d.+ si 046/15, 076/04, 140/15, 219/26
d.+ sini 017/03
d.+ sinin 028/19, 106/08
d.+ ye 076/03
d.+ yi 029/05
derin : Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan.
-22- [T.]
d. 014/11, 020/16, 032/14, 045/08, 046/09, 082/05, 108/28, 160/10, 197/13, 202/20, 041/02, 051/02, 085/14, 127/04, 172/26, 174/21, 197/06, 216/09, 226/17
d.+ de 076/32
d.+ e 074/06
derinleştire - : Derin duruma getirmek.
-1- [T.]
d.- di 046/12
derinlik : Bir şeyin dip tarafının yüzeye, ağza olan uzaklığı.
-8- [T.]
d.+ i 074/27
d.+ indeki 062/11
d.+ lerinde 075/17, 165/04
d.+ lerinde 076/24
d.+ lerine 174/21
d.+ te 077/02
d.+ ti 084/31
derleme : Derlemek işi, tedvin.
-1- [T.]
d.+ siydi 060/04
derman : Güç, takat, mecal.

-4- [Far.]
d. 022/09, 053/27, 081/02, 101/09
ders : Öğretmenin öğrenciye belirli bir sürede verdiği bilgi.
-3- [Ar.]
d. 058/05, 061/17, 062/10
dert : Üzüntü.
-11- [Far.]
d.+ e 218/06
d.+ i 054/19
d.+ in 044/06
d.+ inden 039/03
d.+ ine 053/27, 101/09
d.+ ini 158/07, 158/31, 228/08, 235/16
d.+ lerine 022/09
derviş : Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse, alperen.
-5- [Far.]
d. 176/28, 176/29, 207/24, 209/07
d.+ e 158/24
derya : Bir şeyin bol olduğu yer.
-1- [Far.]
d.+ sına 018/08
destan : Kahramanlık öykülerine verilen ad.
-2- [Far.]
d. 199/16, 200/07
deste : Cinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış, demet, bağlam.
-1- [Far.]
d. 113/25
destek : Bir birlik için sağlanan yardım veya koruma; bir şeyin yıkılmaması için konulan eğik veya düz dayak, payanda.
-4- [Far.]
d. 072/33, 073/09, 081/33
d.+ iyle 063/01
destekle - : Bir kimse veya kuruluşa yardım sağlamak, müzaheret etmek.
-1-
d.- yordu 179/01
destek ol - : Güç sağlamak, yardımcı olmak.
-1- [Far.+T.]
d.- urlarken 195/17
deş - : Oymak, delmek, yara açmak, içini açmak, karıştırmak, kazmak.
-2- [T.]
d.- ip 031/32
d.- seydi 148/21
deşil - : Deşme işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- miş 026/16
dev : Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı.
-3- [Far.]
d. 071/28, 157/32
d.+ in 056/04
deva : İlaç, çare.
-1- [Ar.]
d.+ sını 044/06
dev anası : Masalarda geçen dişi dev.
-1-
d.+ nı 212/01

devam : Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme.
-3- [Ar.]
d.+ ı olarak 196/25
d.+ ını 159/20, 226/05
devam et - : Başlanmış bir iş sürmek.
-18- [Ar.]
d. 206/10
d.- ecekti 103/05
d.- elim 182/20
d.- en 149/12 , 237/27
d.- erek 217/16
d.- erken 219/28
d.- erse 023/21
d.- ince 227/31
d.- ip 226/08
d.- iyor 160/11, 139/27
d.- iyordu 149/04, 217/23
d.- ti 128/17, 162/01, 078/14
d.- tiklerinde 076/05
devasa : Dev gibi, çok büyük.
-12- [Far.]
d. 030/30, 032/26, 035/19, 063/09, 075/06, 157/30, 195/15, 230/19, 031/07, 047/07, 084/15, 179/25
deve : Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan.
-7- [T.]
d. 228/15
d.+ lerimi 167/29
d.+ lerin 155/15, 155/24
d.+ lerini 230/33, 231/14
d.+ leriyile 230/28
deve yükü : Bir devenin taşıyabileceği yük miktarı.
-1- [T.]
d. 156/09
devir - : Ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.
-1- [T.]
d.- ecek 025/23
devletlû : Osmanlı Devleti'nde paşa, vezir vb. devlet adamlarına verilen unvan.
-2- [Ar.]
d. 059/28
d.+ nun 059/09
devir : Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası.
-2- [Ar.]
d.+ in 134/12, 169/30
devret - : Aktarmak.
-1- [Ar.+T.]
d.- ip 073/12
devril - : Devirme işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- miş 195/12
devriye : Gece gezen asker veya polis.
-1- [Ar.]
d. 061/02
deyim : Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir.
-1- [T.]
d. 146/05
deyiver - : Çabucak veya ansızın demek.
-1- [T.]

d.- ince 191/08
deyyus : Bir sövğu sözü.
-2- [Ar.]
d. 111/29, 214/25
dış : Herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, iç karşıtı.
-11- [T.]
d.+ ına 040/12, 052/19, 079/04, 161/11, 206/24
d.+ ında 059/24, 207/05, 228/26, 236/07, 060/26, 141/10
dışarı : Dış çevre, dış yer, hariç, içeri karşıtı.
-34- [T.]
d. 026/04, 029/22, 055/33, 060/32, 081/24, 114/13, 114/15, 117/15, 123/06, 129/16, 153/22, 164/06, 169/22, 196/24, 197/27, 202/21, 205/17, 213/27, 217/24, 218/05
d.+ da 041/02, 041/03, 079/05, 161/07, 203/27, 218/17, 220/15, 222/03, 232/11
d.+ daki 019/09
d.+ dakinden 153/24
d.+ dan 195/07, 213/23
d.+ ya 050/08
diye : Herhangi bir yargıya vararak; diyerek.
-84- [T.]
d. 013/13, 017/29, 019/06, 019/08, 023/01, 025/27, 025/30, 026/02, 032/11, 040/08, 041/12, 043/11, 049/07, 049/09, 049/13, 051/05, 051/23, 053/03, 063/11, 070/31, 079/28, 080/28, 096/32, 097/22, 097/24, 105/11, 111/19, 111/29, 112/17, 112/30, 118/09, 118/11, 118/25, 125/25, 129/04, 129/10, 134/16, 135/20, 145/05, 145/16, 146/12, 150/11, 157/31, 165/02, 166/17, 166/21, 167/02, 167/15, 167/28, 170/14, 170/17, 170/22, 171/10, 171/30, 173/10, 173/24, 175/04, 189/24, 189/26, 190/22, 195/17, 195/32, 214/25, 215/05, 215/18, 218/01, 218/06, 218/24, 220/20, 222/04, 222/07, 227/08, 227/17, 227/19, 228/33, 229/21, 229/32, 235/12, 236/23, 236/24, 158/01, 128/22, 059/07, 233/05
dip : Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü.
-16- [T.]
d.+ e 015/08
d.+ inde 026/32, 104/15, 105/22, 194/20, 084/03
d.+ indeki 061/28
d.+ ine 051/16, 053/18, 053/21, 079/06, 111/08, 194/21
d.+ ini 032/06, 061/30, 070/22
didin - : Çok güçlük çekerek sürekli çalışmak.
-1- [T.]
d.- mediği 225/08
diğer : Başka, özge, öteki, öbür.
-44- [Far.]
d. 044/03, 044/12, 044/19, 049/29, 056/25, 065/33, 069/04, 072/22, 075/28, 077/25, 087/33, 088/15, 097/07, 102/26, 109/17, 117/25, 120/31, 141/25, 167/07,

180/12, 188/09, 195/17, 196/12, 198/12, 203/08, 209/20, 214/10
d.+ i 014/12, 133/12, 226/08, 226/22
d.+ inden 099/25
d.+ iyle 014/13
d.+ leri 022/02, 063/30, 080/12, 081/32, 089/01, 218/31
d.+ lerini 180/07, 227/11
d.+ lerinin 206/29
d.+ lerinkinden 072/24
d.+ leriyle 211/29
diğeri : Ötekisi, başkası.
-2-
d.+ ne 016/21
d.+ ni 053/07
dik - : Bir cisimi dik olarak durdurmak.
-5- [T.]
d.- ip 047/19
d.- mişti 031/10
d.- tiğini 013/12
d.- tikleri 061/06
d.- tikten 028/04
dik - : Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.
-5- [T.]
d.- en 146/14
d.- erek 061/05
d.- ti 028/11
d.- tiği 115/10
d.- tikten 028/12
dik : Yatay bir düzleme göre yer çekimi doğrultusunda bulunan, eğik olmayan.
-2- [T.]
d. 056/01, 176/07
dik âlâsı : Genellikle hoş karşılanmayan bir durumun aşırılığını anlatan bir söz.
-1-
d.+ nı 205/06
diken : Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri.
-2- [T.]
d. 050/15
dikey : Dik olarak.
-1- [T.]
d. 177/23
dikil - : Dik duruma gelmek.
-1- [T.]
d.- en 035/19
dikil - : Dikme işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- mişti 041/13
dikiş : Dikme işi.
-1- [T.]
d.+ te 170/22
dikit : Mağaralarda tavandan damlayan kireçli suların katılaşmasıyla tabandan yukarıya doğru oluşan kalker birikintisi, stalagmit.
-2- [T.]
d.+ lerin 084/15
d.+ lerle 084/10
dikkat : Duygularla düşüncüyü bir şey üzerinde toplama, uyanıklık.
-11- [Ar.]

d. 090/09
d.+ e 087/02, 159/08, 162/08
d.+ imi 176/24, 203/30
d.+ ini 233/23
d.+ inin 114/09
d.+ le 175/30 , 158/14, 159/04
dikkat edil - : Duygularla düşüncenin bir şey üzerinde toplanması, uyanık davranılması.
-1- [Ar.+T.]
d.- irse 189/21
dikkat et- : Duygularla düşüncüyü bir şey üzerinde toplamak, uyanık davranmak.
-9- [Ar.+T.]
d. 019/16
d.- erek 109/09, 126/13, 050/05
d.- in 221/04
d.- iyordı 018/15
d.- mesini 152/23
d.- meyip 126/06
d.- mişti 105/07
dikkatli : Dikkat ederek.
-1-
d. 077/17
dikke : İğne.
-1- [T.]
d.+ ler 064/10
dil : Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı.
-19- [T.]
d. 040/08, 088/11
d.+ den 228/08
d.+ e 161/30, 198/19, 228/08
d.+ in 204/28
d.+ ini 028/30, 045/20, 098/09
d.+ inin 220/02
d.+ iyle 124/14
d.+ le 023/14, 045/02
d.+ ler 055/20, 100/13
d.+ lere 199/16, 200/07
d.+ lerinde 124/31
dil : İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.
-13- [T.]
d. 205/14, 207/05, 210/24
d.+ den 096/28, 207/05
d.+ i 022/13, 050/17, 217/24
d.+ imizi 210/24
d.+ indeki 026/10
d.+ ini 026/20
d.+ leri 030/21, 137/22
dilber : Alımlı, güzel kadın.
-4- [Far.]
d.+ e 210/33
d.+ i 024/29, 096/04
d.+ ler 039/12
dile - : Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek.
-1- [T.]
d.- mek 134/04
dilen - : Sadaka istemek.
-8- [T.]
d.- diği 115/22

d.- en 108/03
d.- ip 114/05
d.- me 106/32, 108/21
d.- meye 096/24, 105/16, 125/16
dilenci : Geçimini dilenerek sağlayan kimse.
-126- [T.]
d. 030/26, 098/05, 100/25, 100/28, 100/31, 101/18, 102/07, 102/18, 105/02, 105/15, 105/17, 106/10, 106/31, 107/27, 109/22, 111/10, 112/09, 113/17, 115/24, 117/07, 117/09, 120/23, 143/08, 173/19, 203/27, 211/13, 212/13, 212/23, 212/32, 218/16, 218/19, 219/01, 232/06, 116/08, 097/14
d.+ ler 097/06, 097/10, 097/23, 103/16, 103/22, 105/03, 105/20, 107/24, 108/28, 109/30, 111/17, 111/27, 113/05, 115/06, 117/13, 117/30, 118/08, 119/01, 120/31, 125/24, 142/05, 143/05, 160/03, 164/29, 212/18, 213/05, 213/16, 213/24, 214/14, 215/10, 217/28, 220/17, 221/20, 222/01, 222/03, 233/08, 220/32
d.+ lerce 108/20
d.+ lerden 212/26
d.+ lere 103/23, 110/28, 116/27, 117/05, 213/08, 214/12, 217/31, 221/17, 116/22
d.+ leri 106/26, 114/06, 116/10
d.+ lerin 090/01, 090/05, 098/20, 103/07, 106/09, 107/12, 109/02, 110/24, 110/32, 111/21, 112/02, 112/30, 116/30, 215/15, 218/30, 219/06, 221/23, 222/17, 232/15
d.+ lerine 097/03, 097/17, 142/07
d.+ lerinin 089/21, 107/21, 219/13
d.+ nin 097/27, 099/09, 110/05, 110/13, 115/11, 115/16, 215/02, 220/27
d.+ si 096/33
d.+ ye 101/29, 102/29, 116/32, 173/23
d.+ yi 117/24
d.+ yle 099/18
dilencilik : Dilencinin yaptığı iş.
-7- [T.]
d. 105/07, 110/01, 114/28
d.+ e 112/08
d.+ in 115/03
d.+ te 096/21, 117/11
dilendir - : Dilenecek duruma getirmek.
-3- [T.]
d.- en 212/02
d.- mek 103/02
d.- meye 106/04
dilendiril - : Dilenme işi yaptırılmak.
-1- [T.]
d.- mesinden 116/24
dilim : Bir bütünden kesilmiş veya ayrılmış ince, yassı parça.
-1- [T.]
d. 052/11
dilli : Dili olan.
-1- [T.]
d. 205/13
dilsiz : Konuşma engelli, konuşamayan, ahraz.
-1- [T.]
d. 108/08
din : Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı

sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet.

-5- [Ar.]

d. 052/15, 163/02

d.+ den 080/18

d.+ inizi 207/06

d.+ leri 030/21

din - : Sona ermek, bitmek, durmak.

-3- [T.]

d.- medi 088/11

d.- mesi 232/17

d.- miş 127/26

dinç : Gücü ve sağlık durumu yerinde, canlı, zinde, tendürüst, tüvana.

-1- [T.]

d. 227/30

dindar : Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse), mütedeyyin.

-2- [Ar.+Far.]

d. 051/28, 051/31

dindaş : Aynı dinden olan kimse.

-1-

d.+ larını 024/15

dinî : Dinle ilgili, din üzerine, dinsel.

-1- [Ar.]

d. 113/32

dinle - : İşitmek için kulak vermek.

-28- [T.]

d. 200/10

d.- diklerinde 071/20

d.- diler 085/12

d.- me 198/15, 199/06, 199/09, 202/08, 203/21

d.- mek 137/23

d.- mesine 148/19

d.- meye 137/15, 179/18, 198/10, 199/15

d.- meyi 137/07

d.- mez 111/28, 188/04

d.- miyor 039/12

d.- r 188/04

d.- rdi 057/30

d.- ye 058/22

d.- yecek 056/18

d.- yen 200/19, 207/12, 210/14

d.- yerek 050/01

d.- yin 206/02

dinlen - : Güç kazanmak için çalışmaya ara vermek, yorgunluğunu gidermek, soluklanmak, istirahat etmek.

-3- [T.]

d.- iyordu 077/22

d.- meden 021/21, 084/24

dinlenebil - : Dinlenme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

d.- iyordu 198/14

dinsel : Dinî.

-1- [T.]

d. 141/29

direk : Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

-2- [T.]

d.+ ine 230/04

d.+ inin 229/23

direkli : Direği olan.

-1- [T.]

d. 187/12

diren - : Herhangi bir düşüncede, bir istekte veya bir durumda ayak diremek, inat etmek, ısrar etmek, taannüt etmek.

-2- [T.]

d.- iyordu 087/26, 089/23

direnc : Dayanma, karşı koyma gücü, mukavemet..

-2- [T.]

d. 147/23, 147/24

dirhem : Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3, 207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

-2- [Ar.]

d. 053/08

d.+ di 053/09

diri : Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı.

-14- [T.]

d. 050/11, 050/29, 051/03, 054/10, 086/23, 142/26, 218/04, 219/03

d.+ yken 054/12

diril - : Öldüğü sanılan şey canlanmak.

-1- [T.]

d.- di 229/32

dirilti - : Öldüğü sanılan şeyi canlandırmak.

-2- [T.]

d.- emeyeceğini 058/09

d.- ip 058/09

dirim : Hayat, yaşam.

-1- [T.]

d. 148/21

diş : Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri.

-19- [T.]

d. 075/19

d.+ i 025/27, 025/29, 084/17

d.+ inden 114/22

d.+ le 029/29

d.+ leri 108/07, 203/15

d.+ lerin 204/28

d.+ lerinden 075/18

d.+ lerini 017/28, 025/19, 212/24, 212/31

d.+ lerinin 021/19, 162/10, 194/10, 214/24, 227/18

diş ağrısı : Diş bölgesinde oluşan hastalıktan meydana gelen ağrı.

-3- [T.]

d. 025/24

d.+ na 016/20

d.+ ndan 025/16

dişçi : Diş hekimi.

-1- [T.]

d.+ yi 025/25

dişçilik : Diş hekimliği.

-1- [T.]

d.+ e 025/15

diş kirası : Bir kimseye fazladan verilen para, armağan.

-1-

d. 117/27

divit : Hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir kalem türü.

-2- [Ar.]

d. 033/33

d.+ leri 137/14

diyar : Ülke.
-12- [Ar.]
d. 044/17, 158/12, 228/17, 230/29
d.+ in 158/05
d.+ ında 156/04
d.+ ından 155/13
d.+ lara 022/29
diyebil - : Deme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-3- [T.]
d.- di 017/26, 050/18
d.- irsin 147/26
diz : Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.
-14- [T.]
d. 016/15, 045/23, 078/13
d.+ ini 050/09, 158/27
d.+ leri 048/26
d.+ lerinde 081/02, 196/07
d.+ lerinden 084/06
d.+ lerine 050/06, 172/23
d.+ lerinin 031/28, 050/19, 098/31
dizdar : Kale bekçisi, kale muhafızı.
-1- [Far.]
d.+ ı olan 042/27
dizil - : Dizi durumuna getirilmek, dizme işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- miş 082/16
doğ - : Dünyaya gelmek; Güneş, Ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.
-18- [T.]
d.- acağını 180/08
d.- acak 191/15, 210/23
d.- alı 231/08
d.- an 115/05, 206/21
d.- ar 191/22
d.- du 194/04, 206/28
d.- duğu 116/21
d.- dukları 197/10
d.- madan 079/01
d.- masına 148/24, 203/06
d.- maz 191/22
d.- muş 156/11
d.- up 029/21, 144/25
doğa bilimleri : Konusu tabiat, tabiat olayları ve kanunları olan fizik, kimya, gök bilimi, biyoloji vb. bilimler, tabiat bilimleri.
-1- [T.]
d.+ ne 141/25
doğdur - : Doğuncaya kadar beklemek.
-1- [T.]
d.- masını 230/20
doğra - : Keserek parçalamak veya elle küçük parçalara ayırmak.
-2- [T.]
d.- yacaksan 019/15
d.- yacaksın 019/14
doğru : Bir ucundan öbür ucuna kadar yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı; gerçek, yalan olmayan; yakın, yakınlarında; karşı yönünce.
-108- [T.]
d. 017/29, 019/22, 019/24, 022/04, 023/25, 025/10, 026/03, 026/24, 027/23, 040/04, 041/31, 045/07, 047/24, 048/01, 048/08, 048/16, 048/25, 049/05, 049/07,

050/14, 050/31, 050/33, 051/05, 053/18, 053/22, 055/21, 061/27, 062/26, 072/14, 073/04, 075/24, 076/10, 076/20, 077/11, 077/33, 078/09, 079/09, 081/09, 082/27, 083/15, 085/18, 098/29, 102/18, 114/12, 114/29, 127/11, 127/21, 129/22, 133/03, 135/21, 135/22, 135/25, 135/30, 136/05, 138/11, 138/12, 140/09, 140/21, 144/09, 147/13, 148/08, 152/01, 152/29, 160/10, 162/31, 174/07, 174/24, 178/30, 178/32, 181/03, 181/07, 188/17, 189/16, 192/28, 194/20, 197/02, 200/05, 201/28, 202/20, 209/01, 209/27, 217/14, 218/12, 218/21, 220/05, 221/32, 222/13, 231/09, 231/12, 232/31, 236/14, 075/31, 181/05, 195/13, 019/17, 209/06, 137/03, 143/20, 237/13, 135/10, 179/17, 122/14
d.+ ydu 081/17
d.+ ysa 046/01, 202/24, 208/10
doğruca : Hiçbir yöne sapmadan, dolaylı olmayarak, dolaşmayarak.
-13- [T.]
d. 025/06, 025/21, 032/01, 033/17, 048/23, 054/14, 055/26, 065/16, 096/06, 097/06, 213/30, 218/13, 226/13
doğrul - : Eğik veya eğri bir şey, düz bir duruma gelmek.
-13- [T.]
d.- arak 173/33, 221/32
d.- du 014/18, 029/03, 083/26
d.- up 119/23, 129/06, 166/08, 226/11, 233/27, 238/01
d.- ur 040/17
d.- urken 171/02
doğrulabil - : Doğrulmak elinde olmak.
-1- [T.]
d.- di 050/03
doğrult - : Doğrulmasını sağlamak, doğru duruma getirmek.
-1- [T.]
d.- arak 083/06
doğrultu : Yön, istikamet.
-1- [T.]
d.+ sunu 018/12
doğruluk : Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet.
-3- [T.]
d.+ una 199/24
d.+ undan 200/26
d.+ unu 179/01
doğrusu : Gerçeği söylemek gerekirse, gerçek şu ki.
-7- [T.]
d. 135/13, 143/16, 147/14, 202/06, 211/07, 227/22, 233/14
doğu : Güneşin doğduğu ana yön, gün doğusu, şark, maşrık, batı karşıtı.
-2- [T.]
d. 048/15
d.+ sunda 230/19
doğum günü : Bir kimsenin doğduğu gün.
-1- [T.]
d. 035/13
doğur - : Ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.
-1- [T.]

d.- uyordu 074/16
doksan dokuz : Bir sayı.
-3- [T.]
d. 168/27, 191/27
d.+ u 159/18
doksan dokuzluk : Doksan dokuz birim değerinde olan.
-1- [T.]
d. 159/26
dokumacı : Kumaş dokuyan veya dokuma ticareti yapan kimse, dokuyucu.
-3- [T.]
d. 146/08, 146/12
d.+ nın 146/18
dokun - : Nesnelerin sıcaklık, soğukluk, sertlik, yumuşaklık vb. niteliklerini derinin altındaki sinir uçları aracılığıyla duymak, değmek, el sürmek, temas etmek.
-22- [T.]
d. 055/08
d.- amadıklarına 055/08
d.- amadıklarına 236/26
d.- amıyorum 127/16
d.- an 196/07, 214/06
d.- anların 070/28
d.- duğunda 196/05
d.- dun 236/27
d.- mak 070/24, 127/17, 171/33, 175/32, 237/19
d.- mamam 153/26
d.- maz 177/19, 178/15
d.- muştı 087/20
d.- ur 177/19, 178/15
d.- uyordu 219/31
d.- uyorsun 127/16
dokundur - : Dokunmasını sağlamak.
-1- [T.]
d.- masını 168/08
dokunul - : Dokunma işine konu olmak.
-1- [T.]
d.- duğunda 168/32
dokuz : Bir sayı.
-5- [T.]
d. 025/09, 052/03, 053/16, 155/27
d.+ unu 096/25
dol - : Dolu duruma gelmek; bir yerde pek çok eşya veya kimse toplanmak, kalabalık duruma gelmek.
-10- [T.]
d.- an 015/09, 117/03
d.- duğunu 170/12
d.- maya 048/20, 049/31
d.- muş 032/05
d.- muştı 032/25
d.- sun 096/32
d.- up 021/19, 172/16
dola - : İplik, şerit, tel vb. nesnelere bir şeyin üzerine döndürerek sarmak.
-1- [T.]
d.- yarak 217/21
dolama : Tırnak etrafındaki yumuşak bölümlerin, bazen de kemiğin iltihaplanmasından ileri gelen ağrılı şiş.
-1- [T.]
d. 096/22
dolan - : Bir şeyin çevresine sarılmak.
-1- [T.]

d.- miş 150/08
dolap : Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.
-2- [Ar.]
d.+ ı 179/24
d.+ larına 124/07
dolaş - : Gezmek, gezinmek; saç, iplik vb. şeyler birbirine karışarak güç çözümler duruma gelmek.
-38- [T.]
d.- acak 020/23
d.- an 034/24
d.- an 228/08
d.- arak 112/22
d.- ip 016/15, 027/04, 032/15, 039/04, 113/14, 134/15, 158/12, 192/11
d.- ır 020/33
d.- ırken 197/17
d.- iyor 025/16
d.- iyordu 123/13, 126/12
d.- iyorlar 078/27
d.- maktan 042/13
d.- maları 074/15
d.- maması 193/09
d.- ması 112/17
d.- maya 029/23, 053/32, 074/29, 149/05, 228/17
d.- mayı 110/23
d.- mayıp 074/22
d.- mişti 014/01
d.- tı 028/07, 101/30, 125/02
d.- tiği 031/03, 124/02
d.- tiğini 154/14
d.- tıktan 042/24, 089/13
dolaştır - : Dolaştırma işini yaptırmak.
-1- [T.]
d.- ip 039/11
dolaştırıl - : Dolaştırma işine konu olmak.
-1- [T.]
d.- ip 228/22
dolayı : Ötürü.
-4- [T.]
d. 054/28, 107/19, 112/15, 156/13
dolayısıyla : Nedeniyle.
-3- [T.]
d. 051/31, 097/13, 237/05
doldur - : Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.
-21- [T.]
d.- an 158/20, 160/30
d.- du 029/10, 046/20, 047/19, 050/03, 188/19
d.- duğu 140/22, 161/03, 217/14
d.- dukları 105/21
d.- makla 211/25
d.- mayı 029/24
d.- muştı 060/09
d.- sun 095/06
d.- un 215/07, 218/02
d.- up 120/29, 194/02
d.- ura 095/06
d.- uyor 144/15
doldurul - : Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.
-5- [T.]
d.- an 082/02

d.- duğu 138/28
d.- duktan 220/07
d.- muş 061/20, 166/30
dolduruver - : Çabucak ve kısa zamanda doldurmak.
-1- [T.]
d.- di 052/33
dolgun : Çok, bol, fazla, yüksek (ücret, para vb.).
-1- [T.]
d. 164/08
dolu : İçi boş olmayan, dolmuş, meşbu, pür, boş karşıtı.
-48- [T.]
d. 016/06, 017/12, 030/19, 047/07, 049/29, 084/10, 096/01, 102/14, 102/15, 103/20, 110/25, 123/14, 125/13, 144/22, 165/28, 187/13, 188/02, 194/27, 196/16, 196/20, 211/12, 214/26, 215/10, 017/12, 042/03, 047/11, 049/22, 057/10, 074/26, 086/14, 100/30, 174/14, 215/06, 033/24, 105/18, 047/13
d.+ ydu 020/07, 029/29, 030/17, 060/30, 090/13, 108/20, 125/09, 152/13, 160/27, 161/17, 172/05, 195/33
dolusu : Dolduracak kadar.
-15- [T.]
d. 061/19, 064/04, 074/05, 100/24, 104/21, 142/02, 165/04, 200/02, 201/23, 209/13, 215/23, 220/16, 220/17, 231/10, 052/25
dolunay : Ay'ın tam bir daire olarak dolgun, parlak görüldüğü evre, ayın on dördü, bedir.
-14- [T.]
d. 085/23, 127/20, 164/01, 169/20
d.+ a 048/01, 085/22
d.+ da 176/11, 179/03, 187/07
d.+ ı 202/23
d.+ ın 048/03
d.+ ında 197/15
d.+ ından 198/23, 199/10
doluver - : Çok çabuk veya kısa zamanda dolmak.
-1- [T.]
d.- di 212/14
domates : Domates bitkisinin yenilen kırmızı veya yeşil ürünü.
-1- [Rum.]
d. 053/11
domuz : Çift parmaklılardan, eti, yağı, derisi veya kılı için beslenen, evcil hayvan.
-17- [T.]
d. 064/09, 097/11, 097/26, 097/28, 098/03, 098/11, 098/20, 104/20, 104/21, 118/05, 118/26, 204/05, 211/13, 218/08
d.+ ları 098/01
d.+ u 098/05
d.+ un 118/12
domuz yağı : Domuzdan çıkarılan yağ.
-3- [T.]
d.+ na 203/01, 203/12
d.+ nda 204/15
don - : Sıvı, soğuşun etkisiyle katı duruma gelmek, buz tutmak; yaşamını yitirmek, soğuktan ölmek; çok üşümek.
-9- [T.]

d.- an 070/26
d.- du 101/27
d.- duğu 070/09, 073/19, 074/07
d.- maya 075/12
d.- muş 072/33
d.- muştı 071/13
d.- muştı 070/16
don : Vücudun belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi.
-2- [T.]
d.+ lar 113/23
d.+ u 219/31
donakal - : Şaşırıp bir süre ne yapacağını, ne diyeceğini bilememek.
-4- [T.]
d.- dı 110/30
d.- dılar 084/14, 111/19
d.- mışlardı 084/28
donat - : Süslemek.
-2- [T.]
d.- alım 120/22
d.- tığı 121/07
dondur - : Donmasını sağlamak.
-3- [T.]
d.- acak 212/08
d.- du 084/19, 088/26
donuk : Parlak olmayan, mat.
-1- [T.]
d. 205/13
doruk : Heyecan, sevinç, coşku vb. duygularda ulaşılan en üst nokta.
-3- [T.]
d.+ a 058/02, 220/18
d.+ una 220/25
dost : Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılabilir kimse, düşman karşıtı.
-3- [Far.]
d.+ lara 048/32, 090/28
d.+ um 176/16
dostça : Dosta yakışır, dost gibi.
-1-
d. 025/04
dostluk : Dost olma durumu.
-2-
d. 196/22, 196/24
doyum : Eldekinden hoşnut olma durumu, doyma işi, yetinme, kanma, kanaat.
-1- [T.]
d. olmazdı 022/27
doz : Bir ilacın bir defada veya bir günde alınması gereken miktarı, dozaj.
-1- [Fr.]
d.+ da 157/19
döğüş : Dövüş; tokat, yumruk, tekme gibi saldırışlarla yapılan kavga.
-2- [T.]
d. 031/17, 109/11
döğüş - : Dövüşmek; karşılıklı birbirini dövmek, vuruşmak.
-2- [T.]
d.- mezsın 134/16
d.- ürken 054/07
döğüşedür - : Dövüşedürmek; karşılıklı birbirini dövmek, vuruşmak.
-1- [T.]
d.- sunlar 054/19

dök - : Sıvı veya tane durumunda olan şeyleri buldukları kaptan başka bir yere boşaltmak; kıtmak, düşürmek; maden, mum eriyiği veya çimento, alçı vb.ni kalıba akıtarak biçim vermek, döküm yapmak.

-26- [T.]

d. 049/07, 049/09, 049/13, 049/17

d.- en 055/20, 230/04

d.- erken 203/06

d.- erken 111/13

d.- mek 233/33

d.- meye 233/21

d.- meyi 051/16

d.- müş 062/05

d.- tü 042/33, 049/16, 096/16, 155/07, 172/23

d.- tüğü 231/21

d.- tüklerini 055/21, 158/23

d.- tükten 220/01

d.- tüler 061/23

d.- tülerse 088/11

d.- üp 040/08, 100/13, 188/19

dökül - : Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak.

-18- [T.]

d.- dü 072/05, 126/22

d.- dükten 032/28

d.- en 049/29, 050/02, 061/15, 062/19, 078/22, 080/32, 110/13, 119/11

d.- meksizin 133/07

d.- meye 018/01, 049/28, 050/04, 074/33

d.- müştü 108/07

d.- ürken 081/07

döküm : Kalıba dökme işi ve bunun yapılaş yöntemi.

-1- [T.]

d. 137/28

dökümcü : Döküm işleri yapan kimse, dökmececi.

-2- [T.]

d.+ ler 072/03

d.+ ye 072/10

döl yatağı : Memelilerde dölün ana karnındayken içinde bulunduğu organ, ana rahmi, rahim, karın, meşime, uterus.

-1- [T.]

d. 144/26

dön - : Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek; geri gelmek, geri gitmek.

-64- [T.]

d.- dü 014/16, 029/17, 046/28, 225/18, 230/10, 234/02

d.- düğü 150/26

d.- düğümüz 055/22

d.- düğümüzde 054/23

d.- düğünde 033/22, 060/16, 064/24, 229/19

d.- düğünü 166/02, 171/25

d.- dükçe 137/29, 152/25

d.- düklerinde 062/05, 163/15

d.- dükten 112/29

d.- ecek 182/17

d.- en 123/16, 127/19, 129/09, 162/25, 183/09, 187/17, 203/21, 230/07

d.- er 215/13

d.- erek 052/21, 106/29, 163/09, 167/33, 169/03, 213/31, 149/17

d.- erken 103/13, 234/29

d.- mek 088/18

d.- mekti 090/21

d.- meye 126/14, 150/24, 183/06

d.- meyi 183/29

d.- mez 215/14

d.- müş 018/08

d.- müyordu 022/13

d.- seler 063/30

d.- üp 054/22, 070/08, 083/03, 084/08, 201/20, 201/31, 214/14, 226/10, 231/04, 234/07

d.- üyor 032/13, 134/07

d.- üyordu 171/15

d.- üyordu 138/05

d.- önce 057/15

döndür - : Dönmesini sağlamak.

-5- [T.]

d.- e 083/14

d.- en 138/02

d.- mek 157/09

d.- mekte 028/30

döndürül - : Döndürme işine konu olmak.

-4- [T.]

d.- en 150/08, 193/30

d.- erek 168/06

d.- meye 179/29

döndürülebil - : Döndürmeye gücü yetmek.

-1- [T.]

d.- iyordu 179/27

döngü : Herhangi bir olayın birden fazla tekrarlanması.

-1- [T.]

d.+ sünü 182/02

dönme : Başka bir dindeyken Müslüman olan, mühtedi.

-2- [T.]

d.+ si 182/13 , 069/03

dönüm noktası : Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı.

-1-

d. 141/32

dönüş - : Bir biçimden, bir durumdan başka bir biçime veya duruma geçmek, tahavvül etmek.

-4- [T.]

d.- ecek 139/02

d.- mek 048/19

d.- tüğü 084/13

d.- üyor 084/06

dönüş : Dönme işi.

-2- [T.]

d.+ ü 109/08, 125/12

dönüştür - : Dönüşmesini sağlamak, tahvil etmek.

-2- [T.]

d.- düğünü 088/07

d.- mek 146/26

dönüştürül - : Dönüştürme işine uğramak.

-1- [T.]

d.- müştü 107/23

dönüşüver - : Aniden dönüşmek.

-2- [T.]

d.- ecek 191/16
d.- en 168/15
dördüncü : Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.
-2- [T.]
d. 126/04
d. 208/31
dört : Bir sayı.
-38- [T.]
d. 030/16, 032/33, 052/08, 066/03, 069/05, 069/13, 080/11, 082/16, 082/17, 086/10, 097/01, 124/17, 126/14, 137/25, 139/26, 141/14, 141/16, 142/20, 148/24, 149/07, 158/24, 159/15, 165/16, 165/19, 175/28, 187/12, 209/13, 220/17, 228/07, 031/19, 125/02, 138/26, 213/25
d.+ e 031/19, 031/20
d.+ te 181/02, 181/03
d.+ ten 181/05
dörtcihar : Tavla oyununda atılan zarların ikisinin de dört benekli olan yanlarının üste gelmesi.
-1- [T+Far.]
d.+ lar 157/03
dörtnala : At, dörtnal koşarak.
-3- [T.]
d. 071/08, 075/06, 174/04
döşek : Yatak.
-17- [T.]
d. 233/02
d.+ e 231/06
d.+ i 228/05
d.+ inde 226/08, 231/04, 231/20, 232/24, 233/18, 234/01
d.+ ine 029/18, 226/16, 227/27
d.+ lerde 020/19, 022/17
d.+ lere 090/27
d.+ te 022/24, 227/04
döşeme : Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama.
-3- [T.]
d. 065/03, 220/07
d.+ ye 168/22
döşen - : Döşeme işi yapılmak.
-2- [T.]
d.- miş 076/09
d.- miş 165/15
döv - : Tokat, yumruk, tekme vurarak canını acıtmak.
-6- [T.]
d.- düler 118/23
d.- en 158/27
d.- me 077/17
d.- meye 170/01, 173/26
d.- üp 114/32
dövdür - : Dövme işini yaptırmak.
-1- [T.]
d.- müştü 016/22
dövme : Vücut derisi üzerine iğne vb. sivri bir araçla çizilmek ve içine renk veren maddeler konulmak yoluyla yapılan yazı veya resim.
-1- [T.]
d.+ si 077/21
dövül - : Dövme işine konu olmak
-1- [T.]
d.- en 059/30

dua : Yakarış; Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.
-15- [Ar.]
d. 133/15, 149/03, 034/25
d.+ lar 028/20, 112/32, 113/01, 100/13
d.+ ları 097/23, 109/19
d.+ larını 096/32, 164/30
d.+ larla 111/23
d.+ sı 097/13
d.+ sına 078/13
d.+ sının 097/12
dua et - : Tanrı'ya yalvarmak.
-7- [Ar.+T.]
d. 214/08
d.- ecekti 110/27
d.- ip 057/07
d.- iyor 078/21
d.- iyordu 078/12
d.- meye 077/24
d.- ti 155/09
dubara : Oyunda, atılan zarlardan ikisinin de iki benekli yüzünün üste gelmesi.
-2- [Far.]
d. 157/04
d.+ yla 164/29
dudak : Ağzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.
-9- [T.]
d.+ ı 087/29
d.+ ım 214/16
d.+ ının 101/22
d.+ lar 111/22
d.+ ları 078/11, 233/25
d.+ larından 078/22
d.+ larını 237/29
d.+ larının 233/28
dudaklı : Dudağı olan.
-1- [T.]
d. 161/23
duka : Bir tür Venedik altın akçesi.
-5- [İt.]
d. 024/04
d.+ ları 030/28, 017/33
d.+ sı 041/13
d.+ yı 024/32
dul : Eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın veya erkek.
-2- [T.]
d. 096/02, 096/04
duman : Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan değişik renklerde gaz.
-16- [T.]
d. 048/01, 061/33, 072/26, 073/14, 099/26, 101/30, 102/16, 169/13, 198/05, 232/05
d.+ a 084/05
d.+ dan 102/20
d.+ ı 033/03, 073/13, 144/13
d.+ larının 085/16
dur - : Hareketsiz durumda olmak; işlemez olmak, çalışmamak.
-52- [T.]
d. 211/01
d.- acak 196/06, 203/02

d.- an 031/24, 081/11, 102/29, 150/16,
173/02, 184/12, 195/12, 208/07, 210/09
d.- an 100/23, 175/28
d.- du 016/02, 029/14, 110/26
d.- duğu 182/31
d.- ma 180/30, 211/04
d.- madan 024/24, 024/27, 070/08,
081/04, 157/25, 237/29
d.- madı 139/16
d.- maksızın 139/27
d.- maktan 183/04
d.- manın 149/22
d.- masını 173/28
d.- maya 203/17
d.- mayıp 071/10
d.- maz 171/04
d.- muş 210/20
d.- sa 213/21
d.- up 021/21, 046/21, 049/10, 084/24,
127/29
d.- ur 171/04
d.- uyor 088/14, 183/31
d.- uyordu 049/15, 052/29, 173/14, 184/04
d.- uyorlardı 044/09, 129/02
d.- uyorsun 025/26, 049/15
durakla - : Hareket durumundayken kısa
bir süre için durmak veya arada bir
durmak.
-1- [T.]
d.- dıktan 189/09
duraksa - : Ne yapmak veya ne demek
gerektiğini kestiremeyerek duraklamak,
tereddüt etmek.
-4- [T.]
d.- dı 127/32, 145/28
d.- dığını 162/12
d.- masını 162/07
durdur - : Durmasını sağlamak.
-8- [T.]
d.- acaklarını 105/30
d.- an 174/09
d.- du 026/05, 099/06, 161/10
d.- duğunda 169/20
d.- up 116/01
d.- uyordu 183/04
durdurul - : Durdurma işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- du 139/11
durgunluk : Durgun olma durumu.
-1- [T.]
d. 187/09
dur : Bulanıklığı olmayan, temiz, berrak.
-1- [T.]
d. 085/20
durum : Bir şeyin içinde bulunduğu
koşulların hepsi, vaziyet, hâl, keyfiyet,
mevki, pozisyon.
-51- [T.]
d. 046/12, 082/03, 087/07, 088/31,
104/11, 129/17, 140/10, 141/08, 146/10,
146/15, 199/20, 178/03
d.+ a 084/07, 196/13, 211/20, 121/11
d.+ da 025/08, 031/08, 046/03, 086/10,
147/26, 181/04, 182/23, 183/05, 231/20,
233/20, 088/15, 107/19, 215/23
d.+ dan 090/03, 139/18, 051/04
d.+ lara 139/06

d.+ larına 140/33
d.+ u 024/13, 029/03, 076/16, 077/27,
105/33, 154/26, 165/21, 165/22, 203/28,
208/29
d.+ u 087/02 , 170/33
d.+ una 052/22
d.+ unda 182/28, 182/25, 182/29
d.+ unu 096/12
duruver - : Ansızın durmak.
-1- [T.]
d.- di 221/06
duvar : Bir yapının yanlarını dışa karşı
koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran,
taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya
örülen dikey düzlem.
-56- [Far.]
d. 052/27, 061/29, 114/08
d.+ a 034/25, 126/01, 141/14, 191/01,
198/12, 199/09, 199/12, 203/24, 217/16,
217/20, 084/05
d.+ da 034/26, 099/20, 194/08
d.+ daki 168/29, 215/12, 234/30
d.+ dan 061/33, 205/28, 210/14
d.+ ı 018/21, 080/23
d.+ ın 014/18, 052/28, 054/20, 061/30,
075/24, 076/10, 084/23, 198/13
d.+ ina 077/21
d.+ ında 077/06
d.+ ının 053/21, 194/20, 203/19
d.+ lar 052/05, 218/05
d.+ larda 084/13, 102/09
d.+ lardaki 020/07, 099/21, 144/21
d.+ ları 084/04, 084/29, 159/28, 198/09
d.+ larına 072/17, 074/19, 194/24
d.+ larında 195/08
d.+ larından 084/20
d.+ larını 082/02
d.+ larının 026/32
duvar saati : Duvara asılı saat.
-2-
d.+ ne 148/26, 149/13
duy - : İşitmek, ses almak; bilgi almak,
öğrenmek, haber almak.
-36- [T.]
d.- amazlar 213/23
d.- an 040/23, 120/10, 211/09
d.- ar 042/02, 126/10, 235/07
d.- arım 104/02
d.- arız 135/20
d.- du 085/25
d.- duğu 049/08, 120/16
d.- duğuna 069/15
d.- duklarına 089/22, 097/14
d.- dun 146/33
d.- madı 046/11
d.- madiği 187/12
d.- mak 163/11
d.- maksızın 189/06
d.- maktan 126/30
d.- ması 143/24
d.- masın 032/11, 097/22, 129/10
d.- mayan 063/24
d.- maz 042/02, 126/10, 176/19
d.- mazdım 151/27
d.- muyordu 046/17
d.- unca 207/32
d.- uyordu 021/27, 042/01

d.- uyorsun 126/26
d.- uyorum 126/30
duyarsız : Duyarlı olmayan.
-1- [T.]
d. 065/11
duygu : Duyularla algılama, his.
-17- [T.]
d. 144/05, 164/18, 184/16, 216/12, 216/13
d.+ dan 143/14, 216/01
d.+ lar 143/23
d.+ lara 113/32
d.+ ların 143/17
d.+ larının 143/30
d.+ su 174/22, 174/17
d.+ sunu 174/16
d.+ suyla 041/22
d.+ yla 143/21
d.+ yu 143/15
duyul - : Duyuma işine konu olmak.
-19- [T.]
d.- an 076/27, 199/08, 222/17, 161/27
d.- du 205/19, 213/05
d.- duğu 020/01, 128/33
d.- duğunda 155/25
d.- madık 057/22
d.- maya 029/22
d.- ur 027/31
d.- uyor 099/25
d.- uyordu 014/21, 030/12, 054/17,
080/06, 109/33, 113/03
duyulabil - : Duyulma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
d.- ir 076/13
d.- iyordu 204/10
duyurul - : Duyulmasını sağlamak.
-1- [T.]
d.- du 136/28
dübeş : Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan ikisinin de beş benekli yüzünün üste gelmesi.
-1- [Far.+T.]
d.+ e 164/28
düdük : İçinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç.
-1- [T.]
d.+ ler 198/07
düğme : Çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan, herhangi bir makineyi işleten veya durduran parça.
-8- [T.]
d. 138/02
d.+ ler 152/25, 152/28
d.+ leri 153/09
d.+ lerin 138/02
d.+ lerini 154/02
d.+ nin 152/30
d.+ yle 152/24
düğüm : İplik, ip, halat vb. bükülebilir şeyleri kıvrıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum.
-2- [T.]
d. 214/31
d.+ ler 073/32
düğümle - : Düğüm yapmak.

-1- [T.]
d.- di 220/04
düğümle - : Düğümle bağlanmak.
-2- [T.]
d.- en 172/16
d.- mişti 016/08
düğümlü - : Düğümlemiş olan.
-1- [T.]
d.- yor 173/12
dükkan : Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer.
-14- [Ar.]
d. 029/30
d.+ a 065/32
d.+ da 066/06
d.+ ı 026/09, 026/16
d.+ ına 029/26
d.+ ının 027/30
d.+ lara 125/03
d.+ ları 065/27
d.+ larına 124/07
d.+ larını 116/17, 060/32
d.+ larının 124/33
d.+ lardan 065/28
dümdüz : Çok düz.
-1- [T.]
d. 180/11
dümen : Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.
-2- [İt.]
d.+ e 021/21
d.+ ine 187/12
dümenci : Gemilerde dümeni kullanan kimse.
-1-
d.+ leri 013/07
dün : Bugünden bir önceki gün.
-6- [T.]
d. 055/12, 172/31, 184/15, 210/30, 184/18
d.+ e 125/09
dünya : Güneş'e yakınlık bakımından üçüncü gezegen, acun; üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü.
-97- [Ar.]
d. 020/21, 021/25, 041/32, 044/11,
046/29, 052/09, 055/17, 060/05, 090/22,
127/05, 127/09, 141/02, 151/22, 153/25,
155/27, 174/14, 174/16, 191/24, 200/12,
200/22, 213/20, 179/04
d.+ da 065/20, 090/24, 118/25, 119/28,
122/29, 127/14, 129/18, 146/22, 180/14,
184/01, 201/01, 213/32, 235/09
d.+ daki 091/08, 100/13, 122/23, 158/12
d.+ dan 055/10, 179/07
d.+ nın 020/22, 020/23, 021/12, 021/14,
043/15, 047/07, 060/17, 063/21, 063/27,
074/09, 086/04, 090/32, 091/08, 114/21,
122/12, 122/13, 138/26, 147/15, 148/04,
158/28, 172/19, 188/16, 190/05, 190/15,
200/17, 201/11, 236/09, 228/10
d.+ sı 080/30
d.+ sına 023/06
d.+ ya 045/32, 110/15, 122/11, 200/32,
233/22, 236/20, 090/28, 091/04

d.+ yı 055/04, 060/09, 062/13, 091/01, 091/02, 091/03, 126/31, 146/19, 152/15, 199/19, 199/30, 201/08, 201/12, 217/02, 227/11, 236/18
d.+ yla 143/28, 143/32
dürbün : Uzaktaki cisimlerin görüntülerini büyötmeye veya yaklaştırmaya yarayan, objektif ve oküler adlı iki mercekten oluşan optik alet, bakaç.
-3- [Far.]
d. 189/04
d.+ le 013/14
d.+ üyle 014/08
dürt - : Ucu sivri bir şeyle veya elle hafifçe itmek.
-8- [T.]
d.- e 172/28
d.- erek 084/22
d.- meye 014/09, 160/11
d.- üp 100/01, 113/16, 173/12, 237/28
dürtü : Bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim.
-4- [T.]
d. 128/14, 145/14
d.+ nün 154/11
d.+ süyle 234/21
dürtükle - : Üst üste birkaç kez dürtmek.
-1- [T.]
d.- yerek 118/08
düröl - : Dürme işine konu olmak veya dürme işi yapılmak.
-1- [T.]
d.- müş 017/18
dürüst : Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse).
-3- [Far.]
d. 023/25, 026/24, 139/24
düstur : Genel kural.
-1- [Ar.]
d.+ una 183/23
düş : Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya; gerçek olmayan şey, imge.
-80- [T.]
d. 021/18, 045/25, 045/26, 055/15, 061/09, 084/01, 149/03, 154/14, 155/08, 191/30, 191/33, 192/01, 201/10, 225/10, 226/01, 227/23, 227/24, 233/25, 237/09, 127/15, 201/11, 236/25, 045/23, 199/32, 154/14, 046/02, 237/17
d.+ ler 022/26, 023/07, 155/10, 200/18, 200/30, 226/09, 227/05, 233/24, 236/22, 236/30, 238/04
d.+ lerde 042/04
d.+ lerden 021/09, 236/06
d.+ lere 127/17, 237/19
d.+ leri 044/24, 227/06
d.+ lerimden 236/15
d.+ lerimdiler 235/04
d.+ lerin 044/14, 045/30, 056/05, 060/25, 191/16
d.+ lerinde 061/10
d.+ lerini 197/12
d.+ ten 019/01, 022/11
d.+ teydi 227/26

d.+ ü 046/03, 226/12, 236/11, 022/01, 048/19
d.+ üm 237/14, 237/24
d.+ ün 049/20, 192/05, 237/29
d.+ ünde 018/26, 021/17, 021/31, 022/10, 045/15, 047/22, 047/25, 225/11, 226/06, 226/17, 227/08
d.+ ünün 226/04
düş - : Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek; durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını, dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek.
-52- [T.]
d.- eceğini 138/24
d.- ecek 222/04
d.- ecekti 221/25
d.- en 071/01, 071/33, 088/20, 121/27, 156/15, 158/17, 165/10, 112/11, 156/24, 221/19
d.- er 065/28
d.- erken 070/29
d.- me 167/06
d.- mek 082/11
d.- memiş 034/12
d.- meni 236/32
d.- mesi 139/06
d.- mesine 039/06
d.- meye 079/11, 196/32
d.- meyeceklerini 135/23
d.- mez 065/28, 157/05
d.- müş 108/07, 112/20
d.- müştü 025/10, 140/01, 172/06, 219/23
d.- müyordu 141/26
d.- tü 030/02, 033/13, 046/01, 076/05, 082/20, 083/24, 150/23, 155/07, 171/02, 217/27, 221/20, 230/33
d.- tüğü 021/23, 173/33
d.- tüğünü 141/07
d.- tüler 052/13, 080/13
d.- üp 075/05
d.- üyordu 026/27
düşeş : Zarla oynanan oyunlarda, atılan zarlardan ikisinin de altı benekli olan yanlarının üstte gelmesi.
-5- [Far.]
d. 124/14, 158/07, 165/01, 168/13
d.+ ler 157/03
düşey : Yer çekimi doğrultusunda olan, şakuli.
-1- [T.]
d. 074/24
düş gücü : Hayal gücü.
-1- [T.]
d.+ nü 174/17
düşkünlük : Düşkün olma durumu, iptila.
-1- [T.]
d. 052/09
düşle - : Bir şeyi, bir kimseyi, bir durumu istenilen biçimde tasarlamak, zihinde canlandırmak.
-11- [T.]
d.- diğim 236/32
d.- diğini 237/15
d.- dim 216/10, 227/05, 236/11
d.- mek 237/23
d.- mem 236/03

d.- memi 235/20
d.- mesinde 192/01
d.- yor 237/16
d.- yorum 237/11
düşman : Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.
-16- [Far.]
d. 057/05, 057/11, 058/31, 059/29, 062/26, 063/12, 063/14, 077/10, 194/33
d. 188/11
d.+ ı 063/20
d.+ ına 200/29
d.+ lar 062/30
d.+ ları 059/28, 062/33
d.+ larının 182/06
düşmanlık : Düşmanca duygu veya davranış, yağlılık, hasımlık, adavet, muhasamat, husumet, antagonizm.
-1-
d. 057/02
düşük : Az.
-3- [T.]
d. 088/16, 165/22, 025/17
düşün - : Aklından geçirmek, göz önüne getirmek; bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilere yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak, muhakeme etmek.
-92- [T.]
d.- dü 047/31, 073/16, 075/19, 086/29, 089/27, 090/10, 107/05, 110/24, 115/16, 136/08, 140/01, 154/14, 154/25, 160/02, 199/21, 229/05
d.- düşünüm 127/08, 190/17
d.- düşünümde 235/03
d.- düşününden 053/16
d.- düşününü 171/07, 237/11
d.- düşkleri 051/10
d.- düşklerinde 063/02
d.- düşkten 191/32
d.- düşyse 149/15
d.- eceğine 079/27
d.- ecek 191/29, 191/20
d.- elim 182/11, 183/02
d.- emez 135/30
d.- emezdi 123/08
d.- en 014/29, 121/04, 237/10
d.- erek 053/03, 230/13
d.- meden 151/07
d.- mediği 061/11
d.- medikleri 135/25
d.- mek 154/06
d.- mekten 190/10
d.- meleri 135/21
d.- meseler 135/22
d.- mesine 174/12
d.- meye 059/15, 126/02, 232/12, 182/20, 203/03
d.- meyecek 191/23
d.- müş 208/30
d.- müşlerdi 111/12
d.- müyor 040/06
d.- müyordu 158/02
d.- seler 135/22

d.- önce 119/20, 160/04
d.- üp 061/02, 112/22, 229/07
d.- ürken 164/28
d.- ürler 182/07
d.- ürse 191/18
d.- ürsem 128/05
d.- üyor 157/11, 203/23, 190/13, 045/09, 237/04, 237/12
d.- üyordu 022/24, 059/11, 059/18, 059/29, 089/04, 103/13, 172/10, 183/25, 190/12, 197/17, 199/01, 231/11
d.- üyorlardı 024/16
d.- üyorum 126/31, 127/07, 214/04, 237/05, 237/09, 237/10, 237/15
düşünce : Uzay ve zamanın ötesinde, öznenin dışında, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, mütalaa, fikir, ide, idea.
-26- [T.]
d. 088/26, 124/13
d.+ den 190/29
d.+ ler 121/03, 123/19, 154/25, 235/01
d.+ lardan 190/08, 190/18
d.+ lere 026/30, 045/08, 046/09, 117/31
d.+ leri 203/05
d.+ lerimden 127/13
d.+ lerinden 047/17
d.+ lerinden 190/14
d.+ lerini 046/12, 127/23
d.+ mde 127/06, 235/10
d.+ mden 128/03
d.+ si 110/22
d.+ sin 127/15
d.+ sini 136/12
d.+ yim 191/05
düşünce gücü : Bireyin kendi zihin haritası varsayımları ile kendi ve çevresel sosyal gerçeklerini oluşturma kapasitesi.
-1- [T.]
d.+ nü 202/27
düşünceli : Düşünerek davranan, anlayışlı.
-1- [T.]
d. 214/08
düşüncesizlik : Düşüncesizce davranma durumu.
-1- [T.]
d.+ le 211/18
düşünebil - : Düşünme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
d.- irdi 173/06
düşünül - : Düşünme işine konu olmak.
-2- [T.]
d.- emeyeceğini 073/22
d.- medikleri 191/24
düşür - : Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak.
-18- [T.]
d.- dü 052/10, 083/11
d.- düşününü 148/13
d.- düşkleri 032/31
d.- eceğine 165/01
d.- ecek 221/01
d.- eceksin 173/24
d.- en 124/15, 158/07

d.- meden 017/05
d.- mek 060/11
d.- mekle 112/23
d.- meye 221/10
d.- müştü 088/13, 117/09
d.- ür 016/24
d.- üyordu 168/13
d.- üyorlardı 188/07
düşürücü : Düşmesine yol açan, düşmesine sebep olan nesne.
-1- [T.]
d. 110/09
düşüver - : Ansızın veya kısa sürede düşmek.
-1- [T.]
d.- di 173/31
düz : Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan.
-1- [T.]
d. 117/16
düzel - : Kötü, bozulmuş bir durumdayken düzenli duruma gelmek.
-1- [T.]
d.- eceğini 159/05
düzelt - : Düzgün duruma getirmek.
-2- [T.]
d.- irken 045/30
d.- ti 016/10
düzeltil - : Düzeltme işine konu olmak veya düzeltme işi yapılmak.
-2- [T.]
d.- di 062/17
d.- miş 198/26
düzenek : Mekanizma.
-11- [T.]
d. 208/18, 208/32, 209/07, 207/20, 208/04
d.+ i 207/32, 208/04
d.+ in 209/02
d.+ iydi 207/23
d.+ iyle 207/25
d.+ ten 207/22
düzenle - : Düzenli, düzgün duruma getirmek, düzen vermek, tanzim etmek.
-1- [T.]
d.- mişlerdi 081/29
düzenlen - : Düzenli, düzgün duruma getirilmek.
-1- [T.]
d.- di 209/20
düzenli : Düzeni olan, yerli yerinde, kararlı, tertipli, muntazam.
-2- [T.]
d. 167/22, 234/07
düzensiz : Düzeni olmayan veya düzeni bozuk, karışık, tertipsiz, intizamsız, gayrimuntazam, aritmik.
-1- [T.]
d. 020/03
düzgün : Doğru ve pürüzsüz, muntazam.
-2- [T.]
d. 060/30, 065/22
düzlem : Üzerine, kesişen iki doğrunun her noktasının dokunması gereken yüzey, müstevi.
-2- [T.]
d.+ de 074/24
d.+ deki 074/24

düztaban : Doğal ayak kemerinin kaybolması ile oluşan yapısal bozukluk.
-3- [T.]
d. 108/08
d.+ ı 157/14
d.+ lara 157/12
Dabbetü'l Arz : Kıyamet alâmeti olarak ortaya çıkacağına inanılan korkunç yaratık.
-1- [Ar.]
D. 179/04
Daniska : Almanya'da Danzig şehrine verilen ad.
-2-
D. 099/23, 137/22
Davudpaşa : Rumeliye sefere çıkan Kapıkulu birliklerinin ilk menzili ve ordugâhı.
-1-
D.+ daki 069/05
Deccal : Kıyamet alametlerinden olarak kıyamete yakın zamanda insanları kandırmak, halkı azdırmak için ortaya çıkacağı haber verilen, çok kötü, fesatçı ve yalancı kimse; yalancı, sahtekâr kimse.
-1- [Ar.]
D.+ in 187/03
Dertli : Roman kahramanlarından biri.
-14-
D. 111/28, 112/03, 112/21, 174/05, 220/28, 220/29, 221/16, 222/05
D.+ nin 221/05
D.+ ydi 173/20
D.+ ye 112/05, 221/28, 221/14
D.+ yi 112/28
Devlet-i Âliye : Büyük devlet, romanda Büyük Osmanlı Devleti için kullanılan söz.
-1- [Ar.]
d.+ ye 134/02
Dilkuşî : Romanda adı geçen biri.
-1-
D.+ nin 058/08
Divan Yolu : Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanılan protokol yolu.
-4-
D.+ na 222/13, 232/03
D.+ nda 089/03
D.+ nu 161/09
Dünya Atlası : Romanda Uzun İhsan Efendi tarafından oğlu Bünyamin'e sıkıntıya düştüğünde yol göstermesi için yazılan eser.
-2-
D.+ nı 078/16
D.+ ydı 055/13
ebced : Arap alfabesi harfleri belli bir düzene göre sekiz gruba ayrılarak sıralandığında, birinci gruptaki harflerin okunuşundan meydana gelen kelime ve bu sıranın bütünü'nün adı; bu sıralanışta harflere sırasıyla bir rakam değeri verilmesinden meydana gelen hesaplama sistemi.
-1- [Ar.]
e.+ deki 158/14
ebced hesabı : Ebcet düzeninden yararlanarak bir kelimeyi rakama çevirme.

-1-
e.+ yla 159/04
ebe çıldır : Ebeyi kızdırmaya dayanan bir çocuk oyunu.
-1- [T.]
e. 064/17
ebedî : Sonsuz, ölümsüz, bengi.
-1- [Ar.]
e. 180/15
ebe kış kış : Körebeye benzeyen bir çeşit çocuk oyunu.
-1- [T.]
e. 064/12
ebeveyn : Anne ve baba.
-1- [Ar.]
e.+ leri 062/06
ecel teri : "Çok korkmak, çok sıkılmak, bunalım geçirmek, ölüm duygusuna kapılmak" anlamlarındaki ecel teri (veya terleri) dökmek (veya akmak) sözünde geçer.
-1-
e. 042/33
ecinni taifesi : Cin topluluğu, cinler.
-1-
e.+ ne 057/09
ecza : Canlılardaki rahatsızlıkların bozuklukların ve çeşitli hastalıkların tanısı, önlenmesi veya tedavisi için yararlanılan doğal veya sentez yoluyla hazırlanmış madde.
-2- [Ar.]
e. 196/16
e.+ lar 216/09
ecza dolabı : Evde veya iş yerlerinde, içerisinde ilk yardım için gerekli ilaç ve sağlık malzemelerinin bulundurulduğu dolap.
-1-
e.+ ndan 100/29
eda : Davranış, tavır.
-1- [Ar.]
e.+ larla 124/06
edebil - : Etme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
e.- di 098/04
e.- eceğini 183/11
edevat : Bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü.
-1- [Ar.]
e. 102/13
edil - : Etme işine konu olmak, yapılmak.
-7- [T.]
e.- dikten 089/18
e.- en 126/25, 134/05
e.- iyordu 064/02, 133/16
e.- miş 164/03
e.- mişti 112/18
edin - : Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, elde etmek, iktisap etmek.
-1- [T.]
e.- di 025/17
ee : Bir ünlem.
-1- [T.]
e. 025/26

efendi : Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse.
-30- [Rum.]
e. 124/20
e.+ lerinin 169/22, 169/25
e.+ miz 100/05, 103/32
e.+ mizin 100/10, 124/15
e.+ n 214/15
e.+ ni 119/27
e.+ nin 122/19
e.+ si 017/29, 046/26, 101/25, 119/25, 120/33
e.+ sine 040/01, 120/17, 121/17, 121/29, 161/14, 169/10
e.+ sini 119/18, 143/28
e.+ sinin 024/31, 101/13, 120/28, 121/12, 126/19, 144/11, 160/12
efkârlan - : Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.
-1-
e.- dışından 114/30
efsane : Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence.
-4- [Far.]
e. 063/17
e.+ deki 189/03
e.+ ye 156/20
e.+ yi 188/04
efsanevi : Efsanelerde geçen, kendisi için efsaneler düzülen veya efsaneyi andırır nitelikte olan (kimse, hayvan, yer), menkıbevi.
-1- [Far.]
e. 061/11
efsuncu : Büyücü.
-1-
e. 157/28
eğ - : Düz olan bir şeyi eğik duruma getirmek.
-4- [T.]
e.- erek 030/25
e.- ip 049/16, 060/27
e.- mek 073/25
eğer : Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.
-46- [Far.]
e. 014/02, 014/32, 015/32, 022/17, 027/16, 046/01, 056/27, 075/08, 075/23, 090/15, 102/15, 103/27, 105/32, 110/20, 111/10, 114/18, 118/32, 122/23, 125/15, 126/07, 128/05, 135/04, 149/18, 152/14, 153/04, 174/13, 179/13, 182/03, 182/15, 182/18, 182/21, 182/32, 189/25, 190/08, 191/17, 191/19, 214/04, 215/22, 215/28, 217/27, 226/33, 228/11, 105/28, 153/03, 205/07, 147/29
eğil - : Bir yana doğru eğik duruma gelmek.
-6- [T.]
e.- di 172/18, 172/22
e.- erek 103/31
e.- ip 221/13
e.- medi 171/04
e.- meye 170/24

eğilim : Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül.

-1- [T.]

e.+ lerini 134/28

eğilimli : Eğilimi olan, istekli, meyyal, mail, tandanslı.

-1- [T.]

e.+ ydi 034/08

eğir - : Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek.

-1- [T.]

e.- ip 146/11

eğit - : Hayvanı istenilen davranışları yapabilecek biçimde yetiştirmek.

-1- [T.]

e.- ti 041/19

eğitim : Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye.

-1- [T.]

e.+ ine 170/04

eğlen - : Neşeli, hoşça vakit geçirmek.

-2- [T.]

e.- eceklerdi 160/20

e.- mesini 125/26

eğlence : Eğlenme işi, sefahat.

-1- [T.]

e.+ yle 141/01

eğlenceli : Eğlendiren, hoşça giden.

-2- [T.]

e. 141/03, 023/02

eğlendir - : Eğlenmesini sağlamak, eğlenmesine yol açmak.

-1- [T.]

e.- meye 160/13

e. 042/27

eğri büğrü : Yer yer eğrilmiş ve bükülmüş olan, çarpık çurpuk.

-1- [T.]

e. 018/11

ehli dubara : Hilenin ve düzenbazlığın ustası.

-1- [Ar.+Far.]

e. 013/01

ehli işret : İçki içme erbabı.

-1- [Ar.]

e. 013/01

ehli keyif : Rahatına düşkün kimse, keyif sahibi.

-4- [Ar.]

e. 057/28, 189/17, 189/32

e.+ in 032/28

ehli namus : Namusuna düşkün kimse.

-1- [Ar.]

e. 013/01

ek : Eklenmiş, katılmış.

-1- [T.]

e. 057/24

ek - : Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

-1- [T.]

e.- ti 117/33

ekin : Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum.

-1- [T.]

e.+ ler 179/05

ekle - : Bir şeyi eklemek, tamamlamak, ulamak, ilave etmek.

-1- [T.]

e.- yerek 153/14

eklen - : Ekleme işi yapılmak.

-3- [T.]

e.- di 142/08

e.- mesiyle 198/26

e.- mişti 150/09

eklet - : Ekleme işini yaptırmak.

-1- [T.]

e.- mek 119/16

ekmek : Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan, naniyaziz.

-10- [T.]

e. 021/03, 052/11, 115/19, 116/31

e.+ iyle 097/15

e.+ le 052/05, 052/08, 052/24, 097/10

e.+ ler 088/22

ekmek kapısı : Geçim sağlayan iş yeri.

-3- [T.]

e. 053/15, 229/33

e.+ nı 229/01

eksen : Bir cisim iki eşit parçaya bölen çizgi, mihver.

-2- [Yun.]

e.+ i 138/01, 138/04

eksik : Bir bölümü olmayan, noksan, natamam.

-5- [T.]

e. 018/02, 114/16, 108/11, 109/11, 215/07

eksiklik : Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakisa, fıkdan.

-3- [T.]

e. 054/01, 087/31

e.+ i 139/31

eksiksiz : Eksiği olmayan, tam, tamam.

-1- [T.]

e. 103/22

ekü : Bir yüzünde hükümdarlık arması bulunan, önce altından, sonra gümüşten basılmış Fransız parası.

-3- [Fr.]

e. 165/29

e.+ ler 160/28

e.+ leriyle 165/28

el : Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

-192- [T.]

e. 019/24, 020/30, 025/13, 025/17, 031/28, 061/07, 063/27, 096/30, 116/13, 160/15, 164/11, 172/18, 192/27, 196/05, 196/07, 232/23

e.+ den 034/24, 039/06, 116/31, 143/02, 197/17

e.+ di 027/07

e.+ e 034/24, 087/02, 152/09, 173/04, 197/17, 096/14, 028/01

e.+ i 018/07, 027/09, 027/10, 027/12, 028/07, 043/26, 050/30, 065/18, 101/29, 105/11, 114/05, 118/10, 120/10, 121/12, 159/16, 159/30, 164/10, 165/02

e.+ imdeydin 216/15

e.+ ime 204/30
e.+ imi 151/24
e.+ in 233/06
e.+ inde 018/17, 021/04, 025/15, 029/10,
042/24, 063/06, 083/14, 120/28, 161/22,
172/21, 221/16, 225/14, 235/23, 021/03,
080/29, 097/05, 017/18, 154/19, 140/28,
189/14, 189/25, 236/17
e.+ indeki 014/08, 017/28, 019/13, 083/13,
151/04, 161/32, 164/24, 170/13, 218/15
e.+ indekiyle 019/14
e.+ inden 083/04, 089/10, 100/17, 141/26,
142/26, 192/29, 217/17, 225/16
e.+ inde 022/23
e.+ indeydi 141/31
e.+ ine 020/28, 026/10, 033/18, 075/19,
083/26, 120/24, 141/32, 158/03, 175/09,
177/09, 217/10, 147/18, 181/18
e.+ ini 016/03, 019/21, 032/11, 045/29,
050/08, 055/19, 055/27, 059/19, 063/30,
069/01, 086/25, 087/19, 095/14, 107/05,
113/13, 113/24, 121/09, 126/20, 129/10,
144/11, 158/30, 169/04, 169/06, 170/31,
172/21, 193/02, 201/23, 209/31, 172/18,
126/28
e.+ inin 017/08, 061/08, 066/07, 077/07,
219/26
e.+ iyle 050/10, 063/08, 063/29, 075/33,
083/17, 161/03, 233/31
e.+ le 070/29
e.+ lerde 193/24
e.+ leri 020/32, 030/25, 033/28, 050/14,
065/05, 070/18, 071/02, 117/07, 123/10,
124/11, 134/06, 195/11, 203/10
e.+ lerimle 215/14
e.+ lerinde 018/27, 062/24, 062/33,
071/30, 109/30
e.+ lerine 070/31, 111/06, 162/04
e.+ lerini 018/04, 022/09, 049/24, 101/16
e.+ lerinin 023/25, 026/12, 082/23, 102/24,
106/08, 140/15, 158/08
e.+ leriyle 026/26, 077/07, 114/33, 160/24,
172/04, 172/28, 020/24, 195/17
elbette : Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz,
elbet.
-25- [Ar.]
e. 029/21, 073/17, 101/04, 101/06,
108/25, 120/07, 125/13, 134/20, 146/20,
149/18, 151/15, 153/03, 153/19, 153/32,
159/12, 159/22, 165/14, 168/27, 178/32,
194/32, 200/16, 209/19, 220/09, 226/21,
235/21
elbise : Giysi.
-10- [Ar.]
e. 146/21
e.+ ler 099/24, 162/05, 171/20
e.+ leri 219/27
e.+ lerini 028/13, 162/09, 219/21
e.+ ni 146/25
e.+ nin 146/13
elçi : Bir devleti başka bir devlet katında
temsil eden kimse, sefir.
-1- [T.]
e. 023/13
elçilik : Elçinin görevini yaptığı yapı,
sefaret, sefarethane.
-2- [T.]

e. 023/27, 032/24
elde edebil - : Elde etme ihtimali veya
imkânı bulunmak.
-1- [T.]
e.- eceklerini 215/24
elde edil - : Elde etme işine konu olmak.
-1- [T.]
e.-en 072/11
elde et - : Bir şeye sahip olmak.
-5- [T.]
e.- tim 180/06
e. -meye 145/22
e. -meye 145/16
e. -meye 180/24
e. -tikleriyle 199/33
eldivenli : Eldiven giymiş olan.
-1-
e. 083/17
ele - : Elek yardımıyla ayıklamak veya
incesini kabasından ayırmak, elekten
geçirmek.
-1- [T.]
e.- yip 169/17
elebaşı : Kötü, olumsuz iş veya
hareketlerde önder olan kimse, sergerde.
-1- [T.]
e.+ ları 195/28
el el üstünde : “El el üstünde kimin eli
var” diye de bilinen bir çocuk oyunu.
-1- [T.]
e. 064/13
elif : Arap alfabesinin ilk harfinin adı.
-1- [Ar.]
e.+ in 198/26
elifbe : Elifba; Arap alfabesi.
-1- [Ar.]
e.+ nin 059/23
elkimya : Kimya ilmi.
-12- [Ar.]
e. 102/07, 108/31, 143/22, 144/12,
145/13, 154/08, 174/29, 175/25, 183/23,
184/06, 202/13
e.+ ya 141/25
elkimyacı : Kimya ilmi ile uğraşan kimse.
-3-
e. 146/14
e.+ ların 145/24, 180/21
elli : Bir sayı.
-11- [T.]
e. 025/33, 026/01, 029/12, 031/09,
073/24, 149/10, 205/06, 206/16
e.+ si 074/11
e.+ sine 015/21, 074/01
elli bir : Bir sayı.
-4- [T.]
e. 155/23, 156/01, 156/07, 156/33
elmacık : bk. (elmacık kemiği)
-1- [T.]
e. 020/14
elmacık kemiği : Yüzün yanakla göz
arasında bulunan, az çok çıkıntılı bölümü.
-1- [T.]
e.+ leri 225/15
elmas : Mücevher olarak kullanılan,
saydam, değerli taş.
-6- [Ar.]
e. 081/13

e.+ ı 085/14, 085/15
e.+ ları 085/07
e.+ tan 081/19
e.+ tı 081/18
elveda : Bir daha kavuşulmayacağı düşünülen bir şeyden ayrılırken kullanılan bir söz.
-1- [Ar.]
e. 164/29
elyazması : Elle yazılmış kitap.
-1- [T.]
e.+ ları 020/08
el yordamıyla : Görmeden, elle yoklayarak.
-1- [T.]
e. 082/29
em - : Soğurmak.
-1- [T.]
e.- mişti 196/02
emanet : Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşya, kimse vb., inam, vedia.
-5- [Ar.]
e. 055/14, 056/08, 086/19, 142/23
e.- en 134/05
emdiril - : Emme işine konu olmak.
-1- [T.]
e.- miş 234/18
emekle - : Dizler ve eller üzerinde yürümek.
-1- [T.]
e.- yerek 192/30
emel : Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.
-1- [Ar.]
e.+ lerine 051/29
emin : Şüphesi olmayan.
-18- [Ar.]
e. 029/23, 082/13, 135/13, 145/05, 151/32, 205/21
e.+ di 014/32, 110/19, 175/20, 199/03, 090/05
e.+ im 148/08, 153/24, 171/22, 175/05, 215/29, 216/24
e.+ sindir 216/03
emin ol - : İnanmak, güvenmek.
-7- [Ar.+T.]
e.- duktan 198/15
e.- madığını 200/27
e.- mak 051/04
e.- mak 081/16
e.- mak 105/23
e.- mak 029/13
e.- masa 022/22
emin olabil - : İnanma, güvenme ihtimali ve imkânı bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
e.- irsin 154/07
emir : Buyruk, komut, talimat, ferman.
-19- [Ar.]
e. 128/10, 150/16, 193/21, 193/22
e.+ e 073/25
e.+ i 128/02
e.+ inde 054/02
e.+ indekileri 078/03
e.+ ini 069/10, 127/32, 060/11
e.+ iyle 113/11, 191/26

e.+ ler 121/18, 144/20, 120/24
e.+ leri 220/11
e.+ lerine 102/32
e.+ lerini 039/11
emirname : Yazılı buyruk.
-1- [Ar.+Far.]
e.+ lerle 140/02
emniyet : Güvenlik; güven, inanma, itimat.
-2- [Ar.]
e. 117/02
e.+ te 127/25
emniyetli : İnanılır, güvenilir.
-3-
e. 188/22, 194/31
e. 112/28
emredil - : Buyurma, emir verme işine konu olmak.
-2- [Ar.+T.]
e.- diği 099/10, 128/14
emret - : Buyurmak, emir vermek.
-10- [Ar.+T.]
e.- erek 100/03
e.- iyor 095/17
e.- iyordu 213/09
e.- iyorum 128/07
e.- mişti 154/29
e.- ti 096/07, 100/25, 119/10, 211/24
e.- tiğinde 101/29
en : Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.
-89- [T.]
e. 015/20, 016/14, 035/02, 043/15, 043/26, 051/08, 051/31, 052/02, 053/27, 053/30, 055/02, 056/24, 057/18, 062/10, 065/21, 065/22, 072/22, 074/09, 076/11, 076/12, 084/12, 087/01, 087/07, 091/08, 096/33, 099/07, 099/33, 100/14, 112/21, 112/26, 112/31, 113/10, 114/09, 115/04, 115/27, 115/32, 116/29, 122/23, 136/02, 136/03, 136/04, 138/21, 141/03, 142/10, 142/15, 143/16, 149/10, 150/19, 151/30, 158/12, 158/28, 160/08, 162/14, 171/26, 172/19, 176/15, 187/13, 187/14, 188/27, 188/30, 189/09, 190/13, 191/09, 191/10, 191/32, 198/09, 202/01, 203/16, 205/05, 206/22, 207/09, 207/19, 210/10, 217/05, 218/03, 218/09, 221/25, 221/26, 229/09, 229/18, 230/08, 128/33
en : Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşılığı.
-1- [T.]
e.+ ine 208/30
en azından : En azı ile, hiç olmazsa.
-1- [T.]
e. 057/02
ender : Çok az, çok seyrek.
-2- [Ar.]
e. 122/30, 184/01
endişe : Tasa, kaygı.
-10- [Far.]
e. 148/14, 227/18
e.+ den 033/28
e.+ siyle 027/31
e.+ ye 052/13, 122/16, 125/11
e.+ yi 152/06

e.+ yle 078/22, 125/09
endişe et - : Tasalanmak, kaygılanmak.
-1- [Far.+T.]
e.- tiği 234/15
endişesiz : Endişesi olmayan.
-1-
e. 090/21
enfiye : Kurutulmuş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici, aksırtıcı toz, burun otu.
-3- [Ar.]
e. 041/26, 103/12, 124/21
engel : Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, pürüz, mânia, handikap.
-1- [T.]
e.+ le 197/25
engelle - : Bir şeyin gerçekleşmesini veya yapılmasını önlemek.
-4- [T.]
e.- mek 195/01
e.- yip 183/26
e.- yordu 070/32, 083/07
engel ol - : Önlemek, geciktirmek.
-7- [T.]
e.- an 166/03
e.- du 053/28
e.- unca 166/13
e.- uyor 055/01, 022/13
e.- uyordu 148/20, 232/20
engerek : Engerekgillerden, başı üç köşeli, rengi siyah veya siyaha yakın, taşlık ve güneşli yerlerde yaşayan zehirli bir yılan.
-2- [Yun.]
e. 021/32
e.+ in 022/05
enikonu : İyiden iyiye, iyice, oldukça.
-1- [T.]
e. 031/08
enkaz : Yıkıntı, döküntü, çöküntü.
-4- [Ar.]
e.+ ı 192/13
e.+ ın 192/11
e.+ ina 192/10
e.+ inı 061/30
ense : Boynun arkası.
-2- [T.]
e.+ sinden 050/29
e.+ sine 191/02
entari : Genellikle tek parçalı kadın giyeceği.
-4- [Ar.]
e.+ si 018/17
e.+ sinin 017/33, 232/21
e.+ yle 017/17
entrika : Bir işi sağlamak veya bozmak için girişilen gizli çalışma, oyun, dolap, düzen, dalavere, desise, hile, dek.
-1- [Fr.]
e.+ lardan 059/16
envaiçeşit : Envaitürlü.
-6- [Ar.+Far.]
e. 042/18, 044/05, 084/17, 102/13, 155/13, 189/14
epey : Az denmeyecek kadar, oldukça, hayli, epeyi, epeyce, epeyice.

-1- [T.]
e. 052/28
er : Erken.
-5- [T.]
e. 015/32, 027/32, 164/27, 023/04, 136/05
er : Erkek.
-1- [T.]
e.+ inin 044/29
er - : Erişmek.
-3- [T.]
e.- di 031/14
e.- mesine 039/15
e.- miş 230/24
erbap : Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse.
-4- [Ar.]
e.+ ı 137/19
e.+ ının 032/30
e.+ ıydı 027/03
e.+ ıyla 097/03
erbab-ı livata : Eşcinseller.
-1- [Ar.]
e. 013/01
erdemsizlik : Erdemsiz olma durumu, faziletsizlik.
-1- [T.]
e. 216/20
ergenlik çağı : Ergenlik.
-1- [T.]
e.+ na 206/21
ergi - : Sıcaklığı artırılmak yoluyla bir cisim katı durumdan sıvı duruma geçmek, zeveban etmek.
-1- [T.]
e.- miş 084/25
eri - : Katı cisim sıvı içine karışarak sıvı durumuna geçmek; yok olmak, bitmek, tükenmek.
-5- [T.]
e.- di 225/06
e.- meye 096/10
e.- ye 061/29
e.- yip 040/33
eriş - : Varılması zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak; bir yere ulaşmak, varmak.
-26- [T.]
e.- eceğini 111/11, 147/30
e.- ince 085/23, 182/31
e.- ip 075/22
e.- irse 182/04
e.- iyordu 159/13
e.- mediğine 075/23
e.- mek 147/16, 181/15, 183/26
e.- mesi 184/03
e.- meye 146/28
e.- miş 164/17, 192/30
e.- mişti 106/28, 193/15
e.- ti 085/19
e.- tiğinde 071/09, 197/02
e.- tiğini 182/10, 183/02
e.- tiklerinde 084/14
e.- tiklerinin 079/11
e.- tiler 079/13
e.- tin 147/17

erişebil - : Erişme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-2- [T.]

e.- ecekleri 025/24

e.- iriz 182/24

erişil - : Erişme işi yapılmak, ulaşılmak, yetiştirilmek.

-1- [T.]

e.- mek 144/25

erişilebil - : Erişilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

e.- ecek 180/27

erit - : Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.

-1- [T.]

e.- ti 210/27

eritil - : Eritme işi yapılmak.

-4- [T.]

e.- ecek 072/11

e.- erek 071/26

e.- ip 072/05

e.- mesini 072/03

erkek : Yetişkin adam, bay, er kişi.

-8- [T.]

e. 035/16, 084/16, 109/30, 134/13

e.+ i 229/32

e.+ iydi 028/08

e.+ ler 206/19

e.+ lerin 108/06

erkeklik : Erkek olma durumu; erkekçe davranış, yiğitlik, mertlik.

-3- [T.]

e.+ e 134/17, 134/20

e.+ ine 015/01

erken : Vaktinden önce, alışılan zamandan önce, er, geç karşıtı.

-3- [T.]

e. 147/28, 229/15, 230/20

ermiş : Dinî inançlara göre kendisinde olağanüstü manevi güç bulunan kişi, eren, evliya, veli.

-1- [T.]

e.+ imiz 052/16

ertele - : Sonraya bırakmak, tehir etmek, tecil etmek, talik etmek.

-1- [T.]

e.- dim 226/26

ertes : Bir günün, haftanın, ayın, mevsimin, yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), ferdası.

-26- [T.]

e. 051/17, 062/10, 069/07, 073/32, 075/10, 077/32, 103/08, 103/10, 104/08, 110/06, 117/23, 118/18, 118/21, 118/30, 136/11, 144/09, 160/05, 169/17, 178/27, 209/18, 214/20, 226/05, 227/30, 235/16, 235/23

e.+ nde 110/03

erzak : Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı.

-2- [Ar.]

e. 079/29

e.+ ndan 120/25

es - : Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

-2- [T.]

e.- en 111/15

e.- tiğini 089/08

esaret : Kölelik, tutsaklık, esirlik.

-2- [Ar.]

e. 170/07

e.+ ten 059/24

esas : Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel.

-2- [Ar.]

e.+ ı 137/11, 139/05

esedi : Osmanlı imparatorluğunda kullanılmış, arslanlı adıyla da bilinen para.

-5- [Ar.]

e. 018/01, 019/16, 030/23

e.+ ler 030/28, 160/28

eser : Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt; iz, işaret, im; soyut kavramlarda belirti.

-30- [Ar.]

e. 034/29, 044/32, 061/33, 236/20

e.+ e 033/22

e.+ i 016/30, 045/02, 059/05, 081/10, 088/10, 108/16, 189/11, 052/30, 081/03, 118/13, 156/33, 044/16, 192/05, 033/27, 188/28

e.+ in 034/15, 035/12, 141/32

e.+ inde 141/27, 147/29

e.+ ini 055/03, 105/08

e.+ iyse 121/08

e.+ lerine 061/25

e.+ lerini 192/20

esinti : Belli belirsiz hissedilen hafif yel, nefha.

-1- [T.]

e. 202/01

esir : Tutsak.

-13- [Ar.]

e. 016/23, 016/24, 021/23, 024/07, 024/14, 161/32, 162/21, 172/16, 184/19, 197/21

e.+ ler 162/03

e.+ leri 161/17

e.+ lerin 015/15

esirci : Köle ve cariye alan ve satan kimse.

-7-

e. 161/28

e.+ ler 024/17, 161/10

e.+ lerin 161/16

e.+ nin 161/22

e.+ ye 162/09, 162/18

esirhane : Esirlerin satıldığı yer.

-1- [Ar.+Far.]

e.+ de 170/03

esir pazarı : Tutsak pazarı.

-2-

e.+ na 024/17

e.+ ndan 169/23

eski : Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.

-18- [T.]

e. 023/27, 024/31, 042/17, 053/15, 089/12, 090/21, 108/01, 112/33, 141/33, 157/03, 183/16, 208/29, 237/22, 046/20, 072/15

e.+ ler 013/10

e.+ si 151/04, 178/16

eskiden : Geçmiş zamanlarda, geçmiş çağlarda, geçmişte, mukaddema.

-1- [T.]

e.+ den 167/25

eski - : Eski duruma gelmek.

-1- [T.]

e.- miş 192/21

esmer : Siyaha çalan buğday rengi.

-2- [Ar.]

e. 019/05

e.+ di 203/16

esna : Bir işin yapıldığı an, sıra.

-13- [Ar.]

e.+ da 109/13, 114/01, 156/09, 217/21, 226/01, 228/32, 232/14, 234/08

e.+ sında 017/07, 044/15, 044/16, 123/26, 209/02

esnaf : Küçük sermaye ve zanaat sahibi.

-6- [Ar.]

e. 109/06, 123/20, 124/07, 154/22, 164/23

e.+ indan 159/10

esne - : Uykulu, sıkıntılı veya yorgunluk duyulan bir anda ağız genişçe açarak soluk alıp vermek.

-8- [T.]

e.- di 049/19, 085/16

e.- meye 202/05, 234/13

e.- meyi 228/02

e.- ye 197/01

e.- yen 022/22

e.- yordu 196/30

esnek : Bir dış gücün etkisi altında uzama, kısalma, eğrilme vb. biçim değişikliklerine uğradıktan sonra, etkinin kalkmasıyla eski biçimini alabilme özelliğinde olan, elastik, elastiki.

-1- [T.]

e. 198/11

esrar : Gizler, sırlar.

-5- [Ar.]

e.+ ı 035/11

e.+ ını 044/29, 097/04, 115/03, 199/10

esrarengiz : Gizemli.

-4- [Ar.+Far.]

e. 069/06, 125/01

e. 133/05, 152/25

esre : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün ı, i seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, kesre.

-1- [Ar.]

e. 059/23

esvap : Giysi.

-1- [Ar.]

e.+ larını 047/09

eşek : Atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan, uzun kulaklı.

-1- [T.]

e.+ e 099/12

eşele - : Toprak, kül gibi toz durumunda bulunan şeyleri hafifçe kazıp karıştırmak.

-1- [T.]

e.- di 077/07

eşik : Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.

-1- [T.]

e.+ in 164/03

eşit : Yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan (iki veya daha çok şey), müsvavi.

-3- [T.]

e. 053/05

e. 182/12, 182/14

eşkâl : Dıştan görünüş.

-7- [Ar.]

e.i 203/13

e.+ ini 106/01, 086/22, 088/27

e.+ leri 152/16, 206/15, 206/22

eşkinçi : Sefere çıkan, savaşa giden sipahi asker; II. Mahmud zamanında yeniçerilerin yerini tutmak üzere yetiştirilmek istenen talimli askerlere verilen isim.

-1- [T.]

e.+ lerle 088/16

eşkiya : Dağda, kırdan yol kesen hırsızlar, haydutlar.

-3- [Ar.]

e. 066/05, 155/16, 156/07

eşlik : Birlikte, beraber.

-1- [T.]

e.+ inde 159/02

eşlik et - : Beraberinde gitmek, arkadaşlık etmek, refakat etmek.

-1- [T.]

e.- tiler 220/20

eşraf : Bir yerin zenginleri, sözü geçenler, ileri gelenler.

-2- [Ar.]

e.+ ın 113/22

e.+ tan 165/16

eşrefî : Osmanlı dönemindeki gümüş paralardan biri.

-1- [Ar.]

e.+ ler 160/27

eşya : Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelere.

-10- [Ar.]

e. 030/18, 123/14

e. 189/25

e.+ dan 177/03

e.+ lar 020/03, 065/02

e.+ lara 070/19

e.+ ları 065/33

e.+ nın 176/27

e.+ ydı 149/08

eşzamanlı : Başlamalarıyla bitmeleri arasında geçen zaman eşit olan (olaylar), senkronik.

-2-

e. 182/08, 183/03

et : İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka.

-23- [T.]

e. 109/28, 087/29, 071/05, 195/33, 083/19

e.+ i 059/12, 097/12, 098/11, 104/20,

118/05, 211/13, 218/08, 097/11

e.+ in 097/11

e.+ inden 097/28

e.+ ine 046/10

e.+ ini 013/09, 097/31, 098/01, 118/06

e.+ ler 071/26

e.+ leri 020/25

e.+ ten 080/23

et - : Bir işi yapmak; "lyi, kötü" zarflarıyla birlikte davranmak.

-36- [T.]

e. 125/21

e.- e 158/26, 158/26

e.- emedim 236/30

e.- emezlerse 014/02

e.- emiyordu 042/32

e.- emiyorum 151/07

e.- en 081/17

e.- erek 016/26, 029/05, 161/24

e.- erler 039/01, 095/01, 133/01

e.- ip 114/17, 054/01

e.- iyorum 055/14

e.- meden 032/03

e.- medim 180/19

e.- mek 107/24

e.- melerinden 051/30

e.- mesini 230/20

e.- meye 056/17

e.- meyecekti 114/02

e.- meyin 215/07

e.- mişlerdir 013/12

e.- miyor 182/26

e.- miyordu 234/09

e.- se 198/22

e.- ti 019/16, 170/32, 051/08

e.- tiği 060/17

e.- tikleri 089/08

e.- tiler 065/08

e.- tiyse 098/10

etek : Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü.

-5- [T.]

e.+ inde 045/17

e.+ ine 117/17

e.+ lerinden 053/01

e.+ lerini 161/19, 169/26

etfal : Çocuklar.

-1- [Ar.]

e. 116/15

etki : Bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya şey üzerindeki gücü, tesir.

-20- [T.]

e. 208/11

e.+ leri 110/10

e.+ si 078/23, 101/04

e.+ sinde 115/30

e.+ sindeydi 049/20

e.+ sini 025/09, 065/10, 104/12

e.+ siyle 042/04, 062/03, 121/24, 121/33,

170/27, 197/07, 202/04, 237/29

e.+ yi 105/12, 145/32, 208/08

etki et - : Etkilemek.

-1- [T.]

e.- en 151/30

etkile - : Etkiye uğratmak, tesir etmek.

-1- [T.]

e.- miş 194/10

etkilen - : Etkiye uğramak, müteessir olmak.

-4- [T.]

e.- en 136/07, 170/09

e.- memişe 102/20

e.- mişe 144/27

etkili : Etkisi olan, tesirli, müessir, patetik.

-3- [T.]

e. 104/31, 104/32, 122/09

etraf : Yanlar, taraflar.

-8- [Ar.]

e. 049/21, 127/32

e.+ ında 138/01, 138/04

e.+ ından 074/15, 074/22, 074/29

e.+ ını 050/30

ettir - : Etme işini yaptırmak.

-1- [T.]

e.- diğimiz 235/32

etyemez : Genellikle et ve et türevlerini yemeyen kimse, vejetaryen.

-1- [T.]

e. 031/26

ev : Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane.

-73- [T.]

e. 065/03, 095/02

e.+ de 047/11, 055/33, 056/13, 065/01, 043/29

e.+ deki 040/27, 095/15

e.+ den 040/28, 046/18, 056/12, 064/26, 069/01, 096/01, 171/16, 189/08

e.+ e 028/16, 040/13, 042/08, 042/24, 043/02, 043/08, 043/13, 043/33, 056/20, 095/15, 234/29

e.+ i 047/09, 065/08, 089/18, 142/30, 029/21

e.+ in 018/24, 043/12, 047/02, 056/15, 158/27, 225/11, 234/29

e.+ inde 021/14, 027/31, 163/08

e.+ inden 018/18, 021/11

e.+ ine 027/23, 028/03, 028/06, 029/17, 046/28, 051/12, 054/14, 064/24

e.+ ini 096/02, 142/29, 229/31

e.+ ler 030/10, 056/25, 191/18

e.+ lere 032/01, 134/05

e.+ lerin 018/12, 191/17

e.+ lerinde 134/03

e.+ lerinden 169/23

e.+ lerine 062/05, 112/23, 156/02, 162/25, 163/14

e.+ lerinin 048/16, 089/07, 089/09

evet : "Öyledir" anlamında kullanılan bir doğrulama veya onaylama sözü, olur, oldu, peki, tamam, ya, beli, ha, he.

-15- [T.]

e. 063/24, 134/26, 145/25, 151/22, 152/02, 179/01, 183/09, 184/10, 184/18, 193/01, 201/01, 203/30, 215/01, 216/07, 216/24

evlat : Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.

-7- [Ar.]

e.+ a 039/13

e.+ ı 040/12, 114/33

e.+ ım 126/22

e.+ ımsınız 040/07

e.+ ını 230/21

e.+ ının 039/09

evlen - : Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek.

-1- [T.]

e.- mesiydi 115/05

evlendir - : Evlenmesini sağlamak.

-1- [T.]

e.- ip 115/01
evliya : Ermiş.
-9- [Ar.]
e. 230/17
e.+ dan 228/23
e.+ nın 228/31, 229/20, 229/31
e.+ yı 228/29, 229/01, 229/04, 229/06
evrak : Resmî kurumlarda işlem gören belgeler.
-2- [Ar.]
e. 134/07
e.+ ın 023/14
ev sahibi : Evi veya konutu yasalara göre tasarrufu altında bulunduran, evin sahibi olan kimse.
-2-
e.+ nde 133/12
e.+ nin 095/13
ev sahipliği : Ev sahibi olma durumu.
-1-
e. 120/17
evvel : Önce
-1- [Ar.]
e. 168/16
evveliyat : Bir işin önceki evreleri, öncesi, önceleri.
-1- [Ar.]
e.+ ını 176/25
ey : Kendisine söz söylenen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.
-9- [T.]
e. 021/09, 200/22, 201/16, 201/32, 210/20, 210/26, 211/05, 215/05, 226/31
eylen - : Edilmek, yapılmak.
-1- [T.]
e.- mişti 034/05
eyvallah : "Allah'a ısmarladık" anlamlarında kullanılan bir seslenme sözü.
-2-
e. 191/08, 234/16
eyyamibahur : 31 Temmuz ile 7 Ağustos arasında, sıcaklıkların maksimum seviyeye çıktığı, yılın en sıcak günlerinin yaşandığı dönem.
-1- [Ar.]
e. 155/20
ez - : Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değiştirmek; üzme, sıkıntıya sokmak.
-2- [T.]
e.- diğimizde 216/30
e.- iyor 022/06
ezan : Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.
-1- [Ar.]
e.+ dan 046/13
ezan vakti : Ezan okunma zamanı, ezan saati.
-1-
e.+ ni 123/10
ezber : Bir metni veya bir sözü eksiksiz tekrarlayabilecek biçimde akılda tutma.
-2- [Far.]

e.+ indeki 097/22
e.- e 188/03
ezberle - : Bir şeyi olduğu gibi akılda tutmak, ezber etmek, hifzetmek.
-1-
e.- rken 112/31
ezik : Pısrık.
-1- [T.]
e. 111/26
ezil - : Ezme işine konu olmak.
-2- [T.]
e.- ip 226/30
e.- miş 192/15
eziyet : Zulüm; sıkıntı veya güçlük.
-5- [Ar.]
e. 103/01
e.+ e 065/12
e.+ in 205/06
e.+ ler 097/33
e.+ leri 116/29
eziyet edil - : Zahmet ve sıkıntıya maruz kalmak, canı yakılmak.
-1- [Ar.+T.]
e.- eceğinden 213/14
eziyet et - : Zahmet ve sıkıntı vermek, canını yakmak.
-1- [Ar.+T.]
e.- meyin 204/23
ezkaza : Kazara.
-2- [Far.+Ar.]
e. 020/31, 228/33
ejderha : Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon.
-6- [Far.]
e. 015/08, 058/30, 070/21, 193/24
e.+ ların 085/04, 085/26
Ebrehe : Romanda zaman makinesi kurarak sonsuzluğu arayan kişi, İstihbarat-ı Teşkilat-ı Hümayun'un başkanı.
-155-
E. 101/19, 103/32, 104/28, 105/26, 119/27, 120/06, 120/11, 120/19, 121/09, 122/20, 122/31, 125/17, 140/16, 141/19, 141/33, 142/10, 143/02, 143/22, 144/26, 145/28, 148/09, 148/25, 149/20, 150/10, 150/14, 150/21, 150/25, 152/05, 152/11, 152/26, 153/09, 153/14, 154/04, 154/08, 160/18, 160/22, 160/30, 161/09, 161/18, 162/06, 162/08, 163/05, 163/18, 165/12, 165/26, 166/05, 166/11, 166/16, 166/27, 167/14, 167/33, 168/18, 168/29, 169/03, 169/08, 170/12, 170/19, 170/23, 171/01, 171/08, 171/16, 171/23, 174/29, 176/13, 179/20, 179/31, 181/18, 183/30, 187/08, 198/17, 202/21, 203/07, 203/17, 203/26, 204/01, 204/11, 204/26, 205/17, 205/20, 205/27, 206/03, 207/12, 210/22, 214/11, 214/30, 215/16, 217/11
E.+ nin 103/04, 118/21, 120/32, 121/15, 121/31, 122/06, 122/15, 125/19, 141/32, 142/27, 143/29, 144/04, 144/10, 145/15, 146/01, 148/19, 149/03, 151/01, 154/16, 169/23, 170/03, 170/30, 172/03, 172/11, 173/06, 175/16, 176/03, 183/18, 184/08, 184/20, 199/07, 199/13, 202/05, 210/15, 211/09, 217/21, 217/26, 218/06, 218/19, 218/28, 219/07, 219/21, 219/28, 220/02,

221/13, 198/27, 163/24, 167/18, 183/23, 205/11

E.+ ydi 119/07

E.+ ye 118/14, 149/13, 150/29, 161/22, 161/32, 184/17, 174/16, 102/18, 118/30, 119/13, 121/21, 214/12, 215/11, 119/19

E.+ yle 101/25, 128/26, 204/09

Ebu-Şeyh : İsfahan'da doğmuş meşhur bir âlim.

-1-

E.+ i 180/06

Edirne : Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapan şehir.

-6-

E.+ deki 072/29, 142/19

E.+ den 073/02

E.+ ye 069/10, 088/12

E.+ ye 069/08

Edremit : Anadolu'da Ege Denizi'ne kıyısı olan bir yer adı.

-1-

E. 032/26

Efraim : Romanda Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn'un kurucusu.

-10-

E. 137/06, 137/13, 137/11, 138/17, 138/19

E.+ den 139/07, 139/24

E.+ i 138/25

E.+ in 137/13, 137/29

Efrasiyab : Büyük İskender'den evvel yaşamış ve Keyhusrev tarafından öldürülmüş olan Mâverâünnehir Kralı Tûranlı bir yiğit, Alp Er-Tonga.

-9-

E. 060/15, 063/18, 194/11

E.+ ın 060/03, 060/05, 060/24, 061/10

E.+ tı 063/21, 063/25

Efrasiyab : bk. (Alibaz)

-8-

E. 116/12, 117/21, 192/12

E.+ in 116/25, 117/01, 117/30

E.+ tı 192/31, 193/01

Efrasiyaboğlu Alibaz Efrasiyab Han : bk. (Alibaz)

-1-

E.+ ın 064/23

Eğri Kalesi : Bugünkü Macaristan'ın kuzeyinde yer alan Eger kentinde bulunan bir Osmanlı kalesi.

-2-

E. 088/09

E.+ nin 042/27

Eminönü : İstanbul'da bir semt adı.

-4-

E.+ nde 232/02

E.+ ndeki 098/21

E.+ ne 069/02, 098/29

Eminönü Camii : İstanbul'da bir cami adı.

-1-

E.+ ne 162/26

Enderun : II. Murat zamanında kurulup, zamanla çeşitli değişikliklere uğramakla beraber Osmanlı Devleti'nin son zamanlarına kadar (1908) varlığını sürdüren bir saray okulu.

-3- [Far.]

E. 136/08, 136/19

E.+ dan 136/23

Erganunlu Kilise : İstanbul'da bir kilise adı.

-2-

E. 050/24

E.+ den 030/09

Ermeni : Ermenistan'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan halk veya bu halktan olan kimse.

-6-

E. 030/10, 051/23, 069/02, 124/09, 165/20, 165/33

Etmeydanı : Yeniçeri askerlerinin ve komutanları (Sanadid-i Bektaşiyân) Ağa ve Çorbacıları'nın toplanıp Cem ettikleri, Seğirtme denen yarışmaları ve talimlerini yaptıkları zaman zaman koyun keserek yedikleri meydan.

-2-

E.+ ndeki 089/18, 104/26

Eyüb : İstanbul'da bir semt adı.

-2-

E.+ e 065/26, 066/04

Eyüb Camii : İstanbul'da bir cami adı.

-1-

E. 105/16

faaliyet : Çalışma.

-2- [Ar.]

f. 102/03

f.+ in 114/11

fail : Eden, yapan, işleyen.

-1- [Ar.]

f.+ i 134/09

fâilâtün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir kalıp.

-2- [Ar.]

f. 059/20

fâilün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir kalıp.

-3- [Ar.]

f. 059/21, 198/26

f.+ a 198/22

fak : Tuzak, kapan.

-1- [Ar.]

f.+ a 214/02

fakat : Ancak, ama, lakin.

-156- [Ar.]

f. 014/23, 015/10, 017/16, 018/21, 019/02, 019/20, 022/13, 023/02, 023/21, 024/01, 024/04, 024/25, 026/16, 026/29, 028/08, 029/27, 030/21, 033/30, 034/11, 034/22, 040/09, 041/09, 041/20, 043/10, 044/10, 045/10, 045/18, 047/31, 048/13, 049/15, 050/05, 051/04, 052/13, 054/27, 055/16, 058/28, 063/04, 065/09, 066/05, 069/09, 070/04, 070/32, 071/05, 071/14, 072/29, 073/14, 074/12, 074/32, 075/26, 076/32, 077/13, 077/31, 079/28, 080/28, 082/06, 082/14, 083/02, 083/09, 083/22, 083/26, 088/10, 088/25, 088/29, 089/27, 090/06, 098/15, 098/21, 100/11, 100/32, 104/17, 105/05, 105/12, 107/06, 110/01, 110/22, 110/24, 111/26, 112/18, 117/11, 117/26, 119/09, 119/23, 122/18, 127/03, 128/13, 128/21, 136/24, 138/25, 139/04, 139/18, 140/10, 142/12, 142/23, 143/04, 143/28, 145/25, 149/05, 150/13, 150/28, 151/02,

152/29, 153/06, 153/20, 153/30, 155/02,
157/33, 159/12, 159/30, 159/32, 160/02,
161/03, 166/27, 167/25, 171/07, 171/12,
173/28, 175/28, 175/32, 176/24, 177/06,
177/13, 177/32, 178/09, 179/16, 181/03,
182/27, 191/30, 194/21, 194/28, 194/32,
197/20, 198/17, 198/21, 199/10, 200/30,
201/24, 202/16, 210/02, 212/28, 213/17,
219/05, 221/15, 221/29, 222/15, 225/17,
227/25, 228/06, 232/12, 235/22, 237/30,
053/21, 108/10, 178/13, 189/17, 097/33,
107/18

fakir : Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul,
fukara, zengin karşıtı.

-2- [Ar.]

f. 110/02, 191/19

fakirhane : Alçak gönüllülük göstermek
için kendi evinden bahsederken kullanılan
bir söz.

-1- [Ar.+Far.]

f.+ mize 120/20

fal : Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti
anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve
telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam
çıkarma, baki.

-1- [Ar.]

f. 089/33

falaka : Ceza olarak ayak tabanlarına
vurmakta kullanılan, ayakları uygun bir
durumda sıkıştırıp tutan, kalınca bir sopa
ile bunun iki ucuna bağlı bir ipi olan
cezalandırma aracı.

-9- [Ar.]

f. 023/22

f.+ ya 023/18, 025/22, 057/14, 058/27,
059/22, 059/26, 098/14, 126/08

falân : Söylenmesi istenmeyen veya
gerekli görülmeyen bir özel adın yerini
tutan kelime, filân.

-5- [Ar.]

f. 051/02, 166/10, 214/07, 227/23, 233/19

fâni : Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.

-1- [Ar.]

f. 228/10

fare : Sıçangillerden, küçük vücutlu,
kemirgen, memeli hayvan.

-2- [Ar.]

f. 018/14, 085/13

fark : Bir kimse veya nesnenin bir
başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan
ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran
özellik, başkalık, ayırım, nüans.

-4- [Ar.]

f.+ ı 164/21, 047/08

f.+ ina 017/21, 196/27

fark edil - : Anlamak, sezme işine konu
olmak.

-4- [Ar.+T.]

f.- di 125/06

f.- diği 124/04

f.- memek 126/09

f.- mesi 114/12

fark et - : Anlamak, sezme.

-22- [Ar.+T.]

f.- ecek 148/22

f.- ememişti 107/11

f.- emez 222/09

f.- erek 076/07

f.- ip 232/27

f.- mesine 195/04

f.- ti 079/20, 033/11, 171/25, 170/33,
198/25, 072/25, 024/09, 175/32, 080/29,
134/13

f.- tiğinde 022/16

f.- tiklerinde 221/07

f.- tiler 124/29, 080/24

f.- tim 177/19 , 216/07

fark ettir - : Birinin anlayıp, sezmesini
sağlamak.

-3- [Ar.+T.]

f.- meden 171/05, 173/03

f.- memeye 110/16

farklı : Farklı olan, aralarında fark bulunan,
değişik, ayrımlı.

-13-

f. 030/21, 072/25, 140/20, 146/10, 183/03,
189/22, 197/20, 051/07, 021/26, 195/07,
115/23

f.+ ydı 121/14, 044/10

farz et- : Varsaymak.

-3- [Ar.+T.]

f. 147/26

f.- elim 182/01

f.- ersen 181/03

fasıl : Bölüm, kısım, devre.

-6- [Ar.]

f. 165/30

f.+ ı 015/27, 110/11, 156/03

f.+ ina 170/05

f.+ ında 023/22

fasıla : Aralık, ara, kesinti.

-1- [Ar.]

f. 058/16

fasulye : Fasulye bitkisinin sebze olarak
yararlanılan yeşil ürünü ve kuru tohumları.

-1- [Rum.]

f. 109/28

fatih : Zafer kazanan, fetheden (kimse).

-3- [Ar.]

f.+ i 063/20, 063/22, 060/05

fayda : Yarar.

-2- [Ar.]

f. 157/20, 227/33

fazla : Gereğinden, alışılmıştan çok, aşırı
olan, ziyade.

-32- [Ar.]

f. 014/15, 022/17, 034/11, 048/33, 050/07,
052/31, 053/13, 076/30, 118/05, 135/05,
139/29, 141/30, 148/15, 150/07, 160/17,
160/31, 161/03, 162/13, 193/04, 206/26,
141/06, 179/33, 208/33

f.+ sını 014/32, 199/33, 157/06

f.+ sıyla 145/08, 146/05, 154/16, 195/07,
198/03, 235/15

fedai : Bir ülkü uğruna tehlikeli işlere
girişerek canını esirgemeyen kimse,
serdengeçti.

-6- [Ar.]

f.+ ler 168/17

f.+ leri 164/10, 166/12

f.+ lerin 166/03, 166/05

f.+ lerini 159/16

feilün : Aruz ölçüsünde kullanılan bir
kalıp.

-1- [Ar.]
f.+ dan 198/22
felaket : Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela.
-1- [Ar.]
f.+ in 178/08
fels : Altın ve gümüş olmayan para; bakır ve benzeri madenlerden basılan para.
-3- [Ar.]
f. 096/26, 103/19
f.+ ine 103/25
fena : İyi nitelikte olmayan, kötü.
-1- [Ar.]
f. 150/30
fener : Saydam bir maddeden yapılmış veya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı.
-11- [Rum.]
f. 166/26
f.+ e 017/29
f.+ i 017/18, 029/11, 129/20, 168/29, 232/30
f.+ in 234/30
f.+ ini 056/01
f.+ le 029/10
f.+ leri 162/25
fenersiz : Feneri olmayan.
-1-
f. 029/12
ferahla - : Genişlemek, açılmak.
-2-
f.- mıştı 105/25, 121/28
ferahlat - : Ferah duruma getirmek, rahatlatmak.
-1-
f.- tıktan 173/05
ferahlayiver - : Çabucak ferahlamak.
-1-
f.- di 019/21
ferahlık : Ferah olma durumu, genişlik, gönül açıklığı.
-1-
f.+ ıyla 232/19
fert : Birey
-1- [Ar.]
f.+ ine 035/16
ferman : Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlak.
-22- [Far.]
f. 042/26, 072/31, 136/21, 140/02, 142/28, 204/02
f.+ a 112/19
f.+ da 042/27, 073/02, 073/17
f.+ ı 099/07, 099/08, 099/10
f.+ ını 042/32
f.+ ıyla 051/22, 097/05, 112/17
f.+ la 142/06, 142/19
f.+ lar 140/05, 140/09
f.+ ları 137/16
feryat : Haykırış, çığlık.
-12- [Far.]
f. 158/18, 161/27
f.+ lar 158/22, 196/29
f.+ ları 024/12, 029/22, 096/11
f.+ larına 211/28
f.+ larından 154/22

f.+ larını 211/09
f.+ larıyla 030/08
f.+ larla 080/20
feryat et - : Yüksek sesle haykırmak.
-5- [Far.+T.]
f.- en 212/25
f.- ip 158/25
f.- meye 220/32, 128/22, 229/32
fethedil - : Savaşarak alınmak.
-3- [Ar.+T.]
f.- ip 193/07
f.- mek 060/13
f.- mesi 193/14
fethet - : Bir yeri veya ülkeyi savaşarak almak, ülke açmak.
-2- [Ar.+T.]
f.- mek 060/09
f.- meye 062/13
fetih : Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.
-4- [Ar.]
f. 106/26, 219/13
f.+ i 063/27
f.+ ten 107/20
feylesof : Filozof.
-1- [Ar.]
f. 034/16
fıçı : Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap.
-26- [Rum.]
f. 118/06, 127/27, 127/30, 128/09, 209/13
f.+ da 062/20
f.+ dan 128/18
f.+ lardan 061/15, 062/19
f.+ ları 030/17, 077/30, 120/25
f.+ larına 081/08, 081/18
f.+ larının 079/06, 080/25
f.+ nın 081/22, 089/28, 127/29, 128/10, 128/16
f.+ nın 144/08
f.+ sına 081/20
f.+ sının 118/08, 119/02
f.+ ya 133/01
fındık : Fındık ağacının sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü.
-3- [Ar.]
f. 033/13, 046/15, 081/13
fırça : Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç.
-1- [Rum.]
f.+ lar 020/10
fırlıl fırlıl : Sürekli ve hızlı bir biçimde.
-3- [T.]
f. 032/13, 150/24, 150/26
fırın : İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta vb. pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak.
-7- [Rum.]
f. 100/26, 100/33, 101/10, 104/16
f.+ ın 115/18
f.+ ında 100/20
f.+ ların 115/20

fırıla - : Hızla, birdenbire bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak.

-15- [T.]

f.- dı 194/30, 217/24

f.- dılar 111/31

f.- mıştı 169/22

f.- yacakmış 169/07

f.- yan 015/08, 121/10, 121/31, 164/06

f.- yan 080/04

f.- yarak 121/21

f.- yarak 170/20

f.- yınca 213/27

f.- yıp 015/12, 063/01

fırlat - : Hızla atmak, bulunduğu yerden dışarı atmak.

-15- [T.]

f.- arak 018/20, 170/13

f.- ip 193/05

f.- ır 212/28

f.- irsan 147/19

f.- ıyorlardı 065/01

f.- mak 083/25

f.- maz 212/28

f.- tı 025/12, 031/20, 083/15, 166/22, 194/06

f.- tığı 082/22

f.- tığı 083/23

fırlatıl - : Fırlatma işi yapılmak.

-2- [T.]

f.- an 058/31

f.- dığını 147/25

fırlayiver - : Çabucak fırlamak.

-2- [T.]

f.- di 081/11, 121/26

fırsat : Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart, vesile, okazyon.

-11- [Ar.]

f. 024/01, 043/24, 095/17, 121/06, 212/20

f.+ ı 121/04, 125/21, 216/18

f.+ ını 166/04

f.+ ta 192/22

f.+ tı 126/12

fırtına : Rüzgâr çizelgesinde hızı 34-40 deniz mili olan ve kuvveti 8 ile gösterilen, yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr.

-3- [İt.]

f.+ larda 021/21

f.+ nın 188/33, 202/01

fısılda - : Başkalarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak, fısılamak.

-18- [T.]

f.- dı 014/11, 049/13, 098/08, 222/07, 227/19

f.- dılar 124/07, 125/01

f.- madan 236/30

f.- maya 166/15

f.- mıştı 101/24, 103/31, 154/17

f.- rken 032/12

f.- yarak 101/19, 226/24

f.- yor 145/10, 187/14, 216/26

fısıldayabil - : Fısıldama ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

f.- ir 149/27

fısıltı : Fısıldarken çıkan, güçlkle duyulan sesin adı.

-8- [T.]

f.+ ları 149/03

f.+ larını 188/10

f.+ nın 084/13

f.+ yı 154/18

f.+ yla 145/30, 196/14, 203/04, 214/31

fışkır - : Gaz veya sıvılar bir yerden basınç etkisiyle yukarıya doğru birdenbire ve hızla çıkmak.

-1- [T.]

f.- an 016/10

fiat : Fiyat; alım veya satımda bir şeyin para karşılığındaki değeri, eder, paha.

-6- [Ar.]

f.+ ı 024/26, 149/09, 201/11

f.+ ına 024/29

f.+ ını 161/12

f.+ larının 138/23

figan : Bağırarak ağlama, inleme.

-1- [Far.]

f.+ lar 161/27

fiili livata : Oğlancılık.

-1- [Ar.]

f. 123/26

fikir : Düşünce.

-11- [Ar.]

f.+ i 045/08, 045/31, 235/01

f.+ imi 235/05

f.+ inde 014/23

f.+ inden 089/27

f.+ ine 034/03, 135/29

f.+ ini 054/28

f.+ inin 199/24

f.+ lerinin 090/31

fil : Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan.

-1- [Ar.]

f.+ lerini 059/02

fildeş : Fil dışından yapılmış.

-2-

f. 030/18, 042/20

filinta : Namlusu kısa, kurşun atan bir tür küçük tüfek.

-1- [Alm.]

f. 015/11

filizlen - : Gelişmeye, büyümeye başlamak.

-1- [T.]

f.- en 144/05

filozof : Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, feylesof.

-2- [Fr.]

f. 145/24, 145/25

filuri : Filori; altın para.

-18- [İt.]

f. 025/33, 026/01, 026/07, 073/24, 074/12, 088/08, 149/10, 159/29

f.+ den 017/11, 106/33

f.+ ler 160/27, 215/04

f.+ leri 217/15

f.+ ye 024/28, 029/06, 106/33, 159/13, 161/24

filurilik : Filorilik; filori değerinde olan.

-2-
f. 030/23, 160/23
fincan : Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap.
-1- [Ar.]
f. 119/10
firkateyn : Firkateyn; üç direkli, bir tür yelkenli savaş gemisi.
-1- [Ar.]
f.+ ine 016/27
fiske : Parmak uçlarıyla yapılan hafif vuruş.
-1- [Rum.]
f. 070/27
fişek : Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephaneye.
-3- [Far.]
f. 188/19
f.+ in 157/24
f.+ ini 220/24
fişekçi : Fişek yapan veya satan kimse.
-1-
f.+ ler 188/19
fitil : Lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde.
-17- [Ar.]
f. 054/05, 061/24
f.+ e 081/09
f.+ i 043/08, 053/19, 054/21, 061/25, 061/31, 083/24, 173/32
f.+ in 081/12, 081/14, 081/18, 081/21
f.+ ini 157/24
f.+ ler 157/24
f.+ lerini 079/06
fitneci : Fitne çıkaran, karıştırıcı, ara bozucu, fitne fücür, fitne kumkuması.
-1-
f. 016/19
fi tarihinde : Oldukça eski bir zamanda, bir zamanlar.
-3-
f. 023/12, 191/12, 225/01
flok : Geminin civadrasına çekilen üçgen yelken.
-1- [İt.]
f. 020/29
fokurda - : Fokur fokur ses çıkararak kaynamak.
-1- [T.]
f.- yordu 102/09
fokurtu : Sıvıların fokurdama sırasında çıkardığı sesin adı.
-1- [T.]
f.+ su 149/02
formül : Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı.
-1- [Fr.]
f.+ leri 137/28

forsa : Gemilerde kürek çeken tutsak veya hükümlü kimse.
-3- [İt.]
f.+ lara 014/20, 017/01
f.+ ları 015/17
forsalık : Forsanın yaptığı iş.
-1-
f. 021/23
fukara : Yoksul, fakir.
-1- [Ar.]
f.+ ya 110/03
fuzulî : Yersiz, gereksiz.
-1- [Ar.]
f. 044/28
Fağfur : Çin imparatorlarına verilen unvan.
-1- [Far.]
F. 156/03
Fars : İran'ın güneybatısında yaşayan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.
-1- [Ar.]
F. 035/10
Fatiha : Kur'an'ın ilk suresi.
-1- [Ar.]
F. 046/21
Felemenk : Bugünkü Hollanda, Belçika ve Kuzeydoğu Fransa'ya eskiden verilen ad.
-1-
F. 099/23
Fener : İstanbul'da bir semt adı.
-5-
F. 015/25
F.+ de 015/28, 159/14
F.+ e 164/01, 169/19
Fisagor : Pythagoras; MÖ 570 - MÖ 495 yılları arasında yaşamış olan İyonyalı filozof, matematikçi ve Pisagorculuk olarak bilinen akımın kurucusu.
-1-
F. 133/17
Fizik : Yunan filozofu Aristoteles'in eserinin adı.
-2-
F. 147/29
F.+ i 141/26
Fon Gerike : Romanda Magdeburg'da bir deney yapıp madenî iki yarımküreyi birleştirip içindeki havayı tulumlarla boşaltarak boşluğu meydana getirdiği bahsolunan kişi.
-1-
F. 147/04
Franz : Roman kahramanlarından biri.
-3-
F. 205/10, 207/03
F.+ ın 213/14
Frenği : Frenklerle ilgili, Frenklere özgü olan.
-1-
F.+ yi 034/01
Frenk : Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.
-18-
F. 014/08, 020/20, 026/10, 030/05, 030/10, 033/17, 033/26, 043/28, 060/31, 098/02, 134/11, 137/21, 138/09, 142/17, 147/02, 153/10

F.+ ler 152/12
F.+ ti 162/31
gaddar : Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden, merhametsiz, katı yürekli, insafsız davranan, kıyıcı.
-1- [Ar.]
g. 205/05
gadir : Haksızlık etme, zarar verme.
-1- [Ar.]
g.+ ine 095/06
gaflet : Aymazlık.
-2- [Ar.]
g. 156/25
g.+ inde 096/03
gaga : Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ.
-1- [T.]
g.+ sına 229/21
galiba : Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.
-2- [Ar.]
g. 104/03, 151/33
galip : Bir yarışma, karşılaşma, çatışma vb. sonunda yenen, üstün gelen, başarı kazanan.
-2- [Ar.]
g. 174/22
g.+ iydi 063/19
ganimet : Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal.
-8- [Ar.]
g. 015/18, 017/14, 018/07, 140/07, 164/26
g.+ in 018/02, 193/17
g.+ teki 017/09
gargara : Su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi.
-1- [Ar.]
g. 164/32
garip : Acayip.
-17- [Ar.]
g. 035/18, 082/25, 082/29, 083/22, 089/31, 097/06, 110/15, 153/16, 177/16, 179/32, 195/05, 216/06, 236/17, 031/05, 040/13, 179/30
g.+ ti 103/07
gariplik : Garip olma durumu, garabet.
-1-
g.+ i 087/20
garipse - : Kendini gurbette veya kimsesiz gibi düşünerek içlenmek.
-1-
g.- yen 218/22
gark ol - : Gömülmek, batmak.
-3- [Ar.+T.]
g.- an 046/09
g.- duğundan 113/32
g.- muştı 059/14
gasp - : Gasbetmek; bir şeyi zorla, izinsiz almak.
-1- [Ar.+T.]
g.- mek 145/06
gayb : Gizli olan, görünmeyen, belirsiz.
-1- [Ar.]
g. 135/02

gayet : Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde.
-3- [Ar.]
g. 052/14, 113/28, 230/02
gayret : Çalışma, çaba, çalışma isteği.
-2- [Ar.]
g.+ e 170/18
g.+ le 050/09
gayri : Gayrı.
-1- [Ar.]
g. 097/13
gayriihtiyari : İstemeksizin, düşünmeden, elinde olmayarak.
-1- [Ar.]
g. 121/13
gayrimüslim : Müslüman olmayan kimse.
-1- [Ar.]
g. 030/11
gazap : Öfke, kızgınlık, hiddet.
-5- [Ar.]
g.+ a 065/11, 173/22
g.+ ı 116/25
g.+ ını 017/25, 085/29
gece : Genellikle saat 22.00'den itibaren gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb.
-80- [T.]
g. 015/26, 022/24, 022/26, 023/04, 025/20, 027/19, 029/10, 035/18, 040/26, 052/24, 055/12, 061/09, 062/23, 065/18, 069/06, 074/05, 078/07, 103/14, 103/33, 117/14, 117/15, 118/07, 118/16, 118/21, 119/24, 123/19, 123/23, 124/12, 125/17, 126/08, 136/07, 155/21, 155/25, 160/05, 162/12, 170/05, 188/24, 192/09, 199/11, 202/23, 218/07, 225/09, 226/05, 227/29, 227/32, 227/33, 229/08, 230/11, 230/23, 169/29, 126/02, 040/30, 227/26
g.+ de 222/14
g.+ deki 193/30
g.+ den 019/04, 184/15, 210/30
g.+ ki 172/31
g.+ ler 142/11, 199/20
g.+ lardan 025/20, 225/09
g.+ leri 044/04, 057/07, 098/01, 109/06, 216/07, 233/21
g.+ lerinde 040/03
g.+ nin 025/15, 085/20, 109/14
g.+ si 014/07, 017/17
g.+ sini 142/15, 095/04
g.+ ye 096/07, 226/15
g.+ yi 087/13
gecelik : Yatakta giyilen giysi, gömlek; bir gece süresince.
-4- [T.]
g. 018/17, 232/20, 234/06
g.+ ine 103/09
gece yarısı : Gecenin ilerlemiş saatleri.
-19- [T.]
g. 028/26, 051/18, 123/02, 143/21, 144/10, 192/14, 213/19, 234/29, 193/27
g.+ na 025/10, 056/03, 125/27, 129/22, 203/04, 229/19
g.+ ndan 169/19
g.+ nı 227/28, 229/27
g.+ ydı 079/16

gecik - : Geç kalmak, herhangi bir işi kararlaştırılan zamandan sonra yapmak.

-2- [T.]

g.- medi 089/15, 174/30

geç - : Bir yerden başka bir yere gitmek; yol, araç veya akarsu bir yerin yakınından veya içinden gitmek; zamanı aşmak, geride bırakmak; bazı kelimelerle birleşik fiil yapar.

-111- [T.]

g.- e 180/32

g.- ecekti 175/09

g.- emediği 198/22

g.- en 057/04, 109/23, 167/19, 167/24, 178/14, 214/05, 179/26, 204/30

g.- enler 022/14, 129/07

g.- er 105/08, 117/11, 124/13

g.- erek 106/27, 121/23, 125/29, 129/23, 208/32

g.- erek 069/02

g.- erken 014/33, 030/25, 070/20, 088/33, 124/16, 125/01, 125/08, 232/04

g.- erse 033/18

g.- ince 026/10

g.- ip 048/03, 085/06, 089/03, 129/24, 142/13, 161/09, 190/21, 195/02, 231/14

g.- irdiğini 187/14

g.- iyoruz 147/18

g.- meden 033/03, 044/02, 047/31, 048/19, 071/30, 074/01, 085/12, 116/02, 121/06, 141/31, 142/05, 155/24, 172/26, 221/26, 232/17, 234/13

g.- mediğini 189/21

g.- mesi 181/24

g.- mesine 039/05, 128/18, 227/28

g.- mesini 209/16, 217/10

g.- mesinin 079/31

g.- meye 115/27, 166/12

g.- mez 124/13

g.- miş 048/21, 081/27, 154/03, 229/27, 156/09

g.- mişlerdi 081/06

g.- mişti 118/03, 170/33, 177/09, 221/16, 110/32

g.- sin 097/17

g.- ti 088/21, 089/06, 159/25, 177/12, 209/17, 230/32

g.- tiği 028/25, 030/33, 090/08, 112/15, 141/32, 178/09, 181/10, 228/18, 230/30

g.- tiğinde 174/26

g.- tiğinin 060/01

g.- tikçe 103/24, 159/29

g.- tiklerinde 018/09, 074/32

g.- tikten 098/12, 098/19, 101/32, 136/28, 161/15, 197/06, 232/01

g.- tiler 065/26

geç : Kararlaştırılan, beklenen veya alışılan zamandan sonra, erken karşıtı.

-7- [T.]

g. 015/33, 023/04, 027/32, 136/06, 164/28, 173/13, 214/22

geçebil - : Geçme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-3- [T.]

g.- eceği 079/21

g.- ecek 138/31

g.- irdi 114/11

geçici : Çok sürmeyen.

-1- [T.]

g. 107/03

geçil - : Geçme işi yapılmak.

-1- [T.]

g.- miyordu 026/16

geçim : Geçinme işi, geçinme araçları, geçinme, maişet.

-2- [T.]

g.+ i 047/02

g.+ lerini 027/05

geçim kapısı : Yaşamak için gereken kazancın sağlandığı iş yeri.

-1- [T.]

g. 112/21

geçin - : Yaşamak için gerekeni sağlamak.

-1- [T.]

g.- emiyorsunuz 040/08

geçindir - : Geçinmesini sağlamak.

-1- [T.]

g.- en 229/31

geçir - : Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak; bir şeyi bir yerden başka yere taşımak, nakletmek.

-20- [T.]

g.- di 032/14

g.- diği 113/04, 169/09, 212/25

g.- diğimiz 204/13

g.- eceklerdi 069/09

g.- erek 152/28

g.- ip 028/11, 030/14, 087/02

g.- ir 212/31

g.- irsin 233/10

g.- iyor 208/04

g.- iyorlardı 070/31

g.- meden 025/25

g.- mek 087/13, 232/10

g.- mekti 058/28

g.- mez 212/31

g.- miş 177/02

geçiril - : Geçirme işi yapılmak.

-3- [T.]

g.- eceğini 152/09

g.- ip 098/03, 150/19

geçiriver - : Ansızın, çabucak veya kısa sürede geçirmek.

-1- [T.]

g.- di 059/33

geçit : Geçmeye yarayan yer, geçecek yer.

-11- [T.]

g. 069/07, 218/17

g.+ e 099/18

g.+ i 099/18

g.+ in 129/28, 211/30

g.+ inden 070/20

g.+ lardan 187/13

g.+ ten 104/23, 212/18, 218/12

geçmiş : Zaman bakımından geride kalmış, esbak.

-3- [T.]

g.+ e 183/29, 183/15

g.+ in 084/29

geçti geçti kim geçti : Bir çeşit çocuk oyunu.

-1- [T.]
g. 064/11
gedik : Bir işi yapmak, bir şeyden yararlanmak yolunda verilen hak, imtiyaz.
-7- [T.]
g. 106/31, 107/02, 194/26
g.+ ini 114/23
g.+ lere 075/02
g.+ ten 194/26, 194/30
gel - : Ulaşmak, varmak; getirmek; belli bir süre dolmak; kök veya gövdeleri sonuna - a (-e) eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur.
-313- [T.]
g. 025/29, 043/04, 049/09, 123/02, 169/04, 175/24, 179/21, 233/26
g.- di 018/06, 021/04, 029/15, 049/14, 053/08, 063/14, 066/04, 073/02, 077/18, 081/20, 089/33, 090/11, 111/28, 117/17, 117/19, 129/04, 136/31, 145/13, 168/04, 194/28, 201/29, 202/03, 202/09, 229/11, 232/02
g.- diği 018/15, 065/29, 089/11, 112/19, 147/15, 158/18, 193/04, 195/09, 233/32, 236/01
g.- diğince 217/17
g.- diğinde 058/25, 087/09, 097/05, 119/11, 170/26, 181/01, 181/10, 228/21, 228/27, 231/12
g.- diğinden 118/31, 145/01, 205/23
g.- diğine 154/10, 174/33
g.- diğini 123/08, 125/16, 139/12, 235/32, 177/19
g.- diğinin 173/08
g.- dikçe 144/20, 230/29
g.- dikleri 079/19
g.- diklerinde 048/32, 197/10
g.- diler 018/24, 032/04, 084/27, 161/09, 166/02, 169/19, 175/26
g.- dim 122/11, 201/32
g.- din 120/19, 174/31, 204/32, 221/09
g.- diniz 213/17
g.- eceği 119/02, 141/18, 176/30, 177/03, 178/26, 179/03, 187/01
g.- eceğine 209/26
g.- eceğini 179/32, 207/16, 207/26, 214/28
g.- ecek 056/20, 108/18, 123/24, 167/03, 167/05, 179/04, 180/16, 165/09, 143/21
g.- ecekler 100/22
g.- eceklerdi 117/21
g.- ecekti 161/06
g.- emeyeceği 154/29
g.- emiyordu 235/19
g.- en 013/05, 015/15, 019/01, 021/28, 026/33, 028/16, 030/09, 030/16, 044/02, 049/23, 057/05, 063/33, 064/18, 076/28, 076/33, 079/24, 083/28, 085/33, 096/11, 097/26, 098/26, 099/05, 101/26, 103/28, 118/16, 121/33, 124/17, 127/02, 138/23, 139/07, 142/03, 142/08, 142/10, 150/15, 157/05, 157/16, 159/03, 170/18, 176/05, 179/32, 182/23, 190/29, 191/13, 212/05, 212/06, 216/27, 218/31, 219/01, 229/04, 229/21, 024/13, 072/29, 088/26, 106/04, 115/04, 128/14, 158/33, 202/13, 232/14
g.- ene 033/02
g.- eni 136/14, 100/17

g.- enler 089/16, 170/01, 190/26, 228/30
g.- enleri 089/15, 099/16
g.- erek 083/21, 125/18, 173/22
g.- in 215/05, 215/06
g.- ince 015/31, 043/11, 118/21, 122/11, 152/11, 207/03, 210/32, 216/01, 227/20, 235/30, 135/32
g.- ip 027/10, 028/06, 042/15, 059/17, 077/11, 078/07, 079/07, 104/22, 106/05, 109/04, 109/23, 117/26, 180/11, 197/10, 203/32, 226/31, 230/30, 231/18, 231/28
g.- ir 034/09, 057/18, 057/24, 101/08, 109/01, 146/17, 162/26, 169/13, 183/07, 200/11, 233/20
g.- irdi 156/05
g.- irlere 058/06, 079/21
g.- irsen 101/08
g.- iyor 081/04, 104/05, 146/23, 153/06, 156/21, 210/09, 217/14
g.- iyordu 029/16, 065/12, 071/09, 076/06, 076/31, 111/07, 114/15, 119/24, 128/02, 157/26, 168/28, 176/07, 177/17, 207/22
g.- iyorlar 221/18
g.- iyorsa 146/16, 146/21, 200/10
g.- iyorum 233/11
g.- meden 033/12, 125/27
g.- medi 192/11, 203/33
g.- medik 137/08
g.- mek 170/23
g.- meksizin 060/20
g.- mekte 188/17
g.- mem 227/16
g.- mesi 029/01, 060/14, 146/17
g.- mesini 157/18
g.- mesinin 208/08
g.- meye 065/04, 157/02, 165/06, 172/02
g.- meyeceğini 098/16
g.- meyecek 022/25, 030/19, 070/32, 212/14
g.- meyen 104/08
g.- meyenlere 109/25
g.- meyinca 188/27
g.- mez 084/11, 108/20, 162/26, 169/13
g.- miş 024/20, 060/10, 087/14, 121/21, 122/20, 129/03, 148/27, 156/27, 174/23, 210/08, 233/23
g.- mişler 211/10
g.- mişlerdi 069/03, 077/27
g.- mişti 042/21, 065/20, 088/20, 119/15, 143/09, 145/17, 157/32, 166/07, 203/08, 205/14, 220/16, 226/22
g.- miyordu 039/17, 107/06
gelebil - : Gelme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
g.- ir 128/27
g.- mek 149/05
gelecek : Daha gelmemiş, yaşanacak zaman, istikbal, ati.
-2- [T.]
g.+ in 084/30
g.+ teki 063/22
gelene : Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane, tradisyon.

-2- [T.]
g.+ e 139/02
g.+ lerinizi 207/06
geleneksel : Geleneğe dayanan, gelenekle ilgili olan, ananevi, tradisyonel.
-1- [T.]
g. 072/15
gelgelelim : Ne var ki.
-26- [T.]
g. 023/16, 033/19, 049/08, 052/17, 069/16, 075/11, 080/14, 087/24, 096/03, 104/12, 111/09, 116/29, 121/13, 125/06, 129/14, 139/08, 141/17, 142/17, 157/19, 191/09, 196/25, 220/26, 221/29, 226/03, 230/11, 234/10
gel gör ki : Bir bağlaç.
-24-
g. 015/22, 025/27, 029/13, 035/06, 040/17, 042/16, 062/30, 073/22, 077/28, 082/04, 097/28, 108/12, 112/10, 115/13, 115/28, 118/19, 133/16, 142/28, 156/24, 159/13, 169/10, 173/32, 211/25, 071/17
gelin - : Gelme işi yapılmak.
-2- [T.]
g.- di 161/21
g.- ince 058/15
geliştir - : Gelişmesini sağlamak, gelişmesine yol açmak.
-2- [T.]
g.- di 160/09
g.- mişti 108/17
geliver - : Ansızın, çabucak veya kısa sürede gelmek.
-1- [T.]
g.- di 225/19
gelmiş geçmiş : Bugüne kadar gelmiş olan.
-1- [T.]
g. 176/15
gemi : Su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.
-33- [T.]
g. 015/13, 017/20, 031/01, 084/16, 188/26, 189/01, 192/10
g.+ de 020/24
g.+ deki 018/02
g.+ den 015/19, 189/02
g.+ lerde 211/23
g.+ lere 024/32, 127/27, 188/01, 043/07
g.+ lerin 134/26, 187/12
g.+ lerine 013/05
g.+ lerinin 137/27
g.+ lerle 030/17
g.+ nin 128/01, 128/21, 133/02, 144/08, 188/10
g.+ si 035/17
g.+ sinden 188/28
g.+ sine 024/07
g.+ ye 024/04, 144/08, 021/20
g.+ yi 128/05
gemici : Gemide çalışan veya gemi işleten kimse.
-2- [T.]
g. 149/11
g.+ lerin 128/01
genç : Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar karşıtı.

-21- [T.]
g. 047/15, 051/11, 105/32, 106/07, 109/30, 123/12, 124/15, 124/31, 126/23, 143/07, 232/29, 106/09, 108/05
g.+ e 124/06, 124/20, 137/04, 143/24
g.+ in 083/30, 106/01
g.+ ten 106/05
g.+ ti 106/10
gençlik : Genç olma durumu.
-1- [T.]
g.+ in 051/21
genellikle : Genel olarak, büyük bir çoğunlukla, çoğu kez, çoğun, çoğunlukla, çoklukla, ekseri, ekseriya, ekseriyetle, umumiyetle.
-4- [T.]
g. 082/16, 108/21, 165/24, 225/04
genişle - : Geniş duruma gelmek, büyümek.
-1- [T.]
g.- di 159/16
geniz : Ağız ve burun boşluğunun arka bölümü.
-1- [T.]
g. 033/05
ger - : Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek.
-7- [T.]
g.- di 070/24
g.- dikleri 074/19
g.- emedi 063/13
g.- er 217/26
g.- meye 020/30, 217/21
g.- mez 217/26
gerçek : Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat.
-30- [T.]
g. 033/07, 044/09, 045/32, 046/02, 077/16, 108/16, 164/17, 165/23, 173/10, 236/09, 237/09, 237/16, 027/25, 042/11, 090/33, 234/30, 237/18, 033/25, 191/27, 237/16, 236/15, 191/29, 173/16
g.+ e 191/16
g.+ i 014/15, 046/02, 149/03, 175/12, 175/21
g.+ in 045/31
gerçekleş - : Gerçek olmak, gerçek duruma gelmek, meydana gelmek, tahakkuk etmek.
-8- [T.]
g.- eceğini 180/24
g.- medi 077/24
g.- mesine 209/04
g.- mesini 209/17
g.- meye 201/02
g.- tiği 056/06
g.- tiğinde 054/07
g.- tiren 163/18
gerçekleştire - : Gerçek duruma getirmek, yapmak, ortaya koymak.
-5- [T.]
g.- diğini 207/32
g.- mek 142/14, 180/28, 183/21
g.- meye 171/08
gerçekleştirebil - : Gerçekleştirme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-2- [T.]
g.- eceğini 176/31
g.- ir 183/14
gerçekleştiril - : Gerçek duruma getirilmek.
-2- [T.]
g.- di 209/21
g.- mesi 073/06
gerçeklik : Gerçek olan, var olan şeylerin tümü, hakikat, hakikilik, şeniyet, realite, reellik.
-1- [T.]
g. 042/05
gerçekten : Gerçek olarak, cidden, hakikaten, sahi, sahiden, filhakika, filvaki.
-30- [T.]
g. 014/32, 019/19, 023/01, 029/25, 047/01, 082/07, 095/08, 103/07, 108/19, 126/27, 138/22, 141/03, 147/12, 149/29, 153/12, 162/03, 167/06, 171/14, 174/32, 178/23, 178/26, 191/18, 203/13, 214/13, 220/11, 220/29, 222/04, 222/12, 233/28, 235/04
gerçi : Her ne kadar ... ise de, vakıa.
-2- [Far.]
g. 141/19, 235/21
gerdek : Gelin ve damadın düğün gecesi baş başa kalmaları ve ilk kez birlikte olmaları.
-1- [Far.]
g.+ e 230/24
gereç : Belirli bir işi yapmak için kullanılması gereken maddeler, malzeme, materyal.
-1- [T.]
g.+ ler 198/08
gerek : İcap.
-22- [T.]
g. 022/02, 044/20, 063/29, 122/12, 138/19, 140/18, 178/05, 190/07, 203/31, 221/12, 233/11
g.+ i 086/31, 110/01, 177/07
g.+ i 219/24
g.+ inden 118/04, 148/15
g.+ se 022/02, 122/12, 190/07
g.+ ince 169/30
gerek - : Bir şeyin yapılabilmesi veya gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak, icap etmek, iktiza etmek.
-40- [T.]
g.- en 051/27, 077/31, 083/22, 090/04, 153/26, 220/10
g.- eni 163/31
g.- ir 107/01, 107/03, 149/25, 153/01, 153/30, 180/28
g.- irken 143/24
g.- irse 025/07
g.- irse 147/20
g.- iyor 074/15, 181/25
g.- iyordu 138/12, 159/07, 203/32, 209/27
g.- ti 159/15
g.- tiği 082/28, 159/09
g.- tiğinde 168/05
g.- tiğinden 116/11
g.- tiğine 051/27

g.- tiğini 025/06, 053/20, 060/14, 061/02, 090/04, 104/23, 105/28, 122/05, 153/01, 160/14, 169/13, 194/25
gerekebil - : Gerekle ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- eceğini 167/12
gerekli : Yapılması, olması veya bulunması uygun olan, yerinde olan, lüzumlu, vacip, mukteza, zaruri.
-5- [T.]
g. 026/07, 146/32, 159/19, 199/02, 219/08
gerektir - : Gerekle kılmak, icap ettirmek, istilzam etmek.
-1- [T.]
g.- ecekti 087/33
gerginlik : Gergin olma durumu.
-1- [T.]
g.+ inden 106/09
geri : Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı.
-36- [T.]
g. 033/22, 054/21, 055/22, 071/19, 071/20, 072/02, 083/03, 112/29, 134/05, 137/29, 171/06, 181/08, 203/21, 230/14, 230/15, 235/09, 235/22
g.+ de 015/25, 040/29, 048/04, 061/28, 084/27, 192/13
g.+ deki 082/26
g.+ den 193/12
g.+ sine 058/31, 183/10
g.+ ye 076/11, 163/23, 179/08, 181/03, 181/07, 181/13, 189/08, 207/09
geri kal - : Arkada kalmak.
-1- [T.]
g.- an 113/21
geril - : Germe işi yapılmak, gergin duruma gelmek, belirli bir uzama ile çekilmek.
-2- [T.]
g.- meseydi 217/27
g.- miş 195/01
gerili : Gerilmiş olan.
-1- [T.]
g. 074/30
gerilim : Gerginlik, tansiyon.
-1- [T.]
g. 165/32
gerilimli : Gerilimi olan.
-1- [T.]
g. 165/30
gerin - : Kolları açarak gövdeyi gergin bir duruma sokmak.
-1- [T.]
g.- meye 045/33
getir - : Gelmesini sağlamak.
-64- [T.]
g. 019/26, 205/18
g.- di 043/12, 111/16, 129/17, 147/07, 199/25, 231/19
g.- diği 043/33, 044/31, 065/05, 073/12, 100/22, 114/32, 138/27, 165/03, 228/03, 231/15, 201/23
g.- diğini 087/28, 119/20
g.- dikten 153/09
g.- diler 071/25, 100/18, 106/22, 177/24
g.- eceğini 199/14

g.- en 043/07, 059/21, 099/10, 157/03, 157/04, 161/30, 198/19
g.- ince 061/16, 211/20, 220/18, 230/24
g.- ip 031/11, 041/11, 117/25, 137/02
g.- ir 183/05
g.- iyordu 101/17, 165/02
g.- iyordardı 056/16
g.- iyorum 215/12
g.- mek 146/26, 235/25
g.- melerini 025/25, 086/23, 095/16, 106/21, 141/30, 152/10, 214/13
g.- mem 235/21
g.- mesi 099/03
g.- meye 146/24, 139/27
g.- miş 160/16
g.- mişti 090/17
g.- sin 125/24, 157/31
getirebil - : Getirme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- irler 208/12
getiril - : Gelmesi sağlanmak.
-18- [T.]
g.- diği 034/31
g.- diğinde 043/08
g.- dikten 219/17
g.- en 100/02, 134/12, 147/13
g.- erek 133/13
g.- ince 138/04
g.- ip 103/22, 108/27, 120/26, 219/15
g.- irdi 110/08
g.- iyor 193/23
g.- mesi 133/10, 152/30
g.- mesini 119/10, 211/23
getirt - : Getirme işini yaptırmak.
-1- [T.]
g.- tim 205/05
getirttil - : Getirme işine konu olmak.
-1- [T.]
g.- ip 053/04
gevşet - : Sertlik ve gerginliğini bozmak.
-1- [T.]
g.- ti 150/26
gez - : Hava alma, hoş vakit geçirme vb. amaçlarla bir yere gitmek, seyran etmek.
-10- [T.]
g.- diğine 044/17
g.- diler 040/32
g.- en 157/15
g.- erek 157/11, 158/19
g.- erken 026/31, 112/08
g.- ip 125/26, 230/29
g.- meye 061/02
gezegen : Güneş çevresinde dolanan, ondan aldıkları ışığı yansıtan gök cisimlerinin ortak adı, seyyare, planet.
-1- [T.]
g.+ lerin 187/17
gezgin : Gezmek, tanımak, görmek, dinlenmek amacıyla geziye çıkan (kimse), gezici, gezmen, seyyah.
-1- [T.]
g.+ in 228/03
gezi : Ülkeler veya şehirler arasında yapılan uzun yolculuk, seyahat.
-1- [T.]
g.+ si 072/15

gıcırda - : Gıcırta çıkarmak.
-1- [T.]
g.- dı 106/24
gıcırdat - : Gıcırta çıkarmasına yol açmak.
-2- [T.]
g.- a 019/33
gıcırta : Sert nesnelere birbirine sürtünmesi sonucu çıkan sesin adı, gıcır gıcır.
-1- [T.]
g.+ ları 030/05
gipta : İmrenme.
-1- [Ar.]
g. 231/07
gipta et - : İmrenmek.
-1- [Ar.+T.]
g.- ecek 055/23
gırtlak : Soluk borusunun üst bölümü, ümük, imik, hançere.
-1- [T.]
g.+ ına 020/12
giyaben : Kendi yokken, ortada olmaksızın.
-1- [Ar.]
g. 165/26
gibi : Benzer.
-176- [T.]
g. 014/10, 016/06, 017/28, 017/31, 019/24, 021/02, 026/30, 029/11, 032/13, 034/07, 034/13, 039/12, 039/13, 040/02, 040/09, 040/31, 044/03, 044/20, 045/19, 046/05, 048/01, 048/12, 050/23, 052/17, 056/04, 056/25, 056/27, 057/09, 060/18, 062/04, 062/06, 063/14, 064/10, 064/13, 076/06, 076/15, 078/28, 082/02, 082/07, 082/16, 082/19, 082/31, 084/21, 091/03, 097/12, 100/31, 103/04, 103/31, 109/07, 111/32, 114/33, 115/02, 116/22, 117/07, 119/01, 122/05, 122/21, 123/27, 125/15, 127/19, 127/23, 129/09, 129/10, 129/20, 134/16, 135/11, 135/26, 136/15, 137/19, 137/24, 137/28, 139/04, 139/08, 139/18, 140/16, 140/30, 145/08, 145/10, 146/17, 147/32, 148/07, 148/24, 149/20, 150/20, 150/24, 151/04, 151/15, 151/27, 152/12, 154/13, 154/15, 154/16, 154/21, 154/24, 155/16, 159/24, 161/22, 161/29, 167/23, 168/32, 172/13, 172/14, 173/15, 174/21, 178/14, 179/01, 179/14, 180/12, 182/11, 182/22, 184/13, 189/03, 189/06, 189/14, 190/24, 193/25, 194/31, 195/08, 198/18, 203/14, 204/29, 206/06, 206/08, 208/06, 209/33, 210/01, 210/07, 217/03, 220/20, 221/21, 232/02, 236/21, 031/28, 063/10, 099/07, 127/29, 127/30, 176/22, 183/11, 198/01, 200/07, 233/01, 236/08, 236/20, 178/16, 014/11, 190/33, 201/27, 031/29, 041/20, 097/07, 194/17, 196/06, 203/02, 225/17, 231/15, 234/03, 071/22, 202/10, 016/24, 040/17, 054/27, 221/31, 196/30, 169/08, 225/07
g.+ lerle 180/11
g.+ sin 233/01
g.+ ydi 026/18, 052/15, 105/01, 154/18, 175/28, 231/26, 045/16
gidebil - : Gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-6- [T.]
g.- diği 044/18
g.- ir 183/17
g.- irdi 025/03, 147/24, 174/13
g.- irsin 222/08
gider - : Ortadan kaldırmak, yok etmek.
-5- [T.]
g.- dikten 045/21
g.- emiyorlardı 207/09
g.- mek 045/18, 078/15
g.- menin 090/09
gider : Bir iş için harcanan paranın bütünü, masraf.
-1- [T.]
g.+ ler 138/21
gideril - : Ortadan kaldırılmak, yok edilmek.
-1- [T.]
g.- meye 070/04
gir - : Dışarıdan içeriye geçmek; sığmak; katılmak.
-109- [T.]
g. 125/22
g.- di 020/02, 048/08, 102/07, 128/33, 195/06, 234/18
g.- di 048/05
g.- diği 032/16, 127/10, 213/04
g.- diğimde 216/07
g.- diğim 054/31
g.- diğimde 028/16, 048/16, 052/29, 097/02, 232/03
g.- diğini 014/09, 018/19, 028/31
g.- dikleri 087/27
g.- dikleri 161/18
g.- diklerinde 016/31, 062/26, 084/16, 165/15, 169/25
g.- dikten 052/04, 095/15, 171/24
g.- diler 099/14, 099/20
g.- dim 216/08
g.- eceğini 204/31
g.- ecek 113/29, 176/12, 187/07, 197/15, 209/30
g.- eceklerden 194/07
g.- ecekti 032/19, 202/25
g.- en 035/07, 107/12, 134/19, 140/26, 172/27, 203/16, 205/28, 213/07, 112/06
g.- enler 109/11
g.- er 050/16, 103/06, 194/27, 218/06, 218/26, 230/25
g.- erek 027/01
g.- ince 081/22, 152/07
g.- ip 054/26, 079/05, 084/23, 089/14, 090/01, 098/05, 104/24, 114/08, 125/03, 125/32, 134/26, 153/25, 153/28, 160/18, 175/23, 175/25, 197/26, 229/04
g.- iyor 042/15, 228/32
g.- iyorlar 109/31
g.- medi 040/27, 062/23
g.- mek 096/03
g.- meksizin 032/01
g.- melerine 166/03
g.- melerini 060/07
g.- memiştii 227/28
g.- menin 073/21
g.- mesine 090/31
g.- mesini 101/29
g.- meyi 173/01, 194/33

g.- meyip 057/19
g.- mez 050/16, 103/06, 194/27, 218/26, 230/25
g.- miş 022/21, 048/26, 104/06, 110/32
g.- mişlerdi 082/33, 218/25
g.- miştii 119/05, 128/10
girebil - : Girme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- ecek 102/04
giril - : Girme işi yapılmak.
-1- [T.]
g.- medik 095/02
giriş - : Bir işi ele almak; başlamak.
-3- [T.]
g.- eceğinizi 145/07
g.- miştii 140/25
g.- tiklerinde 016/28
giriş : Girme işi; bir yapıda içeri geçilen yer, methal, antre.
-7- [T.]
g. 211/26
g.+ i 074/03
g.+ inde 155/24, 202/28, 211/26, 228/29
g.+ ine 211/30
giriver - : Ansızın veya çabucak girmek.
-1- [T.]
g.- di 189/10
git - : Ansızın veya çabucak girmek.
-132- [T.]
g. 043/04, 055/07, 128/12, 173/24, 221/11, 233/09
g.- eceği 110/06
g.- eceğini 147/21, 171/06
g.- ecek 024/32, 028/05
g.- ecekler 215/21
g.- ecekti 069/15, 144/06
g.- emezdi 088/31
g.- en 081/09, 091/03, 134/11, 138/23, 099/17, 168/06, 182/11
g.- enler 134/06
g.- er 073/26, 109/01, 147/19
g.- erek 076/29, 077/03, 207/27, 225/06, 202/13
g.- erim 233/20
g.- eriz 055/27
g.- erken 046/20, 047/03
g.- erlerken 022/03
g.- erse 114/28, 174/32
g.- in 080/27, 171/09
g.- ip 046/28, 061/17, 062/11, 128/32, 140/17, 143/05, 144/19, 145/13, 155/22, 177/06, 191/02
g.- iyor 151/26
g.- iyordu 027/19, 140/21, 194/32
g.- iyoruz 162/22, 218/01
g.- me 227/31
g.- meden 073/27
g.- mediğini 144/19
g.- mek 054/30, 111/06, 114/31, 120/21
g.- meleri 169/13
g.- meme 155/22
g.- mesi 024/03, 025/06, 044/19, 104/23, 116/32, 182/13, 221/30
g.- mesini 139/17
g.- mesinin 044/16
g.- meyi 181/08, 231/28

g.- meyi 226/16
g.- meyip 226/02
g.- mez 147/22, 182/09
g.- miş 233/09
g.- mişti 025/32, 047/26, 124/11, 144/11,
172/27, 192/08, 192/31
g.- miyorsun 233/12
g.- sin 204/23
g.- ti 027/06, 028/24, 029/26, 043/31,
051/12, 097/06, 117/16, 118/29, 119/09,
121/13, 171/28, 214/21, 228/06, 232/26,
237/28
g.- tiği 022/29, 103/02
g.- tiğinde 031/05, 087/24, 089/07,
139/10, 155/09, 233/28
g.- tiğini 065/16, 168/20, 194/18, 194/31,
202/21
g.- tikleri 115/26, 115/28
g.- tiklerinde 179/23
g.- tiklerini 077/11
g.- tikten 017/11, 055/30, 125/17, 154/08,
163/23
g.- tiler 071/11, 150/01, 188/27
gitgide : Zaman ilerledikçe, giderek,
gittikçe, ileride.
-2- [T.]
g. 117/03, 175/15
gittikçe : Zaman ilerledikçe, gitgide,
giderek.
-2- [T.]
g. 057/04, 073/14
giy - : Örtünüp korunmak için bir şeyi
vücuduna geçirmek.
-11- [T.]
g.- diği 099/24
g.- dikleri 113/22
g.- diklerinde 070/05
g.- en 058/32
g.- erek 232/21
g.- ip 158/03
g.- mek 079/03
g.- miş 026/33, 195/10
g.- mişti 119/08
g.- sen 078/10
giydir - : Giyme işini yaptırmak.
-3- [T.]
g.- di 028/13, 041/17
g.- dikten 160/24
giydiril - : Giydirme işi yapılmak.
-2- [T.]
g.- di 171/20
g.- mişti 162/05
giyin - : Giymek.
-2- [T.]
g.- ip 046/18
g.- miş 152/12
giysi : Her türlü giyim eşyası, giyecek,
elbise, kıyafet, esvap, libas, urba.
-2- [T.]
g.+ leri 070/05
g.+ lerine 162/30
giysili : Üzerine herhangi bir giysi giymiş
olan, elbiseli, kıyafetli, esvaplı, libaslı,
urbalı.
-7- [T.]
g. 120/33, 196/09
g.+ ler 195/21, 195/27, 195/31

g.+ lerden 195/13
g.+ lerin 196/12
gizle - : Saklamak, görünmeyecek, belli
olmayacak bir yere veya bir duruma
koymak.
-5- [T.]
g.- meye 089/11, 148/13
g.- yen 059/14, 170/13
g.- yerek 117/22
gizlen - : Kendi kendini gizlemek,
saklanmak.
-1- [T.]
g.- en 167/22
gizli : Görünmez, belli olmaz bir durumda
olan, edimsel karşıtı.
-13- [T.]
g. 056/07, 102/03, 129/28, 134/03,
134/27, 137/15, 137/20, 137/28, 153/02,
153/18, 218/17, 047/11, 101/17
gizlice : Kimseye göstermeden, kimseye
belli etmeksizin, gizli olarak, zuladan.
-2- [T.]
g. 047/09, 198/33
gizlilik : Gizli olma durumu, mahremiyet.
-3- [T.]
g. 137/11, 139/05
g.+ in 139/23
gothik : Gotik; Roman üslûbundan sonra
gelen abartılı dantela dokusunda Orta Çağ
mimarlık üslûbu.
-1- [Fr.]
g. 137/17
göbek : İnsan ve memeli hayvanlarda
göbek başının düşmesinden sonra karnın
ortasında bulunan çukurluk.
-4- [T.]
g.+ i 080/02, 211/31
g.+ inde 196/29
g.+ inin 219/16
göbekli : Karnı yağlanıp şişmanlamış.
-2- [T.]
g. 082/08, 099/27
göbek taşı : Hamamlarda, terlemek için
üzerine uzanılan ve alttan ısıtılan geniş
mermer seki.
-1- [T.]
g.+ na 096/08
göç et - : Oturduğu yerden başka bir yere
gidip yerleşmek, göçmek.
-1- [T.]
g.- tiler 197/10
göçmen : Kendi ülkesinden ayrılarak
yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse,
aile veya topluluk), muhacir.
-1- [T.]
g. 041/03
göğüs : Vücudun boyunla karın arasında
bulunan ve kalp, akciğer vb. organları
içine alan bölümü, sine.
-14- [T.]
g.+ lerine 085/09
g.+ ü 016/06
g.+ ünde 080/33, 081/10, 081/15
g.+ ündeki 053/27, 054/16
g.+ ünden 076/28
g.+ üne 033/20, 051/09, 057/31, 080/30,
081/03, 121/09

göğüs kafesi : Vücutta omurganın, kaburgaların ve göğüs kemiğiyle bunları saran kasların oluşturduğu kalp ve akciğerleri koruyan boşluk.

-1-

g.+ ne 121/23

gök : İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza.

-10- [T.]

g. 111/16, 220/15, 220/26, 221/23

g.+ e 048/12, 158/22

g.+ lere 096/11

g.+ leri 179/06

g.+ te 201/29

g.+ teki 048/14

gökbilim : Gök bilimi; Gök cisimlerinin konumlarını, hareketlerini, birbirine olan uzaklıklarının ölçülmesini, bunların fizik ve kimya bakımından yapılarını inceleyen bilim, felekiyat, heyet, astronomi.

-1- [T.]

g. 020/05

gök cismi : Gök boşluğunda yer alan yıldız, gezegen, güneş, bulutsu vb. adlarla tanınan varlıkların tümüne verilen ad.

-1-

g.+ lerinin 188/09

gök gürültüsü : Gök gürlemesi.

-3- [T.]

g. 222/17

g.+ ne 084/13, 154/21

gök kubbe : Gök.

-2-

g. 221/21

g.+ de 187/16

gökyüzü : Atmosferin gözle görünen bölümü.

-4- [T.]

g.+ nde 157/11

g.+ nden 072/21, 232/14

g.+ nün 220/30

gölcük : Gölet.

-1- [T.]

g. 045/17

gölge : Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.

-7- [T.]

g. 016/24, 232/30

g.+ lerin 080/19

g.+ si 056/04

g.+ sini 144/02, 146/02

g.+ ye 232/30

göm - : Yerin altına koyarak üstünü toprakla örtmek.

-6- [T.]

g.- düğü 200/01

g.- eceğiz 218/07

g.- erim 073/31

g.- meyi 027/32

g.- müşler 051/03

g.- üp 083/06

gömlek : Vücudun üst kısmına giyilen kollu veya yarım kollu, yakalı giysi.

-25- [T.]

g. 078/06

g.+ lerden 113/23

g.+ leri 018/27

g.+ i 078/10, 160/23

g.+ in 042/08

g.+ inden 027/22

g.+ inden 033/08

g.+ ine 041/17, 082/24, 086/12, 218/21

g.+ ini 016/05, 077/20, 083/12, 083/14

g.+ inin 027/11, 033/32, 042/07, 055/11,

115/10, 198/15, 219/20

g.+ iniz 097/19

g.+ iyle 077/23

gömmeli : Gömülebilin.

-1- [T.]

g. 064/16

gömül - : Gömme işi yapılmak veya gömme işine konu olmak.

-6- [T.]

g.- dü 050/06, 220/06

g.- düğü 054/12

g.- me 054/10

g.- mesi 163/31

g.- üp 050/11

gömülü : Gömülmüş olan, toprak altında saklanmış olan, metfun.

-1- [T.]

g. 049/13

gönder - : Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek.

-5- [T.]

g. 203/28, 162/21, 118/14

g.- di 105/16, 142/20

gönderil - : Gönderme işi yapılmak veya gönderme işine konu olmak.

-7- [T.]

g.- diğinde 088/12

g.- diğini 151/07

g.- dikleri 134/07

g.- diler 117/29

g.- en 059/20

g.- ir 137/26

g.- mesi 042/29

gönlünce : Dileğine uygun olarak.

-1- [T.]

g. 125/26

gönül : Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

-3- [T.]

g.+ lerine 032/31

g.+ ünden 113/33

g.+ ünü 167/13

gönül borcu : Yapılan iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, minnet, minnettarlık, şükran.

-1-

g.+ yla 167/09

gönül ferahlığı : İç rahatlığı, dertsizlik.

-1-

g.+ yla 112/27

gönüllü : Bir işi yapmayı hiçbir yükümlülüğü yokken isteyerek üstlenen.

-1- [T.]

g. 024/26

gönülsüz : Gönülü olmadan, isteksiz yapılan.

-1- [T.]

g. 054/03

gönülsüzce : İsteksiz bir biçimde, istemeyerek.

-1- [T.]

g. 160/18

gönülsüzlük : Bir işi istemeyerek yapma, isteksizlik.

-2- [T.]

g.+ leri 070/03, 070/14

gör - : Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek; anlamak, kavramak, sezmek; belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak.

-329- [T.]

g. 021/10, 055/08, 213/32

g.- dü 018/19, 019/12, 027/20, 029/27, 031/25, 032/07, 032/22, 041/06, 043/16, 045/15, 045/25, 047/22, 047/25, 048/02, 048/17, 050/11, 064/26, 077/18, 078/20, 078/25, 081/14, 082/26, 085/20, 085/25, 086/04, 087/18, 087/28, 089/08, 096/14, 102/18, 104/09, 104/25, 111/02, 115/20, 119/13, 123/14, 128/32, 129/21, 137/03, 138/20, 155/10, 158/28, 159/05, 159/10, 161/19, 163/26, 195/03, 195/11, 196/09, 202/18, 202/22, 203/10, 225/14, 226/18, 230/30, 231/07, 232/06, 233/29

g.- düğü 019/01, 041/31, 042/04, 046/01, 049/19, 077/13, 096/05, 096/17, 154/12, 192/04, 199/31, 200/04, 227/06, 233/25, 237/29, 116/06, 044/24

g.- düğüm 177/13, 234/31

g.- düğümden 045/26

g.- düğün 128/03, 149/22, 176/22, 176/24, 180/22, 183/13, 200/15, 233/17, 236/05

g.- düğünde 029/12, 049/01

g.- düğünden 014/31, 044/10

g.- düğüne 014/15, 177/24

g.- düğüne 044/07

g.- düğünü 014/26, 077/15

g.- dükçe 110/14, 117/03, 120/30

g.- dükleri 046/02, 071/18, 084/19

g.- düklerimden 178/27

g.- düklerimin 226/33

g.- düklerinde 083/30, 118/22, 124/27, 165/10, 062/11

g.- düklerinden 144/27

g.- düklerini 026/25, 084/22, 193/29

g.- dükten 126/25, 203/22

g.- düler 050/14, 062/27, 063/03, 070/06, 071/08, 075/17, 085/07, 165/17, 166/27, 168/29, 197/11, 066/01

g.- düm 205/21, 206/31, 208/25, 216/21, 217/05

g.- dün 101/01

g.- eceği 118/30, 227/26

g.- eceğini 022/18

g.- ecekler 148/05

g.- eceklerini 135/23

g.- eceksin 222/10

g.- ecekti 035/21

g.- elim 167/04, 169/04

g.- emedi 065/16, 139/31, 154/31, 198/29, 238/02

g.- emediği 023/06

g.- emediğini 022/12

g.- emediklerimi 055/07

g.- ememişti 193/09

g.- emesen 021/09

g.- emeyeceğine 197/18

g.- emeyince 065/10, 174/28

g.- emeyip 021/14

g.- emezlerdi 199/27

g.- emezlerse 199/26

g.- en 046/08, 053/12, 058/24, 062/06, 063/12, 079/26, 080/26, 082/12, 103/01, 104/33, 118/08, 123/07, 123/20, 146/01, 147/03, 170/12, 175/16, 188/28, 189/05, 191/32, 193/31, 195/23, 201/03, 216/30, 028/03, 046/03, 046/04

g.- erek 188/30

g.- eyim 171/21

g.- meden 027/10

g.- medi 140/18, 228/01

g.- mediği 041/23, 195/05, 199/30

g.- mediğine 014/32

g.- medikleri 231/23

g.- medim 206/30, 233/22

g.- mek 028/06, 044/21, 081/21, 122/10, 140/24, 151/26, 161/32, 163/11, 166/20, 192/20, 211/15, 219/26, 225/10, 226/19, 228/29, 234/11

g.- mekte 199/30

g.- mektense 236/31

g.- mekti 077/11

g.- memek 155/08

g.- memeleri 169/30

g.- memesi 119/31

g.- memiş 015/03

g.- memiştii 043/20

g.- men 216/27

g.- mesine 183/22

g.- meye 140/30

g.- meyeceksin 227/23

g.- meyen 061/09, 105/15

g.- meyesin 171/30

g.- mez 086/04, 098/06, 101/05, 160/25, 211/06, 220/31

g.- mez oldu 098/13

g.- müş 143/07, 155/16

g.- müş olacak 141/20

g.- müşlerdi 076/08

g.- müştü 018/26, 026/32, 033/23, 047/12, 069/07, 123/26, 125/14

g.- müyordu 077/16

g.- sün 017/29

g.- ün 033/16

g.- ünçe 019/21, 019/23, 021/05, 023/26, 040/16, 041/10, 051/14, 055/21, 078/07, 096/12, 118/17, 118/27, 119/19, 129/26, 155/16, 158/10, 160/06, 162/12, 162/16, 177/31, 179/28, 194/08, 196/03, 201/24, 203/02, 221/06, 229/05, 110/26

g.- üp 028/19, 060/17, 084/17, 105/19, 126/30, 154/05, 187/12, 189/29, 189/30, 190/01, 213/29, 231/23, 144/03

g.- ür 041/20, 086/04, 097/07, 098/05, 160/25, 220/31

g.- ürdü 058/05

g.- ürken 014/13

g.- ürsün 221/12

g.- ürüz 166/11

g.- üyor 021/29, 041/33, 126/26, 126/29, 148/11, 149/31, 163/10, 199/19, 210/10, 227/04, 227/05, 227/08, 227/11

g.- üyordu 021/18, 084/01, 226/09
g.- üyordur 233/24
g.- üyormuş 127/28, 161/29, 189/06
g.- üyorsanız 204/22
g.- üyorsun 200/17, 214/15
g.- üyorum 045/25, 045/26, 235/03
göre : Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.
-42- [T.]
g. 030/07, 034/03, 044/17, 074/14, 074/20, 082/13, 088/03, 104/31, 106/33, 107/01, 113/14, 114/04, 138/04, 138/09, 140/33, 147/31, 150/31, 156/19, 160/19, 162/32, 169/17, 174/33, 178/07, 178/22, 178/25, 187/06, 190/07, 191/12, 196/19, 199/25, 205/13, 206/07, 209/27, 209/28, 227/14, 228/20, 228/24, 230/16, 235/16, 054/18, 059/21, 069/16
görebil - : Görme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-13- [T.]
g.- diğim 217/05
g.- eceği 229/25
g.- en 060/18
g.- ir 021/15
g.- ir 148/06
g.- irdi 199/29
g.- irlerdi 075/10, 228/26
g.- iyor 148/01
g.- iyorlar 023/01
g.- mek 023/03, 226/05
g.- miş 055/03
görev : Bir nesne veya bir kimsenin yaptığı iş.
-16- [T.]
g. 070/11
g.+ den 014/30
g.+ e 235/19
g.+ i 058/26, 073/26, 104/06, 113/12, 114/06, 218/10
g.+ imi 204/21
g.+ ine 023/26, 059/10
g.+ ini 024/01, 073/11
g.+ ini 235/27
g.+ lerinden 105/30
görevlendir - : Birine bir görev vermek, vazifelendirmek, tazif etmek.
-1- [T.]
g.- irdi 057/12
görevli : Görevi olan, vazifeli.
-10- [T.]
g. 024/13, 023/11, 058/21, 024/10, 025/22, 126/05, 173/09
g.+ ler 108/33
g.+ leri 133/05
g.+ nin 123/23
görül - : Göz yardımıyla bir şey, bir varlık algılanmak, seçilmek.
-21- [T.]
g.- dü 062/01, 070/01, 071/03, 099/11, 117/06, 124/31, 125/05, 140/04, 167/18, 167/23
g.- düğü 022/26, 112/24
g.- ecek 031/31
g.- en 238/03
g.- enler 091/06
g.- meye 110/10

g.- meyen 238/03
g.- ünçe 050/22
g.- üp 056/05
g.- ür 208/21
g.- üyordu 152/12
görülebil - : Görülme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- en 199/22
görün - : Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek; izlenim uyandırmak.
-43- [T.]
g.- dü 100/08, 124/18, 127/19, 153/11, 215/17
g.- düğü 052/17, 088/25
g.- düğün 204/12
g.- dükleri 151/03
g.- ecek 177/28
g.- en 044/14, 065/11, 122/30, 179/20, 150/20, 193/15
g.- mek 169/10
g.- memek 029/08
g.- memesini 024/31
g.- mesine 150/12
g.- meyen 090/18
g.- meyen 157/10
g.- müştü 110/29
g.- müyordu 084/07, 127/33, 196/13
g.- se 174/14
g.- sün 128/09, 220/20
g.- üp 129/27
g.- ürse 128/09
g.- üyor 146/10, 146/15, 167/23
g.- üyordu 020/11, 025/31, 102/15, 102/25, 116/12, 129/17, 150/07, 194/31
g.- üyorlardı 082/31
görünüm : Bir şeyin dıştan bakıldığında görünen biçimi, görünme durumu, görünüş, manzara, zevahir, vizyon.
-1- [T.]
g. 102/28
görünüş : Görünme işi.
-6- [T.]
g. 111/26
g.+ e 032/09
g.+ ü 021/01, 175/27
g.+ ünden 014/21
g.+ üyle 102/31
görünürlü : Herhangi bir biçimde görünüşü olan.
-2- [T.]
g. 025/26, 129/08
görüş - : Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek.
-2- [T.]
g.- eceğiz 122/33
g.- mesini 139/14
göster - : Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek.
-53- [T.]
g.- di 084/22
g.- diği 013/06, 031/27, 052/09, 084/28, 114/11, 119/30, 140/33, 141/18
g.- diğinde 181/09
g.- diğine 178/26, 187/06
g.- diler 208/02
g.- eceğim 179/21

g.- eceğini 115/02
g.- ecek 173/15
g.- ecekti 143/20
g.- emediğinden 184/14
g.- emedim 236/18
g.- ememesi 058/01
g.- en 016/25, 102/03, 108/24, 154/17, 200/27, 203/17
g.- en 172/08, 177/05, 178/02
g.- erek 027/28, 078/04
g.- eyim 167/15
g.- ip 017/28
g.- ir 147/23
g.- ir oldu 141/10
g.- irdi 016/17
g.- iyor 021/24, 104/12, 181/21, 204/32
g.- iyordu 047/15
g.- iyorum 162/17
g.- medi 040/20
g.- mek 162/04, 236/15
g.- meli 144/01
g.- memesi 177/03
g.- men 149/25
g.- mesine 128/28
g.- meye 144/02
g.- miş 025/09
g.- mişti 204/31
g.- miyordu 105/12
g.- miyordun 216/21
gösterebil - : Gösterme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- diğini 176/30
gösterge : Bir şeyi belirtmeye yarayan şey, belirti, im, işaret.
-1- [T.]
g.+ si 055/05
gösteri : İlgi, dikkat çekmek için bir topluluk önünde gösterilen beceri veya oyun.
-4- [T.]
g. 189/11, 194/04
g.+ sini 196/22
g.+ sinin 196/25
gösteril - : Görülmesi sağlanmak.
-4- [T.]
g.- en 034/19
g.- iyor 163/14
g.- iyordu 137/25
g.- meyen 163/12
göstermelik : Gerekli olduğu için değil, iş olsun diye yapılan.
-3- [T.]
g. 100/08, 120/23
g. 209/20
götür - : Taşımak, ulaştırmak veya koymak.
-31- [T.]
g.- dü 121/09, 160/25, 171/17, 196/12
g.- düğünde 087/19
g.- düklerinde 035/13
g.- dükten 101/11
g.- düler 196/15
g.- e 158/04
g.- mekle 173/09
g.- mesi 057/11
g.- meye 018/05, 042/08, 229/13

g.- meyecek 045/04
g.- mez 033/25, 173/16
g.- müş 023/13, 164/07
g.- müştü 070/30
g.- üp 024/18, 096/06, 172/25, 218/07
g.- üp 041/29, 098/27
g.- ürken 098/29, 170/33
g.- üyordu 081/31, 197/20
götürebil - : Götürme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
g.- diğini 188/03
g.- eceği 043/05
götürül - : Götürme işi yapılmak veya götürme işine konu olmak.
-5- [T.]
g.- dü 099/12
g.- düğüne 162/31
g.- meyi 030/20
g.- müştü 089/19
g.- ürken 048/23
gövde : Bir şeyin asıl bölümü.
-4- [T.]
g.+ lere 085/10
g.+ si 141/15
g.+ sine 085/19
g.+ yi 081/31
goygoycubaşı : Osmanlı Devletinde teşkilatları gereğince 6'şar kişilik gruplara ayrılan ve birbirlerini omuz başlarından tutarak tek kol nizamında yürüyen, Muharrem aylarında ortaya çıkan dilencilerin başlarına verilen san.
-1-
g. 113/07
göz : Görme organı, basar.
-138- [T.]
g. 030/01, 031/10, 031/32, 043/09, 114/10, 124/05, 150/30, 153/29, 164/05, 189/04, 190/25, 225/19
g.+ den 052/10, 095/03
g.+ e 029/30, 047/29, 102/27, 115/12, 164/12, 225/19
g.+ le 013/14, 045/20
g.+ lerde 219/04
g.+ lerden 033/02, 219/15
g.+ leri 032/12, 041/10, 053/04, 077/13, 086/16, 089/20, 101/33, 102/25, 104/26, 105/15, 111/22, 117/03, 121/10, 125/11, 127/18, 129/08, 142/13, 145/18, 169/07, 172/05, 172/16, 187/11, 189/03, 189/12, 189/15, 190/23, 196/30, 197/02, 202/10, 217/25, 225/15, 234/11
g.+ lerim 211/06
g.+ lerimin 177/21
g.+ lerimle 208/25
g.+ lerinde 052/16, 151/01, 154/31, 196/10, 108/12
g.+ lerindeki 119/12
g.+ lerinden 014/17, 040/23, 105/13, 117/06, 120/14, 190/33, 194/19, 196/04
g.+ lerine 061/30, 119/13, 126/23, 234/14
g.+ lerini 016/09, 045/32, 049/21, 056/11, 081/19, 086/06, 120/06, 120/11, 120/14, 142/31, 160/10, 199/18, 199/28, 199/31, 200/04, 220/21, 237/31
g.+ lerinin 028/14, 170/12, 171/33

g.+ lerle 100/01, 123/18, 124/06
g.+ ü 014/12, 041/21, 043/22, 113/17,
120/32, 231/30, 106/17
g.+ ümün 215/09
g.+ ün 014/26
g.+ ünde 087/03, 155/19
g.+ ünden 060/19
g.+ üne 024/30, 040/26, 057/12, 062/23,
078/17, 090/01, 095/13, 110/18, 111/33,
149/06, 197/01, 227/28, 234/27, 022/21
g.+ ünü 021/09, 022/24, 041/31, 098/09,
160/06, 161/28
g.+ ünün 014/14, 087/32, 017/20
g.+ ünüz 097/21
g.+ üyle 100/24
göz at - : Kısa bir süre, fazla dikkat
etmeden bakıvermek.
-1- [T.]
g.- maları 109/05
göz bebeği : Gözde irisin ortasında
bulunan, ışığın azlığına veya çokluğuna
göre büyüyüp küçülen yuvarlak delik,
bebek.
-2- [T.]
g.+ leri 102/25
g.+ lerine 016/12
gözcü : Gözleme veya gözetleme işini
yapan kimse.
-6- [T.]
g. 014/23
g.+ leri 013/17
g.+ nün 014/31, 015/04
g.+ sü 014/07
g.+ sünün 028/32
göz dağı : Sonradan verilecek bir ceza ile
korkutma, yıldırma, tehdit.
-4- [T.]
g. 073/23, 134/14, 017/02, 030/15
gözet - : Korumak, bakmak, özen
göstermek, himaye etmek.
-1- [T.]
g.- mekle 126/05
gözetim : Gözetme işi, nezaret.
-2- [T.]
g.+ inde 103/17
g.+ indeydi 116/06
gözetle - : Birine veya bir şeye gizlice
bakmak, dikizlemek.
-5- [T.]
g.- me 164/05
g.- mediğinden 198/14
g.- mek 014/27
g.- yorsun 226/25
g.- yorum 226/32
gözetlen - : Gözetleme işi yapılmak,
dikizlenmek.
-1- [T.]
g.- diğini 226/10
göz kapağı : Göz yuvarlarının önünde
bulunan, birbirine yaklaşarak gözü örten,
kenarlarında kirpikler bulunan koruyucu
organ.
-5- [T.]
g.+ nı 014/25
g.+ nın 087/31
g.+ ları 196/31
g.+ larından 087/21

g.+ larını 105/24
göz kulak ol- : Gözetmek, korumak,
bakmak.
-2- [T.]
g.- ma 116/09
g.- mak 105/31
gözle - : Bir şeyin olmasını veya bir
kimsenin gelmesini beklemek, intizar
etmek.
-4- [T.]
g.- miş 047/09
g.- yen 169/22
g.- yordu 116/05, 220/30
gözlen - : Gözleme işi yapılmak veya
gözleme işine konu olmak.
-1- [T.]
g.- nen 109/05
gözlü : Gözü olan
-5- [T.]
g. 019/06, 020/13, 035/20, 161/23, 203/15
göz taşı : Bazı göz, deri, bitki
hastalıklarında ve bağcılıkta kullanılan,
koyu mavi renkte, zehirli bir tuz, bakır
sülfat, bakır tuzu (Cu SO4).
-1- [T.]
g. 144/22
gözük - : Görünmek.
-3- [T.]
g.- en 140/15
g.- meyen 043/32
g.- tü 073/14
gözük pek : Korkusuz.
-1- [T.]
g.+ ti 063/32
gözyaşı : Gözyaşı bezlerinin salgıladığı,
bazı etkilerle akan duru sıvı
damlacıklarından her biri, yaş.
-12- [T.]
g. 048/21, 055/21, 111/13, 155/07,
158/22, 172/23, 203/06, 230/04
g.+ ları 127/26
g.+ larını 111/03, 198/29, 126/25
göz yuvası : Göz yuvarlarının içinde
buldukları kemik oyuklardan her biri,
gözevi.
-1- [T.]
g.+ larında 105/24
gri : Kül rengi, boz renk, demir rengi,
demirî.
-1- [Fr.]
g. 062/19
grup : Küme.
-2- [Fr.]
g. 050/13, 064/25
gulyabani : Karanlık ve ıssız yerlerde,
insanın gördüğünü sandığı korkunç
hayalet.
-3- [Ar.+Far.]
g. 087/30, 088/10
g.+ lere 065/17
gurulda - : Sindirim yollarından bir sıvı
geçerken "gur gur" diye ses çıkarmak.
-1- [T.]
g.- maya 052/27
gurultu : Sindirim yollarından bir sıvı
geçerken çıkan sese verilen ad.
-1- [T.]

g.+ lar 109/32
gurur : Kendini beğenme, büyülenme, benlik, kibir.
-2- [Ar.]
g. 021/27
g.+ unu 073/24
gururlu : Kendi kişiliğine önem veren, onurlu, mağrur.
-1-
g. 123/06
gübre : Verimini artırmak için toprağa dökülen her türlü hayvan dışkısı, kimyasal veya bitkisel madde, kemre.
-4- [Rum.]
g. 144/16
g.+ si 228/16, 231/10
g.+ sini 231/02
gücen - : Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak, kırılmak.
-1- [T.]
g.- diğini 167/08
güç : Fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet, efor.
-31- [T.]
g. 022/12, 120/16, 151/16, 152/02, 217/04
g.+ ler 148/19
g.+ lerinin 151/28
g.+ ten 088/13
g.+ ü 062/12, 140/28, 144/01, 194/10
g.+ ümü 204/19
g.+ ümün 235/02
g.+ ün 154/28, 201/19, 210/08, 216/19, 217/01
g.+ ünü 144/03, 147/03, 147/11, 148/01, 204/15, 204/33, 205/01, 217/22
g.+ ünün 089/05, 205/02
g.+ üyle 190/30
güç : Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı.
-4- [T.]
g. 031/08, 076/12, 193/15,
g.+ tü 143/15
güç bela : Zorlukla, güçlük çekerek.
-5-
g. 080/31, 117/29, 150/15, 195/14, 229/12
güçlü : Gücü olan, kuvvetli, yavuz.
-7- [T.]
g. 143/29, 148/03, 149/29, 089/30, 216/32, 151/14
g.+ südür 149/28
güçlük : Zorluk.
-7- [T.]
g. 176/26
g.+ le 015/13, 082/25, 150/18, 168/10, 168/24, 218/20
güçsüz : Gücü olmayan, âciz
-3- [T.]
g. 216/28
g.+ sün 151/11
g.+ üm 204/19
güçsüzlük : Güçsüz olma durumu, güçsüze yakışacak davranış, kuvvetsizlik, aciz, iktidarsızlık.
-3- [T.]
g. 216/31

g.+ ün 148/21, 216/18
güden : Testi.
-1- [T.]
g.+ lerle 193/24
gül : Gülgillerin örnek bitkisi.
-1- [Far.]
g.+ leri 021/13
gül - : İnsan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.
-14- [T.]
g.- düler 190/20, 190/21
g.- e 157/17, 230/07
g.- en 124/02
g.- erek 084/08
g.- mekten 190/33
g.- mekteydi 169/09
g.- meye 169/10
g.- meyen 170/21
g.- meyi 141/03
g.- müyor 141/23
g.- üyorlardı 031/18, 129/08
gülam : Esir, hizmetçi, köle; kölelerden oluşan, hükümdarı korumakla görevli olan askeri birlik.
-2- [Ar.]
g.+ lar 027/26, 032/30
gülbank : Hep bir ağızdan ve makamla yapılan dua veya ant.
-1- [Far.]
g.+ la 057/19
güldür - : Gülmesine sebep olmak.
-1- [T.]
g.- meyi 118/01
güler yüzlü : Yakınlık gösteren, içten davranan.
-1- [T.]
g. 196/20
gülle : Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindirik biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi.
-7- [T.]
g. 194/01
g.+ leri 075/05
g.+ lerinin 072/26
g.+ nin 015/09, 194/07
g.+ yi 194/06
g.+ yle 194/26
gülümse - : Güler gibi olmak, hafifçe gülmek.
-6- [T.]
g.- di 075/23, 100/15, 145/29, 237/25
g.- yordu 119/25, 152/05
gülümseme : Gülümsemek işi, tebessüm.
-7- [T.]
g.+ dir 047/26
g.+ sinden 148/12
g.+ sine 196/10
g.+ ydi 119/26
g.+ ye 129/04, 151/05, 218/23
gümbürde - : "Gümbür" diye ses çıkarmak.
-1- [T.]
g.- rken 221/23
gümrükçübaşı : Gümrük işlerine bakan kişiye verilen san.

-1-
g.+ nın 015/01
gümüş : Atom numarası 47, atom ağırlığı 107, 88, yoğunluğu 10, 5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element (simgesi Ag); bu elementten yapılmış.
-8- [T.]
g. 042/25, 085/26, 108/31, 145/20
g.+ le 016/13
g.+ ten 090/29, 201/04, 215/25
gün : Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.
-175- [T.]
g. 016/22, 018/08, 027/16, 027/25, 029/08, 030/04, 032/23, 034/24, 039/03, 040/32, 040/33, 042/23, 042/28, 043/13, 047/20, 051/23, 052/02, 052/08, 053/08, 053/10, 053/25, 056/19, 060/24, 062/14, 066/03, 069/07, 069/09, 070/15, 070/18, 071/07, 073/29, 079/01, 079/02, 086/10, 087/13, 095/04, 096/24, 097/25, 098/19, 098/25, 102/01, 103/03, 103/04, 104/14, 104/21, 113/04, 114/26, 117/23, 118/18, 119/01, 125/01, 125/26, 134/09, 137/01, 141/32, 156/01, 156/10, 156/24, 159/29, 168/16, 177/06, 178/08, 178/22, 193/12, 193/16, 194/04, 198/24, 199/17, 203/32, 205/14, 207/08, 207/27, 210/23, 216/05, 226/02, 227/30, 227/33, 228/01, 229/10, 231/27, 235/23, 052/23, 087/27
g.+ de 096/25, 228/16, 101/03
g.+ den 063/16, 098/10, 115/23, 141/09, 142/02, 172/09, 206/31
g.+ dü 118/31
g.+ dür 043/32, 070/23, 087/24, 226/25, 226/31
g.+ e 033/26, 041/23, 043/20, 052/12, 075/25, 143/17, 143/32, 173/19, 194/09, 196/27, 201/12, 207/29, 231/25
g.+ kü 109/01, 109/08
g.+ ler 103/24, 115/22, 117/26, 197/06, 199/20, 214/21, 227/31, 230/12
g.+ lerde 018/31, 052/11, 112/02, 176/24
g.+ lerden 140/29
g.+ lerden 104/20, 134/09, 156/24, 199/17
g.+ lerdir 017/24, 119/16, 119/30, 199/08
g.+ lere 090/21, 183/16
g.+ lerin 179/09
g.+ lerinde 198/20
g.+ leri 062/21, 079/02
g.+ müş 119/01
g.+ ü 062/10, 064/04, 073/06, 073/32, 075/10, 087/13, 110/09, 118/30, 209/14, 214/20, 231/30, 235/16, 102/02
g.+ ün 023/04, 040/09, 041/09, 052/26, 059/17, 063/26, 103/11, 108/13, 136/22, 141/19, 161/12, 177/15, 188/07, 203/06, 225/09
g.+ ünde 025/03
g.+ üne 073/29
g.+ ünü 095/04
günah : Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal.
-11- [Far.]

g. 118/10, 135/03, 142/03, 156/32, 165/06, 214/26
g.+ a 119/15
g.+ larıma 120/01
g.+ larımın 180/15
g.+ tan 179/33
g.+ tı 026/29
günahkâr : Günahlı.
-9- [Far.]
g. 026/23, 027/14, 214/18, 215/28
g.+ ı 183/11
g.+ lar 179/05, 180/12
g.+ ları 084/30
g.+ ların 085/30
gün batımı : Güneşin ufukta kaybolması, gurup.
-3- [T.]
g. 037/01
g.+ na 017/06, 060/19
gün boyu : Bütün gün.
-1- [T.]
g. 021/14
gündelik : Gün hesabıyla veya her gün ödenen para, yevmiye.
-1- [T.]
g.+ le 134/11
gündüz : Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.
-7- [T.]
g. 061/10, 073/09, 124/11, 109/05, 230/23
g.+ müş 060/18
g.+ üne 142/15
güneş : Güneş ışınlarının ve ısısının etkilediği ortam.
-13- [T.]
g. 029/21, 124/22, 126/14, 231/07
g.+ e 020/26, 060/20
g.+ i 050/11, 124/26, 230/20
g.+ in 050/08, 148/24, 180/08
g.+ te 061/24
güney : Solunu doğuya, sağını batıya veren kimsenin tam karşısına düşen yön, dört ana yönden biri, cenup, kuzey karşıtı.
-4- [T.]
g. 017/28
g.+ e 073/04, 197/10
g.+ in 078/26
güneydoğu : Güneyle doğu arasındaki yön.
-1- [T.]
g. 072/24
günlerce : Pek çok gün boyunca.
-5- [T.]
g. 040/32, 047/03, 047/08, 191/32, 235/31
günlük : O günkü, o günle ilgili.
-6- [T.]
g. 057/23, 101/03, 110/25, 118/15, 164/23, 220/19
günün birinde : Bilinmedik bir zamanda.
-5- [T.]
g. 026/30, 096/02, 141/28, 193/13, 230/33
gür : Bol ve güçlü olarak çıkan veya fişkıran.
-3- [T.]
g. 016/09, 057/18, 057/25
güreş - : Mücadele etmek.
-1- [T.]

g.- iyor 061/12
güreş : Belli kurallar içinde, güç kullanarak iki kişinin türlü oyunlarla birbirinin sırtını yere getirmeye çalışması.
-1- [T.]
g.+ ler 062/20
gürle - : Kalın ve gür ses çıkarmak.
-4- [T.]
g.- di 025/30, 167/02, 167/28
g.- meye 111/16
güruh : Değersiz, aşağı görülen, küçümsenen topluluk, derinti, sürü.
-1- [Far.]
g.+ unun 065/31
gürülde - : Çok hızlı ve gürültülü ses çıkarmak.
-3- [T.]
g.- diği 084/11, 220/27
g.- rken 220/15
gürültü : Aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü, patırtı, şamata.
-11- [T.]
g. 076/31, 213/03
g.+ den 025/11
g.+ ler 079/22
g.+ lerle 019/01
g.+ sünü 080/01
g.+ ye 019/31, 099/28, 194/06, 195/31, 204/08
gürültü et - : Düzensiz ve rahatsız edici sesler çıkarmak.
-2- [T.]
g.- ip 197/12
g.- mesinler 228/32
gürültülü : Gürültüsü olan.
-1- [T.]
g. 194/14
gürz : Silah olarak kullanılan ağır topuz.
-7- [Far.]
g. 150/04
g.+ ü 149/31, 150/11, 150/15, 151/04
g.+ ün 150/21, 150/25
güt - : Hayvan veya hayvan sürüsünü önüne katıp otlatarak sürmek.
-2- [T.]
g.- ecek 189/05
g.- en 105/17
güven : Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat.
-5- [T.]
g. 042/03, 049/22, 049/28, 174/15
g.+ ini 198/31
güven - : Güven duymak, güveni olmak, itimat etmek.
-5- [T.]
g.- diği 065/19, 142/15
g.- emiyor 051/29
g.- en 153/02
g.- iyorlardı 164/22
güvenebil - : Güvenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
g.- eceğimizi 100/11
güvenil - : Kendisine güven duyulmak.
-3- [T.]
g.- mez 116/15, 135/29, 188/21

güvenilir : Güven duygusu veren, güvenilen, itimatlı.
-2- [T.]
g. 100/14, 100/16
güvenlik : Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet.
-1- [T.]
g. 141/23
güverte : Gemide ambar ve kamaraların üstü.
-4- [İt.]
g. 211/23
g.+ de 024/07
g.+ sine 128/21
g.+ ye 084/18
güve yeniği : Yünlü dokumada güvenin oluşturduğu delik..
-1- [T.]
g. 021/02
güya : Sözde, sanki.
-4- [Far.]
g. 207/25, 210/06, 217/17, 233/24
güzel : Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.
-13- [T.]
g. 090/21, 098/27, 162/03, 170/04, 171/20, 172/19, 183/16, 217/05
g.+ di 023/12
g.+ i 048/11
g.+ i 048/05
g.+ ler 048/05, 048/11
güzellik : Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsün.
-2- [T.]
g.+ iyle 023/15
g.+ lerini 161/25
güzergâh : Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer.
-1- [Far.]
g.+ ını 228/20
Galata : İstanbul'da bir semt adı.
-41-
G. 015/25, 024/01, 035/17, 060/26, 089/28, 133/02, 144/07, 188/12, 188/25, 189/06, 190/11
G.+ da 015/28, 015/31, 026/08, 030/04, 126/07, 126/11, 126/14, 234/31, 237/06, 051/24, 059/08, 162/30
G.+ daki 089/16, 098/02
G.+ nın 018/06, 064/22, 178/05, 190/04, 209/13
G.+ ya 029/01, 029/16, 046/28, 048/16, 049/04, 050/16, 089/06, 125/08, 127/11, 127/21
G.+ ydı 030/33
Galata Kulesi : İstanbul'un Galata semtinde bulunan bir kule.
-2-
G. 013/12
G.+ ndeki 014/07
Galen : Antikçağın Hippokrates'ten sonra en büyük hekimi sayılır. Galenos hekimliği, felsefesal erklik açısından

yorumlamış ve hekimlik felsefesinin kurucusu sayılmıştır.

-4-

G.+ in 026/10, 026/21, 026/23, 028/14

Gazanfer : Romanda Kostantiniye'de yaşayan zengin bir kumarbaz.

-23-

G. 158/02, 158/11, 158/25, 159/03, 159/23, 165/16, 165/18, 166/09, 166/21, 167/01, 167/07, 167/23, 168/14

G.+ de 159/33

G.+ i 165/24, 168/03

G.+ in 162/22, 164/02, 166/12, 167/13, 168/27, 169/18

G.+ in 164/09

Genç Osman : 17. yüzyılda Kayıkçı Kul Mustafa tarafından yazılan ve Türk halk edebiyatının en önemli epik eserlerinden biri sayılan duygusal koçaklama.

-1-

G.+ in 057/29

Girdbad : Romanda adı geçen Anadolu'da bulunan bir kasaba.

-8-

G. 155/12, 155/19, 156/08, 158/01

G.+ a 155/22

G.+ in 156/14, 157/32

G.+ ta 157/18

Girit Savaşı : Girit adasının, Venediklilerden Osmanlı Devleti'nin yönetimine geçtiği savaş (1645-1669).

-1-

G.+ nda 177/04

Gülletopuk : Roman kahramanlarından biri.

-6-

G. 015/29, 032/14, 032/18, 129/11

G.+ a 015/31

G.+ la 029/01

ha : Dikkati çekmek, uyararak için kullanılan bir söz; tekrarlanarak kullanıldığında eşitlik anlamı veren bir söz.

-5- [T.]

h. 134/23, 197/02, 197/03, 214/16, 227/14

haber : Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

-19- [Ar.]

h. 053/33, 065/19, 073/02, 079/24, 160/04, 215/20, 161/22, 207/26, 117/28, 028/05, 178/07

h.+ di 028/33

h.+ e 014/12, 178/22

h.+ im 216/06, 214/07

h.+ le 187/10

h.+ siz 144/10, 034/03

haberci : Haber getiren kimse, ulak.

-4-

h. 060/12, 072/29

h.+ nin 073/12

h.+ yle 073/08

haberleş - : Bir durumu karşılıklı olarak iletmek, karşılıklı olarak haber alıp vermek, iletişmek, muhabere etmek.

-2-

h.- mek 137/23

h.- meyi 137/08

haberleşme : İletişim.

-1-

h. 198/03

hac : Genellikle tek tanrılı dinlerde kutsal olarak tanınan yerlerin, o dinden olanlarca yılın belli aylarında ziyaret edilmesi.

-1- [Ar.]

h. 051/26

hacı : Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman.

-1- [Ar.]

h.+ nın 041/12

haciyatmaz : Yere nasıl bırakılırsa bırakılsın, dibinde bulunan ağırlık sebebiyle dik bir durum alan oyuncak.

-3-

h.+ lar 192/16, 065/32, 116/18

hacim : Bir cismin uzayda doldurduğu boşluk, oylum, cirim, sıyığı.

-2- [Ar.]

h.+ i 049/31

h.+ inin 184/07

haç : Hristiyanlığın sembolü sayılan ve birbirini dikey olarak kesen iki çizgiden oluşan biçim, istavroz, put, salıp.

-2- [Far.]

h. 017/23

h.+ la 052/18

hademe : Odacı.

-5- [Ar.]

h.+ ler 114/12

h.+ leri 113/29

h.+ lerin 114/06

h.+ leriyle 114/03

h.+ leriyle 114/24

hadım : Kısırlaştırılmış erkek.

-1- [Ar.]

h. 161/12

hadis : Hz. Muhammed'in söz ve davranışları; bu söz ve davranışları inceleyen bilim.

-1- [Ar.]

h. 203/14

hadsiz : Sınırsız, ölçüsüz, aşırı, kontrolsüz.

-3-

h. 188/33, 212/22, 220/13

hafız : Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

-1- [Ar.]

h. 056/09

hafıza : Bellek.

-3- [Ar.]

h.+ sından 102/04

h.+ sını 087/11, 087/22

hafif : Tartıda ağırlığı az gelen, yeğni, ağır karşıtı.

-1- [Ar.]

h. 043/27

hafifçe : Hafif olarak, hafif bir biçimde, belli belirsiz.

-1-

h. 070/26

hafta : Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.

-18- [Far.]

h. 033/16, 040/13, 059/32, 069/11, 070/16, 070/20, 071/17, 105/08, 167/12, 167/24, 178/09, 193/07
h.+ dır 193/03, 214/17
h.+ lar 078/15, 192/12
h.+ larca 045/16
h.+ lardır 089/17
hain : Hiyanet eden (kimse).
-4- [Ar.]
h. 039/13, 040/12, 230/18, 230/23
hakkında : İlgili olarak, üzerine.
-4-
h.+ kında 101/09, 152/04, 183/22, 198/17
hak : Pay.
-2- [Ar.]
h.+ kında 175/06
h.+ kından 117/21
hakan : Türk, Moğol ve Tatar hanları için "hükümdarlar hükümdarı" anlamında kullanılan bir unvan.
-1- [T.]
h.+ ı 064/20
hakaret : Onur kırma, onura dokunma.
-1- [Ar.]
h. 166/25
hak et - : Bir emek karşılığı hakkı olan şeyi elde etmek, hak kazanmak.
-2- [Ar.+T.]
h.- miş 114/19
h.- tiği 077/28
hakettir - : Maden, ağaç, taş üzerine elle yazı veya şekil oymak.
-1- [Ar.+T.]
h.- di 026/15
hakikat : Gerçek.
-1- [Ar.]
h. 087/07
hakla - : Bozmak, perişan etmek, yenmek.
-1-
h.- yınca 080/27
haklı : Davası, iddiası, düşüncesi veya davranışı doğru ve adalete uygun olan (kimse).
-3-
h. 166/20
h.+ sını 151/22, 151/28
haklı ol - : Davası, iddiası, davranışı, düşüncesi adalete uygun olmak.
-3-
h.- arak 237/14
h.- arak 230/02
h.- duğunu 230/29
haksız : Hak ve adalete uygun olmayan.
-1-
h. 112/02
hal : Hâl; bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.
-79- [Ar.]
h.+ de 014/17, 017/08, 021/20, 021/30, 025/13, 028/26, 031/04, 032/19, 034/17, 054/13, 057/15, 074/08, 096/17, 103/12, 104/16, 105/18, 109/20, 122/07, 128/13, 144/07, 146/13, 150/15, 150/27, 160/11, 161/33, 163/25, 165/13, 167/06, 170/06, 175/22, 178/09, 187/12, 187/16, 188/07, 188/10, 188/27, 189/16, 191/01, 200/03,

202/01, 210/31, 212/17, 227/33, 229/25, 234/12, 237/10
h.+ den 233/17
h.+ deydi 111/03, 214/14
h.+ e 087/28, 122/20
h.+ i 128/30, 164/31, 173/32
h.+ in 233/02
h.+ inde 074/23, 082/16
h.+ indeki 021/17
h.+ inden 055/10, 217/19
h.+ indeydi 040/06
h.+ ine 031/18, 047/30, 101/21, 129/07, 146/25, 231/19
h.+ ini 052/14, 216/10
h.+ iyle 014/14, 024/25, 089/20, 105/01, 112/13, 150/32, 174/27, 175/15, 220/03
h.+ leri 070/28
halat : Pamuk, kenevir, Hindistan cevizi gibi bitkisel liflerin veya çelik tellerin sarılmasıyla oluşan kolların bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip.
-6- [Rum.]
h.+ a 020/24
h.+ ını 020/30
h.+ la 214/12
h.+ larla 015/15, 203/09
h.+ tan 080/15
hâlet-i ruhiye : İnsanın ruh hâleti, manevi ve iç durumu.
-1- [Ar.]
h.+ si 115/29
halı : Yere veya mobilya üstüne serilmek, duvara gerilmek için, genellikle yünden dokunan, kısa ve sık tüylü, nakışlı, kalın yaygı.
-2- [Far.]
h.+ larıyla 165/15
h.+ sının 234/30
halk : Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk.
-2- [Ar.]
h. 056/23, 178/08
halka : Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember.
-7- [Ar.]
h.+ lar 083/19
h.+ lara 147/08
h.+ lardan 018/26, 078/06, 083/12, 083/15
h.+ larından 150/22
halledil - : Halletme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
h.- meyecek 100/11
hallet - : Güç görünen bir olay veya duruma çözüm yolu bulmak.
-2- [Ar.+T.]
h.- mek 045/12, 198/24
halt : Bir şeyi başka bir şeyle karıştırma.
-1- [Ar.]
h.+ lar 028/06
halvet : İssiz yerde yalnız kalma.
-1- [Ar.]
h. 096/09
hamam : Yıkılacak yer, yunak, ısıdam.
-6- [Ar.]
h. 096/10
h.+ a 096/08

h.+ da 171/19
h.+ lara 125/02
h.+ lardan 110/08
h.+ larımı 167/29
hamamcı : Hamam işleten kimse.
-1-
h.+ lar 089/10
hamile : Gebe.
-1- [Ar.]
h. 117/08
hammal : Hamal, taşıyıcı.
-3- [Ar.]
h.+ lar 188/04
h.+ ları 030/20
h.+ larına 030/31
han : Büyükşehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı.
-16- [Far.]
h. 230/10, 231/06, 231/23, 232/24, 233/17, 234/01, 234/11, 234/20
h.+ a 231/03, 231/12, 232/07
h.+ ın 232/22
h.+ ının 161/10
h.+ lara 125/02
h.+ larımı 167/29
h.+ larının 124/16
hançer : Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir bıçak türü.
-7- [Ar.]
h. 076/02
h.+ den 089/31
h.+ i 048/09, 076/03
h.+ ine 098/08, 139/17, 191/03
hane : Ev, konut; basamak.
-5- [Far.]
h.+ de 156/02
h.+ ye 136/18, 136/26, 139/02, 153/04
hanelik : Herhangi bir basamakta olan.
-1-
h. 136/30
hangi : İki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.
-21- [T.]
h. 014/14, 041/12, 057/03, 077/04, 077/11, 080/18, 087/10, 134/24, 146/19, 152/30, 154/09, 173/08, 175/05, 188/07, 206/14, 229/09
h.+ miz 237/09
h.+ si 151/31
h.+ sinin 164/14, 164/15
hani : "Nerede, ne oldu, nerede kaldı" anlamlarında kullanılan bir söz; karşıdakinin daha önceden bildiği bir şey kendisine hatırlatılmak istenildiğinde kullanılan bir söz.
-3- [T.]
h. 184/19, 210/23, 233/18
hap : Kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç.
-12- [Ar.]
h. 100/30, 100/31, 103/12
h.+ lardan 101/05, 203/32, 103/15, 118/19
h.+ ları 101/06, 104/11, 105/29
h.+ larını 214/17, 214/19
hapis : Bir yere kapatıp salıvermeme.

-1- [Ar.]
h. 197/27
haraç : Bir yerden, bir kimseden zorbalıkla alınan para.
-3- [Ar.]
h. 116/19, 142/09
h.+ ı 164/24
haram : Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.
-1- [Ar.]
h. 118/25
haram lokma : Toplumun gelenek ve göreneklerine veya dinî kurallarına aykırı olarak elde edilen şey.
-2-
h. 121/25
h.+ lardan 121/14
harap ol - : harap duruma gelmek, haraplaşmak, perişan olmak.
-1- [Ar.+T.]
h.- an 213/07
harca - : Bir iş görmek veya bir şey satın almak için parayı elden çıkarmak, sarf etmek; bir şey yapmak için kullanmak, tüketmek.
-7-
h.- dığı 217/22
h.- mamak 159/26
h.- maması 159/31
h.- ması 159/07
h.- rsa 047/12
h.- sın 047/12
h.- yacağı 159/13
harcana - : Harcama işi yapılmak, harcama işine konu olmak.
-1-
h.- mıyor 103/27
harç : Harcama para, masraf.
-2- [Ar.]
h. 218/17
h.+ ı 079/14
harçlık : Ufak tefek gereksinimler için harcanacak para.
-1-
h.+ larını 062/14
harekât : Belli bir amaç gözetilerek bir askerî birliğe yaptırılan manevra, çarpışma, çevirme, kovalama vb. işler; davranışlar, işler.
-2- [Ar.]
h.+ ı 142/14, 193/16
hareket : Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon; vücudu oynatma, kıpırdatma veya kimıldanma.
-35- [Ar.]
h. 069/10, 181/12, 181/13, 181/15, 182/32, 183/07, 183/21, 183/28, 180/31, 182/33
h.+ e 118/03, 142/13, 152/28, 167/19, 179/26, 180/27, 181/15, 208/04, 208/32, 209/16
h.+ i 083/09, 180/27, 182/21, 183/05, 183/14, 181/04
h.+ in 116/16, 183/27
h.+ ini 070/32, 181/21
h.+ le 083/03, 083/08, 167/17
h.+ lerini 219/20

h.+ lerinin 070/05
hareket et - : Vücudu oynatmak, kıpırdatmak veya kimildamak, devinmek.
-13- [Ar.+T.]
h.- eceği 183/13
h.- ecek 182/18
h.- erke 181/05
h.- ip 208/11, 069/08
h.- iyor 182/26
h.- menin 180/29
h.- meye 178/16, 177/21
h.- tiği 182/30
h.- tikten 181/23, 181/22, 177/23
hareketli : Hareketi olan, yer değiştirebilen, devingen, müteharrik, mobilize.
-1-
h. 162/17
harem : Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı.
-1- [Ar.]
h.+ deki 096/06
haremlik : Karılık, eşlik.
-1-
h. 108/05
harf : Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri, kod.
-18- [Ar.]
h. 138/07, 152/27, 202/18
h.+ e 138/10
h.+ i 138/11
h.+ inin 059/23
h.+ ler 138/08, 152/22, 152/25, 154/02, 176/07
h.+ lerdeki 023/15
h.+ lere 152/23
h.+ leri 035/10, 158/15, 159/04
h.+ lerin 152/28
h.+ leriyle 153/10
harılta : Harıldama sırasında çıkan sesin adı.
-1- [T.]
h.+ sı 149/02
harsinî : Harsinî, tunç.
-2-
h. 184/06
h.+ den 145/21
hariç : Dış, dışarı.
-3- [Ar.]
h. 112/30, 183/20, 198/20
harita : Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.
-17- [Ar.]
h. 017/12, 020/08
h.+ lar 017/19
h.+ ları 017/15, 017/23, 188/22
h.+ larını 236/09
h.+ nın 021/27
h.+ sı 021/26, 020/21, 044/11
h.+ sına 021/25
h.+ sını 017/29, 027/14, 020/22, 021/12
h.+ ya 188/02
harla - : Ateş için kuvvetlenmek, harlı bir biçimde yanmak.

-1-
h.- yan 102/16
hasar : Herhangi bir olayın yol açtığı kırılma, dökülme, yıkılma gibi zarar.
-4- [Ar.]
h. 106/15, 108/24, 143/07
h.+ ları 062/07
has ekmek : Kepeksiz buğdaydan yapılan beyaz ekmek.
-1-
h.+ ler 120/26
hasen : Güzel, hüsün, güzellik.
-1- [Ar.]
h. 034/06
hasılat : Gelir, kazanç.
-9- [Ar.]
h.+ ı 108/32, 109/08, 116/03, 118/15
h.+ ın 117/02
h.+ ından 121/26
h.+ ını 225/04
h.+ ının 164/23
h.+ la 110/25
hasım : Düşman, yağı.
-9- [Ar.]
h. 062/25
h.+ ını 080/28, 016/11
h.+ ının 083/06, 083/13
h.+ la 080/21
h.+ larından 059/31
h.+ larını 212/09, 213/01
hasır : Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü.
-2- [Ar.]
h.+ lar 014/07
h.+ lara 057/28
hassas : Duyum ve duyguları algılayan.
-1- [Ar.]
h. 109/21
hasta : Hastalık, kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız.
-2- [Far.]
h. 039/10, 220/20
hastalık : Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.
-3-
h. 178/10
h.+ ının 089/01
h.+ ların 180/08
hastane : Hastalara yatarak veya ayakta tanı, tedavi ve bakım hizmetlerinin hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanları tarafından verildiği sağlık kuruluşu.
-1- [Far.]
h. 108/10
haşarat : Değersiz ve zararlı kimseler.
-1- [Ar.]
h.+ tı 017/02
haşaratlı : Değersiz ve zavallı olma durumu.
-1-
h.+ tan 051/18

haşarılık : Haşarı olma durumu.
-1-
h. 017/05
hat : Çizgi; yüzü biçimlendiren çizgi veya kırışıklık.
-3- [Ar.]
h.+ lardan 176/07
h.+ larının 058/31
h.+ larıyla 021/33
hata : Yanlış.
-17- [Ar.]
h. 074/21, 135/26, 135/10, 135/11,
135/17, 135/27, 135/16, 213/33
h.+ dan 135/24, 156/13
h.+ lar 225/05
h.+ ların 026/22
h.+ nın 135/17
h.+ sına 109/14
h.+ sını 190/13, 211/20
h.+ yı 055/06
hatalı : Hatası olan, yanlışlığı bulunan.
-1-
h. 103/26
hatır : Gönül, kalp; durum, keyif, hâl.
-5- [Ar.]
h.+ ı 141/22, 228/25
h.+ ını 031/29, 052/14, 214/06
hatırla - : Anımsamak.
-5-
h.- dı 107/07, 194/12, 234/22
h.- yacak 103/03
h.- yorum 177/25
hatırlat - : Anımsatmak.
-1-
h.- tı 177/14
hatırlayabil - : Anımsayabilmek.
-1-
h.- diğim 208/02
hatmet - : Herhangi bir kitabı baştan sona kadar tekrar okumak.
-2- [Ar.+T.]
h.- miş 058/04
h.- mişti 141/28
hatta : Bile, hem de.
-30- [Ar.]
h. 040/15, 052/12, 055/09, 059/05,
082/01, 087/18, 097/01, 098/11, 103/19,
103/26, 108/17, 110/07, 135/28, 140/08,
152/04, 157/04, 162/24, 168/33, 169/09,
174/26, 176/18, 182/05, 190/05, 209/09,
209/14, 228/05, 230/30, 106/01, 118/16,
151/24
hattat : Çok güzel el yazısı yazan sanatçı.
-6- [Ar.]
h.+ lar 137/18
h.+ lara 140/02, 140/25, 204/02
h.+ ların 142/18, 140/04
hava : Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı; gökyüzü.
-32- [Ar.]
h. 027/09, 056/01, 065/15, 074/26,
121/25, 126/16, 127/19, 129/16, 147/23,
162/23, 173/21, 188/27, 193/16, 193/25
h.+ da 065/30, 075/27, 161/07, 194/15,
194/23, 117/17
h.+ nın 147/23, 147/25

h.+ sı 088/21, 149/01
h.+ sını 085/20
h.+ ya 017/32, 063/08, 099/05, 150/28,
189/14
h.+ yı 147/06, 195/18
havacıva : Sığırdilgillerden, Akdeniz bölgesinde yetişen ve köklerinden kırmızı boya elde edilen, çok yıllık otsu bir bitki (Alkanna tinctoria).
-1-
h. 144/21
havai fişek : Gece yapılan törenlerde yakılarak havaya uçurulan, renkli ışıklar saçan fişek.
-1- [Ar.+Far.]
h.+ ler 157/21
havan : İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap.
-1- [Far.]
h.+ lar 102/11
havla - : Köpek bağırmak, ürümek.
-1- [T.]
h.- maları 099/25
havuz : Su biriktirme, yüzme, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer; kum, asit vb. konulan çukur yer.
-4- [Ar.]
h. 168/29
h.+ a 168/29, 169/01
h.+ unda 144/16
haya : Er bezi.
-1- [Far.]
h.+ larındaki 134/18
hayal : Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya.
-8- [Ar.]
h. 059/03, 059/14, 077/15, 225/06
h.+ e 030/18, 137/08
h.+ leri 030/02
hayalci : Bir şeyi gerçekleştirmiş gibi kabul edip zihninde tasarlayan kimse, ütöpi.
-1-
h. 225/01
hayal kırıklığı : Çok istenilen veya umulan bir şeyin gerçekleşmeyişinden duyulan üzüntü.
-2-
h. 164/13
h.+ na 105/09
hayalperest : Hayalci.
-1- [Ar.+Far.]
h. 059/09
hayat : Yaşam.
-47- [Ar.]
h. 046/16, 118/25, 140/33
h.+ a 180/21
h.+ ı 118/12, 196/25, 197/27, 214/25
h.+ ım 217/05
h.+ ımda 166/24
h.+ ımı 033/16, 153/19, 153/31, 216/04
h.+ ımızı 235/31
h.+ ın 035/02, 214/16

h.+ ında 018/15, 019/18, 042/11, 048/02, 097/29, 112/03
h.+ ını 033/24, 104/10, 104/17, 122/01, 122/06, 124/15, 124/20, 124/30, 125/19, 125/20, 136/10, 143/19, 143/24, 148/14, 172/11, 174/19, 176/03, 219/11
h.+ ının 096/04, 170/07
h.+ ta 136/13, 216/21
h.+ taki 106/16
h.+ tayken 021/13
haydi : İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi.
-13- [T.]
h. 049/15, 049/17, 082/22, 127/31, 128/03, 150/11, 171/21, 191/08, 213/21, 218/01, 218/23, 222/10, 128/06
haydut : Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse.
-5- [Ar.]
h. 066/01, 066/05, 117/18
h.+ ları 117/21
h.+ ların 117/19
hayır : İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım.
-4- [Ar.]
h. 034/09, 096/26, 226/33
h.+ a 226/03
hayır : "Yok, öyle değil, olmaz" anlamlarında onamama, inkâr bildiren bir söz.
-11- [Ar.]
h. 020/28, 077/15, 135/19, 145/25, 146/25, 146/32, 182/30, 206/01, 206/02, 227/16, 206/01
hayır dua : Bir kimsenin iyiliğini isteyen dua.
-1- [Ar.]
h.+ nızı 215/07
hayırlı : Yararı, hayrı olan.
-1-
h. 101/09
hayırsever : Yoksullara, düşkünlere, yardıma muhtaç olanlara iyilik ve yardım etmesini seven, iyiliksever, yardımsever, hayırperver.
-1- [Ar.+T.]
h. 024/12
haykır - : Telaş, şikâyet vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak.
-3- [T.]
h.- dı 098/06, 170/14, 215/05
haykırış : Haykırma işi.
-1- [T.]
h.+ ları 030/06
haylazlık : Haylaz olma durumu.
-1- [T.]
h.+ larına 056/14
hayli : Çok.
-1- [Far.]
h. 058/19
hayran : Çok beğenen, hayranlık duyan (kimse).
-2- [Ar.]
h. 061/26
hayran ol - : Çok beğenmek.
-2- [Ar.+T.]
h.- dular 061/17

h.- unca 144/03
hayret : Beklenmedik, garip bir şeyin sebep olduğu şaşkınlık, şaşırma.
-8- [Ar.]
h.+ e 188/07
h.+ i 031/27, 041/24
h.+ le 018/16, 022/19, 065/33, 105/19
h.+ ler 189/17
hayvan : Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık.
-25- [Ar.]
h. 040/18, 042/13, 198/10, 213/27, 213/30
h.+ a 040/19, 228/04
h.+ ı 040/15, 174/04, 174/24, 229/22
h.+ ın 042/07, 042/31, 084/17, 098/01, 118/06, 041/09
h.+ ını 174/10
h.+ la 040/13
h.+ lar 022/29
h.+ lara 228/15
h.+ lardan 031/14
h.+ ların 031/16, 085/05
h.+ larından 099/13
hazır : Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya.
-8- [Ar.]
h. 062/13, 161/07, 169/28, 178/24, 179/29, 229/03, 098/03
h.+ dı 220/04
hazırla - : Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.
-16-
h.- dı 160/07
h.- dığı 098/04, 142/19, 173/18
h.- dıkları 053/22, 072/04, 072/06
h.- malarını 096/07
h.- masını 069/13
h.- maya 016/28, 027/15
h.- mayı 118/15
h.- mıştı 160/16
h.- rken 019/33
h.- yan 114/20
h.- yorlardı 218/18
hazırlan - : Hazır duruma getirilmek.
-19-
h.- an 018/04, 123/04
h.- dığı 080/28, 173/14, 215/11
h.- dığında 071/24
h.- dığını 205/30
h.- dılar 070/08
h.- ip 199/02
h.- irken 148/29
h.- iyorlardı 060/29
h.- ması 160/14
h.- masını 218/27
h.- miş 119/03, 061/24
h.- mıştı 052/31, 169/26, 173/01, 209/10
hazırlat - : Hazır duruma getirmek.
-2-
h.- alım 204/02
h.- tığı 140/26
hazırlık : Hazırlanmak için gereken şey veya durumların bütünü.
-3-
h.+ a 062/32
h.+ ları 188/18, 193/26

hazırlıklı : Bir şey için önceden hazırlanmış olan, tedarikli.

-1-

h. 053/33

hazır ol - : hazır durumda bulunmak.

-1- [Ar.+T.]

h.- up 160/19

hazine : Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

-20- [Ar.]

h. 061/17, 063/15, 078/28, 188/21, 215/21

h.+ ler 188/01

h.+ lere 085/04

h.+ leri 064/04, 085/26, 180/09, 192/13

h.+ lerin 156/19, 156/22

h.+ lerinin 064/22, 078/19, 086/05

h.+ nin 081/22

h.+ yi 078/27, 081/15, 160/25

hazine-i humayûn : Osmanlı Devletinde maliye idaresi ve teşkilatı.

-1- [Ar.]

h.+ dan 014/04

hâkim : Egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen; baskın.

-2- [Ar.]

h. 054/31, 102/17

hâlâ : Şimdiye kadar, o zamana kadar, hâlen, henüz.

-62- [Ar.]

h. 014/13, 015/32, 019/07, 019/32, 025/30, 029/19, 034/17, 043/08, 049/14, 049/20, 059/11, 076/02, 081/02, 083/24, 086/26, 088/12, 089/04, 100/03, 103/13, 103/18, 104/12, 107/25, 110/21, 119/03, 127/12, 129/21, 141/23, 153/07, 161/11, 162/11, 162/19, 163/24, 171/21, 173/02, 177/25, 179/11, 180/18, 183/31, 188/26, 192/15, 192/17, 193/02, 193/06, 203/33, 226/07, 226/23, 227/28, 230/04, 231/08, 231/11, 231/13, 231/18, 232/08, 232/24, 234/11, 236/10, 236/11, 237/03, 041/25, 111/03, 237/27, 078/21

heba olabil - : Boşa gitme, ziyan olma ihtimali bulunan.

-1- [Ar.+T.]

h.- irdi 138/30

hece : Bir solukta çıkarılan ses veya ses birliği, seslem.

-2- [Ar.]

h.+ de 057/32

h.+ yi 198/22

hececilik : Hececi olma durumu.

-2-

h.+ ten 058/27, 060/01

hedef : Nişan alınacak yer, nişangâh.

-4- [Ar.]

h.+ i 211/07, 221/15

h.+ ini 221/21

h.+ ten 074/21

hedefle - : Hedef yapmak.

-1-

h.- yen 083/02

hediye : Armağan.

-2- [Ar.]

h.+ sini 176/29

h.+ yi 200/29

hediye edil - : Armağan edilmek.

-5- [Ar.+T.]

h.- diğini 176/28

h.- diğini 177/05

h.- dikten 208/03

h.- dikten 207/24

h.- mesinden 209/11

hediye et - : Armağan etmek.

-3- [Ar.+T.]

h.- mişti 078/06

h.- tiği 236/19

h.- tiğinde 035/01

heceeyt : Bir ünlem.

-1- [T.]

h. 170/22

hekim : İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

-11- [Ar.]

h. 051/02, 087/16, 121/18

h.+ den 087/24

h.+ e 087/15, 157/13, 227/31

h.+ i 050/29, 050/31

h.+ ler 053/27

h.+ leri 133/06

hela : Tuvalet.

-2- [Ar.]

h.+ ya 171/06, 233/32

helal : Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.

-1- [Ar.]

h. 014/04

helallaş - : Helalleşmek; alışverişte veya ayrılma sırasında hakkını birbirine başışlamak.

-2-

h.- an 023/12

h.- ıp 055/24

hele : Özellikle.

-29- [Far.]

h. 058/13, 061/15, 062/33, 073/20, 088/03, 143/10, 153/31, 160/05, 167/05, 188/13, 194/13, 199/22, 214/11, 219/31, 220/23, 221/06

helva : Şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlı.

-1- [Ar.]

h.+ dan 051/15

hem : Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için "özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki" anlamlarında kullanılan bir söz.

-67- [Far.]

h. 015/28, 015/29, 020/02, 039/13, 039/14, 056/18, 056/19, 061/24, 078/03, 078/30, 096/16, 099/15, 120/33, 121/01, 125/09, 126/29, 126/31, 134/04, 140/03, 144/01, 145/25, 149/29, 151/10, 151/11, 153/05, 155/19, 155/20, 161/16, 161/17, 168/16, 175/21, 177/12, 182/04, 182/05, 182/16, 182/19, 187/08, 187/09, 210/02, 210/03, 227/12, 237/20

hemen : Çabucak.

-57- [Far.]

h. 015/12, 015/27, 019/02, 022/16, 023/04, 031/03, 039/01, 046/15, 053/04, 060/11, 060/14, 060/31, 071/16, 072/02,

074/05, 077/23, 086/14, 089/27, 099/14, 101/02, 102/15, 102/32, 106/21, 108/06, 117/04, 117/06, 118/07, 133/07, 133/10, 136/02, 140/04, 153/23, 156/30, 164/16, 166/19, 172/01, 177/20, 180/05, 180/06, 180/20, 189/19, 198/28, 199/13, 205/04, 211/31, 213/06, 214/09, 217/24, 217/26, 227/24, 229/30, 232/29, 235/07

hendek : Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur.

-2- [Ar.]

h.+ i 061/28

h.+ llerden 082/05

hengâme : Patırtı, gürültü, kavga.

-1- [Far.]

h.+ nin 080/21

henüz : Az önce, daha şimdi, yeni; daha, hâlâ.

-16- [Far.]

h. 064/24, 077/29, 077/30, 081/27, 101/18, 110/18, 115/08, 126/15, 143/31, 147/28, 148/30, 151/11, 153/08, 114/24, 231/17, 214/22

hep : Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün, tüm olarak.

-48- [Far.]

h. 104/02, 105/27, 134/02, 134/06, 157/02, 233/20, 237/23

h.+ imizi 216/30

h. 127/05

h.+ inizin 073/27

h.+ si 048/29, 055/23, 060/31, 063/26, 072/03, 088/04, 112/33, 124/28, 158/23, 164/16, 166/19, 168/11, 169/31, 191/16, 207/15, 209/26, 213/22, 215/08, 229/11

h.+ sinden 084/16, 022/32

h.+ sine 115/02, 191/06

h.+ sini 041/28, 049/17, 109/01, 201/01, 212/06, 215/09, 218/02, 201/01

h.+ sinin 108/06, 161/26, 178/32, 209/17, 235/10, 236/05

hepyek : Zarla oynanan oyunlarda zarların tek benekli yönlerinin üste gelmesi.

-2- [Far.]

h. 157/04

h.+ le 164/23

her : Önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı" anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

-79- [Far.]

h. 015/12, 015/27, 018/02, 021/28, 023/04, 030/20, 030/21, 031/03, 031/19, 032/16, 040/07, 045/04, 053/26, 054/04, 054/15, 057/01, 060/07, 060/23, 062/07, 064/04, 066/06, 078/30, 084/07, 084/23, 085/33, 087/03, 089/16, 090/08, 090/33, 095/07, 097/19, 099/20, 102/15, 103/20, 106/29, 113/12, 113/26, 114/29, 118/05, 118/07, 118/14, 124/12, 124/17, 136/14, 136/22, 138/06, 140/27, 143/16, 148/13, 151/27, 154/19, 156/02, 157/02, 168/13, 172/07, 174/13, 174/14, 175/15, 178/12, 179/13, 180/06, 190/29, 192/04, 192/05, 196/04, 198/20, 198/32, 199/08, 205/04,

208/20, 209/01, 216/19, 216/28, 217/19, 218/07, 236/14, 237/22, 238/03

her bir : Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

-8-

h. 113/25, 138/10, 138/12, 147/08, 152/27, 152/30, 157/29, 181/06

her biri : Ayrı ayrı hepsi.

-7-

h. 075/28, 108/16, 137/26, 156/06

h.+ ne 070/06

h.+ ni 138/01

h.+ nin 195/33

hercümerç : Altüst, karmakarışık, darmadağınık, allak bullak.

-3- [Far.]

h. 192/26

h.+ e 031/02

h.+ in 196/29

her gün : Sürekli, sürekli olarak.

-1-

h. 117/04

herhâlde : Büyük bir ihtimalle.

-11-

h. 019/19, 081/05, 143/16, 145/02, 149/29, 163/02, 163/20, 174/32, 192/29, 232/33, 233/33

herhangi bir : Belli olmayan, rastgele (kimse veya şey).

-10-

h. 040/19, 070/28, 078/17, 138/03, 157/22, 182/12, 182/23, 182/29, 184/13, 192/02

herkes : İnsanların bütünü, cümle âlem.

-24- [Far.]

h. 053/01, 071/10, 091/03, 151/15, 153/02, 158/21, 191/11, 218/16, 233/08

h.+ çe 165/26

h.+ e 189/18

h.+ i 154/24

h.+ in 051/23, 105/25, 111/23, 113/30, 121/28, 141/02, 167/20, 170/24, 189/19, 190/04, 216/27

h.+ le 190/04

her nasılsa : Nedense.

-2-

h. 141/18, 231/29

her şey : Bir belgisiz zamir.

-33- [Far.+Ar.]

h. 046/01, 127/06, 127/13, 128/03, 151/08, 179/07, 204/31, 206/04, 206/15, 209/15

h.+ e 117/32

h.+ i 053/02, 105/19, 127/28, 134/29, 137/06, 153/27, 175/24, 184/10, 190/02, 204/20, 204/22, 215/26, 222/16, 236/04, 149/23

h.+ in 190/02, 198/33, 206/06, 214/30, 234/31

h.+ le 062/12

her zaman : Ara vermeden, sürekli, daima, sık sık.

-10- [Far.+Ar.]

h. 039/17, 042/01, 155/23, 040/31, 103/03

h.+ ki 022/01, 043/01, 043/14, 232/02

h.+ kinden 143/03

hesap : Matematiksel işlem; alacaklı veya borçlu olma durumu.

-9- [Ar.]

h. 075/23

h.+ a 082/12, 084/11, 108/20

h.+ ı 129/15, 031/31

h.+ ını 193/17

h.+ lar 075/21

h.+ ları 076/09

hesap et - : Bir işin kazancıyla giderini karşılaştırarak bir sonuca varmak.

-1- [Ar.+T.]

h.- in 208/09

hesap günü : bk. (kıyamet)

-1-

H.+ nden 187/06

hesapla - : Hesap işlemini yapmak, hesap etmek.

-5-

h.- dığı 027/18

h.- ma 153/07

h.- mayı 053/19

h.- yacakları 139/02

h.- yamadı 136/25

hesaplan - : Hesap edilmek.

-3-

h.- dığı 056/06

h.- masını 136/20

h.- mişti 199/08

hesaplayabil - : Hesaplama ihtimali veya imkânı bulunmak.

-3-

h.- ecek 136/18

h.- ecek 136/26

h.- irse 153/04

hesapsız : Sayılamayacak kadar çok olan.

-3-

h. 188/33, 212/22, 220/13

heves : İstek, eğilim, arzu, şevk.

-5- [Ar.]

h.+ i 042/20

h.+ ini 058/23

h.+ iyle 013/16

h.+ le 209/28

h.+ lerinden 043/09

heves et - : Bir şeye karşı istek duymak, eğilimli olmak.

-4- [Ar.+T.]

h.- enler 054/08

h.- enlere 167/09

h.- mişti 112/08

h.- ti 058/22

heveslen - : İsteklenmek, heves etmek, çok istemek, eğilim duymak.

-2-

h.- diğinde 174/02

h.- en 114/06

hevesli : Bir şeye, bir işe istek duyan veya merak sarmış olan, istekli, heveskâr.

-1-

h. 043/19

hevessiz : Hevesi olmayan, istek duymayan.

-2-

h. 054/03, 109/03

heybe : Omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü.

-1- [Ar.]

h.+ sinin 098/20

heybet : Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.

-2- [Ar.]

h.+ ine 016/24

h.+ ini 119/31

heybetli : Görünüşü korku ve saygı uyandıran.

-3-

h. 013/13, 119/18, 120/19

heyecan : Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu.

-6- [Ar.]

h. 164/13

h.+ dan 058/16

h.+ ı 058/02, 165/31

h.+ la 063/26, 229/25

heyecanlan - : Herhangi bir nedenle güçlü, geçici bir duygulanımdan etkilenmek, heyecana gelmek, coşmak.

-1-

h.- an 034/10

heyecanlı : Çabuk, kolay heyecanlanan, müteheyyiç.

-4-

h. 035/02, 166/04, 034/28, 205/27

heyet : Kurul.

-1- [Ar.]

h.+ ine 169/29

hıçkır - : Boğazdan hıçkırık sesi çıkarmak.

-8- [T.]

h.- a 048/28, 111/13, 155/02, 155/03, 172/22

hıçkırık : Çok yemek yeme veya sinirsel bir nedenle ve istemsiz olarak diyafram kasının kasılmasıyla hava akciğerlere geçerken boğazdan çıkan ve düzgün aralıklarla tekrarlanan ses.

-3- [T.]

h. 161/27, 204/25

h.+ ları 172/23

hınzır : Kurnaz, içten pazarlıklı olan.

-1- [Ar.]

h. 168/12

hınzırca : Hınzır bir biçimde, kurnazca, hınzırcasına.

-1-

h. 084/08

hır : Kavga, dalaş.

-1- [T.]

h. 129/13

hırpalan - : Hırpalama işine konu olmak veya hırpalama işi yapılmak.

-1-

h.- dı 114/26

hırpani : Perişan, derbeder.

-2- [Ar.]

h. 167/26

h. 173/19

hırs : Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

-2- [Ar.]

h.+ ı 140/30

h.+ ını 173/25
hırsız : Başkasının malını çalan kimse, uğru.
-13- [T.]
h. 029/11, 096/15, 128/22, 096/16
h.+ ı 095/09, 096/08, 134/01
h.+ ım 211/01
h.+ ın 095/02, 095/06, 213/04
h.+ ını 096/05
h.+ lar 123/14
hırsızlık : Çalma, arakçılık.
-4- [T.]
h. 041/13, 042/17, 096/19
h.+ larına 042/22
hışım : Öfke, kızgınlık.
-2- [Far.]
h.+ la 119/08, 226/11
hiyarcık : Kasık lenf bezlerinin iltihaplanması.
-2-
h. 096/23
h.+ lardan 026/16
hız : Çabukluk, sürat.
-16- [Far.]
h. 183/04
h.+ a 183/14, 184/03
h.+ ı 082/17, 182/03
h.+ ina 182/04
h.+ ını 014/20
h.+ ının 182/01, 183/01
h.+ la 108/33, 147/19, 147/22, 147/24, 148/03, 182/11, 183/09
hızlı : Çabuk, seri, süratli.
-6-
h. 032/21, 054/05, 089/05, 147/21, 147/22, 217/27
hiciv : Yergi.
-2- [Ar.]
h. 057/11, 059/21
hicret : İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.
-1- [Ar.]
h.+ ten 013/03
hicret et - : Göç etmek.
-1- [Ar.+T.]
h.- en 034/27
hiç : Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.
-32- [Far.]
h. 019/05, 021/15, 026/06, 032/18, 034/08, 043/20, 046/11, 046/17, 052/17, 056/14, 063/24, 074/03, 090/07, 098/08, 102/20, 106/05, 110/28, 120/11, 134/32, 136/12, 146/32, 159/32, 162/05, 178/11, 196/07, 196/12, 204/14, 204/23, 206/30, 233/22, 021/11, 107/03
hiçbir : Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.
-16-
h. 063/23, 063/24, 071/06, 078/30, 086/29, 087/04, 100/21, 101/05, 107/06, 122/08, 147/03, 174/33, 197/25, 201/25, 208/11, 209/33
hiçbiri : Bir teki, biri bile.

-9-
h. 083/31, 089/12, 183/20, 230/31
h.+ nde 097/32
h.+ ne 051/28
h.+ ni 138/15
h.+ nin 062/23
h.+ niz 097/22
hiçbir şey : Bir belgisiz zamir.
-4-
h. 151/19, 179/08, 191/23
h.+ in 045/11
hiç kimse : Bir kişi bile.
-11-
h. 034/23, 102/32, 111/09, 116/32, 121/11, 138/18, 138/29
h.+ nin 106/15, 217/09
h.+ yi 024/11, 154/31
hiçlik : Gerçekteki özelliklerinin, durumlarının ortadan kaldırılması sonucu bir şeyin var olmayışı, yokluk.
-5-
h.+ e 191/21
h.+ i 163/13, 199/23
h.+ in 200/13
h.+ ten 200/12
hiç mi hiç : Kesinlikle.
-2-
h. 090/19, 106/08
hikâye : Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü.
-11- [Ar.]
h. 191/11, 207/18
h.+ lerini 057/30, 058/22
h.+ leriydi 058/29
h.+ sini 176/20, 177/12, 188/06, 192/06
h.+ sinin 058/06
h.+ siydi 191/12
hikâyet : Anlatma, hikâye, olmuş bir hadise.
-1- [Ar.]
h. 013/02
hikmet : Bilgelik.
-3- [Ar.]
h. 033/24, 033/23
h.+ tir 214/20
hilat : Kaftan.
-1- [Ar.]
h.+ lar 113/22
hile/hiyle : Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika.
-7- [Ar.]
h. 166/10, 167/16, 166/17, 166/09, 034/07, 052/22
h.+ leri 061/12
hilye-i şerif : Hz. Muhammed'in dış görünüşünü ve niteliklerini anlatan manzum ve mensur eser.
-1- [Ar.]
h.+ i 187/02
hinoğluhin : Çok kurnaz, her dönemin şartlarına uyabilen (kimse).
-1-
h. 129/08
hisar : Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek

duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler bulunan küçük kale, kermen, germen.
-1- [Ar.]
h.+ ların 063/19
hisli : Duygulu, içli.
-1-
h. 111/10
hisset - : Fiziksel bir uyarıyı duymak.
-36- [Ar.+T.]
h.- eceğime 215/29
h.- er 172/21
h.- ince 083/02, 218/22
h.- iyor 039/10, 148/16
h.- iyordu 154/15, 154/27, 184/13, 196/04, 227/30, 237/26
h.- iyordardı 062/13
h.- mediği 196/27
h.- memesine 174/15
h.- meye 143/29
h.- mez 172/21
h.- miş 155/18
h.- miyordu 172/13
h.- ti 047/24, 048/10, 050/09, 052/31, 055/31, 077/08, 081/03, 111/07, 154/30, 172/18
h.- tiği 080/33, 141/24, 143/17, 148/20, 184/15
h.- tiklerimi 216/12
h.- tiklerinin 143/22
hitaben : Sözü birine yönelterek, hitap yoluyla.
-1- [Ar.]
h. 189/18
hitap et - : Seslenmek, ... -e karşı söylemek, söz yöneltmek.
-1- [Ar.+T.]
h.- mişti 059/07
hiyerarşi : Aşama sırası.
-1- [Fr.]
h. 113/06
hiylesiz : Hilesi olmayan, içine hile karışmamış.
-1-
h. 157/07
hiza : Doğru bir çizgi üzerinde bulunma durumu.
-1- [Ar.]
h.+ sındaki 168/25
hizmet : Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma.
-1- [Ar.]
h. 154/09
hizmet et - : İş görmek, çalışmak.
-3- [Ar.+T.]
h.- ecekti 063/31
h.- iyorsun 175/05
h.- mek 167/10
hizmetkâr : Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak.
-2- [Ar.+Far.]
h.+ lar 169/25
h.+ lara 095/15
hoca : Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı.
-18- [Far.]
h. 058/12, 058/15, 058/24, 059/13, 059/24, 057/10

h.+ lar 057/05, 057/21, 058/05
h.+ ları 058/05
h.+ larını 057/01
h.+ larının 057/23
h.+ larınız 135/16
h.+ nın 056/17, 058/10
h.+ sı 060/01
h.+ sının 059/04, 059/18
hocalık : Hoca olma durumu.
-1-
h.+ ı 059/08
hohlan - : Hohlama işi yapılmak.
-1- [T.]
h.- ip 193/25
hokka : Metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep vb. şeyler konulan küçük kap.
-1- [Ar.]
h.+ ya 107/08
homurdan - : Öfke, kızgınlık, can sıkıntısıyla anlaşılmaz sesler çıkarmak.
-2- [T.]
h.- an 162/27
h.- maya 166/14
homurtu : Homurdanma sırasında çıkan sesin adı.
-1- [T.]
h.+ yla 040/04
horkum : Bir taş çeşidi.
-1-
h. 072/27
horla - : Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak, horuldamak.
-7- [T.]
h.- ması 234/02, 234/03
h.- ya 099/27, 099/28
h.- yan 022/22, 233/18
h.- yıp 021/07
horoz : Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı.
-14- [Far.]
h. 229/22, 229/29
h.+ lar 029/19, 048/14, 123/25, 234/02, 234/05, 234/09
h.+ u 229/13, 230/04
h.+ un 229/15, 229/21
h.+ unu 229/18
h.+ unun 229/09
horoz : Ateşli silahlarda çakmak taşına veya merminin kapsülüne vurmaya yarayan metal parça.
-1- [Far.]
h.+ unun 188/11
hortlak : Mezardan çıkararak insanları korkuttuğuna inanılan yaratık.
-6- [T.]
h. 050/18, 051/02
h.+ a 050/26
h.+ ın 050/28
h.+ lardan 050/32
horul horul : "Horlama" sesi çıkararak.
-3- [T.]
h. 225/13, 231/06, 231/20
horultu : Horlama sırasında çıkan sesin adı.
-1- [T.]

h.+ nun 020/01
hoş : Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren.
-4- [Far.]
h. 169/10
h.+ uma 151/26
h.+ una 025/32, 047/26
hoşaf : Bütün veya dilimler hâlindeki kuru meyvenin şekerli suyla kaynatılmasıyla yapılan bir tatlı türü.
-1- [Far.]
h. 220/16
hoşça kal : Ayrılınan kişiye söylenen iyi dilek sözü.
-4-
h. 217/10, 237/24
hoş geldin : Gelen kişiye söylenen selamlama sözü.
-1-
h.- 097/08
hoşlan - : Hoşuna gitmek, hoş bulmak, hazzetmek, sevmek.
-1-
h.- diğim 210/27
hoşnut : Bir davranış, bir durum veya bir kimseden memnun olan, yakınması olmayan.
-1- [Far.]
h. 217/29
hoşnut ol - : Memnun olmak, yakınmamak, şikâyetçi olmamak.
-1- [Far.+T.]
h.- duğunu 120/29
hoşnutsuzluk : Hoşnut olmama durumu.
-1-
h. 070/17
hoyrat : Kaba, kırıcı ve hırpalayıcı.
-1- [Rum.]
h. 172/28
höpürdet - : Bir şey içerken "höpür" diye ses çıkarmak, hopurdattmak.
-1- [T.]
h.- erek 057/29
höt : Korkutmak veya dikkati kendi üzerine çekmek için söylenen bir söz.
-1- [T.]
h. 017/26
humbara : Demir veya tunçtan dökülmüş, yuvarlak ve boş olan içine patlayıcı maddeler doldurulup havan topu veya el ile atılan, yuvarlak bir bomba türü, kumbara.
-13- [Far.]
h. 043/08, 061/24, 065/23, 066/01, 076/18, 083/23, 083/26, 194/16
h.+ lar 075/05
h.+ lardan 065/27
h.+ sına 016/18
h.+ yı 061/31, 083/25
huri : Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık.
-1- [Ar.]
h.+ leri 161/29
huruç : Çıkma, çıkış.
-1- [Ar.]
h. 081/28

huruç hareketi : Kale kuşatıldığında kuşatma kuvvetlerine yapılan kontra-atak saldırı.
-1-
h. +yle 075/03
husumet : Düşmanlık.
-1- [Ar.]
h. 057/04
husye : Er bezi.
-1- [Ar.]
h. 031/32
huy : İnsanın yaradılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat.
-5- [Far.]
h. 231/19
h.+ ları 030/21
h.+ undan 043/10, 098/24
h.+ unu 115/23
huysuzlan - : Huysuzluk etmek, huysuzca davranmak.
-1-
h.- iyor 165/10
huysuzluk : Huysuz olma durumu.
-1-
h.+ u 115/27
huzur : Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç.
-12- [Ar.]
h. 203/02, 042/01, 042/15
h.+ una 025/21, 101/13, 134/12, 136/11, 138/20, 214/13, 228/08
h.+ undan 230/28
h.+ undaydı 144/10
huzursuz : Huzuru olmayan, tedirgin, rahatsız.
-1-
h. 070/01
hücre : Tutukluların veya hükümlülerin yalnız olarak kapatıldıkları küçük oda.
-16- [Ar.]
h. 204/08, 205/17, 211/01
h.+ deki 210/14
h.+ den 098/26
h.+ lerine 052/04
h.+ nin 053/12, 203/18, 213/06
h.+ sinde 052/02
h.+ sine 052/21
h.+ sinin 052/18, 052/26
h.+ ye 052/01, 203/18, 205/27
hücum et - : Saldırmak.
-2- [Ar.+T.]
h.- erlerken 215/10
h.- tiklerinde 062/28
hükmedici : Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçiren.
-1-
h. 102/28
hükmet - : Bir kimseye veya topluluğa sözünü geçirmek.
-12- [Ar.+T.]
h.- en 085/28, 096/10, 121/12, 125/10
h.- erek 142/25
h.- ip 079/26
h.- mişlerdi 086/13
h.- mişti 060/18, 127/03
h.- miştim 235/02
h.- ti 074/14

h.- tiği 082/29
hüküm : Yargı; egemenlik, hâkimiyet.
-3- [Ar.]
h. 229/29
h.+ ler 064/08
h.+ ünün 030/33
hüllüoğlu : Aşık kemiğiyle oynanan bir çeşit çocuk oyunu.
-1-
h. 064/09
hülyalı : Hayal kuran veya insanı hayal kurmaya sürükleyen.
-3-
h. 059/13, 231/26
h.+ ydı 225/03
hüngür hüngür : Yüksek sesle ve hıçkırarak hıçkırma.
-3- [T.]
h. 048/18, 127/01, 127/10
hünkâr : Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.
-1- [Far.]
h. 059/06
hürmeten : Saygı göstermek için.
-2- [Ar.]
h. 040/17, 119/22
hüsnühâl : İyi hâl.
-1- [Ar.]
h. 137/17
hüsnükabul : İyi karşılama, güler yüz gösterme.
-3- [Ar.]
h. 021/29, 097/07
h.+ ü 193/09
hüzün : Gönül üzgünlüğü, gam, keder, sıkıntı.
-3- [Ar.]
h. 115/30
h.+ ü 086/01
h.+ ünü 085/29
hüzünlen - : Hüzünlü duruma gelmek, hüzün duymak.
-1-
h.- miş 235/13
hüzünlü : Gönle üzgünlük veren, iç kapanıklığına yol açan, hazin.
-3-
h. 127/04, 170/10, 220/18
Hafız İbni Hacer : Bir İslam âlimi.
-1-
H.+ i 180/07
Hakk Teala : Yüce Allah.
-1- [Ar.]
H. 096/28
Halep çıbanı : Şark çıbanı.
-1-
H. 096/22
Haliç : İstanbul'un Avrupa yakasını kaplayan Çatalca Yarımadası'nın güneydoğu ucunda, Boğaziçi girişinde, İstanbul (Tarihi yarımada) ve Beyoğlu platolarını birbirinden ayıran deniz girintisi.
-14-
H. 065/25, 114/30, 162/23, 164/01
H.+ e 014/09, 014/19, 028/31, 089/06, 089/27
H.+ i 125/29, 129/23

H.+ in 015/03, 056/02, 064/20
Halim el Barudî : Romanda adı geçen biri.
-1-
H.+ yi 058/31
Harun : Romanda kilidi icat eden kişi olarak adı geçen kişi.
-2-
H.+ dan 133/16
H.+ un 133/15
Hattakay : Roman kahramanlarından biri.
-13-
H. 210/13, 210/19, 210/29, 210/30, 211/08
H.+ a 205/28, 210/15
H.+ dır 210/10
H.+ ı 205/18
H.+ in 205/24, 210/17, 213/07
Hazreti Ali : Ebû Tâlib'in oğlu, peygamberimizin damadı ve dördüncü halife.
-1-
H.+ nin 057/29
Hazreti Süleyman : Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen peygamberlerden.
-1-
H.+ in 044/07
Hımkime Kitayî : Romanda adı geçen biri.
-1-
H.+ yi 059/03
Hinzıryedi : Romanda dilencilerin kethüdası olan kişi.
-98-
H. 097/29, 098/08, 098/10, 099/09, 100/06, 100/13, 100/19, 102/01, 103/03, 103/09, 103/28, 104/07, 104/23, 105/05, 106/03, 106/20, 107/05, 107/13, 117/03, 118/12, 118/32, 119/18, 119/30, 120/03, 120/28, 121/29, 122/16, 125/15, 125/18, 129/25, 144/11, 213/12, 213/19, 213/31, 214/12, 214/24, 215/11, 217/12, 217/25, 217/30, 218/11, 218/20, 218/26, 219/08, 219/23, 220/08, 220/23, 221/08, 221/13, 221/17, 221/27, 221/31, 222/05, 099/12, 097/27
H.+ den 113/05
H.+ nin 098/24, 098/31, 101/26, 103/24, 105/02, 105/26, 110/30, 111/14, 115/09, 116/05, 116/22, 117/31, 118/03, 118/20, 119/09, 121/07, 121/27, 143/04, 203/30, 212/03, 213/05, 214/30, 218/14, 221/21
H.+ ye 089/21, 100/24, 106/28, 108/27, 118/28, 109/10, 117/25, 116/04, 100/31, 109/02
H.+ yi 098/17, 100/02, 101/20, 123/04, 125/23, 213/32, 214/06
H.+ yle 111/01
Hicaz : Arap Yarımadası'nda günümüz Suudi Arabistan'ın batısında bir bölge.
-2-
H. 170/04, 096/30
Hint : Hindistan.
-1-
H.+ te 156/03
Hint kumaşı : Hindistan'da dokunan ve Batı ülkelerinde ender bulunan ipekli bir kumaş türü.

-1-
H.+ ları 155/14
Hristiyan : Hz. İsa'nın dininden olan kimse, İsevi, Nasrani.
-1- [Rum.]
h.+ ların 024/20
irla - : Türkü, şarkı söylemek, yırlamak.
-2- [T.]
i.- ya 025/11
irmek : Çoğunlukla denize dökülen, özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği bakımından en büyük akarsu, nehir.
-1- [T.]
i.+ larını 084/26
ısın - : Sıcak duruma gelmek.
-2- [T.]
i.- miş 110/11
i.- mişti 219/08
ısır - : Dişleri arasına alıp sıkmak.
-3- [T.]
i.- a 031/21
i.- an 212/22
i.- dışında 085/26
isit - : Sıcak duruma getirmek.
-2- [T.]
i.- ması 040/02
i.- tı 040/31
ısıtıl - : Isıtma işi yapılmak.
-4- [T.]
i.- an 102/05
i.- ip 218/28
i.- ır 110/06
i.- irken 218/30
ıska : Hedefi tutturamama, amaca ulaşamama.
-1-
i. 221/15
iskala - : Hedefe denk getirememek.
-2-
i.- mam 211/07
i.- miş 221/22
ıslak : Suyu batırılmış, üzerine su dökülmüş veya yağmurdan ıslanmış olan.
-3- [T.]
i. 087/32, 050/07
i.+ tı 077/18
ıslat - : Islak duruma getirmek.
-1- [T.]
i.- mişti 020/18
ıslatıl - : Islatma işi yapılmak, ıslak duruma getirilmek.
-2- [T.]
i.- ip 170/25
i.- mişti 059/22
ıslık : Dudakların büzülerek veya parmağın dil üzerine getirilmesiyle çıkarılan ince ve tiz ses.
-2- [T.]
i. 065/30
i.+ lar 194/23
ısmarla - : Bir şeyin yapılmasını veya getirilmesini, bu işlerle uğraşan birine söylemek, sipariş etmek.
-2- [T.]
i.- dı 026/13
i.- yacağı 115/33

ısrar : Direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma.
-4- [Ar.]
i.+ ina 079/02
i.+ la 019/02, 019/08
i.+ lara 136/31
ısrarcı : İsrar eden.
-1-
i. 109/24
ısrar et - : Bir konuda, bir düşüncede sürekli direnmek, ayak diremek.
-1- [Ar.+T.]
i.- iyordu 014/23
ıssız : Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها, yaban.
-2- [T.]
i. 061/28
i. 201/29
ışık : Cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk.
-25- [T.]
i. 079/16, 081/14, 168/26, 168/27, 200/16, 229/31, 232/31
i.+ a 022/04
i.+ ı 063/06, 074/31, 075/20, 078/19, 112/32, 199/26, 232/09
i.+ in 171/32
i.+ inda 081/13, 166/26, 188/24
i.+ inda 027/13
i.+ inı 154/04
i.+ inin 228/09
i.+ lar 193/30
i.+ larını 155/16
i.+ larıyla 108/13
ışılta - : Titrek, parlak bir ışık saçmak, parıldamak.
-1- [T.]
i.- yordu 027/08
ışılta : Hafif ışık, ışıntı, parıltı.
-1- [T.]
i. 219/04
ıvir zıvir : Küçük, önemsiz.
-2- [T.]
i. 061/18, 189/20
ızdırıp : Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.
-4- [Ar.]
i. 090/31
i.+ ı 169/12
i.+ la 180/15, 212/25
iade edil - : geri verilme, geri çevrilme.
-1- [Ar.+T.]
i.- mek 103/08
ibadet : Bir dinin buyruklarını yerine getirme.
-5- [Ar.]
090/12, 090/33
i.+ in 101/17
i.+ ini 149/15
i.+ tir 055/02
ibadet et - : Bir dinin buyruklarını yerine getirmek.
-2- [Ar.+T.]
i.- enleri 114/05
i.- ermiş 114/07
ibare : Bir düşüncüyü anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.

-4- [Ar.]
i.+ lerini 016/22, 046/26
i.+ nin 113/27
i.+ sini 129/20
ibaret : Oluşan, meydana gelen.
-10- [Ar.]
128/04
i.+ mişiz 190/29
i.+ siniz 190/18
i.+ ti 108/25, 109/28, 113/24, 137/20,
150/06, 190/08, 191/17
ibaret ol - : -den oluşmak, meydana
gelmek.
-4- [Ar.+T.]
i.- an 190/15
i.- an 145/21
i.- duğuna 236/06
i.- sa 127/13
iblis aleyhllanenin : bk. (şeytan).
-1- [Ar.]
202/18
ibre : Ölçü aletleri, saat ve göstergelerde
sayı veya işaret göstermeye yarayan
hareketli iğne.
-2- [Ar.]
138/03
i.+ si 183/06
ibret : Kötü bir olaydan alınması gereken
ders, uyarıcı sonuç.
-2- [Ar.]
i.+ le 085/12, 163/16
ibret ol - : Ders olmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- sun 118/09
ibrik : Su koymaya yarayan kulplu, emzikli
kap.
-4- [Ar.]
160/15
i.+ i 046/18, 046/20
i.+ le 018/17
icat et - : İlk kez yeni bir şey yaratmak.
-2- [Ar.+T.]
i.- en 133/15
i.- tiğinden 134/01
iç : Herhangi bir durumun, cismin veya
alanın sınırları arasında bulunan bir yer,
dâhil, dış karşıtı; akıl, gönül, irade gibi
insanın manevi varlığını oluşturan
şeylerden herhangi biri.
-188- [T.]
032/14, 109/17, 196/02, 232/19
i.+ i 019/21, 082/02, 105/25, 105/26,
121/28, 171/13, 195/33, 212/13
i.+ imden 149/25
i.+ inde 018/28, 020/30, 021/27, 022/03,
024/22, 026/23, 027/01, 027/28, 028/27,
041/32, 042/28, 043/21, 049/30, 050/14,
056/10, 078/15, 078/25, 078/31, 081/17,
083/20, 084/18, 084/30, 086/03, 086/09,
090/12, 104/04, 104/24, 108/30, 110/29,
111/03, 113/18, 114/04, 114/11, 116/29,
118/28, 121/03, 126/31, 127/05, 127/08,
129/17, 133/02, 137/33, 141/02, 141/17,
144/07, 146/22, 147/23, 148/14, 149/09,
151/20, 151/30, 154/13, 154/26, 164/19,
168/30, 172/10, 174/15, 178/08, 179/28,
179/29, 183/10, 189/17, 191/25, 192/11,

195/03, 198/09, 199/32, 200/12, 203/09,
206/22, 218/19, 220/11, 220/24, 228/03,
228/28, 230/07, 232/29, 041/11, 074/25,
096/12, 098/20, 198/06, 103/12, 112/05,
033/25, 088/32, 033/31
i.+ indeki 017/15, 022/07, 029/30, 039/01,
042/08, 049/18, 062/12, 065/18, 128/16,
138/05, 142/03, 143/03, 147/06, 183/15,
190/04, 195/19, 196/28, 208/05, 145/14,
234/21
i.+ indekileri 201/08, 201/13
i.+ indekilerle 128/05
i.+ indekinden 196/17
i.+ inden 017/33, 033/13, 041/10, 042/26,
047/12, 049/21, 049/26, 055/12, 072/08,
111/05, 119/24, 128/14, 149/16, 202/12,
202/28, 033/32, 049/15, 148/17, 203/05
i.+ ineydi 104/28, 174/26, 193/02,
213/16, 222/18
i.+ ineydiler 080/07
i.+ indeyse 110/21
i.+ ine 016/31, 027/11, 042/08, 042/16,
054/31, 065/28, 076/07, 076/20, 084/16,
084/23, 106/06, 115/10, 128/10, 152/19,
154/03, 194/30, 198/16, 219/20, 230/08,
231/27, 034/12, 064/03
i.+ ini 172/24, 173/05, 196/15
i.+ inin 167/21
i.+ ler 070/29, 229/30
i.+ lerinde 030/18, 050/16, 111/30, 046/14,
083/01, 099/06, 195/28, 085/01
i.+ lerine 109/32, 207/07
iç - : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak; sigara,
nargile vb.nin dumanını içe çekmek.
-49- [T.]
i.- en 052/02, 104/07, 170/10
i.- er 054/22, 115/29
i.- erek 044/22, 193/01
i.- erken 054/15, 100/02, 118/06
i.- ip 022/17, 114/32, 126/04, 129/01,
196/23, 218/08
i.- iyor 052/20, 233/22, 045/20
i.- meden 043/01, 047/04, 120/21, 199/18,
235/31
i.- mek 126/01
i.- mesine 033/28
i.- mesini 023/24, 100/25
i.- meye 047/18, 228/01
i.- meyi 064/05
i.- mez 115/29
i.- mişti 174/23
i.- ti 047/20, 115/07, 218/30
i.- tiği 058/10, 104/16, 104/17, 171/14,
227/33
i.- tiğın 216/08
i.- tiğini 124/29
i.- tikçe 115/07
i.- tikten 045/14, 115/26
i.- tiler 063/28
i.- tiniz 101/02
iç açıcı : Gönül ferahlatıcı.
-1- [T.]
029/03
içeri : İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı.
-51- [T.]
048/04, 048/07, 052/29, 079/05, 081/22,
100/18, 101/24, 101/29, 102/07, 104/06,

110/31, 114/08, 129/28, 152/07, 153/12,
160/18, 166/02, 218/26, 225/12, 228/32,
229/04, 164/07, 171/23
i.+ de 051/12, 107/26, 161/11, 161/29,
165/15, 169/24, 171/19, 190/22, 226/23
i.+ deki 160/25, 161/31, 205/15, 212/19,
213/27
i.+ dekiler 128/33
i.+ dekilerin 114/18
i.+ den 065/03, 213/08, 213/13
i.+ si 032/05, 195/07
i.+ ye 073/21, 119/05, 073/05
i.+ yi 168/28, 225/18, 226/19, 226/25
içil - : İçme işi yapılmak.
-1- [T.]
i.- en 190/03
için : Amacıyla, maksadıyla.
-323- [T.]
014/01, 014/17, 015/27, 017/03, 017/08,
018/18, 019/04, 020/02, 021/24, 022/11,
023/03, 023/06, 024/04, 024/20, 025/18,
026/01, 026/06, 027/21, 028/06, 028/18,
029/04, 029/13, 029/24, 029/27, 030/15,
030/25, 030/26, 031/24, 034/06, 034/33,
035/05, 035/11, 039/08, 041/19, 042/22,
044/21, 044/28, 044/30, 045/12, 045/18,
046/13, 046/24, 047/18, 047/30, 050/07,
050/32, 050/33, 051/13, 052/06, 052/23,
053/20, 054/07, 055/19, 056/23, 057/03,
057/12, 059/16, 059/26, 059/31, 060/11,
064/13, 064/15, 065/15, 069/17, 070/09,
070/11, 070/26, 073/04, 073/19, 076/02,
076/16, 077/05, 078/15, 078/29, 079/31,
080/03, 080/10, 081/16, 081/21, 082/14,
082/28, 083/27, 085/25, 086/15, 087/11,
087/13, 087/32, 088/02, 088/08, 088/19,
088/28, 089/23, 091/07, 096/02, 096/27,
097/04, 097/25, 097/32, 098/13, 098/26,
099/03, 100/04, 100/05, 100/16, 102/11,
102/12, 103/01, 104/15, 104/17, 104/26,
104/28, 104/30, 105/21, 105/27, 106/14,
106/18, 106/33, 107/11, 107/17, 108/01,
109/04, 109/18, 109/21, 110/01, 110/05,
110/15, 110/26, 110/27, 112/09, 112/19,
114/20, 114/25, 115/18, 115/26, 116/07,
118/07, 120/08, 122/11, 124/28, 125/32,
126/01, 126/07, 126/09, 126/12, 127/08,
127/25, 129/13, 129/15, 129/18, 134/05,
134/11, 135/01, 135/21, 135/32, 136/13,
137/04, 138/12, 138/21, 138/30, 139/10,
139/15, 139/25, 140/24, 142/15, 142/16,
142/22, 143/24, 143/26, 143/32, 144/26,
146/06, 146/08, 146/10, 146/14, 146/31,
147/04, 147/28, 149/05, 149/24, 150/30,
151/15, 152/30, 153/30, 154/06, 155/23,
156/29, 157/09, 157/21, 157/25, 158/09,
159/06, 159/09, 159/15, 159/19, 160/12,
160/13, 160/15, 160/20, 160/31, 161/03,
161/14, 162/04, 162/15, 163/31, 165/08,
167/03, 167/11, 169/10, 169/31, 170/31,
171/03, 171/26, 173/26, 174/18, 174/20,
177/17, 179/12, 179/33, 180/03, 180/28,
181/24, 183/21, 183/26, 184/03, 189/24,
190/17, 191/24, 191/30, 192/09, 193/04,
193/10, 193/28, 194/04, 195/01, 196/19,
197/18, 197/21, 198/08, 198/23, 198/24,
199/28, 200/09, 200/16, 202/27, 203/03,

203/11, 204/15, 204/32, 205/04, 205/22,
206/25, 208/33, 211/15, 211/17, 212/25,
213/04, 213/09, 214/22, 214/31, 215/08,
215/21, 216/15, 216/21, 217/07, 217/22,
217/25, 218/17, 218/28, 219/03, 219/08,
219/14, 220/10, 221/30, 225/08, 225/10,
226/19, 226/24, 226/28, 227/09, 228/29,
229/03, 230/01, 232/10, 233/13, 233/23,
233/32, 233/33, 234/02, 234/16, 235/18,
236/02, 236/04, 236/32, 236/33, 237/18,
237/21, 183/14, 032/21, 024/21, 076/14,
076/26, 113/26, 136/03, 155/25, 228/09,
229/06, 155/08, 158/25, 172/17, 171/13,
090/15
i.+ di 209/26, 216/28
içir - : İçmesine yol açmak, içmesini
sağlamak.
-4- [T.]
i.- di 050/19
i.- diği 105/11
i.- diler 100/26
i.- meye 121/17
içiril - : İçmesi sağlanmak.
-2- [T.]
i.- di 119/12
i.- en 110/09
içki : İçinde alkol bulunan içecek.
-7- [T.]
218/08
i.+ nin 115/30, 115/33
i.+ sinden 026/13
i.+ ye 023/17, 191/09
i.+ ye 023/20
içkisizlik : İçkisiz olma durumu.
-1- [T.]
i.+ ten 023/24
içlen - : İçli bitkiler tanelenmek, iç tutmak.
-1- [T.]
i.- di 055/21
içli : Kolay duygulanıp incinen, duygulu,
hisli.
-2- [T.]
111/10, 170/09
idam : İnsan öldürme vb. bir suçta karşılık
verilen ve suçlunun ölümüyle sonuçlanan
ceza, idam cezası, ölüm cezası.
-4- [Ar.]
098/25
i.+ dan 103/09, 104/19
i.+ ı 098/29
idame : Sürdürme, devam ettirme.
-1- [Ar.]
235/31
idam edil - : Sürdürülme, devam ettirilme.
-1- [Ar.+T.]
i.- eceği 142/06
idare : Yönetme, yönetim, çekip çevirme.
-1- [Ar.]
i.+ niz 134/27
iddia : Sav.
-1- [Ar.]
i.+ ya 015/05
idrak et - : Akıl erdirmek, anlamak,
kavramak.
-1- [Ar.+T.]
i.- emedi 214/22

ifade : Anlatım; bir duyguyu yüz aracılığıyla anlatan belirtilerin, mimiklerin bütünü.

-9- [Ar.]

026/18, 162/19, 226/01

i.+ den 164/15

i.+ ler 108/14

i.+ si 175/16

i.+ sini 078/20

i.+ ye 101/25

i.+ yi 180/03

ifade et - : Anlatmak.

-3- [Ar.+T.]

i.- en 153/03

i.- iyordu 169/12

i.- mek 147/20

ifa et - : Yapmak, yerine getirmek.

-1- [Ar.+T.]

i.- iyor 235/27

iflas et - : Bir kimse veya kuruluş için mahkeme kararıyla anaparasını yitirdiği açıklanmak, batmak.

-2- [Ar.+T.]

i.- erler 135/26

i.- menin 155/18

iğrenç : İnsanda iğrenme duygusu uyandıran, tiksindiren, müstekreh.

-1- [T.]

101/30

ihlal edil - : Bozulmak, zarara uğratılmak.

-1- [Ar.+T.]

i.- mesi 198/30

ihmal : Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme.

-1- [Ar.]

234/08

ihmal et - : Savsaklamak, savsaklamak, boşlamak.

-5- [Ar.+T.]

i.- ip 024/01

i.- medi 051/16

i.- meye 117/32

i.- miyordu 032/17

i.- ti 118/14

ihсан edil - : Bağışta bulunulmak, bağışlanmak.

-2- [Ar.+T.]

i.- di 088/17

i.- mişti 059/08

ihsan et - : Bağışta bulunmak, bağışlamak.

-2- [Ar.+T.]

i.- ince 073/25

i.- ip 097/02

ihhtar : Uyarma, dikkat çekme, uyarı.

-1- [Ar.]

i.+ ina 173/29

ihtimal : Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.

-4- [Ar.]

178/26

i.+ i 167/07

i.+ le 086/20, 199/06

ihstimam : Özen.

-1- [Ar.]

115/02

ihhtiyaç : Gerekisim.

-7- [Ar.]

063/24, 069/15, 143/10, 176/19, 189/06

i.+ 171/14

i.+ larını 207/09

ihhtiyar : Yaşlı, kocamış olan, pir (kimse), genç karşıtı.

-19- [Ar.]

040/26, 041/05, 044/07, 109/30, 110/13, 110/32, 114/29, 115/11, 115/16, 115/24, 116/03, 118/03, 167/26, 167/32, 191/09, 192/04

i.+a 039/08

i.+ ın 040/23

i.+ ların 110/06

ihhtiyarla - : Yaşı ilerlemek, yaşlanmak, kocamak.

-1-

i.- yıp 039/06

ikamet et - : Bir yerde oturmak, eğlenmek.

-3- [Ar.+T.]

i.- en 237/06, 162/30

i.- tikleri 152/17

iki : Bir sayı.

-86- [T.]

016/10, 018/23, 025/01, 027/24, 029/09, 033/16, 040/11, 040/25, 048/26, 053/05, 056/27, 057/01, 057/16, 057/22, 058/32, 063/03, 063/08, 071/21, 071/28, 072/33, 076/06, 076/22, 079/32, 080/13, 082/10, 082/16, 085/30, 089/21, 097/21, 102/01, 105/03, 106/04, 114/03, 114/23, 117/17, 129/22, 133/12, 147/06, 147/10, 150/04, 150/16, 150/19, 157/02, 157/14, 157/29, 163/23, 163/30, 164/03, 164/28, 169/24, 184/18, 195/12, 195/13, 195/16, 195/20, 196/17, 198/12, 200/23, 208/31, 214/16, 214/17, 218/16, 218/19, 219/15, 228/04, 229/23, 230/20, 231/18, 166/24

i.+ niz 040/07

i.+ si 084/07, 084/23, 102/08, 106/10, 114/23, 172/01, 206/23, 207/07, 056/15

i.+ sini 117/24, 117/25

i.+ siydi 143/16

i.+ ye 046/16, 157/17, 195/16, 200/14

ikide bir : Sıklıkla, sürekli, ikide birde.

-12- [T.]

056/22, 062/31, 081/07, 084/08, 117/27, 127/23, 129/01, 173/11, 189/31, 190/19, 196/30, 219/20

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı.

-22- [T.]

015/11, 028/01, 078/01, 080/30, 114/14, 123/20, 124/29, 153/20, 161/16, 175/10, 181/13, 181/15, 200/29, 206/25, 208/04, 221/06, 227/32, 077/01, 142/32, 205/15

i.+ si 207/10

i.+ sine 114/10

ikindi : İkinci ezanı.

-1- [T.]

i.+ ye 160/10

ikindi ezanı : İkinci namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.

-1-

032/03

ikindi namazı : İkinci vakti kılınan namaz.

-1-
i.+ ndan 114/27
ikircikli : Kararsız, mütereddit.
-1- [T.]
200/27
iki yüz : Bir sayı.
-2- [T.]
062/15, 088/16
iklim : Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu, abuhava; ülke, diyar.
-11- [Ar.]
030/16, 097/01, 124/17, 137/25, 139/26, 158/24, 228/07
i.+ de 158/04
i.+ den 158/33
i.+ in 205/05, 210/10
ikna et - : İnandırmak, kandırmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- tiğini 221/31
ikram edil - : Bir şeyle ağırlanmak, bir şey sunulmak.
-2- [Ar.+T.]
i.- en 054/15
i.- en 165/14
ikramiye : Bir yerde çalışan kimselere genellikle kazançtan dağıtılan veya iyi çalıştıkları için verilen aylık dışı para.
-1- [Ar.]
014/02
iksir : Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı.
-1- [Ar.]
i.+ iyle 164/32
iktidar : Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret.
-3- [Ar.]
216/19
i.+ in 148/21, 216/28
il : Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet; ülke, yurt.
-3- [T.]
i.+ indeki 034/32
i.+ inin 178/19
i.+ lerinden 187/01
ilahî : Tanrı'yı övmek, ona dua etmek için yazılıp makamla okunan nazım.
-6- [Ar.]
050/25, 052/16, 052/32, 052/33, 195/09
i.+ lerini 195/27
ilahiyat : Tanrı bilimi.
-1- [Ar.]
141/21
ilan : Duyuru.
-1- [Ar.]
013/02
ilan edil - : Duyurulmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- irdi 057/15
ilanı harp : Savaş ilanı.
-3- [Ar.]
062/22, 135/01
i.+ ler 057/16
ile : Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya

durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz; cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz.
-31- [T.]
017/12, 047/13, 049/06, 053/17, 055/20, 080/20, 107/15, 135/08, 135/30, 137/13, 137/19, 137/23, 138/01, 138/17, 146/07, 149/03, 149/18, 156/28, 162/27, 165/16, 165/22, 165/32, 176/22, 176/23, 178/14, 188/23, 192/12, 193/21, 196/29, 231/07, 103/25
ileri : Herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşıtı.
-6- [T.]
028/22, 029/06, 047/14, 211/08, 230/16, 237/15
ileride : Gelecekte, gelecek zamanda.
-1- [T.]
233/18
ileri gelen : Bir topluluğun önemli, sözü dinlenir, saygın kişisi.
-1- [T.]
i.+ lerince 116/23
ilerle - : Bulunduğu yerden daha ileriye gitmek, yol almak.
-39- [T.]
i.- di 046/13, 048/08, 081/09, 083/07, 195/02, 203/18, 232/31
i.- diğini 028/02
i.- dikleri 078/31
i.- diklerinde 076/21
i.- diklerini 032/01, 077/04
i.- dikten 070/15
i.- diler 018/09, 162/23
i.- miş 193/04
i.- rken 018/13, 071/07, 089/03, 127/11
i.- yen 050/33, 070/14, 109/14
i.- yen 030/26
i.- yerek 226/12
i.- yince 071/10, 102/18
i.- yip 050/24, 065/25, 081/15, 111/11, 119/08, 164/01
i.- yor 022/04, 033/11
i.- yordu 048/25, 192/28
i.- yorlardı 018/29, 084/02
ilet - : Götürmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek.
-1- [T.]
i.- tiği 028/32
ilettil - : İletme işi yapılmak.
-3- [T.]
i.- ir 140/06
i.- mek 139/19
i.- mez 140/07
iletki : Bir açığı ölçmeye ve başka bir yerde aynı açığı çizmeye yarayan, yarım çember biçimindeki araç, açıölçer, mastara, minkale.
-3- [T.]
i.+ den 075/22
i.+ yle 074/19, 074/31
ilgi : İki şey arasında bulunan herhangi bir bağıllık, ilişki, alaka, taalluk, aidiyet.
-9- [T.]
031/27, 141/10
i.+ mi 233/18

i.+ si 141/21, 179/19, 147/03
i.+ sini 033/15, 119/06, 198/09
ilgilen - : İlgi göstermek, alakalanmak.
-1- [T.]
i.- diğinden 023/16
ilgilendir - : İlgisini çekmek, önem vermek.
-1- [T.]
i.- miyordu 090/20
ilgili : İlgilenmiş olan, ilgisi bulunan, alakalı, alakadar, müteallik.
-5- [T.]
188/23, 202/09, 205/04, 237/03
i.+ ydi 143/21
ilginç : İlgi uyandıran, ilgi ve dikkat çekici olan, enteresan.
-6- [T.]
022/29, 142/03, 232/06, 141/29, 233/13
i.+ ti 064/08
ilham : Esin.
-1- [Ar.]
145/11
ilim : Bilim.
-7- [Ar.]
033/24, 056/20
i.+ e 058/23
i.+ in 191/27
i.+ lerle 200/03, 200/19, 205/03
iliş - : Bir şeye hafifçe dokunmak, takılmak.
-1- [T.]
i.- memeleri 025/18
ilk : Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı.
-54- [T.]
013/05, 016/03, 018/15, 019/18, 025/03, 025/24, 028/16, 029/21, 032/05, 034/14, 040/15, 042/11, 044/13, 044/33, 045/04, 048/02, 052/08, 054/11, 059/23, 078/18, 088/09, 090/01, 090/04, 096/24, 097/06, 097/29, 104/16, 106/24, 108/13, 113/04, 114/10, 114/26, 115/22, 118/30, 120/20, 121/04, 123/07, 124/07, 138/14, 153/08, 175/08, 181/12, 181/20, 182/17, 192/22, 194/07, 194/30, 206/24, 208/04, 209/12, 219/30, 227/32, 235/05
i.+ i 207/22
ilkbahar : Kuzey yarım kürede mart, nisan ve mayıs aylarını içine alan, 21 Mart-22 Haziran arası zaman aralığı, bahar, erken bahar, evvel bahar, ilkyaz.
-2- [T+Far.]
088/20, 111/13
ilke : Temel düşünce, temel inanç, umde, prensip.
-1- [T.]
i.+ si 087/07
ille : İlla.
-1- [Ar.]
019/15
illet : Hastalık.
-3- [Ar.]
i.+ i 022/20, 061/09
i.+ inin 228/12
iltifat et - : İlgilenmek, saygı göstermek.
-1- [Ar.+T.]
i.- memiştii 014/12

iltihap : Yangı.
-1- [Ar.]
i.+ lar 105/10
imal edil - : Üretilmek.
-1- [Ar.+T.]
i.- mişlerdi 144/26
imam : Cemaate namaz kıldıran kimse.
-1- [Ar.]
i.+ ı 098/14
iman : İnanç.
-1- [Ar.]
099/02
iman tahtası : Göğüs kemiği.
-1-
i.+ nın 016/06
imbik : Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı.
-7- [Ar.]
i.+ e 144/15
i.+ le 148/06
i.+ ler 102/09, 144/24
i.+ lerin 149/02
i.+ te 102/05
i.+ ten 030/13
imkân : Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.
-5- [Ar.]
152/07, 177/32, 195/04, 216/08, 216/12
imkânsız : Olma ihtimali bulunmayan, olanaksız.
-9-
044/13, 105/01, 150/12, 181/16, 073/19, 079/31, 147/31, 205/01
i.+ dı 080/21
imparatorluk : Kendi topraklarında oturan çeşitli milletleri egemenliği altında toplayan devlet biçimi.
-1-
i.+ u 140/03
imya : İsmim, adım.
-1- [Rus.]
172/20
imza : Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret.
-2- [Ar.]
i.+ ları 137/18
i.+ sını 035/09
imzalan - : İmzalama işi yapılmak.
-1-
i.- ıp 056/07
in - : Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek; bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.
-32- [T.]
i.- di 019/07, 043/28, 051/03, 174/03, 189/03, 231/05, 089/06
i.- diği 116/07
i.- diğinde 104/24
i.- diklerinde 074/06, 127/25
i.- diler 084/25, 168/25
i.- en 192/24
i.- erek 099/06
i.- erken 232/23
i.- ince 166/01
i.- ip 046/17, 065/08, 080/19, 099/13, 099/18, 117/18, 164/04, 168/22

i.- iyor 169/02
i.- meden 169/21
i.- mek 229/03
i.- meleri 074/23
i.- mesini 080/10
i.- meye 080/08, 232/22
inan - : Bir şeyi doğru olarak benimsemek;
birini doğru sözlü olarak bilmek,
güvenmek.
-37- [T.]
103/32, 236/06, 209/06
i.- amadı 097/14, 119/14
i.- amadım 208/01
i.- amıyor 089/22
i.- an 044/07, 179/13, 202/26, 235/14
i.- diği 197/18
i.- diğini 086/28
i.- dıktan 180/16
i.- dim 178/27
i.- ıp 129/13, 210/03
i.- ır 235/08
i.- ırız 180/30
i.- iyor 024/15, 059/17
i.- iyordu 199/06
i.- mak 179/16
i.- makt 176/26
i.- maktaydı 178/09
i.- mamaya 175/19
i.- manız 209/26, 209/27
i.- mayabilirsin 179/12
i.- mayacağı 086/31
i.- mayacağını 179/12, 236/01
i.- mayan 014/24
i.- maz 176/18
i.- miyordu 139/22
i.- miyorsan 101/06
i.- saydın 151/27
inanç : Bir düşünceye gönülden bağlı
bulunma.
-1- [T.]
i.+ larında 044/09
inandır - : İnanmasını sağlamak.
-3- [T.]
i.- mak 175/22
i.- mayı 024/11, 087/23
inandırıcılık : İnandırıcı olma durumu.
-3- [T.]
052/23
i.+ la 199/05
i.+ tan 122/18
inanıl - : İnanma işi yapılmak.
-1- [T.]
i.- ması 147/12
inanılmaz : İnanılması çok güç veya
imkânsız olan.
-3- [T.]
108/33, 173/10, 212/33
inat : Bir konuda direnme, ayak direme,
diretme, direnim.
-3- [Ar.]
i.+ ina 019/28
i.+ la 190/32, 199/09
ince : Kendi cinsinden olanlara göre dar
ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı.
-3- [T.]
160/08, 136/21, 033/30
incecik : Çok ince.

-1- [T.]
219/26
ince hastalık : Verem.
-1- [T.]
i.+ a 035/15
incele - : Bir işi veya bir şeyi ele alıp
özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye,
özenli bir biçimde anlamaya, öğrenmeye
çalışmak, tetkik etmek.
-22- [T.]
i.- di 046/14, 089/28, 197/24, 081/15
i.- diğinde 072/24, 105/09
i.- diğini 031/25
i.- dikleri 166/26
i.- diklerinde 168/28
i.- mek 121/31, 216/17
i.- meye 197/22
i.- miş 142/11
i.- rken 143/19, 232/26
i.- yin 166/23
i.- yip 111/01
i.- yor 108/30, 144/19
i.- yordu 018/16, 100/03, 192/13
incelen - : İnceleme işi yapılmak.
-1- [T.]
i.- iyordu 142/05
inci : İstiridy e gibi bazı kavkılı deniz
hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli,
küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.
-2- [T.]
016/08, 017/27
incitmebeni : Kans er.
-1- [T.]
096/23
indir - : Yüksekten, sarp ve kötü yerden
veya yukarıdan aşağıya inmesini
sağlamak.
-19- [T.]
i.- di 043/15, 173/05, 191/03
i.- diği 025/09, 118/06, 118/12
i.- diğinde 028/18
i.- diğinden 079/30
i.- dikten 041/28
i.- ecekti 083/13
i.- in 118/24
i.- ip 083/11, 232/21
i.- irken 104/21, 121/08
i.- mek 063/08
i.- meye 212/20
i.- miş 018/29, 221/30
indiril - : İndirme işi yapılmak.
-4- [T.]
i.- di 188/22
i.- mesi 139/08
i.- miş 017/10, 072/11
inek : Dişi sığır.
-1- [T.]
i.+ i 117/08
infaz : Bir kararı, bir yargıyı yerine
getirme, uygulama, yürütüm.
-3- [Ar.]
098/26
i.+ ı 163/18, 163/30
inisiyatif : Karar verme yetkisi.
-1- [Fr.]
i.+ i 120/23

inle - : Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak, inildemek.

-9- [T.]

i.- meler 158/19, 204/08

i.- melerine 154/22

i.- melerini 085/11

i.- meleriydi 172/03

i.- meye 100/33, 117/30

i.- yordu 080/20, 084/31

inme : Vücudun bir bölümünde hareket ve hissetmenin kalkması, felç, nüzul, paralizi.

-1- [T.]

116/07

inmeli : Bir tarafında inme bulunan, mefluç.

-6- [T.]

108/08, 109/15, 113/17

i.+ lerin 116/28

i.+ sinden 116/26

i.+ ydi 113/10

insafsızlık : İnsafsız olma durumu, insafsızca davranma.

-1-

173/27

insan : Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.

-54- [Ar.]

026/28, 027/13, 028/29, 040/14, 040/16,

045/10, 090/33, 106/06, 134/31,

179/28, 198/06, 179/29, 100/14

i.+ a 153/32

i.+ da 105/14

i.+ dı 023/23, 172/14

i.+ ı 151/24, 168/33

i.+ im 214/08

i.+ in 050/13, 141/01, 196/15, 212/08

i.+ lar 023/01, 147/03, 148/04, 162/25,

163/14, 236/31, 057/07

i.+ lara 133/09, 230/31

i.+ lardan 195/05

i.+ ları 140/29, 140/31, 163/10

i.+ ların 022/28, 030/22, 033/15, 090/22,

090/24, 095/07, 108/11, 135/28, 140/32,

192/01, 194/28, 195/04, 206/21, 218/22,

229/11

i.+ ların 022/23

i.+ larla 194/28

insaniyet : İnsanlık.

-1- [Ar.]

043/30

insanoğlu : İnsan, âdemoğlu, fâni.

-2- [Ar.+T.]

091/07

i.+ nun 143/17

inşa : Yapı kurma, yapı yapma, kurma.

-1- [Ar.]

164/02

intiba : İzlenim.

-1- [Ar.]

i.+ dan 017/27

intihar et - : Kendini öldürmek.

-1- [Ar.+T.]

i.- en 035/07

intikal : Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş.

-1- [Ar.]

i.+ i 214/22

intikam : Öç.

-2- [Ar.]

029/07, 059/30

inziva : Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama.

-1- [Ar.]

i.+ ya 156/31

ip : İplik.

-17- [T.]

074/30, 080/07, 080/12, 150/08, 217/27

i.+ e 219/23

i.+ i 217/16, 217/20, 217/25

i.+ in 074/19, 150/22

i.+ ini 073/33

i.+ le 065/14, 226/16, 227/27, 231/31

i.+ ler 123/22

ipek : İpekten yapılmış.

-1- [T.]

160/22

ipekli : İpekten yapılmış veya içinde ipek bulunan (kumaş).

-1- [T.]

162/05

iplik : Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri.

-10- [T.]

146/09, 146/25

i.+ e 146/11, 146/12

i.+ i 146/11, 146/26

i.+ in 146/17

i.+ ten 146/15, 146/18

i.+ tir 146/09

iplikçi : İplik yapan veya satan kimse.

-1- [T.]

146/10

iptila : Düşkünlük, tiryakilik.

-1- [Ar.]

i.+ sından 098/15

irfan : Bilme, anlama, sezme.

-3- [Ar.]

056/20

i.+ a 058/23

i.+ la 033/24

iri : Olağandan daha hacimli, olağani aşan büyüklüğü olan, ince karşıtı.

-7- [T.]

019/06, 121/10, 162/14, 168/31, 203/15,

211/31

i.+ ydi 102/25

iri kıyım : İri yapılı.

-2- [T.]

129/01, 228/32

irili ufaklı : Büyük küçük karışık.

-1- [T.]

102/14

irkil - : Ürkerek geri çekilir gibi olmak.

-1- [T.]

i.- di 173/09

irtibatsız : Bağlantısız.

-1-

208/15

isabet et - : Nişan alınan yere değmek, rastlamak.

-7- [Ar.+T.]

i.- ince 080/32, 232/16, 112/15

i.- miş 015/13, 112/06

i.- mişti 222/16

i.- ti 062/29

isabetli : Yerine düşmüş, yerinde, uygun.

-3-

087/12, 117/23, 064/14

ise : Olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit.

-109- [T.]

013/14, 015/11, 015/28, 017/01, 017/04, 018/07, 019/18, 020/09, 020/31, 021/17, 024/18, 024/23, 026/01, 027/13, 027/27, 033/22, 035/13, 043/01, 045/19, 046/07, 053/02, 053/07, 055/02, 055/20, 057/28, 059/26, 060/29, 061/07, 061/10, 070/08, 072/11, 075/03, 080/08, 080/10, 083/16, 087/03, 087/07, 088/06, 091/05, 099/22, 099/23, 099/25, 099/32, 104/28, 104/33, 106/29, 108/33, 109/23, 114/14, 119/01, 122/17, 122/25, 124/05, 125/11, 125/22, 133/12, 135/03, 139/13, 141/15, 142/33, 144/15, 144/19, 144/23, 148/21, 149/14, 151/03, 152/13, 157/12, 159/22, 164/19, 164/22, 165/02, 165/05, 165/10, 167/26, 170/09, 171/18, 174/02, 174/05, 175/30, 183/04, 183/28, 187/15, 188/15, 188/29, 189/15, 193/06, 195/16, 199/19, 206/29, 208/14, 213/15, 218/15, 218/16, 226/08, 226/22, 227/09, 229/14, 229/25, 229/33, 230/18, 230/23, 234/03, 021/04, 149/11, 164/31, 191/15, 215/27, 237/17

isilik : Terlemekten veya sıcaktan vücutta meydana gelen küçük pembe kabartılar, ısırgın.

-1- [T.]

096/23

isim : Ad.

-10- [Ar.]

107/06

i.+ e 042/12

i.+ i 020/15, 107/07

i.+ in 106/29

i.+ leri 042/29, 064/01, 153/13

i.+ lerini 017/22, 204/21

iskele : Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ve betondan yapılmış, denize doğru uzanan yer.

-12- [İt.]

075/32, 079/07

i.+ den 065/16

i.+ lere 030/17

i.+ sinden 089/07

i.+ sine 015/07

i.+ sinin 017/18

i.+ ye 015/16, 080/04, 080/09, 098/30

i.+ yi 080/10

iskelet : İnsan ve hayvan bedeninin kemik çatısı, teşrih.

-4- [Fr.]

i.+ ine 084/12

i.+ ini 041/06, 084/17

i.+ lere 085/09

ispat et - : Kanıtlamak.

-1- [Ar.+T.]

i.- eyim 166/18

ispatla - : Kanıtlamak.

-2-

i.- miş 039/14

i.- yamazdı 045/11

israf : Gereksiz yere para, zaman, emek vb.ni harcama, savurganlık.

-1- [Ar.]

112/30

istavroz : Haç.

-2- [Rum.]

050/26, 077/23

iste - : İstek duymak, arzulamak; bir şeyin kendisine verilmesini veya yapılmasını söylemek, dilemek.

-151- [T.]

i.- di 022/12, 034/19, 048/13, 052/11, 052/24, 072/33, 077/28, 085/22, 087/24, 172/01, 196/06, 200/01, 201/24, 207/20, 230/14, 232/10

i.- diği 090/20, 103/06, 139/15, 162/09, 175/20, 197/25, 217/19, 231/02

i.- diğim 183/06

i.- diğin 153/25, 160/31, 167/04, 175/02, 180/26, 184/10, 208/17, 227/02

i.- diğinde 071/19

i.- diğinden 073/24

i.- diğini 054/30, 135/14, 208/26

i.- diğiniz 146/30

i.- diğinizi 213/22

i.- diklerini 019/19, 119/27, 199/03

i.- diklerini 102/30

i.- diler 062/29, 085/01, 163/02

i.- dim 122/10, 178/04, 216/17, 236/12

i.- medi 138/21, 196/22

i.- mediğim 236/04

i.- mediğinden 231/01

i.- mediler 194/03

i.- medim 216/14, 236/32

i.- mek 134/05

i.- mem 227/21

i.- menin 097/04

i.- meye 076/17, 194/15

i.- meyen 107/24

i.- mez 113/31, 192/07

i.- miş 142/26, 230/21

i.- mişlerdi 219/07

i.- mişti 214/18

i.- miyordu 128/13

i.- miyorum 055/06, 120/07, 217/10, 236/04

i.- r 046/02, 087/06, 105/28, 105/29, 113/31, 120/02, 120/03, 122/21, 128/05, 149/32, 192/07, 218/04, 236/15, 117/27

i.- rcesine 034/13, 122/17

i.- rdim 153/32, 217/06, 236/20, 237/19

i.- rken 172/05

i.- rse 174/13

i.- rsem 151/25

i.- rsen 180/04, 181/16, 182/01, 182/10, 233/09, 233/26, 152/18, 120/04

i.- rsin 154/06

i.- yen 044/30, 072/17, 088/18, 114/31, 116/01, 143/27, 161/32, 163/12, 173/23, 194/07, 098/30

i.- yenler 051/04

i.- yip 077/12
i.- yor 098/01, 235/17
i.- yordu 030/27, 044/04, 114/21, 116/19, 119/16, 121/11, 136/18, 139/15, 145/14, 175/22, 210/16, 230/03, 109/18
i.- yorlardı 163/21
i.- yorsan 179/21
i.- yorsun 151/14, 151/21
i.- yorsunuz 210/03
i.- yorum 147/16, 148/28, 151/29, 168/20, 215/01, 237/23
i.- yoruz 166/20, 149/30
istek : Bir şeye duyulan eğilim, arzu, şevk; yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep.
-8- [T.]
085/25, 103/13
i.+ i 104/09
i.+ ine 230/03
i.+ ini 215/12, 230/24, 235/21, 235/25
istekli : Bir şeye karşı isteği olan.
-1- [T.]
140/19
isteksiz : Bir işi yapmaya isteği olmayan, gönülsüz.
-3- [T.]
025/30, 070/07
isten - : İstenilmek.
-6- [T.]
i.- diğinden 177/06
i.- en 033/29, 071/20, 139/19, 144/25
i.- ir 026/02
istet - : İstemesini sağlamak.
-1- [T.]
i.- en 230/18
istif : Eşya veya başka nesnelere düzgün bir biçimde üst üste konulmasıyla oluşan yığın.
-2- [Rum.]
i.+ ini 025/27, 098/08
istiflen - : İstifleme işi yapılmak.
-1-
i.- miş 030/19
istifra et - : Kusmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- tiğinden 064/06
istihare : Girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını rüyadan anlamak için abdest alıp dua okuyarak uyuma.
-2- [Ar.]
i.+ ye 044/05, 044/28
istihbarat : Bilgi toplama, haber alma.
-3- [Ar.]
139/31, 206/10, 207/18
istihbarat teşkilâtı : Haber alma teşkilatı.
-1-
i.+ na 102/03
istikbal : Gelecek.
-2- [Ar.]
105/02, 115/06
istila : Yayılma, kaplama, sarma, bürüme.
-1- [Ar.]
062/25
istirham et - : Yalvarmak, dilemek, rica etmek.
-1- [Ar.+T.]
i.- iyorlardı 022/09

isyan : Başkaldırı.
-7- [Ar.]
071/14, 178/29, 188/10, 209/22
i.+ a 134/28
i.+ ı 116/15
i.+ ın 188/33
iş : Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma; birinden istenen hizmet veya birine verilen görev.
-139- [T.]
024/21, 026/01, 049/04, 077/32, 078/08, 088/08, 106/06, 106/16, 109/07, 114/20, 136/19, 150/12, 153/06, 156/09, 168/17, 170/33, 195/19, 213/09, 096/13, 117/23
i.+ e 020/05, 024/25, 044/12, 077/05, 077/19, 099/22, 114/06, 142/13, 145/07, 055/19
i.+ i 017/16, 028/16, 056/14, 073/17, 090/15, 095/08, 098/12, 105/05, 143/27, 150/17, 153/08, 171/06, 176/31, 193/27, 217/17, 227/09, 142/32, 226/21, 098/17
i.+ imi 226/26
i.+ imiz 171/10
i.+ imize 147/14, 204/03
i.+ imizi 203/31
i.+ in 076/11, 087/04, 096/12, 105/27, 110/21, 149/16, 201/26, 202/27, 230/15, 232/06, 044/14
i.+ inde 028/01, 053/16
i.+ inden 024/03
i.+ ine 039/17, 105/02
i.+ ini 086/29, 128/17, 161/33, 217/30
i.+ inin 073/05
i.+ iniz 204/05
i.+ inize 218/23
i.+ ler 072/31, 073/23, 227/01, 227/20
i.+ lerde 150/03
i.+ lere 137/24
i.+ leri 189/18, 201/32, 172/05
i.+ lerin 110/05, 144/19
i.+ lerinden 074/10, 123/15
i.+ lerine 214/26
i.+ lerini 118/14, 136/29
i.+ lerinin 070/09, 077/29, 084/08
i.+ te 022/18, 027/15, 033/15, 033/32, 034/08, 041/15, 058/20, 059/14, 090/22, 101/08, 113/33, 127/30, 135/27, 146/23, 147/18, 166/23, 166/29, 167/30, 179/09, 180/26, 181/14, 182/14, 189/01, 190/12, 190/16, 192/05, 200/11, 200/15, 213/32, 214/15, 227/04, 230/25, 233/18, 235/19, 236/25, 024/14, 052/22
i.+ ten 135/32, 156/09, 159/32, 170/33
i.+ tir 214/19
işaret : Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im; belirti, gösterge, alamet.
-9- [Ar.]
073/16, 178/02, 220/24
i.+ i 024/23
i.+ iydi 060/01, 079/12
i.+ iyle 026/04, 100/17, 167/19
işaret et - : Bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek.
-5- [Ar.+T.]
i.- erek 235/11
i.- ip 100/24

i.- iyor 118/09
i.- ti 161/06, 076/22
işbu : Bu, özellikle bu.
-1- [T.]
099/10
işçi : Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse.
-9- [T.]
100/28
i.+ ler 159/27
i.+ leri 187/15, 188/04
i.+ si 100/33, 101/10, 104/16
i.+ sine 100/26
i.+ ydi 100/20
işit - : Kulakla algılamak, duymak; haber almak.
-46- [T.]
i.- emedi 202/06, 211/09
i.- emediği 198/07
i.- en 079/32, 104/33, 127/01, 127/32, 137/03, 188/12, 205/29, 228/14
i.- enler 190/21
i.- ince 049/24, 145/17, 145/28, 200/26
i.- ip 071/21
i.- ir 191/25, 213/24
i.- mediğini 189/30
i.- medim 166/25
i.- mek 211/12
i.- mekle 097/17
i.- memesine 190/01
i.- mez 191/25, 213/24
i.- miş 042/07
i.- ti 022/11, 041/04, 048/29, 049/27, 080/01, 126/04, 128/02, 203/07, 203/25, 204/08, 204/26, 210/15
i.- tiği 202/09
i.- tiğin 236/05
i.- tiğinde 054/14, 101/26
i.- tiğini 105/19
i.- tiklerinde 076/33
i.- tiler 076/24
işitil - : Duyulmak.
-6- [T.]
i.- di 031/17, 066/04, 202/02
i.- meden 073/21
i.- memiş 015/02
i.- meye 079/23
işitilebil - : İşitilme ihtimali bulunmak.
-1- [T.]
i.- irdi 015/04
işkence : Bir kimseye maddi veya manevi olarak yapılan aşırı eziyet.
-10- [Far.]
197/23, 204/04, 205/02, 205/20, 210/13, 210/03, 204/20
i.+ ye 104/28, 205/30, 210/16
işkenceci : İşkence yapan kimse.
-3-
i.+ nin 205/12
i.+ sidir 210/11
i.+ sini 205/05
işle - : Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek; hesapları, kayıtları düzenli olarak tutmak veya gereken yere aktarmak.
-9- [T.]

i.- diği 116/13, 179/33
i.- dikleri 062/03
i.- mezdi 015/28
i.- miş 162/32
i.- mişti 118/10
i.- yen 150/31
i.- yip 109/01
i.- yordu 139/28
işlem : Bir işi sonuçlandırmak için yapılan iş veya uygulamaların hepsi, muamele, muamelat.
-4- [T.]
148/06
i.+ e 146/26
i.+ iyle 184/06
i.+ leriyle 108/31
işlemeli : Üstünde işlemler bulunan.
-1- [T.]
160/23
işlen - : İşleme işi yapılmak.
-4- [T.]
i.- di 064/23
i.- ip 110/02
i.- mesine 109/09
i.- miş 016/13
işlev : Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon.
-1- [T.]
i.+ lerdeki 102/10
işlik : Atölye.
-1- [T.]
i.+ ine 202/13
işret : İçki içme.
-1- [Ar.]
214/07
iştah : Yemek yeme isteği.
-6- [Ar.]
031/08
i.+ ı 160/17
i.+ ıyla 043/06
i.+ la 071/31, 097/09, 120/31
işve : Kadınların ilgi çekmek, gönül çelmek için takındıkları hoş, aldatıcı tavır, kırımta, naz, cilve, eda.
-1- [Ar.]
i.+ yle 124/05
işveli : Nazlı, cilveli, edalı, şivekâr.
-1-
170/21
it - : Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek.
-4- [T.]
049/30
i.- ip 162/33
i.- iyorlardı 195/13
i.- ti 019/17
ite kaka : Kaba ve hoyrat bir biçimde iterek.
-2- [T.]
i.- e 161/15, 064/25
italik : Eğik yazı.
-1- [Fr.]
137/17
itdirseği : Arpacık.
-1- [T.]
096/23

itikle - : Sürekli olarak itmek, kakmak.
-1- [T.]
i.- diler 050/31
itibaren : -den başlayarak, -den beri.
-1- [Ar.]
075/17
itibar et - : Saygı göstermek, saymak, değer vermek.
-2- [Ar.+T.]
i.- ecekleri 231/26
i.- mediği 039/08
itibariyle : İtibarıyla; ...-den sayılmak üzere.
-6-
072/19, 111/26, 141/12, 149/07, 175/27, 212/14
itikak : İnanma, inanç.
-1- [Ar.]
i.+ larınca 013/09
itikak et - : İnanmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- iyordu 164/26
itimat : Güven, güvenç, emniyet.
-1- [Ar.]
188/23
itina : Özen.
-4- [Ar.]
i.+ yla 064/01, 220/07, 192/21, 017/16
itiraz et - : Bir düşünce veya kararı benimsemeyerek karşı çıkmak, karşı çıkmak.
-1- [Ar.+T.]
i.- iyordu 109/14
ittifak : Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.
-2- [Ar.]
040/06
i.+ ların 056/07
ittir - : İtmesini sağlamak.
-2- [T.]
i.- erek 212/09
i.- mesi 029/27
iyi : İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı.
-19- [T.]
017/29, 054/18, 057/25, 087/06, 111/18, 116/22, 162/08, 165/21, 168/32, 181/20, 199/27, 200/10, 203/10, 211/06, 217/05, 235/06
i.+ si 115/04, 218/03
i.+ ydi 165/23
iyice : Tamamen; gereği gibi, derinlemesine, ayrıntılarıyla.
-27- [T.]
020/17, 033/09, 047/29, 048/21, 053/03, 053/06, 056/01, 065/11, 070/17, 070/24, 081/21, 088/13, 111/16, 125/17, 126/14, 127/01, 135/14, 143/11, 146/02, 149/13, 155/07, 160/11, 180/28, 184/08, 197/22, 221/23
iyilik : Karşılık beklenilmeden yapılan yardım, kayra, lütuf, kerem, ihsan, inayet.
-2- [T.]
i.+ i 235/28
i.+ leri 222/07
iyi ol - : Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.
-2- [T.]

i.- acak 078/10
i.- acaktı 029/08
iz : Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.
-19- [T.]
188/28
i.+ i 015/14, 061/10, 066/07, 164/31, 192/26, 193/10
i.+ ini 021/24, 116/13, 125/32, 189/01
i.+ inin 123/11
i.+ iydi 061/09
i.+ leri 021/25, 113/01, 150/02, 192/15, 192/27
i.+ leriyle 029/28
izbe : Basık, loş, nemli, kuytu (yer).
-2- [Rus.]
026/09
i.+ ye 162/05
izin : Bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük, müsaade, ruhsat, icazet, mezuniyet.
-11- [Ar.]
107/17, 221/30, 176/20, 166/18, 148/27, 055/07, 192/03, 090/31
i.+ i 026/08
i.+ inle 120/21
i.+ iyle 137/10
izle - : Birinin veya bir şeyin arkasından gitmek, takip etmek; zaman, süre, sıra vb. bakımından gelmek, arkasından gelmek, arkasında olmak.
-23- [T.]
i.- di 065/15, 174/06
i.- diği 232/07
i.- me 166/04
i.- mek 110/26
i.- meye 065/01, 195/23
i.- riz 054/23
i.- yen 051/11, 055/33, 110/33, 118/32, 176/13, 189/18, 225/19
i.- yerek 146/28, 168/03
i.- yip 085/02, 085/12
i.- yor 110/17, 153/29
i.- yordu 048/24
i.- yordum 214/01
izlen - : İzleme işi yapılmak, takip edilmek.
-1- [T.]
i.- yor 110/21
izlenim : Bir durum veya olayın duyular yolu ile insan üzerinde bıraktığı etki, intiba, imaj.
-3- [T.]
102/31
i.+ den 122/16, 148/09
izzetüikram : Ağırılama.
-1- [Ar.]
i.+ da 161/20
İbni Merduveyh : İsfahan'da yetişen hadîs, tefsîr ve târih âlimi.
-1-
İ.+ i 180/07
İç Azap Kapısı : Galata surlarının iç bölmelerindeki kapılardan biri.
-2-
İ. 018/09, 061/03
İhsan Efendi : bk. (Uzun İhsan Efendi)

-1-
İ. 046/06
İncil : Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap, Ahd-i Cedit.
-1- [Ar.]
İ.+ den 081/19
İngiliz : İngiltere halkından olan kimse.
-1- [İt.]
İ. 034/31
İran : Güneybatı Asya'da bir ülke.
-1-
İ. 165/15
İranlı : İran halkından veya bu halkın soyundan olan kimse, Acem.
-2-
İ. 165/22, 165/32
İsa : Kendisine vahiy yoluyla İncil nazil olan dört büyük peygamberden biri.
-2-
İ. 013/03
İ.+ nın 013/09
İspanya : Avrupa'nın güneybatısında, İber Yarımadası'nda yer alan ülke.
-3-
İ.+ da 153/13
İ.+ daki 152/16
İ.+ ya 034/27
İspanyol : İspanya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
-2-
İ. 018/01, 030/27
İstihbarat-ı Hümayûn : bk. (Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn)
-2- [Ar.]
İ. 139/22
İ.+ un 140/13
İzmir : Anadolu Yarımadası'nın batısında yer alan şehir.
-2-
İ. 157/07
İ.+ de 237/08
kaba : Özensiz, gelişigüzel yapılmış, zevksiz, sakil, ince karıştı.
-1- [T.]
k. 070/05
kabadayı : Kendine özgü namus kurallarını esas alıp toplum kurallarının dışına çıkarak zorbalık yapan kimse.
-5- [T.]
k. 034/04, 129/11
k.+ lar 026/20
k.+ ların 027/26
k.+ nın 129/13
kabahat : Uygunsuz hareket, çirkin, yakışsız davranış, suç, kusur, töhmet.
-1- [Ar.]
k.+ in 062/03
kabak pişti : Bir çeşit çocuk oyunu.
-1- [T.]
k. 064/13
kabar - : Öfke, sevgi vb. duygular gittikçe güçlenmek.
-6- [T.]
k.- an 040/18, 075/14, 173/27, 202/12
k.- dı 019/23
k.- mişti 201/27

kabarcık : İçi su, hava dolu ufak kabartı veya kürecik.
-1- [T.]
k.+ ı 074/26
kabarık : Kabarmış olan.
-1- [T.]
k. 232/06
kabart - : Kabarmasını sağlamak, kabarmasına yol açmak.
-3- [T.]
k.- mişti 028/28
k.- tı 205/16
k.- tıklarında 076/23
kabartıl - : Kabartma işine konu olmak.
-1- [T.]
k.- masının 199/01
kabartma : Bir biçimin veya bir süslemenin düz yüzey üzerindeki çıkıntısı.
-1- [T.]
k.+ sını 046/25
kabir : Mezar, sin.
-1- [Ar.]
k.+ i 126/19
kabir azabı : İslam inancına göre öldükten sonra mezarda çekilecek azap.
-1-
k. 085/11
kabristan : Mezarlık.
-1- [Ar.+Far.]
k.+ a 046/19
kabul : Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.
-2- [Ar.]
k. 097/05, 097/12
kabul edebil - : Kabul etme imkânı ve ihtimali bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- eceğini 136/13
kabul edil - : Kabul görmek, onaylanmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- ince 051/09
kabul et - : Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olmak.
-4- [Ar.+T.]
k.- en 114/01
k.- er 100/07
k.- meye 142/01
k.- ti 137/05
kabullen - : Kabul etmek, benimsemek.
-1-
k.- meyi 053/31
kabza : Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap.
-1- [Ar.]
k.+ sına 121/13
kaç - : Hızla koşup bir yere saklanmak; kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak, firar etmek.
-32- [T.]
k.- acakları 054/11
k.- amadığını 219/03
k.- amamak 054/05
k.- an 074/02, 082/18
k.- an 143/06
k.- ar 202/10
k.- ardı 107/20
k.- arken 021/30

k.- arlardı 088/05
k.- ıp 084/31, 192/31
k.- iş 180/01, 180/17
k.- iyordum 216/01
k.- mak 196/06
k.- ması 194/25
k.- masından 234/15
k.- maya 016/30, 043/24, 062/02, 063/13, 082/12, 128/24
k.- mayı 063/02, 193/11
k.- mıştı 053/24, 121/15
k.- tı 221/25
k.- tığına 086/28, 142/25
k.- tığını 086/20
kaç : Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.
-3- [T.]
k. 076/01, 084/03, 210/21
kaçabil - : Kaçma ihtimali bulunmak.
-2- [T.]
k.- irlendi 082/06
k.- mek 032/21
kaçamak : Hoş görülmeyen bir şeyi ara sıra yapma.
-1- [T.]
k. 024/02
kaçın - : Herhangi bir işi yapmaktan veya özverili davranmaktan geri durmak, imtina etmek.
-1- [T.]
k.- arak 149/21
kaçıncı : Kaç soru sıfatının sıra biçimi.
-2- [T.]
k. 020/13, 056/11
kaçınılmaz : İstek ve irade dışında olan.
-7- [T.]
k. 192/19, 108/14, 136/04, 114/12
k.- dı 029/02, 125/17, 139/06
kaçır - : Kaçmasını sağlamak veya kaçmasına imkân yaratmak; zor kullanarak yanında götürmek.
-14- [T.]
k.- acak 106/20
k.- an 063/17, 128/30
k.- dı 096/06, 207/11
k.- diği 210/33
k.- diğimi 177/22
k.- dıkları 115/17
k.- ırdı 058/03
k.- iyor 090/26
k.- ma 125/21
k.- mak 120/14
k.- mışlar 115/08
k.- mıştı 142/26
kaçırıl - : Kaçırma işi yapılmak veya kaçırma işine konu olmak.
-1- [T.]
k.- an 213/04
kadar : Ölçüsünde, derecesinde; dek; gibi; denli.
-133- [Ar.]
k. 014/03, 017/07, 018/11, 018/25, 019/30, 020/12, 021/32, 022/01, 022/04, 022/19, 022/25, 023/07, 025/23, 026/33, 027/17, 027/23, 029/14, 031/09, 033/02, 033/03, 033/11, 033/28, 033/31, 040/12, 040/29, 041/23, 043/20, 043/27, 047/17,

047/19, 049/09, 050/06, 052/12, 054/10, 056/03, 060/19, 065/14, 065/15, 069/12, 070/32, 071/13, 073/29, 076/18, 079/22, 081/18, 088/11, 089/05, 089/11, 090/18, 090/20, 098/32, 100/25, 103/25, 106/07, 107/01, 110/12, 110/17, 112/28, 113/19, 115/31, 116/26, 119/21, 120/19, 121/15, 125/10, 126/07, 136/08, 136/18, 136/26, 138/03, 139/02, 141/08, 143/07, 143/17, 143/29, 147/20, 149/15, 149/28, 151/03, 151/14, 151/24, 151/27, 153/04, 153/18, 154/23, 155/20, 156/30, 158/21, 159/03, 160/08, 160/26, 161/01, 167/04, 170/10, 170/18, 174/06, 179/18, 180/02, 195/05, 196/23, 199/26, 200/08, 201/12, 201/19, 203/04, 205/03, 207/29, 209/23, 212/08, 212/14, 212/15, 212/16, 216/16, 216/21, 216/32, 217/19, 217/27, 227/13, 229/07, 229/20, 231/07, 231/25, 232/21, 233/14, 234/26, 106/33, 109/26, 028/03
k.+ dı 141/15, 167/07
k.+ ıyla 113/05, 208/03
kadavra : Tıp öğretiminde, üzerinde çalışma yapılan ölü insan veya hayvan vücudu.
-3- [İt.]
k. 027/24, 027/33
k.+ sı 028/08
kadeh : İçki içmeye yarayan ayaklı bardak.
-7- [Ar.]
k. 032/16
k.+ i 170/13
k.+ ini 120/28
k.+ ini 170/22
k.+ ler 032/05
k.+ lardan 033/06
k.+ lere 032/27
kader : Yazgı.
-5- [Ar.]
k. 170/08, 191/23
k.+ ini 090/02, 121/01
k.+ inin 112/21
kadı : Tanzimata kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.
-2- [Ar.]
k. 098/17, 117/12
kadın : Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen.
-28- [T.]
k. 096/05, 096/14, 101/28, 109/30, 117/08, 134/11, 212/03, 213/03
k.+ a 096/04
k.+ da 162/14
k.+ ı 140/13, 162/12, 211/31, 212/12
k.+ ın 096/02, 108/03, 171/19, 212/01, 212/06
k.+ ını 162/06
k.+ inkini 102/23
k.+ lar 044/08, 096/08, 111/32, 206/19
k.+ lara 143/23, 096/07
k.+ lardan 158/20
kadınli erkekli : Kadın erkek hep bir arada olarak.

-1- [T.]
k. 206/16
kadırğa : Hem yelken hem kürekle yol alan, özellikle Akdeniz'de kullanılmış bir savaş gemisi.
-11- [Rum.]
k. 014/19, 014/32, 015/07, 188/14
k.+ nın 016/27
k.+ sı 014/22
k.+ sının 014/09, 028/31
k.+ ya 033/21
k.+ yı 015/15
k.+ yla 029/04
kadit : İskelet.
-1- [Ar.]
k.+ i 108/06
kadim : Başlangıcı olmayan, eski, ezelf.
-1- [Ar.]
k. 199/24
kadir : Bir yıldızın parlaklık bakımından bulunduğu basamak.
-1- [Ar.]
k.+ deki 014/26
kadir : Değer, kıymet, itibar.
-2- [Ar.]
k.+ ini 058/17, 167/11
kadran : Saat, pusula vb. araçlarda, üzerinde yazı, rakam veya başka işaretler bulunan düzlem.
-1- [Fr.]
k.+ ina 072/21
kafa : İnsan başı, ser; kavrama ve anlama yeteneği, zekâ, zihin, bellek.
-51- [Ar.]
K. 103/05, 103/14, 190/19
k.+ da 015/30
k.+ ların 162/31
k.+ larına 090/31
k.+ larındaki 164/17
k.+ ma 235/01
k.+ n 180/28
k.+ sı 058/08, 125/09, 149/13, 197/22, 217/26, 200/20, 075/16
k.+ sına 025/12, 045/11, 058/28, 063/08, 083/13, 111/33, 199/17, 160/06
k.+ sında 016/04, 074/32, 124/12, 136/30, 231/16, 235/13
k.+ sındaki 103/18, 231/13, 232/18
k.+ sından 198/18
k.+ sını 022/06, 056/18, 128/25, 146/02, 148/10, 149/04, 163/03, 199/20, 202/11, 213/18, 234/06, 045/31
k.+ sının 184/08
k.+ sıyla 199/21
k.+ ya 044/11
k.+ yı 234/18
k.+ yla 024/06
kafatası : İnsanda ve omurgalılarda içinde beyin bulunan, başın kemik bölümü.
-3-
k. 076/05
k.+ larına 018/14
k.+ na 164/26
kafes : Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme; çapraz çubuklarla ve

aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper.
-7- [Ar.]
k. 198/05, 208/16, 208/26
k.+ i 208/15
k.+ in 047/31
k.+ le 150/06
k.+ ten 171/32
kafile : Birlikte hareket eden topluluk.
-4- [Ar.]
k. 048/25, 049/04
k.+ nin 071/09
k.+ yi 048/23
kaftan : Çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi.
-4- [T.]
k.+ ı 160/24
k.+ ını 232/21
k.+ lar 113/22
k.+ lara 033/06
kaftan kafa: Bir uçtan bir uca anlamında bir deyim.
-1-
k. 020/21
kaftansız : Kaftanı olmayan.
-1- [T.]
k. 096/31
kahir : Derin üzüntü veya acı, sıkıntı.
-1- [Ar.]
k. 039/04
kahkaha : Yüksek sesle gülme.
-14- [Ar.]
k. 122/18, 191/08
k. 169/11
k.+ lar 021/30, 033/02, 141/07, 190/07
k.+ ları 190/21
k.+ ların 128/33
k.+ larını 190/31
k.+ larla 031/18, 129/07
k.+ sı 236/10
k.+ yı 086/01
kahpece : Kahpe gibi, kahpeye yaraşır.
-1-
k. 134/15
kahraman : Savaşta veya tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse), alp, yiğit.
-15- [Far.]
k. 063/22, 122/05, 154/15, 155/04, 172/13, 216/24, 236/28, 057/15, 129/19, 060/29
k.+ ı 060/03, 061/11 , 022/06
k.+ ın 022/08
k.+ lar 185/01
kahramanlık : Kahramanca davranış, yiğitlik.
-4-
k. 057/30, 058/06, 058/22
k.+ ları 060/24
kahvaltı : Genellikle sabahları yenilen hafif yemek.
-7- [T.]
k. 019/32, 172/31, 230/02
k.+ dan 173/17
k.+ sını 173/12, 172/29, 160/13
kahvaltılık : Kahvaltıda yenen (yiyecek).
-1- [T.]

k. 160/16

kahve : Kahve bitkisinin çekirdeklerinin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz; kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kiraathane.

-22- [Ar.]

k. 058/02, 058/07, 058/21, 119/12, 126/01, 174/11, 095/16

k.+ lerde 216/09

k.+ lere 125/03

k.+ lerini 057/28

k.+ mizi 054/22

k.+ si 031/24, 218/27

k.+ sinden 058/16

k.+ sini 115/26, 126/04, 218/30

k.+ yi 054/15, 058/10, 100/02

k.+ yle 032/33, 119/10

kahveci : Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.

-6-

k. 099/14, 218/13

k.+ nin 057/26, 218/15

k.+ sinin 235/09

k.+ yi 174/27

kahvehane : Kahve.

-3- [Ar.+Far.]

k.+ de 050/12, 055/25

k.+ dekiler 050/18

kaim : Başka bir şeyin yerine geçen.

-2- [Ar.]

k. 033/30, 191/02

kak - : İtmek, vurmak.

-1- [T.]

k.- maya 162/33

kakmalı : Üzerinde kakma işi bulunan.

-2- [T.]

k. 033/01, 041/26

kakule : Zencefilgillerden, sıcak iklimlerde yetişen güzel kokulu bir bitki.

-1- [Ar.]

k. 124/19

kal - : Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek; zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak; oturmak, yaşamak; yardımcı fiil Olmak, herhangi bir durumda bulunmak.

-110- [T.]

k.- a 119/03, 203/07, 237/27

k.- acağını 023/21

k.- acak 176/01

k.- acaklarını 173/13

k.- acaktı 171/24

k.- amayacağını 025/05

k.- an 039/07, 039/11, 041/22, 050/02, 076/11, 083/04, 083/11, 100/26, 105/13, 125/08, 155/21, 163/24, 171/18, 175/03, 176/23, 189/09, 191/25, 193/06, 198/20, 200/22, 204/09, 215/16, 234/20, 235/10

k.- anlar 157/27

k.- asın 096/31

k.- dı 056/14, 071/05, 073/25, 074/02, 076/04, 079/03, 097/27, 115/08, 154/09, 161/15, 166/14, 169/06, 174/19, 179/02, 188/31, 214/10, 219/18, 226/20

k.- dı 065/18

k.- dığı 014/06, 058/12, 087/03, 115/30, 199/07, 227/09, 230/10

k.- dığına 169/16, 180/14

k.- dığını 202/22, 229/23

k.- dığını 156/08

k.- dıklarından 107/18

k.- dılar 114/31, 188/29

k.- dım 207/11, 235/25

k.- inca 041/29, 060/06, 065/03

k.- ır 015/31, 056/25, 208/29

k.- ırdı 020/30

k.- iyordu 015/25, 027/27

k.- iyorduk 207/02

k.- ma 023/19

k.- madan 069/11

k.- madı 178/05, 204/14

k.- madığı 061/33

k.- madığını 081/03

k.- mak 194/03, 106/17

k.- mamıştı 048/21, 196/07

k.- masın 218/02

k.- mayacak 179/08

k.- maz 033/26

k.- mış 104/15, 120/03

k.- mıştı 017/13, 024/07, 031/08, 074/33, 097/29, 189/17, 192/25, 193/27, 217/30, 222/05, 229/28, 230/25

k.- mıştık 207/10

k.- mıyor 095/12

k.- sını 097/20

kalabalık : Çok sayıda insanın bir araya gelmesiyle oluşan insan topluluğu.

-11- [Ar.]

k. 098/30, 161/10, 161/13, 166/14, 221/05

k.+ a 162/27, 166/06

k.+ ın 048/33, 228/28

k.+ la 051/11

k.+ tan 024/12

kalabil - : Kalma ihtimali bulunmak.

-3- [T.]

k.- diğine 033/21

k.- mek 136/13, 216/21

kalafatçı : Gemi ve kayıklarda kalafatlama işini yapan kimse.

-1-

k.+ ların 030/04

kalas : Kalın biçilmiş uzun tahta.

-1- [Rmn.]

k.+ lara 079/12

kalay : Atom numarası 50, atom ağırlığı 118, 7, yoğunluğu 7, 29 olan, 232 °C'de eriyen, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element (simgesi Sn).

-1- [Ar.]

k. 145/20

kalbur : Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek.

-1- [Ar.]

k.+ la 169/17

kalça : Gövdenin arka bölümünde, bacakların birleştiği yerle bel arasındaki şişkin bölge.

-2- [T.]

k.+ lara 219/33

k.+ ları 212/04

kaldır - : Bulunduğu yerden almak; yukarı doğru hareket ettirmek.

-29- [T.]

k.- arak 162/33

k.- dı 099/05, 150/28, 196/08

k.- dışında 041/05, 195/02

k.- dıktan 050/18

k.- inca 150/21, 167/17, 167/20, 175/27

k.- ip 017/29, 043/05, 105/24, 126/28, 129/28, 150/16, 189/14, 195/14

k.- ip 052/19

k.- iyor 150/32

k.- maktı 143/31

k.- maya 050/07

k.- maya 196/08

k.- mayı 150/11, 150/27

k.- mıştı 017/32, 063/08, 121/22

kaldırabil - : Kaldırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

k.- ir 150/33

kale : Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.

-51- [Ar.]

k. 017/22, 053/17, 053/21, 059/01, 069/16, 072/10, 072/19, 137/26, 194/20, 195/03

k.+ de 073/03, 087/02

k.+ deki 073/15, 081/06, 086/17

k.+ deki 077/33

k.+ dekiler 073/20, 075/03, 076/12, 076/25

k.+ dekiler 081/28

k.+ dekilere 086/20

k.+ dekilerin 077/01

k.+ den 087/12, 090/16, 142/18, 142/21, 142/22, 193/27, 194/16

k.+ den 071/23

k.+ lerin 063/19

k.+ nin 072/14, 073/07, 076/08, 076/20, 079/29, 141/07, 193/15, 194/30, 196/28

k.+ sine 141/06, 142/17

k.+ sinin 206/12

k.+ ydi 072/15

k.+ ye 074/03, 194/07, 194/33

k.+ yi 071/18, 090/14, 142/20

kalem : Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.

-12- [Ar.]

k. 181/18, 225/14

k.+ e 023/14, 045/02, 109/21, 198/21

k.+ i 225/16, 226/26

k.+ ini 107/08

k.+ le 079/13

k.+ ler 020/10

k.+ leri 059/25

kalfa : Aşaması çırakla usta arasında bulunan zanaatçı.

-10- [Ar.]

k. 058/26

k.+ lar 057/05, 057/19, 059/26, 123/22

k.+ lardan 059/32

k.+ larına 138/33

k.+ larını 057/02

k.+ sı 165/18, 165/16

kalınlık : Kalın olma durumu.

-2- [T.]

k.+ ında 150/04

k.+ ındaki 058/33

kalıntı : İz, işaret.

-1- [T.]

k.+ larına 085/05

kalıp : Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç.

-4- [Ar.]

k.+ ı 072/09, 072/05

k.+ lara 072/05

k.+ larla 072/13

kalk - : Gitmek üzere yerinden ayrılmak; oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak; uyanarak yataktan ayrılmak.

-26- [T.]

k.- acak 026/22, 144/05

k.- an 124/03

k.- ar 233/33

k.- arak 040/11

k.- inca 033/13, 071/04

k.- ip 044/18, 045/28, 055/18, 110/23, 119/14, 127/04, 154/30, 196/06, 231/21

k.- iyor 025/18, 080/19

k.- ma 211/05

k.- masına 171/12

k.- mazdım 176/17

k.- sa 020/30

k.- tığı 030/01, 116/20

k.- tığında 119/13

k.- tığını 233/21

kalkan : Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korumalık.

-3- [T.]

k.+ a 063/23

k.+ ları 018/30

k.+ larıyla 078/24

kalkış - : Girişmek, başlamak, yeltenmek.

-3- [T.]

k.- inca 167/14

k.- tı 077/05

k.- tığını 077/19

kalleşçe : Kalleşe yaraşır.

-1-

k. 015/05

kalp : Göğüs orta boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kirli kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ, yürek; duygu, his.

-5- [Ar.]

k.+ i 087/16, 196/06

k.+ lerinde 155/18, 164/17

k.+ lerini 057/08

kalyon : Yelkenle ve kürekle yol alan savaş gemilerinin en büyüğü.

-2- [İt.]

k. 025/01

k.+ una 033/17

kalyoncu : Kalyon eri.

-8-

k. 025/19

k.+ lar 030/13, 032/24, 162/27, 187/15

k.+ lara 187/10

k.+ ya 057/21

k.+ yla 015/29

kambur : Bel veya göğüs kemiğinin eğrilmesi, raşitizm sonucu sırtta ve göğüste oluşan tümsek, kambur zambur.

-2- [T.]

k. 118/01

k.+ ları 116/28

kamçıla - : Kamçı ile vurmak.

-1- [T.]

k.- yor 174/16

kamış kalem : Yazı yazmak için kullanılan ince kamıştan yapılmış kalem.

-1-

k.+ le 109/19

kan : Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.

-37- [T.]

k. 020/30, 029/28, 046/11, 048/17, 075/11, 081/04, 081/31, 106/13, 116/27, 127/18, 133/07, 164/10, 174/26, 192/17, 195/33, 203/09, 210/08

k.+ a 188/02

k.+ ı 075/10, 101/27, 165/11, 219/24, 118/26

k.+ in 118/26, 084/19, 088/26, 196/01, 212/08, 218/16

k.+ ıyla 109/20, 204/05

k.+ lar 025/13, 083/20, 104/24, 118/24, 118/28, 192/29

kan - : Söylenilen sözün, anlatılan konunun doğruluğuna inanmak.

-3- [T.]

k.- acak 100/08

k.- dığı 156/29

k.- iyorsunuz 167/15

kanaat : Elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum.

-2- [Ar.]

k. 165/02, 199/25

kanatlandır - : Çok sevinmesine sebep olmak.

-1- [T.]

k.- ıp 174/17

kanatlı : Kanadı olan.

-1- [T.]

k. 077/14

kandır - : Kanmasını sağlamak, inandırmak, ikna etmek.

-4- [T.]

k.- acağını 210/12

k.- dın 214/23, 214/25

k.- maya 204/28

kandırabil - : Kandırma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

k.- irim 151/25

kandırıcı : Kandıran.

-1- [T.]

k. 174/14

kandırıl - : Kandırma işi yapılmak.

-2- [T.]

k.- dıklarını 169/14

k.- mayı 175/17

kandırmaca : Kandırmak amacıyla yapılan düzen.

-1- [T.]

k. 104/18

kanıt : Bir şeyin doğruluğu, gerçekliği konusunda kanaat verici belge, delil, iz, argüman.

-1- [T.]

k.+ lar 147/11

kanlan - : Bir organda kan birikmek.

-1- [T.]

k.- mişti 121/10

kanlı : Kan bulaşmış.

-2- [T.]

k. 085/27, 168/23

kantar : Ağırlık sıfırken yatay duran bir kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş bir ibrenin sapmasıyla kütleleri tartan araç.

-1- [Ar.]

k. 194/03

kanun : Yasa.

-3- [Ar.]

k.+ lara 064/18

k.+ ları 156/33

k.+ larına 114/04

kap : İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne.

-3- [T.]

k.+ lar 164/19

k.+ lara 133/10

k.+ lardan 032/26

kap - : Birdenbire yakalayarak, çekerek almak.

-1- [T.]

k.- tı 043/24

kapa - : Bir açıklığı örtmek için bir şeyi, açık yerin üzerine getirmek.

-4- [T.]

k.- dığın 153/28

k.- dığında 199/19

k.- dıktan 203/21

k.- yarak 056/11

kapabil - : Kapma imkânı ve ihtimali bulunmak.

-1- [T.]

k.- ir 114/08

kapak : Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne.

-17- [T.]

k. 141/12, 175/28, 137/33

k.+ a 128/21

k.+ ı 024/33, 039/15, 061/21, 114/13, 128/12, 128/15, 128/19

k.+ ına 033/10, 033/12, 127/29

k.+ ını 127/31

k.+ lar 052/07

k.+ taki 138/06

kapalı : Kapanmış olan, açılmamış, açık karşıtı.

-9- [T.]

k. 158/06, 158/09, 158/15, 112/26, 129/25, 234/12, 029/26

k.+ ydı 173/21, 226/19

kapan : Bazı hayvanları yakalamak için kullanılan, hayvanın ayağının değmesiyle işleyen tuzak.

-1- [T.]

k.+ ıyla 025/01

kapan - : Kapalı duruma gelmek.

-12- [T.]
k.- acak 196/30
k.- acaktı 197/03
k.- dı 197/02, 205/26, 207/08, 231/27
k.- dıktan 204/09
k.- ıp 155/06
k.- mamasına 105/06
k.- mış 048/18, 115/20
k.- mıştı 157/33
kapat - : Bir malı değerinden aşağı bir karşılıkla elde etmek.
-9- [T.]
k. 128/12
k.- acak olursa 229/02
k.- ıp 078/20, 237/25
k.- makla 199/28
k.- ması 167/12
k.- masını 054/02
k.- maya 128/15
k.- tığında 200/04
kapatıl - : Kapatma işine konu olmak veya kapatma işi yapılmak.
-4- [T.]
k.- acağı 203/18
k.- acak 052/02
k.- dılar 206/17
k.- mış 141/13
kapativer - : Aniden kapatmak.
-1- [T.]
k.- di 226/12
kapatır - : Kapatma işini birine yaptırmak.
-1- [T.]
k.- mayı 111/14
kapı : Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.
-104- [T.]
k. 019/07, 043/13, 044/02, 099/07, 110/28, 137/07, 137/23, 205/19, 205/26, 213/12, 222/09
k.+ da 029/11, 032/06, 052/05, 111/22, 111/23, 129/27, 139/16, 166/05, 166/14, 222/09
k.+ daki 164/05
k.+ dan 111/15, 203/16, 204/30, 218/09, 221/25
k.+ ları 213/25
k.+ ların 099/24
k.+ larına 065/31
k.+ larını 066/02, 121/18
k.+ mı 235/24
k.+ nın 029/18, 043/14, 079/33, 099/20, 110/25, 161/28, 171/24, 213/26, 222/12
k.+ sı 048/07, 062/19, 169/21, 204/08, 213/06, 218/17, 119/04, 099/21
k.+ sına 018/23, 028/06, 052/26, 116/19, 166/02, 212/04, 218/12, 028/03
k.+ sında 211/26
k.+ sındaki 211/30
k.+ sından 019/01, 125/32, 176/12, 187/07, 202/24, 209/30
k.+ sını 044/08, 129/26, 129/29, 168/25, 200/03, 205/17, 211/01, 219/02, 059/01, 161/05
k.+ sının 029/26, 095/07
k.+ ya 026/03, 043/03, 111/19, 164/04, 211/10, 221/28, 221/32

k.+ yı 018/24, 019/02, 019/09, 019/11, 079/25, 100/18, 101/24, 123/15, 129/06, 153/28, 161/33, 171/23, 190/22, 203/21, 211/17, 211/19, 211/21, 211/24, 213/08
kapıl - : Kapma işine konu olmak.
-10- [T.]
k.- an 029/17, 105/20, 122/16, 128/23
k.- dı 049/02
k.- diği 205/31
k.- ıp 062/04
k.- iyordu 154/11
k.- mıştı 020/21, 082/20
kapkaççılık : Kapkaççı olma durumu.
-1- [T.]
k.+ ın 192/18
kapkalın : Çok kalın.
-1- [T.]
k. 106/22
kapkara : Çok kara, her yanı kara, simsiyah.
-4-
k. 102/25, 082/26, 189/01, 196/16
kapkaranlık : Çok karanlık.
-1- [T.]
k. 193/29
kapla - : Her yanını örtmek, istila etmek.
-5- [T.]
k.- dı 022/01
k.- mıştı 053/01
k.- yacak 179/06
k.- yan 148/11
k.- yordu 115/30
kaplan : Kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan.
-1- [T.]
k. 045/19
kaplayiver - : Çabucak kaplamak.
-1- [T.]
k.- di 111/20
kaplı : Kaplanmış olan.
-4- [T.]
k. 026/18, 208/14, 152/19, 167/18
kapsa - : İçine almak, sınırları içine almak, şamil olmak.
-1- [T.]
k.- yan 057/02
kaptan köşkü : Kaptanın gemiyi yönettiği, geminin üst katında bulunan bölüm, kaptan köprüsü, köprü üstü.
-3-
k.+ nde 017/01
k.+ nden 128/01
k.+ ne 033/17
kaptır - : Bir şeyin ele geçirilmesine, kapılmasına yol açmak.
-3- [T.]
k.- dım 120/02
k.- ıp 117/32
k.- ma 055/16
kar : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buharı.
-5- [T.]
k. 041/02, 070/17
k.+ ın 031/32, 070/33

k.+ ların 086/09
kara : En koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı.
-27- [T.]
k. 016/10, 017/08, 017/12, 084/29, 085/31, 097/21, 102/19, 119/08, 120/33, 123/13, 124/24, 157/16, 193/14, 195/03, 195/13, 195/21, 195/27, 195/31, 196/09, 196/12, 200/03, 200/19, 205/03, 211/14, 104/02
k.+ lar 195/10
k.+ sını 124/33
kara : Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak.
-3- [Ar.]
k.+ ya 015/19, 125/31, 013/07
kara (karahumma) : Tifo.
-1- [T.]
k. 016/19
karabina : Namlusu genellikle yivli, kısa ve hafif bir tüfek.
-2- [İt.]
k. 033/14
k.+ lardan 194/23
kara kabarcık : Şarbon.
-1- [T.]
k.+ lardan 026/17
karakter : Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik, öz yapı, ıra, seciye.
-1- [Fr.]
k.+ inle 236/29
karakullukçu : Yeniçeri ocağı bölük ve ortalarında odaları ve odaya gelen konukların ayakkabılarını temizlemek, yemek kaplarını yıkamak ve benzeri işler görmekle yükümlü er.
-1-
k.+ lar 193/19
karala - : Boya veya kalemle birtakım şekiller çizerek bir yeri kirletmek.
-3- [T.]
k.- yor 112/32, 226/08
k.- yordu 017/22
karalama : Üstünde düzeltmeler yapılan, temize çekilmemiş yazı taslağı, müsvedde.
-1- [T.]
k. 034/20
karalan - : Karalama işi yapılmak.
-2- [T.]
k.- an 035/03
k.- miş 020/10
karanlık : Işık olmama durumu.
-44- [T.]
k. 022/02, 022/07, 040/29, 078/31, 086/04, 146/02, 161/08, 171/26, 199/23, 200/15, 201/19, 201/29, 203/05, 222/14, 223/01, 232/27, 018/28, 078/25, 084/04, 084/05, 154/13
k.+ ı 163/13, 199/19, 199/26, 199/28, 200/16, 236/08
k.+ ımı 217/04
k.+ in 199/21, 199/32, 200/04, 232/29, 238/04

k.+ ta 013/06, 017/27, 025/13, 060/18, 128/24, 129/23
k.+ taki 065/17
k.+ tan 200/18
k.+ tı 049/21, 127/32, 238/03
kara para: Romanda Büyük Efendi Ebrehe'nin, boşluğun gücüne ulaşacağını ve elde edeceği muazzam enerji ile zamanda yolculuk yapabileceğini ve bu sayede ölümden, dolayısı ile de hesap gününden kurtulabileceğini tasarladığı; mat ve zifiri siyah, ağırlığı yok denecek kadar hafif ve mknatıs etkisi çok güçlü olan madde, şeytan parası.
-3-
k. 129/21, 170/28
k.+ ya 089/25
karar : Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.
-36- [Ar.]
k. 064/14, 096/21, 162/14, 047/18, 026/25, 030/03, 041/15, 045/12, 051/31, 056/17, 075/32, 076/17, 087/11, 119/22, 120/17, 121/05, 126/16, 136/11, 138/33, 140/03, 140/12, 199/22, 232/22, 064/11, 074/29, 213/11, 035/05, 051/27, 024/06, 107/07, 174/12, 042/08
k.+ a 174/18
k.+ ı 227/31
k.+ ından 160/05
k.+ ını 174/21
karar - : Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak; ışık sönmek, kısılmak veya gücü azalmak; kederlenmek, canı sıkılmak.
-13- [T.]
k.- dı 080/30, 087/12
k.- diği 065/15, 188/27
k.- dışında 193/25
k.- inca 027/09, 056/01, 188/18
k.- madan 193/16
k.- mak 162/24
k.- maya 126/16
k.- miş 103/33, 127/19
karargâh : Bir birlik veya kurumun, kumandan ile yardımcı şube ve bölümlerinden oluşan kuruluş.
-13- [Ar.+Far.]
k.+ a 065/16
k.+ ına 193/28
k.+ ları 061/03
k.+ ları olan 064/02
k.+ larına 061/17
k.+ larında 064/04
k.+ ta 069/05, 088/15
k.+ takilerin 072/31, 083/31
k.+ tan 064/24, 072/29, 142/19
kararlaştır - : Bir konunun, bir işin herhangi bir yolda yapılmasıyla ilgili kesin düşünce belirlemek, tayin etmek.
-2-
k.- dı 027/32
k.- diğimiz 213/21
kararlı : Kesin karar vermiş olan.
-10-
k. 022/03, 045/22, 063/32, 174/26, 122/28, 175/19, 160/13

k.+ ydı 137/01, 146/03
k.+ yım 179/18
karart - : Işığı kısmak veya örtmek; kötü bir duruma getirmek.
-2- [T.]
k.- an 196/15
k.- tiğini 157/11
kardeş : Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.
-2- [T.]
k.+ i 199/27
k.+ lerimden 207/07
kargaşa : Kışkırtma ve karışıklık yoluyla toplumda ortaya çıkan düzen bozukluğu, anarşi.
-2- [T.]
k.+ da 142/24
k.+ nın 211/16
kargı : Silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak.
-5- [T.]
k.+ nın 083/06, 083/08
k.+ sını 083/02
k.+ sının 083/10
k.+ yı 083/13
kargısız : Kargısı olmayan.
-1- [T.]
k. 083/04
karı : Kadın.
-7- [T.]
k. 096/31
k.+ ları 109/23
k.+ sı 228/22, 228/24, 229/31, 230/04
k.+ sına 228/31
karın : İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.
-11- [T.]
k.+ ı 051/14, 052/27, 079/30, 195/24
k.+ ina 081/01, 196/01
k.+ ında 174/02, 028/09
k.+ ından 154/21
k.+ ını 121/23, 174/04
karınca : Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.
-2- [T.]
k. 188/18
k.+ lar 109/07
karış - : İki veya ikiden çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak, birbirinin içine girmek
Bulanmak, duruluğunu yitirmek.
-13- [T.]
k.- acak 191/21
k.- ıyor 030/09
k.- ıyordu 211/28
k.- mıştı 149/13, 170/30, 197/22
k.- tı 072/31, 078/20, 086/05, 180/28, 215/15
k.- tiğini 057/09, 184/08
karış : Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmağın uçları arasındaki açıklık.
-7- [T.]

k. 058/33, 077/07, 136/17, 141/15, 141/16, 227/07
karışım : İki veya daha çok maddenin kimyasal tepkimeye girmeden bir araya gelmesi, mahlut; birden çok şeyin karıştırılmasıyla elde edilen veya ortaya çıkan şey.
-3- [T.]
k.+ a 061/23
k.+ ı 143/18
k.+ ından 109/28
karıştır - : Karışma işini yaptırmak.
-19- [T.]
k.- an 121/30
k.- arak 027/04
k.- dı 049/11, 226/03
k.- dığı 148/10
k.- ip 045/14, 061/22, 146/02
k.- ırken 163/25, 234/12, 234/24
k.- ıyordu 017/16, 199/20
k.- ıyorlardı 027/02
k.- masına 149/03, 226/14
k.- maya 033/12, 044/32
k.- mış 028/23
karıştırabil - : Karıştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
k.- irsin 055/16
karıştırıl - : Karıştırma işi yapılmak.
-2- [T.]
k.- ırken 071/28
k.- mış 198/25
karina : Gemi omurgası.
-1- [İt.]
k.+ sında 188/10
karmakarışık : Dağınık, düzensiz, çok karışık.
-4- [T.]
k. 090/03, 121/02
k. 020/02
k.+ tı 152/22
karşı : Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi; yol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyası veya yanı.
-58- [T.]
k. 015/03, 016/20, 056/02, 056/22, 057/18, 064/18, 076/14, 076/26, 081/06, 084/23, 101/14, 112/19, 113/15, 128/27, 148/23, 154/28, 156/06, 180/27, 180/30, 181/04, 181/15, 183/05, 183/07, 183/14, 183/21, 183/27, 183/28, 191/14, 216/12, 229/10
k.+ ma 216/16
k.+ sına 098/17, 121/06
k.+ sında 019/11, 020/32, 043/15, 046/09, 051/13, 062/04, 102/29, 119/13, 119/19, 120/16, 136/16, 136/21, 151/01, 167/11, 173/27, 189/33, 219/30, 236/31
k.+ sındaki 043/21, 090/22, 107/10, 166/30
k.+ ya 057/18, 191/14
karşıla - : Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak, istikbal etmek; söylenen, yapılan, bildirilen bir şeyi olumlu veya olumsuz bulmak.
-5- [T.]
k.- ma 188/18

k.- makta 174/29
k.- manız 209/29
k.- maya 080/28
k.- yorum 149/23
karşılan - : Karşılama işi yapılmak.
-3- [T.]
k.- acağım 209/33
k.- acaktım 206/08
k.- ırlardı 058/08
karşılaş - : Karşı karşıya gelmek, karşılaşmak.
-9- [T.]
k.- acağımız 078/09
k.- ıp 029/01
k.- madan 197/25
k.- mamaya 126/13
k.- tı 050/28
k.- tiği 022/30, 198/32
k.- tıkları 057/20, 218/22
karşılık : Bir davranışın karşı tarafta uyandırdığı, gerektirdiği başka davranış, mukabele.
-12- [T.]
k. 136/12, 138/10, 173/29, 040/05, 062/29
k.+ ı 201/13, 158/15, 228/23
k.+ ında 032/09, 104/11, 117/20, 136/10
karşılıklı : İki kişi veya iki topluluğun arasında geçen ve karşılaşılan harekete eş değer bir hareketle beliren, mütekabil.
-1- [T.]
k. 075/01
karşın : Bir şeyin gerekenin veya mantığının tersine olarak yapıldığını anlatan bir söz, rağmen.
-1- [T.]
k. 227/29
karşıt : Nitelik ve durumları birbirine büsbütün aykırı olan, zıt, kontrast.
-2- [T.]
k.+ ının 180/29, 180/30
kas : Tellerden oluşan ve kasılarak vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telse dokusu, adale.
-4- [T.]
k.+ lar 163/26
k.+ lara 027/26
k.+ ları 027/12
k.+ larıyla 112/12
kasaba : Şehirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde.
-21- [Ar.]
k. 017/22, 155/12, 155/24, 157/13, 228/26
k.+ dan 157/17, 229/20
k.+ larda 228/18
k.+ larından 225/01
k.+ nın 155/15, 155/23, 156/30, 229/08
k.+ sına 156/32
k.+ ya 156/15, 156/24, 157/27, 228/21, 229/18, 230/07, 158/02
kasap : Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse.
-2- [Ar.]
k.+ ın 098/04
k.+ ından 098/02

kasıl - : Kas, büzülüp toplanmak, büzüşmek, takallüs etmek.
-1- [T.]
k.- ıp 169/06
kasır : Köşk.
-1- [Ar.]
k.+ ların 112/22
kasıtlı : İsteyerek, bilerek yapılan, maksatlı.
-1-
k. 216/16
kaside : On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.
-3- [Ar.]
k. 108/21
k.+ leri 112/31
k.+ yi 109/16
kasideci : Osmanlı Devletinde ezan vakitleri acıklı sesleriyle insanı sadaka vermeye teşvik eden ilahi ve kasideler okuyarak, sokak aralarında dolanan dilenciler.
-1-
k.+ ler 220/18
kasidecibaşı : Osmanlı Devletinde ezan vakitleri acıklı sesleriyle insanı sadaka vermeye teşvik eden ilahi ve kasideler okuyarak, sokak aralarında dolanan dilencilerin başlarına verilen san.
-1-
k. 113/08
kasnak : Enli çember.
-2- [T.]
k. 150/09
k.+ ına 150/21
kastedil - : Kastetme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- en 146/07
kastet - : Amaçlamak, amaç olarak almak.
-6- [Ar.+T.]
k.- iyorum 135/15
k.- miş 145/26
k.- mişti 123/04
k.- tiğim 181/20, 215/19
k.- tiklerim 135/31
kasvet : Sıkıntı, iç sıkıntısı.
-1- [Ar.]
k.+ e 099/28
kasvetli : Sıkıntılı.
-7-
k. 195/27, 209/02, 099/20, 177/16, 195/10, 208/06, 099/26
kaş : Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.
-5- [T.]
k.+ ı 173/18
k.+ ının 076/06
k.+ la 114/10, 190/25
k.+ larını 016/09
kaşı - : Vücudun herhangi bir yerindeki kaşıntıyı gidermek için tırnakla veya başka bir şeyle deriyi hafifçe ovmak.
-3- [T.]
k.- dı 234/06

k.- mayı 234/08
k.- yordu 232/24
kaşık : Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofraya aracı.
-4- [T.]
k. 196/17, 227/33
k.+ ı 196/18
k.+ ları 071/29
kaşın - : Kaşıntısı olmak, kaşıma isteği duymak.
-2- [T.]
k.- acak 097/20
k.- maya 237/27
kaşsız : Kaşı olmayan.
-1- [T.]
k. 111/25
kat : Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü; kez, defa, misil.
-23- [T.]
k. 057/07, 084/03, 086/15, 161/16, 194/13, 194/14, 071/21
k.+ a 065/08, 161/16, 165/13, 168/22
k.+ ı 065/07, 159/12
k.+ ın 164/08
k.+ ına 071/15, 231/10
k.+ ındaki 232/05
k.+ ını 215/24, 215/24, 156/22, 168/27
k.+ ta 169/26
k.+ takiler 166/01
kat - : Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek, karıştırmak.
-1- [T.]
k.- iyordu 142/15
katakullü : Yalan dolan, oyun, tuzak, düzen.
-1- [Fr.]
k. 034/07
katalog : Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist.
-1- [Fr.]
k.+ ları 108/23
katıl - : Katma işi yapılmak.
-7- [T.]
k.- an 165/19
k.- anlara 106/30
k.- dığı 056/08
k.- dığından 214/07
k.- ıp 053/18, 088/19
k.- iyordu 165/18
katıl - : Aşırı derecede gülme, ağlama, gıdıklanma, korkma vb. tepkiler sırasında, solunum kaslarının kasılmasından dolayı soluk kesilmek.
-4- [T.]
k.- a 155/06, 169/08
katır : Atgillerden, kısırak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
-4- [T.]
k.+ lara 123/05, 231/09, 232/03

k.+ ları 123/24
katil : İnsan öldüren kimse, canı.
-4- [Ar.]
k. 129/27, 174/27, 218/13, 099/15
katla - : Arttırarak çoğaltmak.
-1- [T.]
k.- yıp 157/17
katledil - : Öldürülmek.
-3- [Ar.+T.]
k.- eceği 042/30
k.- ecek 178/20
k.- meye 070/25
katlet - : İnsan öldürmek.
-3- [Ar.+T.]
k.- en 058/32, 163/14
k.- tiğini 177/07
katlı : Katı veya katları olan.
-2- [T.]
k. 018/23, 164/03
katmerli : Çok fazla olan, aşırı.
-1- [T.]
k. 212/08
katran : Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.
-1- [Ar.]
k. 164/10
kav : Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde.
-2- [T.]
k. 065/23
k.+ ını 081/08
kaval kemiği : Baldırda olan iki kemikten kalını, bacakkalemi.
-2- [T.]
k. 023/19, 023/23
kavanoz : Plastik, cam vb. maddelerden yapılmış ağız geniş, çeşitli boylarda kap.
-7- [Rum.]
k. 100/30, 202/13, 228/03
k.+ la 102/14
k.+ lar 144/22
k.+ u 196/16
kavga : Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, münazaat.
-7- [Far.]
k. 029/02, 031/16, 109/11
k.+ da 032/20
k.+ dan 015/32
k.+ nın 057/03, 168/23
kavga et - : Birbiriyle atışmak, dövüşmek.
-1- [Far.+T.]
k.- erek 031/21
kavgalı : Birisiyle kavga ederek darılmış olan, dargın.
-2-
k. 015/27, 057/01
kavim : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.
-2- [Ar.]
k.+ inin 013/11
k.+ lerinin 099/23

kavra - : Elle sıkıca tutmak.
-2- [T.]
k.- yıp 121/23, 196/08
kavran - : Kavrama işi yapılmak.
-1- [T.]
k.- diği 171/11
kavrayiver - : Çabucak kavramak.
-1- [T.]
k.- diler 062/12
kavşak : Yol vb. uzayıp giden şeylerin
kesiştikleri veya birleştikleri yer.
-1- [T.]
k.+ ta 155/12
kavuş - : Ayrı kalınan, sevilen bir kimseyle
bir araya gelmek, onu yeniden görmek.
-2- [T.]
k.- mak 180/21
k.- masına 088/24
kavuştur - : Kavuşmasını veya
kavuşmalarını sağlamak.
-2- [T.]
k.- an 027/29
k.- up 101/16
kay - : Düz, ıslak, donmuş veya kaygan bir
yüzey üzerinde sürtünerek kolayca yer
değiştirmek.
-2- [T.]
k.- ıp 080/15, 170/29
kaya : Büyük ve sert taş kütlesi.
-6- [T.]
k.+ nın 074/22, 074/29, 229/26
k.+ ya 074/13
k.+ yı 074/14, 074/32
kayalık : Kayası çok olan yer.
-2- [T.]
k.+ lara 044/27
k.+ larla 187/13
kaybedebil - : Kaybetme ihtimali veya
imkânı bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- ecek 135/28
kaybedil - : Kaybetme işi yapılmak.
-2- [Ar.+T.]
k.- en 164/12
k.- meye 156/05
kaybet - : Yitirmek.
-24- [Ar.+T.]
k.- ecek 194/17 , 055/15
k.- en 128/08, 156/11, 164/23
k.- ince 170/15
k.- ip 165/33
k.- me 074/16
k.- mek 164/20
k.- mekle 165/05
k.- meksizin 087/22
k.- miş 087/11, 034/30
k.- mişti 128/26, 156/28, 165/20
k.- tiği 156/22
k.- tiğine 087/23
k.- tiğini 164/15
k.- tikleri 126/06
k.- tiklerini 168/16
k.- tiler 178/31
k.- tim 053/02, 167/30
kaybettir - : Kaybetme işini yaptırmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- mek 125/32

kaybol - : Yitmek.
-10- [Ar.+T.]
k.- an 142/24
k.- du 048/14, 081/23
k.- madan 193/10
k.- madiği 034/17
k.- mamıştı 162/19
k.- masıyla 180/10
k.- mayan 219/04
k.- unca 084/23
k.- uyordu 075/18
kayboluver - : Çabucak kaybolmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- diler 151/03
kaydedil - : Kaydetme işi yapılmak,
yazılmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- dikten 107/13
kaydet - : Yazmak, bazı önemli noktaları
tespit etmek.
-3- [Ar.+T.]
k.- ti 159/04
k.- tiği 075/22, 137/30
kaydırıl - : Kayması sağlanmak,
kaymasına yol açılmak.
-1- [T.]
k.- maya 081/33
kaygan : Islak veya düz olduğundan
kaydırıcı özelliği bulunan veya üzerinde
kayılan, zıypak.
-2- [T.]
k. 082/23, 170/32
kayık : Kürek veya yelkenle yürütülen ufak
tekne.
-7- [T.]
k. 125/29
k.+ a 055/26, 065/14, 089/06
k.+ ın 065/15
k.+ ta 125/08, 125/31
kayıkçı : Kayıkla insan veya yük taşıyan
kimse.
-1- [T.]
k.+ ya 129/22
kayıp : Kaybolma, yitme, yitim.
-1- [Ar.]
k.+ la 209/23
kayıtsızca : İlgisiz, aldırılmaz bir biçimde.
-1-
k. 085/11
kayıtsızlık : İlgisizlik.
-2-
k.+ ını 090/22
k.+ ları 090/28
kaymak : Sütün veya yoğurdun yüzünde
zar durumunda toplanan, açık sarı renkli,
koyu yağlı katman, krema.
-1- [T.]
k. 220/17
kaymakçı : Kaymak yapan veya satan
kimse.
-2- [T.]
k.+ ların 066/03, 116/19
kayna - : Bir sıvı, sıcaklığı belli bir
dereceyi bulduğunda buhar durumuna
geçerek fokurdamak.
-7- [T.]
k.- maya 023/20

k.- r 074/06, 084/10, 084/25
k.- yan 109/27, 109/29
k.- yor 220/13
kaynak : Bir şeyin çıktığı yer, menşe.
-4- [T.]
k.+ ı 215/18, 081/14
k.+ ını 106/20
k.+ ıydı 113/20
kaynaklan - : Kaynak durumunu almak.
-4- [T.]
k.- diğini 119/32
k.- ıyordu 116/24, 143/14, 229/16
kaynana zırlıtısı : Bir sap etrafında çevrilen, çevrildikçe takırtılı bir ses çıkaran çocuk oyuncağı.
-3-
k.+ ları 192/16
k.+ larını 065/32
k.+ larıyla 116/18
kaz - : Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.
-29- [T.]
k.- acağız 078/09
k.- arak 200/01
k.- dıkları 079/04
k.- dıkları 075/25
k.- dılar 085/15
k.- ıp 053/22, 061/30, 077/33, 084/10
k.- ıyor 075/09
k.- ma 053/16, 073/17, 073/20, 076/12, 076/19, 076/24, 076/29, 077/03, 230/19, 230/23
k.- mak 054/05, 219/07
k.- makta 077/01
k.- maya 074/05, 075/33, 085/19, 076/05
k.- mayı 053/19, 085/14
kaz : Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş.
-1- [T.]
k. 235/23
kaza : İstem dışı veya umulmayan bir olay dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması.
-1- [Ar.]
k.+ sından 096/29
kazabil - : Kazma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
k.- irlendi 076/14
kazan - : Kazanç sağlamak; olumlu, iyi bir sonuç elde etmek; yenmek, galip gelmek.
-16- [T.]
k.- a 096/30
k.- an 165/24
k.- an 139/03
k.- diğı 052/15, 112/10, 159/06, 159/25
k.- dıkları 163/20
k.- dıklarını 097/25
k.- ıp 164/14
k.- ıyor 026/11
k.- mak 145/06
k.- manın 155/17
k.- masına 102/28
k.- mayla 164/20
k.- mıştı 087/30

kazan : Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap.
-12- [T.]
k. 219/17
k.+ da 109/27, 109/31
k.+ ı 109/33
k.+ lar 074/05, 220/16
k.+ lara 071/25
k.+ lardaki 110/10
k.+ ların 071/30
k.+ larına 071/27
k.+ larından 218/29
k.+ larını 071/24
kazandır - : Kazanmasını sağlamak.
-2- [T.]
k.- ıyorlardı 108/29
k.- mak 052/23
kazanıl - : Kazanma işi yapılmak.
-2- [T.]
k.- an 156/04, 164/13
kazara : Kaza sonucu, yanlışlıkla, bilmeden, kazaen, ezkaza.
-2- [Ar.]
k. 046/10, 070/28
kazı - : Bir aleti sürterek bir şeyin yüzündeki tabakayı kaldırmak.
-1- [T.]
k.- dıktan 166/28
kazık : Toprağı çakılmak için hazırlanmış, ucu sivri demir veya ağaç; aldatma.
-3- [T.]
k. 230/12
k.+ ı 051/10
k.+ larla 085/10
kazıl - : Kazma işi yapılmak.
-11- [T.]
k.- an 073/01, 082/05, 220/06
k.- dıktan 075/30
k.- ıp 193/22
k.- ıyordu 074/08
k.- ması 073/05
k.- masını 218/28
k.- maya 076/26
k.- mış 048/32, 049/12
kazıt - : Kazıma işini yaptırmak.
-1- [T.]
k.- tığı 016/04
kazma : Toprağı kazıp kaldırma, düzeltme vb. işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.
-6- [T.]
k.+ larını 084/05
k.+ mızı 054/20
k.+ sı 074/13, 075/13
k.+ sını 074/08, 076/21
kâbus : Karabasan.
-5- [Ar.]
k. 116/06, 127/19
k.+ a 048/19
k.+ lar 022/18
k.+ ların 056/05
kâfir : Tanrı'nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.
-15- [Ar.]
k. 058/32, 080/05, 134/23, 136/13, 137/03
k.+ e 163/30

k.+ in 013/08, 033/19, 080/23, 080/25, 136/16
k.+ ler 080/15, 187/04, 193/31
k.+ lardan 080/11
kâğıt : Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak.
-50- [Far.]
k. 034/24, 043/16, 043/30, 044/01, 138/06, 138/11, 152/21, 152/22, 152/25, 152/29, 153/10, 113/25
k.+ a 027/13, 034/21, 034/23, 057/10, 074/32, 139/20, 159/04, 181/19, 202/14, 158/14
k.+ ı 035/04, 035/12, 057/12, 113/31, 179/24
k.+ in 035/09, 099/07, 113/25, 138/08, 202/14
k.+ la 033/33, 152/19
k.+ lar 020/11
k.+ lara 057/16, 064/19, 110/31, 188/24
k.+ lardan 113/30, 114/16
k.+ ları 017/18, 044/31, 114/10, 114/20
k.+ ların 198/25
k.+ larını 137/17
k.+ ta 179/25
k.+ tan 137/32
k.+ taydı 059/20
kâğıtçı : Kâğıt yapan kimse.
-1- [T.]
k.+ nın 113/12
kâğıtçıbaşı : Devlet dairelerinde kullanılan kâğıt vb. kırtasiye malzemesini tedarik eden ve dağıtan vazifeli.
-1-
k. 113/07
kâh : Bazen, kimi vakit, bazı bazı, gâh.
-6- [Far.]
k. 015/11, 026/33, 027/01, 051/06
kâhin : Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse.
-1- [Ar.]
k.+ ler 191/13
kâkül : Alna düşen kısa kesilmiş saç, perçem.
-1- [Far.]
k.+ ü 219/24
kâşif : Var olan ancak bilinmeyen bir şeyi bulan, ortaya çıkaran kimse, bulucu.
-10- [Ar.]
k. 189/18
k.+ i 188/25
k.+ in 188/15, 188/20, 188/28, 189/23
k.+ ler 044/19
k.+ lerin 044/12
k.+ lerine 020/20
k.+ ti 027/25
kâtip : Yazman.
-4- [Ar.]
k. 023/27
k.+ i 163/06
k.+ ini 024/19
k.+ ler 032/23
kâtiplik : Sekreterlik, yazmanlık.
-2-

k. 023/26
k.+ ini 023/10
kebabe : Karabibergiller familyasına dahil bir bitki türü.
-1- [Ar.]
k. 124/18
keçe : Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş.
-4- [T.]
k. 070/03, 070/13, 086/16
k.+ yi 078/21
keçeleş - : Telleri birbirinin içine girip karışarak ayrılmaz olmak.
-1- [T.]
k.- miş 033/05
keçi : Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan.
-1- [T.]
k. 097/30
keder : Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.
-1- [Ar.]
k. 090/30
kederlen - : Kederli olmak, üzülmek, tasalanmak, mükedder olmak.
-1-
k.- en 200/26
kederli : Acılı, üzüntülü, mükedder.
-2-
k. 117/33, 115/31
kedi : Kedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kasları çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan, pisik.
-7- [T.]
k. 031/07, 031/09, 062/05
k.+ ler 031/20
k.+ lardan 031/11
k.+ leri 124/24, 157/16
kefe : Terazî gözlerinden her biri.
-2- [Ar.]
k.+ ye 053/06
k.+ ye 053/07
kefen : Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.
-1- [Ar.]
k.+ iniz 097/21
kefen bezi : Kefen.
-1-
k.+ nin 049/26
kefenle - : Ölüye kefen sarmak, tekfin etmek.
-1-
k.- di 220/03
kefenlen - : Kefenleme işine konu olmak.
-1-
k.- miş 049/01
kefenlik : Kefen olarak kullanılmaya elverişli (bez).
-1-
k. 219/17
kefere : Müslüman olmayanlar, kâfirler.
-1- [Ar.]
k.+ nin 088/04

kefil : Borcunu ödemeyenin veya verdiği sözü yerine getirmeyenin bütün sorumluluğunu üzerine alan kimse.

-1- [Ar.]

k. 106/15

kehanet : Bir olayın gerçekleşeceğini önceden bilme, kâhinlik, ön deyi, prediksyon.

-15- [Ar.]

k. 208/11, 208/19, 209/12, 209/18

k.+ e 209/25

k.+ in 178/32, 208/24

k.+ ler 178/29, 209/20

k.+ lardan 208/23

k.+ lerin 178/32, 207/15, 209/17, 209/26

k.+ lerin 209/04

kekele - : Damak sesleriyle başlayan kelimeleri ve heceleri tekrarlayarak ve keserek konuşmak.

-3- [T.]

k.- mesi 058/01

k.- ye 099/09

kel : Saçı dökülmüş olan (kimse).

-1- [Far.]

k. 111/25

kelam : Söz.

-1- [Ar.]

k.+ lara 034/07

kelepir : Değerinden çok aşağı bir fiyatla alınan veya alınabilecek olan şey, okazyon.

-1-

k. 106/20

kelime : Anamlı ses veya ses birliği, söz, sözcük.

-2- [Ar.]

k.+ ler 153/29

k.+ nin 095/09

kelime-i şahadet : İslam'ın beş şartından biri olan ve "Tanıklık ederim ki Tanrı'dan başka ilah yoktur ve Muhammed onun kulu ve peygamberidir." anlamındaki söz.

-1- [Ar.]

k. 099/02

kelle : Koyun, kuzu ve keçinin pişirilmiş başı.

-9- [Far.]

k.+ lerini 123/23

k.+ m 073/26, 073/27

k.+ ni 073/30

k.+ si 073/27, 177/06

k.+ sini 163/04

k.+ sinin 042/28

k.+ yi 023/16

kem : Kötü, fena (göz, söz vb.).

-1- [Far.]

k. 096/28

kement : Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip.

-3- [Far.]

k.+ i 215/11

k.+ le 116/29

k.+ ler 123/21

kemer : Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı; iki sütun veya ayağı birbirine üstten yarım çember, basık eğri, yonca yaprağı

vb. biçimlerde bağlayan ve üzerine gelen duvar ağırlıklarını, iki yanındaki ayaklara bindiren tonoz bağlantı.

-3- [Far.]

k.+ in 030/24

k.+ ine 043/17

k.+ lerinde 123/14

kemik : İnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.

-9- [T.]

k. 163/22

k.+ e 027/29

k.+ i 059/12

k.+ inin 219/28

k.+ ler 163/26

k.+ lere 027/25

k.+ leri 027/12, 203/15

k.+ lerini 219/26

kemikli : Kemiği olan.

-2- [T.]

k. 018/14, 020/14

kemir - : Sert bir şeyi dişleriyle azar azar koparmak.

-2- [T.]

k.- e 020/07

kenar : Bir şeyin, bir yerin bitişi kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

-5- [Far.]

k.+ a 104/01, 128/23

k.+ ı 157/29

k.+ ında 114/08

k.+ larındaki 152/23

kendi : İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat.

-297- [T.]

k. 014/31, 021/25, 024/15, 026/28, 028/13, 040/24, 045/24, 047/28, 047/30, 048/11, 054/28, 055/04, 058/17, 060/13, 064/08, 090/23, 107/22, 109/20, 111/17, 114/33, 116/01, 116/13, 118/09, 119/16, 125/20, 138/33, 139/25, 140/23, 146/02, 146/30, 151/23, 151/24, 153/14, 156/17, 160/24, 162/06, 167/11, 174/33, 193/31, 200/31, 214/18, 214/26, 215/14, 217/04, 236/27

k.+ leri 075/26, 123/22, 191/24

k.+ lerinden 137/19

k.+ lerine 050/13, 057/24, 071/21, 073/08, 080/23, 082/15, 090/29, 142/29, 165/08

k.+ lerine 169/15

k.+ lerine yardım etmeye 079/19

k.+ lerini 062/13, 070/04, 070/11, 076/13, 076/25, 076/28, 077/08, 077/25, 081/26, 088/19, 097/24

k.+ lerini 080/16

k.+ me 054/30, 207/03

k.+ mi 120/01

k.+ mle 237/03

k.+ nden 048/21

k.+ ne 040/04, 078/28, 087/09, 096/20, 097/32, 104/10, 107/14, 111/15, 119/11, 121/33, 129/03, 129/16, 148/16, 149/05, 200/30, 026/13, 031/23, 118/07, 198/31, 220/30, 024/31

k.+ ni 039/08, 045/15, 053/03, 055/16, 098/15, 111/07, 117/31, 127/01, 141/24, 158/30, 172/17, 174/15, 184/12, 194/20, 197/21, 198/18, 203/03, 227/29, 228/04, 237/25, 172/12, 211/16, 172/21, 053/10
k.+ si 022/02, 032/19, 051/12, 056/18, 091/01, 099/03, 104/16, 123/05, 138/21, 140/09, 146/32, 154/28, 159/24, 162/14, 218/23, 238/04, 200/33, 201/10, 045/31
k.+ sinden 045/10, 056/09, 091/05, 103/06, 138/29, 138/31, 147/15, 180/04, 203/22, 236/22
k.+ sine 014/24, 017/11, 022/10, 022/28, 024/03, 025/18, 028/32, 032/07, 034/19, 040/10, 041/21, 042/01, 042/15, 045/21, 049/26, 052/32, 053/09, 059/07, 082/22, 087/22, 095/16, 097/15, 100/02, 102/01, 103/09, 106/32, 110/30, 114/15, 116/12, 118/18, 125/10, 128/14, 129/05, 138/22, 139/15, 141/06, 148/23, 154/17, 155/09, 158/13, 173/14, 174/22, 199/02, 202/25, 218/27, 227/32, 230/12, 236/31, 053/15, 174/11, 183/24, 166/12, 213/13, 114/07, 054/14, 114/19, 087/02, 117/14, 051/26, 078/16, 086/02, 086/27
k.+ sini 014/13, 015/04, 019/19, 021/15, 025/31, 026/14, 027/29, 032/15, 035/20, 039/10, 048/31, 051/11, 054/11, 055/32, 059/18, 080/02, 087/17, 088/28, 089/14, 090/12, 096/18, 100/32, 103/11, 120/11, 126/23, 127/21, 129/14, 129/25, 143/13, 143/26, 143/28, 150/13, 154/11, 154/27, 156/25, 158/08, 172/06, 172/07, 172/28, 173/04, 173/09, 173/20, 174/05, 189/05, 196/03, 198/14, 213/09, 214/30, 226/06, 226/18, 228/27, 235/19, 238/02, 154/15, 225/11, 195/04, 235/11, 059/06, 031/14, 090/10
k.+ sinin 028/21, 044/19, 045/06, 045/09, 059/10, 088/27, 097/13, 098/10, 100/13, 121/01, 123/12, 125/15, 154/12, 167/08, 199/04, 217/01, 237/11, 059/27, 119/21
k.+ siydi 078/32, 176/04, 203/13
k.+ siyle 031/30, 040/24
kendi kendine : Kimseye danışmaksızın.
-1- [T.]
k. 045/25
kendince : Kendine göre, kendi bakımından.
-2- [T.]
k. 140/25, 160/07
kenef : Tuvalet.
-2- [Ar.]
k.+ e 018/19, 018/20
kent : Şehir.
-26- [Soğd.]
k. 013/05, 234/31, 060/17
k.+ e 014/28, 117/22, 187/07, 197/15, 209/30, 233/20
k.+ i 018/16, 060/11
k.+ in 060/10, 095/05, 123/13, 177/27
k.+ indaki 178/21
k.+ ine 207/19
k.+ inin 013/14
k.+ ler 193/07
k.+ te 069/09, 095/02, 133/11, 178/25, 188/17, 192/18

k.+ teki 097/02
kepçe : Sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan, uzun saplı, yuvarlak ve derince kaşık.
-1- [Far.]
k.+ lerle 071/28
kepene : Çobanların omuzlarına aldıkları dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük, aba.
-1- [T.]
k.+ ler 070/03
kere : Kez, yol, defa, sefer.
-3- [Ar.]
k. 110/02, 112/14, 162/02
kerpeten : Çivi sökmeye veya dış çekmeye yarayan, hareketli bir eksen çevresinde çapraz iki parçadan oluşmuş, kıskaç biçimindeki araç.
-8- [Ar.]
k. 029/30, 043/17
k.+ deydi 043/23
k.+ di 025/14
k.+ i 043/24
k.+ ine 025/28
k.+ le 025/15
k.+ ler 163/22
kerpiç : Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla.
-2- [T.]
k. 061/30, 061/33
kerte : Gemilerde dört ana yöndeki rüzgârın (kible, yıldız, batı, doğu) aralarından esen rüzgârların yönünü göstermek üzere pusula kadranının ayrılmış olduğu otuz iki kısımdan her biri; ayak denen uzunluk ölçüsünün küsurlarından biri; derece, mertebe, radde.
-3- [T.]
k.+ de 124/26
k.+ sine 124/22
k.+ ye 090/29
kertenkele : Kertenkelelerden, uzun vücutlu, sivri kuyruklu, çevik, böcekçil, küçük sürüngen hayvan.
-2- [T.]
k. 075/16, 084/12
kerteriz : Bir yerin nerede bulunduğunu pusula ile ölçme.
-1- [Rum.]
k. 020/04
kervan : Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.
-3- [Far.]
k. 155/11, 155/21, 156/06
kes - : Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.
-25- [T.]
k.- en 117/24
k.- erek 142/31, 181/18, 184/09
k.- erken 046/10
k.- ip 026/29, 027/12, 043/19, 088/07, 123/23, 163/08
k.- meden 197/12
k.- mediği 102/21
k.- mek 019/19, 229/13

k.- menin 031/32
k.- meye 072/09, 123/21, 163/22
k.- meyi 080/12
k.- meyip 016/31
k.- mez 029/06
k.- mişti 171/32
k.- ti 028/10, 230/05
kesat : Alışverişte durgunluk.
-1- [Ar.]
k. 110/06
kese : Cepte taşınan, içine para, tütün vb. konulan, kumaştan veya örgüden küçük torba.
-32- [Far.]
k. 017/12, 073/09, 165/29
k.+ ler 030/29, 231/10
k.+ lere 030/29
k.+ leri 060/29
k.+ lerinde 062/25, 065/22
k.+ lerini 041/18
k.+ si 047/13, 164/08
k.+ sinde 030/23, 073/29
k.+ sindeki 015/05
k.+ sinden 041/25, 158/11
k.+ sini 041/25, 058/28, 059/32, 116/02, 165/28, 180/33, 181/11
k.+ siyle 041/09
k.+ yi 041/10, 072/07, 073/12, 160/30, 161/03, 161/05
kesele - : Kir çıkarmak için vücudu kese ile ovmak.
-2-
k.- dikleri 110/12
k.- yip 098/27
keselen - : Keseleme işi yapılmak.
-1-
k.- me 110/11
kesif : Yoğun.
-1- [Ar.]
k. 222/14
kesik : Kesilmiş olan.
-2- [T.]
k. 027/10, 085/10
kesil - : Kesme işi yapılmak.
-41- [T.]
k.- di 043/01, 050/25, 170/15, 177/20, 178/15, 199/18, 219/32, 226/01
k.- diği 162/31
k.- diğinde 205/16
k.- dikten 082/09
k.- ecek 072/12
k.- ecekti 051/22
k.- en 026/26, 058/08, 071/25, 105/13, 126/24, 226/13
k.- en 088/05
k.- ince 136/23, 174/07
k.- ip 172/24
k.- ir 181/10
k.- irdi 058/13
k.- iyor 211/28
k.- mesiydi 117/11
k.- mez 212/05
k.- miş 050/13, 052/33, 089/20, 027/07, 187/11, 101/33, 073/27
k.- mişti 051/01, 104/27, 121/16, 171/05, 189/04
k.- miyordu 219/01

kesim : İşaretlenmiş belli yer.
-1- [T.]
k.+ ini 015/10
kesin : Şüphe ve duraksamaya yer bırakmayan veya geri dönülmeven, değişmez, mutlak, kati, maktu.
-5- [T.]
k. 045/04, 052/15, 209/15
k.+ di 020/32, 023/02
kesinlik : Kesin olma durumu, katiyet.
-1- [T.]
k. 231/17
kesinlikle : Kesin bir biçimde, kesin, kesin olarak, kesinkes, yüzde yüz, her hâlde, her hâlükârda, mutlak, mutlaka, katiyen, banko.
-8- [T.]
k.+ le 023/24, 151/18, 159/25, 178/27, 179/14, 197/27, 199/25, 216/24
kesiş - : Bir nokta veya çizgi üzerinde birbirine kavuşmak.
-1- [T.]
k.- tiği 155/12
keskin : Çok kesici, iyi kesen; etkili, sert.
-3- [T.]
k. 033/04, 063/15, 120/12
kesme : Küp biçiminde veya köşeli olarak kesilmiş olan.
-1- [T.]
k. 079/12
kestir - : Kesme işini yaptırmak; akıl yolu ile gerçeğe yakın bir yargıya varmak, tahmin etmek.
-9- [T.]
k.- di 197/01
k.- diği 057/12, 095/13
k.- diler 061/30
k.- emeyecek 143/01
k.- emezdim 213/21
k.- emiyordu 090/04
k.- emiyorlardı 078/29
k.- meye 162/11
kestirebil - : Kestirme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
k.- diğini 187/17
k.- iyorlardı 074/20
kestiril - : Kestirme işi yapılmak.
-1- [T.]
k.- emiyor 157/25
keşfedil - : Keşfetme işi yapılmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- memiş 044/20
keşfet - : Var olduğu bilinmeyen bir şeyi bulmak.
-10- [Ar.+T.]
k.- e 188/16
k.- eceklerdi 051/19
k.- en 041/14
k.- mek 027/14, 175/02
k.- meleri 053/13
k.- menin 044/13
k.- meye 055/04
k.- tiği 147/04
keşif : Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.
-1- [Ar.]
k. 072/15

keşke : Dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek "ne olurdu" anlamında özlem veya pişmanlık bildiren bir söz, bari, keşki.

-1- [Far.]

k. 217/02

keşmekeş : Karışık olma durumu, karışıklık.

-1- [Far.]

k.+ in 020/11

kethüda : Zengin kimselerin ve devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların birtakım işlerini gören kimse, kâhya.

-19- [Far.]

k. 120/25, 143/04

k.+ ları 109/02, 213/05, 213/16, 117/31

k.+ larını 118/09

k.+ larının 213/24

k.+ nızı 221/18

k.+ sı 089/21, 097/10, 119/01, 125/24, 214/14, 217/28, 218/30, 222/01

k.+ sına 105/03

k.+ sının 142/05

keyif : Rahat, huzur, afiyet.

-4- [Ar.]

k. 032/30

k.+ i 220/09

k.+ le 220/08

k.+ lerini 058/03

kez : Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer.

-65- [T.]

k. 016/03, 018/15, 019/10, 019/18, 033/28, 040/15, 042/11, 043/06, 044/02, 044/07, 048/02, 049/26, 075/32, 076/01, 076/05, 076/13, 081/21, 085/15, 097/26, 097/29, 098/14, 112/04, 118/30, 123/07, 123/25, 124/26, 128/16, 138/08, 138/33, 139/09, 143/21, 146/10, 146/30, 156/08, 158/13, 159/01, 162/23, 164/04, 166/07, 170/16, 171/04, 172/24, 173/20, 174/02, 178/17, 181/05, 181/07, 181/14, 182/02, 191/23, 194/04, 195/23, 196/07, 196/14, 206/31, 230/09, 231/18, 232/02, 234/07, 234/09, 234/23, 235/05, 082/10, 219/30, 120/20

kezzap : Nitrik asit.

-1- [Far.]

k. 144/23

kible : Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön.

-2- [Ar.]

k. 149/19

k.+ yi 099/01

kıblenüma : Kible yönünü göstermek için, bulunulan yere göre özel işareti olan pusula.

-2- [Ar.+Far.]

k. 020/04

k.+ lara 042/21

kıdemce : Bir işte deneyim ve süre bakımından, kıdeme göre.

-1-

k. 144/18

kıdemli : Bir işte eski ve deneyimi çok olan.

-1-

k. 053/30

kıdemsiz : Bir işte yeni ve deneyimi az olan.

-1-

k.+ i 113/10

kıl : Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.

-6- [T.]

k. 102/28, 140/14

k.+ dan 136/21

k.+ lara 016/07

k.+ larını 046/10

k.+ larıyla 060/31

kıl - : Etmek, yapmak.

-10- [T.]

k.- acak 016/28

k.- arken 188/32

k.- dı 096/21

k.- dışında 162/15

k.- dışını 029/06

k.- dıktan 230/10

k.- dın 149/17

k.- iyordu 183/30

k.- mak 148/27

k.- maya 124/30

kılabil - : Kılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

k.- iyör 183/03

kılavuzluk et - : Yol göstermek, rehberlik etmek.

-1-

k.- ip 188/01

kılıç/kılınç : Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

-15- [T.]

k. 029/05, 021/18, 088/03

k.+ ı 046/25, 060/21, 168/09

k.+ ını 083/04, 168/08

k.+ ınla 134/16

k.+ ıyla 083/08

k.+ ların 193/26

k.+ ları 018/31, 080/19

k.+ larını 079/16, 212/20

kılık : Bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü, üst baş.

-17- [T.]

k. 095/09, 095/11, 137/06, 137/22, 140/05

k.+ a 140/26, 154/24

k.+ ına 096/02, 101/12, 213/03, 213/07

k.+ ında 134/15, 134/11

k.+ ındaki 213/12, 209/07

k.+ tan 140/26, 154/24

kılıklı : Herhangi bir kılıkta olan, kıyafetli.

-3- [T.]

k. 121/02, 167/26, 195/05

kılın - : Kılma işi yapılmak.

-2- [T.]

k.- dı 048/24

k.- ırken 113/28

kılıncısız : Kılıcsız.

-1- [T.]

k. 083/11

kıllı : Kılı olan, kıl ile kaplı.

-3- [T.]
k. 034/06, 028/11
k.+ ydı 016/06
kımıldı - : Yerinde hafifçe hareketlenmek.
-2- [T.]
k.- madan 044/12
k.- yan 078/22
kımıldat - : Yerinden biraz oynatmak,
hafifçe hareketlendirmek.
-1- [T.]
k.- ma 049/29
kımiltılı : Kımiltısı bulunan, kıpırdayan.
-1- [T.]
k. 016/12
kın : Bıçak, kılıç vb. kesici araçların kabı.
-1- [T.]
k.+ larından 192/22
kına : Kına ağacının kurutulmuş
yapraklarından elde edilen, saç ve elleri
boyamakta kullanılan toz.
-1- [Ar.]
k. 162/04
kıpırda - : Kımıldamak, sürekli ve hafifçe
oynamak, kıpırdanmak.
-5- [T.]
k.- diğini 233/28
k.- maya 111/23
k.- yarak 219/20
k.- yor 078/12, 233/25
kıpırdat - : Kımıldatmak, yerinden
oynatmak.
-2- [T.]
k.- amaz 149/32
k.- iyor 237/30
kıpkırmızı : Her yanı kırmızı.
-1-
k. 073/14
kır - : Sert şeyleri vurarak veya ezerek
parçalamak; yok etmek.
-14- [T.]
k.- acak214/29
k.- acaklardı 211/24
k.- arak 213/26
k.- dılar 168/26
k.- ıp 015/17, 076/07, 108/28
k.- iyor 116/28
k.- mak 102/11, 211/17
k.- maya 079/25, 211/10
k.- mazzam 213/18
k.- mişti 198/31
kır : Şehir ve kasabaların dışında kalan,
çoğu boş ve geniş yer, dağ bayır.
-3- [T.]
k.+ lara 021/11
k.+ larda 040/29, 117/16
kıraat : Okuma; Kur'an'ı belli kural ve
işaretlere göre okuma.
-3- [Ar.]
k. 058/27, 060/23
k.+ ine 058/15
kıraatçilik : Kur'an'ı belli kural ve
işaretlere göre okuma işi.
-1-
k.+ e 060/01
kıraat et - : Kur'an'ı belli kural ve işaretlere
göre okumak.
-1- [Ar.+T.]

k.- tiği 056/10
kıraathane : Kahve, kahvehane.
-22- [Ar.+Far.]
k. 089/17
k.+ de 115/26, 174/09, 235/05
k.+ de 125/33
k.+ deki 104/23
k.+ den 089/25, 174/25, 211/29, 218/18
k.+ lerde 058/03
k.+ lardan 058/20
k.+ lardi 057/25
k.+ nin 031/22, 125/27, 129/25, 129/26,
235/08
k.+ ye 058/06, 089/13, 099/14, 218/13
kırabil - : Kırma ihtimali veya imkânı
bulunmak.
-1- [T.]
k.- ecekleri 211/21
kırba : Sakalının içinde su taşıdıkları ağız
dar, altı geniş, deriden yapılmış kap, su
kabı, matara.
-3- [Ar.]
k.+ sına 029/24
k.+ sındaki 049/18
k.+ sını 049/16
kırbaç : Tek parça deri veya uzun esnek
bir değneğin ucuna sıırım bağlanarak
yapılmış vurma aracı.
-9- [T.]
k. 021/24, 174/02
k.+ ı 173/33, 174/03
k.+ ina 173/22, 173/30
k.+ ını 161/14, 173/24
k.+ ıyla 173/26
kırbaçla - : Kırbaçla vurmak.
-1- [T.]
k.- dı 147/09
kırık : Kırılmış olan.
-1- [T.]
k. 105/08
kırıl - : Kırma işine konu olmak, bir veya
birçok parçaya ayrılmak.
-12- [T.]
k.- an 023/19, 065/03, 079/33
k.- dı 023/23, 062/33, 221/24
k.- diği 213/27
k.- ır 110/07
k.- masının 219/29
k.- miş 128/29
k.- mişti 192/16, 217/27
kırıliver - : Aniden kırılmak.
-1- [T.]
k.- mesi 070/26
kırıntı : Bir şeyden ayrılan küçük parça.
-3- [T.]
k.+ ları 164/18, 197/08
k.+ larından 030/14
kırış - : Karşılıklı kırmak.
-1- [T.]
k.- ma 054/19
kırt - : Hoş görünmek çabasıyla cilveli
davranışlarda bulunmak.
-1- [T.]
k.- ıp 124/05
kıriver - : Çabucak kırmak.
-1- [T.]
k.- in 221/02

kırk : Bir sayı.
-11- [T.]
k. 031/09, 052/02, 053/09, 117/20, 206/16, 207/24, 208/03, 208/07, 209/08, 209/11, 209/15
kırk beş : Bir sayı.
-3- [T.]
k. 062/15, 065/19, 065/21
kırk bir : Bir sayı.
-4- [T.]
k. 125/25, 165/06, 169/27, 191/26
kırk dört : Bir sayı.
-1- [T.]
k. 116/17
kırkinci : Kırk sayısının sıra sıfatı.
-1- [T.]
k. 052/26
kırlangıç : Kırlangıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş.
-1- [T.]
k. 147/20
kırmızı : Al, kızıl renk.
-21- [Ar.]
k. 016/02, 066/06, 077/13, 100/30, 102/13, 103/12, 104/11, 109/20, 117/17, 118/19, 178/06, 192/27, 193/01, 203/32, 209/13, 214/17, 220/25, 061/07, 177/28, 182/21
k.+ sı 102/17
kırp - : Parçalara ayırmak, kesmek, kırmak; göz kapaklarını açıp kapamak, kıpmak; kesinti yapmak, tutumlu davranmak.
-3- [T.]
k.- madan 022/25
k.- tiği 059/26, 159/11
kıs - : Masraf, harcama vb.ni azaltmak.
-1- [T.]
k.- ip 026/13
kısa : Boyu, uzunluğu az olan, uzun karşısı.
-11- [T.]
k. 024/22, 033/31, 048/13, 058/24, 076/33, 082/09, 096/32, 111/11, 164/04, 222/17, 161/20
kısaca : Oldukça kısa, biraz kısa.
-1- [T.]
k. 181/12
kısacası : Kısa söylemek gerekirse, sözün kısası, elhasıl, velhasıl, hasılıkelam.
-1- [T.]
k. 040/05
kısacık : Çok kısa.
-1- [T.]
k. 170/03
kısım : Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.
-7- [Ar.]
k.+ a 110/32
k.+ ı 081/32, 208/28 , 071/15
k.+ ını 159/19, 159/27
k.+ ıydı 076/12
kısıtla - : Önceden verilmiş olan hak ve hürriyetlerin sınırlarını daraltmak, tahdit etmek.

-1- [T.]
k.- yordu 219/21
kısıtlan - : Kısıtlama işi yapılmak.
-1- [T.]
k.- dığını 070/06
kısıtlı : Sınırlı.
-1- [T.]
k. 159/14
kıskaç : Bir şeyi tutup sıkıştırmaya yarayan kerpeten, pense vb. araç.
-1- [T.]
k.+ ı 206/02
kıskan - : Herhangi bir bakımdan kendinden üstün gördüğü birinin bu üstünlüğünden acı duymak, güzülemek, hasetlenmek, haset etmek.
-1- [T.]
k.- an 200/29
kıskançlık : Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum, güzücülük, hasetçilik, hasetlik, hasutluk.
-1- [T.]
k. 198/28
kıskıvrak : Çözülemeyecek veya kurtulamayacak bir biçimde.
-1- [T.]
k. 025/20
kismen : Bazı bakımdan, bazı yönden.
-1- [Ar.]
k. 235/25
kismet : Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
-3- [Ar.]
k.+ ine 158/09
k.+ inin 158/15
k.+ leri 158/06
kismet ol - : Nasip olmak.
-1- [Ar.+T.]
k.- mazdı 056/26
kıstır - : Kaçamayacak bir duruma getirmek.
-1- [T.]
k.- an 117/24
kıstırıl - : Kıstırma işi yapılmak.
-4- [T.]
k.- ip 059/30
k.- mış 082/04, 150/23, 196/04
kış : Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.
-9- [T.]
k. 014/07, 017/17, 040/03, 069/10, 075/11, 074/09
k.+ ı 069/09
k.+ ın 070/01, 070/09, 090/14
kışın : Kış mevsiminde, kış süresince.
-1- [T.]
k.+ ın 070/09
kışkırt - : Bir kimseyi kötü bir iş yapması için harekete geçirmek, tahrik etmek.
-1- [T.]
k.- mak 015/05

kış uykusu : Soğuk ve kurak mevsimlere karşı koyabilmek için canlı varlıkların yapısında görülen olayların bütünü.

-1- [T.]

k.+ ndan 041/03

kıta : Yeryüzündeki altı büyük kara parçasından her biri, ana kara.

-4- [Ar.]

k.+ lar 044/13, 188/16

k.+ ları 044/21

k.+ sı 017/28

kıvam : Sıvılarda koyuluk, yoğunluk.

-1- [Ar.]

k.+ a 220/16

kıvılcım : Yanmakta olan bir maddeden sıçrayan küçük ateş parçası, alev, çakım, çakın, çingı, şerare.

-4- [T.]

k.+ lar 081/12

k.+ lara 081/21

k.+ lardı 193/31

k.+ larla 220/25

kıvrın - : Ağrı, sancı gibi bedensel veya korku, heyecan gibi ruhsal nedenlerle vücut eğilip bükülmek.

-8- [T.]

k.- a 022/15

k.- an 028/25, 058/17

k.- diğini 175/15

k.- ıp 100/33

k.- irken 187/09, 222/05

kıvrıl - : Eğrilip bükülmek.

-4- [T.]

k.- ıp 196/32, 197/05, 231/06

k.- mış 231/20

kıvrım : Bükülmüş, kıvrılmış şeylerin oluşturduğu kat, büküm.

-2- [T.]

k. 058/17

kıy - : Acımadan vermek, esirgememek, feda etmek; acımayıp öldürmek.

-4- [T.]

k.- an 034/33

k.- ıp 041/16

k.- mak 214/18

k.- mayanlarca 156/17

kıyafet : Giysi.

-2- [Ar.]

k. 160/21

k.+ i 041/16

kıyak : Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel.

-1- [T.]

k. 034/07

kıyamet : Tek tanrılı dinlerin inanişına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

-17- [Ar.]

k.+ e 179/02

k.+ in 179/32, 180/04, 187/03, 207/25

k.+ te 026/22, 069/10, 075/11

k.+ ten 176/31, 177/26, 178/18, 178/28,

180/20, 183/17, 216/01, 176/10, 179/02

kıyasıya : Şiddetli bir biçimde.

-1- [T.]

k. 081/33

kıyasla - : Karşılaştırmak, oranlamak, örneklemek, mukayese etmek.

-1-

k.- mak 148/02

kıyı : Kara ile suyun birleştiği yer; kenar, periferi.

-6- [T.]

k.+ da 026/33

k.+ dan 125/30

k.+ sına 056/02

k.+ sındaki 114/30

k.+ sından 015/03

k.+ ya 027/21

kıymık : Çok küçük ve sivri tahta, demir veya kemik parçası.

-2- [T.]

k. 017/30

kız - : Öfkelenmek, sinirlenmek.

-3- [T.]

k.- dı 097/16

k.- ma 191/04

kız : Dişi çocuk.

-17- [T.]

k. 170/07, 171/26, 171/32, 172/18

k.+ a 162/15, 230/17

k.+ dan 184/19

k.+ ı 161/23, 197/21

k.+ ın 162/09, 171/27, 172/17, 172/23, 230/18

k.+ la 115/05

k.+ ları 161/32, 162/21

kızır - : Yiyecekler tavada kızgın yağ içinde veya ateşte kırmızılaşarak pişmek.

-2- [T.]

k.- maya 220/15

k.- mış 220/21

kızart - : Kızgın yağda pişirmek.

-1- [T.]

k.- ıp 013/10

kızdır - : Kızmasına neden olmak, kızmasını sağlamak.

-1- [T.]

k.- ıyor 210/12

kızgın : Çok ısınmış, ısıtılmış veya kızdırılmış.

-1- [T.]

k. 016/01

kızgınlık : Öfkeli olma durumu.

-3- [T.]

k. 226/01

k.+ la 227/18

k.+ tan 111/21

kızıl : Parlak kırmızı renk.

-3- [T.]

k. 021/24, 085/28, 102/19

kızılık : Kızıl olma durumu.

-1- [T.]

k. 048/15

kızış - : Zorlu, sert, kızışık bir durum almak, şiddetlenmek, artmak.

-1- [T.]

k.- mişti 161/13

ki : Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz; özneyi, tümleci güçlendirerek cümlenin temel bölümüne bağlayan bir söz.

-127- [Far.]

k. 013/02, 013/12, 015/03, 015/04, 015/07, 017/33, 019/10, 019/24, 023/12, 024/19, 029/07, 029/21, 033/33, 039/01, 040/23, 042/33, 043/02, 047/17, 047/26, 048/07, 052/33, 059/15, 062/01, 063/32, 070/33, 072/19, 072/21, 073/27, 074/20, 077/03, 077/20, 080/14, 083/14, 083/18, 083/21, 083/26, 083/28, 087/04, 088/02, 089/01, 089/30, 090/29, 095/01, 096/16, 097/16, 097/24, 100/31, 101/07, 101/20, 101/28, 102/24, 103/32, 106/23, 108/09, 108/25, 110/12, 111/07, 111/26, 113/16, 116/25, 117/01, 117/28, 117/33, 118/14, 118/23, 119/21, 120/02, 122/33, 123/07, 125/14, 126/21, 129/18, 133/01, 133/09, 134/02, 134/20, 138/02, 141/04, 141/20, 143/09, 146/15, 146/21, 152/02, 153/28, 155/07, 156/30, 157/22, 159/22, 161/13, 163/03, 164/14, 165/14, 168/05, 168/10, 168/27, 170/10, 170/21, 171/01, 179/25, 181/24, 183/18, 190/21, 191/17, 191/28, 192/32, 194/32, 197/03, 199/26, 200/10, 200/16, 204/18, 208/16, 209/15, 210/16, 213/20, 214/08, 219/26, 221/21, 221/24, 225/03, 229/30, 234/04, 235/03, 235/28, 236/22, 078/12, 204/23

kibar : Davranış, düşünce, duygu bakımından ince, nazik olan (kimse).

-1- [Ar.]

k. 034/01

kibir : Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyükleme, benlik, gurur.

-1- [Ar.]

k. 148/12

kibrit : Kükürt.

-4- [Ar.]

k. 084/26, 085/02, 146/17

k.+ ten 146/16

kifayet : Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme.

-1- [Ar.]

k. 058/01

kilise : Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

-13- [Rum.]

k. 052/12, 107/18

k.+ deki 107/23

k.+ den 053/13

k.+ nin 051/25, 052/19, 052/32, 112/33, 232/15

k.+ ye 107/23

k.+ yi 051/29, 052/33

kilit : Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti.

-11- [Far.]

k. 095/02, 117/04, 133/14, 213/08, 222/10

k.+ e 162/02, 211/18

k.+ i 211/19

k.+ ini 099/20, 222/12

k.+ inin 171/25

kilitle - : Anahtarla kilidi kapamak.

-2-

k.- diler 066/02

k.- yeyim 211/01

kilitli : Kilitlenmiş.

-5-

k. 133/10, 133/11, 172/27, 179/23, 213/25
kim : "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

-25- [T.]

k. 019/08, 046/08, 047/01, 050/23, 124/12, 206/24, 047/15, 210/32, 235/30, 205/12

k.+ e 080/17

k.+ im 045/27, 046/05, 046/07, 047/02, 237/06

k.+ in 080/17, 123/01

k.+ ler 206/09

k.+ sin 047/02, 047/04, 201/33, 210/29

k.+ siniz 210/04

kim bilir : Belirsizlik, bilinmezlik bildiren bir söz.

-13- [T.]

k. 020/13, 032/12, 041/12, 042/23, 056/11, 076/01, 076/08, 078/31, 084/03, 099/17, 145/10, 233/24, 235/13

kimi : Birtakımı, bazısı, kimisi.

-6- [T.]

k. 111/21, 112/31

k.+ leri 112/32

k.+ si 112/31, 164/32

kimlik : Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü.

-5- [T.]

k. 123/12

k.+ i 122/21

k.+ ini 089/10, 125/12, 083/32

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.

-16- [T.]

k. 024/25, 138/14, 196/13, 211/04, 231/25, 222/09

k.+ ler 027/10, 127/33, 126/11

k.+ lerdı 134/03

k.+ lere 137/04

k.+ lerin 198/14

k.+ nin 035/08

k.+ ye 180/03, 173/03, 110/16

kimsecik : Hiç kimse.

-1- [T.]

k.+ lerin 233/23

kir : Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik.

-4- [T.]

k. 024/22, 110/12, 110/13, 113/18

kira : Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar.

-1- [Ar.]

k.+ sı 064/13

kirala - : Kira ile tutmak.

-7-

k.- dı 026/09, 117/20

k.- dığı 057/26, 058/30, 159/16

k.- mak 088/19, 159/14

kiralan - : Kira ile tutulmak.

-1-

k.- dığını 059/29

kiraz : Kiraz ağacının kırmızı veya beyaz renkte, etli, sulu, tek çekirdekli meyvesi.

-1- [Rum.]
k. 161/23
kiriş : Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ.
-1- [T.]
k.+ ler 060/27
kirişlik : Kiriş olarak kullanılmaya uygun.
-1- [T.]
k. 062/16
kirli : Leke, toz vb. ile kaplı, pis, murdar, mülevves.
-5- [T.]
k. 051/29, 102/21, 109/08, 143/14, 149/01
kirpik : Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.
-1- [T.]
k.+ i 112/12
kirpiksiz : Kirpiği olmayan.
-1- [T.]
k. 111/25
kişniş : Kişniş bitkisinin baharat olarak kullanılan kurutulmuş meyvesi veya tohumu.
-1- [Far.]
k. 197/09
kişi : Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer.
-53- [T.]
k. 011/01, 031/26, 034/33, 048/26, 050/17, 052/03, 080/13, 080/21, 087/05, 088/28, 102/20, 106/22, 119/06, 144/14, 145/22, 151/08, 200/22, 201/16, 206/16, 207/10, 222/05, 046/04, 235/14, 232/27, 150/15
k.+ den 165/19
k.+ ler 022/29, 050/16, 212/07, 228/28, 109/03
k.+ lerin 054/09, 137/27, 190/24
k.+ nin 019/10, 042/30, 071/28, 123/07, 211/08, 216/04, 057/32, 157/18
k.+ ydi 120/33
k.+ ye 047/28, 088/18, 126/17
k.+ yi 051/27, 165/16, 226/24, 228/12, 230/16, 238/02
k.+ yle 113/13
kişisel : Kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan, şahsi, zatî.
-1- [T.]
k. 153/14
kitap : Ciltli ve ciltli olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü.
-60- [Ar.]
k. 033/09, 033/14, 033/29, 044/32, 055/12, 060/03, 060/24, 086/25, 205/04
k.+ ı 026/23, 033/10, 033/18, 035/01, 055/13, 055/17, 055/18, 057/26, 057/32, 059/05, 078/20, 163/24, 163/29, 205/06, 234/22, 180/06, 060/03, 236/17
k.+ in 033/25, 034/14, 034/28, 058/12, 078/18, 082/29, 089/26, 115/14, 129/21, 216/06, 234/26
k.+ ina 199/24
k.+ indan 028/20
k.+ ını 028/15
k.+ ının 141/31
k.+ la 035/20, 108/20

k.+ lar 108/18, 108/21
k.+ larda 058/30, 204/29
k.+ ları 058/04, 108/25
k.+ larına 141/21, 226/14
k.+ larında 026/21
k.+ larındaki 058/23
k.+ larından 108/24
k.+ larını 226/03, 227/25
k.+ larının 203/14
k.+ ta 060/05
k.+ tan 089/32
kitaplık : Kitapların yerleştirildiği raflardan oluşan mobilya, kütüphane.
-1-
k.+ taki 215/22
koca : Bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş, zevç.
-1- [T.]
k.+ sına 230/05
koca : Kocaman, iri.
-2- [T.]
k. 211/31, 104/21
kocakarı : Yaşlı kadın.
-2- [T.]
k.+ lar 039/12
k.+ ları 044/03
kocaman : Çok iri, büyük, koca.
-1- [T.]
k. 042/26
koğuş : Kışla, okul, tutukevi, hastane vb. kalabalık yerlerde, içinde birçok kimsenin yattığı veya barındığı büyük oda.
-1- [T.]
k.+ ta 207/01
kok - : Koku çıkarmak.
-1- [T.]
k.- an 099/25
kokarca : Etoburlardan, orta boyda, kendini korumak için düşmanına kötü kokulu sıvı fişkırtan, ince, uzun bir kürk hayvanı.
-1- [T.]
k. 155/26
koklaş - : Birbirini koklamak.
-1- [T.]
k.- tıktan 040/21
koklat - : Koklama işini yaptırmak.
-1- [T.]
k.- ırken 121/29
koklatıl - : Koklama işine konu olmak.
-2- [T.]
k.- an 121/33
k.- dı 050/21
kokoreç : Şişe sarılarak kor ateşte kızartılan, kuzu bağırsağından yiyecek.
-1- [Rum.]
k.+ ini 104/21
koku : Nesnelere yayılan küçücük zerrelere burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu.
-16- [T.]
k. 027/31, 102/05
k.+ lar 171/20
k.+ su 033/05, 102/31, 169/13
k.+ sunu 031/09, 042/02, 109/32
k.+ sunun 042/10
k.+ ya 027/24, 099/28

k.+ yu 042/02, 042/09, 042/16, 102/02
kokulu : Kokusu olan.
-2- [T.]
k. 041/24, 101/30
kol : İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.
-32- [T.]
k. 150/04, 157/11
k.+ a 081/31
k.+ ları 065/05, 117/07, 203/10
k.+ larına 190/24, 212/22, 212/24, 213/30
k.+ larını 049/25, 108/27, 207/08
k.+ larıyla 121/23, 174/01
k.+ u 105/11, 116/06, 171/11, 218/14
k.+ una 048/26, 127/10, 127/20, 157/33, 175/23, 218/11
k.+ undaki 016/17
k.+ undan 171/16
k.+ unu 050/06, 095/14, 196/08, 171/08
k.+ uyla 150/28
kolaçan et - : Çevrede olup biteni anlamak amacıyla dolaşmak.
-1- [T.]
k.- iyordu 032/13
kolay : Sıkıntı çekmeden, yorulmadan yapılabilen, emeksiz, zahmetsiz, güç ve zor karşısı.
-19- [T.]
k. 056/14, 074/08, 074/09, 086/31, 090/07, 151/24, 175/19, 201/19, 205/02, 227/13, 120/08, 110/20, 206/07, 084/09, 031/03, 035/16
kolayca : Kolaylıkla, sıkıntı çekmeden.
-5- [T.]
k. 074/17, 150/08, 153/22, 222/10, 222/12
kolaylaştır - : Kolay bir duruma getirmek, güçlükleri ortadan kaldırmak.
-2- [T.]
k.- diğini 175/18
k.- mak 144/25
kolaylık : Kolay duruma getiren.
-3- [T.]
k.+ la 043/26, 072/26, 143/02
kolla - : Olmasını, ortaya çıkmasını beklemek, gözetmek; korumak, gözetmek.
-3- [T.]
k.- rken 126/02
k.- yanı 235/18
k.- yıp 173/04
kollukçu : Yeniçeri Ocağında bir zabıt.
-1- [T.]
k.+ yla 095/06
kolomborne : Kolomborna; demir gülle atan bir top türü.
-11- [İt.]
k. 015/08, 058/30, 070/21, 070/29, 071/33, 072/06, 072/25, 072/32, 194/01
k.+ ler 193/24
k.+ lardan 083/23
kolordu : Değişik sayıda tümen ve savaş destek birliklerinden kurulu büyük askerî birlik.
-1- [T.]
k. 140/08
kolsuz : Kolu olmayan.
-1- [T.]

k. 108/09
koltuk : Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.
-6- [T.]
k. 043/16,
k.+ unun 021/03, 035/20, 164/25, 200/02, 235/23
koltuk değneği : Ayak ve bacakları sakat olanların yürürken koltuklarıyla dayandıkları uzun değnek.
-2- [T.]
k.+ lerini 116/28
k.+ leriyle 116/07
komplo : Düzen.
-1- [Fr.]
k.+ larla 140/31
komşu : Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.
-10- [T.]
k. 059/19, 059/27, 062/22, 228/05
k.+ lar 027/31, 048/20
k.+ ların 062/18, 065/30
k.+ larından 089/11
k.+ ya 062/06
komutan : Bir asker topluluğunun başı, kumandan, bey.
-1- [T.]
k. 060/13
kon - : Koyma işi yapılmak.
-13- [T.]
k.- acaktı 034/28
k.- an 071/31, 133/01, 230/08
k.- ar 106/24
k.- du 170/03, 219/17
k.- ması 053/20
k.- maz 106/24
k.- unca 138/06, 138/07
k.- uyor 030/30
k.- uyordu 141/15
konak : Büyük ve gösterişli ev.
-7- [T.]
k. 095/03
k.+ ın 169/20, 169/21
k.+ lara 112/16, 134/05, 134/10
k.+ tan 173/17
konakla - : Yolculuk sırasında bir yerde durup geçici bir süre kalmak.
-2- [T.]
k.- dıkları 088/22
k.- yıp 032/28
kontrol edil - : Denetlenmek.
-1- [Fr.+T.]
k.- iyor 109/12
kontrol et - : Denetlemek.
-2- [Fr.+T.]
k.- iyor 074/27
k.- tiler 079/07
konu : Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje.
-19- [T.]
k. 062/06
k.+ da 141/22, 141/30, 227/25
k.+ daki 180/05
k.+ larda 199/01
k.+ su 058/04, 188/13

k.+ sunda 114/24, 121/03, 155/22, 231/23, 209/10
k.+ sundaki 142/01
k.+ sunu 204/03
k.+ suydu 089/17
k.+ ya 147/18, 161/21, 191/10
konuk : Bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman.
-1- [T.]
k.+ ların 165/13
konul - : Koyma veya konma işi yapılmak.
-3- [T.]
k.- du 048/22
k.- mamış 118/16
k.- up 133/10
konuş - : Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini sözlü olarak anlatmak.
-17- [T.]
k. 215/13
k.- acaksan 215/13
k.- an 196/14
k.- anlar 154/21
k.- mak 207/05, 215/01
k.- muştı 025/01
k.- sun 166/20
k.- tuğu 120/06
k.- tuğunu 021/05, 111/01
k.- tuğunuz 207/04
k.- tuklarımızı 179/10
k.- urlarken 104/01, 111/19
k.- uyordu 101/25
k.- uyorsun 145/08
konuşma : Görüşme, danışma, müzakere.
-10- [T.]
k.+ lar 198/13
k.+ ları 137/15, 203/25, 210/14
k.+ ların 204/07
k.+ larından 086/17
k.+ sına 028/28, 022/13
k.+ sını 181/18, 184/09
konuştur - : Konuşmasını sağlamak, konuşmasına yol açmak.
-3- [T.]
k.- duğunu 154/24
k.- mak 104/28, 104/33
kop - : Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.
-9- [T.]
k.- acak 183/16
k.- acaktı 113/33
k.- ması 087/30
k.- tu 121/17, 191/08, 211/26
k.- tuğu 027/21
k.- up 030/09, 232/14
kopar - : Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak.
-8- [T.]
k.- acak 212/15
k.- amadığı 225/07
k.- an 109/24
k.- dı 083/08
k.- diğini 074/12
k.- ip 083/19
k.- ma 108/15
k.- mak 013/16

koparabil - : Koparma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
k.- ir 204/05
koparıl - : Koparma işi yapılmak.
-1- [T.]
k.- dıktan 126/24
kopuk : Toplum kurallarına aldırmayan erkek, işsiz, güçsüz, serseri.
-1- [T.]
k.+ lar 030/13
kopya : Bir sanat eserinin veya yazılı bir metnin taklidi, asıl karşısı
-1- [İt.]
k.+ sı 141/31
kor : İyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası.
-5- [T.]
k.+ lara 046/13
k.+ ların 210/11, 210/26
k.+ u 046/15, 046/17
kork - : Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.
-30- [T.]
k.- an 167/13, 213/14
k.- ar 135/11
k.- arlar 135/12
k.- ma 049/22, 055/10, 128/03
k.- madı 045/23
k.- mayın 218/06
k.- mazlar 135/24
k.- muştı 019/18, 096/15
k.- muyorlarsa 135/17
k.- tu 042/33, 195/05, 232/32
k.- tuğu 029/14, 050/33, 090/24, 106/14, 141/02
k.- tuğum 177/17
k.- tukları 077/24
k.- tular 062/01, 084/18, 097/24
k.- up 052/22
k.- uyorlardır 135/18
korkak : Çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan (kimse, hayvan).
-3- [T.]
k. 054/03
k.+ ın 236/09
k. olanlar 221/25
korku : Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.
-19- [T.]
k. 040/19, 111/20, 195/23, 211/12
k.+ dan 032/17, 042/31, 194/10, 196/05
k.+ larında 112/02
k.+ su 032/02, 133/08
k.+ sunu 054/10, 203/24
k.+ suyla 051/21
k.+ ya 029/17, 082/20
k.+ yla 097/16, 220/27, 227/15
korkul - : -den korkmak.
-1- [T.]
k.- duğunu 111/27
korkuluk : Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana benzer kukla.
-2- [T.]
k.+ a 041/16
k.+ un 041/17

korkunç : Çok korkulu, korku veren, dehşete düşüren, müthiş.

-6- [T.]

k. 076/15, 101/21, 119/25, 182/24

k. 199/04

k.+ tu 116/25

korkut - : Korkmasına yol açmak.

-4- [T.]

k.- masın 146/05

k.- muşlardı 017/04

k.- up 078/03

k.- uyordu 120/15

korkutucu : Korkunç.

-2- [T.]

k. 020/33, 088/07

koro : Tek veya çok sesli olarak yazılmış bir müzik eserini seslendirmek için bir araya gelen topluluk.

-1- [lt.]

k. 052/32

korsan : Gemilere saldıran deniz haydudu, deniz hırsızı.

-8- [lt.]

k. 020/32, 021/22, 021/20

k.+ ı 021/18

k.+ in 021/26

k.+ lar 187/10

k.+ lara 188/06

k.+ ları 188/13

koru - : Bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilerden, tehlikeden, zor bir durumdan uzak tutmak, esirgemek, muhafaza etmek, vikaye etmek, sıyanet etmek.

-15- [T.]

k.- duğu 085/04

k.- mak 059/16, 133/14

k.- maya 031/13

k.- r 151/17

k.- sun 190/10

k.- yacak 016/20, 061/01, 070/05

k.- yan 081/32, 085/26, 174/05

k.- yanı 235/18

k.- yordu 074/28

k.- yup 174/01

korun - : Kendini korumak, sığınmak, sakınmak.

-6- [T.]

k.- duğunu 148/18

k.- mak 082/13, 086/15

k.- maları 056/22

k.- muş 150/06

k.- uyordu 176/22

koruyucu : Koruyan kimse, muhafız.

-2- [T.]

k.+ su 064/22

k.+ suydu 063/21

koskoca : Çok büyük, muazzam.

-7- [T.]

k. 090/06, 106/22, 212/03, 139/21,

140/08, 196/18, 215/27

koş - : Adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

-24- [T.]

k.- amıyordu 221/28

k.- arak 089/07

k.- arken 075/06, 082/27, 222/14

k.- maya 194/19, 194/32, 221/32

k.- tu 065/16, 088/04, 140/10, 194/20, 226/14

k.- tuğum 136/04

k.- tuğunu 050/14

k.- tular 061/27

k.- up 043/14, 061/31, 096/11, 169/25, 178/12, 188/05, 211/29, 192/08

koşar adım : Hızlı adımlarla, koşarcasına.

-1- [T.]

k. 221/27

koştur - : Koşma işini yaptırmak.

-6- [T.]

k.- an 174/07

k.- duktan 213/29

k.- maktan 175/03

k.- maya 174/04, 174/24

k.- uyor 193/20

koşul : Şart.

-1- [T.]

k.+ lar 199/02

koşuştur - : Bir işi izlemek veya birçok işi yapmak amacıyla sürekli olarak gidip gelmek, koşuşmak.

-1- [T.]

k.- an 195/03

kov - : Sert veya küçük düşürücü sözlerle gitmesini söylemek, savmak, defetmek.

-4- [T.]

k.- du 201/25

k.- dular 157/15

k.- maktı 114/07

k.- un 221/01

kova : Genellikle su ve sulu şeyler taşımaya, kuyudan veya denizden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap.

-3- [T.]

k. 119/10, 220/17

k.+ sı 016/02

kovala - : Kaçanın arkasından koşmak, yakalamaya çalışmak.

-4- [T.]

k.- dı 040/12

k.- yanlar 112/28

k.- yanlardan 081/26

k.- yordu 098/01

kovalamaca : Arkasından koşma, peşinden gitme.

-1- [T.]

k. 016/32

kovalan - : Kovalama işine konu olmak.

-2- [T.]

k.- iyordu 112/25

k.- maktan 042/14

kovul - : Kovma işine konu olmak veya kovma işi yapılmak.

-2- [T.]

k.- du 024/03, 053/14

koy - : Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.

-32- [T.]

k. 217/09, 021/13

k.- acaktı 126/21

k.- an 044/11

k.- arak 172/23

k.- du 160/06, 234/19, 060/03, 034/18,

115/11, 229/22, 033/09

k.- duğu 020/18, 113/30, 157/06

k.- duğun 113/26
k.- dukları 165/21
k.- masını 087/33
k.- maya 063/28
k.- mazdı 233/07
k.- muş 123/24
k.- muştı 086/24
k.- un 097/30, 218/07, 041/18, 041/01
k.- up 096/06, 101/11, 053/07, 061/21,
028/14, 165/30
koyun : Göğüsle giysi arası.
-16- [T.]
k.+ una 033/19, 042/15, 055/18, 086/25,
170/31, 217/14, 237/25
k.+ unda 170/29, 216/05
k.+ undaki 033/22, 082/29, 089/26, 220/01
k.+ undan 078/16, 100/27, 234/23
koyun : Geviş getirenlerden, eti, sütü,
yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil
hayvan.
-5- [T.]
k.+ a 041/01
k.+ lar 220/12, 220/15
k.+ ların 071/25
k.+ un 075/28
koyul - : Koyma işine konu olmak;
girişmek, başlamak, teşebbüs etmek.
-7- [T.]
k.- du 046/30, 065/01, 188/26, 231/09
k.- dukları 188/31
k.- dular 195/18
k.- muştı 049/05
koyver - : Koyuvermek; salmak, serbest
bırakmak.
-5- [T.]
k.- di 053/03
k.- ip 063/11, 127/01
k.- irken 190/31
k.- memek 172/17
köçek : Kadın kılığına girip oynayan
erkek.
-1- [T.]
k.+ lere 027/27
köçekçe : Çoğu karcıgar veya ağırlama
makamında, kıvrak ve şen oyun havası.
-1- [T.]
k. 170/19
kök : Bitkileri toprağa bağlayan ve onların,
topraktaki besi maddelerini emmesine
yarayan klorofilsiz bölüm.
-4- [T.]
k.+ lerinin 085/32
k.+ ü 085/12
k.+ ünü 085/01, 085/03
köle : Savaşta tutsak alınan, yabancı
ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten
yoksun bırakılan veya başkasından satın
alınan kimse, kul, esir.
-5- [T.]
k. 024/20, 170/07
k.+ lerimi 167/29
k.+ mdir 218/23
k.+ si 161/12
köpek : Köpekgillerden, boy ve biçim
bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi
koku alan, sadık, bekçilik ve avcılık gibi
işler için beslenen memeli hayvan.

-5- [T.]
k. 018/14, 026/24, 099/24, 211/14
k.+ ler 042/14
köpek dişi : Azı dişleri ile kesici dişler
arasında, iki yanda ve altlı üstlü birer tane
bulunan sivri diş.
-2- [T.]
k.+ ni 026/14
k.+ lerini 043/26
köpür - : Köpük yapmak, köpük oluşmak,
köpük çıkararak kabarmak.
-2- [T.]
k.- erek 026/01
k.- üp 065/11
kör : Görme engelli.
-24- [Far.]
k. 021/09, 022/08, 102/05, 105/18,
108/07, 113/17, 117/06, 126/29, 127/28,
187/16, 188/06, 188/15, 189/03, 189/28,
190/01, 190/32, 109/13, 169/31 ,
022/11, 188/07, 105/23
k.+ e 126/06
k.+ ler 108/11
k.+ ünden 116/25
körük : Ateşi canlandırmak için kullanılan
ve açılıp kapandıkça içindeki havayı
üfleyen araç.
-1- [T.]
k.+ ler 102/10
köse : Bıyığı, sakalı çıkmayan (erkek).
-3- [Far.]
k. 112/13, 120/33, 102/27
kösele : Ayakkabı tabanı, bavul, çanta
yapımında kullanılan, büyükbaş
hayvanların işlenmiş derisi.
-1- [Far.]
k. 019/29
köstebek : Köstebekgillerden, toprak
altında oyduğu yuvalarda yaşayan, gözleri
hemen hiç görmeyen, derisinden kürk
yapılan küçük bir hayvan, sokur, yer
sıçanı, kör sıçan.
-1- [T.]
k. 085/13
köşe : Birbirini kesen iki çizginin, iki
düzlemin oluşturduğu açı, zaviye.
-12- [Far.]
k. 129/14
k.+ de 171/26, 208/07
k.+ den 076/20
k.+ leri 072/19
k.+ lerindeki 072/18
k.+ sindeydiler 076/10
k.+ sine 177/11
k.+ sini 072/24
k.+ siydi 072/22
k.+ ye 064/27, 232/28
köşebaşı : Bir sokağın başka bir sokakla
veya caddeyle kesiştiği yer.
-1-
k.+ larına 195/01
köşeli : Köşesi veya köşeleri olan.
-2-
k. 072/16, 176/07
köşk : Bahçe içinde yapılmış süslü ev,
kasır.
-3- [Far.]

k.+ leri 191/20
k.+ lerin 112/22
k.+ üne 069/03
kötek : Sopayla atılan dayak, patak.
-2- [Far.]
k.+ i 109/25, 114/19
kötü : İstenilen, beğenilen nitelikte olmayan, hoşça gitmeyen, fena, iyi karşıtı.
-9- [T.]
k. 023/17, 028/29, 087/01, 087/06, 087/07
k.+ lerin 063/20
k.+ sü 116/30, 201/26
k.+ sünden 115/32
kötülük : Kötü olma durumu, kemlik, şer.
-2- [T.]
k. 171/29
k.+ ler 090/13
kötürüm : Yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan (kimse), oturak.
-2- [T.]
k. 108/07
k.+ üne 116/26
köy : Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi, köylük yer, köy yeri.
-13- [Far.]
k. 228/22
k.+ de 229/15
k.+ de 158/05
k.+ e 158/26, 229/11
k.+ lardan 088/22
k.+ lerinin 230/19
k.+ ün 193/05, 199/16, 229/09
k.+ üne 158/05
k.+ ünü 106/14
köylü : Köyde yaşayan veya köyde doğmuş olan.
-2-
k.+ lerin 229/17
k.+ nün 228/21
kral : En yüksek devlet otoritesini, bütün devlet başkanlığı yetkilerini kalıtım veya soylularca seçilme yoluyla elinde bulunduran kimse.
-7- [Srp.]
k. 085/08, 107/22
k.+ ı 151/24
k.+ ima 136/01
k.+ lar 206/07, 209/33
k.+ ların 201/05
kubbe : Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.
-5- [Ar.]
k.+ nin 220/29
k.+ si 221/15
k.+ sinde 113/01
k.+ sine 232/15
k.+ yi 220/25
kubur : Tuvalet deliğinden lağırma inen boru.
-1- [Moğ.]
k.+ a 171/07

kucak : Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.
-1- [T.]
k.+ taydı 042/03
kudurt - : Kudurmasına sebep olmak.
-1- [T.]
k.- uyordu 189/32
kukuleta : Yağmur, soğuk vb. dış etkilere karşı başa geçirilen, giysiye dikili veya ayrı olarak kullanılan başlık.
-1- [İt.]
k.+ yı 205/23
kul : Tanrı'ya göre insan; köle.
-2- [T.]
k.+ un 214/18
k.+ unun 120/03
kulaç : Gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.
-12- [T.]
k. 053/22, 062/11, 074/06, 075/04, 075/25, 079/10, 080/11, 080/13, 125/30, 195/12, 179/26
k.+ ın 079/10
kulaçlık : Belirtilen kulaç miktarında olan.
-2- [T.]
k. 074/27, 193/23
kulak : Başın her iki yanında bulunan işitme organı.
-50- [T.]
k. 028/28, 076/23, 102/32, 205/16, 156/25
k.+ a 128/01
k.+ ı 105/13, 109/21
k.+ ın 027/28
k.+ ina 014/10, 019/24, 029/15, 032/11, 049/11, 103/31, 145/10, 154/17, 216/25, 230/27, 236/29
k.+ ında 118/10
k.+ ından 202/08, 019/17
k.+ ındaydı 018/07
k.+ ını 043/11, 049/11, 234/12
k.+ ının 018/21, 105/22, 198/07
k.+ ıyla 200/19
k.+ lara 070/24, 198/12
k.+ ları 089/20, 101/33, 104/27, 187/11, 189/04, 202/05
k.+ larına 018/05, 199/11, 212/24, 212/30, 232/20
k.+ larında 123/10
k.+ larını 126/25, 142/31, 212/22, 229/26
k.+ tan 095/04
kulampara : Oğlancı.
-3- [Ar.+Far.]
k. 099/15
k.+ lar 123/25
k.+ ya 051/07
kule : Çoğunlukla kare veya silindirik biçimindeki yüksek yapı.
-5- [Ar.]
k. 013/12
k.+ deki 013/16, 028/32
k.+ den 015/02
k.+ leri 075/06
kullan - : Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak; bir kimseyi bir hizmette bulundurmamak, çalıştırmak; işletmek, değerlendirmek.
-17- [T.]

k.- dı 046/24
k.- dığı 078/21, 109/20, 198/08
k.- dığım 151/24, 153/29
k.- dıkları 161/17
k.- ırlardı 110/01
k.- ma 137/24
k.- mak 161/14
k.- maya 121/04, 140/24, 139/25
k.- mayı 205/21, 213/10
k.- miş 168/01, 168/12
kullanabil - : Kullanma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
k.- ecek 215/23
k.- irim 151/25
kullanıl - : Kullanma işine konu olmak.
-9- [T.]
k.- an 020/02, 052/06, 166/21, 211/23
k.- arak 035/10
k.- dığı 150/03
k.- dığını 153/16
k.- ıp 184/02
k.- mak 089/09
kullanılabil - : Kullanılma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
k.- eceğini 184/03
kullukçu : Kullukta görevli yeniçeri.
-1- [T.]
k.+ lar 098/19
kum : Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler.
-12- [T.]
k. 045/16, 175/31, 176/05, 176/23, 177/21, 177/30, 178/15, 208/10, 208/13, 208/32
k.+ lar 177/23
k.+ ların 045/16
kumar : Ortaya para koyarak oynanan talih oyunu.
-7- [Ar.]
k. 157/05
k.+ a 165/18, 165/19, 167/09
k.+ da 156/21
k.+ dan 159/06
k.+ ın 166/01
kumarbaz : Kumara düşkün, sürekli kumar oynayan, kumarcı.
-30- [Ar.+Far.]
k. 156/12, 157/01, 157/23, 158/07, 158/17, 167/27, 124/12
k.+ ı 155/23, 156/07, 168/24
k.+ ın 156/02, 158/09, 159/08, 168/08
k.+ ina 158/01
k.+ lar 157/08, 159/24, 166/26, 167/13, 169/14
k.+ lara 156/29, 167/33
k.+ lardan 164/14
k.+ ları 159/21, 168/14
k.+ ların 156/26, 157/26, 166/19, 168/10
k.+ larla 168/17
kumarhane : Kumar oynanan yer, bitirim yeri, bitirimhane.
-2- [Ar.+Far.]
k.+ sini 167/11

k.+ sinin 159/20
kumaş : Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.
-10- [Ar.]
k. 113/23, 146/08, 146/15
k.+ a 063/30
k.+ ı 146/13, 146/18
k.+ ın 149/09
k.+ ıyla 149/06
k.+ la 175/25
k.+ tır 146/09
kumral : Koyu sarı veya açık kestane rengi.
-2- [T.]
k. 019/06, 021/33
kundak : Tüfek gibi bazı ateşli silahlarda bunları çeşitli yönlerle çevirmeye yarayan, namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm.
-2- [Rum.]
k.+ ını 016/29
k.+ lara 072/07
kun-ı Kâinat : Kâinat'ın yaratılması.
-1- [Ar.]
k.+ tan 013/03
kupa : Cam veya seramikten yapılmış, kulplu, büyük bardak.
-1- [Rum.]
k. 052/08
kur - : Etkisi ve önemi geniş şeyler meydana getirmek, tesis etmek; düşünmek.
-21- [T.]
k.- an 017/24, 051/13, 137/11
k.- du 119/23
k.- duğu 191/16, 192/04
k.- duğunu 192/01
k.- dukları 064/02
k.- dum 178/22
k.- makta 151/10
k.- maktan 225/06
k.- ması 191/30
k.- masının 191/33
k.- maya 079/08, 139/23
k.- muş 039/02, 057/27
k.- muştı 235/13
k.- up 075/32, 090/30
k.- uyor 109/19
kurabil - : Kurma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
k.- diği 201/09
kural : Bir sanata, bir bilime, bir düşünce ve davranış sistemine temel olan, yön veren ilke, nizam.
-2- [T.]
k.+ ları 064/17, 064/19
kurbağa : Kurbağalardan, yumurta ile üreyen, yavruları gelişimlerini durgun sularda tamamladıktan sonra kuyruğu ve solungacı körelerek karada yaşayabilen, sıçrayarak yürüyen ve suda iyi yüzen küçük hayvan.
-1- [T.]
k. 097/31
kurban : Dinin buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen hayvan; maddi

ve manevi bakımdan felakete sürüklenmiş, insani değerlerini yitirmek zorunda kalmış veya bırakılmış kimse.

-8- [Ar.]

k. 219/14

k.+ ı 065/10, 139/23

k.+ ını 148/13

k.+ ının 098/28, 099/02

k.+ larının 057/08, 165/11

kurcala - : Ellemek, karıştırmak bakmak.

-1- [T.]

k.- maya 202/11

kurnaz : Kolay kanmayan, başkalarını kandırmasını ve ufak tefek oyunlarla amacına erişmesini beceren, açığız, hin.

-1- [Far.]

k. 120/23

kurşun : Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlarda kullanılan mermi.

-21- [T.]

k. 033/13, 033/20, 082/08, 082/19, 084/25, 145/20, 150/20, 166/31, 194/23, 211/19

k.+ du 015/13

k.+ la 166/29

k.+ lar 021/30

k.+ ların 194/15

k.+ u 076/08, 082/07

k.+ un 033/22, 188/33

k.+ una 016/18

k.+ uydu 033/14

k.+ uyla 213/07

kurşunlu : İçinde kurşun elementi bulunan.

-1- [T.]

k. 105/11

kurt : Yumuşak vücutlu, uzun gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı küçük hayvan.

-5- [T.]

k. 013/17, 034/12, 110/09

k.+ ların 020/07

k.+ un 097/19

kurtar - : Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak.

-41- [T.]

k. 049/25, 155/04

k.- acak 180/23

k.- acaklardı 077/33

k.- amaz 211/04

k.- an 033/16, 033/24, 122/01, 122/06, 124/31, 143/19, 148/15

k.- an 153/32

k.- dı 124/15

k.- dığı 031/22, 143/24

k.- dığın 216/04

k.- dıkları 080/07

k.- dılar 053/23

k.- din 125/20

k.- iyordu 025/16

k.- ma 073/05

k.- mak 024/19, 090/06, 090/15, 107/12, 110/15, 122/09, 145/14, 172/05

k.- makla 125/20

k.- maları 080/02

k.- malarını 213/09

k.- manın 071/05

k.- masına 172/11

k.- masını 158/08

k.- maya 079/18, 081/27

k.- miş 153/19

k.- miştı 023/16

k.- miştın 219/12

kurtarabil - : Kurtarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

k.- irdi 128/27

kurtarıcı : Kendi hayatını tehlikeye atarak bir kimseyi, bir topluluğu güç bir durumdan veya yok olmaktan kurtaran kimse, halaskâr.

-3- [T.]

k.+ nın 209/32

k.+ sı 209/28

k.+ yı 187/05

kurtarıl - : Kurtarma işi yapılmak veya kurtarma işine konu olmak.

-6- [T.]

k.- dığı 143/08

k.- dığında 071/01

k.- dığının 160/03

k.- ip 142/07

k.- ması 073/03

k.- miş 142/21

kurtlu : İçinde kurt bulunan, kurtlanmış.

-1- [T.]

k. 020/25

kurtul - : Tehlikeli veya kötü bir durumu atlattmak.

-21- [T.]

k.- acağını 120/16

k.- amayacağını 118/04

k.- duğuna 041/07

k.- duğunu 214/03

k.- duklarında 016/33

k.- mak 085/01, 180/20

k.- malarına 081/26

k.- manın 059/24, 115/15

k.- ması 029/27, 090/03

k.- maz 103/10

k.- muşlardı 221/22

k.- muştı 050/11, 083/27

k.- up 042/23, 047/17, 082/24, 104/19

k.- ur 103/10

kurtulabil - : Kurtulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

k.- eceğini 183/12

kurtuluş : Bir şeyden, bir yerden kurtulma, felah, halas, necat, selamet.

-4- [T.]

k. 028/09, 063/06, 179/33, 120/08

kuru : Suyu, nemi olmayan, yaş ve nemli karşıtı; canlılığını yitirmiş (bitki); zayıf, çelimsiz, arık, sıska, kaknem.

-3- [T.]

k. 017/09, 056/02, 082/01

kuru - : Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

-3- [T.]

k.- yacak 179/06

k.- yan 198/28

k.- yana 033/03

kurul - : Kurma işine konu olmak veya kurma işi yapılmak.

-8- [T.]

k.- an 228/26

k.- du 071/23

k.- duğu 229/28

k.- madan 207/30, 207/31

k.- muştı 061/06, 072/17

k.- up 120/25

kurula - : Bir şeyin üzerindeki ıslaklığı gidermek.

-1- [T.]

k.- rken 016/08

kurulan - : Kurulama işi yapılmak veya kurulama işine konu olmak.

-1- [T.]

k.- dı 016/05

kuruntu : Yanlış ve yersiz düşünce, evham.

-1- [T.]

k. 110/23

kuruş : Liranın yüzde biri değerinde Türk parası.

-10- [Alm.]

k. 017/12, 072/08, 103/19

k.+ ları 018/01, 030/27, 030/28, 160/28

k.+ u 142/04

k.+ una 103/25, 142/04

kurut - : Suyunu ve ıslaklığını giderip kuru duruma getirmek.

-2- [T.]

k.- tular 061/24

k.- up 060/27

kus - : Midenin içindekini basınçla ağızdan dışarı atmak, çıkarmak, kay etmek, istifra etmek.

-4- [T.]

k.- acağını 180/09

k.- arken 071/20

k.- mak 119/24

k.- tuktan 101/10

kustur - : Kusmasına yol açmak.

-1- [T.]

k.- maya 116/27

kuş : Yumurtlayan omurgalılarından, akciğeri, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

-6- [T.]

k.+ ları 021/11, 085/23

k.+ ların 041/03

k.+ u 013/10, 142/26, 228/16

kuşak : Bele sarılan uzun ve enli kumaş.

-10- [T.]

k.+ ina 041/17, 181/11, 217/14

k.+ inda 016/13

k.+ indaki 080/26, 221/06

k.+ indan 081/16, 215/02, 221/14

k.+ ını 161/04

kuşat - : Çevresini sarmak, çevrelemek, çevirmek, ablukaya almak, ihata etmek, muhasara etmek.

-2- [T.]

k.- maya 142/20

k.- mışlardı 090/14

kuşatıl - : Kuşatma işi yapılmak, çevresi sarılmak.

-1- [T.]

k.- masından 206/12

kuşatma : Kuşatmak işi, çevirme, çevreleme, sarma, abluka, ihata.

-5- [T.]

k. 072/01, 075/06, 193/16, 193/26

k.+ da 053/21

kuşku : Bir olguyla ilgili gerçeğin ne olduğunu kestirmemekten doğan kararsızlık, işkil, şüphe.

-4- [T.]

k. 063/24, 074/33

k.+ m 204/14

k.+ ya 105/20

kuşkulan - : Kuşku içinde bulunmak, kuşku duymak, şüphelenmek.

-1- [T.]

k.- miştım 204/13

kuş tüyü : Yatak, yorgan, yastık doldurmaya yarayan bazı kuşların tüyü.

-5- [T.]

k. 020/19, 048/06, 229/04, 230/08, 234/18

kutla - : Mutlu bir olaya sevinildiğini söz, yazı veya armağanla anlatmak, tebrik etmek.

-1- [T.]

k.- yan 035/01

kutsal : Güçlü bir dinî saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsî, mukaddes.

-4- [T.]

k. 028/19, 056/08, 122/11, 141/31

kutu : İnce tahta, mukavva, teneke, plastik vb.nden yapılmış, genellikle kapaklı kap.

-22- [Rum.]

k. 064/17

k.+ dan 153/11

k.+ lardan 033/01

k.+ larına 041/27

k.+ larında 208/06

k.+ larından 041/26

k.+ larını 041/19

k.+ nun 061/25, 138/05, 138/07, 152/19, 152/20, 152/23

k.+ su 189/13

k.+ sunu 124/21

k.+ sunun 103/12, 154/01

k.+ suysa 189/25

k.+ ya 061/21, 137/33

k.+ yla 042/25

k.+ yu 042/26

kutucuk : Küçük kutu.

-2-

k.+ ları 123/27

k.+ larına 042/19

kuvvet : Fiziksel güç, takat.

-8- [Ar.]

k. 196/07, 201/28

k.+ le 110/22, 125/14

k.+ ler 151/30

k.+ lerine 151/20

k.+ lerinin 073/10

k.+ leriyle 081/33

kuvvetli : Gücü çok olan, zorlu, şiddetli.

-1-

k. 165/07

kuyruk : Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ; insanların sıra beklemek için art arda durarak oluşturduğu dizi.

-4- [T.]

k. 071/26, 075/29, 228/30

k.+ lar 023/15

kuyruklu : Kuyruğu olan

-2- [T.]

k. 019/22, 040/14

kuyruklu yıldız : Güneş çevresinde büyük bir elips veya bir parabol yörüngede dolaşan, Güneş'e yaklaştığında yüzeyinde ortaya çıkan gazların ve tozların oluşturduğu kuyruk denilen ışıklı bir uzantısı olan gök cismi, kirlilikartopu.

-1- [T.]

k.+ in 157/10

kuytu : Issız, sessiz ve göze çarpmayan, tenha (yer).

-3- [T.]

k. 125/33, 128/25, 232/28

kuyu : Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindirik biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur.

-1- [T.]

k.+ ya 044/25

kuyumcu : Değerli metal ve taşlardan bilezik, küpe vb. süs eşyası yapan veya satan kimse, sarraf, mücevherci, cevahirici.

-2- [T.]

k. 137/16

k.+ ya 137/32

kuzen : Erkek yeğen.

-1- [Fr.]

k.+ ine 035/01

kuzey : Sağını doğuya, solunu batıya veren kimsenin tam karşısına düşen yön, dört ana yönden biri, şimal, güney karşıtı.

-23- [T.]

k. 072/22, 073/04, 074/04, 076/18, 077/29, 079/05, 080/24, 193/13

k.+ de 141/28

k.+ deki 142/16

k.+ den 072/30

k.+ den 202/03

k.+ e 070/13, 070/15, 193/04, 195/02, 201/20, 201/31

k.+ e 149/19

k.+ in 078/26

k.+ inde 177/27, 178/03

k.+ indeki 073/07

kuzu : Koyun yavrusu.

-2- [T.]

k. 079/30

k.+ lar 120/27

kûfi : Arap yazısının düz ve köşeli çizgilerle yazılan eski bir biçimi.

-1- [Ar.]

k. 137/18, 176/06

küçücük : Çok küçük.

-2- [T.]

k.+ tü 102/22, 102/25

küçük : Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, mikro, büyük karşıtı.

-22- [T.]

k. 029/24, 049/10, 052/06, 052/07, 062/15, 109/18, 137/33, 197/23, 198/04, 203/14, 208/15, 211/24, 236/32, 021/10, 045/17, 062/20, 077/06, 142/11, 159/11, 159/19, 222/08

küçük dil : Damağın arkasında bulunan dile benzer küçük uzantı.

-2- [T.]

k.+ ini 160/26

k.+ lerini 168/11

küçükklü büyüklü : Küçüğü, büyüğü hep birlikte.

-1- [T.]

k. 225/05

küçül - : Büyükken herhangi bir sebeple küçük duruma gelmek.

-3- [T.]

k.- dükçe 119/17

k.- en 119/18

k.- erek 057/07

küçült - : Büyükken daha küçük duruma getirmek.

-1- [T.]

k.- mek 148/02

küçümse - : Değer ve önem vermemek, küçük görmek.

-2- [T.]

k.- mekle 213/33

k.- menin 213/01

küfe : Genellikle söğüt veya başka ağaç dallarından örülen, yük taşımaya yarayan, kaba ve dayanıklı sepet.

-2- [Rum.]

k.+ lerle 079/04, 193/22

küflen - : Küf oluşmak.

-1- [T.]

k.- miş 078/24

küflü : Küflenmiş olan.

-2- [T.]

k. 018/30, 020/25

küfür : Sövme, sövmek için söylenen söz, sövğu.

-8- [Ar.]

k. 057/10, 057/16

k.+ le 173/29

k.+ ler 015/02, 113/02, 167/07

k.+ leri 030/13, 211/27

kükürt : Atom numarası 16, atom ağırlığı 32, 06 olan, 119 °C'de eriyen ve 444 °C'de kaynayan, doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element, sülf (simgesi S).

-2- [Far.]

k. 144/12, 145/20

kül : Yanan şeylerden artakalan toz madde.

-4- [T.]

k. 056/25, 121/15, 166/27

k.+ lerini 169/17

külahçı : Külah yapan veya satan kimse.

-1-

k.+ lar 125/04

kül et - : Yakmak, kavurmak.

-1- [T.]

k.- mişti 112/12
külhan : Hamamları ısıtan, hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak, cehennemlik.
-11- [Far.]
k. 015/28, 015/26
k.+ ın 046/26, 126/18
k.+ ında 016/16
k.+ iydi 015/21
k.+ lara 014/06, 125/03
k.+ larda 025/18, 026/19, 034/03
külhani : Külhanbeyi, kabadayı, serseri, hayta.
-8- [Far.+Ar.]
k. 032/02, 032/15, 217/23, 236/08
k. 045/01, 217/13
k.+ leri 051/09
k.+ nin 063/10
külliyat : Bir yazarın bütün eserlerini içeren dizi.
-1- [Ar.]
k.+ a 141/23
kül ol - : Bütünüyle yanmak.
-1- [T.]
k.- muştı 112/07
kümes : Tavuk, hindi vb. evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer.
-1- [Rum.]
k.+ inde 229/09
küp : Su, pekmez, yağ vb. sıvıları veya un, buğday gibi tahılları saklamaya yarayan, geniş karınlı, dibi dar toprak kap.
-7- [Ar.]
k. 200/02, 201/23
k.+ ler 165/04
k.+ lere 017/31, 057/13, 167/14
k.+ lerini 159/17
küpe : Kulak memelerine takılan süs eşyası.
-2- [T.]
k. 230/27
k.+ yi 095/04
küre : Bütün noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan bir yüzeyle sınırlı cisim.
-7- [Ar.]
k. 195/14, 195/16
k.+ deki 195/18, 195/33
k.+ nin 195/15, 195/22, 195/25
kürek : Toprak, kömür vb.ni bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan ve yayvan bir bölümü, buna bağlı uzun bir sapı bulunan araç.
-3- [T.]
k. 049/03
k.+ le 230/19
kürk : Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu.
-1- [T.]
k.+ ler 070/02
küstah : Saygısız, kaba, terbiyesiz (kimse).
-3- [Far.]
k. 143/13, 143/33
k.+ sın 151/10
küstahça : Küstah, saygısız.
-5-
k. 151/01, 172/11, 216/25, 122/16, 154/16

küstahlık : Küstahça davranış.
-3-
k. 167/10
k.+ ı 144/04
k.+ ını 160/06
küstahlık et - : Küstahça davranışlarda bulunmak.
-1-
k.- ip 143/25
küsür : Tam sayıdan sonra gelen kesirli sayı.
-2- [Ar.]
k. 041/11, 187/03
küt küt : Üst üste "küt" sesi çıkararak.
-1- [T.]
k. 087/17
kütük : Kesilmiş ağaç gövdesi.
-4- [T.]
k. 211/22
k.+ e 099/04, 229/13
k.+ ün 098/32
kütüphane : Kitaplık.
-3- [Ar.+Far.]
k.+ si 108/19
k.+ sinde 034/30
k.+ ye 179/23
Kafdağı : Genellikle masallarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan, zümrütten hayalî bir yer.
-1-
K.+ na 021/10
Karaköy : İstanbul'da bir semt adı.
-8-
K. 014/33, 064/21, 089/06, 125/32
K.+ de 129/22
K.+ deki 055/25
K.+ e 065/14, 125/29
Kasimpaşa : İstanbul'da bir semt adı.
-3-
K. 048/25, 126/16
K.+ daki 046/19
Kâbe : Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kible olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.
-3-
K. 096/27, 113/27, 113/26
Kâğıthane Deresi : İstanbul'da küçük bir akarsu.
-1-
K. +ni 065/26
Kâtip Çelebi : Hacı Halife (Şubat 1609, İstanbul - 6 Ekim 1657, İstanbul), tarih, coğrafya, bibliyografya ve biyografya ile ilgili çalışmalar yapmış Türk-Osmanlı bilim adamı ve aydını.
-1-
K.+ nin 236/18
Kefeli : Romanda adı geçen biri.
-4-
k. 035/15
K.+ nin 032/04, 032/23, 034/27
Kehanet Aynası : Bir olayın gerçekleşeceğini önceden bilen ayna.
-17-

K. 176/27, 177/08, 177/14, 180/18, 202/23, 207/14, 207/18, 207/21, 208/01, 209/08
K.+ nda 178/16
K.+ ndakileri 180/04
K.+ ndan 177/18
K.+ nın 176/03, 176/08, 179/18, 187/05
Kıpti : Çingene.
-3- [Ar.]
K. 041/07, 116/21
K.+ dir 019/16
Kız Kulesi : İstanbul Boğazı'nın Marmara Denizi'ne yakın kısmında, Salacak açıklarında yer alan küçük adacık üzerinde inşa edilmiş yapı.
-1-
K.+ ni 048/03
Kireç : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-1-
K. 064/21
Kocamustafapaşalı : İstanbul'un Kocamustafapaşa semtinden olan kimse.
-1-
K. 015/24
Kostantiniye : Roma İmparatorluğu (330–395), Bizans İmparatorluğu (395–1204 ve 1261–1453), Latin İmparatorluğu (1204–1261) ve Osmanlı İmparatorluklarına (1453–1922) başkentlik yapmış şehir; Türkiye Cumhuriyeti'nce şehir 1930 yılından beri resmî olarak İstanbul diye adlandırılmaktadır.
-48-
K. 013/04, 056/03, 072/08, 088/25, 089/21, 097/03, 097/16, 107/21, 123/10, 127/05, 142/07, 143/03, 187/09, 188/32, 190/11
K.+ de 011/01, 025/05, 088/29, 103/07, 106/06, 106/15, 112/17, 116/10, 133/04, 088/06
K.+ den 025/02, 117/13, 231/16
K.+ nin 014/27, 016/16, 125/02, 159/21, 163/27, 178/03, 190/05
K.+ ye 051/20, 088/18, 097/05, 136/28, 140/07, 159/09, 188/17, 202/24, 230/33, 231/18, 231/28, 232/01
K.+ yi 048/02
Kubbealtı : Osmanlı vezirlerinin devlet işlerini görüşmek için toplandıkları Topkapı Sarayı'ndaki alan, Divanhane.
-1-
k. 113/21
Kubelik : Romanda dışçılık ve cerrahlık yapan kahraman.
-48-
K. 023/10, 024/03, 024/21, 024/32, 025/13, 025/27, 025/30, 026/07, 027/05, 027/09, 027/17, 029/03, 029/09, 029/17, 032/17, 033/26, 034/10, 034/20, 035/03, 043/25
K.+ e 028/20, 034/13
K.+ i 023/17, 024/17, 024/27, 028/03, 029/25, 031/04
K.+ in 023/26, 028/07, 030/01, 031/27, 032/02, 033/08, 033/28, 034/01, 034/04,

034/18, 035/18, 043/23, 043/33, 044/31, 045/07, 163/15
K.+ le 032/08
K.+ te 043/19
K.+ ti 031/26, 043/16
Kudüs : Ortadoğu'da bulunan, Dünya'nın en eski şehirlerinden biri.
-1-
K.+ e 051/25
Kule Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-2-
K.+ na 061/27
K.+ larının 064/21
Kur'an : İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.
-2- [Ar.]
K.+ ı 056/10
K.+ ın 091/01
Kurtubi : Endülüs'ün yetiştirdiği büyük âlim.
-1-
K.+ nin 187/01
Kürkçü : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-2-
K. 018/22, 064/21
laf : Söz, lakırtı.
-2- [Far.]
l. 111/28
l.+ ı 201/25
lağım : Düşmanın kale duvarlarını yıkmak veya düşman ordugâhına zarar vermek amacıyla, düşman siperlerine doğru yer altından açılan dar yol.
-25- [Ar.]
l. 053/18, 053/23, 070/10, 073/05, 074/03, 074/18, 076/14, 076/26, 077/01, 079/04, 080/19, 080/22, 081/30
l.+ a 073/31
l.+ dan 079/05
l.+ ı 073/17, 073/29, 074/05, 075/09, 081/29, 081/32
l.+ ın 077/21
l.+ ına 077/09
l.+ la 142/21
l.+ lar 193/22
lağımçı : Düşman kalelerini yıkmak için lağım kazan asker.
-19-
l. 053/17, 056/12, 073/18, 073/25, 074/01, 074/08, 079/32, 081/02, 142/24
l.+ lar 077/25
l.+ lardan 077/19
l.+ ların 054/03, 076/29, 077/10
l.+ nın 076/09, 142/23
l.+ ya 069/15
l.+ yı 078/04
l.+ yla 069/05
lağımçıbaşı : Kuşatma altındaki surların altından tünel (lağım) kazan veya düşmanın açtığı tünelleri kapatan askeri sınıfın komutanına verilen san.
-5-

I. 053/33
I.+ dan 053/29
I.+ na 055/26
I.+ ndan 088/30
I.+ nın 069/03
lağımıcılık : Lağımıcının yaptığı iş.
-2-
I. 076/14
I.- a 054/08
lakap : Bir kimseye, bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad.
-5- [Ar.]
I. 106/30, 107/02
I.+ ı 228/07, 106/31
I.+ ıyla 112/03
lakayıt : İlgisiz
-1- [Ar.]
I. 028/28
lakırdı : Lakırtı, söz, laf.
-1- [T.]
I. 111/28
lale : Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi.
-1- [Far.]
I. 228/16
lanet : Tanrı'nın sevgi ve ilgisinden yoksun olma, beddua.
-5- [Ar.]
I. 103/10, 156/32
I.+ i 157/30
I.+ in 156/33
I.+ ler 118/07
lanet et - : İlenmek, kötülüğünü istemek.
-2- [Ar.+T.]
I.- en 158/02
I.- ti 089/25
lanetli : Lanetlenmiş, kargınmış, kargışlı, melun.
-1-
I. 085/09
lap : Bir çeşit taş.
-1- [T.]
I. 146/18
layık : Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan.
-1- [Ar.]
I. 048/30
layıkıyla : Gerektiği gibi, gereğince.
-1-
I. 165/08
layık ol - : Uygun olmak.
-1- [Ar.+T.]
I.- duğunu 149/24
lazımlık : Ördek.
-1-
I.+ ların 052/06
leğen : Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap.
-2- [Far.]
I. 019/26
I.+ le 160/15

leh : Bir şeyden veya bir kimseden yana olma, aleyh karşıtı.
-2- [Ar.]
I.+ inde 155/23
I.+ lerle 209/22
leke : Kirliliği gösteren iz.
-1- [Far.]
I.+ si 192/17
leş : Kokmuş hayvan ölüsü.
-2- [Far.]
I.+ ini 026/25
I.+ lerine 018/14
levant : Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.
-4- [Far.]
I. 015/21, 046/25
I.+ ler 015/19
I.+ lerin 025/19
levha : Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha.
-8- [Ar.]
I. 176/22, 176/23, 200/14, 200/24
I.+ da 200/16
I.+ dır 200/15
I.+ lara 112/31
I.+ ya 169/02
levye : Bir şeyi yerinden oynatmak, kaldırmak, harekete geçirmek, gevşetmek vb. için kullanılan, kaldıracı benzer araç.
-4- [Fr.]
I.+ lerle 213/11
I.+ yi 127/31, 128/19, 128/23
leylek : Leyleksilerden, kışın tropikal Afrika'da yaşayan, siyah telekli, uzun gagalı, uzun bacaklı, büyük, beyaz, göçmen kuş.
-2- [Far.]
I. 197/03, 197/04
leziz : Tadı güzel, lezzetli.
-3- [Ar.]
I. 088/23, 090/27
I.+ di 165/14
lezzet : Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk, haz.
-5- [Ar.]
I. 090/30, 097/31
I.+ i 085/33, 097/30
I.+ ini 085/28
lezzetli : Tadı güzel.
-2-
I. 121/07, 220/22
liman : Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak.
-3- [Rum.]
I. 017/22
I.+ lara 138/23
I.+ larınıza 134/26
lisan : Dil.
-5- [Ar.]
I.+ ı 034/01, 034/05
I.+ ina 033/26
I.+ ında 080/05
I.+ ıyla 156/18
lisan-ı erazil : Rezil, aşağılık kimselerin dili, argo.

-1- [Ar.]
l.+ den 034/06
lisan-ı hal : Hal dili; meramını durum ve görünümünüyle anlatma.
-1- [Ar.]
l. 080/19
lisan-ı şahane : Hükümdara yakışacak durumda olan lisan.
-1- [Ar.+Far.]
l.+ sinden 034/02
liste : Alt alta yazılmış şeylerin bütünü, dizelge.
-1- [İt.]
l.+ si 152/16
lokma : Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.
-3- [Ar.]
l. 143/06
l.+ sını 173/12
l.+ yı 121/31
lonca : Belli bir iş kolunda usta, kalfa ve çırakları içine alan demek, korporasyon.
-45- [İt.]
l. 106/21, 107/14, 107/22, 108/29, 110/18, 116/23, 118/13, 121/26, 218/25, 220/06, 220/11, 220/24, 222/15, 222/18
l.+ da 105/15, 108/04, 110/06, 113/04, 115/17
l.+ daki 098/04
l.+ dan 117/15
l.+ nın 106/18, 108/19, 108/25, 113/10, 116/08, 119/04, 143/10, 221/24
l.+ sına 097/06, 143/05
l.+ sında 160/03
l.+ sındaki 233/08
l.+ sından 122/15
l.+ sının 103/22
l.+ ya 103/12, 106/04, 115/19, 116/03, 118/31, 218/07, 218/21, 222/04, 109/04
l.+ yı 117/32
loş : Yeterince aydınlık olmayan, yarı karanlık, az ışık alan.
-1- [T.]
l. 171/25
lügat : Sözlük.
-1- [Ar.]
l.+ i 034/05
lütfe : Birinden bir şey isterken "dilerim, rica ederim" anlamında kullanılan bir söz.
-3- [Ar.]
l. 049/12, 049/13, 204/20
Latince : Latin dili.
-1-
l. 106/25
Leh : Polonya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
-1- [Rus.]
l.+ lerle 178/30
Lokman Hekim : Kur'an'da ve halk efsanelerinde bahsi geçen, hikmet sahibi olduğuna inanılan kişi.
-1-
l.+ in 044/06
Lombroso : Romanda adı geçen biri.
-1-
l.+ yu 058/32

macera : Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt, avantür.
-20- [Ar.]
m. 055/02, 058/23, 058/29, 059/05, 060/03, 090/13, 091/07, 233/16
m.+ da 055/15
m.+ lar 188/23
m.+ larının 060/04
m.+ nı 055/23
m.+ nın 022/05, 058/11, 091/05, 172/10
m.+ nın 090/11
m.+ ya 021/32, 054/32
m.+ yı 236/33
maceracı : İlginç ve tehlikeli olayları göze alan, serüvenci, sergüzeştçi, maceraperest.
-1-
m. 054/27
macun : Hamur kıvamına getirilmiş madde.
-1- [Ar.]
m.+ unun 041/28
madde : Duyularla algılanabilen nesne.
-7- [Ar.]
m.+ nin 144/25, 184/02
m.+ si 148/05
m.+ yı 228/17
m.+ yle 144/22, 203/01
m.+ ymiş 148/07
maddesel : Madde özelliğinde olan, maddi.
-1-
m. 183/31
maden : Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.
-1- [Ar.]
m.+ in 076/04
maden filizi : Maden cevheri.
-1-
m.+ lerini 102/11
madenî : Madensel, madenle ilgili.
-6- [Ar.]
m. 138/02, 147/06
m. 070/19, 070/28, 084/13
m. 150/05
madrabaz : Hile yapan kimse.
-1- [Far.]
m.+ lar 125/04
mağara : Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.
-9- [Ar.]
m.+ da 084/18, 084/30, 156/30
m.+ nın 084/20
m.+ sına 228/06
m.+ ya 040/33, 084/10, 084/14, 084/27
mağdur : Haksızlığa uğramış (kimse), kıygın.
-1- [Ar.]
m. 107/19
mahal : Yöre.
-1- [Ar.]
m.+ lere 116/13

mahalle : Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.

-11- [Ar.]

m. 014/06, 061/02, 098/14

m.+ de 056/27, 090/08

m.+ dekiler 051/17

m.+ den 063/32

m.+ lerinde 089/12

m.+ nin 044/03

m.+ sine 031/05

m.+ ye 062/26

mahalle mektebi : Mahallede bulunan ilkokul.

-2-

m.+ ne 056/17

m.+ lerine 056/23

maharet : Beceri.

-3- [Ar.]

m.+ i 025/17

m.+ ine 041/15

m.+ le 028/12

maharetli : Becerikli.

-1-

m. 053/16

mahcup : Utangaç.

-2- [Ar.]

m. 233/29, 231/27

mahfaza : İçinde küpe, yüzük, bilezik vb. değerli süs eşyalarının saklandığı kutu.

-1- [Ar.]

m.+ sı 061/19

mahkûm : Hükümlü.

-1- [Ar.]

m.+ un 098/32

mahkûm ol - : Mecbur olmak.

-1- [Ar.+T.]

m.- duğu 158/08

mahluk : Yaratık.

-2- [Ar.]

m.+ tu 040/14

m.+ un 043/21

mahmurluk : İçki içmiş bir kimsenin duyduğu baş ağrısı ve sersemlik, ayıltı.

-1-

m.+ a 234/15

mahmuzla - : Hızlanması için hayvanı mahmuzla dürtmek, topuklamak.

-2-

m.- yarak 161/08

m.- yıp 071/10

mahrem : Başkalarına söylenmeyen, gizli.

-1- [Ar.]

m. 096/17

mahremiyet : Gizlilik.

-1- [Ar.]

m.+ inin 198/30

mahsus : Özgü.

-8- [Ar.]

m. 106/32, 122/32, 123/21, 134/03,

135/02, 137/15, 137/24, 198/10

mahşer : Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

-1- [Ar.]

M.+ e 180/13

mahzen : Yapılarda yer altı deposu.

-3- [Ar.]

m.+ deki 159/17

m.+ i 159/27

m.+ lerden 188/20

mahzun : Üzgün.

-1- [Ar.]

m. 237/08

mahzur : Sakınca.

-1- [Ar.]

m.+ ları 044/23

maiyet : Üst görevlinin yanında bulunan kimseler, alt kademedekiler.

-1- [Ar.]

m.+ iyle 072/14

makara : Üzerine iplik, tel, şerit vb. sarılan, kenarları çıkıntılı, eksenli boyunca delik silindir, bobin.

-1- [Ar.]

m.+ dan 150/19

makas : Bir eksen çevresinde dönebilecek biçimde çapraz eklemiş, birbirine bakan yüzleri keskin iki çelik lamadan oluşmuş, arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç, sındı.

-3- [Ar.]

m.+ ı 046/10

m.+ la 045/29, 059/25

makbul : Kabul edilen.

-3- [Ar.]

m. 096/33, 097/13, 112/09

makbul ol - : Beğenilmek.

-1- [Ar.+T.]

m.- duğu 110/05

maktul : Öldürülmüş, öldürülen.

-3- [Ar.]

m.+ lerince 165/08

m.+ ün 163/19, 163/31

makul : Akla uygun, akıllıca.

-2- [Ar.]

m. 183/22

m. 227/25

mal : Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.

-17- [Ar.]

m. 156/10

m.+ ı 112/07, 135/29

m.+ ina 177/08

m.+ la 030/19

m.+ lar 043/07, 177/08

m.+ lara 030/07

m.+ ları 164/26, 231/14, 231/16

m.+ ların 138/23

m.+ larını 030/06, 162/01, 163/19, 231/08, 232/02

mal ol - : Bir şeye bir değer karşılığında sahip olmak.

-2- [Ar.+T.]

m.- muştı 112/20

m.- urlarsa 140/28

malum : Bilinen, belli.

-8- [Ar.]

m. 014/33, 035/04, 035/10, 098/31,

162/31, 187/02, 235/12

m.+ du 044/16

malzeme : Gereç.

-3- [Ar.]
m.+ leri 014/29
m.+ si 217/04, 148/05
mamul : Yapılmış, işlenmiş, imal edilmiş (eşya, yiyecek).
-1- [Ar.]
m. 030/18
manastır : Bazı kesin kurallara bağlı rahip veya rahibelerin dünya ile ilgilerini keserek yaşadıkları yapı, keşişhane.
-6- [Rum.]
m. 206/24
m.+ a 206/17
m.+ da 207/01, 207/04
m.+ daki 206/25
m.+ ı 204/21
mandal : Kapı vb. şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça.
-1- [Ar.]
m.+ ını 043/14
mangal : Isınmaya, bir şey pişirmeye yarayan, sac, bakır veya pirinçten, türlü biçimlerde üstü açık ayaklı ocak, korluk.
-6- [Ar.]
m. 149/08
m.+ a 046/13, 046/17
m.+ daki 210/26
m.+ ı 149/07
m.+ ın 210/09
mangır : Bakırdan yapılmış, iki buçuk para değerinde sikke.
-12- [T.]
m. 030/32, 096/26, 103/19, 189/13, 228/23
m.+ a 163/23
m.+ ı 115/11, 142/11
m.+ ın 164/11
m.+ ina 103/25
m.+ lar 018/01, 160/29
manivela : Bir ucunun bağlı bulunduğu bir nokta çevresinde dönen kol.
-1- [İt.]
m.+ sıyla 016/33
mano : Kumar oynatan kişinin kazançtan aldığı pay.
-2- [İt.]
m. 164/10, 165/17
manzara : Bakışı, dikkati çeken her şey.
-5- [Ar.]
m.+ ya 031/06
m.+ yı 056/03, 220/08, 226/09, 232/19
mapamundi : Dünya haritası.
-1- [Lat.]
m. 020/20
marangoz : Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşya yapan usta.
-1- [Rum.]
m.+ ların 072/06
marazi : Hastalıkla ilgili, hastalıklı.
-2- [Ar.]
m. 154/25, 143/14
martaloz : Martolos; Osmanlılarda genel olarak yerli Hıristiyanlardan kurulmuş, bir sınıf asker.
-1- [Rum.]
m.+ lar 193/18

martı : Martıgillerden, çoğu beyaz renkte, eti yenmez, yüzücü, perde ayaklı deniz kuşlarının ortak adı.
-3- [İt.]
m.+ nin 013/06, 013/11
m.+ yı 013/08
maruz kal - : Bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak.
-7- [Ar.+T.]
m.- acağı 029/16
m.- diği 143/06, 167/08
m.- diğini 014/30
m.- dıktan 107/16
m.- ıp 095/06
m.- mak 120/13
masa : Ayaklar veya bir destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya.
-8- [Rum.]
m.+ lardan 032/08
m.+ nin 033/09
m.+ sı 140/21
m.+ sına 157/05, 204/04
m.+ sindan 028/13
m.+ ya 156/27, 033/13
masal : Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür; boşuna söylenmiş söz.
-10- [Ar.]
m. 022/06, 177/10, 199/14
m.+ ı 175/08, 199/15, 202/23, 013/17
m.+ ın 202/06
m.+ ları 210/05
m.+ ların 202/04
masif : Som.
-1- [Fr.]
m. 167/20
masum : Suçsuz, günahsız.
-1- [Ar.]
m. 057/08
maşa : Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç.
-2- [Far.]
m.+ lar 102/10
m.+ yla 046/14
maşrapa : Metal, toprak, plastik vb.nden yapılmış, ağız açık, kulplu, bardağa benzeyen, küçük kap.
-7- [Ar.]
m. 025/09, 052/08, 052/11, 103/29, 115/29
m.+ dan 026/12
m.+ yı 026/25
mat : Parlak olmayan, donuk.
-1- [Fr.]
m. 089/29
matara : Yolculukta ve askerlikte kullanılan, boyna veya bele asılı olarak taşınan, genellikle aba, deri veya metalden yapılmış su kabı.
-1- [Ar.]
m.+ larını 060/08

matkap : Tahta, maden, beton vb. sert maddeler üzerinde delik açmaya yarayan alet, delik açma aleti, delgi.

-1- [Ar.]

m.+ ı 133/17

maval : Yalan, uydurma söz.

-1- [Ar.]

m. 108/22

mavi : Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi.

-8- [Ar.]

m. 085/27, 102/14, 102/16, 102/20, 102/24, 140/15, 164/05, 196/10

maya : Ben zamirin ilgi hal eki almış şekli, benim.

-1- [Rus.]

m. 172/20

maya : Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment.

-1- [Far.]

m. 184/02

mayalan - : Mayanın etkisiyle ekşiyip kabarmak.

-2-

m.- ip 144/17

m.- madığını 144/17

maydanoz : Maydanozgillerden, yenmek için yetiştirilen, 50-80 santimetre uzunluğunda, ufak yeşil ve parçalı yapraklı, hoş kokulu iki yıllık otsu bir bitki.

-1- [Rum.]

m.+ ları 053/11

maymun : Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüeyebilen, ormanda toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan, primat.

-23- [Ar.]

m. 040/19, 040/22, 041/31, 042/09, 042/11, 043/06, 043/20, 043/23, 056/13, 219/20, 227/14, 227/20

m.+ a 041/07, 043/17

m.+ du 040/18, 213/28

m.+ ları 089/23

m.+ u 019/23, 041/19, 213/30

m.+ un 041/13, 041/21, 042/06

maymuncuk : Her kilidi açmaya yarayan, demirden, eğri ve sivri araç.

-3-

m.+ la 211/20

m.+ larıyla 123/15

m.+ u 134/01

mayna et - : Herhangi bir şeyi halat ve palanga aracılığıyla denize veya yere indirmek.

-1- [lt.+T.]

m.- en 016/33

maytap : Yandığında renkli ve parlak ışıklar saçan, şenlik gecelerinde yakılan havai fişek.

-1- [Far.]

m. 188/19

maytapçı : Maytap yapan veya satan kimse.

-1-

m.+ lar 188/18

mazbata : Tutanak.

-1- [Ar.]

m.+ ları 137/16

mazgal : Yağmur sularını kanalizasyon şebekesine çekmek için kullanılan üzeri parmaklıklı demirle kapatılmış delik.

-1- [Rum.]

m.+ lardan 232/05

meblağ : Para miktarı, tutar.

-1- [Ar.]

m. 159/29

mebun : Erkekleri baştan çıkarıp, paralarını alan erkeklere verilen ad.

-1- [Ar.]

m.+ lar 124/04

meçhul : Bilinmeyen, bilinmedik.

-12- [Ar.]

m. 020/06, 069/17, 099/22, 148/18, 188/22, 018/28, 069/15, 151/06, 174/07

m.+ dü 089/24, 116/20, 141/17

meddah : Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı.

-2- [Ar.]

m. 190/22

m.+ lar 154/23

medet : Yardım, imdat.

-1- [Ar.]

m. 109/22

medrese : İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.

-4- [Ar.]

m. 135/02, 135/15

m.+ de 122/25

m.+ lere 136/23

meğerse : Meğer.

-1- [T.]

m. 168/12

mehtap : Ay ışığı.

-1- [Far.]

m.+ in 056/04

mekân : Yer, bulunulan yer.

-14- [Ar.]

m. 099/29, 192/25

m.+ a 099/16, 154/10

m.+ da 097/06

m.+ dan 196/24

m.+ ı 221/27, 193/04

m.+ in 145/01, 153/16

m.+ ınızda 097/18

m.+ lara 044/25

m.+ larda 057/25

m.+ ları 031/33

mekruh : İğrenç, tiksindirici.

-2- [Ar.]

m. 118/06, 119/15

mektep : Okul.

-8- [Ar.]

m.+ e 061/16

m.+ in 057/11, 059/27

m.+ ine 057/15

m.+ teki 057/05, 059/29

m.+ ten 059/19, 060/25

mektup : Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name.

-1- [Ar.]

m.+ ta 059/20
melek : Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte.
-2- [Ar.]
m.+ in 085/30
m.+ leri 203/11
melodi : Ezgi.
-1- [Fr.]
m.+ yi 209/03
melun : Tanrı tarafından lanetlenmiş olan, lanetli.
-4- [Ar.]
m. 134/15, 134/23, 134/31, 136/13
meme : Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan organ.
-1- [T.]
m.+ leri 211/31
memleket : Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.
-1- [Ar.]
m.+ te 233/05
memnun : Herhangi bir olaydan veya durumdan ötürü sevinç duyan, kıvançlı, mutlu.
-3- [Ar.]
m. 017/27, 159/32
m.+ du 148/09
memnuniyet : Memnun olma, sevinç duyma, sevinme.
-1- [Ar.]
m.+ i 146/01
memnunluk : Kıvanma, kıvanç.
-2-
m. 175/16
m.+ u 184/09
memur : Devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse, görevli.
-2- [Ar.]
m.+ ları 032/24
m.+ ların 164/31
mendil : İçine bazı şeyler konulan kumaş, yağlık.
-3- [Ar.]
m. 064/12
m.+ e 027/10, 121/32
mendil kapmaca : Çocukların ve gençlerin oynadığı eğlenceli bir oyun.
-1-
m. 064/12
mengene : Onarma, işleme, düzeltme vb. işlemlerin uygulanacağı nesneyi sıkıştırıp istenildiği gibi tutturmaya yarayan bir tür alet.
-7- [Rum.]
m. 019/24, 031/27, 195/24, 205/21
m.+ leri 150/25
m.+ ye 150/16, 150/23
mentese : Kapı, pencere, mobilya kapakları vb. açılır kapanır şeylerde kullanılan, bir mille birbirine tutturulmuş, biri sabit, öbürü hareketli iki parçadan oluşmuş metal parça, reze.
-1- [Far.]
m.+ leri 213/11

menzil : Bir merminin ulaşabildiği uzaklık, erim.
-2- [Ar.]
m.+ i 071/23
m.+ lerine 082/32
merak : Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek.
-30- [Ar.]
m. 041/22, 043/18, 141/26, 174/16, 226/27
m.+ ı 019/23, 040/18, 075/14, 103/24, 140/23, 201/27
m.+ in 226/27
m.+ ını 042/18, 043/04, 090/19, 104/09, 199/11, 201/22, 202/12
m.+ ının 199/01
m.+ ıyla 043/14
m.+ la 055/33, 058/07, 188/25, 197/24, 226/09, 195/23
m.+ ları 040/21
m.+ tan 175/15, 189/31
merak et - : Anlamak veya öğrenmek istemek.
-11- [Ar.+T.]
m.- en 058/09
m.- iyordu 118/33, 043/21
m.- iyorsun 145/02
m.- iyorsundur 153/18
m.- iyorum 226/32, 123/01
m.- me 171/29
m.- meni 149/23
m.- miyordu 202/07
m.- tiğın 175/01
meraklan - : Kaygılanmak, üzölmek, tasalanmak.
-1-
m.- iyorsun 176/19
meraklı : Her şeyi anlamak ve bilmek isteyen, araştırmacı, mütecessis.
-5-
m. 065/30, 227/13
m.+ lar 188/30
m.+ larına 228/23
m.+ sın 227/12
mercan : Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan, mercan balığı.
-1- [Ar.]
m. 187/14
mercek : İçinden geçen paralel ışınları düzenli bir biçimde birbirine yaklaştıran veya birbirinden uzaklaştıran, camdan veya ışık kırıcı herhangi bir maddeden yapılmış, genellikle küresel yüzeylerle sınırlanmış saydam cisim, adese, lens.
-1- [T.]
m.+ ler 020/05
merdiven : Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi, basak.
-12- [Far.]
m. 015/21, 074/01
m.+ den 030/01, 080/07
m.+ e 019/23
m.+ i 019/07, 080/12, 168/23
m.+ le 075/32

m.+ lardan 019/22, 161/15
m.+ lerinden 232/22
merhum : Ölmüş Müslüman erkek,
rahmetli, rahmetlik.
-2- [Ar.]
m. 028/21
m.+ un 035/08
merkez : Bir bölgenin veya kuruluşun
yönetim yeri.
-4- [Ar.]
m.+ den 215/20
m.+ indeki 137/20
m.+ inin 137/12
m.+ iydi 099/32
merkezkaç kuvvet : Bir merkez
çevresinde dönen bir cisim merkezden
uzaklaştıran kuvvet.
-1-
m.+ i 150/31
mermer : Bileşiminde % 75'ten çok
kalsiyum karbonat bulunan, genellikle
beyaz, renkli ve damarlı da olan,
cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.
-2- [Ar.]
m. 156/18
m.+ den 157/29
mermi : Ateşli silahlarla atılan patlayıcı ve
delici madde, kurşun.
-3- [Ar.]
m. 182/08
m.+ nin 182/04, 182/07
mesafe : Ara, aralık, uzaklık.
-7- [Ar.]
m. 075/30, 076/11, 076/30
m.+ den 211/06
m.+ ye 112/28
m.+ yi 182/12, 074/04
mesai : Çalışma, emek.
-2- [Ar.]
m.+ lerinin 057/23
m.+ nin 039/14
mesela : Söz gelişi.
-4- [Ar.]
m. 135/24, 147/22, 182/03, 180/18
mesele : Sorun.
-16- [Ar.]
m. 015/30, 044/10, 052/17, 071/11,
100/12, 121/13, 143/20, 071/32
m.+ leri 019/04, 237/03
m.+ nin 078/01, 189/30
m.+ ydi 142/18
m.+ ye 103/14
m.+ yi 148/30, 198/24
meslek : Belli bir eğitim ile kazanılan
sistemli bilgi ve becerilere dayalı,
insanlara yararlı mal üretmek, hizmet
vermek ve karşılığında para kazanmak
için yapılan, kuralları belirlenmiş iş.
-22- [Ar.]
m. 027/03, 054/18, 096/20, 137/19,
157/33, 163/07
m.+ i 074/10, 086/31, 047/08
m.+ in 026/10, 054/06, 074/16, 108/17,
135/25
m.+ inde 053/29, 105/07, 114/28
m.+ ine 039/07
m.+ inin 136/09

m.+ leri 040/24
m.+ te 111/11
m.+ teki 095/11
meslekdaş : Aynı meslekten olanlardan
her biri.
-6-
m.+ ları 097/07, 225/07
m.+ larından 109/17
m.+ larının 057/06, 105/20
m.+ larıyla 137/07
meşale : Ucunda, alev çıkararak yanıcı bir
madde bulunan, aydınlatmaya yarayan
değnek.
-5- [Ar.]
m. 109/15, 112/32
m.+ ler 112/29
m.+ lerle 018/28
m.+ yi 077/12
meşgul : Bir işle uğraşan, iş görmekte
olan.
-1- [Ar.]
m. 165/05
meşgul et - : Vaktini almak.
-2- [Ar.+T.]
m.- iyordu 071/32
m.- meye 045/31
meşgul ol - : Vaktini vermek, uğraşmak,
oyalanmak.
-2- [Ar.+T.]
m.- dukları 211/25
m.- maktan 102/22
meşhur : Ünlü, tanınmış, herkesçe
bilinen, angın (kimse).
-3- [Ar.]
m. 071/24, 013/04
m.+ du 065/27
meşin : İşlenmiş koyun derisi.
-3- [Far.]
m. 055/12, 073/12, 219/32
meşum : Uğursuz.
-2- [Ar.]
m. 104/18, 175/22
metal : Çok yüksek elektrik ve ısı
iletkenliği, kendine özgü parlaklığı olan,
oksijenli birleşimiyle çoğunlukla bazik
oksitler veren madde.
-2- [Fr.]
m. 205/29, 208/05
metanet : Metin olma, dayanma,
dayanıklılık, sağlamlık.
-2- [Ar.]
m. 111/22
m.+ ini 087/21
metelik : Çeyrek kuruş, on para değerinde
demir para; çok az para.
-8- [Fr.]
m. 039/13, 072/12, 115/13, 218/02
m.+ i 071/16, 071/19
m.+ ini 165/33
m.+ leri 072/02
meteliksiz : Parası olmayan, züğürt.
-1-
m. 167/26
metin : Bir yazıyı biçim, anlatım ve
noktalama özellikleriyle oluşturan
kelimelerin bütünü, tekst.
-3- [Ar.]

m. 153/10
m.+ leri 149/10
m.+ lerin 138/15
metris : Askerin çarpışma sırasında korunması için yapılan toprak siper.
-17- [Ar.]
m. 194/14
m.+ e 081/32
m.+ in 082/11
m.+ ler 073/01
m.+ lerden 053/21, 063/01, 082/18, 083/28, 194/29
m.+ lere 062/30, 063/11, 075/04, 081/29, 082/27, 082/31
m.+ lerinden 194/22, 194/05
metruk : Bırakılmış, terk edilmiş.
-2- [Ar.]
m. 031/33, 232/15
mevcut : Var olan, bulunan.
-1- [Ar.]
m. 178/02
mevki : Yer, mahal.
-1- [Ar.]
m.+ ye 158/20
mevsim : Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon.
-2- [Ar.]
m. 110/04
m.+ i 090/14
mevzi : Yer, mahal.
-2- [Ar.]
m.+ lerine 062/26
m.+ lerini 063/13
mevzilen - : Mevziye yerleşmek, mevziye girmek.
-1-
m.- diklerini 062/27
meydan : Alan, saha.
-31- [Ar.]
m. 014/25, 017/09, 018/11, 064/13
m.+ a 019/31, 099/05, 146/16, 146/17, 146/21, 146/22, 147/07, 147/13, 147/15, 176/05, 176/07, 177/24, 182/23, 183/05, 183/07, 193/23, 200/10, 200/11, 207/22, 208/12
m.+ da 050/23
m.+ in 046/26, 126/18
m.+ inda 016/16, 086/21
m.+ indaydı 156/14
meyhane : İçki satılan ve içilen yer, içki yeri.
-41- [Far.]
m. 032/15, 129/03, 190/07
m.+ de 034/22, 115/28, 163/21, 189/11, 190/03
m.+ deki 025/04, 189/18, 191/09
m.+ dekiler 189/26, 190/20
m.+ den 024/06, 025/11, 192/08
m.+ lerede 030/03, 052/20
m.+ lerden 024/05, 114/30
m.+ lere 188/05
m.+ leri 015/22, 015/25, 028/33
m.+ lerin 188/30
m.+ lerine 024/02
m.+ lerinin 188/12

m.+ nin 028/27, 032/29, 035/18, 129/20, 190/27
m.+ si 032/23
m.+ sinde 052/25, 229/08
m.+ sine 032/04
m.+ ye 128/31, 128/33, 189/10
m.+ yi 031/03
meyhaneci : Meyhane işleten kimse.
-6-
m. 190/11
m.+ lerin 027/26
m.+ lerinin 163/28
m.+ nin 114/32
m.+ ye 029/09
m.+ yi 190/09
meyus : Üzgün.
-3- [Ar.]
m. 026/18, 108/14
m.+ tu 117/33
meyve/meyva : Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ, yemiş.
-5- [Far.]
m. 042/13
m.+ sı 085/24
m.+ sini 085/32
m.+ yı 085/25, 085/26
mezar : Ölünün gömülü olduğu yer, kabir, sin, makber, gömüt.
-16- [Ar.]
m. 218/28, 220/06
m.+ a 049/03, 049/07, 049/09, 049/12, 049/18, 054/12
m.+ ı 218/08
m.+ ın 046/20, 048/32, 049/14, 127/04, 220/09
m.+ ını 219/07
m.+ larında 085/29
mezarlık : Mezarların bulunduğu yer, kabristan, gömütlük, sinlik, tahtalıköy, mezaristan.
-4-
m.+ ina 048/25, 126/16
m.+ ta 049/05, 126/17
mezar taşı : Gömülen kişiye ait kimlik bilgileri, dua vb. yazıları kazınmış olarak üzerinde bulunduran ve mezarın baş ucuna dikilen taş, hece taşı.
-2- [Ar.+T.]
m. 156/15
m.+ nı 046/23
mezat : Açık artırma ile satış.
-8- [Ar.]
m. 161/11
m.+ a 024/20, 024/26, 231/09
m.+ indan 141/09, 176/21
m.+ ta 034/32
m.+ tan 167/24
mezatçı : Arttırma ile satışı yönlendiren kimse.
-1-
m.+ lara 035/14
meze : İçki içilirken yenilen yiyecek.
-1- [Far.]
m. 169/27

mı/ mi/ mu/ mü : Sonuna getirildiği kelime veya cümleye, söyleyiş biçimine ve tonlamaya göre soru, şaşma veya inkar anlamı veren bir söz.

-66- [T.]

m. 019/14, 054/21, 134/17, 135/12, 135/17, 147/01, 147/27, 167/03, 173/23, 184/11, 190/22, 214/23, 214/29, 221/10, 226/33, 227/14, 233/08, 237/09, 021/15, 026/02, 120/09, 127/17, 135/25, 145/03, 146/31, 167/05, 175/09, 180/29, 182/30, 214/28, 221/11, 222/04, 236/11, 237/07, 237/20, 050/29, 226/33, 051/05, 088/04, 134/32, 146/33, 182/26, 182/27, 210/21, 225/17, 050/29, 101/01

m.+ sını 047/01, 210/25

m.+ sını 134/23, 149/32, 155/01, 205/21

m.+ sını 026/02, 119/29, 148/01, 149/31, 163/10, 210/10, 214/16, 227/04

m.+ sını 149/29

m.+ ydını 023/01, 023/02, 088/33

m.+ ydını 034/09, 238/04

mihla - : Birini veya bir şeyi bir yerden ayırlamaz, kırıpdayamaz duruma getirmek.

-1-

m.- yan 016/12

mıknatıs : Demiri ve daha başka bazı metalleri çeken demir oksit.

-4- [Ar.]

m. 078/28, 168/01, 168/12

m.+ a 208/18

mıknatısiyet : Mıknatıslık.

-5- [Ar.]

m. 202/15

m.+ i 089/30, 208/33, 208/28

m.+ leri 208/31

mıknatıslan - : Mıknatıs özelliği kazanmak, mıknatıslı bir duruma gelmek.

-1-

m.- ır 208/27

mıknatıslı : Mıknatıslı olan.

-3-

m. 082/26, 084/29, 084/27

mıncıkla - : Örsleyecek veya biçimini bozacak gibi ellemek, sıkıştırmak.

-1- [T.]

m.- dilar 051/06

mırıldan - : Alçak sesle kendi kendine bir şeyler söylemek.

-1- [T.]

m.- maya 042/03

mırıldı : Alçak ve anlaşılmasız bir ses çıkararak konuşma.

-5- [T.]

m.+ lar 078/22, 199/08

m.+ larını 030/12

m.+ larını 199/09

m.+ larını 042/06

mısra : Dize.

-1- [Ar.]

m.+ ya 198/26

mızıkçılık : Mızıkçı olma durumu, ordubozanlık, oyunbozanlık.

-1- [T.]

m.+ ı 064/15

mızrak : Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

-8- [Ar.]

m. 080/05

m.+ ını 189/01

m.+ larını 060/30, 062/25, 065/22

m.+ larını 062/17

m.+ larını 061/13

m.+ larını 062/33

mızraklık : Mızrak yapılmaya uygun.

-1-

m. 062/16

miço : Meyhaneci çırağı.

-1- [İt.]

m.+ larını 032/29

mide : Omurgalılarda, sindirim sisteminin, yemek borusu ile onikiparmak bağırsağı arasında besinlerin sindirime hazır duruma getirildiği omurgasız hayvanlarda sindirim kanalının bu bölgeye karşılık olan parçası.

-11- [Ar.]

m.+ lerinden 109/32

m.+ lerini 064/06

m.+ sını 119/23

m.+ sını 032/28

m.+ sını 025/09

m.+ ye 041/28, 079/30, 104/21, 118/06, 118/12, 121/08

miktar : Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.

-3- [Ar.]

m. 115/11, 159/11

m.+ ını 134/29

mil : Türli işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk.

-6- [Ar.]

m.+ e 150/24

m.+ i 150/07

m.+ ını 150/05

m.+ inden 150/17

m.+ ini 150/25

m.+ le 150/05

millet : Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.

-4- [Ar.]

m.+ lerini 134/28

m.+ ten 030/11, 030/20, 124/17

mimari : Mimarlık.

-1- [Ar.]

m.+ ye 072/16

minare : Camilerde müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.

-3- [Ar.]

m.+ leri 112/16

m.+ lerini 123/09

m.+ lerini 124/27

minder : İçi yumuşak bir malzeme ile doldurularak dikilen, oturmaya, yaslanmaya yarar şilte.

-1- [T.]

m.+ i 095/03

minnet : Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

-2- [Ar.]

m.+ e 100/08

m.+ le 174/08
miras : Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke.
-1- [Ar.]
m. 108/19
mirasyedi : Kendisine önemli bir miras kalan, mirasa konan kimse.
-2- [Ar.+T.]
m. 034/31
m.+ ye 035/15
misafir : Konuk.
-7- [Ar.]
m.+ i 160/20
m.+ ini 160/12
m.+ inin 160/18
m.+ ler 121/06
m.+ lerime 153/31
m.+ lerin 156/05, 120/29
misal : Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek.
-5- [Ar.]
m.+ i 016/11, 032/10, 102/19, 154/14, 040/14
misket : Misket üzümü.
-2- [Fr.]
m. 032/25, 188/19
misket : Bomba ve şarapnellerin içinde bulunan kurşun veya demir tanelerin adı; bilye.
-5- [Fr.]
m. 061/19
m.+ ler 064/10, 192/15, 194/22
m.+ lerle 061/21
miskin : Çok uyuşuk olan (kimse).
-2- [Ar.]
m. 020/22
m.+ e 019/26
misil : Defa, kez, kat.
-1- [Ar.]
m.+ i 157/06
miyavlama : Miyavlamak işi.
-1- [T.]
m.+ larla 031/09
mizaç : Huy, yaradılış, tabiat, karakter.
-1- [Ar.]
m.+ ı 139/25
mizaçlı : Mizacı herhangi bir özelliğe olanı.
-1-
m. 233/29
mola : Yorgunluğu gidermek için duraklama.
-3- [İt.]
m. 126/01, 087/14, 040/30
molla : Büyük kadı.
-1- [Ar.]
m.+ lardan 162/28
moral : Bir insanın ruhsal gücü, manevi güç, maneviyat.
-1- [Fr.]
m.+ lerini 070/23
mosmor : Her yanı mor, koyu mor.
-2- [T.]
m. 121/16
m.+ du 217/24
muallim : Öğretmen.

-2- [Ar.]
m.+ ine 057/11
m.+ inin 059/27
muamele : Davranma, davranış.
-1- [Ar.]
m.+ den 167/08
muamma : Anlaşılmayan, bilinmeyen.
-1- [Ar.]
m.+ ydı 047/15
muazzam : Alışılmışın sınırlarını aşan.
-1- [Ar.]
m. 207/28
mucip : Gerektiren, gerektirici.
-2- [Ar.]
m. 041/24
m.+ ti 031/27
mucize : İnsan aklının alamayacağı olay.
-1- [Ar.]
m.+ yi 228/25
muhabere : Haberleşme.
-1- [Ar.]
m. 198/08
muhafaza : Koruma, saklama, korunum.
-1- [Ar.]
m. 064/01
muhafaza edil - : Korunmak, saklanmak.
-2- [Ar.+T.]
m.- en 198/06
m.- iyordu 144/24
muhafaza et - : Korumak, saklamak.
-2- [Ar.+T.]
m.- tiği 164/25
m.- tikleri 161/17
muhafız : Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözeten kimse, koruyucu.
-4- [Ar.]
m. 076/17, 076/22, 079/16
m.+ ların 124/10
muhakeme : Usa vurma.
-1- [Ar.]
m. 235/02
muhakkak : Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş.
-8- [Ar.]
m. 015/03, 025/02, 029/07, 073/06, 139/03, 192/32, 216/03, 221/24
muhasara : Kuşatma.
-3- [Ar.]
m. 060/11, 060/16
m.+ sına 053/17
muhasara et - : Kuşatmak.
-1- [Ar.+T.]
m.- miş 031/10
muhasebe : Hesaplaşma, karşılıklı hesap görme.
-1- [Ar.]
m. 136/29
muhasebeci : Sayman.
-2-
m.+ lere 108/32
m.+ nin 109/13
muhkem : Sağlam, sağlamlaştırılmış.
-1- [Ar.]
m. 072/22
muhtemel : Gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dâhilinde

olan, beklenen, beklenir, umulur, olası, olası, mümkün.

-7- [Ar.]

m. 014/27, 032/20, 054/04, 087/01, 087/06, 125/14

m.+ di 110/22

muhtemelen : Umulur ki, beklenir ki, görünüşe bakılarak.

-1- [Ar.]

m. 203/26

muhteşem : Görkemli.

-5- [Ar.]

m. 015/21, 021/17, 021/22, 144/03, 236/07

muhteva : İçerik.

-1- [Ar.]

m.+ sından 023/14

mukadderat : Yazgı.

-1- [Ar.]

m.+ indan 029/13

mum : Bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, içyağı, stearik asit veya parafin dökülerek genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı.

-10- [Far.]

m. 027/13, 078/13, 078/19, 138/05, 171/25, 188/24

m.+ la 099/21

m.+ u 171/27, 171/30

m.+ un 152/20

mumcubaşı : Osmanlı İmparatorluğu zamanında gece fenersiz gezenleri, sarhoş yakalananları falakaya çeken düzen sağlayıcı.

-8-

m. 023/17, 025/28, 028/16, 028/23

m.+ na 028/05

m.+ nın 025/21, 026/14

m.+ ya 025/32

mumhane : Mum üretim yeri.

-1- [Far.]

m.+ nin 031/04

muntazaman : Düzenli olarak.

-1- [Ar.]

m. 064/05

murassa : Değerli taşlarla bezenmiş, cevherlerle süslenmiş.

-1- [Ar.]

m. 016/14

murat : İstek, dilek.

-2- [Ar.]

m.+ ina 031/14, 230/24

murdar : Kirli, pis.

-2- [Far.]

m. 034/05, 097/33

musallat et - : Birini, bir başkasının başına bela etmek.

-1- [Ar.+T.]

m.- meleri 057/22

musallat ol - : Birini sürekli rahatsız etmek, birine sataşmak, peşini hiç bırakmamak.

-2- [Ar.+T.]

m.- du 041/27, 043/07

musiki : Müzik.

-1- [Ar.]

m. 170/15

muska : İçinde dinsel veya büyüleyici bir gücün saklı olduğu sanılan, taşıyanı, takanı veya sahip olanı zararlı etkilerden koruyup iyilik getirdiğine inanılan bir nesne, yazılı kâğıt vb., hamaylı.

-3- [Ar.]

m.+ dan 043/09

m.+ lara 042/21

m.+ ları 164/27

musluk : Takıldığı boru veya kabın içindeki akışkanı, istenildiğinde akıtılabilecek bir düzende yapılmış açılır kapanır alet.

-5- [Ar.]

m. 195/15

m.+ a 195/22

m.+ u 195/29

m.+ una 195/25

m.+ tan 196/01

mutemet : Dairelerde, iş yerlerinde bazı para işlerine bakan görevli.

-1- [Ar.]

m. 235/27

mutfak : Yemek pişirilen yer, aş damı.

-3- [Ar.]

m.+ ta 019/32, 034/24, 133/09

mutlaka : Kesinlikle.

-8- [Ar.]

m. 033/23, 057/01, 088/30, 145/19, 201/21, 210/20, 153/28, 180/19

mutluluk : Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık, saadetlilik.

-4- [T.]

m. 091/08, 096/30

m.+ tur 055/02, 120/30

mutrip : Mutrib; çalgıcı, çalgı çalan; şarkıcı, şarkı söyleyen; hânende.

-1- [Ar.]

m.+ lere 220/20

mut्सuz : Mutlu olmayan, bedbaht.

-4- [T.]

m. 191/11, 192/05, 191/31, 191/31

mübarek : Kutlu, kutsal.

-1- [Ar.]

m. 228/29

mücadele et - : Uğraşmak, savaşmak, çatışmak.

-1- [Ar.+T.]

m.- erken 172/17

mücevherli : Mücevher takınmış olan.

-1-

m. 085/08

müdahale et - : Karışmak, araya girmek, el atmak.

-3- [Ar.+T.]

m.- meden 216/29

m.- ti 034/01, 024/14

müdevim : Bir yere sürekli olarak giden (kimse), gedikli.

-1- [Ar.]

m.+ leri 058/07

müezzin : Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı.

-6- [Ar.]

m. 235/26

m.+ i 235/20
m.+ ler 018/04, 123/09
m.+ lerin 124/27
m.+ lerinden 235/17
mühür : Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe.
-4- [Far.]
m.+ leri 072/12
m.+ ü 052/32
m.+ ünü 044/07, 110/31
mühürlü : Mühürle kapatılmış.
-1-
m. 072/07
mükellef : Yükümlü.
-1- [Ar.]
m. 230/02
mükemmel : Kusursuz.
-1- [Ar.]
m. 199/29
mülk : Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal; devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.
-4- [Ar.]
m. 156/10
m.+ ü 112/07, 095/01, 177/08
mümin : İnanan, inançlı, imanlı, mutekit.
-1- [Ar.]
m.+ lerin 209/28
mümkün : Muhtemel, olası.
-20- [Ar.]
m. 014/22, 033/32, 127/17, 145/06, 146/26, 147/32, 149/09, 164/16, 176/01, 237/19, 183/29, 138/15
m.+ dü 103/26, 180/20, 180/22, 192/20, 211/12, 219/27, 234/11, 235/21
mümkün ol - : İmkân bulunmak.
-3- [Ar.+T.]
m.- duğu 217/19, 209/23
m.- sa 140/18
münasebetiyle : Dolayısıyla, sebebiyle, itibarıyla, ilgisinden dolayı.
-1-
m. 051/15
müneccim : Yıldız falcısı.
-3- [Ar.]
m.+ ler 124/25
m.+ lerimiz 135/01
m.+ leriniz 135/15
müptela : Bağımli.
-1- [Ar.]
m.+ sı 098/11
mürdesenk : Doğal kurşun oksit (PbO).
-1- [Far.]
m. 144/21
mürekkap : Yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde sıvı madde.
-7- [Ar.]
m. 109/20
m.+ e 061/08, 063/29, 066/06
m.+ in 124/32
m.+ le 017/21
m.+ ler 020/10
mürekkapli : Mürekkep sürülmüş, dökülmüş veya damlatılmış olan.

-1-
m. 193/01
mürmür : Bir kuş çeşidi.
-3-
m. 228/16, 231/02, 231/09
mürmürbağa : Kirpi.
-1-
m. 097/31
müsabaka : Yarışma.
-1- [Ar.]
m.+ yı 052/15
müslim : Müslüman.
-1- [Ar.]
m. 030/11
müslüman : İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.
-3- [Ar.+Far.]
m. 028/08
m.+ a 028/17
m.+ la 024/21
müstakbel : İleri bir tarihte beklenen, gelecek.
-2- [Ar.]
m. 063/18, 165/08
müstehzi : Alaycı.
-1- [Ar.]
m. 162/19
müsvedde : Yazı taslağı, karalama.
-1- [Ar.]
m.+ leri 023/11
müşteri : Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse.
-17- [Ar.]
m. 034/32, 042/12, 042/23, 043/01, 043/14, 043/22, 043/27, 188/08
m.+ ler 161/11
m.+ lardan 228/33
m.+ lere 162/03, 190/09
m.+ lerin 161/31
m.+ lerini 124/07
m.+ lerinin 129/03, 235/09
m.+ siydi 159/21
mütalaa et - : Üzerinde düşünmek, iyice incelemek.
-1- [Ar.+T.]
m.- tikten 188/05
müteşebbis : Girişimci.
-1- [Ar.]
m. 026/06
mütevazı : Alçak gönüllü.
-3- [Ar.]
m. 172/31, 057/24
m.+ ydin 236/28
müzik : Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı, musiki.
-5- [Fr.]
m. 170/04, 177/20, 200/11, 208/06
m.+ ti 177/16
müzişyen : Müzik eserleri yaratan, besteleyen veya besteleri çalan kimse, müzikçi.
-1- [Fr.]
m.+ ler 169/31
Macar : Macaristan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
-1-

M. 160/27
Magdeburg : Almanya'da bulunan tarihi şehir.
-1-
M.+ da 147/05
Mağrip : Garb, batı tarafında olan memleketler; Afrika'nın Mısır ötesindeki şimal (kuzey) kısmı, İspanya, Portekiz.
-3- [Ar.]
M. 187/01
M.+ e 016/23
M.+ ten 228/03
Mahmutpaşa : İstanbul'da bir semt adı.
-1-
M.+ da 124/02
Malta : Güney Avrupa'da, Orta Akdeniz'de yer alan, Sicilya'nın güneyindeki adalar devleti.
-2-
M. 016/26
M.+ da 015/23
Marmara : Marmara Denizi.
-1-
M.+ dan 020/31
Mehdî : Kıyamete yakın geleceği, Peygamber efendimiz tarafından haber verilen ve İslâmiyet'i ve adâleti yeryüzüne hâkim kılacak olan mübârek zât.
-25- [Ar.]
M. 176/12, 179/04, 202/24, 204/18, 205/09, 210/02, 204/12, 204/31, 210/05
M.+ den 203/16
M.+ nin 179/03, 180/11, 197/16, 203/13, 205/02, 206/28, 209/26, 209/31
M.+ ninkine 206/16
M.+ sin 210/07
M.+ ye 206/22, 206/26
M.+ yi 187/02, 203/22, 209/28
Meryem Ana : Hazret-i Meryem.
-1-
M. 078/12
Mesih : İsa aleyhisselâmın isimlerinden.
-2- [Ar.]
M. 013/08
M.+ ten 013/03
Meytâsib Şehrenbercezî : Romanda adı geçen biri.
-1-
M.+ yi 059/01
Meyyit : bk. (Meyyit Kapısı)
-1-
M. 064/20
Meyyit Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-4-
M.+ nda 050/21
M.+ ndaki 050/12
M.+ ndan 046/19, 065/25
Mısır : Afrika'da bir ülke.
-1-
M. 017/10
Mısır Çarşısı : İstanbul'un en eski kapalı çarşılarından biri.
-1-
M.+ nda 125/06
Mihalaki : Romanda adı geçen biri.
-1-

M.+ nin 052/24
Mihel : bk. (Mihel Kapısı)
-1-
M. 235/05
Mihel Kapısı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-3-
M.+ na 026/08, 050/27
M.+ ndaki 029/25
Mirdesenk Sehpernebî : Romanda adı geçen biri.
-2-
M. 134/01
M.+ nin 123/17
Munhiyaloğlu Zerkân : Romanda adı geçen biri.
-1-
M.+ ı 058/33
Musul : Dicle Nehri kıyısında bulunan tarihi şehir.
-1-
M. 155/14
Müşteri : Roman kahramanı Bünyamin'in maymunun adı.
-4-
M.+ nin 043/04, 089/23
M.+ ydi 213/31
M.+ yi 056/15
nabız : Kalp atışının sağladığı kan basıncından dolayı atardamarlara parmakla basıldığında duyulan vuru.
-2- [Ar.]
n.+ ı 051/02
n.+ ını 051/06
nağme : Güzel, uyumlu ses, ezgi, melodi.
-6- [Ar.]
n. 177/15, 178/14, 208/06
n.+ lere 030/09
n.+ leri 050/25
n.+ yi 109/17
nakkâş : Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi.
-2- [Ar.]
n. 114/20
n.+ ın 106/02
nam : Ad, ün.
-11- [Far.]
n. 013/08, 013/13, 015/29, 027/02, 032/14, 035/12, 099/09, 113/17, 129/13
n.+ ı 228/07
n.+ ına 043/30
namaz : İslâmın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.
-6- [Far.]
n. 113/28
n.+ ı 048/24
n.+ ın 114/11
n.+ ını 149/17, 148/29, 149/12
namaz kıl - : Namaz ibadetini yerine getirmek.
-1- [Far.+T.]
ve n.- ıp 113/29
namaz vakti : Namazın kılınacağı zaman.
-1- [Far.+Ar.]
n. 148/27

namıdiğer : Diğer bir deyişle.
-1- [Far.]
n. 063/18
namlı : Ünlü.
-1-
n. 210/11
namlu : Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça.
-3- [Far.]
n.+ sundan 015/12
n.+ suydu 076/02
n.+ yu 211/25
namlulu : Namlusu olan.
-2-
n. 197/24, 212/28
namussuz : Ahlak kurallarına uygun davranmayan, ahlak kurallarını çiğneyen.
-1-
n. 211/13
nane ruhu : Nane yapraklarından çıkarılan esans.
-3-
n. 050/20, 121/29
n.+ nun 121/33
nankörlük : Nankör olma durumu.
-2-
n. 167/10
n.+ ünü 119/16
nara : Sarhoş veya külhanbeyi bağırması.
-7- [Ar.]
n.+ lar 080/20, 196/29
n.+ larına 154/23
n.+ larla 021/19
n.+ sı 063/11
n.+ sıyla 059/02
n.+ ya 170/14
narin : İnce yapılı, yepelek, nazenin.
-1- [Far.]
n. 020/25
nasıl : Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.
-41- [T.]
n. 022/32, 042/32, 047/02, 047/04, 051/27, 060/05, 074/10, 090/03, 091/02, 118/33, 120/16, 126/23, 141/07, 143/32, 146/15, 146/21, 151/29, 152/02, 158/16, 159/05, 167/16, 180/23, 184/04, 199/25, 200/10, 208/22, 208/23, 209/10, 213/33, 235/31, 121/08, 145/01, 163/10, 179/19, 226/28, 173/31, 033/21, 189/28, 208/11, 168/01
n.+ dı 026/28
nasıl olsa : Her durumda, er geç.
-8- [T.]
n. 033/26, 053/02, 110/05, 113/32, 135/23, 143/31, 213/23, 216/15
nasır : En çok el ve ayağın sürekli sürtünmelere uğrayan noktalarında üst derinin kalınlaşması ve sertleşmesiyle oluşmuş deri.
-1- [Ar.]
n.+ a 019/29
nasihat : Öğüt.
-1- [Ar.]
n.+ le 098/16

naz : Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda.
-1- [Far.]
n. 124/05
nazar : Belli kimselerde bulunduğu inanılan, kıskançlık veya hayranlıkla bakıldığında insanlara, eve, mala mülke hatta cansız nesnelere kötülük verdiği inanan uğursuzluk, göz.
-4- [Ar.]
n. 074/13
n.+ dan 096/28
n.+ ina 016/19
n.+ inı 014/28
nazari : Kuramsal.
-1- [Ar.]
n. 019/04
nazır : Bakan.
-1- [Ar.]
n.+ lar 133/05
nazik : Başkalarına karşı saygılı davranan.
-1- [Far.]
n. 153/32
ne : Hangi şey.
-149- [T.]
n. 019/13, 020/05, 025/26, 026/02, 026/23, 028/06, 033/18, 039/12, 047/10, 047/11, 049/15, 052/11, 054/17, 065/01, 065/15, 066/05, 072/19, 072/30, 076/08, 087/03, 087/07, 087/28, 088/10, 099/22, 100/10, 103/28, 104/33, 106/29, 107/02, 107/04, 119/24, 119/27, 120/04, 126/26, 128/20, 134/02, 134/16, 134/27, 134/33, 135/09, 135/13, 136/15, 138/23, 145/27, 147/26, 153/16, 167/15, 189/24, 191/06, 191/24, 191/27, 201/01, 206/04, 208/26, 209/05, 210/24, 213/22, 213/26, 214/19, 214/20, 215/13, 218/03, 219/11, 221/09, 226/27, 227/01, 227/08, 230/11, 232/32, 233/03, 233/22, 233/24, 235/07, 235/10, 236/05, 236/22, 052/11, 066/05, 145/16, 214/11, 200/24, 151/11, 189/15, 200/05, 216/18, 019/06, 040/16, 019/06, 040/16, 033/30, 088/32, 125/21, 121/03, 203/30, 177/29, 089/32, 118/27, 162/07, 162/08, 063/02, 157/08, 221/07, 147/17, 198/21, 098/10, 054/01, 114/17, 211/03, 120/02, 226/32, 183/20, 085/17, 209/09
n.+ dir 175/08, 233/15
n.+ ler 032/12, 152/18, 206/20, 214/28, 235/13, 169/04, 206/18, 141/17, 043/21, 181/13, 213/32
n.+ leri 175/06
n.+ ydi 206/20
n.+ ye 179/30, 201/26
n.+ yin 135/03, 175/04, 209/10
n.+ yle 078/09
n.+ ymiş 152/15
neden : Bir olayı ve durumu gerektiren, doğuran başka olay veya durum, sebep.
29- [T.]
n.+ den 143/25
n.+ i 095/11
n.+ ini 148/16
n.+ iyle 070/18, 070/25, 076/03, 090/08, 106/15, 123/19, 134/18, 139/32, 143/05,

147/09, 155/21, 159/30, 159/31, 164/20, 177/03, 192/23, 195/20, 212/04, 212/23, 213/08

n.+ le 143/02, 190/16, 203/23, 225/05, 226/19

n.+ lerini 143/31

neden : Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz; niçin.

-24- [T.]

n. 018/02, 040/07, 086/28, 090/16, 090/18, 100/06, 111/27, 119/28, 135/07, 135/31, 145/29, 147/22, 151/14, 153/18, 154/09, 158/22, 175/08, 175/10, 210/02, 225/17, 234/20, 236/11, 180/24

n.+ dir 100/28

neden ol - : bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak.

-6- [T.]

n.- an 144/04

n.- du 018/22

n.- muştı 194/11

n.- unca 083/09

n.- uyordu 081/05

n.- uyordu 104/13

nedense : Bilinmeyen, belli olmayan bir sebep dolayısıyla, her nasılsa, her ne hikmetse, her nedense.

-3- [T.]

n. 114/29, 145/12, 235/12

nefer : Er.

-2- [Ar.]

n.+ ine 071/12

n.+ ler 108/29

nefes : Soluk.

-8- [Ar.]

n. 054/15, 085/14, 174/21, 217/30, 234/08

n.+ e 217/30

n.+ i 165/07

n.+ lerini 076/26

nefes borusu : Soluk borusu.

-3-

n.+ na 053/24, 121/15

n.+ nu 121/25

nefis : Pek hoş, çok güzel.

-1- [Ar.]

n. 088/23

nefis : Öz varlık, kişilik.

-1- [Ar.]

n.+ ini 097/32

nefret : Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu.

-3- [Ar.]

n. 143/15, 151/02

n.+ i 116/22

nefret et - : Birine veya bir şeye karşı nefret duygusuyla dolu olmak.

-2- [Ar.+T.]

n.- eceği 143/26

n.- iyordu 143/25

nehir : İrmak.

-4- [Ar.]

n.+ e 070/29, 071/33

n.+ in 070/22

n.+ ine 084/11

ne kadar : Nicelik bakımından miktar, ölçü, fiyat, zaman anlamlarıyla soru bildiren bir söz.

-29-

n. 034/23, 062/08, 077/18, 084/09, 091/06, 095/05, 099/26, 107/26, 109/04, 114/32, 117/18, 117/23, 128/09, 134/06, 140/27, 143/20, 147/19, 148/13, 149/15, 150/13, 157/01, 172/07, 174/14, 179/30, 216/20, 227/12, 237/22, 230/29

n.+ ını 047/12

nekkarezeniyye : Nekkare çalan çalgıcı.

-1- [Far.]

n. 169/28

nemrut : Yüzü gülmeyen.

-1- [Ar.]

n. 141/11

nere : Hangi yer?

-28- [T.]

n.+ de 088/30, 116/20, 122/27, 123/02, 126/11, 184/19, 201/17, 210/29

n.+ den 023/08, 047/03, 065/29, 072/27, 122/03, 122/08, 167/02, 210/24, 219/19, 235/32

n.+ lere 053/20

n.+ lerde 042/24

n.+ sin 204/24

n.+ ye 077/11, 099/17, 162/21, 168/20, 194/18, 194/31

neredeysse : Hemen hemen.

-13- [T.]

n. 016/09, 073/19, 075/15, 079/21, 111/02, 127/26, 203/27, 206/13, 210/23, 216/15, 219/26, 235/07, 025/23

nesil : Kuşak.

-12- [Ar.]

n. 051/20, 206/28

n.+ dekiler 206/25

n.+ den 057/04, 106/27, 206/24

n.+ e 057/04, 106/27, 197/12

n.+ i 137/25

n.+ ler 040/25

n.+ lere 108/18

nesne : Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

-11- [T.]

n. 042/18, 082/23, 176/03

n.+ lerin 041/24, 043/05

n.+ nin 175/26

n.+ yi 082/23, 133/14, 142/33, 173/04, 189/14

neşe : Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetalet.

-13- [Ar.]

n. 220/25, 230/07

n.+ leri 169/12

n.+ nin 085/31

n.+ si 141/11, 143/08, 145/17, 190/27, 220/18

n.+ sinden 190/32, 217/15

n.+ sini 085/31

n.+ yi 169/11

neşeli : Sevinçli, keyifli, şen, pürneşe.

-2-

n. 090/27, 115/27

neşter : Cerrahide kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.

-2- [Far.]
n.+ le 088/06
n.+ ler 029/30
nevale : Azık.
-1- [Ar.]
n.+ leri 109/27
ne var ki : Aralarında aykırılık bulunan cümleleri bağlamaya yarayan bir söz, ama, fakat, lakin, gelgelelim.
-26- [T.]
n. 013/15, 016/22, 020/22, 022/26, 024/11, 041/27, 082/30, 084/07, 090/04, 096/09, 104/14, 106/03, 149/23, 153/07, 153/23, 160/17, 173/25, 175/17, 180/02, 199/27, 212/26, 227/27, 227/31, 230/15, 231/19, 237/03
ney : Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan yapılmış, üflemleri bir çalgı.
-1- [Far.]
n. 118/01
ne yazık ki : Üzülerek belirtelim ki.
-2-
n. 105/09, 236/17
neyse : "Önemi yok, olan oldu" anlamında kullanılan bir söz.
-3- [T.]
n. 171/01, 197/03, 213/19
neyzen : Ney çalan kimse.
-1- [Far.]
n.+ i 169/27
nezaket : Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.
-1- [Ar.]
n. 030/14
nezaret : Bakma, gözetme, gözetim.
-1- [Ar.]
n.+ inde 098/14
nezaret et - : Denetlemek, bakmak.
-2- [Ar.+T.]
n.- en 124/10
n.- iyordu 228/33
nezdinde : Yanında, huzurunda, gözetiminde.
-2-
n. 040/05, 109/09
nice : Kaç, ne kadar.
-2- [T.]
n. 085/07, 102/21
niçin : Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye.
-3- [T.]
n. 090/14, 122/04, 122/10
nida : Çağırma, bağırma, seslenme.
-2- [Ar.]
n.+ larla 161/31
n.+ sı 229/01
nihai : İşi sona erdiren, işi kesen, son, sonuncu.
-2- [Ar.]
n. 084/31, 237/01
nihayet : Son.
-31- [Ar.]
n. 031/18, 033/12, 050/27, 052/26, 060/33, 065/26, 073/14, 076/08, 079/07, 098/16, 099/04, 099/19, 100/29, 106/25,

117/04, 134/09, 136/23, 142/21, 157/12, 159/15, 169/02, 176/08, 180/26, 181/01, 181/11, 193/13, 207/12, 212/32, 228/20, 191/33, 201/22
nimet : İyilik, lütuf, ihsan.
-2- [Ar.]
n.+ lerine 052/09
n.+ ti 091/07
ninni : Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkü.
-1- [T.]
n. 078/23
nispeten : Oranla.
-1- [Ar.]
n. 165/22
nişan : İşaret, iz, belirti, alamet.
-3- [Far.]
n. 182/06, 204/29, 206/29
nişan al - : Bir hedefi vurmak için ateşli silahlara gerekli doğrultuyu vermek, gezlemek.
-1- [Far.+T.]
n.- mayı 016/28
niye : Niçin, neden.
-1- [T.]
n. 233/11
niyet : Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.
-3- [Ar.]
n.+ i 051/07
n.+ ine 078/20, 228/01
niyetli : Niyeti olan, niyet eden.
-4-
n. 087/06, 235/06, 087/06
n.+ ydi 171/07
nizam : Düzen.
-1- [Ar.]
n.+ ı 191/29
nohut : Nohut bitkisinin bol nişastalı, yuvarlak tanesi.
-1- [Far.]
n. 109/27
noksanlık : Noksan olma durumu, eksiklik.
-1-
n.+ ının 117/11
nokta : Çok küçük boyutlarda işaret, benek.
-7- [Ar.]
n.+ lar 166/29
n.+ lardaki 117/05
n.+ ları 166/28
n.+ sına 181/22, 181/23
n.+ sından 181/21
n.+ ya 200/20
not : Bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı.
-1- [Fr.]
n.+ lar 026/27
not et - : Not olarak yazmak, kaydetmek.
-1- [Fr.+T.]
n.- ecekti 158/14
nöbetçi : Nöbet bekleyen, nöbet sırası kendisinde olan kimse.
-3-
n. 028/04, 202/22
n.+ ler 139/11

numara : Bir şeyin bir dizi içindeki yerini gösteren sayı, rakam.

-5- [İt.]

n. 125/07

n.+ larla 207/02

n.+ sı 087/11

n.+ yı 122/06, 189/27

numaralı : Belli bir numarası olan.

-1-

n. 152/10

nursuz : Saygı uyandırmayan, sevimsiz.

-1-

n. 024/08

nüfus : Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı, popülasyon.

-2- [Ar.]

n.+ unu 155/27

n.+ unun 157/13

nüfuz et - : Etkili olmak.

-3- [Ar.+T.]

n.- en 102/15

n.- mişti 154/19

n.- ti 133/09

nüksset - : Hastalık veya başka bir durum yeniden ortaya çıkmak, depreşmek, üstelemek.

-1- [Ar.+T.]

n.- tiğini 089/01

nükte : İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, espri.

-1- [Ar.]

n. 122/17

nüsha : Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri.

-1- [Ar.]

n.+ sını 236/19

Nemçe : Osmanlıların Avusturyalılara, Almanlara verdikleri ad, Nemse.

-9- [Srp.]

N. 099/23, 137/21, 178/19, 206/01, 206/06, 206/10, 209/18, 209/32, 213/14

Nemçeli : Avusturya, Alman halkından olan.

-1-

N.+ ler 178/30

Nuh : "İnat etmek, ayak diremek" anlamındaki Nuh deyip, peğamber dememek deyiminde geçen bir söz.

-1-

N. 024/17

o: Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz

-755- [T.]

o. 014/33, 015/21, 016/12, 017/04, 017/17, 019/08, 019/13, 019/24, 019/26, 020/24, 022/07, 023/02, 023/09, 024/04, 025/03, 025/08, 025/15, 026/03, 027/15, 027/16, 027/25, 029/07, 029/13, 029/20, 035/04, 035/10, 035/18, 040/02, 040/26, 041/21, 041/22, 041/31, 042/02, 043/11, 043/20, 044/04, 046/04, 047/16, 048/11, 049/28, 051/25, 052/03, 053/02, 053/25, 054/16, 056/05, 056/08, 056/09, 056/22, 058/19, 062/23, 063/07, 063/16, 063/18, 063/19, 063/21, 063/25, 063/26, 063/29, 063/31, 065/18, 069/06, 069/10, 071/24, 074/05, 075/19, 075/25, 078/25, 079/01,

080/17, 080/24, 083/16, 083/27, 085/03, 087/03, 089/04, 089/25, 090/14, 090/17, 090/29, 096/27, 097/10, 097/25, 098/10, 098/22, 099/32, 101/02, 101/08, 102/02, 102/29, 103/03, 103/04, 103/10, 104/14, 104/17, 105/01, 106/10, 109/01, 109/08, 109/26, 110/11, 110/17, 110/23, 111/04, 111/19, 112/12, 112/18, 113/32, 113/33, 114/04, 115/20, 119/01, 119/14, 119/18, 119/24, 122/12, 123/19, 123/23, 125/01, 125/13, 125/26, 126/02, 128/13, 129/21, 136/07, 138/30, 139/28, 140/20, 140/29, 141/03, 141/09, 141/21, 142/02, 142/24, 142/33, 143/13, 143/17, 143/32, 146/10, 147/23, 148/02, 148/06, 149/11, 150/26, 151/03, 151/08, 151/09, 152/09, 154/12, 156/29, 157/03, 158/31, 160/08, 160/19, 161/22, 162/12, 162/21, 165/31, 167/03, 167/20, 168/16, 169/29, 170/05, 170/09, 170/21, 170/28, 171/02, 171/18, 171/23, 172/14, 173/02, 173/19, 174/12, 175/08, 175/22, 175/26, 176/24, 178/13, 180/19, 187/03, 187/05, 187/07, 190/31, 191/07, 191/18, 191/21, 191/23, 192/31, 193/01, 193/29, 194/09, 195/04, 195/27, 196/09, 196/27, 196/29, 197/04, 197/15, 200/30, 201/12, 202/23, 204/30, 206/02, 206/31, 210/25, 210/33, 211/26, 212/13, 216/06, 216/15, 216/25, 217/08, 217/23, 219/04, 220/19, 225/06, 226/02, 226/07, 229/05, 229/08, 230/11, 231/11, 231/25, 231/30, 232/14, 232/27, 233/15, 233/18, 234/08, 234/30, 236/07, 237/10, 237/14, 237/16, 237/22, 182/26, 119/28

o.+ dur 087/07

o.+ na 014/26, 017/02, 020/16, 021/16, 021/24, 022/11, 023/20, 025/04, 025/07, 026/20, 028/04, 028/13, 039/09, 042/12, 048/13, 049/07, 049/15, 049/17, 049/22, 049/24, 050/31, 059/07, 063/17, 073/24, 078/06, 082/21, 084/22, 087/19, 087/25, 088/16, 090/11, 096/26, 097/02, 097/11, 100/04, 101/18, 103/29, 104/22, 104/31, 105/27, 106/01, 106/12, 106/16, 107/06, 113/24, 119/12, 119/25, 122/21, 124/06, 125/15, 126/12, 129/17, 134/19, 136/11, 136/15, 138/04, 138/20, 139/26, 140/33, 141/28, 143/18, 147/23, 148/03, 148/17, 149/16, 154/29, 156/20, 158/07, 158/31, 162/12, 171/18, 171/33, 172/11, 172/19, 173/10, 174/17, 176/17, 176/26, 177/19, 178/05, 184/13, 190/06, 191/04, 191/13, 191/28, 192/02, 199/03, 200/04, 200/05, 203/13, 205/02, 209/31, 214/14, 215/16, 217/03, 221/29, 221/30, 228/09, 228/10, 228/21, 230/16, 230/22, 235/08, 236/14, 024/30, 097/08, 217/04, 053/33, 061/16, 231/26, 171/28, 143/33, 158/11, 086/25, 099/03, 115/14, 170/28, 201/23, 105/29

o.+ ndan 030/26, 034/19, 076/17, 120/11, 138/21, 153/20, 163/02, 166/02, 178/03, 178/29, 210/16, 230/18, 207/20, 143/26, 143/25

o. +lar 054/19, 057/09, 062/29, 070/04, 076/13, 078/29, 110/29, 135/19, 135/22, 154/13, 169/21, 182/06, 206/26, 235/04

o.+ lara 018/19, 024/09, 040/07, 049/06, 060/06, 070/26, 072/12, 080/27, 082/31, 115/02, 135/19, 136/09, 139/11, 141/29, 158/22, 162/04, 162/20, 208/19, 209/24, 213/16, 217/13, 221/26, 085/01, 228/33
o.+ larda 109/05
o.+ lardan 027/05, 072/32, 125/22, 214/05, 214/04, 144/18
o.+ ları 017/26, 018/26, 030/14, 032/18, 074/17, 074/21, 076/32, 077/19, 079/05, 105/16, 129/28, 144/20, 147/09, 161/24, 164/06, 164/07, 169/24, 187/05, 187/13, 188/01, 188/06, 190/12, 214/01, 220/30, 078/28, 062/31
o.+ ların 044/10, 048/27, 051/29, 062/05, 070/30, 070/32, 071/11, 071/14, 076/19, 077/02, 077/04, 077/21, 090/26, 100/32, 118/33, 135/05, 135/21, 137/26, 208/33, 215/08, 216/26, 062/27
o.+ larla 080/12, 147/03, 161/06
o.+ nu 016/17, 022/16, 023/01, 024/25, 025/20, 026/05, 028/22, 029/11, 030/02, 032/03, 033/20, 033/31, 041/14, 041/29, 042/07, 043/25, 049/08, 052/10, 058/25, 059/16, 071/05, 080/04, 083/11, 083/29, 083/30, 085/18, 086/09, 086/11, 086/20, 086/23, 088/13, 088/28, 089/30, 090/07, 090/20, 096/06, 097/03, 098/17, 098/19, 098/26, 098/29, 099/06, 100/01, 100/03, 105/31, 110/33, 111/33, 113/16, 114/14, 114/33, 118/01, 118/07, 119/19, 120/13, 120/15, 122/26, 123/07, 123/13, 123/18, 123/25, 124/09, 125/11, 126/08, 128/14, 128/27, 129/14, 129/16, 134/15, 137/05, 140/30, 141/05, 143/02, 143/27, 144/04, 145/14, 146/14, 146/24, 146/30, 147/17, 148/02, 148/12, 149/01, 149/32, 154/25, 158/04, 160/11, 162/16, 163/14, 171/07, 171/12, 171/16, 172/25, 172/30, 174/29, 177/07, 192/09, 194/10, 196/08, 197/20, 198/03, 198/30, 205/22, 218/07, 218/12, 218/21, 226/28, 227/04, 227/19, 230/13, 230/17, 235/15, 236/11, 236/12, 237/31, 040/16, 150/32, 160/24, 197/18, 221/31, 128/30, 053/28, 087/25, 171/21, 111/09, 088/02, 167/14
o.+ nun 014/21, 014/28, 015/10, 016/23, 022/08, 023/05, 023/13, 023/21, 024/11, 025/12, 026/19, 026/30, 028/02, 028/21, 033/24, 034/03, 042/06, 042/22, 047/10, 048/12, 051/08, 051/09, 052/13, 052/15, 054/14, 054/27, 055/03, 055/10, 058/23, 058/28, 060/01, 063/33, 078/05, 079/26, 081/04, 083/15, 085/15, 087/31, 089/01, 090/19, 091/02, 091/03, 095/10, 096/10, 096/13, 097/15, 098/16, 100/21, 100/22, 100/32, 101/20, 102/28, 102/32, 103/17, 104/13, 106/29, 106/31, 110/18, 110/22, 111/06, 113/14, 113/20, 114/27, 116/23, 119/27, 119/31, 120/14, 125/14, 126/23, 134/13, 140/21, 140/29, 141/18, 142/25, 143/12, 143/14, 144/03, 146/03, 146/09, 146/32, 149/03, 149/08, 158/25, 158/33, 159/21, 160/01, 160/06, 162/07, 163/01, 163/06, 165/16, 167/02, 167/12, 173/32, 174/28, 175/20, 177/09, 177/12, 180/30, 180/33, 181/11, 182/04, 183/11, 183/15,

190/08, 190/14, 196/01, 196/20, 197/06, 197/11, 199/04, 201/04, 201/08, 201/10, 201/13, 201/20, 209/08, 210/10, 213/30, 217/09, 218/10, 219/11, 221/16, 225/13, 227/06, 228/13, 230/03, 230/05, 230/29, 231/29, 232/19, 233/21, 234/10, 235/21, 235/22, 235/24, 237/11, 237/13, 086/12, 177/14, 099/30
o.+ nunla 129/07, 177/02, 191/31
o.+ ydu 016/32, 060/19, 060/21, 060/22
ocak : Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer; yeniçeri teşkilatını oluşturan odalardan her biri.
-13- [T.]
o.+ a 102/18
o.+ ın 069/04
o.+ ına 053/17, 056/12
o.+ ından 102/08, 144/14
o.+ lar 071/24
o.+ larda 102/16
o.+ lardaki 149/02
o.+ ların 144/24, 220/12
o.+ ta 072/05
o.+ taki 053/29
oda : Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işlere yarayan, banyo, salon, giriş vb. dışında kalan, bir veya birden fazla çıkışı olan bölümü, göz; yeniçeri kışlası.
-78- [T.]
o. 020/03, 099/21, 160/26, 215/06
o.+ da 056/09, 144/13, 154/30, 160/08, 162/03, 171/24, 173/01, 196/15, 204/07
o.+ da 047/26
o.+ daki 102/20, 144/14, 165/26, 232/10
o.+ dan 048/10, 101/26, 101/30, 168/23, 172/02
o.+ larda 102/03, 137/21
o.+ lardaki 137/15
o.+ larına 044/26, 089/19
o.+ larında 104/26
o.+ larla 161/17
o.+ mdan 177/16
o.+ mın 177/11
o.+ na 216/07, 216/08
o.+ nın 048/07, 102/17, 149/01, 166/02, 168/25
o.+ sına 035/07, 044/31, 046/28, 175/25, 203/21, 230/10, 232/09, 234/18
o.+ sında 098/04, 143/22, 154/08
o.+ sındaki 144/12, 215/21
o.+ sından 174/29, 202/20, 203/08, 211/15
o.+ sının 199/07
o.+ sıydı 048/05
o.+ sıyla 203/19
o.+ ya 020/01, 030/02, 048/20, 099/20, 153/28, 160/24, 165/15, 171/17, 171/24, 172/27, 196/15, 215/10
o.+ ya 098/05, 160/15
o.+ yı 047/22, 148/11, 149/05, 154/31, 171/25
odabaşı : Yeniçeri kuruluşunda görevi alaylarda selam törenlerini düzenlemek ve yönetmek olan subay.
-1- [T.]

o.+ ları 193/19
odun : Yakılmak için kesilmiş,
parçalanmış ağaç.
-2- [T.]
o. 109/28
o.+ la 152/02
oğlan : Erkek çocuk.
-4- [T.]
o.+ dı 016/25
o.+ lar 124/05
o.+ lara 136/21
o.+ larının 163/28
oğul : Erkek evlat.
-46- [T.]
o. 039/16, 040/05, 040/09, 040/13,
040/21, 055/22
o.+ u 021/31, 039/05, 039/07, 042/05,
045/24, 096/03, 133/01, 189/08, 213/04,
233/06, 216/02, 059/10
o.+ um 048/30, 054/30, 059/07, 126/30,
127/14, 234/28, 235/30, 236/25, 237/24
o.+ uma 059/09
o.+ umu 054/32
o.+ umun 236/12
o.+ un 126/27, 039/17, 040/03, 055/20
o.+ una 054/29, 055/13, 127/04, 127/23,
236/14, 128/10
o.+ undan 236/27
o.+ unu 051/13
o.+ unun 040/15, 048/18, 126/28, 210/33
ok : Yayla atılan, ucunda sivri bir demir
bulunan ince ve kısa tahta çubuk.
-11- [T.]
o. 029/05, 057/32
o.+ lar 021/29, 065/30, 197/23
o.+ lara 062/18
o.+ ları 062/24, 065/22
o.+ ların 062/17
o.+ larına 060/28
o.+ una 016/18
kadar : Çok fazla.
-52- [Ar.]
o. 023/12, 042/33, 047/25, 059/14,
062/01, 063/32, 083/28, 087/04, 088/01,
088/33, 089/30, 096/15, 096/16, 097/15,
097/16, 097/24, 101/20, 101/27, 102/23,
106/23, 108/07, 111/07, 116/25, 117/01,
117/33, 119/20, 119/21, 120/01, 123/06,
129/17, 141/03, 145/05, 155/07, 161/13,
166/10, 170/09, 170/20, 170/21, 190/20,
190/21, 209/15, 216/33, 225/02, 236/13,
118/14, 133/09
okka : 1, 282 kilogram veya 400 dirhemlik
ağırlık ölçüsü birimi, kıyye.
-2- [Ar.]
o. 150/20
o.+ dan 150/07
okkali : Çok, fazla.
-8-
o. 211/27
o. 024/30, 078/02, 083/10, 104/07,
118/17, 173/29, 191/02
okkalk : Herhangi bir okka ağırlığında
veya oylumunda olan.
-2-
o. 194/05, 194/26
okluk : Ok yapılmaya uygun.

-1- [T.]
o. 062/16
okşa - : Sevgi, şefkat belirtisi olarak elini
bir şeyin üzerinde yavaş yavaş gezdirmek
veya ona hafifçe vurmak.
-2- [T.]
o.- mak 073/24
o.- mayı 237/18
oku- : Bir yazıyı meydana getiren harf ve
işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya
seslendirmek
Yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri
öğrenmek.
-57- [T.]
o. 055/17
o.- du 153/15, 174/20, 203/05, 234/24
o.- du 046/21
o.- duğu 060/24, 202/06
o.- duğum 207/15
o.- duğuna 091/02
o.- duğunda 099/09, 158/15
o.- dukça 045/02
o.- duktan 140/23, 178/21, 180/05
o.- dum 180/07
o.- ma 034/22, 060/02, 138/28, 140/21,
154/01
o.- mak 138/15
o.- maktı 078/18
o.- malıydı 091/01
o.- ması 057/25
o.- maya 018/04, 028/15, 058/13, 097/23,
149/10, 176/05
o.- maya heves etti 058/22
o.- mayı 058/24
o.- muş 127/23
o.- muş oldun 237/01
o.- r 057/27
o.- rcasına 014/25
o.- rken 059/33
o.- yacak 018/11, 113/32
o.- yamayacağı 234/26
o.- yan 028/20, 034/20, 057/32, 236/08
o.- yasin 236/23
o.- yor 059/03, 109/17
o.- yordu 056/11, 199/14
o.- yorlardı 164/30
o.- yup 058/04, 075/22, 091/03, 141/28,
156/21
okul : Her türlü eğitim ve öğretimin toplu
olarak yapıldığı yer, mektep.
-1- [T.]
o.+ daki 062/22
okun - : Okuma işine konu olmak.
-19- [T.]
o.- amaz 154/03
o.- an 013/17
o.- duktan 103/16
o.- madan 034/30
o.- masına 237/27
o.- maya 018/10, 032/04, 045/28, 192/32
o.- muştı 218/19
o.- urken 055/30
o.- uyordu 051/13, 070/15, 124/04,
141/25, 146/01, 148/12, 184/09
o.- uyordu 137/31
ol - : Meydana gelmek, varlık kazanmak,
vuku bulmak; gerçekleşmek veya

yapılmak; sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiilleri oluşturur.

-899- [T.]

o.- acağa 169/29, 110/20, 162/12

o.- acağım 215/28, 136/06

o.- acağından 154/07

o.- acağını 180/11, 206/07, 070/09

o.- acak 111/18, 107/09, 013/07, 141/20, 140/19, 153/29, 214/11, 077/20, 169/04, 170/06

o.- acaklar 163/03, 126/02

o.- acaklardı 075/24

o.- acakları 110/26, 195/23, 064/27

o.- acaktı 159/01, 191/21, 114/17, 139/04, 056/21, 029/21, 182/19

o.- acaktır 136/05

o.- amadı 230/01

o.- amadığının 055/05

o.- amadıklarından 056/25

o.- amam 155/05

o.- amamış 039/05

o.- amazdı 020/24, 015/02, 138/16

o.- an 025/22, 159/18, 101/14, 158/28, 200/13, 141/17, 143/29, 073/30, 134/28, 183/29, 077/08, 030/22, 208/31, 182/22, 059/16, 054/28, 077/10, 138/04, 169/01, 196/01, 085/31, 121/16, 040/21, 033/01, 074/10, 082/08, 101/21, 102/19, 165/19, 184/06, 216/28, 233/29, 156/01, 170/06, 157/29, 153/27, 184/01, 209/32, 103/30, 139/01, 212/16, 225/15, 102/05, 118/03, 210/12, 218/03, 108/16, 200/07, 050/15, 116/08, 116/22, 042/28, 191/15, 159/18, 069/03, 139/03, 090/28, 201/11, 236/25, 088/10, 108/16, 031/26, 143/22, 033/25, 191/27, 237/16, 219/08, 014/11, 190/33, 201/27, 102/04, 187/07, 197/15, 209/31, 023/11, 058/21, 144/10, 058/04, 043/20, 155/19, 167/26, 233/13, 136/21, 074/26, 109/26, 099/21, 064/02, 191/21, 158/15, 159/13, 081/14, 198/31, 200/33, 201/10, 234/31, 101/33, 117/31, 113/11, 182/21, 071/15, 218/14, 183/17, 169/31, 179/26, 124/12, 209/28, 106/31, 193/04, 031/33, 136/17, 218/17, 200/18, 117/06, 098/28, 071/27, 034/29, 216/29, 054/32, 219/25, 138/22, 229/12, 143/30, 192/19, 196/21, 231/22, 195/08, 112/05, 196/26, 138/14, 191/27, 121/22, 145/31, 146/09, 146/11, 146/13, 146/23, 146/07, 146/08, 146/12, 051/20, 187/05, 117/29, 117/02, 020/14, 231/27, 106/25, 232/30, 207/32, 116/23, 165/09, 179/29, 165/16, 137/33, 161/12, 163/30, 156/32, 040/11, 050/22, 024/06, 173/29

o.- ana 146/28

o.- anca 119/19

o.- andır 146/14

o.- anı 183/24, 052/01, 236/15, 145/31, 146/06

o.- anın 147/02, 148/01

o.- anla 183/24

o.- anlar 111/30, 221/25, 127/18, 206/22, 164/08

o.- anlardan 034/22

o.- anları 196/03, 211/15, 062/10, 189/17, 191/29, 108/30, 230/13

o.- anların 172/09

o.- arak 101/16, 060/20, 128/07, 212/33, 189/12, 198/10, 020/17, 021/06, 216/31, 105/06, 164/02, 136/03, 182/23, 196/25, 052/30, 081/04, 118/13, 156/33, 183/03, 021/26, 195/07, 074/03, 215/28, 097/27, 024/23, 108/14, 136/04, 058/26, 216/16, 071/21, 099/15, 046/04, 200/14, 200/24, 217/04, 184/02, 235/27, 235/20, 183/27, 106/23, 053/30, 120/15, 045/10, 028/30, 075/10, 175/14, 219/29, 075/31, 210/21, 234/24, 204/22, 158/30, 089/09, 161/16, 027/18, 045/03, 189/11, 041/12, 215/09

o.- du 170/11, 018/03, 119/04, 063/05, 121/20, 210/17, 156/32, 040/11, 063/17, 052/16, 137/12, 031/29, 041/20, 097/08, 194/17, 196/06, 203/02, 225/17, 231/15, 234/03, 137/26, 098/13, 050/22, 141/10, 061/25, 064/14, 024/06, 173/30, 235/15, 200/25, 206/18, 141/33, 028/17, 060/25, 061/32, 081/25, 210/21, 139/09, 096/15, 097/30

o.- duğu 039/10, 045/22, 165/12, 104/15, 167/03, 200/03, 021/20, 181/06, 114/09, 116/21, 189/16, 210/30, 126/06, 167/23, 167/21, 200/15, 050/32, 212/07, 080/18, 033/24, 105/18, 034/25, 088/15, 045/23, 235/01, 023/02, 195/29, 044/16, 060/05, 208/33, 214/22, 106/09, 082/16, 049/14, 199/31, 016/11, 040/31, 103/04, 205/27, 096/16, 070/01, 050/07, 103/12, 112/05, 033/30, 234/12, 167/18, 199/27, 015/27, 115/31, 045/31, 047/15, 022/11, 188/07, 208/06, 013/17, 125/15, 098/11, 141/17, 065/32, 180/21, 187/16, 188/09, 178/14, 056/27, 066/03, 175/22, 136/03, 163/01, 056/05, 144/07, 163/25, 171/33, 076/15, 081/28, 136/05

o.- duğuma 135/32, 210/32, 210/03

o.- duğumu 046/07, 046/06, 235/30, 175/11

o.- duğun 101/08

o.- duğuna 079/26, 082/28, 199/22, 096/10, 024/15, 209/06, 180/30, 227/13, 087/10, 202/26, 175/21, 086/12

o.- duğunda 125/22, 115/01, 096/33, 193/27, 188/26, 069/17, 172/27, 188/24

o.- duğundan 111/05, 110/19, 099/16, 114/13, 175/20, 159/14, 204/12, 013/09, 114/26, 198/01, 105/23

o.- duğunu 053/16, 161/04, 117/12, 151/32, 191/18, 137/12, 108/02, 163/26, 016/26, 194/12, 047/13, 189/31, 066/02, 180/02, 134/31, 154/13, 228/11, 183/31, 142/27, 182/05, 145/19, 167/02, 097/14, 137/03, 143/20, 237/13, 077/17, 143/23, 199/32, 081/13, 216/20, 192/05, 097/11, 198/27, 191/19, 034/16, 112/22, 188/17, 167/10, 024/26, 024/10, 034/03, 180/31, 031/31, 211/08, 228/09, 090/12, 090/33, 073/20, 079/31, 147/31, 205/01, 100/14, 096/13, 073/16, 129/11, 075/16, 106/17, 104/18, 118/26, 029/26, 115/20, 160/13, 191/14, 163/06, 060/17, 205/12, 084/09, 118/17, 229/09, 176/27, 177/14, 148/05,

085/24, 227/01, 191/32, 204/31, 210/05,
151/11, 189/15, 200/05, 216/18, 216/02,
214/04, 172/09, 086/14, 217/01, 104/29,
151/26, 082/26, 024/16, 047/11, 145/22,
216/04, 135/03, 115/15, 059/15, 059/28,
198/33, 226/21, 189/28, 190/06, 060/14,
082/11, 155/08, 080/26, 028/19, 055/03,
070/10, 057/07, 148/22, 232/27, 134/13,
198/25, 080/29, 080/24, 043/21, 145/01,
050/29
o.- duğunun 051/08
o.- dukları 058/06, 150/15, 212/19, 071/03
o.- duklarında 168/18
o.- duklarını 107/19, 235/10, 127/25,
077/01, 109/03, 105/27
o.- duktan 104/19
o.- dular 026/21, 212/23, 070/16, 071/22,
117/27
o.- dum 204/33, 120/02
o.- dun 237/01
o.- duysa 173/31, 181/13
o.- ma 164/17
o.- madan 055/25, 182/33, 126/11,
095/01, 046/27, 189/05, 174/31, 208/11
o.- madı 155/02, 031/03
o.- madiği 170/26, 108/04, 030/25,
202/01, 078/26, 235/18, 112/09, 076/30,
078/29, 157/25, 032/19, 194/09
o.- madiğine 162/10, 182/26, 160/19,
107/01, 062/07
o.- madiğinden 199/33
o.- madiğini 147/29, 166/26, 078/02,
178/04, 188/28, 043/29, 106/17, 214/07,
112/02, 147/25, 143/11, 014/22, 096/14,
118/22, 189/19, 028/17, 059/11, 105/21,
035/08, 162/13, 048/10, 154/30
o.- madıklarına 122/14
o.- mak 229/19, 235/17, 084/17, 135/10,
194/07, 074/11, 043/18, 087/01, 181/14,
228/30
o.- maksızın 017/19, 154/19, 071/33
o.- maktı 091/09
o.- malarına 084/03
o.- malarını 109/25
o.- malı 233/07, 175/01, 235/28
o.- maliydi 086/30, 088/03, 154/15,
149/10, 173/16, 033/23, 033/25, 162/32,
028/23, 069/16
o.- maliydılar 088/30
o.- mama 126/29
o.- mamasına 208/28, 029/20
o.- mamıştı 086/11
o.- man 153/20
o.- manın 090/32
o.- masa 235/26
o.- masaydı 147/24, 111/04
o.- masaydın 214/05
o.- ması 236/02, 061/01, 203/19, 190/14,
110/22, 149/08, 182/22, 182/21
o.- masın 211/02, 112/30, 145/24, 179/17
o.- masına 231/08, 108/11, 102/27,
015/26, 086/16, 139/19, 104/32, 181/16,
026/15
o.- masından 045/09, 237/04, 237/12
o.- masını 053/33, 230/27, 076/22, 125/28
o.- masının 113/08
o.- masıydı 201/11, 143/01, 165/25

o.- maya 060/29, 140/21
o.- mayabilirdi 203/20
o.- mayacağı 122/10, 192/02
o.- mayacak 088/32
o.- mayacaktı 115/23, 035/16, 169/16,
047/08
o.- mayan 065/30, 173/19, 182/30,
147/03, 135/28, 047/08, 135/30
o.- mayandan 146/20, 146/22
o.- mayanlar 164/18
o.- mayı 237/18, 151/14, 151/28
o.- maz 203/31, 182/33, 055/27, 120/21,
019/06, 040/16, 062/23, 103/14
o.- mazdı 191/22, 022/27
o.- mazsa 021/11, 107/03, 119/28
o.- muş 202/10, 083/31, 210/25, 118/02
o.- muştı 040/26, 141/21, 141/11, 157/05,
016/24, 040/17, 054/27, 221/31, 139/23,
191/31, 154/03, 098/23, 027/23, 237/31,
086/11
o.- muyordu 109/11, 097/33, 099/16
o.- sa 042/05, 056/18, 112/13, 146/25,
115/32, 120/23, 219/11, 235/25, 169/11,
169/11
o.- salar 215/23
o.- salardı 075/09
o.- sam 162/16, 237/22, 176/17
o.- saydı 147/29, 182/18, 180/18
o.- saydım 233/02
o.- saydın 179/14
o.- sun 091/07, 222/11, 114/02, 097/19,
072/30, 128/20, 097/18, 097/21, 032/02,
087/09, 111/15, 129/16, 148/23, 149/05,
203/02, 232/10, 107/26, 157/08, 196/26,
179/17, 046/02, 108/05, 096/30, 166/24,
099/26, 074/09, 113/26, 033/31, 088/32,
087/06, 188/08, 105/29, 108/06, 074/09,
227/16
o.- sunlar 140/28
o.- unca 053/30, 040/27, 065/19, 103/21,
227/29, 040/30
o.- uncaya 069/12
o.- up 043/12, 227/26, 033/21, 189/29,
022/26, 190/25, 162/10, 182/25, 062/07,
178/04, 014/22, 059/11, 105/21, 122/14,
122/10
o.- ur 134/32, 153/06, 182/16, 156/11,
101/09, 073/28, 120/09, 208/11, 019/06,
040/16, 181/14, 106/32, 182/14, 146/07,
055/27, 062/23, 103/14
o.- urdu 044/19, 058/18, 047/13, 110/04,
156/09, 110/11, 057/01, 013/10
o.- ursa 111/10, 105/28, 191/20, 191/24,
229/02, 105/33, 091/07, 072/30, 128/20,
107/26, 099/26, 033/31, 088/32, 188/08
o.- ursak 182/17
o.- ursan 055/15
o.- ursun 073/30
o.- uşan 162/28, 116/17
o.- uştüğünü 175/32
o.- uşur 146/18
o.- uyur 115/25, 196/30, 044/24, 039/14,
213/32, 231/21
o.- uyordu 169/08, 022/07, 157/07
o.- uyorsun 237/02
o.- uyorum 237/17

olabil - : Olma, gerçekleşme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-13- [T.]

o.- eceğini 229/05

o.- ir 055/06, 127/17, 145/26, 236/22, 237/20

o.- irdi 019/11, 105/03, 110/23, 217/29

o.- irlendi 115/06

o.- iyordu 115/32

o.- seydim 054/31

olağan dışı : Sıra dışı.

-2- [T.]

o. 178/03, 219/29

olağanüstü : Alışılmıştan, benzerlerinden farklı olan, fevkalade.

-6- [T.]

o. 177/13, 205/26

o. 128/28, 161/18, 235/07

o.+ ydü 026/27

olanaksız : Olanağı olmayan, olma ihtimali bulunmayan, gayrimümkün, imkânsız.

-1- [T.]

o. 016/28

olan biten : Meydana gelen olaylar, ortaya çıkan durum veya oluşan her şey.

-4- [T.]

o. 190/02, 191/06

o.+ e 073/10

o.+ i 065/06

olay : Ortaya çıkan, oluşan durum, ilgi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş, hadise, vaka; önemli tarihsel olgu, fenomen.

-17- [T.]

o. 059/33, 062/10, 070/22

o.+ a 024/14

o.+ dan 178/25

o.+ dı 213/01

o.+ ı 031/24, 171/11

o.+ ın 118/30, 198/33, 230/27

o.+ lara 127/24, 128/04, 190/31, 125/10, 216/29

o.+ ları 202/26

oldukça : Olabildiğince.

-8- [T.]

o. 015/16, 047/14, 064/08, 140/20, 141/16, 146/03, 204/13, 144/13

olumsuz : Yapıcı ve yararlı olmayan, hiçbir sonuca ulaşmayan, gözetilen amaca veya beklenilene uygun olmayan, menfi, negatif.

-1- [T.]

o. 163/03

olun - : Olma işine konu olmak.

-1- [T.]

o.- mayacağını 097/12

oluş - : Belli bir varlık kazanmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, teşekkül etmek, tekevvün etmek.

-1- [T.]

o.- muş 176/25

oluştur - : Oluşmasını sağlamak, meydana getirmek, teşekkül ettirmek, tekvin etmek.

-3- [T.]

o.- acak 208/27

o.- duğu 080/23

o.- muşlardı 228/30

oluver - : Çabucak veya kısa sürede olmak.

-2- [T.]

o.- di 188/13

o.- ecekti 191/19

omurga : Sırt boyunca uzanarak vücuda destek sağlayan, kemikten, kıkırdaktan veya her ikisinden oluşan, içinde omuriliği barındıran kemik yapı.

-2- [T.]

o.+ sı 015/07, 015/15

omuz : Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.

-11- [T.]

o. 059/01

o.+ ları 025/25

o.+ larına 212/21

o.+ larında 015/18, 063/22

o.+ una 073/33, 126/21, 018/07, 029/15, 172/18

o.+ unu 191/01

on : Bir sayı.

-29- [T.]

o. 014/04, 024/32, 034/30, 052/08, 059/06, 069/09, 096/32, 106/33, 116/16, 189/22, 193/23, 206/11, 206/15, 207/31, 215/24, 228/11, 228/19

o.+ da 020/23, 086/03, 096/25, 106/18, 106/19, 141/20, 182/32, 200/16, 207/15, 217/04, 064/11

o.+ larca 212/29

on altı : Bir sayı.

-3- [T.]

o. 035/13, 207/11

o.+ sının 077/26

on altıncı : On altı sayısının sıra sıfatı.

-1- [T.]

o. 124/22

onar : On sayının üleştirme sayı sıfatı.

-1- [T.]

o. 136/22

onarım : Onarma işi, tamirat, tamir.

-1- [T.]

o.+ ı 112/20

onay : Uygun bulma, tasdik, icazet, izin.

-1- [T.]

o.+ ıyla 051/30

onayla - : Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmek, tasdik etmek, tasdiklemek.

-1- [T.]

o.- yordu 034/11

onaylan - : Onaylama işi yapılmak veya onaylama işine konu olmak, tasdiklenmek, tasdik edilmek.

-1- [T.]

o.- an 060/02

on beş : Bir sayı.

-5- [T.]

o. 070/23, 176/21, 189/22, 230/30

o.+ i 189/21

on bir : Bir sayı.

-6- [T.]

o. 029/06, 072/04, 072/06, 076/21, 161/23

o.+ e 124/20

onca : O kadar, o denli.
-20- [T.]
o. 019/31, 041/24, 062/32, 075/27, 080/21, 080/33, 081/11, 081/27, 099/28, 118/12, 119/15, 141/23, 156/04, 163/20, 164/12, 169/09, 171/14, 179/33, 214/05, 217/12
ondalık : Temel olarak on sayısını alan, aşar, aşari.
-1- [T.]
o. 231/01
on dört : Bir sayı.
-3- [T.]
o. 194/05, 194/25
o.+ ünde 075/13
on iki : Bir sayı.
-6- [T.]
o. 042/28, 070/21, 071/33, 147/09, 148/02
o.+ ye 192/23
on sekizinci : On sekiz sayısının sıra sıfatı.
-1- [T.]
o. 073/29
onuncu : On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.
-1- [T.]
o. 070/18
onur : İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetnefis.
-1- [Fr.]
o.+ una 052/30
on üç : Bir sayı.
-1- [T.]
o. 157/18
on yedi : Bir sayı.
-3- [T.]
o. 026/09, 167/22
o.+ ydi 161/26
on yedinci : On yedi sayısının sıra sıfatı.
-4- [T.]
o. 035/01, 073/06, 073/28, 087/12
ooo : Bir ünlem.
-1- [T.]
o. 210/08
ora : O yer.
-30- [T.]
o.+ da 022/29, 029/14, 045/24, 079/23, 087/18, 106/03, 174/15, 197/11, 206/19
o.+ daki 015/22
o.+ dakiler 192/06
o.+ dakilerin 065/29
o.+ daydı 086/26
o.+ dayken 079/29
o.+ dan 031/16, 111/07, 128/20, 156/31, 194/25, 222/09, 233/11
o.+ sını 051/06
o.+ ya 027/10, 045/18, 192/32, 194/19, 194/32, 195/03, 195/06, 200/01
oracık : Hemen o yer, bulunduğu yer.
-6- [T.]
o.+ a 048/33
o.+ ta 070/25, 137/03, 194/21, 194/29, 213/15
oran : Büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parça ile

bütün arasında bulunan bağıntı, nispet, rasyo.
-5- [T.]
o.+ ı 136/17
o.+ ını 136/26, 139/01, 153/03
o.+ larını 108/31
ordu : Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü; çok sayıda insan, kalabalık.
-10- [T.]
o.+ dakilerin 062/32
o.+ ların 140/06
o.+ nun 140/09
o.+ su 031/07, 031/20, 062/25
o.+ suna 063/33, 108/28
o.+ yu 063/17, 140/03
orducu : Savaş alanına gitmek için yola çıkan Osmanlı ordusunun her türlü gereksinimini sağlamak için birlikte giden zanaatçılar ve esnaf
-1- [T.]
o.+ nun 193/10
organ : Vücudun, belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, uzuv.
-6- [Fr.]
o.+ ı 134/13
o.+ ın 028/18
o.+ ına 028/11
o.+ lar 163/27
o.+ larından 117/10
o.+ larını 196/02
orman : Ağaçlarla örtülü geniş alan.
-4- [T.]
o.+ da 040/30
o.+ dı 041/33
o.+ ın 041/33
o.+ larda 040/32
orta : Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer; başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre; Yeniçeri Ocağında tabur.
-48- [T.]
o. 019/30, 027/07, 095/16, 102/08, 155/11, 229/23
o.+ da 066/05, 165/23
o.+ daki 157/02
o.+ dan 046/16, 119/12, 143/31, 144/04, 150/32
o.+ daydı 039/17
o.+ larında 079/10
o.+ sı 069/14
o.+ sına 026/13, 172/06, 197/05, 220/06
o.+ sında 070/01, 080/17, 090/14, 123/13, 203/09, 211/16, 195/15
o.+ sındaki 033/10, 119/06, 195/22
o.+ sından 087/10
o.+ ya 044/28, 076/14, 120/24, 137/29, 144/25, 165/29, 166/22, 170/19, 175/27, 178/07, 178/10, 190/13, 202/16, 208/20, 195/14, 165/21
ortak : Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağlı kimselerden her biri, şerik, hissedar, partner.
-1- [T.]
o. 203/19

ortak et - : Bir şeyi paylaşmaya razı olmak, katılmaya onay vermek.

-1- [T.]

o.- iyor 056/15

ortalık : Bulunulan yer, çevre.

-4- [T.]

o.+ ta 029/08, 043/32, 081/30, 118/22

ortam : Canlı bir varlığın içinde bulunduğu doğal veya maddi şartların bütünü.

-2- [T.]

o. 099/26

o.+ da 159/23

ot : Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayı yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.

-1- [T.]

o.+ ların 107/27

otlakiye : Osmanlı döneminde, devlet malı otlaklarda yayılan hayvanlardan alınan vergi.

-3- [T+Ar.]

o. 117/27

o.+ yle 121/27

otlat - : Hayvanı veya sürüyü otlayabileceği bir yere götürmek, otlamaya bırakmak, otlamasını sağlamak.

-1- [T.]

o.- an 158/21

otur - : Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı vererek bir yere yerleşmek.

-21- [T.]

o.- acak 108/02, 190/26

o.- an 021/14, 237/08

o.- du 108/04, 165/27

o.- duğu 115/07, 174/11, 189/08, 192/07

o.- duğunda 032/08

o.- duğunu 088/30

o.- duktan 173/03

o.- dular 170/02

o.- masını 100/03

o.- up 089/28, 154/26, 158/27, 225/13, 235/08

o.- urken 189/12

oturt - : Oturma işini yaptırmak.

-1- [T.]

o.- uyordu 052/21

oturtul - : Oturtma işine konu olmak.

-1- [T.]

o.- du 050/20

otuz : Bir sayı.

-9- [T.]

o. 024/04, 026/07, 052/08, 060/10, 096/32, 156/22, 160/23, 193/23

o.+ a 203/27

otuz dokuzluk : Otuz dokuz birimden, otuz dokuz parçadan oluşan.

-1- [T.]

o. 123/17

otuz dokuzuncu : Otuz dokuz sayısının sıra sıfatı.

-1- [T.]

o. 052/12

otuz üç : Bir sayı.

-1- [T.]

o. 034/32

otuz üçüncü : Otuz üç sayısının sıra sıfatı.

-1- [T.]

o. 035/06

ova : Çevrelerine göre çukurda kalmış, çoğunlukla alüvyonla örtülü, eğimi az, akarsuların derine gömülmediği, geniş veya dar düzlük, yazı.

-2- [T.]

o.+ da 071/07

o.+ ya 201/29

oy - : Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.

-5- [T.]

o.- arken 076/01

o.- manın 031/32

o.- maya 077/06

o.- up 142/31

o.- uyordu 079/14

oy : Çeşitli duyguları anlatmak için kullanılan bir seslenme sözü.

-2- [T.]

o. 204/24, 205/09

oyalan - : Oyalama işine konu olmak.

-1- [T.]

o.- ip 177/02

oyalanma : Oyalanma işi.

-1- [T.]

o.+ lar 044/28

oydur - : Oymasını sağlamak.

-1- [T.]

o.- du 159/28

oyna - : Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak; kımıldamak, hareket etmek.

-29- [T.]

o.- dığı 140/27

o.- dığımı 179/11

o.- dığına 175/05

o.- dığını 041/09, 154/20, 183/25

o.- dıklarını 022/23

o.- dıysa 143/32

o.- ma 175/12

o.- madıklarını 177/31

o.- maktı 097/15

o.- ması 159/08

o.- masının 219/30

o.- maya 152/24

o.- mayı 143/33

o.- rken 021/28

o.- ya 157/17, 230/07

o.- yacak 143/28

o.- yan 124/01, 165/32

o.- yan 188/11, 190/24

o.- yıp 016/33, 053/26

o.- yor 125/21, 164/09

o.- yordu 112/33

o.- yorlardı 152/26

oynak : Hareket, canlılık veren.

-1- [T.]

o. 170/19

oynan - : Oynama işine konu olmak.

-4- [T.]

o.- an 064/09, 159/22, 165/17, 202/25

oynaş - : Birbiriyle oynamak.

-1- [T.]

o.- tığı 187/14

oynat - : Oynamasını sağlamak; herhangi bir canlıya istenilen hareketleri yaptırmak.

-10- [T.]

o. 049/27

o.- acağını 040/22

o.- an 039/04

o.- inca 079/33

o.- ıp 050/02, 079/15, 212/12

o.- miş 040/25

o.- tığında 049/28, 050/03

oynatılabilir - : Oynatma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

o.- en 060/21

oyunabilir - : Oynama ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

o.- irim 151/25

oysa : Aralarında karşıtlık, ayrıklık bulunan iki cümleyi "tersine olarak, aksine" anlamlarıyla birbirine bağlayan bir söz, oysaki, hâlbuki.

-28- [T.]

o. 022/24, 024/33, 047/20, 054/02, 075/28, 090/12, 090/32, 146/12, 147/31, 148/20, 151/20, 151/23, 152/09, 156/16, 178/10, 180/30, 182/07, 201/06, 210/06, 214/01, 216/32, 217/03, 219/07, 233/01, 236/15, 236/20, 052/24, 053/08

oyuk : Oyulmuş, içi boş ve çukur olan yer.

-1- [T.]

o.+ un 194/08

oyul - : Oyuma işi yapılmak.

-9- [T.]

o.- an 105/13

o.- ma 157/30

o.- müş 046/25, 101/33, 104/27, 126/22, 189/04

o.- up 089/20, 187/11

oyun : Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence; kumar.

-28- [T.]

o. 022/23, 041/08, 148/24, 154/20, 159/22, 175/05, 175/12, 177/32, 179/11, 183/25, 172/09

o.+ da 165/23, 166/21

o.+ du 141/02

o.+ lar 064/13, 140/27

o.+ lara 140/25

o.+ larda 064/10, 064/14

o.+ lardan 164/10

o.+ ların 064/19

o.+ larının 064/16

o.+ u 165/32, 166/04, 173/10, 199/05

o.+ un 173/14, 202/25

oyunbaz : Düzenci, hileci.

-1- [T+Far.]

o. 023/07

oyunbazlık : Düzencilik, hilecilik.

-2-

o.+ ını 141/33

o.+ ıyla 043/01

oyunbozan : Birlikte yapılmasına karar verilen bir işten tek taraflı cayan (kimse), mızıkçı.

-1- [T.]

o.+ lar 064/18

oyuncak : Oyun aracı.

-2- [T.]

o.+ larla 022/30

o.+ tı 141/03

oyuncakçı : Oyuncak yapan veya satan kimse.

-2- [T.]

o. 065/27, 116/17

oyuncu : Herhangi bir oyunda oynayan kimse.

-1- [T.]

o.+ dan 157/06

oyun havası : Kıvrak ritimli ezgi.

-2-

o. 170/17, 220/19

yüzden : Ondan dolayı.

-12- [T.]

o. 073/28, 078/10, 114/17, 125/21, 176/19, 191/07, 200/08, 218/05, 233/13, 233/16, 236/16, 237/21

Odun Kapısı : Haliç surlarının kapılarından biri.

-1-

O.+ na 129/23

Okçularbaşı : İstanbul'da bir semt adı.

-1-

O.+ nı 129/24

Ordu-yu Humâyûn : Osmanlı İmparatorluğu'nun ordusu.

-9-

O. 139/31, 193/13, 193/27, 194/21, 194/04

O.+ a 193/08

O.+ dan 069/14

O.+ la 069/08

O.+ un 193/03

Osmanlı : 13. yüzyılda Osman Gazi tarafından Anadolu'da kurulan ve Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dağılan büyük Türk imparatorluğunun uyrukları.

-2-

O. 030/28, 051/07

Osmanlıca : Osmanlı Türkçesi.

-1-

O. 106/25

öbek : Küme.

-1- [T.]

ö. 157/02

öbür : Öteki, diğer.

-2- [T.]

ö. 083/17, 188/16

öd : Safra.

-1- [T.]

ö.+ ü 213/15

öde - : Bir alışverişte alınan şeyin karşılığını alacaklıya vermek.

-6- [T.]

ö.- mek 116/01

ö.- mesi 107/01

ö.- mişti 213/02

ö.- rler 055/28

ö.- yeceğini 071/16

ö.- yip 129/16

öden - : Ödeme işine konu olmak.

-1- [T.]

ö.- eceğini 071/21

ödet - : Ödeme işini yaptırmak.
-1- [T.]
ö.- eceğim 214/03
ödül : Bir başarı karşılığında verilen armağan, mükâfat.
-1- [T.]
ö. 086/24
ödüllendir - : Bir başarıyı veya bir iyiliği ödülle değerlendirmek, mükâfatlandırmak.
-1- [T.]
ö.- mek 200/08
ödüllendiril - : Ödüllendirme işi yapılmak.
-1- [T.]
ö.- eceği 136/27
öfke : Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap.
-11- [T.]
ö. 104/28, 111/20, 162/26, 163/20, 211/11
ö.+ den 057/13
ö.+ lerini 071/20
ö.+ si 028/19
ö.+ ye 168/15
ö.+ yle 129/06, 191/03
öfkelenir - : Öfkelenmesine yol açmak, kızdırmak.
-1- [T.]
ö.- miş 198/31
öfkeli : Öfkelenmiş, kızgın, hiddetli.
-1- [T.]
ö. 170/14
öğle : Gün ortası, öğlen, öğle vakti.
-2- [T.]
ö.+ ye 072/14, 202/20
öğle namazı : Öğle vakti kılınan namaz.
-2-
ö. 124/28
ö.+ nı 115/25
öğle vakti : Günün öğle saatlerinde, öğleyin, öğlede, gün ortası, nisfinnehar.
-3-
ö. 073/13, 188/26, 046/27
öğren - : Bilgi edinmek; haber almak.
-54- [T.]
ö.- di 026/11, 045/03, 053/20, 086/21, 106/16, 115/24, 153/16, 163/08
ö.- diği 113/05, 122/07, 141/01
ö.- diğime 122/10
ö.- diğimin 122/08
ö.- diğinden 015/23
ö.- dikleri 142/27
ö.- diklerimi 122/13
ö.- diklerin 154/05
ö.- dikleriyle 201/15
ö.- dikten 153/21, 229/10
ö.- dim 180/13, 201/32, 217/01
ö.- din 122/03, 122/04, 210/24
ö.- eceğin 122/24, 237/01
ö.- eceksin 122/24, 180/25
ö.- ecekti 158/16
ö.- ememesine 125/13
ö.- emeyecekti 104/18
ö.- ince 032/17, 043/29
ö.- ip 157/33, 166/02, 197/09
ö.- irsem 226/33
ö.- iyordu 140/33
ö.- iyorduk 207/07

ö.- me 216/18
ö.- mek 090/26, 163/11, 168/20, 179/21, 028/17
ö.- mekte 089/15
ö.- mekti 090/25
ö.- men 216/27
ö.- meye 145/15
ö.- miş 056/20, 088/30, 237/01
öğrenebil - : Öğrenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2- [T.]
ö.- ecek 149/28
ö.- men 149/24
öğrenil - : Öğrenme işi yapılmak.
-2- [T.]
ö.- diğinde 142/06
ö.- enler 091/06
öğret - : Bir kimseye bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak.
-11- [T.]
ö.- eceğini 115/03
ö.- en 026/20
ö.- ince 061/14
ö.- mek 199/03, 236/14
ö.- mesi 097/04, 136/10
ö.- meye 041/08, 191/28
ö.- ti 137/09
ö.- tiği 137/11
öğrettil - : Öğretme işi yapılmak.
-2- [T.]
ö.- iyor 137/22
ö.- miş 151/08
öğüt : Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.
-1- [T.]
ö.+ ler 025/04
öğütle - : Birine bir şeyi yapmasını veya yapmamasını söylemek, nasihat etmek.
-1- [T.]
ö.- yordu 021/25
öksür - : Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.
-9- [T.]
ö.- dü 234/09
ö.- düğü 081/10
ö.- erek 081/07
ö.- mek 121/10
ö.- mesine 081/04
ö.- üp 024/24, 027/19
ö.- üyordu 086/09, 088/14
öksürük : Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.
-2- [T.]
ö. 061/19, 113/01
öksüz : Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan (çocuk).
-1- [T.]
ö. 058/20
öküz : Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan erkek sığır, cıvalı zar.
-6- [T.]
ö. 075/16, 157/07, 164/26

ö.+ ü 025/23, 047/20, 196/19
öküz arabası : Öküz koşulmuş araba.
-3- [T.]
ö. 088/19
ö.+ nda 117/22, 086/14
öl - : Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.
-29- [T.]
ö. 120/05
ö.- dü 207/10, 236/10
ö.- düklerini 182/07
ö.- dükten 137/09, 138/17, 138/30, 217/08
ö.- dür 120/02
ö.- ecek 179/07
ö.- en 041/05, 129/12
ö.- eyim 120/05
ö.- meden 156/31
ö.- mediğini 042/07
ö.- mediyeler 015/32
ö.- mek 101/07
ö.- mekten 050/11
ö.- meni 120/07
ö.- meye 118/26
ö.- mez 022/08
ö.- müş 085/05, 215/28
ö.- müştü 178/23, 197/04, 214/22
ö.- ünçe 157/27
ö.- ür 022/08
ö.- üyor 101/02
ölç - : En, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek.
-2- [T.]
ö.- tü 074/31
ö.- tükleri 074/20
ölçebil - : Ölçme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
ö.- iriz 149/30
ölçekli : Ölçek farkıyla aynen bütünü veren geometrik şekil veya eleman.
-1- [T.]
ö.+ ydi 021/26
ölçü : Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan.
-4- [T.]
ö.+ de 052/23, 100/10, 151/29, 088/24
ölçül - : Ölçme işine konu olmak.
-2- [T.]
ö.- ür 135/08, 135/30
ölçülü : Belirli bir ölçüde olan.
-1- [T.]
ö. 021/33
ölçüm : Ölçme işi.
-1- [T.]
ö. 073/33
öldür - : Bir canlının hayatına son vermek.
-13- [T.]
ö.- eceğim 215/14
ö.- eceğimi 221/11
ö.- ecek 214/09
ö.- mek 137/23, 191/22
ö.- menin 205/01
ö.- meye 221/18

ö.- ün 111/29, 118/24, 204/23, 218/04, 221/02, 221/03
öldürebil - : Öldürme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-4- [T.]
ö.- diğine 196/19
ö.- eceğini 205/07
ö.- en 168/33
ö.- ir 216/13
öldürül - : Öldürme işine konu olmak.
-5- [T.]
ö.- dü 206/25
ö.- eceği 209/18
ö.- me 133/08
ö.- medi 209/19
ö.- mekten 106/13
ölü : Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, morto, diri karşıtı.
-16- [T.]
ö. 041/29, 050/28, 083/29, 086/23, 110/04, 136/06, 142/25
ö.+ ler 185/01, 199/25, 199/26
ö.+ leri 151/16
ö.+ lerin 085/11, 085/30, 199/23
ö.+ lerine 085/08
ö.+ yü 219/11
ölüm : Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat.
-10- [T.]
ö. 120/08, 217/01
ö.+ den 135/11, 160/03
ö.+ le 123/07
ö.+ ler 134/02
ö.+ ü 217/28
ö.+ ün 199/27
ö.+ ünden 035/08, 140/17
ölüm döşeği : Son nefesin verileceği yatak veya yer.
-1- [T.]
ö.+ ndeki 035/14
ölün - : Kendini feda etmek.
-1- [T.]
ö.- mediği 054/07
ömrübillah : Şimdiye değin, hiçbir vakit.
-1- [Ar.]
ö. 227/22
ömür : Yaşam.
-4- [Ar.]
ö.+ leri 214/10
ö.+ ün 101/03
ö.+ ünde 041/22
ö.+ ünüz 097/17
ön : Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
-59- [T.]
ö.+ e 174/19, 207/09, 221/08
ö.+ lerinden 124/13
ö.+ ünde 014/19, 016/02, 035/17, 035/19, 060/07, 062/19, 069/07, 071/30, 089/04, 101/16, 110/28, 127/29, 129/25, 161/10, 164/03, 169/20, 170/24, 213/06, 225/11, 226/07, 226/18
ö.+ ünde 171/03, 177/21, 125/28
ö.+ ündeki 020/09, 031/22, 049/12
ö.+ ünden 014/33, 124/16, 124/33, 232/04

ö.+ üneydi 063/16
ö.+ üne 018/06, 018/24, 025/10, 048/32,
049/14, 050/24, 051/14, 060/10, 063/08,
063/14, 071/09, 077/22, 095/07, 098/32,
103/22, 110/25, 120/19, 136/14, 175/26,
193/15, 097/08, 103/29, 034/18

önce : İlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı.

-103- [T.]

ö. 016/23, 023/09, 024/05, 028/31,
029/04, 029/25, 041/05, 045/32, 046/13,
049/24, 050/06, 052/24, 053/08, 055/19,
058/20, 059/19, 064/08, 071/07, 073/27,
074/02, 077/11, 077/31, 078/16, 079/01,
095/01, 106/33, 107/20, 113/13, 114/13,
115/15, 121/11, 121/15, 123/07, 123/11,
123/13, 128/16, 129/12, 133/04, 133/15,
135/13, 141/19, 146/06, 149/12, 149/24,
156/31, 157/23, 160/01, 165/06, 167/30,
168/20, 173/01, 173/13, 176/10, 176/31,
177/04, 177/10, 177/13, 177/23, 177/26,
177/31, 178/18, 178/28, 179/03, 182/27,
187/06, 192/07, 193/01, 193/07, 197/22,
198/24, 199/11, 204/04, 204/30, 205/21,
206/02, 206/15, 207/19, 209/12, 211/01,
213/03, 213/09, 219/07, 221/25, 236/10,
098/23, 175/07, 176/21, 192/12, 182/17,
019/26, 033/17, 128/31, 176/28, 230/17
ö.+ den 155/25, 188/24, 198/32

ö.+ lere 183/17

ö.+ leri 208/01

ö.+ si 106/26, 219/13

ö.+ sine 141/08

önceki : Önce olan, evvelki, mukaddem, sabık.

-13- [T.]

ö. 018/08, 019/04, 035/13, 143/08,
172/08, 177/06, 196/13, 203/32, 205/14

ö.+ lerden 140/20, 206/26

ö.+ lerin 056/09, 140/22

öncü : Önden gelen, önde olan, artçı karşıtı.

-3- [T.]

ö. 071/08, 071/12, 212/19

önem : Bir şeyin nitelik veya nicelik bakımından değeri olma durumu, ehemmiyet.

-7- [T.]

ö. 148/15

ö.+ i 087/04, 106/30, 122/08, 139/29,
141/05, 152/01

önemli : Önemi olan, mühim, ehemmiyetli.

-5- [T.]

ö. 138/27, 139/12, 139/27

ö. 077/32

ö.+ si 022/32

önemse - : Önemli saymak, önem vermek, mühimsemek, saymak.

-1- [T.]

ö.- memiști 231/25

önle - : Bir şeyin olmasına veya yapılmasına engel olmak.

-2- [T.]

ö.- mek 064/15

ö.- yemiyordu 095/08

önlem : Kötü veya yanlış bir şeyi önleyecek yol, tedbir.

-1- [T.]

ö.+ ine 141/24

ön şart : Bir işin çözümlenmesinde ilk önce yerine getirilmesi gereken şart, ön koşul.

-1-

ö.+ ı 183/27

öp - : Sevgi, saygı, bağlılık, teşekkür belirtmek amacıyla dudaklarını bir şeye veya birine değdirmek.

-17- [T.]

ö.- en 015/21

ö.- erek 022/09

ö.- eren 059/19

ö.- ersin 055/27

ö.- mek 111/06

ö.- meyi 237/19

ö.- tü 055/19, 201/23

ö.- tüşü 113/13

ö.- tüşünü 019/21

ö.- tükten 144/11, 158/30, 161/20

ö.- tüler 169/26

ö.- üp 069/01, 209/31

ö.- üyorlardı 015/20

öptür - : Öpme işini yaptırmak veya öpmesine izin vermek.

-1- [T.]

ö.- en 113/24

örme : Örülerek yapılan

-2- [T.]

ö. 078/11, 087/28

örnek : Bir düşüncüyü, kuralı, gözlemi veya savı desteklemek ve açıklamak amacıyla ileri sürülen söz, yapılan davranış, misal.

-5- [T.]

ö. 181/16, 180/31

ö.+ e 182/17

ö.+ i 027/28

ö.+ ti 091/02

ört - : Korumak, görünmez duruma getirmek veya gizlemek için üstüne bir şey koymak.

-12- [T.]

ö.- en 016/09, 220/29

ö.- memesine 050/04

ö.- müşlerdi 018/30

ö.- tü 033/04, 172/04, 172/25

ö.- tüşü 071/01

ö.- tükleri 040/03

ö.- tüler 049/03

ö.- üp 041/01

ö.- üyor 225/17

örtbas et - : Bir durumun, bir olayın duyulmamasını, yayılmamasını sağlayan önlemler almak.

-1- [T.]

ö.- erek 144/02

örtü : Örtmek için kullanılan şey, vualet.

-1- [T.]

ö.+ yü 175/26

örtül - : Örtme işine konu olmak.

-2- [T.]

ö.- müş 149/07

ö.- müştü 176/02

örtülü : Örtülmüş, bir şey ile kaplanmış.
-1- [T.]
ö. 175/25
örül - : Örne işi yapılmak.
-8- [T.]
ö.- dü 052/05
ö.- düğünü 072/25
ö.- ecek 218/17
ö.- en 052/26
ö.- me 083/12
ö.- müş 083/15
ö.- müş 078/06
ö.- üp 082/02
örülü : Örülmüş olan.
-1- [T.]
ö. 018/27
öt - : Kuş veya böcekler, değişik tonda ses çıkarmak.
-9- [T.]
ö.- mesin 229/21
ö.- meye 029/19, 048/14, 123/25, 234/03
ö.- tü 229/30
ö.- tüğü 234/09
ö.- tüklerinde 234/06
ö.- üp 229/15
öte : Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera.
-9- [T.]
ö. 014/16, 122/12, 126/31, 183/04
ö.+ si 184/03
ö.+ si 183/09
ö.+ sine 183/02
ö.+ ye 074/22
ö.+ yi 027/01
öte dünya : Ahiret, öteki dünya.
-1-
ö.+ da 215/28
öteki : Diğeri, öbürü.
-8- [T.]
ö. 053/07, 144/15, 165/22, 166/11, 170/09, 200/13, 200/24, 234/01
öte yandan : Diğere taraftan, başka bir yönden, karşılık olarak.
-1- [T.]
ö. 174/13
ötre : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün o, ö, u, ü seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret.
-1-
ö. 059/23
ötürü : Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden, dolayı, naşi.
-3- [T.]
ö. 020/16, 028/24, 143/25
öv - : Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yermek karşıtı.
-4- [T.]
ö.- e 161/25
ö.- en 030/06
ö.- meye 162/01
öväünç : Övünme, kıvanç, iftihar.
-1- [T.]
ö. 113/20
öyle : Onun gibi olan, ona benzer.

-31- [T.]
ö. 070/33, 072/21, 074/20, 100/31, 111/26, 117/28, 120/21, 135/25, 136/14, 138/02, 143/09, 143/33, 145/03, 146/25, 157/22, 164/14, 168/05, 168/10, 179/25, 181/24, 191/17, 191/28, 208/16, 219/25, 229/30, 233/05, 083/18, 118/23, 191/06
öyleyse : O hâlde.
-15- [T.]
ö. 025/33, 026/03, 029/08, 044/19, 045/26, 088/31, 135/21, 146/21, 167/04, 182/12, 182/28, 182/30, 189/25, 208/23, 237/16
öz : Kan bağı ile bağı olan, üvey olmayan.
-2- [T.]
ö. 059/16, 115/02
özel : Yalnız bir kişiye, bir şeye ait veya ilişkin olan, özel.
-3- [T.]
ö. 138/05, 137/31, 106/23
özellik : Bir şeyin benzerlerinden veya başka şeylerden ayrılmasını sağlayan nitelik, hususiyet, hasiyet, hassa, mahsusluk, özelalite.
-10- [T.]
ö.+ e 168/33
ö.+ i 019/11, 100/21, 172/14
ö.+ le 028/11, 104/13, 118/32, 104/01, 141/27, 230/02
özen : Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam.
-9- [T.]
ö. 203/17
ö.+ le 016/08, 027/13, 046/27, 062/19, 064/19, 106/26, 116/30, 217/17
özen - : Beğendiği şeye benzemeye çalışmak, yapmaya kalkışmak.
-2- [T.]
ö.- en 044/12
ö.- ip 020/20
özgü : Birine, bir şeye ait olan, öze, has, mahsus.
-3- [T.]
ö. 043/18, 143/23, 104/29
özgür : Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya, şarta bağı olmayan, serbest, hür.
-2- [T.]
ö. 151/26
ö.+ dü 222/13
özgürlük : Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağı olmama durumu, serbesti.
-5- [T.]
ö. 174/17, 174/22
ö.+ e 027/29
ö.+ ün 174/22
ö.+ ünün 025/03
özlem : Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteğı, hasret, tahassür.
-1- [T.]
ö.+ i 112/26
özne : Bilinci, sezgisi, düş gücü olan, bazı filozoflara göre de dış dünyaya karşıt olan birey.

-2- [T.]
ö. 046/08
ö.+ nin 046/03
özür dile - : Yaptığı bir yanlıştan ötürü başışlanmasını istemek.
-1- [Ar.+T.]
ö.- mem 153/30
Öküz Geçidi : Romanda adı geçen bir eğitim kurumu
-1-
Ö.+ nde 035/05
Öterbübül : Romanda adı geçen biri.
-1-
Ö. 113/10
pabuç : Ayakkabı.
-1- [Far.]
p.+ larını 032/21
paça : Pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm.
-3- [Far.]
p. 100/18, 152/08, 162/29
paçavra : Eskimiş bez veya kumaş parçası, çaput.
-4- [Rum.]
p.+ ları 061/04, 160/22
p.+ ların 107/27
p.+ larla 189/02
padişah : Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.
-42- [Far.]
p. 023/14, 042/32, 051/22, 059/10, 112/17, 134/22, 135/04, 136/07, 136/15, 137/13, 138/17, 139/22, 140/05, 177/02, 191/21
p.+ a 059/06, 137/01, 139/12, 140/17, 176/30, 176/28
p.+ ı 134/12
p.+ ım 134/20
p.+ ın 042/26, 043/02, 059/16, 099/08, 134/18, 137/09, 138/19, 139/08, 139/20, 139/30, 191/19, 191/25
p.+ ina 191/13
p.+ inıza 207/23, 209/07
p.+ ınızın 209/30
p.+ la 139/14
p.+ ların 201/05
p.+ ta 180/18
paha : Değer, fiyat, eder.
-1- [Far.]
p. 155/14
pahalı : Fiyatı yüksek olan, ucuz karşıtı.
-2-
p. 033/04, 165/14
paket : İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne.
-1- [Fr.]
p.+ i 098/05
pala : Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir kılıç.
-2- [İt.]
p.+ lar 051/03
p.+ larından 050/32

pala bıyık : Gür, uzun, yanaklara doğru kıvrık bıyık.
-1-
p.+ larını 016/11
palalı : Palası olan, pala taşıyan.
-1-
p. 050/30
palanka : Ağaç ve toprakla yapılmış, hendekle çevrilmiş küçük hisar.
-2- [Srp.]
p. 082/02
p.+ ların 063/19
palavra : Herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber, balon.
-1- [İsp.]
p. 022/31
paluze : Nişasta ve şekerle yapılan ve soğuk olarak yenilen bir çeşit pelte tatlısı.
-1- [Far.]
p. 032/30
pamuk : Pamuk bitkisinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince, yumuşak tellerin adı.
-1- [Far.]
p. 230/08
pamuk ipliği : Pamuktan yapılan mat veya parlak dikiş nakış ipliği.
-1-
p.+ ni 061/23
panik : Ani dehşet duygusu, büyük korku, ürkü.
-1- [Fr.]
p.+ e 128/23
panzehirli : Panzehir taşıyan, panzehir bulunduran.
-1-
p. 137/14
papaz : Hristiyan din adamı, peder.
-4- [Rum.]
p. 052/29, 053/12
p.+ ı 051/25
p.+ ın 053/04
para : Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit.
-140- [Far.]
p. 025/07, 041/09, 041/18, 041/25, 047/10, 047/11, 055/28, 072/09, 082/26, 090/18, 103/24, 103/25, 104/05, 110/25, 114/31, 115/14, 118/22, 119/03, 123/05, 124/08, 135/32, 138/21, 142/01, 142/02, 155/17, 156/04, 156/10, 159/14, 159/31, 171/02, 180/33, 181/11, 184/01, 201/08, 201/13, 202/11, 215/06, 215/10, 216/05, 216/16, 218/25, 218/31, 219/05, 231/11, 028/14, 165/30, 200/31
p.+ da 041/21, 106/17, 231/30
p.+ dan 030/15, 104/02, 217/12
p.+ daydı 171/18
p.+ lar 103/27, 108/30, 109/11, 142/04, 142/08
p.+ ları 103/23, 103/26, 108/33, 142/10, 201/24, 215/14, 215/21
p.+ ların 072/02, 108/22, 118/16, 201/04, 215/08, 218/01
p.+ larla 159/11
p.+ n 107/01

p.+ nın 030/32, 071/21, 152/09, 157/04, 159/06, 159/25, 159/33, 173/02, 200/33, 215/24, 235/32, 236/01, 157/06, 201/10
p.+ nızı 166/18
p.+ sı 025/05, 032/10, 054/18, 104/03, 040/10
p.+ sını 026/11, 114/21, 230/13
p.+ sının 116/31
p.+ ya 034/33, 041/16, 042/19, 142/08, 170/31
p.+ ydı 115/14
p.+ yı 023/09, 058/19, 082/29, 083/22, 086/27, 089/26, 089/28, 090/17, 098/22, 103/28, 103/33, 104/03, 115/16, 142/12, 157/03, 159/18, 165/21, 170/32, 171/05, 200/02, 200/32, 201/03, 201/23, 202/14, 216/14, 217/08, 220/01, 230/15, 088/20
p.+ yla 024/33, 110/12, 115/18, 116/01, 160/26, 163/21, 220/14
paraca : Para ile ilgili olarak, para bakımından.
-1-
p. 138/25
paralan - : Sıkıntı ve üzüntü içinde, olmayacak bir işle uğraşmak, didinmek.
-1-
p.- dı 158/10
paralayıcı : Paralayan, parçalayan.
-1-
p. 109/18
paramparça : Pek çok parçaya ayrılmış, parça parça olmuş.
-3-
p. 089/08, 122/33, 083/31
parasız : Parası olmayan.
-2-
p. 112/08, 191/21
paravana : Paravan.
-1- [İt.]
p. 219/15
parça : Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya artakalan şey.
-32- [Far.]
p. 200/14, 200/29
p.+ lara 031/21
p.+ lardan 053/06, 200/23
p.+ ları 071/05, 083/19, 194/02
p.+ larından 060/32, 113/23
p.+ larından yaptıkları 062/30
p.+ larının 087/29
p.+ larıyla 195/33
p.+ nız 097/19
p.+ sı 200/13, 087/33, 200/17, 053/30, 060/25, 202/26, 104/19
p.+ sına 046/22
p.+ sını 028/10, 046/23, 101/17
p.+ sıydı 121/28
p.+ sıyla 141/13
p.+ ya 053/06, 200/23, 200/24
p.+ yı 028/10, 031/19
parçala - : Parçalara ayırmak, bütünlüğünü bozmak, parça parça etmek.
-1-
p.- dı 063/15
parçalan - : Parçalama işine konu olmak, parçalara ayrılmak, paralanmak.
-7-

p.- dığı 088/28
p.- diğinden 086/11
p.- diğini 106/13
p.- ip 071/27
p.- miş 106/07, 106/11, 125/14
parılma - : Işık saçmak, parlamak.
-2- [T.]
p.- dığı 016/13
p.- yor 142/14
parılma : Parıldama, göze çarpan parlaklık.
-5- [T.]
p. 108/13
p.+ lar 016/12, 151/02, 196/11
p.+ sı 108/12
parla - : Güçlü bir ışık çıkarmak, ışık saçmak.
-5- [T.]
p.- dı 145/18
p.- yan 017/28, 048/09, 159/23
p.- yordu 063/06
parlak : Parlayan, ışıldayan.
-3- [T.]
p. 041/23, 047/23, 203/15
parlaklık : Parlak olma durumu, revnak.
-1- [T.]
p. 184/05
parlat - : Bir yüzeyi düzgün ve parlak duruma getirmek, parlamasını sağlamak.
-1- [T.]
p.- ti 046/27
parlatıl - : Parlatma işine konu olmak.
-2- [T.]
p.- irdi 155/26
p.- iyordu 193/25
parmak : İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.
-20- [T.]
p. 150/04, 176/01
p.+ ı 019/30
p.+ ına 017/21, 076/01
p.+ ında 104/08
p.+ ını 078/18
p.+ ıyla 014/25, 016/09, 020/28, 049/10, 050/17, 235/11
p.+ lara 032/32
p.+ ları 102/21
p.+ larında 124/32
p.+ larını 086/26
p.+ ta 027/07
p.+ tan 027/08, 095/04
parmaklı : Parmağı olan.
-1- [T.]
p. 165/03
parmaklıklık : Parmaklığı olan.
-1- [T.]
p. 232/11
parsa : Bir izleyici topluluğu önünde yapılan gösteriden sonra toplanan para.
-2- [Far.]
p. 039/11, 040/28
parşömen : Yazı yazmak, resim yapmak için özel olarak hazırlanan deri, tirşe.
-1- [Fr.]
p.+ ler 020/08

parti : Bir kişi, bir kuruluş veya bir topluluğun, çoğu belli bir şeyi kutlamak amacıyla düzenledikleri eğlence.

-1- [Fr.]

p.+ sine 035/14

paslan - : Üzerinde pas oluşmak.

-4- [T.]

p.- mayan 076/02

p.- mış 018/27, 078/24, 084/19

paslı : Üzerinde pas oluşmuş, pas tutmuş, paslanmış.

-2- [T.]

p. 043/17

p.+ ydı 018/31

pastırma : Tuz, çemen, kırmızıbiber karışımının et üzerine sürülerek güneşte veya iste kurutulması yoluyla yapılan yiyecek.

-1- [T.]

p.+ lar 120/26

paşa : Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan.

-40- [T.]

p. 027/16, 069/13, 071/14, 071/18, 072/02, 072/07, 072/14, 072/23, 072/32, 073/11, 073/15, 073/23, 073/26, 076/18, 077/29, 078/02, 141/04

p.+ dan 074/11

p.+ lar 133/04

p.+ lara 140/06

p.+ lardan 069/11

p.+ nın 042/28, 071/32, 095/08, 096/03, 177/06, 079/03

p.+ sı 095/05

p.+ sının 210/32, 213/04

p.+ ya 071/14, 073/18, 074/10, 076/17, 077/28, 082/28, 083/21, 177/05, 082/21

p.+ yı 071/20

paşaoğlu : Paşanın oğlu.

-2- [T.]

p. 096/12

p.+ nun 096/17

patakla - : Rastgele vurarak dövmek.

-1- [T.]

p.- dıktan 059/31

patırtı : Gürültülü çatışma, arbede.

-3- [T.]

p. 031/17, 109/11

p.+ lar 203/07

patla - : Nesnelere, iç basıncın etkisiyle ve çoğunlukla büyük ses çıkararak dağılmak, infilak etmek.

-15- [T.]

p.- dı 222/01

p.- ma 066/04, 157/25, 061/32, 081/25

p.- manın 062/02, 065/32

p.- masıyla 179/26

p.- maya 168/19

p.- mayı 054/22

p.- maz 194/17

p.- mış 213/15

p.- r 194/16

p.- rken 075/05

p.- yınca 066/01

patlama : Patlamak işi.

-2- [T.]

p.+ lar 076/19

p.+ yla 065/29

patlat - : Patlama işine yol açmak.

-4- [T.]

p.- an 017/02

p.- ıp 016/29

p.- mış 118/18

p.- tılar 105/22

patlatıl - : Patlatma işi yapılmak.

-2- [T.]

p.- mamıştı 077/30

p.- mış 192/16

patlayiver - : Aniden patlamak.

-1- [T.]

p.- di 083/27

pay : Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse.

-8- [T.]

p.+ ı 017/10, 026/22, 042/05, 044/09

p.+ ıma 055/04

p.+ ına 088/20, 121/27

p.+ ını 115/09

payanda : Destek.

-2- [Far.]

p. 053/20

p.+ lardan 080/32

paye : Rütbe.

-2- [Far.]

p.+ sine 111/11, 164/17

paylaş - : Aralarında bölüşmek, pay etmek, üleşmek.

-2- [T.]

p.- iyorsun 176/16

p.- makta 031/16

paytak : Çarpık, eğri bacaklı.

-1- [Ar.]

p. 108/08

pazar : Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer.

-2- [Far.]

p.+ a 047/02

p.+ dan 230/07

pazarıcı : Değişik günlerde kurulan pazarlarda mal satan kimse.

-1-

p.+ ların 030/06

pazarlık : Bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme.

-3-

p. 030/12

p.+ lar 156/04

p.+ larına 078/01

pazarlık et - : Bir şeyin fiyatı üzerinde karşılıklı çekişmek.

-2-

p.- se 025/02

p.- tiği 124/21

pazu : Kolun omuz ile dirsek arasındaki bölümünde bulunan, şişkince kas kütlesi.

-2- [Far.]

p.+ larına 212/30

p.+ larından 016/21

pazubent : Belli bir amaçla kola geçirilen enli kuşak, kolçak.

-1- [Far.]
p.+ te 016/17
peçe : Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.
-1- [İt.]
p.+ lerle 018/30
peçeli : Yüzünü örtmek için peçe takmış olan.
-1-
p. 084/20
pedal : Bir makinede, bir araçta ayak yardımıyla dönmeyi veya hareketi sağlayan düzen, ayaklık.
-1- [Fr.]
p.+ la 193/30
pek : Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.
-29- [T.]
p. 017/16, 029/03, 034/11, 039/17, 040/09, 041/08, 043/19, 043/22, 047/08, 106/30, 110/20, 114/30, 115/25, 118/20, 135/05, 135/13, 140/19, 145/05, 145/22, 149/08, 165/21, 183/16, 203/24, 234/21, 022/22, 014/12, 039/07, 202/07, 099/16
pekâlâ : Kesinlikle.
-1- [T+Ar.]
p. 205/07
peki : Evet.
-18- [T.]
p. 046/05, 047/01, 122/26, 145/16, 145/27, 146/19, 147/17, 147/22, 179/30, 182/29, 189/24, 200/24, 201/16, 206/20, 208/10, 209/04, 227/08, 233/11
peksimet : Pişirildikten sonra dilimler hâlinde kesilerek ısı ile kurutulmuş, uzun süre dayanabilen ekmek.
-2- [Rum.]
p. 197/08
p.+ leri 020/25
peltek : Dilini dişlerinin arasına alır gibi konuşan ve bu yüzden s, z gibi sesleri kusurlu söyleyen (kimse).
-1- [T.]
p. 205/13
pembeleş - : Pembe bir renk almak.
-1-
p.- ti 073/14
pencere : Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.
-23- [Far.]
p. 020/09
p.+ den 047/22, 047/31, 048/12, 112/06, 225/12, 225/18, 226/25, 226/32, 232/11
p.+ lerde 124/16
p.+ leri 221/19
p.+ lerin 050/25
p.+ lerini 066/02
p.+ nin 226/07, 226/18
p.+ sinden 158/27
p.+ sinden 048/04, 048/16
p.+ sinin 225/11
p.+ ye 192/27, 192/30, 226/11

penciyek : Zarla oynanan oyunlarda zarların üst yüzünün birinin beşli, öbürünün birli gelmesi.
-1- [Far.]
p. 165/09
pencüse : Zarla oynanan oyunlarda zarların üst yüzünün birinin beşli, öbürünün üçlü gelmesi.
-1- [Far.]
p.+ yle 164/25
pençe : Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.
-1- [Far.]
p.+ siyle 041/05
perçin : İki veya daha çok levhayı birbirine bağlamak için geçirilen çivinin, ezilerek baş durumuna getirilen ucu.
-2- [Far.]
p.+ leri 016/01
p.+ lerini 015/17
perde : Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü.
-8- [Far.]
p. 226/18
p.+ lerini 050/26
p.+ si 030/07
p.+ ye 170/13
p.+ yi 099/17, 129/28, 226/12, 226/19
perdeli : Perdesi olan veya perde ile örtülü bulunan.
-1-
p. olan 117/06
pergel : Yay veya çember çizmekte ve ölçmekte kullanılan araç, yayçizer.
-1- [Far.]
p.+ ler 020/09
perişan : Dağınık, düzensiz, karmakarışık.
-1- [Far.]
p. 112/07
perişan et - : Dağıtmak, düzenini bozmak.
-1- [Far.+T.]
p.- mişti 128/30
perşembe : Çarşamba ile cuma arasındaki gün.
-1- [Far.]
P.+ den 062/21
pes : Hafif, yavaş sesle söylenen, pest, ince karşıtı.
-1- [Far.]
p. 030/07
pes perde : Alçak ve kalın ses.
-1- [Far.]
p.+ den 195/27
peş : Arka, art.
-16- [Far.]
p.+ inde 136/04, 153/07, 193/03, 180/21, 175/11, 105/27
p.+ inden 019/23, 071/11, 192/08
p.+ indesin 134/24, 147/27, 175/04
p.+ indeydi 029/07, 041/24, 044/13
p.+ lerindeki 082/30
peşin : Bir alışverişte, alışveriş yapıldığı anda, alınan şeyin tesliminden önce veya teslimiyle birlikte ödenen, veresiye karşıtı.
-3- [Far.]

p. 114/31, 074/11, 025/33
peştamal kuşan - : Bir zenaatta veya işte usta olduğunu belirlemek üzere merasimle peştamal bağlamak.
-1- [Far.+T.]
k.- amayacağıını 114/28
peygamber : İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırın kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.
-2- [Far.]
p. 024/17
p.+ in 091/02
pılı pırtı : Eski eşya.
-1- [T.]
p.+ sını 231/12
pınar : Yerden kaynarak çıkan su, kaynak.
-1- [T.]
p.+ larda 158/20
pırlıl pırlıl : Çok parlak, çok ışıklı.
-1- [T.]
p. 063/12
pırlıltı : Pırlıdayan şeyin yansıttığı ışık.
-1- [T.]
p.+ ları 081/22
pis - : Pusmak.
-1- [T.]
p.- tılar 062/01
pisirik : Tutuk, sünepe, aşırı çekingen, yüreksiz ve beceriksiz, ezik, girgin karşısı.
-4- [T.]
p. 025/26, 043/15, 054/03
p.+ tı 111/26
pişpişla - : Yavaş yavaş sallayarak uyutmaya çalışmak.
-2- [T.]
p.- mayı 230/01
p.- yordu 225/17
pilav : Pirinçten, bulgurdan veya kuskustan yapılan bir yemek.
-3- [Far.]
p.+ a 071/26
p.+ ı 071/31, 230/05
piliç : Tavuğun küçüğü, erginleşmemiş tavuk veya horoz.
-1- [T.]
p.+ ler 120/27
pinekle - : Bir yerde hiçbir iş yapmadan oturmak.
-1- [T.]
p.- yenler 050/12
pir : Bir tarikat veya sanatın kurucusu.
-8- [Far.]
p. 156/25
p.+ den 158/03
p.+ e 165/07
p.+ i 098/21
p.+ leri 123/16, 164/17
p.+ lerin 113/11
p.+ lerine 097/25
pir aşkına : "karşılık gözetmeden veya karşılık görmeden tam inançla, gerçek bir sevgi ile" anlamında kullanılan bir söz.
-1-
p. 221/18
pire : Pireler takımından, insanın ve bazı hayvanların kanını emerek yaşayan, iyi

sıçradığı için kolay yakalanamayan, küçük, asalak böcek (Pulex)
-1- [T.]
p. 119/21
pirinç : Pirinç bitkisinin besin olarak kullanılan taneleri.
-2- [Far.]
p. 071/25, 109/27
pirpak : Pirüpak, tertemiz, lekesiz.
-1- [Far.]
p. 098/28
pis : Leke, toz veya kirle kaplı olan, kirlili, iğrendirici, murdar, mülevves.
-7- [T.]
p. 097/11, 099/28, 211/13, 129/28
p.+ i 110/05
p.+ ti 024/23
pislik : Kir.
-4- [T.]
p.+ e 053/02, 053/06
p.+ inin 053/05
p.+ ten 026/16
pistol : Çıkış tabancası, tabanca, revolver, piştov.
-15- [Fr.]
p. 213/07
p.+ le 211/06, 221/16, 211/18
p.+ leri 197/24
p.+ lerin 192/21
p.+ lerine 166/20
p.+ uma 177/17
p.+ ü 193/04, 221/04, 221/21, 221/07
p.+ ünü 212/28, 221/14, 221/30
piş - : Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.
-4- [T.]
p.- ene 109/26
p.- er 133/09
p.- mekte 071/27
p.- mez 133/10
pişir - : Bir besin maddesini gerektiği kadar ısıda tutarak yenebilecek veya içilebilecek bir duruma getirmek.
-1- [T.]
p.- dikleri 109/33
pişmanlık : Pişman olma durumu, nedamet.
-3-
p. 119/17, 156/17
p.+ ın 118/13
pişman ol - : Yaptığı bir işin yanlış veya uygunsuz sonuç verdiğini anlayarak üzülme.
-1- [Far.+T.]
p.- duğunu 120/04
piştov : Osmanlı ordusunda bir süre kullanılan, paçavrayla sıkıştırılmış barutu horozunda bulunan çakmak taşı ile ateşleyip kurşun bilyeyi atan, kısa namlulu, tek atış yapılabilen bir tabanca türü.
-3- [Bulg.]
p. 117/05
p.+ ları 117/13
p.+ u 105/21

piyasa : Satıcıların mal satmak için bir araya geldiği yer, pazar.

-1- [İt.]

p.+ da 159/31

plan : Bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen.

-5- [Fr.]

p. 160/07

p.+ ı 160/08, 179/25

p.+ ları 137/26

p.+ larını 183/13

post : Tüylü hayvan derisi.

-2- [Far.]

p.+ lar 070/03

p.+ uyla 040/31

pot : İçinde maden eritilen kap.

-1- [Far.]

p.+ lar 102/10

poz : Kurum, çalım.

-1- [Fr.]

p.+ unda 212/02

pösteki : Koyun veya keçi postu.

-1- [Far.]

p. 016/06

pranga : Ağır cezalıların ayaklarına takılan kalın zincir.

-3- [İt.]

p. 024/09

p.+ ların 015/17

p.+ larla 016/01

protesto : Herhangi bir davranışın haksız, yersiz, gereksiz görülerek onaylanmadığını bildiren resmî açıklama.

-1- [İt.]

p.+ yu 023/13

pul : Akçeden küçük metal para.

-5- [Far.]

p.+ a 042/19

p.+ da 041/21, 106/17, 231/30

p.+ ları 104/01

pulsuz : Pulu olmayan.

-2-

p. 112/08, 191/21

punt : Bir şey için uygun zaman, fırsat.

-1- [İt.]

p.+ una 031/11

pusu : Birine saldırmak için saklanarak beklenen yer.

-1- [T.]

p.+ larının 156/07

pusula : Üzerinde kuzey güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespit etmek için kullanılan kadranlı araç, yön belirteci.

-11- [İt.]

p. 061/19, 072/21, 074/17, 099/01, 149/18, 188/15

p.+ lar 188/21

p.+ ları 078/29

p.+ ların 084/28

p.+ sı 149/11

p.+ ya 149/12

pusulasız : Pusulası olmayan.

-1-

p. 188/01

püf noktası : Bir işin en ince, hassas ve önemli noktası.

-3-

p. 074/16

p.+ nı 026/11

p.+ larını 108/17

pürüz : Engel, güçlük.

-1- [Far.]

p.+ ü 045/12

püskür - : Ağzında bulunan bir sıvı veya toz durumundaki bir şeyi hızla savurarak dışarı çıkarmak; öfkeyi aniden dışarı vurmaktır.

-3- [T.]

p.- en 084/26

p.- üyordu 104/30

p.- üyorlar 147/05

Pera : Orta Çağdan itibaren İstanbul'un Beyoğlu semti için kullanılan ad.

-1-

P.+ da 023/09

Peysullab Nekkareperzen : Romanda adı geçen biri.

-1-

P.+ in 058/14

Pundus : Romanda adı geçen biri.

-1-

P. 013/08

Puslu Kıtalar Atlası : Romanda Uzun İhsan Efendi tarafından oğlu Bünyamin'e sıkıntıya düştüğünde yol göstermesi için yazılan eserin adı.

-1-

P.+ ydı 234/24

raf : Üstüne öteberi koymak için duvara veya bir dolabın içine birbirine paralel olarak tutturulmuş, genellikle geniş, uzun tahta veya metal levha.

-6- [Ar.]

r.+ larda 020/07, 099/22, 102/13, 144/21

r.+ lardan 138/28, 188/22

rağbet : Beğenme, itibar.

-1- [Ar.]

r. 058/05

rağmen : Karşın.

-60- [Ar.]

r. 015/26, 017/06, 019/31, 027/24, 031/13, 032/20, 033/21, 033/28, 041/25, 047/14, 049/21, 053/10, 056/03, 062/32, 065/17, 081/01, 081/26, 084/03, 086/16, 087/21, 099/29, 102/27, 104/32, 108/11, 125/13, 126/29, 128/18, 128/28, 136/31, 139/19, 141/24, 150/12, 155/09, 161/32, 164/13, 169/09, 170/04, 171/21, 172/12, 174/12, 174/15, 180/22, 181/16, 183/22, 193/11, 196/10, 205/26, 208/29, 211/11, 217/23, 226/14, 227/28, 228/02, 230/03, 231/08, 234/15, 235/18, 039/05, 190/01, 118/24

rahat : İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.

-7- [Ar.]

r. 022/17, 090/21, 090/27, 105/26, 178/11, 233/02

r.+ ını 079/27

rahatça : Rahat bir biçimde.

-8-

r. 047/17, 104/20, 173/06, 196/32, 197/26, 198/13, 204/10, 222/08

rahat edebil - : Sıkıntısız durumda olma, ferahlanma, dinlenme imkânı ve ihtimali bulunmak.

-1- [Ar.+T.]

r.- eceği 099/30

rahatla - : Üzüntü, sıkıntı, tedirginlik veren bir durum ortadan kalkmak veya azalmak, rahata kavuşmak.

-5-

r.- dı 049/24, 171/13

r.- dılar 062/09, 178/10

r.- yayım 053/03

rahatlık : Üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat.

-1-

r.+ la 015/04

rahatsız et - : Rahatını bozmak, rahatını, keyfini kaçırmak.

-8-

r.- ici 143/30

r.- ip 053/28

r.- iyordu 160/01

r.- iyordu 144/13

r.- mek 114/05

r.- meni 227/21

r.- tiğın 226/28

r.- tikleri 168/31

rahatsız ol - : Rahatı bozulmak, keyfi kaçmak, sağlığı bozulmak.

-1-

r.- an 025/12

rahip : Hristiyanlarda genellikle manastırda yaşayan evlenmemiş papaz, keşiş, karabaş.

-6- [Ar.]

r.+ ler 050/25

r.+ lere 107/24

r.+ lerin 051/28, 053/12, 107/19, 107/17

rahle : Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.

-2- [Ar.]

r.+ nin 106/23

r.+ sine 060/02

rahmet : Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.

-1- [Ar.]

r. 111/18

rahmetli : "Tanrı'nın rahmetine kavuşmuş, bağışlanmış" anlamlarında ölmüş Müslümanları saygıyla anmak için ad veya unvanlarının başına getirilen bir söz.

-2-

r.+ ler 134/02

r.+ ye 134/04

rakam : Sayıları göstermek için kullanılan işaretlerden her biri.

-10- [Ar.]

r.+ a 138/03, 152/30

r.+ ı 138/29, 153/03, 153/08

r.+ la 140/22

r.+ lar 153/02

r.+ lara 153/09

r.+ ları 074/31, 075/21

rakı : Üzüm, incir, erik vb. meyvelerin alkolle mayalanarak damıtılmasıyla elde edilen içki, aslansütü, imamsuyu.

-6- [Ar.]

r. 061/20

r.+ dan 171/14

r.+ lar 170/02

r.+ nın 170/26

r.+ sını 170/10

r.+ yı 061/22

rakip : Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.

-1- [Ar.]

r.+ lerine 057/22

raks : Bir tür dans.

-1- [Ar.]

r. 171/05

raks et - : Oynamak, dans etmek.

-3- [Ar.+T.]

r.- en 024/28

r.- iyordu 039/13

r.- meye 170/20

ramak kal - : Bir şeyin olmasına çok az kalmak.

-3- [Ar.+T.]

r.-a 028/27

r.- mıştı 026/15, 028/01

rampa et - : Taşıt bir yere, bir şeye veya bir başka taşıta yanaşmak.

-2- [İt.+T.]

r.- iyor 021/20

r.- tiklerinde 033/17

raptedil - : Bir şeyi bir yere iliştirilmek, tutturulmak.

-2- [Ar.+T.]

r.- ip 150/05

r.- iyor 198/13

rastgele : Gelişigüzel.

-9- [T.]

r. 017/23, 078/17, 100/22, 113/02, 034/18, 089/33, 129/19, 152/11, 234/27

rastla - : Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek.

-14- [T.]

r.- dı 027/21, 126/17, 230/31

r.- diği 025/22, 026/21

r.- dılar 085/06, 162/27

r.- yacaklardı 035/11

r.- yamadı 227/25

r.- yamamış 086/22

r.- yamayınca 226/04

r.- yınca 199/24, 234/25

r.- yıp 016/27

rastlantı : Bilgiye, isteğe, kurala veya belli bir sebebe dayanmaksızın oluveren karşılaşma, tesadüf.

-1- [T.]

r. 203/20

razi : Uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden.

-1- [Ar.]

r.+ ydın 216/22

razi et - : Kabul ettirmek.

-1- [Ar.+T.]

r.- mek 055/19

razı ol - : Uygun bulmak, beğenmek, benimsemek, istemek, kabul etmek.
-3- [Ar.+T.]
r.- an 165/07
r.- an 118/27
r.- duğunu 106/19
reçete : Üzerinde doktorun hastası için gerekli gördüğü ilaçlarla, bunların kullanılış biçimleri yazılı olan kâğıt.
-1- [İt.]
r.+ lerini 044/06
reis : Lider.
-4- [Ar.]
r.+ i 140/13
r.+ ini 140/11
r.+ iyle 117/19
r.+ lerinin 117/20
rekât : Namazda bir kıyam, bir rükû ve iki secdeden oluşan bölüm.
-1- [Ar.]
r.+ larını 124/30
renk : Cisimler tarafından yansılan ışığın gözde oluşturduğu duyum.
-21- [Far.]
r. 016/07, 020/10, 071/17, 073/15, 102/14, 124/17, 124/18, 198/04, 198/05
r.+ i 072/26, 085/26, 102/17
r.+ leri 093/01, 198/03
r.+ lerini 022/05, 041/33
r.+ lerle 047/07
renkli : Beyaz dışında başka rengi veya renkleri olan.
-4-
r. 020/06, 110/15, 021/32, 023/07
resim : Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.
-8- [Ar.]
r.+ di 077/16
r.+ i 113/27, 152/12, 181/19
r.+ ine 205/24
r.+ ini 106/02
r.+ leri 197/16
r.+ lerinden 017/20
resmedil - : Resmetme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
r.- en 179/28
resmigeçit : Geçit töreni.
-1- [Ar.+T.]
r.+ ler 062/21
resmî : Devletin olan, devlete ait, devletle ilgili, özel karıştı.
-1- [Ar.]
r. 108/25
revan : Giden, yürüyen.
-1- [Far.]
r. 020/30
rihtim : Bir akarsu veya deniz kıyısında doldurularak yapılmış, gemilerin indirme bindirme veya yükleme boşaltma yapabileceği yer.
-16- [Far.]
r. 030/16, 187/15, 188/04, 188/31
r.+ a 032/01, 125/30, 127/25, 189/02
r.+ da 024/12, 145/13
r.+ daki 024/05, 031/03
r.+ ında 144/07, 188/25

r.+ ında 089/28
r.+ ından 133/03
rıza : Razı olma, isteme, istek.
-3- [Ar.]
r.+ nla 174/33
r.+ sı 030/26, 113/26
rica : Dileyiş, dileme, dilek.
-1- [Ar.]
r.+ sını 235/22
rica et - : Dilemek.
-3- [Ar.+T.]
r.- iyorum 217/08
r.- mekteydi 235/20
r.- ti 158/09
risk : Zarara uğrama tehlikesi, riziko.
-1- [Fr.]
r.+ e 164/12
rivayet : Söylenti.
-6- [Ar.]
r. 013/02, 039/01, 095/01, 133/01, 013/12, 013/10
roman : İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür.
-3- [Fr.]
r.+ ı 034/33, 034/29
r.+ ın 035/02
rota : Bir gemi veya uçağın gidiş yönü, izleyeceği yol.
-2- [İt.]
r.+ lar 188/22
r.+ ları 137/28
rubu tahtası : Kuadrant, bir dairenin çeyreği şeklinde olup gök cisimlerinin veya yüksekliği ölçülecek bina, kule gibi bir objenin eğim açısını ölçmek için kullanılan alet.
-1-
r. +ları 020/04
ruh : Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu; duygu.
-17- [Ar.]
r. 044/17
r.+ ları 032/29, 203/10
r.+ larını 133/05
r.+ u 044/24
r.+ un 044/15, 044/17
r.+ una 133/15
r.+ unu 054/27, 058/29, 152/06, 213/15, 214/21, 115/30, 101/10
r.+ unun 022/28
r.+ uyla 063/10
rulo : Dürülerek boru biçimi verilmiş deri veya kâğıt tomar.
-1- [Fr.]
r.+ ları 020/08
rüşvet : Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar.
-5- [Ar.]
r. 114/24, 139/16
r.+ ler 159/19
r.+ lerin 056/06

r.+ lerinin 164/30
rüşvetçi : Rüşvet olarak iş gören kimse.
-1-
r.+ ler 059/05
rüya : Düş.
-18- [Ar.]
r. 014/13, 022/32, 023/03, 023/06, 226/03,
226/13, 227/24
r.+ larımla 055/04
r.+ larında 154/12
r.+ mdaki 046/06
r.+ nın 192/04
r.+ sında 044/05, 069/06, 098/01
r.+ ya 019/05, 044/22, 044/30, 045/12
rüzgâr : Havanın yer değiştirmesiyle
oluşan esinti, yel, bad.
-1- [Far.]
r.+ in 020/29
rüzgârgülü : Rüzgârların yönünü ve adını
gösteren levha.
-1-
r.+ ndeki 072/20
Ramazan Bayramı : Ay takvimine göre
Şevval ayının ilk üç gününde kutlanan dinî
bayram, Şeker Bayramı.
-1-
R. 110/03
Rendekâr : Romanda yazar tarafından
René Descartes adlı filozoftan
esinlenilerek kurgulanan filozofun adı.
-9-
R. 034/16, 045/01, 045/05, 127/07, 237/04
R.+ in 045/02, 045/08, 046/04, 190/13
Rum : Doğu Roma İmparatorluğu sınırları
içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına
sahip olan halk.
-5- [Ar.]
R. 030/11, 031/05, 156/18, 219/13
Rum ateşi : Denizde veya karadaki
savaşlarda Bizanslılarca kullanılan ve
suda sönmeyen ateş, grejuva.
-2-
R. 021/18
R.+ ine 016/18
Rumca : Rumların kullandığı, yeni
Yunancanın bir lehçesi
-1-
R. 106/25
Rus : Rusya Federasyonu'nda yaşayan
Doğu Slav halkı veya bu halkın soyundan
olan kimse.
-3-
R. 099/23, 137/22, 161/23
saat : Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine
eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman
parçası
Günün hangi anı olduğunu gösteren alet.
-41- [Ar.]
s. 014/03, 109/07, 119/03, 139/04,
148/25, 149/18, 180/32, 181/02, 181/03,
181/10, 181/12, 181/19, 182/20, 210/21,
214/10, 230/20, 181/21
s.+ e 100/28, 183/01
s.+ i 181/08, 183/04, 209/15, 213/20,
188/08, 213/18
s.+ im 210/20

s.+ in 182/10, 182/25, 182/31, 183/05,
208/05
s.+ inin 181/05
s.+ ler 207/30, 226/02
s.+ lerce 172/23
s.+ lerede 202/24
s.+ lere 123/09
s.+ lerinde 109/15
s.+ lerini 041/18
s.+ lerle 020/06
s.+ ten 203/06
saatçi : Saat yapan, onaran veya satan
kimse.
-6-
s. 207/20, 208/29
s.+ ler 137/16
s.+ nin 207/31
s.+ sini 207/19
s.+ yi 207/28
sabah : Sabahleyin.
-37- [Ar.]
s. 095/07, 103/08, 136/11, 144/09,
161/22, 169/17, 178/12, 178/13, 197/04,
210/21, 069/17, 172/27, 188/24, 027/23,
237/31, 040/27, 065/19, 103/21, 227/29,
069/12, 022/26, 062/23, 103/14
s.+ a 113/15, 128/27, 136/08, 156/06,
229/10, 229/28, 231/07, 233/14
s.+ ı 025/15, 160/04, 177/15
s.+ ları 104/13, 115/24
s.+ tan 076/18
sabaha kadar : Bütün gece boyunca.
-1-
s. 078/13
sabah ezanı : Sabah namazının vaktinin
geldiğini bildirmek için okunan ezan.
-7-
s.+ ları 018/10, 045/28, 124/04, 218/18
s.+ larının 192/31, 237/26
s.+ nı 018/04
sabah namazı : Sabah vakti kılınan
namaz.
-2-
s.+ mı 148/27
s.+ ndan 113/12
sabık : Geçen, önceki, eski.
-3- [Ar.]
s. 024/19, 053/25, 165/10
sabır : Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü
durumlar karşısında ses çıkarmadan
onların geçmesini bekleme erdemi,
dayanç.
-7- [Ar.]
s. 111/22
s.+ ını 024/02
s.+ la 027/20, 061/04, 207/12, 209/16,
061/16
sabırsız : Sabır göstermeyen, sabrı
olmayan.
-1-
s.+ lar 188/27
sabırsızlan - : Sabırlı davranmamak,
sabır göstermemek.
-1-
s.- arak 227/09
sabırsızlık : Sabır göstermeme, sabırlı
davranmama, sabırsız olma durumu.

-1-
s.+ la 058/10
sabitleş - : Sabit duruma gelmek.
-1-
s.- miş 111/22
sabit ol - : Bir şeyin varlığı, gerçekliği kesin olarak belli olmak.
-1- [Ar.+T.]
s.- maliydi 074/25
sabret - : Sabır göstermek, sabırlı davranmak.
-1- [Ar.+T.]
s.- tim 214/01
sabun : Kirli ve yağlı şeyleri temizlemekte kullanılan, türlü yağlarla alkaliler birleştirilerek yapılan madde.
-2- [Ar.]
s.+ la 217/17, 219/16
saç : Baş derisini kaplayan kıllar.
-12- [T.]
s.+ ı 016/04, 112/06, 112/12, 173/18
s.+ ına 071/04
s.+ ını 158/27
s.+ ları 050/12, 050/15, 051/01, 219/23
s.+ larını 156/11, 237/18
saç - : Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.
-3- [T.]
s.- an 077/14
s.- arak 081/12
s.- iyordu 217/15
saçak : Bir yapının herhangi bir bölümünü güneş ve yağmurdan korumak için, o bölümden dışarı taşan ve altı boşta olarak yapılan bölüm.
-4- [T.]
s.+ a 232/30
s.+ ın 231/05, 232/08, 232/24
saçıl - : Etrafa dağılmak, yayılmak.
-1- [T.]
s.- iyordu 215/04
saçma : Avda kullanılan fişeklerin içine konulan, türlü boylardaki küçük ve yuvarlak kurşun tanesi.
-1- [T.]
s. 194/02
sadak : İçine ok konulan torba veya kutu biçiminde kılıf.
-1- [Moğ.]
s.+ larında 062/24
sadaka : Dilenciye verilen para.
-31- [Ar.]
s. 030/26, 097/03, 106/11, 108/13, 108/15, 109/31, 112/13, 112/24, 113/14, 113/27, 113/33, 116/32, 173/22, 219/13
s.+ lar 103/08, 111/18
s.+ ları 103/17, 114/01
s.+ ların 096/25, 104/03, 109/01, 110/03
s.+ larına 143/10, 164/29
s.+ larla 107/21
s.+ nın 106/18
s.+ sı 215/09
s.+ yı 108/23
s.+ yla 105/17, 114/15, 142/09
sadakatsizlik : Sadakatsiz olma durumu.
-1-
s.+ in 119/30

sade : Süsü, gösterişi olmayan, yalın, gösterişsiz.
-1- [Far.]
s. 119/12
sadece : Yalnızca.
-50-
s. 015/25, 041/21, 049/05, 052/05, 057/19, 080/18, 095/10, 100/21, 105/25, 106/17, 109/06, 110/02, 111/09, 122/09, 122/32, 123/12, 127/06, 127/07, 127/33, 135/04, 140/24, 141/33, 146/27, 151/22, 157/06, 163/12, 164/09, 166/10, 175/12, 190/05, 190/06, 190/30, 191/28, 193/26, 197/17, 202/22, 206/29, 208/16, 209/19, 225/10, 231/30, 234/31, 235/01, 235/10, 017/17, 031/01, 126/17, 171/25, 191/05
sadrazam : Osmanlı Devleti'nde başbakan, veziriazam, sadır.
-2- [Ar.]
s. 134/04
s.+ ların 113/21
saf : Kurnazlığa akli ermeyen, kolaylıkla aldatılabilen, bön, safdil.
-1- [Ar.]
s. 156/15
safra : Karaciğerin hazmı kolaylaştırmak için onikiparmak bağırsağına salgıladığı yeşilimsi sarı renkli acı sıvı, öd.
-1- [Ar.]
s. 101/10
sağ : Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.
-22- [T.]
s. 050/09, 087/31, 113/17, 116/06, 218/14, 233/06
s.+ a 083/17, 120/24, 121/17, 127/27, 152/12, 212/27, 215/03, 217/15, 231/04
s.+ da 193/20, 213/28
s.+ dan 061/04
s.+ ı 032/13
s.+ ın 078/25
s.+ ında 149/10, 195/15
sağ : Sağlam, esen.
-9- [T.]
s. 033/21, 051/08, 054/13, 054/23, 055/22, 096/18, 106/17, 117/25, 157/27
sağanak : Birdenbire başlayan, genellikle kısa süren şiddetli yağmur.
-4- [T.]
s. 222/14, 232/04
s.+ ın 222/03, 232/16
sağır : İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen (kimse).
-13- [T.]
s. 105/19, 108/09, 126/24, 188/06, 188/15, 189/28, 190/01, 190/32, 189/03, 187/16, 188/09, 126/29, 105/20
sağla - : Bir işin olması için gerekli durumu, şartları hazırlamak, temin etmek.
-9- [T.]
s.- dı 209/18
s.- dıkları 057/24
s.- makla 117/02
s.- mayınca 157/20
s.- rları 027/05
s.- yacağı 139/14
s.- yıp 199/04

s.- yor 152/29
s.- yordu 140/29
sağlam : Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz, stabil; sakatlık veya hastalığı bulunmayan, sağlıklı, sıhhatli; güvenilir.
-5- [T.]
s. 054/10, 065/22, 150/01, 150/08
s.+ a 203/31
sağlamlık : Sağlam olma durumu.
-1- [T.]
s.+ ını 162/10
sağlan - : Sağlama işine konu olmak.
-1- [T.]
s.- ıyor 047/02
sağlayabil - : Sağlama ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
s.- di 159/20
sağlık : Bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet.
-2- [T.]
s.+ ina 088/24
s.+ ından 052/13
sağlıksızlık : Sağlıksız olma durumu, sıhatsızlık.
-1- [T.]
s. 024/23
sağ ol : İyilik, yardım veya hoşça giden bir davranış karşısında "çok yaşa, teşekkür ederim" anlamlarında söylenen bir söz.
-1- [T.]
s. -un 213/17
sağrı : Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.
-1- [T.]
s.+ larıyla 212/01
sahaf : Genellikle kullanılmış ve eski kitap alıp satan kitapçı.
-3- [Ar.]
s.+ lar 124/31
s.+ lardan 057/26, 058/29
sahici : Sahte olmayan, gerçek, yapma karşıtı.
-3-
s. 063/07, 192/19
s.+ ymiş 173/15
sahiden : Gerçek olarak, gerçekten.
-1-
s. 023/01
sahip : Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.
-19- [Ar.]
s.+ i 039/10, 041/29, 064/22, 106/31, 153/05, 154/28, 216/28, 151/28
s.+ im 152/04
s.+ ine 044/01
s.+ ini 040/31
s.+ inin 039/15, 041/04
s.+ leri 096/26, 155/15
s.+ ti 060/33, 088/10, 138/22
s.+ tiler 169/01
sahip ol - : Mülkiyetinde olmak, elinde bulundurmak.
-12- [Ar.+T.]
s.- an 026/07, 140/16

s.- du 042/12, 141/23
s.- duğu 115/33, 148/19, 143/33
s.- duğum 151/19
s.- dukları 062/12
s.- duklarında 061/01
s.- mayı 151/21
s.- muş 177/08
sahip olabil - : Mülkiyetinde olma, elinde bulundurma imkân ve ihtimali bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
s.- irsen 152/15
sahte : Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece.
-9- [Far.]
s. 137/16, 140/02, 140/09, 140/24, 141/04, 142/06, 142/19, 142/28, 174/17
sahtekâr : Sahte işler yapan, düzmececi, sahteci.
-1- [Far.]
s.+ lar 125/05
saka : Evlere, çeşmeden su taşımayı iş edinmiş olan kimse.
-7- [Ar.]
s. 049/06, 049/10, 049/13, 049/17
s.+ nın 049/08, 049/11
s.+ ya 049/06
sakal : Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.
-8- [T.]
s. 112/10, 140/14
s.+ ı 113/18, 173/18
s.+ ina 040/16
s.+ ında 021/01
s.+ ıyla 112/07
s.+ larını 116/30
sakallı : Sakalı olan.
-3- [T.]
s. 040/14, 040/18, 213/28
sakalsız : Sakalı olmayan.
-3- [T.]
s. 111/25, 112/09, 116/32
sakat : Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan, engelli, özürü.
-6- [Ar.]
s. 023/19, 023/21, 032/20, 108/03, 115/05, 116/24
sakatlık : Sakat olma durumu, malullük, maluliyet.
-1-
s. 115/04
sakin : Asla; "Korkulacak bir durum olmasın" anlamında kullanılan bir söz.
-6- [T.]
s. 049/22, 055/16, 107/06, 128/04, 233/19, 049/25
sakinca : Çekinilmesi, dikkatli olunması gereken, sakınmayı gerektiren durum, mahzur.
-2- [T.]
s. 098/13, 192/02
sakilik : İçkili toplantılarda içki dağıtma işi.
-2-
s. 120/29, 032/32
sakin : Durgun, dingin.
-4- [Ar.]
s. 054/20, 233/24
sakin ol - : Sakin duruma gelmek.

-1- [Ar.+T.]
s. 175/07
sakla - : Kaybolmaması, görünmemesi için gizli bir yere koymak.
-9- [T.]
s.- dığı 063/07, 081/11, 089/19, 103/01, 104/25, 170/29
s.- dığın 216/05
s.- sın 096/28, 096/29
saklan - : Kendini saklamak, gizlenmek.
-3- [T.]
s.- dı 219/16
s.- dılar 061/32
s.- mış 106/26
saksoncubaşı : Osmanlı padişahlarının av maiyetinde bulunan ve av köpeği yetiştirmekle görevli bulunan yeniçeri kolunun komutanlarına verilen san.
-1-
s. 193/20
sal - : Bağımlılığına, tutukluluğuna veya baskı altındaki durumuna son vererek serbest kılmak, bırakmak, koyuvermek.
-9- [T.]
s.- an 035/12
s.- dı 065/19, 141/26
s.- dıkları 071/08, 109/23
s.- dıktan 200/32
s.- ıp 053/33
s.- mış 013/13, 027/02
saldır - : Bir kimseye veya bir şeye karşı saldırı yöneltmek, zarar verici bir davranışta bulunmak, hücum etmek.
-8- [T.]
s.- dı 083/05
s.- dığı 058/15
s.- dığında 173/33
s.- dılar 213/25
s.- inca 063/11
s.- irken 081/32
s.- iyor 075/03
s.- maya 063/01
saldırgan : Başkasına saldıran, yapısında saldırma özelliği olan (devlet, kimse, hayvan), agresif.
-1- [T.]
s.+ lar 072/17
saldırı : Kötülük yapmak, yıpratmak amacıyla doğrudan doğruya silahlı veya silahsız bir eylemde bulunma, hücum, taarruz.
-7- [T.]
s.+ nın 072/27, 072/29
s.+ sı 020/32, 081/29
s.+ sını 083/07
s.+ ya 066/05, 081/06
salıver - : Bırakmak, koyuvermek, serbest bırakmak.
-1- [T.]
s.- ıp 217/25
salıverdir - : Birinin bırakma, koyuverme, serbest bırakmasını sağlamak.
-1- [T.]
s.- mek 024/16
salıveril - : Salıverme işine konu olmak..
-1- [T.]
s.- mesini 196/24

salim : Esen, sağlam.
-4- [Ar.]
s. 054/13, 054/23, 055/22, 096/18
salimen : Sağ ve esen olarak, hiçbir kötü durumla karşılaşmadan.
-2- [Ar.]
s. 013/07, 056/24
salla - : Düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek.
-6- [T.]
s.- rken 074/09, 165/01
s.- yarak 230/23
s.- yınca 117/18
s.- yıp 034/10, 095/14
sallan - : Bağlı bulunduğu yerde gevşek duruma gelip yerinden oynamak, kımıldamak.
-2- [T.]
s.- dığında 076/06
s.- ıyorlar 207/09
sallandırıl - : Bağlı bulunduğu yerde gevşek duruma gelip yerinden oynatmak, kımıldatmak.
-1- [T.]
s.- an 080/15
salya : Ağızdan sızan tükürük.
-3- [Rum.]
s. 020/17
s.+ ları 212/16
s.+ larını 021/07
salyalı : Salyası olan, salyası akan.
-1-
s. 124/03
saman : Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.
-2- [T.]
s.+ dan 041/15
s.+ ların 117/22
samimiyezsizlik : Samimi olmama durumu, içtensizlik.
-1-
s. olarak 120/14
san - : Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek, zanneylemek.
-26- [T.]
s.- dı 152/09
s.- dığımızdan 148/02
s.- dılar 089/02, 193/29, 201/06
s.- dim 177/10, 177/22, 177/32
s.- dın 210/13
s.- ıp 066/02, 077/15, 221/31
s.- ırım 152/16
s.- ırız 182/05
s.- iyordu 019/20, 044/14
s.- iyordum 122/33
s.- iyorsun 145/03
s.- ma 153/22, 214/03, 214/07
s.- mış 040/16
s.- mişti 171/12, 211/19
s.- miyorum 145/07, 161/02
sanabil - : Sanma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-3- [T.]
s.- ir 179/11

s.- irdi 108/10, 156/16
sanat : Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.
-3- [Ar.]
s.+ ı 076/14
s.+ ının 108/15
s.+ larını 165/07
sancak : Bayrak, liva; gemilerin sağ yanı.
-6- [T.]
s. 015/09, 063/31, 193/02
s.+ ları 061/06, 063/27
s.+ larını 065/23
sandık : İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.
-18- [Ar.]
s. 017/13, 047/11, 062/30, 064/03, 127/27
s.+ ı 017/15, 018/07, 055/32, 063/16, 085/24, 148/17, 167/21
s.+ ını 017/14, 061/18
s.+ ıyla 029/16
s.+ lara 030/30
s.+ larını 124/08
s.+ larıyla 015/18
sanduka : Mezarın üzerine yerleştirilmiş, tabut büyüklüğünde tahta veya mermer sandık.
-2- [Ar.]
s. 048/22
s.+ ya 048/22
sanı : Sanma durumu veya sonucu, zan, zehap.
-1- [T.]
s.+ sına 154/11
sanıl - : Düşünölmek, olabileceğine inanılmak, zannedilmek, zannolunmak.
-3- [T.]
s.- diğindan 189/30
s.- inca 081/28
s.- ıp 034/25
saniyeli : İstenilen saniyede patlama özelliğı bulunan.
-1-
s. 157/24
sanki : Farz edelim ki, güya.
-42- [T+Far.]
s. 014/10, 034/12, 040/02, 045/15, 045/19, 060/18, 063/10, 077/16, 084/04, 089/29, 101/17, 105/19, 119/01, 121/10, 127/23, 145/09, 148/06, 148/24, 151/07, 154/11, 154/17, 154/19, 154/28, 161/28, 174/20, 189/06, 216/16, 216/23, 216/25, 216/26, 221/30, 233/22, 237/31, 059/13, 063/06, 084/21, 087/20, 127/28, 129/09, 145/28, 199/13, 202/01
sansar : Postları değerli türlü etçil hayvanların ortak adı.
-4- [T.]
s. 032/10, 032/12, 129/09, 190/24
sap - : Yön değıştirmek.
-2- [T.]
s.- tı 125/33
s.- tıklarında 018/16
sap : Bir aracı tutmaya yarayan bölüm.
-3- [T.]
s. 039/05

s.+ ını 083/06
s.+ ıyla 083/10
sapıklık : Sapık olma durumu.
-1- [T.]
s. 233/19
sapla - : Hızla batırmak.
-1- [T.]
s.- mayı 051/09
saplan - : Hızla batmak.
-4- [T.]
s.- dı 080/05
s.- diğında 235/02
s.- diğını 033/22
s.- ması 182/08
saplaniver - : Aniden saplanmak.
-1- [T.]
s.- di 065/31
saplayiver - : Aniden saplamak.
-1- [T.]
s.- di 048/09
sapta - : Bir şeyi belirgin kılmak, tespit etmek.
-1- [T.]
s.- dıkları 074/03
saptan - : Saptama işi yapılmak, tespit edilmek.
-1- [T.]
s.- acak 064/18
saptırabil - : Saptırma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
s.- irdi 074/22
sar - : Çevresini çevirmek, çepeçevre dolanmak, çevrelemek.
-7- [T.]
s.- an 152/06
s.- diğı 046/22
s.- ıp 022/08, 027/11, 207/08
s.- iyordu 121/32
s.- miş 119/08
sarar - : Sarı olmak, rengi sarıya dönmek.
-3- [T.]
s.- ıp 034/26
s.- miş 035/09
s.- mişti 102/22
saray : Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı.
-20- [Far.]
s. 059/24, 133/04, 139/32
s.+ a 023/13, 042/29, 096/06, 139/10
s.+ da 056/08
s.+ daki 133/08
s.+ dan 027/17, 059/17, 123/24
s.+ ın 026/31, 027/03, 069/07, 133/06, 139/13, 048/04
s.+ lara 112/16
s.+ ları 191/20
sarfet - : Tüketmek, harcamak.
-1- [Ar.+T.]
s.- tiğı 059/09
sargı : Esnek bir maddeden yapılmış uzun, dar ve ince şerit.
-3- [T.]
s. 087/17
s.+ ları 087/15, 105/08
sargı bezi : Ketten veya pamuk ipliğinden üretilen ve mikroplardan arındırılmış şerit

biçiminde kesilmiş, vücudun belli bir bölgesini sarmak için yapılmış bağ.

-1-

s. 086/07

sarhoş : Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse), esrik.

-7- [Far.]

s. 023/18, 024/06, 119/11, 128/01, 192/21

s.+ ken 023/22

s.+ ları 025/22

sarhoş et - : Alkol veya keyif verici maddeyle sarhoş olmasına yol açmak.

-1- [Far.+T.]

s.- tiğinde 140/31

sarhoş ol - : Sarhoş bir duruma gelmek, esrimek.

-2- [Far.+T.]

s.- an 190/03

s.- muş 217/12

sarı : Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.

-2- [T.]

s. 102/13, 168/26

sarı : Sarılarak meydana getirilen başlık.

-3- [T.]

s.+ ı 102/19, 219/23

s.+ ını 119/08

sarıhumma : Çoğunlukla sıcak ülkelerde görülen, bir cins sivrisinek aracılığıyla bulaşan, tene sarı renk veren, ateşli bir hastalık.

-1-

s.+ ya 016/19

sarı - : Sarma işi yapılmak.

-3- [T.]

s.- ip 040/01, 055/20

s.- mıştı 086/07

sarı : Sarılmış olan.

-2- [T.]

s. 150/21, 086/16

sarın - : Kendi üstüne sarmak.

-1- [T.]

s.- ip 014/16

sark - : Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak.

-2- [T.]

s.- an 150/18

s.- ip 016/09

sarkaçlı : Sarkacı olan.

-1- [T.]

s. 020/06

sarkıt : Mağaraların tavanında aşağıya doğru oluşan, genellikle koni biçiminde kalker birikintisi, damla taş, stalaktit.

-3- [T.]

s. 079/27, 084/10

s.+ ların 084/14

sarmal : Dolana dolana oluşmuş, birbirini izleyen, helisel, helezonlu, helezoni.

-1- [T.]

s. 102/12

sarraf : Mesleği, değerli kâğıt ve metal paraları birbiriyle değiştirmek, tahvil alışverişi yapmak olan kimse.

-2- [Ar.]

s. 124/12

s.+ ları 108/30

sars - : Birdenbire ve güçle kıvıltatmak, sallamak, oynatmak, titretmek.

-3- [T.]

s.- inca 237/31

s.- tiğini 235/15

s.- tım 177/29

sarsıl - : Sarsma işine konu olmak.

-1- [T.]

s.- iyör 075/07

sat - : Bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek.

-15- [T.]

s.- a 228/17

s.- an 124/18, 124/20

s.- an 031/07

s.- arken 231/16

s.- ip 228/15

s.- mak 231/02

s.- malarını 201/13

s.- maya 049/06

s.- mayı 017/24, 109/19

s.- tiğini 086/20

s.- tıkları 030/07

s.- tılar 024/18

sataş - : Bir kimseyi rahatsız edecek davranışta bulunmak, musallat olmak.

-1- [T.]

s.- tıkları 129/04

satıcı : Alıcıya bir şey satan kimse.

-2- [T.]

s. 031/18

s.+ larının 029/22

satıl - : Satma işi yapılmak.

-6- [T.]

s.- an 061/13, 108/27

s.- dı 105/04

s.- dığı 102/01

s.- ip 231/10

s.- mıştı 089/22

satın al - : Bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek kendine mal etmek, mübayaa etmek.

-15- [T.]

s.- mazdı 024/25

s.- arak 229/18

s.- dı 024/29, 163/24

s.- dığı 169/23

s.- dığım 176/26

s.- dığın 184/18

s.- dığına 167/25

s.- dıkları 137/27

s.- ip 159/16

s.- masını 201/01

s.- maya 103/02, 201/09

s.- mıştı 141/19

s.- mıştım 176/21

satın aldır - : Bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek birine mal ettirmek.

-1- [T.]

s.- mıştı 160/21

satır : Bir sayfa üzerinde yan yana gelen kelimelerden oluşan ve alt alta sıralanmış her bir dizi.

-3- [Ar.]

s.+ ı 034/19

s.+ lar 234/27

s.+ ları 034/20
satır : Et kesmeye, kemik kırmaya yarayan ağır ve enli bir bıçak türü.
-2- [Ar.]
s.+ ını 099/03, 099/04
satış : Satma işi
-1- [T.]
s.+ a 163/19
satranç taşı : Satrançta kullanılan taşlardan her biri.
-1-
s. 140/30
sav - : İstenmeyen birini yanından uzaklaştırmak.
-1- [T.]
s.- an 044/30
savaş - : Ordu ölçüsünde iki silahlı kuvvet karşı karşıya gelip çarpışmak, vuruşmak, muharebe etmek.
-7- [T.]
s.- acağını 180/11
s.- acaklardı 065/21
s.- amayacak 088/15
s.- arak 060/10
s.- ip 187/04
s.- mak 070/01
s.- tıktan 060/12
savaş : Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal.
-15- [T.]
s. 061/12, 061/26, 062/27, 063/10, 065/24, 086/21, 137/27, 154/22
s.+ ı 178/30
s.+ ın 075/09
s.+ lar 076/16
s.+ ların 063/18, 180/08
s.+ ta 209/22
savsakla - : Belirli bir sebebi olmaksızın bir işi isteyerek geri bırakmak, geciktirmek, umursamamak, ertelemek, sallamak, ihmal etmek.
-1- [T.]
s.- dı 118/15
savul - : Bir şeyden çekinerek bulunduğu yerden uzaklaşmak.
-1- [T.]
s.- uyor 112/24
savun - : Herhangi bir saldırıya karşı koymak, saldırıya karşı korumak, müdafaa etmek.
-1- [T.]
s.- anların 109/03
savur - : Havaya atıp dağıtmak, saçmak; yalan, küfür vb. söylemek.
-6- [T.]
s.- arak 167/07
s.- du 156/32
s.- maya 083/18
s.- mayı 015/01
s.- muştı 028/05
s.- uyor 030/15
savuştur - : Geçıştirmek, atlatmak.
-1- [T.]
s.- du 080/31
say - : Bir şeyin kaç tane olduğunu anlamak için bunları birer birer elden veya

gözden geçirmek, sayısını bulmak; varsaymak, tutmak, farz etmek.
-14- [T.]
s.- acaklar 163/17
s.- an 108/33
s.- ar 225/04
s.- arak 079/32, 162/28
s.- arken 162/18
s.- dığı 096/05
s.- dığın 135/04
s.- dıktan 109/09
s.- ip 178/08
s.- işta 018/02
s.- iyor 103/33
s.- iyordu 021/22
s.- miş 125/26
saydam : İçinden ışığın geçmesine ve arkasındaki şeylerin görülmesine engel olmayan (cisim), şeffaf.
-9- [T.]
s. 121/02, 137/32, 138/06, 152/19, 152/21, 153/10, 140/16, 219/25
s.+ dı 102/23
saye : Koruma, yardım.
-9- [Far.]
s.+ de 072/18, 183/15, 191/28, 199/32, 216/20
s.+ sinde 096/18, 208/32, 228/24, 184/06
sayfa : Üzerine yazı yazılan veya basılan bir kâğıt yaprağın iki yüzünden her biri, sahife.
-24- [Ar.]
s. 089/33, 152/11
s.+ da 089/33
s.+ lara 033/11
s.+ ları 106/24, 163/25, 170/29, 226/14, 234/24
s.+ ların 086/26
s.+ larını 033/12, 055/16, 086/03, 234/23
s.+ sında 138/07, 152/27
s.+ sını 058/12, 060/23, 106/28, 153/11
s.+ ya 034/14, 044/33
s.+ yı 034/18, 078/17
saygı : Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.
-11- [T.]
s. 032/07, 135/20, 135/23, 161/18, 162/17, 163/12, 235/07
s.+ dan 028/24
s.+ nın 101/16
s.+ sından 054/28
s.+ yla 058/08
saygılı : Saygısı olan, saygı gösteren, hürmetli, hürmetkâr.
-1- [T.]
s. 101/25
saygın : Saygı gören, sayılan, hatırlı, itibarlı, muteber.
-1- [T.]
s. 026/15
saygınlık : Saygı görme, değerli, güvenilir olma durumu, itibar, prestij.
-1- [T.]
s. 112/11

sayı : Sayma, ölçme, tartma vb. işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç olduğunu bildiren söz, adet.

-33- [T.]

s. 021/28, 159/03, 167/05

s.+ da 015/26, 138/02, 232/06

s.+ daki 152/28

s.+ lar 167/07

s.+ lardan 138/13

s.+ ları 107/26, 137/26, 158/13, 159/03, 192/23

s.+ ların 158/14

s.+ nın 136/20, 137/03

s.+ sı 027/17, 043/05, 137/30, 148/03

s.+ sını 134/29, 136/18

s.+ sının 189/20

s.+ ya 138/04

s.+ yı 136/24, 136/31, 137/04, 138/13, 153/04, 153/07, 165/10

s.+ yla 136/30

sayıkla - : Uykuda veya bir hastalığın verdiği dalgınlık sırasında anlamsız, tutarsız sözler söylemek.

-1- [T.]

s.- diğini 022/15

sayıl - : Sayma işine konu olmak, addedilmek.

-18- [T.]

s.- acaktı 114/19

s.- amayacak 113/18

s.- ıp 030/29

s.- ır 106/31, 148/02, 191/07, 215/08

s.- ır 141/22, 228/25

s.- ırdı 102/17

s.- mak 054/07

s.- malıydı 190/15

s.- mayı 219/06

s.- mazdı 033/30, 140/19, 165/21, 029/03

s.- mazsa 102/16

sayılı : Herhangi bir sayısı olan.

-1- [T.]

s. 217/07

sayısız : Sayılmayacak kadar çok, pek çok, sayımsız.

-19- [T.]

s. 015/13, 021/24, 029/29, 062/28,

077/26, 084/10, 099/22, 108/16, 123/11,

127/26, 157/27, 168/24, 175/31, 188/33,

193/29, 195/10, 199/32, 201/04, 212/13

saz : Birden çok çalgının bulunduğu takım.

-1- [Far.]

s. 169/29

sebare : Müzikte c harfinin üstünde çizgiyle sembolize edilen, notanın yarı uzunlukta okunması gerektiğini belirten işaret.

-1- [Far.]

s.+ yle 164/26

sebayüdü : Zarla oynanan oyunlarda zarlardan birinin üçlü, öbürünün ikili gelmesi.

-8- [Far.]

s. 156/27, 157/02, 157/07, 157/26, 157/32, 159/05, 166/07

s.+ den 158/08

sebebiyet : Bir şeye, bir olaya sebep olma, yol açma.

-1- [Ar.]

s. 164/28

sebeb : Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

-4- [Ar.]

s. 015/11, 153/19, 153/20

s.+ le 057/03

sebeb ol - : Neden olmak, yol açmak.

-3- [Ar.+T.]

s.- acağı 051/21

s.- muştı 232/17

s.- up 039/15

seccade : Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, namazlık.

-1- [Ar.]

s.+ sini 148/29

secde et - : alını, eli, ayakları, dizleri, ayak parmaklarını yere getirmek.

-4- [Ar.+T.]

s.- en 113/30

s.- erken 113/31

s.- tikleri 114/08

s.- tin 149/19

seç - : Benzerleri arasında hoşça gideni seçip almak veya yararlanmak için ayırmak.

-16- [T.]

s.- enlere 070/11

s.- erdim 162/17

s.- erek 208/17

s.- ip 100/22

s.- mesi 051/27

s.- mesini 096/20, 162/06, 162/13

s.- meye 140/12

s.- ti 027/06, 045/17, 129/19, 192/27, 202/19

s.- tiği 170/03

s.- tikleri 013/15

seçik : Kolaylıkla seçilen, açık, net.

-1- [T.]

s. 045/10

seçil - : Seçme işine konu olmak.

-8- [T.]

s.- di 206/16, 206/22, 125/06

s.- emiyordu 222/15

s.- en 069/17

s.- iyordu 085/21, 196/11

s.- mek 052/01

seçilebil - : Seçilme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

s.- iyordu 192/17

seçkin : Benzerleri arasında niteliklerinin yüksekliğiyle göze çarpan, üstün, mümtaz, güzide, mutena.

-1- [T.]

s. 165/13

sedef : Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde.

-2- [Ar.]

s. 033/01, 041/26

sedir : Arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyası, divan.

-7- [Ar.]

s.+ de 237/27

s.+ den 154/30

s.+ e 057/27, 154/26, 155/06, 172/04

s.+ lerden 099/27

sefa : Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma.

-3- [Ar.]

s. 032/33

s.+ dan 090/30

s.+ ya 140/01

sefa eyle - : Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma.

-1- [T.]

s.- yordu 095/05

sefaret : Elçilik.

-2- [Ar.]

s.+ inde 024/10

s.+ ten 024/13

sefer : Genellikle ülke dışına yapılan askerî harekât, savaşa gitme, savaş.

-8- [Ar.]

s. 053/32, 055/29, 065/20, 090/14, 125/12, 178/14

s.+ e 140/06

s.+ lerde 139/32

seferber et - : Bir iş, bir amaç için bütün olanakları kullanmak.

-1- [Ar.+T.]

s.- iyor 202/27

sefil : Sefalet çeken, yoksul.

-6- [Ar.]

s. 112/07, 119/20, 123/03, 123/04, 211/13, 214/27

seğirt - : Sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak.

-4- [T.]

s.- en 019/22

s.- ti 045/18

s.- tiğinde 017/14, 115/20

sehpa : Üstüne bir şey koymaya yarayan ayaklı destek, çatki.

-11- [Far.]

s.+ da 167/30, 167/31

s.+ nın 166/11, 167/18, 167/21, 168/04, 168/22

s.+ ya 141/14, 166/07, 167/32

s.+ yı 167/24

sekine : Venedik parası.

-1-

s.+ leri 160/27

sekiz : Bir sayı.

-6- [T.]

s. 072/16, 072/20, 116/16, 123/23, 230/30

s.+ ini 106/19

sekizinci : Sekiz sayısının sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen.

-3- [T.]

s. 145/22, 145/27

s.+ sinin 145/21

sekme : Venedik parası.

-1-

s.+ lerinin 017/11

seksek : Zemine çeşitli şekiller çizildikten sonra taşları ayakla çizilen bölümler arasında sektirerek oynamaya dayalı bir çocuk oyunu.

-1- [T.]

s. 064/12

seksen : Bir sayı.

-2- [T.]

s. 156/09

s.+ i 035/14

sekte : Olmakta olan bir şeyin birdenbire durarak kesilmesi, durgu.

-2- [Ar.]

s.+ ye 184/13, 234/02

selam : Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.

-4- [Ar.]

s. 031/29

s.+ ını 089/14

s.+ ları 032/07, 165/27

selamet : Esen olma durumu, esenlik.

-2- [Ar.]

s. 229/16

s.+ i 206/25

selametli : Esen, esenlikli.

-1-

s. 159/23

selamlık : Saray, köşk veya konaklarda erkeklere ayrılan bölüm, harem karşıtı.

-1-

s. 108/05

selamünaleyküm : "Allah'ın selamı sizin üzerinize olsun" anlamında kullanılan bir selamlama sözü.

-1- [Ar.]

s. 232/33

selâ : Müslümanları bayram veya cuma namazına çağırarak, bazı yerlerde cenaze için kılınacak namazı haber vermek amacıyla minarelerde okunan dua.

-2- [Ar.]

s. 030/08, 048/24

semere : Yemiş, meyve, ürün.

-2- [Ar.]

s.+ sini 027/20, 041/20

sen : Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.

-201- [T.]

s. 026/02, 047/01, 047/04, 055/28, 096/30, 101/02, 122/03, 122/27, 127/14, 127/15, 134/23, 134/31, 146/32, 149/28, 149/29, 149/32, 151/20, 151/22, 151/32, 155/01, 160/31, 179/10, 191/06, 200/16, 200/18, 201/33, 204/32, 206/14, 210/07, 210/23, 210/29, 214/03, 216/07, 216/28, 219/11, 221/12, 227/12, 233/09, 233/11, 235/30, 236/23, 216/23

s.+ a 054/18, 055/07, 100/10, 100/23, 107/02, 120/03, 125/19, 127/16, 128/07, 149/26, 151/08, 151/18, 153/18, 153/21, 175/24, 176/18, 176/20, 179/13, 179/14, 179/21, 179/32, 180/23, 180/26, 191/04, 191/07, 200/14, 201/20, 204/03, 206/09, 214/05, 216/01, 216/09, 216/12, 217/06, 221/11, 226/28, 227/20, 235/30, 236/02,

236/15, 236/16, 236/18, 237/20, 120/21,
171/29, 179/11, 184/18, 233/07, 055/14,
055/23, 054/32, 125/22, 166/10, 216/04
s.+ ce 146/19, 147/19, 151/30
s.+ deki 226/27
s.+ den 210/07, 217/01
s.+ deydi 216/05
s.+ din 216/30, 217/06
s.+ i 017/26, 026/01, 054/31, 055/26,
079/28, 096/31, 122/09, 126/29, 126/30,
126/31, 146/05, 149/25, 151/25, 153/22,
153/29, 154/05, 171/19, 171/21, 174/32,
175/01, 200/08, 204/33, 205/01, 205/07,
211/04, 211/13, 214/09, 214/29, 215/14,
216/10, 216/13, 216/17, 216/30, 217/02,
221/11, 222/09, 226/32, 227/11, 227/14,
227/20, 232/33, 233/06, 236/03, 237/18,
237/22
s.+ i 107/02
s.+ in 055/06, 059/12, 101/02, 120/08,
151/06, 151/09, 152/01, 152/04, 176/17,
179/01, 200/07, 200/15, 204/12, 204/15,
204/30, 204/31, 205/04, 207/16, 207/21,
208/13, 208/19, 210/05, 210/11, 210/25,
214/02, 214/04, 214/15, 214/17, 214/18,
216/02, 216/22, 216/27, 216/32, 217/02,
217/03, 226/26, 233/03, 233/08, 236/12,
236/29, 236/32, 236/33, 237/18, 151/16
s.+ inki 210/20
s.+ inle 122/33, 151/25
s.+ sin 219/12
sendelet - : Sendeleme işini yaptırmak.
-1- [T.]
s.- mesine 033/20
sene : Yıl.
-3- [Ar.]
s. 133/16, 133/17, 141/08
sepet : Saz, kamyş, ince dal veya tellerden
hasır biçiminde örülerek yapılan,
genellikle sapı olan, yiyecek ve eşya
taşıamak için kullanılan kap.
-2- [Far.]
s. 082/01, 235/23
ser - : Açarak yaymak veya döşemek.
-2- [T.]
s.- di 040/30
s.- ip 148/29
serbazlık : Yüreklilik, yiğitlik, korkusuzluk.
-1-
s.+ tan 063/23
serbest : Hiçbir şarta bağlı olmayan,
istediği gibi davranabilen, erkin.
-1- [Far.]
s. 229/22
serçe : Serçegillerden, insanlara yakın
yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu
boz renkli, ötücü küçük bir kuş.
-1-
s.+ yi 021/10
serçe parmak : Beş parmağın en küçüğü,
küçük parmak.
-2-
s.+ indaki 019/28
s.+ ıyla 234/12
serdengeçti : Fedai.
-3-
s. 071/01

s.+ ler 075/02, 193/18
seril - : Serme işi yapılmak.
-1- [T.]
s.- di 120/25
serin : Az soğuk, ılık ile soğuk arası.
-3- [T.]
s. 088/21, 111/15, 129/16
sermaye : Varlık, servet.
-9- [Far.]
s. 138/22
s.+ mi 167/28
s.+ si 159/12, 225/05
s.+ sini 031/13, 031/22, 112/11
s.+ sinin 159/28
s.+ ye 026/06
serp - : Bir şeyi dağılacak biçimde
dökmek, saçmak.
-1- [T.]
s.- ti 046/22
serpuş : Başlık.
-2- [Far.]
s.+ ları 124/18
s.+ u 064/26
sersem : Herhangi bir sebeple bilinci ve
duyguları zayıflamış olan.
-1- [Far.]
s. 229/11
sersemle - : Sersem duruma gelmek.
-1-
s.- yen 202/17
sersemlet - : Sersemlemesine sebep
olmak.
-2-
s.- mişti 149/01
s.- tiğini 148/11
sersemlik : Sersem olma durumu.
-3-
s.+ i 229/14
s.+ le 234/04
s.+ lerinden 229/17
sersem sepelek : Sersem bir biçimde,
sersemliği geçmeden.
-1-
s. 234/17
serseri kurşun : Belli bir hedef
gözetmeksizin sıkılan kurşun, maganda
kurşunu.
-1-
s.+ la 197/04
sert : Çizilmesi, kırılması, buruşması,
kesilmesi veya çığnenmesi güç olan, pek,
katı, yumuşak karşıtı; bağışlaması,
hoşgörüsü olmayan.
-6- [Far.]
s. 016/21, 019/30, 065/21, 150/01,
023/14, 171/04
sertleş - : Sert bir durum almak,
katılaşmak.
-2-
s.- miş 233/32
s.- tiği 014/16
servet : Varlık, zenginlik, mal mülk.
-15- [Ar.]
s. 156/01, 159/11, 165/20, 228/25
s.+ i 231/29
s.+ in 156/22
s.+ ini 133/14, 135/28, 156/28, 159/30

s.+ inin 159/17, 168/27
s.+ lere 164/13
s.+ lerini 156/11, 157/17
servet sahibi : Malı mülkü çok olan, varlıklı, zengin.
-1-
s. 156/16
ses : Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün.
-90- [T.]
s. 015/03, 049/15, 049/17, 049/22, 049/24, 049/29, 058/13, 076/28, 085/01, 101/27, 126/04, 148/17, 149/25, 149/26, 178/14, 202/03
s.+ e 049/18, 202/13
s.+ i 014/21, 049/24, 050/01, 053/30, 057/18, 057/25, 076/33, 101/26, 101/28, 102/31, 103/03, 148/19, 213/05
s.+ in 177/18, 195/09
s.+ indeki 214/24
s.+ inden 106/08, 117/08, 205/27
s.+ ine 154/18
s.+ ini 041/03, 101/16, 154/24, 188/11, 199/13, 210/17, 213/06, 217/11
s.+ iyle 101/28, 102/30, 119/32, 141/07, 150/10, 170/04, 172/19, 205/15, 221/15
s.+ le 031/30, 052/14, 057/26, 060/24, 122/28, 127/04, 200/27, 229/30
s.+ ler 076/06, 076/29, 172/02, 198/07
s.+ lerden 212/06
s.+ leri 031/17, 065/04, 073/20, 076/12, 076/24, 077/03, 113/01, 155/25, 159/02, 161/27, 196/28, 204/10, 205/29, 154/23
s.+ lerin 208/08
s.+ lerini 042/01, 076/19, 158/26
s.+ lerinin 158/18, 204/25
s.+ leri 076/29
s.+ leriyle 024/08
sesli : Sesi olan, ses çıkaran.
-2- [T.]
s. 120/33, 056/09
sessiz : Sesi olmayan, ses çıkarmayan.
-2- [T.]
s. 076/22
s.+ di 195/07
sessizce : Sessiz bir biçimde, sessiz olarak, sessizcesine.
-4- [T.]
s. 077/05, 078/27, 079/09, 126/20
sessizlik : Ortalıkta gürültü olmama durumu, sükût.
-4- [T.]
s. 199/23, 229/29
s.+ i 163/13
s.+ ten 200/11
sev - : Sevgi ve bağlılık duymak.
-8- [T.]
s. 055/09
s.- diğini 114/33
s.- dikleri 135/29
s.- emediklerimi 055/08
s.- iyor 233/06
s.- iyordu 141/04, 143/27
s.- mesine 144/04
sevap : Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül.

-4- [Ar.]
s. 135/03
s.+ ı 096/27
s.+ ina 215/05
s.+ ların 110/02
sevda : Güçlü sevgi, aşk.
-1- [Ar.]
s.+ sına 020/21
sevgi : İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.
-4- [T.]
s. 198/20, 230/22
s.+ m 054/32
s.+ yle 143/15
sevgili : Sevilen ve âşık olunan kimse, yavuklu, dost, yâr, canan.
-9- [T.]
s. 176/16, 179/09, 183/09, 215/17, 234/28, 235/30, 236/25, 237/24
s.+ sinin 096/12
sevin - : Sevinç duymak.
-2- [T.]
s.- di 029/20
s.- en 041/07
sevinç : İstenen veya hoşça giden bir şeyin olmasıyla duyulan coşku.
-7- [T.]
s. 164/13, 213/16, 213/24
s.+ e 051/14
s.+ le 027/08, 126/10
s.+ leri 076/32
sevinme : Sevinmek işi.
-1- [T.]
s. 101/02
seyis : At bakıcısı.
-2- [Ar.]
s.+ ler 164/06
s.+ lerin 173/18
seyrek : Benzerleri veya parçaları arasında çok aralık bulunan, aralıklı, sık karşıtı.
-3- [T.]
s. 020/14, 203/15, 204/28
seyret - : Bir şeyin durumunu, oluşumunu gözlemek, bakmak.
-22- [Ar.+T.]
s. 021/12
s.- emem 233/14
s.- en 014/19, 216/30
s.- erken 226/09
s.- ip 217/03, 232/12
s.- iyordu 065/06, 220/08
s.- mek 025/32, 031/24, 098/29
s.- mesine 232/19
s.- meye 048/07, 233/09
s.- miş 163/30
s.- ti 056/03, 231/07, 232/16
s.- tiği 201/12
s.- tim 216/10, 217/02
seyyar satıcı : Belli bir satışyerinde çalışmayan, tüketicinin bulunduğu yere giderek malını satışı sunan kimse.
-2-
s. 031/07
s.+ ların 030/06
seyyare : Gezegen.

-1- [Ar.]
s.+ lerini 157/11
sez - : Açık bir kanıt olmaksızın, olmuş veya olacak bir şeyi anlamak, kestirmek, hissetmek.
-4- [T.]
s.- di 087/20, 143/23
s.- diklerinin 143/19
s.- eceklerinden 052/22
sezebil - : Sezme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
s.- diğine 189/29
sezil - : Bir şey, bir durum anlaşılmaq, hissedilmek.
-1- [T.]
s.- di 125/06
sezinle - : Sezer gibi olmak, sezmek.
-1- [T.]
s.- yip 124/09
sıcacık : Yeter derecede ve hoş giden bir sıcaklığı olan.
-1- [T.]
s. 040/31
sıcak : Yakmayacak derecede ısı olan, yakmayacak kadar ısı veren, soğuk karşıtı.
-6- [T.]
s. 039/15, 042/03, 070/23, 088/22, 219/17
s.+ ından 096/09
sıcaklık : Sıcak olan şeyin durumu, etkisi veya sıcak olan şeyin niteliği, hararet.
-3- [T.]
s.+ ı 210/27
s.+ ını 050/09
s.+ ının 197/07
sıçan yolu : Lağım yolu veya buna benzer yer altı yolu.
-2- [T.]
s.+larından 082/05
s.+larının 194/18
sıçra - : Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.
-4- [T.]
s.- r 218/05
s.- ya 195/02
s.- yan 193/31
s.- yıšta 229/23
sıfır : Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on kere büyüten işaret (0).
-4- [Ar.]
s. 156/08
s.+ a 182/12, 182/14
s.+ dı 139/21
sığ - : Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.
-9- [T.]
s.- ar 134/17, 134/21
s.- maz 103/04, 134/20, 148/09, 157/09, 175/27, 199/05
s.- mıyorlar 062/31
sığ : Derinliği az, dibi yüzeyine yakın olan (göl, deniz, akarsu vb.).
-1- [T.]
s. 187/14

sığın - : Tehlikelerden kaçarak güvenilir bir yere çekilmek.
-4- [T.]
s.- dılar 041/01
s.- ıyorlardı 090/28
s.- mak 014/06
s.- maları 082/14
sıhhatli : Sağlıklı.
-1-
s. 052/14
sık - : Çevresine sarılarak veya bir şey sararak çepeçevre basınç altına almak; bir şeyin suyunu, yağını, sıvı kısmını basınçla çıkarıp akıtmak; yalan söylemek.
-6- [T.]
s.- ıp 017/25, 060/08, 134/14
s.- tığı 134/18
s.- tığından 022/31
s.- tıktan 016/05
sık : Benzerleri veya parçaları arasında çok az aralık bulunan, seyrek karşıtı.
-24- [T.]
s. 018/31, 044/24, 056/27, 056/27, 074/26, 075/03, 086/09, 090/33, 104/02, 122/33, 140/08, 154/12, 225/03, 231/28
sıkı sıkıya : Çok sıkı olarak, sımsıkı.
-1- [T.]
s. 197/13
sıkıca : Sıkı bir biçimde.
-5- [T.]
s. 074/19, 128/12, 128/15, 195/25, 195/26
sıkıcı : İç sıkı, can sıkı, tedirgin eden.
-1- [T.]
s.+ ydı 022/25
sıkıl - : Can sıkıntısı duymak.
-1- [T.]
s.- mayacağına 153/24
sıkılık : Cimrilik.
-1- [T.]
s.+ ı 159/30
sıkıntı : İşsizlik, tekdüzellik, bezginlik vb. sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet.
-4- [T.]
s. 138/25
s.+ n 233/07
s.+ sı 159/31
s.+ yı 148/20
sıkıntılı : Sıkıntısı olan.
-1- [T.]
s. 116/12
sıkış - : İki şey arasında kalmak.
-6- [T.]
s.- an 121/25, 212/06
s.- miş 184/12, 212/04
s.- tığı 219/03
s.- tığından 080/02
sıkıştır - : Bir nesneyi sıkıca duracak biçimde bir yere koymak, yerleştirmek veya orada tutmak; zorlamak.
-2- [T.]
s.- dılar 150/17
s.- ıp 189/32
sıkıştırıl - : Sıkıştırma işi yapılmak.
-1- [T.]
s.- miş 031/08

sıklaş - : Sık duruma gelmek veya sıkça ortaya çıkmak, sık görülme.

-1- [T.]

s.- tı 074/03

sıklaştır - : Sık duruma getirmek veya sıkça yapmak, sayısını artırmak.

-1- [T.]

s.- mişti 143/03

sımsıkı : Çok sıkı.

-6- [T.]

s. 065/05, 127/20, 203/10, 207/08, 212/33, 214/12

sına - : Değerini anlamak, gerekli niteliği taşıyıp taşımadığını bulmak için birini, bir nesneyi veya bir düşünceyi yoklamak, denemek, tecrübe etmek.

-1- [T.]

s.- mak 034/13

sınav : Öğrencilerin veya bir işe girmek isteyenlerin bilgi derecesini anlamak için yapılan yoklama, imtihan, test.

-5- [T.]

s. 051/31

s.+ a 149/25

s.+ ı 138/32, 139/03

s.+ la 140/12

sınır : İki komşu devletin topraklarını birbirinden ayıran çizgi, hudut.

-2- [Rum.]

s. 141/06

s.+ larında 061/02

sır : Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey.

-22- [Ar.]

s. 059/14, 103/30, 188/03, 014/10, 129/09, 057/09, 190/25

s.+ ları 135/02

s.+ larını 147/04, 198/01

s.+ larla 174/14

s.+ rı 174/20, 174/23, 176/15, 176/16, 145/28, 103/01, 104/25, 089/19

s.+ rın 206/25

s.+ rını 035/04, 136/10

sıra : Yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi; bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman; nöbet.

-46- [T.]

s. 042/20, 082/16, 170/26

s.+ da 019/22, 021/31, 026/19, 050/21, 057/32, 063/04, 071/32, 074/33, 080/24, 081/10, 083/23, 083/27, 099/05, 112/05, 113/32, 121/19, 124/02, 126/15, 128/21, 149/06, 171/02, 172/02, 181/10, 205/30, 211/25, 215/02, 218/25, 218/30, 229/29

s.+ lar 141/21

s.+ larda 034/04, 220/05

s.+ sı 149/22, 228/30, 229/04, 115/15

s.+ sında 181/12, 181/13

s.+ sıyla 208/30

s.+ ya 060/07, 109/10, 109/31, 114/10

sıradan : Bayağı.

-2- [T.]

s.+ dan 119/01, 172/14

sırala- : Birbiri ardı sıra veya yan yana koyarak sıra durumuna getirmek.

-1- [T.]

s.+ yordu 096/32

sıralı : Sıralanmış, düzenlenmiş, dizili.

-1- [T.]

s.+ ydı 144/23

sırf : Yalnızca.

-1- [Ar.]

s. 017/08

sırık : Değnekten uzun ve kalınca ağaç.

-5- [T.]

s. 030/19, 030/31

s.+ a 031/06, 031/11

s.+ larıyla 027/01

sırık hamalı : Taşınacak yükleri sırtına geçirerek omuzlarında taşıyan hamal.

-2-

s.+ ları 124/09

s.+ larına 187/15

sırım : Bazı işlerde sicim yerine kullanılan, ince ve uzun, esnek deri parçası.

-2- [T.]

s.+ larla 195/22, 195/26

sırit - : Dişlerini göstererek şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak.

-2- [T.]

s.- arak 097/11

s.- tı 017/28

sırma : Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.

-1- [T.]

s. 160/23

sırmalı : Sırma ile işlenmiş veya süslenmiş.

-1- [T.]

s. 149/06

sırnaşık : Can sıkığına, rahatsız ettiğine aldırılmadan bir kimseden sürekli, yalvarırcasına istekte bulunan ve bu isteğinde direnen (kimse).

-2- [T.]

s. 212/02, 212/15

sırrol - : Bir şey veya kimse akıllamaz bir biçimde ortadan yok olmak.

-2- [Ar.+T.]

s.- an 164/27

s.- uyordu 096/01

sırt : Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm.

-26- [T.]

s. 236/21

s.+ ı 170/23

s.+ ina 040/27, 083/10, 111/33, 115/19, 174/03, 196/07, 196/05, 111/33

s.+ ında 028/02, 065/04, 170/07, 189/02, 206/28

s.+ ındaki 021/24, 204/29

s.+ ından 110/13

s.+ ını 022/08, 077/21, 083/02, 126/01, 232/23

s.+ larına 212/21

s.+ larında 062/24, 123/14

sırtla - : Sırtına alıp yüklenmek.

-2- [T.]

s.- yıp 116/03, 228/05

sıska : Çok zayıf ve kuru, kaknem, çelimsiz, arık.
-2- [T.]
s. 079/25
s.+ ydı 024/22
sıtma : Anofel türü sivrisineğin sokmasıyla insandan insana bulaşan, titreme, ateş ve ter nöbetleriyle kendini gösteren bir hastalık, ısıtma, malarya.
-1- [T.]
s. 015/02
sıtmalı : Sıtmaya tutulmuş (kimse).
-1- [T.]
s.+ ymış 117/07
sıva - : Bulaştırmak.
-2- [T.]
s.- dı 217/17
s.- yın 204/05
sıvan - : Sıvama işi yapılmak.
-1- [T.]
s.- diğini 203/01
sıvazla - : Bir şeyin üstünde yavaş yavaş, hafifçe el gezdirmek.
-2- [T.]
s.- yıp 016/09
s.- yor 022/09
sıvı : Bulunduğu kabın biçimini alabilen ve üstü yatay bir düzlem durumuna gelebilen akışkan cisim, mayi, likit.
-3- [T.]
s.+ nın 047/20
s.+ yı 196/22
s.+ yla 102/14
sıyır - : Kazıyarak, silerek üzerinde veya içinde hiçbir şey bırakmamak.
-1- [T.]
s.- diğinde 097/10
sıyrıl - : Bir yerden veya bir durumdan çıkmak, kurtulmak.
-2- [T.]
s.- ip 080/22
s.- mayı 166/03
sız - : İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak, çıkmak; içki, yorgunluk vb. sebeplerle kendinden geçerek uyuyakalmak.
-16- [T.]
s.- an 020/17, 047/22, 048/17, 075/10, 171/32
s.- arak 048/01
s.- dı 079/16
s.- diğinde 116/02
s.- ip 024/07, 041/29, 115/08, 230/25
s.- iyordu 099/26
s.- masına 028/27
s.- miş 115/19
s.- mişti 119/09
sızdırıl - : Sızdırma işi yapılmak.
-1- [T.]
s.- an 022/20
sızıntı : Deri veya mukozada beliren sıvı, akıntı.
-1- [T.]
s.+ sı 105/10
sızla - : Hafifçe ağrıtmak.
-7- [T.]

s.- malarını 095/08
s.- mıyor 015/24
s.- ya 024/10, 128/24, 193/05, 194/17
s.- yarak 128/08
sicil : Görevlilerin meslek yaşamlarındaki çalışma durumları.
-3- [Ar.]
s.+ leri 064/01, 152/17, 153/14
sicim : Keten, kenevir vb. bitkilerin liflerinden yapılan ince ip, kınnap.
-2- [Moğ.]
s.+ e 214/31
s.+ i 229/22
sidik zoru : İdrar zoru.
-1- [T.]
s.+ yla 014/16
siğil : Deride, özellikle ellerde oluşan zararsız, pürtüklü küçük ur.
-1- [T.]
s. 096/22
sihir : Büyü.
-2- [Ar.]
s. 189/19
s.+ ler 016/20
sihirbaz : Büyücü.
-15- [Ar.+Far.]
s. 189/11, 189/12, 189/15, 190/11, 228/10, 230/15
s.+ a 189/22, 189/23
s.+ ı 157/28
s.+ ın 228/08, 228/14, 230/12, 230/27
s.+ la 190/02
s.+ larca 124/25
sikke : Madenî para.
-3- [Ar.]
s.+ den 115/15
s.+ lerdeki 108/31
s.+ lerle 103/20
sil - : Bir şeyin ıslaklığını gidererek kuru duruma getirmek.
-2- [T.]
s.-ip 015/23
s.- iyor 017/21
silah : Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç.
-17- [Ar.]
s. 117/08, 221/15, 222/01
s.+ a 063/24, 060/33
s.+ ı 193/05, 221/05
s.+ ın 188/11
s.+ ını 083/03, 163/05, 168/10
s.+ lar 168/19
s.+ lara 070/31
s.+ ların 192/19
s.+ larını 061/26, 063/03
s.+ larla 082/10
silahlı : Silahlı olan.
-1-
s. 110/28
silik : Üstündeki yazı veya çizgiler silinmiş, bozulmuş, aşınmış olan; kendini gösteremeyen, dikkati çekmeyen veya önemli ve belirli olmayan.
-6- [T.]
s. 145/09, 151/09, 155/10, 236/28, 172/14
s.+ ti 154/16
siliklik : Silik olma durumu.

-1- [T.]
s.+ in 216/18
silin - : Silme işine konu olmak.
-6- [T.]
s.- en 164/31
s.- ip 144/06, 208/24
s.- iyor 208/23
s.- memiştı 192/15
s.- miştı 164/18
silindir : Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel iki yüzeyin sınırladığı cisim, üstüvane.
-1- [Fr.]
s. 042/24
silkelen - : Silkeleme işine konu olmak.
-1- [T.]
s.- ip 212/27
sille : Elin iç yüzüyle vurulan tokat.
-3- [Far.]
s. 040/11, 201/25
s.+ lerin 065/10
silüet : Karaltı.
-2- [Fr.]
s.+ i 085/21
s.+ ine 014/19
sima : Yüz.
-1- [Far.]
s.+ sı 205/24
simit : Halka biçiminde, genellikle üzerine susam serpilmiş çörek.
-1- [Ar.]
s. 100/19
simсар : Komisyoncu.
-5- [Ar.]
s. 165/33
s.+ a 124/19
s.+ in 165/20
s.+ ina 165/28
s.+ lara 231/01
simurg : Anka.
-1- [Far.]
s.+ u 021/09
sin - : Kendini göstermemek için büzülmek, saklanmak, pusmak; hiç çıkmayacak veya güç çıkacak biçimde işlemek, nüfuz etmek.
-5- [T.]
s.- di 033/06
s.- en 219/20
s.- erek 229/26, 064/27
s.- ip 128/25
sincap : Sincapgillerden, ağaçlarda yaşayan, genellikle meyveyle beslenen, çok tüylü, uzun kuyruklu, ince gövdeli bir hayvan, değın, çekelez.
-1- [Far.]
s.+ ları 085/22
sindir - : Yenilen besin maddesini sindirim sisteminde gereken değişikliklere uğratarak kana karışabilir bir duruma getirmek, hazmetmek; sinmesini sağlamak veya sinmesine sebep olmak.
-3- [T.]
s.- e 042/16
s.- irken 078/05
sine : Göğüs.

-2- [Far.]
s.+ sinde 053/25, 081/11
sinek : Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.
-2- [T.]
s.+ ine 228/04
s.+ ten 225/07
sini : Üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi.
-4- [Far.]
s.+ de 169/27
s.+ ler 120/24
s.+ lere 120/26, 220/14
sinir : Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet; herhangi bir şey, bir olay karşısında tepki gösterme duyarlığı ve kişinin ruhsal niteliği
-3- [T.]
s.+ ler 163/27
s.+ leri 054/09
s.+ lerini 070/24
sinirlen - : Duygu ve davranışlarını denetleyemeyecek duruma gelmek, öfkelenmek, köpürmek, feveran etmek.
-1- [T.]
s.- en 072/32
sinirli : Kolayca ve çabuk sinirlenen, asabi.
-1- [T.]
s. 229/11
sipahi : Osmanlılarda tımar sahibi bir sınıf atlı asker.
-2- [Far.]
s. 069/14
s.+ ler 193/18
siper al - : Bir şeyi veya bir yeri siper olarak kullanıp gizlenmek.
-1- [Far.+T.]
s.- arak 221/13
siper et - : Kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak.
-3- [Far.+T.]
s.- erek 129/10
s.- ip 032/11
s.- miş 220/30
sis : Atmosferin alt tabakalarındaki küçük su taneleri veya buhardan oluşan bulutların çok alçalarak yeryüzüne kadar inmesiyle oluşan duman.
-11- [T.]
s. 022/01, 078/31, 084/06, 154/13
s.+ i 084/21
s.+ in 016/30, 018/28, 022/03, 022/07, 078/25
s.+ ti 084/04
sistem : Düzen.
-4- [Fr.]
s.+ inde 208/26
s.+ indeki 208/16
s.+ iyle 179/27, 198/12
sistemli : Belli ilkelere, kurallara uyan, dizgeli, sistematik.
-1-
s. 043/18

sivri : Ucu keskin ve batıcı olan.
-1- [T.]
s. 018/14
sivril - : Sivri duruma gelmek, sivrileşmek.
-1- [T.]
s.- di 061/14
siyah : Kara, ak, beyaz karşıtı.
-3- [Far.]
s. 072/23, 090/18
s.+ tı 089/29
siz : Çokluk ikinci kişi zamiri.
-28- [T.]
s. 080/27
s.+ den 104/04
s.+ e 080/27, 097/20, 166/17, 167/16,
204/21, 166/18
s.+ i 213/23
s.+ in 104/03, 134/33, 135/11, 145/06,
145/27, 207/04, 209/25, 213/22
s.+ ler 127/05, 127/08, 171/09, 190/17,
210/04
s.+ lere 215/09
s.+ leri 166/23
s.+ lerin 208/01, 227/11
sofa : Evlerde oda kapılarının açıldığı
genişçe yer, hol.
-4- [Ar.]
s.+ da 215/16
s.+ ya 169/25, 211/29, 215/02
sofra : Masa, sini vb. şeylerin, yemek
yemek üzere hazırlanmış durumu.
-13- [Ar.]
s. 120/22, 169/26
s.+ da 171/18
s.+ daki 121/07, 170/23
s.+ dan 171/12
s.+ sı 172/31, 220/10
s.+ ya 121/21, 133/10, 133/13, 170/02,
220/23
sofu : Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse).
-1- [Ar.]
s. 118/08
soğan : Çiğdem, lale, zambak, sarımsak
vb. bitkilerin toprak altındaki yumru kökü.
-1- [T.]
s.+ larını 228/16
soğuk : Isısı düşük olan, sıcak karşıtı.
-17- [T.]
s. 017/17, 040/02, 070/18, 070/25,
070/33, 075/26, 076/03, 119/11, 170/32,
195/31
s. 014/07
s.+ larda 016/14
s.+ ta 083/16, 087/27
s.+ tan 070/04, 086/15
s.+ u 163/13
soğut - : Soğumasını sağlamak,
soğumasına sebep olmak.
-1- [T.]
s.- tukları 016/02
sohbet : Dostça, arkadaşça konuşarak
hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik,
hasbihâl.
-4- [Ar.]
s. 188/13
s.+ in 022/27

s.+ inin 089/17
s.+ ten 161/20
sohbet et - : Dostça, arkadaşça
konuşarak hoş bir vakit geçirmek,
söyleşide bulunmak, yârenlik etmek,
hasbihâl etmek.
-1- [Ar.+T.]
s.- tiğimiz 235/08
sok - : Bir yere girmesini sağlamak, içeri
almak.
-29- [T.]
s. 169/04
s.- acak 104/10
s.- amayan 112/26
s.- an 117/23
s.- ar 152/21, 181/11
s.- arak 154/24
s.- maya 146/03
s.- mayı 142/17
s.- maz 152/21
s.- tu 027/11, 055/18, 086/25, 153/12,
198/16, 237/25
s.- tuğu 041/18
s.- tuktan 027/22
s.- up 024/26, 042/08, 061/25, 077/10,
078/19, 086/26, 095/13, 096/08, 119/20,
162/02
s.- uyor 161/30
sokak : İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde,
iki yanında evler olan, caddeye oranla
daha dar veya kısa olabilen yol.
-33- [Ar.]
s. 019/01, 025/16, 029/22, 039/03, 039/04
s.+ a 065/01, 065/03, 096/19, 112/01,
129/06
s.+ ın 018/16, 063/02
s.+ ında 124/24
s.+ lar 030/04
s.+ lara 018/13
s.+ larda 018/09, 028/02, 112/08, 127/22,
136/25, 157/15, 196/28
s.+ lardan 031/05, 031/15, 125/33
s.+ ları 095/05
s.+ larında 189/07
s.+ ta 098/19
s.+ taki 123/05, 089/13
s.+ tan 028/04
s.+ tayken 064/25
sokurt - : Sokma işini yaptırtmak.
-1- [T.]
s.- tu 228/04
sokul - : Yanaşmak, yaklaşmak.
-1- [T.]
s.- muştı 032/09
sokuşturuver - : Çabucak sokuşturmak.
-1- [T.]
s.- mişti 033/19
sol : Vücutta kalbin bulunduğu tarafta
olan, sağ karşıtı.
-20- [T.]
s. 016/17, 113/17, 152/11, 164/24
s.+ a 083/18, 120/24, 121/18, 127/27,
212/28, 215/03, 217/15, 231/04
s.+ da 156/08, 193/20, 213/29
s.+ dan 061/04
s.+ u 032/13
s.+ un 078/26

s.+ unda 149/11, 195/15
sol - : Rengini yitirmek, rengi uçmak.
-1- [T.]
s.- duktan 034/26
soluk : Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes.
-11- [T.]
s. 051/02, 053/26, 058/13, 074/01, 128/25, 175/03, 204/09
s.+ a 074/01, 128/25, 175/03
s.+ u 174/07
soluk borusu : Gırtlakla bronşlar arasında bulunan, yaklaşık 12 santimetre uzunluğunda, havanın akciğerlere girip çıkmasını sağlayan boru, nefes borusu.
-1- [T.]
s.+ na 074/02
somun : Yuvarlak ve şişkin ekmek.
-4- [Rum.]
s. 052/08, 052/23, 053/09, 115/18
son : Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, ilk karşıtı.
-117- [T.]
s. 018/31, 030/14, 033/11, 035/16, 050/03, 052/23, 071/12, 079/02, 087/17, 104/16, 110/03, 112/31, 114/23, 115/13, 125/08, 129/15, 161/12, 164/18, 165/33, 202/06, 203/16, 211/08, 214/11, 215/12, 217/11, 218/09, 219/01, 234/26, 050/09, 081/21, 128/16, 163/01, 166/07, 214/29, 217/07, 023/26, 051/10, 042/22
s.+ a 163/11, 234/26, 039/15
s.+ u 215/17
s.+ una 058/11, 114/12, 179/17, 196/23
s.+ unda 017/07, 018/22, 019/29, 023/22, 024/27, 026/18, 027/20, 028/23, 030/02, 033/06, 041/19, 045/11, 046/14, 049/04, 051/30, 056/16, 057/08, 059/04, 064/06, 065/08, 070/06, 072/06, 074/29, 077/18, 079/12, 083/18, 098/02, 100/03, 106/28, 108/02, 112/21, 115/07, 118/02, 119/04, 119/24, 126/15, 128/19, 136/08, 136/22, 136/25, 140/01, 149/16, 155/07, 157/26, 159/01, 162/01, 162/14, 177/04, 180/15, 188/29, 191/30, 195/19, 195/28, 196/31, 196/32, 199/21, 201/02, 201/28, 207/11, 209/16, 210/02, 211/22, 213/12, 232/20, 236/32, 026/24, 196/33, 217/20, 229/07
s.+ unu 058/07, 163/15
sonbahar : Kuzey yarım kürede eylül, ekim ve kasım aylarını içine alan süre, güz, hazan, bağ bozumu.
-2- [T+Far.]
s. 040/33
s.+ da 112/11
son derece : Pek çok, çok fazla, son kerte.
-18-
s. 024/22, 082/04, 090/05, 101/14, 138/27, 139/12, 139/19, 139/24, 139/27, 139/29, 141/05, 142/14, 155/19, 179/16, 236/28, 237/21, 237/26, 143/30
sonra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.
-275- [T.]

s. 013/04, 013/07, 015/32, 016/05, 017/11, 018/20, 019/25, 022/06, 026/12, 026/26, 027/22, 028/04, 028/06, 028/12, 028/16, 029/18, 031/02, 032/28, 034/15, 034/21, 034/24, 034/26, 035/17, 040/13, 040/21, 041/29, 042/24, 043/09, 043/31, 045/14, 045/21, 046/23, 050/06, 050/18, 051/23, 052/05, 053/29, 055/11, 055/24, 055/30, 056/02, 056/13, 059/32, 060/12, 060/16, 060/24, 061/31, 061/33, 063/16, 065/24, 069/01, 069/04, 069/08, 069/09, 070/15, 070/17, 071/11, 071/17, 072/10, 075/24, 075/27, 075/30, 077/07, 082/09, 086/10, 087/32, 089/13, 089/18, 089/26, 095/15, 096/19, 096/33, 098/10, 098/12, 098/19, 098/25, 099/01, 099/31, 100/26, 101/10, 101/12, 101/32, 102/04, 103/01, 103/23, 104/20, 105/08, 106/04, 107/14, 107/17, 108/32, 109/09, 109/15, 110/04, 110/27, 110/31, 112/29, 114/27, 115/16, 115/26, 116/15, 118/29, 120/04, 122/02, 122/22, 125/17, 125/24, 126/24, 126/25, 126/28, 128/17, 128/27, 129/03, 129/27, 133/16, 133/17, 136/29, 137/05, 137/09, 138/17, 138/30, 138/31, 139/07, 140/17, 140/23, 140/29, 141/09, 142/02, 142/24, 143/18, 144/11, 145/29, 148/26, 149/12, 150/17, 150/25, 151/04, 152/23, 153/09, 153/12, 153/21, 154/01, 154/04, 154/08, 155/27, 158/31, 159/20, 160/14, 160/24, 161/05, 161/15, 161/20, 161/21, 162/18, 162/22, 163/20, 163/23, 163/30, 164/06, 164/32, 165/27, 166/06, 166/28, 168/07, 168/19, 169/19, 171/14, 171/24, 171/27, 173/03, 173/05, 173/17, 174/10, 175/07, 176/30, 177/23, 177/24, 178/21, 178/22, 178/25, 178/27, 179/04, 179/33, 180/05, 180/09, 180/16, 181/22, 181/23, 183/11, 188/05, 189/09, 191/15, 191/33, 192/06, 195/21, 195/26, 197/06, 198/15, 200/22, 200/33, 201/22, 202/08, 203/21, 203/22, 203/25, 204/03, 204/09, 205/19, 206/13, 206/18, 207/24, 207/28, 208/03, 208/26, 209/09, 209/11, 210/11, 213/29, 215/12, 215/26, 217/08, 217/31, 218/11, 218/17, 219/02, 219/04, 219/09, 219/18, 220/01, 220/03, 220/07, 222/17, 225/18, 226/16, 227/02, 229/10, 229/20, 230/10, 231/25, 232/01, 233/31, 233/32, 234/01, 234/17, 237/08, 116/04, 070/20, 071/07, 023/04, 127/18, 103/16
s.+ dan 051/19, 121/31, 129/12, 163/07, 172/07, 110/27
s.+ ki 052/10, 062/14, 112/01, 115/22, 117/26, 139/24, 178/28, 178/29, 197/12, 214/20, 221/24, 227/30, 227/33, 230/12
s.+ ları 013/12, 106/25, 228/01
s.+ sı 106/26
sonsuz : Sonu olmayan, bitmeyen, ebedî.
-7- [T.]
s. 180/21, 183/02, 183/09, 184/03, 101/15, 147/22, 147/24
sonsuz hız: Romanda Büyük Efendi Erehe'nin boşluğun gücünden yararlanarak cisimlerin hareketinde ulaşmak istediği hız. Büyük Efendi Ebrehe

sonsuz hıza ulaşarak Büyük Sondan kurtulacağına inanmaktadır.

-14-

s. 147/32, 183/02

s. +a 147/30, 182/10, 182/15, 182/31, 183/26

s. +da 182/18

s. +ı 183/27

s. +ın 147/27, 175/10

s. +la 179/19, 182/08, 182/25

sonuç : Bir olayın doğurduğu başka bir olay veya durum, netice.

-24- [T.]

s. 139/21, 157/08, 182/15, 231/24

s.+ a 136/22

s.+ lara 182/24

s.+ ta 029/14, 053/08

s.+ u 087/30, 102/31, 116/07, 117/05, 140/04, 156/04, 192/19, 028/30, 075/09, 175/14, 219/29

s.+ unu 045/06, 139/31, 140/24, 237/05, 237/12

sonuçlan - : Sonuca ulaştırılmak, sonuca bağlanmak, bitirilmek, neticelenmek, intaç edilmek.

-1- [T.]

s.- ır 155/24

sonuncu : Zaman, yer, sıra bakımından başkalarına göre sonda olan kimse, şey.

-1- [T.]

s. 209/25

sopa : Kalın değnek.

-5- [T.]

s.+ larıyla 111/32

s.+ larla 112/28, 221/05

s.+ yı 111/29, 212/26

sopalı : Elinde sopası olan.

-1- [T.]

s. 114/06

sor - : Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, soru sormak.

-29- [T.]

s. 175/07

s.- acaksın 175/11

s.- amadığı 047/05

s.- anlara 052/14

s.- ardın 214/06

s.- arken 189/24

s.- du 034/14, 134/14, 145/16, 151/13, 200/05, 200/21, 201/15, 227/08

s.- duğunda 101/19, 136/16, 163/06

s.- duğunu 189/22

s.- madı 235/29

s.- mak 184/10

s.- maksızın 031/30

s.- maya 235/32

s.- muştı 103/30, 235/12

s.- muyor 104/10

s.- sana 151/30

s.- unca 158/23

s.- uyor 189/15, 228/19

s.- uyordu 189/26

sorgu : Sorma işi.

-6- [T.]

s. 087/22, 062/06, 106/12

s.+ ya 085/30, 125/15, 205/22

sorguçlu : Sorgucu olan.

-1- [T.]

s. 064/27

sorgula - : Suç niteliğinde bulunan bir sorun üzerine ilgili bulunanlara sorular sormak.

-1- [T.]

s.- mayı 204/06

soru : Bir şey öğrenmek için birine yöneltilen ve karşılık gerektiren söz veya yazı, soru.

-28- [T.]

s. 184/11, 199/18, 200/08, 231/13, 232/18

s.+ lar 090/19, 188/23

s.+ lara 103/18, 189/16

s.+ lardı 047/06

s.+ ları 104/10, 087/10

s.+ ların 149/24, 149/26

s.+ larını 175/07

s.+ m 175/08, 184/18

s.+ nu 200/09, 175/10

s.+ ya 026/23, 147/28, 155/02

s.+ yu 103/30, 145/17, 145/28, 179/20, 189/22, 200/26

sorumlu : Üstüne aldığı veya yaptığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olan, sorumluluk taşıyan (kimse), mesul.

-6- [T.]

s. 035/08, 113/08

s.+ su 114/17, 190/30

s.+ ydu 023/27, 116/09

sorun : Sıkıntı veren durum, derd.

-4- [T.]

s. 139/09

s.+ un 044/05, 231/15, 232/12

soy : Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülale.

-2- [T.]

s. 040/25

s.+ dan 115/04

soy - : Bir şeyin üzerinden kabuk, deri, zar vb.ni çıkarmak.

-1- [T.]

s.- mak 096/02

soyul - : Soyma işine konu olmak.

-2- [T.]

s.- madık 095/02

s.- muş 066/06

sök - : Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak

Karışık bir yazıyı okumak.

-5- [T.]

s.- mede 058/01

s.- meye 213/11

s.- meyi 176/08

s.- üp 079/18, 167/19

söktür - : Sökme işini yaptırmak.

-1- [T.]

s.- dü 058/24

söküm : Sökme işi.

-2- [T.]

s.+ ünden 060/19

s.+ üne 029/14

sökün et - : Birçok kişi veya şey birbiri ardından gelmek, görünmek.

-2- [T.]

s.- en 103/16

s.- meye 218/31
sömürge : Bir devletin kendi ülkesinin sınırları dışında egemenlik kurarak yönettiği ekonomik veya siyasal çıkarlar sağladığı ülke, sömürülen ülke, müstemleke, koloni.
-1- [T.]
s. 034/32
sön - : Yanmaz, aydınlatmaz, parlamaz olmak; parlaklığını, ışığını yitirmek; tükenmek, yok olmak, yitmek.
-5- [T.]
s.- dü 040/21
s.- en 157/20
s.- ene 014/03
s.- müş 141/11
s.- üyor 108/14
söndür - : Ateş ve ışığın yanmasına, aydınlatmasına son vermek.
-4- [T.]
s.- dükten 154/04, 171/27
s.- düm 171/30
s.- üp 029/11
söndürül - : Söndürme işine konu olmak.
-2- [T.]
s.- dü 112/30
s.- müşe 015/13
sönüver - : Ansızın veya çabucak sönmek.
-1- [T.]
s.- di 219/04
söv - : Onur kırıcı, çoğu basmakalıp kaba sözler söylemek, küfretmek.
-3- [T.]
s.- se 114/33
s.- üp 079/32, 162/28
söyle - : Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak; bir düşünceyi ileri sürmek, ortaya atmak.
-160- [T.]
s. 175/04, 175/13, 201/20, 201/33, 210/21, 214/23, 226/27, 227/14
s.- di 014/31, 031/24, 034/16, 085/02, 098/18, 163/31, 168/09, 170/10, 173/28, 174/11, 189/23, 200/06, 200/28, 205/28, 206/09, 215/16
s.- diği 044/27, 108/03
s.- diğim 147/05
s.- diğimde 235/11
s.- diğime 179/13
s.- diğın 151/08, 208/10
s.- diğinde 071/16, 136/12, 143/11, 162/06
s.- diğini 022/11, 048/29, 210/15
s.- diğinin 175/21
s.- diğiniz 204/18
s.- dikleri 143/18
s.- diklerime 179/11
s.- diklerimin 209/06
s.- diklerine 179/16
s.- diklerini 176/18
s.- diklerinin 200/26
s.- dikten 055/11, 125/24, 152/23, 154/01, 162/18, 219/03
s.- diler 023/21, 025/07
s.- din 134/31, 201/16
s.- medim 221/11
s.- mek 107/20, 175/21, 217/06, 236/04

s.- mekte 137/01
s.- memesi 137/04
s.- mesine 053/10
s.- meye 054/28, 139/12
s.- meye devam ediyordu 217/23
s.- meyeceğim 153/21
s.- mezdim 179/14
s.- miş 051/05, 060/07
s.- mişlerdi 191/14, 206/07
s.- mişse 125/16
s.- mişti 060/15, 090/12, 104/23, 105/30, 118/19, 217/11, 228/13, 230/22
s.- miştin 200/23
s.- r 147/31
s.- rdi 090/33
s.- rim 204/03
s.- rken 021/16, 022/18, 052/32, 102/30, 104/06, 163/18, 167/32
s.- se 148/18
s.- sem 235/07
s.- yecek 170/06
s.- yeceksin 151/32, 206/04
s.- yemem 235/15
s.- yen 106/06, 183/26, 189/28, 199/23, 230/27
s.- yerek 065/25, 192/02, 217/13
s.- yince 078/02, 188/17
s.- yip 104/29, 139/17, 171/07, 173/13, 183/31, 184/04, 192/06
s.- yor 046/06, 046/07, 055/22, 070/10, 118/05, 139/14, 149/26, 161/24, 189/31, 205/08
s.- yordu 016/26, 021/08, 024/33, 028/31, 031/31, 034/03, 040/22, 074/12, 077/29, 079/32, 088/08, 106/20, 114/29, 115/03, 118/26, 121/19, 127/25, 136/15, 160/14, 167/12, 172/30, 176/28, 190/06, 204/27, 126/08
s.- yorlardı 134/08, 188/03
s.- yorsun 167/28, 206/20, 207/14
s.- yorum 166/17, 180/26, 215/05, 236/02
söylen - : Söyleme işi yapılmak.
-15- [T.]
s.- emez 135/06
s.- emezdi 017/16, 033/30
s.- en 022/26, 206/29
s.- ene 032/15
s.- enlere 175/19
s.- enleri 129/15
s.- ir 129/05
s.- iyordu 141/18
s.- mekteydi 116/21
s.- meye 111/29
s.- mez 129/06
s.- mişti 210/01
s.- iyorlardı 118/11
söylenebil - : Söylenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-3- [T.]
s.- ir 182/30, 182/31
s.- irdi 174/28
söylenegel - : Başlangıcından beri aynı biçimde söylenmek.
-2- [T.]
s.- en 107/25
s.- miştir 013/15

söylenti : Ağızdan ağıza dolaşan, kesinlik kazanmayan haber, rivayet.

-2- [T.]

s.+ leri 053/32

s.+ sini 098/11

söyleyebil - : Söyleme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

s.- irim 147/21

söz : Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelim, laf, kavil.

-48- [T.]

s. 017/06, 032/03, 129/05, 202/09

s.+ ler 081/19, 145/09, 151/18, 152/05, 201/16, 236/30

s.+ lardan 234/01

s.+ lere 034/11, 205/26

s.+ leri 048/29, 048/31, 090/10, 100/07, 120/10, 126/22, 127/01, 145/10, 149/20, 151/01, 162/18, 205/19, 214/11

s.+ lerimin 180/01

s.+ lerin 151/09, 152/01

s.+ lerinden 136/07, 218/11

s.+ lerine 090/23

s.+ lerini 017/05, 074/12, 146/03, 158/31, 200/19, 207/12, 211/08, 213/24, 216/25, 217/11, 228/14

s.+ lerinin 145/32

s.+ ünde 139/16

s.+ ünü 205/12, 209/06, 201/16

söz et - : Bir şey üzerine konuşmak.

-2- [T.]

s.- iyordu 085/15

s.- tiklerinde 141/29

söz gelimi : Söz gelişi.

-6- [T.]

s. 044/25, 135/16, 182/02, 190/09, 199/28, 237/08

söz konusu : Sözü edilen, üzerinde konuşulan, bahis konusu, bahis mevzusu, mevzubahis.

-14- [T.]

s. 057/13, 073/11, 136/20, 138/25, 142/29, 153/01, 156/14, 177/15, 191/15, 191/26, 198/02, 230/17, 235/19

s.+ ydu 074/23

sözü edil - : Adı anılmak, bahsedilmek.

-2- [T.]

s.- en 073/17, 228/27

sözüm ona : Sanki, güya.

-7- [T.]

s. 020/20, 076/20, 086/27, 103/11, 203/12, 209/17, 207/23

stratejik : İzlemsel.

-2- [Fr.]

s. 139/29, 141/05

su : Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.

-60- [T.]

s. 015/09, 015/10, 016/02, 033/25, 045/18, 046/16, 049/06, 049/07, 049/09, 049/13, 049/16, 049/20, 050/19, 052/08, 052/11, 071/25, 074/26, 076/01, 081/17, 110/10, 119/10, 119/11, 121/17, 124/29, 149/09, 154/21, 173/16, 218/28, 218/30,

219/08, 220/01, 228/01, 231/21, 233/21, 233/33

s.+ dan 104/15

s.+ lar 110/06

s.+ lardan 187/14

s.+ ların 084/11

s.+ suz 060/06

s.+ ya 020/26, 027/01, 030/02, 045/13, 085/28, 169/04, 169/06, 196/17

s.+ yla 016/03, 074/06, 219/17

s.+ ymuş 045/19

s.+ yu 049/18

s.+ yun 052/06, 168/30

s.+ yuna 121/28

s.+ yunu 016/05, 060/08, 115/24

s.+ yuyla 230/05

sual et - : Sormak.

-3- [Ar.+T.]

s.- enleri 087/22

s.- ip 062/07

s.- meyi 106/12

subaşı : Şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı.

-3- [T.]

s. 066/04, 098/13

s.+ nın 029/12

sucuk : Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharlı et kıyması doldurularak yapılan bir yiyecek türü.

-1- [T.]

s.+ lar 120/26

sucuklu : İçinde sucuk bulunan.

-1- [T.]

s. 230/03

suç : Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış.

-8- [T.]

s. 116/13, 162/32

s.+ u 157/12, 032/19

s.+ um 048/29, 048/30

s.+ unu 163/05

s.+ unun 117/10

suçlu : Suç işlemiş, suçu olan (kimse), kabahatli, mücrim.

-1- [T.]

s. 105/29

suçluluk duygusu : Kişinin ahlaki, dinî kuralları çiğnediğini sezmesi sonucu bilinçli veya bilinçsiz olarak kapıldığı ve kendisiyle ilgili değer yargılarını sarsan duygu, suçluluk hissi.

-1- [T.]

s.+ larıyla 119/17

suçsuz : Suçu olmayan, suç işlememiş olan, masum.

-2- [T.]

s. 140/31, 105/29

sula - : Toprak, bitki, hayvan vb.ne su vermek.

-1- [T.]

s.- dı 046/21

sultan : Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan, padişah.

-4- [Ar.]

s.+ dan 030/32

s.+ la 097/04

s.+ ların 085/29, 201/05
sun - : Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.
-3- [T.]
s.- du 059/06
s.- dukları 219/14
s.- maya 140/18
sunul - : Sunma işine konu olmak veya sunma işi yapılmak.
-1- [T.]
s.- an 104/15
supap : Bir yay yardımıyla gergin tutulan ve yatağın düzlemine dik olarak yaptığı gidip gelme hareketiyle bir akışkanın geçişini ayarlamaya yarayan kapak, sibop.
-2- [Fr.]
s. 195/16
s.+ lara 195/17
sur : Kale duvarı.
-17- [Ar.]
s.+ lara 057/31, 164/02, 194/06
s.+ lardan 073/21
s.+ ları 060/26, 074/04, 088/25
s.+ ların 039/01, 040/12, 053/18, 061/28, 072/24
s.+ larına 058/15, 076/18, 088/09
s.+ larla 018/05
s.+ un 194/21
surat : Yüz.
-14- [Ar.]
s.+ ı 088/03, 122/15, 184/20
s.+ ina 024/30, 078/02, 118/17, 174/01, 193/10, 212/05
s.+ ında 123/01, 173/25
s.+ ından 141/24
s.+ la 088/04
s.+ larından 070/14
suratlı : Yüzü ...-yı andıran.
-4-
s. 174/27, 218/13
s. 129/27
s.+ nın 141/11
suret : Görünüş, biçim.
-6- [Ar.]
s.+ i 123/01
s.+ ine 095/14
s.+ ini 200/31, 201/08
s.+ lerin 201/07
s.+ lerini 201/05
sus - : Konuşmasını kesmek.
-6- [T.]
s. 204/28, 210/05, 227/19
s.- arak 172/01
s.- tu 191/11
s.- uyordu 190/32
susa - : Su içme gereksinimi duymak.
-2- [T.]
s.- miş 188/02, 196/21
sustalı : Sustası olan.
-1-
s. 137/14
susuzluk : Susuz olma durumu, kuraklık.
-4- [T.]
s.+ tan 156/31
s.+ u 090/25

s.+ unu 045/17, 045/21
sübyan : Çocuklar.
-1- [Ar.]
s. 101/28
süklüm püklüm : Suç işlemiş gibi utanç veya korku içinde büzülmüş olarak.
-1-
s. 102/29
sülüs : Arap alfabesiyle yazılan bir tür süslü yazı.
-1- [Ar.]
s. 137/17
sülyen : Sülüğen; erimiş kurşunun, bir hava akımında yükseltgenmesiyle üretilen, çok yoğun ve zehirli, pas önleyici astar boyaların hazırlanmasında kullanılan kırmızı boya.
-1- [T.]
s. 144/21
sümsük : Uyuşuk davranan, miskin, aptal, mıymıntı, sünepe, pısrık (kimse).
-1- [T.]
s. 043/15
sümük : Sümük doku hücrelerinin ve üzerinde bulunan bezlerin, doku yüzünde nemli, akıcı, kaygan bir tabaka oluşturan salgısı.
-2- [T.]
s.+ leri 212/17
s.+ üne 097/18
sümüklü : Sümüğü olan.
-1- [T.]
s. 057/06
sümün : Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda tedavül eden ufak paralara verilen isim.
-2- [Ar.]
s.+ ler 030/29, 160/29
sünger : Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.
-1- [Rum.]
s.+ e 087/20
sünnet : Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.
-3- [Ar.]
s. 028/18, 135/01, 013/09
sünneti şerife : Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.
-1- [Ar.]
s.+ ye 045/29
sünnetli : Sünnet edilmiş olan.
-1-
s. 028/08
sünnetsiz : Sünnet edilmemiş olan.
-1-
s. 016/25
süprüntü : Temizlik yapıldığında toplanan toz ve çöp, çer çöp.
-1- [T.]
s.+ leri 027/04
süpür - : Bir şeyin, bir yerin üstündeki çer çöp, toz toprak vb. şeyleri süpürge, fırça

veya başka bir araçla toplamak, temizlemek.

-2- [T.]

s.- düğünü 015/23

s.- en 208/30

sür - : Devam etmek; uzatmak, ileri doğru itmek; oturduğu, bulunduğu yerden, ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek, nefyetmek.

-28- [T.]

s.- dü 052/12, 076/33, 104/12, 117/13

s.- düğü 057/03, 156/27, 229/29, 029/06

s.- ecekleri 123/26

s.- ecekmiş 055/29

s.- en 028/22, 089/17, 211/08, 237/15, 060/15

s.- er 101/04

s.- erek 103/29

s.- erken 016/32, 075/02

s.- medi 169/12, 219/05

s.- mesine 047/14

s.- meyecekti 140/11

s.- müştü 141/08

s.- üp 174/19

s.- üyor 161/11

s.- üyordu 081/02, 230/16

sürahi : İçecek koymaya yarar, cam, plastik vb.nden yapılan kap.

-3- [Ar.]

s. 129/02

s.+ lerden 032/27

s.+ lere 032/27

sürdür - : Sürme işini yaptırmak.

-6- [T.]

s.- dü 146/04

s.- dükleri 192/18

s.- düklerine 199/05

s.- mek 151/15, 216/23

s.- ürse 118/33

süre : Bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman parçası, zaman aralığı, zaman bölümü, müddet.

-19- [T.]

s. 029/11, 033/31, 089/13, 119/31, 120/13, 204/07, 232/16

s.+ ce 047/06, 063/31, 101/05, 205/03

s.+ de 048/14, 099/03, 214/05

s.+ den 235/28

s.+ dir 046/29

s.+ m 180/14

s.+ nin 180/14

s.+ yle 117/19

sürebil - : Sürme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

s.- ir 217/28

sürekli : Kesintisiz olarak süren, kalıcı, devamlı, bakî, daimî.

-7- [T.]

s. 048/31, 078/12, 088/14, 117/07, 231/20, 233/25, 168/31

sürgü : Kapının kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, tırkaz, sürme.

-2- [T.]

s.+ nün 029/27

s.+ sünü 029/18

sürgülü : Sürgü kolu olan.

-1- [T.]

s. 100/18

sürme : Kırpık diplerine sürülen siyah boya, sürme, is.

-1- [T.]

s.+ yi 095/03

sürtünme : Yüzeyleri birbirinin üstüne gelerek biri veya her ikisi ötekine göre ters doğrultuda kayan iki cismin durumu, delk.

-1- [T.]

s.+ yi 183/25

sürü - : Bir şeyi yerden kaldırmaksızın çekerek, iterek götürmek, sürüklemek.

-1- [T.]

s.- yüp 015/16

sürü : Evcil hayvanlar topluluğu.

-1- [T.]

s.+ lerini 158/21

sürükle - : Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek.

-12- [T.]

s.- meye 218/12

s.- r 209/01

s.- yeceği 027/18

s.- yeceğini 180/13

s.- yen 065/14

s.- yerek 171/17

s.- yor 163/11, 218/21

s.- yordu 032/03, 127/21

s.- yorlardı 112/01, 162/29

sürün - : Karnı üzerinde sürünerek gitmek.

-5- [T.]

s.- dü 171/20

s.- erek 030/26, 081/09, 081/14

s.- müş 045/16

sürünceme : Bir işin sonuçlanıncaya kadar boş yere uğradığı gecikmelerin tümü.

-2- [T.]

s.+ de 161/33, 217/18

süs : Süslemeye, süslenmeye yarayan şey, bezek, süs püs.

-2- [T.]

s.+ lerin 173/15

s.+ ü 114/07

süsle - : Birtakım katkılarla bir şeyin daha güzel, daha göz alıcı olmasını, daha hoş görünmesini sağlamak, bezemek, bezeklemek, donatmak, tezyin etmek.

-3- [T.]

s.- mişlerdi 060/31

s.- yince 220/25

s.- yordu 113/27

süt : Besin değeri yüksek beyaz sıvı.

-1- [T.]

s. 062/05

sütun : Herhangi bir maddeden yapılan, zaman zaman üstünde çıkıntılı bir bölüm olan, genellikle bir altlığa, bazen doğrudan doğruya yere dayalı silindirik biçiminde düşey destek, kolon.

-2- [Far.]

s.+ larından 220/29

s.+ un 111/08

süvari : Atlı asker.

-12- [Far.]
s. 081/29, 083/02, 083/04, 083/07, 083/24
s.+ ler 071/10, 082/31
s.+ lerden 081/06
s.+ lerden 081/31
s.+ leri 075/03
s.+ lerin 082/33
s.+ lerini 194/33
süz - : Bir sıvıyı, içindeki katı maddelerden ayırmak için bez veya delikli bir kaptan geçirmek.
-8- [T.]
s.- dü 164/06
s.- dükleri 124/05
s.- dükten 122/01
s.- düler 123/18, 124/01, 190/23
s.- erek 220/22
s.- müştü 100/02
süzül - : Süzme işine konu olmak.
-3- [T.]
s.- dü 049/07
s.- en 048/28
s.- erek 048/03
Sabahın Oğlu : Romanda parayı icat eden ve üzerine tuğrasını işleyen kişi, İblis aleyhlananın, Şeytan.
-8-
S. 201/32
S.+ na 200/29, 201/07
S.+ nu 201/17
S.+ nun 201/09, 201/27, 202/10
S.+ yla 202/09
Samatya : İstanbul'da bir semt adı.
-2-
S. 028/33
S.+ da 015/22
Sarayburnu : İstanbul'da bir semt adı.
-1-
S. 210/31
Seretan : Zodyak üzerinde İkizler ve Aslan arasında bulunan takımyıldızın adı.
-1- [Ar.]
S. 188/08
Sevilla : İspanya'nın güneybatı kesiminde Endülüs özerk bölgesinin merkezi ve en büyük şehri.
-2-
S. 160/28
S.+ da 034/29
Sofya : Balkan Yarımadasının merkezinde, Bulgaristan'ın batısındaki Sofya Havzasında yer alan şehir.
-5-
S.+ da 069/11
S.+ dan 070/12
S.+ ya 069/10, 087/13, 087/27
Sultan Ahmet Camii : İstanbul'da bir cami adı.
-2-
S.+ nde 235/26
S.+ nin 235/16
Sultan Murad : 1623 ile 1640 yılları arasında hüküm süren, Revan (Erivan) ve Bağdat'ı fetheden 17. Osmanlı padişahı ve 96. İslam halifesi.
-1-

S. 097/01
Suriye : Ortadoğu'da Akdeniz'e kıyısı olan bir ülke.
-1-
S. 155/14
Suvaç : Bir yer adı
-2-
S. 099/23, 137/21
Sür : Kıyâmet kopacağı zaman, dört büyük melekten biri olan İsrâfil aleyhisselâmın üfleyeceği, nasıl olduğu bilinmiyen boru.
-1- [Ar.]
S. 097/22
Süleymaniye Camii : İstanbul'da bir cami adı.
-1-
S. 107/15
şahadet : Tanıklık.
-1- [Ar.]
ş.+ lerini 091/03
şahadetname : Diploma, sertifika.
-1- [Ar.+Far.]
ş.+ leri 137/16
şahidarbezen : Zarbezen denilen uzun menzilli topun en büyük türü.
-2- [Far.]
ş. 193/31, 194/05
ş.+ in 194/25
şahit : Tanık.
-4- [Ar.]
ş.+ i 091/09, 090/32
ş.+ ler 109/09
ş.+ tin 216/24
şahit ol - : Tanık olmak.
-4- [Ar.+T.]
ş.- an 065/12
ş.- du 031/06
ş.- mak 055/01
ş.- manın 091/05
şahi : Eskiden gümüşten, sonraları bakırla nikelden yapılan ve kırân'ın yirmide biri değerinde olan bir İran parası.
-2- [Far.]
ş. 165/29
ş.+ ler 160/27
şahi : Eski topların bir çeşidi.
-1- [Far.]
s. 072/33
şahsen : Kendi (kendim, kendin ...), bizzat.
-1- [Ar.]
ş. 165/26
şahsiyet : Kişilik, belirgin özellik.
-1- [Ar.]
ş.+ inle 151/09
şaka : Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz, latife.
-1- [T.]
ş. 097/15
şakak : Göz, alın ve yanak arasında, elmacık kemiğinin üstünde bulunan çukurumsu bölge.
-4- [T.]
ş.+ ları 140/15
ş.+ larında 086/07, 102/24

ş.+ larından 087/29
şakırtı : Şakırdayan bir şeyin çıkardığı sesin adı.
-3- [T.]
ş.+ ları 021/18, 204/08, 205/29
şakla - : "Şak" diye ses çıkarmak.
-2- [T.]
ş.- dı 174/02
ş.- masını 204/26
şaklat - : "Şak" diye ses çıkartmak.
-1- [T.]
ş.- tı 173/25
şal : Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş.
-3- [Far.]
ş.+ ı 030/23
ş.+ ını 160/23
ş.+ larına 033/05
şans : Mantıkla açıklanamayan birtakım rastlantısal olayların nedeni olan güç, baht, talih, felek.
-2- [Fr.]
ş.+ ın 222/10
ş. vererek 163/01
şap : Alüminyum ve potasyum sülfatından veya amonyum alüminyum sülfatından oluşan, sıcak suda eriyen, tadı buruk, antiseptik bir madde.
-1- [Ar.]
ş. 144/21
şapırdat - : Bir şey yerken "şap" diye ses çıkartmak.
-2- [T.]
ş.- a 045/20
şapka : Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık.
-1- [Rus.]
ş.+ sı 043/07
şaplak : Şap" diye ses çıkaran tokat.
-3- [T.]
ş. 191/03
ş.+ lar 212/05
ş.+ larla 211/27
şaplat - : "Şap" diye ses çıkartmak.
-1- [T.]
ş.- mişti 104/07
şarap : Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.
-35- [Ar.]
ş. 023/24, 025/09, 026/11, 029/24, 030/17, 032/10, 032/32, 040/10, 052/09, 052/24, 064/05, 103/29, 115/29, 115/32, 118/06, 118/07, 119/02, 120/25, 120/28, 129/14, 159/17, 164/20, 190/09
ş.+ ı 114/32
ş.+ ın 028/29, 190/03
ş.+ la 029/09, 190/03
ş.+ lar 088/24, 165/14
ş.+ ları 032/26, 188/20
ş.+ ların 033/04
ş.+ larını 129/01
ş.+ tan 129/03
şarkı : Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi.
-10- [Ar.]

ş. 044/26, 170/06, 217/13
ş.+ ları 128/01
ş.+ larından 220/19
ş.+ sına 217/15
ş.+ sını 170/09
ş.+ yı 025/11, 217/23, 195/10
şarkiyatçı : Doğu bilimci.
-1-
ş.+ nın 035/07
şarkiyat : Doğu bilimi, oryantalizm.
-1- [Ar.]
ş. 035/05
şart : Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.
-7- [Ar.]
ş. 135/21, 136/19, 159/08
ş.+ lar 148/12
ş.+ lara 180/22
ş.+ larda 089/32, 181/08
şaş - : Umulmayan, beklenmeyen veya olağanüstü bir olay, bir olgu karşısında şaşkın duruma gelmek, hayret etmek.
-4- [T.]
ş.- madan 042/32
ş.- miş 033/21
ş.- tı 126/24
ş.- tılar 189/29
şaşı : Birbirine paralel görme eksenini olmayan (göz veya kimse).
-1- [T.]
ş. 108/09
şaşır - : Ne yapmak gerektiğini bilememek, nasıl davranacağını kestirememek, içinden çıkamamak.
-23- [T.]
ş.- an 170/14
ş.- arak 233/31
ş.- dı 071/10, 162/07, 176/08, 213/28, 232/32
ş.- dılar 063/02, 157/09, 221/07
ş.- ma 216/06
ş.- madı 149/20, 234/25
ş.- mamıştı 150/28
ş.- miş 084/07, 167/23, 196/13, 201/26
ş.- mişlardı 174/29
ş.- mişti 100/06, 118/27, 143/09, 179/28
şaşırt - : Şaşırtmasına sebep olmak.
-6- [T.]
ş.- iyor 145/09
ş.- iyorsun 174/32
ş.- mak 236/03
ş.- mişti 122/31, 198/03
ş.- tı 080/33
şaşkın : Düşünceleri dağılmış, karışmış, ne yapacağını bilemez duruma gelmiş.
-1- [T.]
ş. 237/09
şaşkınlık : Şaşkın olma durumu.
-8- [T.]
ş. 143/11, 229/01
ş.+ ım 177/31
ş.+ ını 176/13
ş.+ la 225/19
ş.+ ları 168/15
ş.+ tan 120/16, 227/07
şayia : Yayılmış haber, yaygın söylenti, duyultu.

-2- [Ar.]
ş.+ nın 013/15
ş.+ ydı 107/25
şehir : Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.
-3- [Far.]
ş.+ de 090/07
ş.+ i 040/28
ş.+ in 056/05
şehit : Kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölen kimse.
-1- [Ar.]
ş. 054/07
şehla : Kusurlu sayılmayacak kadar hafif şaşı (göz).
-1- [Ar.]
ş. 108/09
şehvet : Aşırı istek.
-2- [Ar.]
ş.+ ten 161/30, 090/30
şehzade : Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.
-8- [Far.]
ş. 027/16, 048/05, 048/11, 048/13, 059/15, 059/28
ş.+ lerin 056/06
ş.+ yi 048/06
şeker : Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.
-1- [Far.]
ş.+ ler 197/08
şekerci : Şeker ve şekerleme yapan veya satan kimse.
-1-
ş.+ lerin 066/03
şekerli : İçinde şeker bulunan.
-1-
ş. 095/16
şekil : Biçim.
-36- [Ar.]
ş. 141/12, 149/07
ş.+ de 016/29, 079/24, 091/01, 103/06, 107/02, 133/05, 134/19, 146/16, 152/26, 176/02, 182/28, 189/22, 191/06, 200/11, 200/12, 206/27, 209/21, 219/29, 229/15, 234/07, 236/27
ş.+ den 095/13, 134/18, 161/29
ş.+ inde 072/16, 202/18, 144/26
ş.+ indeki 042/25
ş.+ ini 179/28
ş.+ e 095/13, 134/19, 161/30
ş.+ lerin 026/26
ş.+ lerle 181/20
şer : Kötülük, fenalık.
-3- [Ar.]
ş. 226/33
ş.+ re 226/04
ş.+ rinden 096/31
şerbet : Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

-6- [Ar.]
ş.+ i 100/24, 100/26
ş.+ inden 047/18
ş.+ le 047/19
ş.+ lere 056/07
ş.+ ten 101/01
şerefe : Minarenin gövdesini çepeçevre dolaşan, korkuluklu, ezan okunan yer.
-1- [Ar.]
ş.+ lerindeki 123/09
şerefi : bk. (eşrefi)
-1- [Ar.]
ş.+ ler 030/28
şesiyek : Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan birinin altı, öbürünün bir gelmesi.
-1- [Far.]
ş. 157/04
şey : Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, genellikle belirsiz anlamda söylenen bir söz.
-72- [Ar.]
ş. 027/07, 077/13, 077/24, 078/30, 087/03, 090/21, 090/25, 103/07, 113/28, 122/24, 134/26, 141/01, 145/08, 146/09, 198/09, 201/02, 204/18, 215/19, 215/29, 216/32, 217/06, 236/07, 217/08
ş.+ den 090/05, 146/06, 146/19, 198/21, 206/14
ş.+ di 101/28
ş.+ e 127/02, 147/17
ş.+ i 033/16, 044/04, 082/25, 087/05, 142/16, 142/22, 145/26, 146/07, 153/26, 180/26, 181/20, 199/31, 237/01, 207/21
ş.+ in 085/24, 104/17, 143/01, 144/02, 189/15, 208/02
ş.+ le 086/19, 086/28, 142/23
ş.+ ler 100/23, 125/01, 141/20, 175/02, 208/13, 216/27, 217/06, 175/01, 181/14
ş.+ lerden 029/16
ş.+ lerdı 109/26
ş.+ leri 035/18, 119/15, 135/05, 175/09
ş.+ lerin 196/27
ş.+ lerinin 061/01
ş.+ lerle 027/05
şeyh : Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse.
-1- [Ar.]
ş.+ ler 135/02
şeytan : Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.
-5- [Ar.]
ş. 104/03
ş.+ a 061/12, 156/25, 156/29
ş.+ ın 193/03
şeytanca : Şeytana yaraşan.
-2-
ş. 151/02, 152/05
şeytani : Şeytanca.
-2- [Ar.]
ş. 194/10, 196/10
şingirtı : Şingirdama sonucu çıkan sesin adı.
-1- [T.]
ş.+ sıyla 030/24

şingirtılı : Şingirtısı olan.
-1- [T.]
ş. 041/23
şırıltı : Şırıldayan suyun çıkardığı sesin adı.
-1- [T.]
ş.+ sından 154/21
şiddet : Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik.
-2- [Ar.]
ş.+ ini 220/05
ş.+ le 221/23
şiddetlen - : Şiddeti giderek artmak, hızlanmak, azışmak.
-1-
ş.- ince 232/07
şiddetli : Etkisi çok olan, zorlu.
-9-
ş. 016/14, 062/02, 070/33, 086/15, 211/27, 222/03, 222/13, 025/23, 232/03
şifre : Gizli haberleşmeye yarayan işaretlerin tümü, kod.
-3- [Fr.]
ş.+ ler 123/21
ş.+ siyle 139/28
ş.+ yle 137/30
şifrelen - : Bir metin şifreli duruma getirilmek.
-2-
ş.- en 138/09
ş.- ip 138/27
şifreli : Şifresi olan.
-3-
ş. 137/31, 138/15, 149/10
şiiir : Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk.
-8- [Ar.]
ş. 198/19, 198/20
ş.+ i 109/21, 198/26
ş.+ in 198/28
ş.+ inin 198/24
ş.+ leri 198/20
ş.+ lerini 203/04
şilte : Üstünde oturuşan, yatılan, içi yünle, pamukla doldurulmuş döşek.
-8- [Moğ.]
ş. 230/09
ş.+ de 047/27, 229/04, 232/08
ş.+ ler 120/25
ş.+ lerin 108/01
ş.+ nin 019/07, 020/12
şimdi : Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.
-42- [T.]
ş. 022/21, 029/07, 046/01, 048/25, 055/24, 071/16, 107/01, 121/16, 128/12, 147/18, 147/25, 154/05, 166/11, 167/26, 168/01, 171/05, 176/22, 176/24, 177/24, 179/02, 182/01, 183/01, 200/09, 204/03, 210/13, 213/21, 214/23, 214/27, 221/12, 226/27, 227/14, 235/03, 235/26, 236/17
ş.+ den 032/05, 064/03, 120/05, 165/20
ş.+ ki 026/18, 105/01
ş.+ ye 180/02, 195/05

şimdilik : Şimdiki durumda veya zamanda, şimdiki zaman için, şu duruma göre.
-2- [T.]
ş. 120/07, 128/26
şimşek : Bir bulutun tabanı ile yer arasında, iki bulut arasında veya bir bulut içinde elektrik boşalırken oluşan kırık çizgi biçimindeki geçici ışık, balkır, çakım, çakın, yalabık, yıldırak.
-10- [T.]
ş. 220/26, 221/24, 222/15, 232/13
ş.+ in 221/22
ş.+ ler 111/17, 220/15
ş.+ leri 112/16, 112/23, 232/11
şirpençe : Deri altı hücre dokusunun ve yağ bezlerinin iltihaplanmasından oluşan, genişlediğinde çok tehlikeli olabilen, stafilokokların sebep olduğu bir kan çıbanı, kızılıyara, aslanpençesi.
-1- [Far.]
ş. 096/22
şiş - : İçi hava veya gazlarla dolarak gerilmek.
-3- [T.]
ş.- mesine 217/22
ş.- miş 057/14
ş.- tiği 079/31
şiş : Şişmiş olan yer, şişlik.
-2- [T.]
ş. 082/08, 099/27
şişe : İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap.
-7- [Far.]
ş. 098/02, 102/15, 227/33
ş.+ deki 045/13
ş.+ lerde 144/24
ş.+ sine 061/20
ş.+ siyle 120/28
şişkin - : Şişkin bir duruma getirmek.
-1- [T.]
ş.- diği 020/29
şişman : Deri altında fazla yağ toplanması sebebiyle vücudun her yanı şişkin görünen (kimse).
-3- [T.]
ş. 211/31, 108/03, 191/01
şive : Söyleyiş özelliği.
-1- [Far.]
ş. 137/07
şok : Ani bir değişiklik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık.
-1- [Fr.]
ş.+ a 169/09
şöhret : Ün.
-1- [Ar.]
ş.+ i 228/07
şöhretli : Ünlü.
-1-
ş. 099/15
şövalye : Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı.
-2- [Fr.]
ş. 034/29, 034/33
şöyle : Şunun gibi, şuna benzer biçimde.
-5- [T.]

ş. 146/03, 153/17, 177/25, 040/17, 190/23
şu : Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz.
-61- [T.]
ş. 025/27, 025/29, 026/22, 033/25, 046/03, 048/29, 049/07, 049/09, 073/02, 078/10, 079/24, 083/22, 087/05, 088/26, 091/01, 101/22, 118/19, 125/23, 127/15, 127/31, 128/05, 134/19, 141/02, 146/13, 149/30, 163/12, 168/20, 175/08, 179/09, 184/19, 192/32, 194/12, 202/24, 203/25, 205/19, 211/01, 214/02, 214/05, 214/11, 214/17, 215/22, 227/04, 233/08, 233/17, 234/27, 236/05
ş.+ lar 176/09, 178/17
ş.+ ları 021/08, 103/31, 200/05, 200/27, 204/27, 214/32, 215/16
ş.+ nu 073/26, 082/21, 135/15, 153/27, 200/21
ş.+ ydu 090/01
şura : Anlatana veya söyleyene göre biraz uzakta olan yer, şu yer.
-2- [T.]
ş. +da 210/09, 222/08
şuracık : Yakın ve belirli bir yer.
-1- [T.]
ş.+ ta 214/09
şurup : Çok kaynatılarak koyulaştırılmış şerbet.
-8- [Ar.]
ş. 105/12
ş.+ ların 110/09
ş.+ u 061/19, 228/01
ş.+ undan 044/21, 227/32
ş.+ undan 045/13
ş.+ unu 051/16
şükran : İyilik bilme, gönül borcu, minnettarlık.
-1- [Ar.]
ş. 143/24
şükret - : Tanrı'ya minnet duygusunu sunmak, şükrelemek.
-1- [Ar.+T.]
ş.- ip 123/16
şüphe : Kuşku.
-8- [Ar.]
ş. 034/17, 045/04, 171/01
ş.+ lerini 105/23
ş.+ si 122/19
ş.+ sinin 125/16
ş.+ yi 090/07, 045/02
şüphe et - : Kuşkulanmak.
-4- [Ar.+T.]
ş.- emem 045/26
ş.- emiyor 045/05
ş.- en 045/05
ş.- tiğinden 045/05
şüphelen - : Kuşkulanmak.
-2-
ş.- memiştı 106/05
ş.- meye 022/31
şüpheli : Kuşkulu.
-4-
ş. 123/18, 125/11, 188/21, 108/30
Şam : Suriye'de bulunan Dimeşk adıyla da bilinen tarihi şehir.

-2-
Ş. 149/06, 228/20
Şuayib : Roman kahramanlarından biri.
-3-
Ş. 158/24, 158/29
Ş.+ ın 158/30
ta : Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz.
-12- [Far.]
t. 045/31, 063/29, 119/14, 140/09, 154/20, 176/03, 188/16, 200/33, 203/13, 216/03, 216/13, 238/04
tabaka : Katman.
-2- [Ar.]
t.+ dan 030/21
t.+ yla 176/02
taban : Ayağın alt yüzü, aya; üstü kapalı bir yerin gezinilen, ayakla basılan yüzü, tavan karşısı.
-5- [T.]
t. 044/20, 174/06
t.+ a 201/28
t.+ dan 160/26
t.+ ı 019/29
tabiat : Doğa.
-6- [Ar.]
t.+ ın 151/20, 151/28, 156/33
t.+ ları 212/14
t.+ ta 145/19, 151/30
tabiatlı : Herhangi bir yaradılıştta, huyda olan.
-1-
t. 231/22
tabii : Doğada olan, doğada bulunan.
-1- [Ar.]
t. 236/07
tabir : Yorum.
-3- [Ar.]
t.+ i 226/13, 227/24
t.+ leri 226/03
tabir edil - : Tabir etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 156/17
tablet : Düz ve yassı biçimli, çiğnenecek veya yutulacak madde.
-1- [Fr.]
t.+ ler 198/05
tabur : Dört bölükten kurulan, bir binbaşının komutasındaki asker birliği.
-1- [T.]
t.+ u 140/08
tabure : Sırt ve kol dayayacak yeri olmayan iskemle.
-6- [Fr.]
t.+ de 100/23, 189/12
t.+ lardan 031/23, 174/10
t.+ lere 050/20, 057/27
tabut : Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal, ölü Salı.
-1- [Ar.]
t.+ u 048/24
taçir : Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.
-3- [Ar.]

t. 161/19
t.+ ler 032/23
t.+ leri 170/07
taciz et - : Sıkıntı vermek, rahatsız etmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- iyorlardı 062/31
taç : Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.
-1- [Ar.]
t.+ ları 085/08
tahayyül edebil - : Hayal etme imkânı bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- irsin 181/04
tahayyül et - : Hayal etmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- meye 101/22
tahmin : Yaklaşık olarak değerlendirme, oranlama.
-3- [Ar.]
t.+ di 082/15
t.+ i 081/17
t.+ ler 058/12
tahmin edebil - : Tahmin etme imkân ve ihtimali bulunmak.
-2- [Ar.+T.]
t.- eceğinin 152/03
t.- iyorum 175/10
tahmin edil - : Tahmin etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- diğini 198/32
tahmin et - : Yaklaşık olarak değerlendirmek, oranlamak.
-2- [Ar.+T.]
t.- tikleri 062/08
t.- tiklerinin 070/12
tahnitçilik : Bozulmaması için ölüyü ilaçlama işi.
-1-
t. 151/16
tahsil : Parayı alma, toplama.
-1- [Ar.]
t.+ i 235/17
tahsil et - : Parayı toplamak.
-1- [Ar.+T.]
t.- meye 035/05
tahsis edil - : Ayırma, özgülleme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 164/08
taht : Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.
-3- [Far.]
t. 064/03
t.+ ını 209/31
t.+ tan 139/08
tahta : Çeşitli işlerde kullanılmak üzere düz, enlice, uzun ve az kalın biçimde işlenmiş ağaç parçası.
-24- [Far.]
t. 018/21, 019/33, 161/15, 168/29, 169/16, 192/17, 192/27, 232/22, 232/23, 234/17
t.+ dan 167/20, 168/04
t.+ lar 106/24
t.+ lardan 150/01

t.+ ları 030/27, 049/27, 049/29, 050/01, 084/15, 089/09
t.+ larının 065/04
t.+ larla 049/02
t.+ yı 050/03
taife : Hususi bir sınıf meydana getiren insanlar.
-5- [Ar.]
t.+ si 034/04, 136/24
t.+ sinin 013/05, 025/19
t.+ siydi 123/20
tak - : Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştiirmek, geçirmek.
-7- [T.]
t.- arız 106/30
t.- ıp 199/12
t.- mıştı 042/12
t.- sın 158/01
t.- tı 059/10
t.- tıkça 059/09
t.- tıklarını 024/09
takdirde : ...-diği zaman.
-1-
t. 042/29
takdir et - : Beğenmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- erken 059/06
takıl - : Takma işi yapılmak.
-6- [T.]
t.- an 045/12
t.- dı 062/18, 199/18
t.- ıp 058/01, 129/02
t.- mıştı 200/20
takılı : Takılmış, tutturulmuş, asılmış.
-1- [T.]
t. 031/12
takım : Bir işte veya bir yerde kullanılan eşya ve aletlerin tamamı, ekipman.
-3- [T.]
t. 044/24
t.+ ında 054/01
t.+ ını 069/12
takım taklavat : Araç gereçlerin bütünü.
-1- [T.]
t.+ ını 073/28
takırda - : "Takırtı" sesi çıkarmak.
-1- [T.]
t.- yordu 053/26
takırtı : Bir şeyin çıkardığı kuru ve sert ses.
-2- [T.]
t.+ ları 054/16
t.+ sı 053/28
takip : Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitme, izleme.
-1- [Ar.]
t. 158/26
takip et - : Yetişmek, yakalamak veya bulmak amacıyla birinin arkasından gitmek, izlemek.
-4- [Ar.+T.]
t.- en 031/14
t.- meyi 193/12
t.- miş 047/09, 028/03
takke : İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık.

-3- [Ar.]
t. 018/17
t.+ si 234/06
t.+ sini 232/20
takla : Elleri yere koyduktan sonra ayakları kaldırıp vücudu üstten aşırarak öne veya arkaya yapılan dönme hareketi.
-2- [T.]
t. 117/33, 124/02
taklit : Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma.
-1- [Ar.]
t.+ i 137/07
taklit edebil - : Taklit etmeye gücü yetmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 137/18
taklit et - : Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.
-2- [Ar.+T.]
t.- tiği 140/04
t.- tiğini 154/23
takma : Eksik bir organın yerini tutmak, bir organın sakatlığını örtmek amacıyla yapılan (organ veya parça), protez.
-1- [T.]
t. 043/09
taktik : Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştirerek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı.
-1- [Fr.]
t.+ leri 137/27
takvim : Zamanı yıllara, aylara ve günlere ayıran yöntem.
-2- [Ar.]
t. 209/10
t.+ de 209/14
talancılık : Talancının yaptığı iş.
-1-
t. 192/18
talán edil - : Talan etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- mişti 089/10
talán et - : Yağmalamak.
-7- [Ar.+T.]
t.- ecekleri 193/17
t.- erken 033/18
t.- iyor 116/18
t.- mekten 042/13
t.- meye 213/26
t.- tiğini 065/33
t.- tikleri 215/23
talebe : Öğrenci.
-4- [Ar.]
t.+ lerinden 136/08
t.+ lerini 057/02
t.+ lerinin 136/19
t.+ nin 057/18
talep et - : İstemek, istekte bulunmak.
-3- [Ar.+T.]
t.- en 157/06
t.- en 111/23
t.- meye 168/16
talih : Şans.
-13- [Ar.]

t. 016/30, 081/09, 157/11, 157/21, 159/23, 164/32
t.+ i 157/32, 159/10
t.+ in 121/08, 166/10
t.+ in 189/11
t.+ inin 159/05
t.+ lerini 157/09
talihsiz : Talihi ters olan, talihi kötü olan, şanssız, bahtsız (kimse).
-5-
t. 158/12, 158/28, 158/32, 164/29
t.+ di 230/18
talihsizlik : Talihsiz olma durumu, şanssızlık, bahtsızlık.
-4-
t. 052/30
t.+ i 158/23
t.+ inin 158/33
t.+ ten 157/27
talim : Alıştırma.
-1- [Ar.]
t.+ leri 062/20
tam : Eksiksiz, kesintisiz; bütün, tüm; o sırada, o anda.
-101- [Ar.]
t. 019/16, 019/21, 021/31, 024/04, 025/33, 027/24, 033/10, 033/16, 033/20, 050/21, 053/09, 054/18, 057/31, 060/10, 063/04, 065/28, 073/13, 074/11, 074/33, 075/24, 076/10, 077/02, 077/22, 077/30, 080/11, 080/25, 081/10, 082/06, 083/13, 083/23, 083/26, 088/16, 090/23, 098/05, 099/05, 099/19, 102/02, 105/06, 112/04, 112/14, 113/15, 115/15, 121/19, 123/02, 123/13, 125/25, 127/30, 128/21, 133/04, 137/10, 142/10, 144/10, 147/09, 149/19, 149/20, 156/07, 156/22, 158/13, 159/15, 167/30, 169/27, 169/28, 170/12, 172/06, 173/20, 177/13, 181/24, 191/10, 194/26, 197/02, 197/05, 198/19, 204/30, 207/24, 208/14, 212/02, 213/17, 213/19, 215/02, 220/06, 220/10, 220/26, 227/33, 228/21, 229/16, 230/08, 230/26, 231/10, 234/01, 234/10, 237/07, 040/06, 113/06, 167/11, 206/13, 208/21, 229/29, 126/21, 075/31, 210/21, 234/23
tamam : Bütün, tüm.
-1- [Ar.]
t. 107/08
tamamla - : Eksiksiz, tamam duruma getirmek, bütünlemek.
-2-
t.- maya 046/29
t.- r 182/02
tamamlan - : Eksiksiz duruma getirilmek, tamam olmak, bütünlenmek.
-4-
t.- diği 173/16
t.- ırken 193/16
t.- mak 073/01
t.- miş 049/04
tamamlayabil - : Tamamlama ihtimali veya imkânı bulunmak.
-2-
t.- diği 055/12
t.- miş 028/26

tam anlamıyla : Bütünüyle kapsayıcı bir biçimde, tam manasıyla

-1-

t. 095/09

tambur : Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.

-1- [Ar.]

t.+ ların 169/31

tamburî : Tambur çalan kimse.

-1- [Ar.]

t.+ si 169/28

tamî tamına : Tam tamına.

-1-

t. 072/20

tamir : Onarma, onarım.

-1- [Ar.]

t.+ ine 107/17

tamirci : Bir şeyi onaran kimse.

-1-

t.+ lerine 188/15

tamir edil - : Onarılmak.

-1- [Ar.+T.]

itinayla t.- ip 192/21

tan : Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.

-2- [T.]

t. 029/14, 060/19

tane : Herhangi bir sayıda olan şey, adet.

-18- [Far.]

t. 101/03, 103/11, 103/15, 168/31, 181/19

t.+ leri 176/23, 177/21, 178/15, 208/10

t.+ lerinden 176/05

t.+ lerini 208/32

t.+ lerinin 177/30

t.+ leriyle 197/09

t.+ si 208/13, 061/13

t.+ sinden 175/32

t.+ sini 100/30, 138/14

tanı - : Daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak.

-28- [T.]

t.- dı 086/01, 086/03, 100/19

t.- diğina 126/24

t.- diğindan 099/17

t.- diğini 172/07

t.- dik 049/23, 234/25

t.- dik 126/04, 192/26

t.- dıktan 022/06

t.- dim 211/13

t.- madığım 151/06

t.- mak 103/26

t.- manın 055/03

t.- masını 140/29, 236/12

t.- mışlardı 133/07

t.- mıştı 125/31, 199/13, 210/18

t.- r 154/18

t.- yamadı 089/12

t.- yamadığı 110/17

t.- yamadığını 087/18

t.- yan 086/11

t.- yınca 110/29

t.- yıp 213/06

tanık : Gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimse, şahit.

-1- [T.]

t. olmadığı 194/09

tanımla - : Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtmek ve açıklamak, tarif etmek.

-2- [T.]

t.- mak 143/15

t.- rsak 182/23

tanın - : Kim veya ne olduğu bilinmek.

-4- [T.]

t.- an 165/26

t.- mayacak 111/02, 122/20, 143/07

tanıt - : Bir kimsenin veya bir şeyin tanınmasını sağlamak.

-2- [T.]

t.- ip 158/30

t.- tı 089/14

tanıyiver - : Çabucak tanımak.

-1- [T.]

t.- di 211/31

tap - : İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek.

-4- [T.]

t.- an 236/31

t.- anlar 147/01

t.- anları 146/32

t.- anların 148/03

tapınak : İçinde ibadet edilen, tapınılan yapı, mabet, ibadethane, ibadethân.

-1- [T.]

t.+ lar 195/07

tara - : Bir şey veya kimseyi bulmak, denetlemek için türlü yöntemlerden yararlanarak bir yeri sıkı bir biçimde aramak.

-1- [T.]

t.- mayı 083/25

taraf : Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri.

-14- [Ar.]

t. 238/03

t.+ a 102/15

t.+ in 057/01, 057/17, 165/24

t.+ ina 166/11, 234/02, 015/12

t.+ ında 015/09, 124/31, 209/13

t.+ larında 178/06

t.+ ta 152/11

t.+ tan 045/20

tarafından : ...-ınca; aracılığıyla.

-55-

t. 013/17, 014/29, 021/29, 023/13, 023/18, 027/31, 030/20, 031/07, 034/04, 034/31, 035/03, 042/14, 057/14, 058/07, 058/09, 059/26, 059/29, 059/30, 060/13, 072/18, 073/20, 076/13, 076/25, 097/07, 098/13, 103/21, 106/13, 106/26, 107/13, 107/22, 107/24, 117/04, 125/05, 139/11, 139/20, 140/06, 142/04, 143/08, 148/18, 151/06, 151/08, 160/03, 170/08, 176/28, 195/21, 209/07, 213/04, 228/22, 133/01, 124/03, 114/12, 207/24, 089/10, 034/27

tarak : Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç.

-1- [T.]

t.+ lara 042/20

tarif : Tanım.

-6- [Ar.]
t. 106/02, 197/16
t.+ e 022/25, 070/32, 212/14
t.+ ine 106/08
tarif et - : Tanımlamak.
-2- [Ar.+T.]
t.- erek 086/23
t.- tikten 162/21
tarih : Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz.
-2- [Ar.]
t.+ lerde 051/25
t.+ ten 110/04
tarikât : Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri.
-4- [Ar.]
t. 147/04
t.+ in 141/30
t.+ idir 147/02
t.+ tan 141/29
tarraka : Gümbürtü.
-1- [Ar.]
t.+ sı 013/04
tart - : Bir şeyin birim cinsten ağırlığını bulmak.
-3- [T.]
t.- ip 122/14
t.- maya 154/26
t.- tı 161/03
tartakla - : Çekerek ve iterek hırpalamak.
-2- [T.]
t.- ya 213/13
tartıl - : Tartma işi yapılmak veya tartma işine konu olmak.
-1- [T.]
t.- masını 053/05
tartışma : Birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma.
-1- [T.]
t.+ lar 155/22
tarumar et - : Dağıtmak, karıştırmak, perişan etmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 123/18
tarz : Özel oluş veya davranış biçimi, üslup, stil, janr.
-3- [Ar.]
t.+ da 133/08
t.+ larda 137/18
t.+ ları 108/21
tas : Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap.
-4- [T.]
t. 220/01
t.+ a 071/31
t.+ larla 071/30, 109/31
tasarı : Olması veya yapılması istenen bir şeyin zihinde aldığı biçim.
-7- [T.]
t. 179/30, 179/32, 206/12, 206/13
t.+ ları 206/11
t.+ nın 209/29
t.+ yı 207/29

tasarla - : Bir şeyin nasıl gerçekleştirileceğini düşünmek, zihinde hazırlamak.
-3- [T.]
t.- diği 044/27
t.- yor 069/16
t.- yordu 061/12, 143/33
tasarlan - : Tasarlama işi yapılmak.
-3- [T.]
t.- mış 148/24, 172/09, 198/33
tas kebapı : Yağsız kuşbaşı etlerin üzerine tas kapatılıp piriç, soğan, patates vb. malzeme ile hazırlanan bir yemek türü.
-6-
t. 052/25, 052/27, 097/08
t.+ ndaki 097/11
t.+ ndan 053/10
t.+ nın 097/28
tasla - : Kendinde olmayan bir özelliği varmış gibi göstermek.
-1- [T.]
t.- maya 120/17
tasnif edil - : Tasnif etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- iyor 109/12
tasvir : Betimleme.
-1- [Ar.]
t.+ i 078/12
taş : Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.
-62- [T.]
t. 018/20, 053/24, 053/26, 062/28, 063/01, 081/11, 112/28, 147/18, 156/14, 195/31, 210/30, 219/32, 221/05
t.+ a 112/25, 156/13, 162/31, 163/03, 219/15, 157/14, 111/31, 221/03
t.+ ı 055/14, 060/08, 081/12, 081/20, 156/13, 021/13, 145/24, 221/13, 156/17
t.+ ın 021/13, 046/24, 053/28, 054/16, 074/02, 085/17, 147/25, 162/32, 221/27
t.+ ından 146/18
t.+ ını 052/19, 052/21, 063/12
t.+ ıyla 145/25
t.+ la 052/05, 060/07, 060/29, 062/29, 082/02
t.+ lar 216/32
t.+ lara 079/12
t.+ ları 079/11, 079/13, 220/07
t.+ larına 076/09
t.+ larını 085/07
t.+ larının 085/27
t.+ larıydı 072/27
t.+ larla 072/25, 062/25
t.+ tan 056/23, 075/05
taş - : İnsan, nesne vb. çokça bulunmak, sayısı artmak.
-2- [T.]
t.- mıştı 161/11
t.- tı 021/19
taş çatlasa : Bütün olanakların kullanılmış olmasına karşın; en fazla.
-4- [T.]
ç.- sa 016/24, 161/26, 189/21, 214/10

taşı - : Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere götürmek; üstünde bulundurmamak; sahip olmak, özellik olarak bulundurmamak.

-45- [T.]

t.- dı 027/23

t.- dığı 053/25, 081/15, 115/13, 115/14, 148/23, 189/20, 206/28

t.- dığım 234/29

t.- dığını 028/22, 134/27

t.- dıkları 071/29, 162/25

t.- dılar 083/31

t.- madiğine 119/22

t.- mak 161/03

t.- maya 124/09

t.- mayan 180/01

t.- mıyordu 203/24

t.- rken 218/20

t.- yacağını 161/01

t.- yacak 088/19

t.- yan 016/14, 030/31, 035/09, 042/27, 048/25, 052/04, 079/04, 087/05, 113/01, 123/12, 123/22, 124/13, 124/33, 140/05, 142/33, 170/07, 189/01, 201/08

t.- yor 116/03

t.- yordu 015/14, 138/28, 163/29

t.- yorsun 151/12

taşillaş - : Fosilleşmek.

-2- [T.]

t.- miş 075/15, 085/04

taşın - : Taşıma işi yapılmak.

-4- [T.]

t.- an 063/22

t.- arak 193/23

t.- dı 140/01, 199/21

taşınabil - : Taşınma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

t.- ir 197/23

taşır - : Taşmasına yol açmak.

-1- [T.]

t.- dı 024/02

taşmektep : Osmanlı'da mahalle aralarında öğrenimin ilk basamağı için kurulan mektep.

-6-

t. 056/23, 056/27, 057/23, 058/04, 059/08

t.+ ine 058/25

tat - : Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.

-7- [T.]

t.- mak 085/25

t.- tı 085/27, 085/28, 085/29, 085/32, 086/01

t.- tığı 097/29

tat : Tatlılık.

-6- [T.]

t.+ ı 097/28

t.+ ina 022/27

t.+ ını 017/30, 187/08

t.+ ıydı 086/01

t.+ la 086/03

tatıl : Okul, meclis, adliye vb. kuruluşların çalışmasını durdurduğu veya kapalı bulunduğu dönem.

-2- [Ar.]

t. 056/26, 062/21

tatlandırıl - : Tatlandırma işine konu olmak.

-1- [T.]

t.- miş 041/27

tatlı : Acı olmayan, acı karşıtı; sevimli, hoş.

-5- [T.]

t. 016/03, 042/02, 047/28, 172/19

tatmin et - : Karşısındakine güven vererek onu istenilen bir biçimde hoşnut etmek.

-1- [Ar.+T.]

t.- tikten 201/22

tavan : Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey, taban karşıtı.

-12- [T.]

t.+ a 047/24, 047/30, 160/26

t.+ daki 150/19

t.+ dan 047/27, 074/33, 081/06, 150/17

t.+ ı 033/04, 075/32, 080/31

t.+ ından 075/10

tavanlı : Tavanı olan.

-1- [T.]

t. 195/08

tavir : Durum, vaziyet, hâl.

-3- [Ar.]

t.+ ı 101/20, 123/06

t.+ ina 144/17

tavırlı : Tavırlı olan.

-1-

t. 121/02

tavsıye : Öğütme, yol gösterme.

-4- [Ar.]

t.+ leri 025/08

t.+ si 228/05

t.+ sine 157/28, 158/18

tavşan : Tavşangillerden, eti yenen, hızlı koşan, kemirgen, postundan yararlanan bir hayvan.

-5- [T.]

t. 085/13, 097/30, 164/24, 234/04

t.+ ın 121/27

tavuk : Sülüngillerden, eti ve yumurtası için üretilen kümes hayvanı.

-5- [T.]

t. 097/30

t.+ lar 220/12

t.+ lardan 060/28

t.+ ları 220/22

t.+ larından 062/18

tayfa : Gemide türlü işlerde çalıştırılan sefer işçisi.

-1- [Ar.]

t.+ ların 188/10

tayin edil - : Tayin etme işi yapılmak.

-1- [Ar.+T.]

t.- ecekti 052/03

tayin et - : Kararlaştırmak; atamak.

-2- [Ar.+T.]

t.- en 014/20

t.- meliydi 138/32

taze : Bozulmamış, bayatlamamış olan.

-1- [Far.]

t. 031/08

tazele - : Yenisiyle veya tazesiyle değiştirmek.

-2-

t.- di 046/18
t.- yip 099/02
tebaa-yı şahane : Padişaha yaraşır halk.
-1- [Ar.+Far.]
t.+ nin 034/02
tebelleş ol - : Bir kimsenin veya şeyin başına dert olmak, musallat olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- uyor 044/27
tebessüm : Gülümseme.
-4- [Ar.]
t. 047/28, 122/30, 122/31
t. olduğu 175/22
tebeşir : Toz zerreciklerinden oluşan, çizdiği yerde iz bırakan, beyaz veya açık renkte kireçli kaya.
-1- [Far.]
t. 144/22
tebliğ et - : Bildirmek.
-2- [Ar.+T.]
t.- en 057/13
t.- ince 072/31
tecrübe : Deneyim.
-1- [Ar.]
t.+ lerini 108/18
tecrübesiz : Tecrübesi olmayan.
-1-
t. 114/26
teçhizat : Silah dışındaki savaş gereçleri, donatı.
-1- [Ar.]
t.+ ını 069/13
tedavi et - : İlaçla iyileştirmek, sağaltmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- meye 087/25
tedavül : Dolanım.
-1- [Ar.]
t.+ e 159/33
tedbir : Önlem.
-1- [Ar.]
t.+ ler 157/20
tedbirli : Önceden hazırlıklı davranan, önlemini zamanında alan, müdebbir.
-1-
t. 087/01
tedbirsizlik : Tedbirsiz olma durumu.
-1-
t. 170/27
tedirginlik : Tedirgin olma durumu.
-1-
t.+ i 078/14
tefeci : El altından yüksek faizle ödünç para veren kimse, faizci, murabahacı.
-1-
t.+ lerin 136/29
tehdit : Gözdağı.
-3- [Ar.]
t. 028/05
t.+ inden 167/13
t.+ le 078/04
tehdit edil - : Tehdit etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- ip 117/28
tehdit et - : Gözdağı vermek.
-2- [Ar.+T.]
t.- en 116/11

t.- meye 112/23
tehditkâr : Tehdit edici.
-1- [Ar.+Far.]
t. 040/04
tehlîke : Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum, muhatara.
-33- [Ar.]
t. 074/23, 077/26, 081/26, 088/32, 114/03, 114/14, 116/12, 135/08, 135/30, 136/02, 191/15, 198/01, 204/22, 136/03
t.+ de 141/24 , 135/29
t.+ lerden 054/06
t.+ lerindendi 054/06
t.+ lerini 163/16
t.+ nin 080/06
t.+ si 015/29, 023/19, 075/07
t.+ sinden 143/07
t.+ sine 014/30
t.+ sini 074/16, 155/18
t.+ ye 032/19, 055/01, 104/10, 135/23
t.+ yle 116/11, 191/14
tehlîkeli : Tehlikesi olan, korkulu, muhataralı.
-13-
t. 055/19, 076/12, 173/04, 187/13, 220/31, 221/26, 077/05, 077/19, 078/08, 142/14, 139/19
t.+ ydi 114/25, 155/20
tek : Eşi olmayan, biricik, yegâne.
-28- [T.]
t. 022/05, 030/01, 052/01, 079/18, 090/25, 099/30, 109/16,
142/04, 142/10, 172/14, 180/01, 189/16, 201/10, 201/13, 204/06, 204/21, 209/29, 215/01, 219/12, 235/14, 032/03
tek başına : Kendi kendine, yalnız olarak, münferiden.
-5- [T.]
t. 043/05, 055/33, 063/11, 063/14, 063/17
tekdüze : Değişmeksizin, düzenli, aynı biçimde tekrarlanan, sürüp giden, tek örnek, muttarit, yeknesak, monoton.
-1- [T.]
t. 090/21
tekdüzelik : Tekdüze olma durumu, yeknesaklık, biteviyelik, monotonluk.
-1- [T.]
t.+ in 031/01
teker teker : Birer birer, ayrı ayrı.
-10- [T.]
t. 050/02, 050/16, 051/05, 064/17, 080/09, 080/15, 152/24, 170/24, 175/07, 218/09
tekerlek : Merkezde bulunan, bir eksenin çevresinde dönebilen çember, teker.
-6- [T.]
t. 150/24, 150/26
t.+ e 150/08
t.+ in 150/06, 150/31
t.+ ten 150/06
tekerleme : Birbiriyile uyumlu hazır söz kalıbı.
-1- [T.]
t.+ leri 065/24
teklif : İncelenmek veya kabul edilmek için bir şey sunma, önerme, öneri.
-1- [Ar.]
t.+ i 136/13

tekme : Ayakla vuruş.
-3- [T.]
t. 118/28
t.+ lerle 031/13
t.+ siyle 119/05
tekmele - : Tekme vurmak, tekme atmak.
-1- [T.]
t.- meye 019/10
tekmil : Eksiksiz.
-1- [Ar.]
t. 169/28
tekne : Bir tür küçük deniz taşıtı.
-4- [T.]
t.+ nin 014/20
t.+ ye 231/03
t.+ yi 015/09
t.+ yse 014/33
tekrar : Aynı olayın, işin, hareketin
yeniden ortaya çıkışı, tekrarlanması.
-19- [Ar.]
t. 025/29, 027/09, 043/12, 047/30, 077/15,
083/05, 090/11, 098/18, 118/21, 128/02,
153/12, 174/01, 182/13, 197/10, 205/11,
220/07, 234/06, 120/08
tekrarla - : Bir işi bir kez daha yapmak,
yinelemek, tekrar etmek.
-4-
t.- dı 162/13
t.- rken 059/24
t.- rsa 118/18
t.- yor 048/31
tek tük : Az, seyrek.
-2- [T.]
t. 103/19, 113/02
tel : Türlü metallerden yapılmış, kopmaya
karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne.
-8- [T.]
t. 168/04, 168/22, 169/01
t.+ i 168/03
t.+ in 168/20, 168/25
t.+ le 168/06
t.+ lerine 169/31
telaffuz edil - : Söylenmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- ir 233/06
telakki et - : saymak, öyle kabul etmek,
öyle anlamak.
-2- [Ar.+T.]
t.- ip 071/13, 075/20
telakki edil - : Sayılmak, öyle kabul
edilmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- medi 124/25
telaş : Herhangi bir sebeple acelecilik.
-2- [Ar.]
t.+ a 205/31
t.+ la 080/08
telaşlan - : Sıkıntı duyarak acele etmek,
endişelenmek, telaş etmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- dığını 234/20
telef et - : Hayvanı öldürmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- tiler 157/16
telef ol - : Mahvolmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- du 082/33

telkin : Bir duyguyu, bir düşünceyi
aşılama.
-1- [Ar.]
t.+ e 175/15
telkin et - : Aşılmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- meyen 188/23
tellak : Hamamda hizmet eden ve erkek
müşterileri yıkayan erkek.
-2- [Ar.]
t.+ lar 110/08, 110/12
tellal : Herhangi bir şeyi, olayı veya bir
şeyin satılacağını halka duyurmak için
çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak
kimse, çağırmaç.
-2- [Ar.]
t. 136/25
t.+ lara 024/18
temas : İletişim, bağlantı.
-1- [T.]
t. 178/22
tembel : İş görmeyi, çalışmayı sevmeyen,
çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan
(kimse), üşengeç.
-1- [Far.]
t. 109/02
tembih : Bir şeyin belli biçimde ve yolda
yapılmasını söyleme, bunu üstelerek
hatırlatma, uyarı, uyarma.
-1- [Ar.]
t. 098/16
tembih et - : Bir şeyin belli biçimde ve
yolla yapılmasını istemek, söylemek,
uyarmak.
-4- [Ar.+T.]
t.- ip 109/25
t.- mişti 125/28
t.- ti 024/31
t.- tiği 107/07
tembihle - : Uyarmak, hatırlatmak, tembih
etmek.
-1-
t.- diler 197/14
temel : Bir yapının toprak altında kalan ve
yapıya dayanak olan duvar, taban vb.
bölümlerinin tümü.
-3- [Rum.]
t. 076/09
t.+ ine 054/21, 079/11
temenni : Bir şeyin gerçekleşmesini
dileme.
-1- [Ar.]
t.+ siyle 113/02
temiz : Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan,
arı, pak, münezzeh, hijyen, hijyenik.
-4- [Ar.]
t. 088/21, 171/20
t.+ e 023/11, 034/21
temizle - : Aritmak.
-5-
t.- diklerinde 075/15
t.- mek 046/24
t.- rken 060/32
t.- yen 163/05
t.- yordu 218/16
temizlik : Temiz olma durumu, arılık,
saffet, nezafet.

-2-
t. 134/10
t.+ inden 023/27
temkinli : Davranışlarında ölçülü olan.
-1-
t. 214/08
temkinsizlik : Temkinsiz olma durumu.
-1-
t.+ le 221/32
tempo : Bir müzik parçasındaki bölümlerin hızı.
-2- [İt.]
t. 017/01, 014/20
temriye : Deride yer yer küme durumundaki birtakım kabartılarla kendini gösteren hastalık.
-1- [T.]
t. 096/22
temsil et - : Bir şeyi sahibine vermek.
-2- [Ar.+T.]
t.- en 165/24, 168/03
ten : İnsan vücudunun dış yüzü, cilt.
-11- [Far.]
t.+ e 140/16
t.+ i 020/26, 020/29, 024/23, 102/23, 203/16, 219/25
t.+ inde 050/08
t.+ ine 087/27, 210/11
t.+ lerinde 108/28
tembihle - : Uyararak, hatırlatmak, tembih etmek.
-1-
t.- dikten 043/31
tencere : İçinde yemek pişirilen, kapaklı, genellikle metal kap.
-8- [Ar.]
t. 052/25, 133/13, 175/28, 220/22
t.+ ler 220/12
t.+ lerin 133/11
t.+ yi 097/10, 141/13
teneke : Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı ince sac.
-4- [Far.]
t. 060/32, 167/18
t.+ yi 167/20
t.+ yle 167/21
tenezzül et - : Alçak gönüllülük göstermek.
-1- [Ar.+T.]
t.- medi 139/26
tenha : İssiz.
-1- [Far.]
t. 029/23
tenli : Teni belirtilen özelliği taşıyan.
-3-
t. 019/05, 032/30, 121/02
tep - : Hayvan, ayağıyla vurmak.
-2- [T.]
t.- ip 044/20, 174/06
tepe : Bir şeyin en üstteki bölümü.
-30- [T.]
t. 117/16, 219/24
t.+ de 073/07, 073/13
t.+ den 048/02, 080/32, 122/01, 124/01, 203/11
t.+ ler 193/23
t.+ leri 021/12

t.+ lerin 127/20
t.+ mize 173/23, 221/09
t.+ nden 204/13
t.+ sinde 013/13
t.+ sindeki 212/27
t.+ sindeydi 194/26
t.+ sine 017/15, 065/13, 112/11, 112/14, 212/17, 221/25, 229/24
t.+ sini 197/01
t.+ sinin 045/17
t.+ ye 085/23, 197/02, 229/26
tepetaklak : Başı aşağı gelecek biçimde, tepetakla.
-1- [T.]
t. 017/32
tepin - : Ayaklarını hızla yere veya bir şeye üst üste vurmak.
-1- [T.]
t.- e 056/19
teпки : Bir cismin kendini iten veya sıkıştıran başka bir cisme gösterdiği karşı etki, aksülamel, reaksiyon.
-4- [T.]
t. 198/06, 105/22
t.+ leri 140/33
t.+ nin 203/23
tepsi : Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.
-4- [T.]
t. 104/21, 160/16, 220/14
ter : Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı, arak.
-1- [T.]
t. 174/26
terazi : Bir kolun iki ucuna asılı iki kefeden oluşan tartı, mizan.
-2- [Far.]
t. 053/04
t.+ sinde 122/13
terbiye edil - : Eğitilmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- iyor 207/06
tercüme : Çeviri.
-4- [Ar.]
t.+ den 034/08
t.+ sini 045/07, 034/21
t.+ siydi 044/32
tercüme edil - : Çeviri yapılmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- mesi 033/29
tercüme et - : Çeviri yapmak.
-4- [Ar.+T.]
t.- erdi 033/27
t.- ip 236/19
t.- mek 033/31
t.- mesini 034/19
tereddüt : Kararsızlık, duraksama, ikircik, ikirciklik.
-1- [Ar.]
t.+ lerini 111/30
tereddüt et - : Kararsız davranmak, duraksamak.
-1- [Ar.+T.]
t.- iyordu 145/29

terennüm et - : Güzel ve alçak sesle şarkı söylemek.
-2- [Ar.+T.]
t.- meye 195/28
t.- tiğini 195/11
teres : Aşağılık anlamına sövgü sözü.
-2-
t. 221/09, 226/25
tereyağı : Sütten çıkarılan yemeklik yağ, sağyağ, sadeyağ, sarı yağ.
-1-
t.+ yla 235/24
terfi et - : Bir görevde derecesi yükselmek.
-2- [Ar.+T.]
t.- enlerin 058/28
t.- tiğim 207/27
terk et - : Bırakmak, ayrılmak.
-10- [Ar.+T.]
t.- en 192/12
t.- ip 063/13
t.- meden 075/11, 168/19
t.- mek 107/18
t.- miş 048/11, 018/12
t.- tiği 107/17
t.- tiğini 106/14
t.- tiler 221/27
terle - : Ter çıkarmak, ter dökmek.
-5- [T.]
t.- mesine 104/13
t.- meye 100/29, 101/07, 103/14
t.- miş 077/20
terli : Terlemiş olan.
-1- [T.]
t. 077/21
ters : Gerekli olan duruma karşıt, zıt.
-6- [T.]
t. 018/19, 177/29, 183/06, 211/05
t.+ ini 234/10
tersane : Gemi yapılan yer, gemilik, tezgâh.
-5- [İt.]
t. 015/07, 017/17, 192/10
t.+ den 015/14
t.+ ye 018/06
tersine : Beklenilenin, umulanın aksine, karşıt olarak, bilakis, aksine.
-8- [T.]
t. 044/12, 070/12, 072/23, 109/06, 146/28, 164/08, 183/07, 181/14
tertip edil - : Düzenlenmek, hazırlanmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- mesi 220/10
terzi : Giysi biçip diken kimse, dikişçi.
-1- [Far.]
t. 146/14
tesadüf : Rastlantı, rast geliş.
-3- [Ar.]
t. 170/31
t.+ e 086/30
t.+ lere 086/30
teselli : Avunma, avuntu, avunç.
-1- [Ar.]
t.+ ye 048/31
teselli et - : Avutmak, avundurmak.
-4- [Ar.+T.]
t.- eceğine 171/21

t.- ecek 111/09
t.- mek 088/02
t.- meye 167/14
teslim : Bir şeyi sahibine verme.
-2- [Ar.]
t. 098/26, 099/13
teslim edil - : Teslim etme işine konu olmak.
-6- [Ar.+T.]
t.- en 114/16, 103/25, 114/20
t.- iyordu 103/22
t.- mesine 193/11
t.- mesinin 099/10
teslim et - : Bir şeyi sahibine vermek.
-19- [Ar.+T.]
t.- emedi 214/21
t.- erek 096/07
t.- ip 043/30
t.- iyorlar 109/10
t.- iyorlardı 108/32, 133/05
t.- mek 087/03
t.- mişlerdi 117/25
t.- mişti 213/15, 101/11
t.- ti 073/13, 113/25, 165/28
t.- tiği 059/13
t.- tiğinde 117/14
t.- tikten 151/04, 116/04, 163/30
t.- tiler 024/18
tespih : Belirli dinî sözleri tekrarlamak veya elde oyalanmak için kullanılan, türlü maddelerden boncuk biçiminde yapılmış, genellikle otuz üç veya doksan dokuz taneden oluşmuş dizi.
-5- [Ar.]
t. 189/14, 189/20, 189/24
t.+ lere 042/19
t.+ leriyle 123/17
tespit edebil - : Tespit etme imkân ve ihtimali bulunmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- irlerse 014/02
tespit edil - : Tespit etme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 098/24
tespit et - : Bir durumu kuşkuyla düşürmeyecek biçimde göstermek.
-6- [Ar.+T.]
t.- ecek 050/29
t.- emedi 083/32
t.- meyi 110/24
t.- ti 099/01
t.- tikten 108/32
t.- tiler 074/04
testere : Ağaç, demir vb. şeyleri kesmeye yarayan, genellikle üçgen biçiminde dişleri olan, dar ve uzunca çelik araç.
-2- [Far.]
t. 030/05
t.+ ler 163/23
testi : Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.
-1- [Far.]
t.+ lerini 158/20
teşebbüs et - : Girişmek, el atmak.
-1- [Ar.+T.]

t.- tiği 171/08
teşhir edil - : Gösterilmek.
-1- [Ar.+T.]
t.- en 228/23
teşkilat : Örgüt.
-57- [Ar.]
t. 139/01, 139/18, 139/22, 140/20, 213/01
t.+ a 103/05, 104/22, 142/02, 142/07,
142/08, 142/09, 173/09, 173/13, 174/24,
174/25, 205/14
t.+ ı 139/25, 207/18
t.+ ımız 100/04, 209/16
t.+ ın 099/32, 137/12, 137/20, 137/29,
138/17, 138/31, 139/04, 139/05, 139/07,
139/09, 140/11, 141/32, 198/01, 198/07,
202/28, 211/25, 211/30, 212/11, 212/13,
212/32, 215/19, 104/19
t.+ ındakiler 206/10
t.+ ta 153/23, 172/30, 197/15, 197/25,
202/22, 207/26, 219/01, 220/13, 220/24
t.+ taki 160/07, 177/11, 197/21, 215/25
t.+ tan 138/20
teşkil et - : Oluşturmak, ortaya çıkarmak.
-3- [Ar.+T.]
t.- en 156/22, 168/28
t.- iyor 159/29
teşrif et - : Şereflendirmek,
onurlandırmak.
-1- [Ar.+T.]
t.- iyorsun 120/20
teşrih : Bir sorunu veya konuyu ele alıp en
ince noktalarına kadar gözden geçirerek
anlatma, açıklama.
-3- [Ar.]
t. 027/15, 028/12, 028/26
teşrih et - : Açıklamak.
-1- [Ar.+T.]
t.- meye 026/25
teşvik : İsteklendirme, özendirme.
-1- [Ar.]
t.+ iyle 059/04
tetik : Ateşli silahlarda ateşlemeyi
sağlamak için çekilen küçük parça.
-2- [T.]
t.+ e 182/06, 182/07
tevekkeli : Boşuna, boş yere, sebepsiz
olarak.
-1- [Ar.]
t. 168/13
tez : Çabuk olan, süratli.
-2- [Far.]
t. 042/28
t.+ i 120/05
tezgâh : Genellikle dükkânlarda
satıcıların önündeki uzun masa.
-7- [Far.]
t.+ a 218/14
t.+ ın 029/29
t.+ ın 149/30, 150/01
t.+ ta 150/03
t.+ larda 102/11
t.+ ta 020/09
tezkire : Divan şairlerinin hayatlarını ve
şiiirlerini genellikle öznel bir bakış açısıyla
değerlendiren eser.
-1- [Ar.]
t.+ sinde 187/01

tıka - : Bir şeyin ağzını, deliğini, içine
konulan veya dışarıdan uygulanan bir
nesneyle kapamak.
-5- [T.]
t.- dı 229/27
t.- maya 194/27
t.- yan 077/23, 121/25
t.- yarak 102/07
tıkan - : Bir şeyin ağzını, deliğini, içine
konulan veya dışarıdan uygulanan bir
nesneyle kapamak.
-1- [T.]
t.- dı 202/05
tıkır tıkır : Düzenli bir biçimde, ara
vermeden, aksamadan.
-1- [T.]
t. 055/27
tıkırtı : Tıkırdayan bir şeyin çıkardığı sesin
adı.
-4- [T.]
t.+ ları 074/02, 113/03
t.+ larla 076/28
t.+ sını 188/12
tıklat - : "Tık" sesi çıkararak hafifçe
vurmak.
-1- [T.]
t.- tı 129/27
tıklım tıklım : Ağzına kadar, boş yer
kalmayacak biçimde, tıklım tıkış, lebalep.
-1- [T.]
t. 032/25
tıksır - : Ağız kapalıyken hafifçe aksırmak.
-2- [T.]
t.- an 024/24
t.- arak 027/19
tımar et - : Yaralara bakmak, iyileştirmek,
tımarlamak.
-1- [Far.+T.]
t.- ti 105/05
tımarhane : Akıl hastanesi.
-1- [Far.]
t.+ sine 207/27
tingirtı : Tıngırdayan bir şeyin çıkardığı
sesin adı.
-1- [T.]
t.+ ları 030/06
tıp : Hastalıkları iyileştirmek, hafifletmek
veya önlemek amacıyla başvuru teknik
ve bilimsel çalışmaların tümü, tababet.
-1- [Ar.]
t. 108/25
tıpkı : Tıpatıp, tamamıyla.
-5- [Ar.]
t. 048/12, 155/09, 208/06, 150/24, 208/15
tırman - : El ve ayaklarıyla tutunarak veya
tırnaklarını iliştirerek dik bir yere çıkmak.
-13- [T.]
t.- an 124/27, 168/24, 212/29
t.- anlar 088/09
t.- dı 085/22, 197/02
t.- dıktan 056/02, 234/17
t.- ıp 057/31, 194/26
t.- ıp 229/26
t.- ırken 081/20
t.- mak 072/17
tırmıkla - : Tırmalamak.
-1- [T.]

t.- ya 031/21
tırmak : İnsanda ve birçok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü örten boynuzsu tabaka.
-7- [T.]
t. 097/20
t.+ a 122/01, 124/01, 203/12
t.+ indan 114/22
t.+ ları 024/22, 102/21
tırpan : Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb.ni biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak.
-1- [Rum.]
t.+ la 106/13
tısla - : "Tıs" diye ses çıkarmak.
-1- [T.]
t.- maya 234/04
tıynet : Yaradılış, huy, maya.
-1- [Ar.]
t.+ te 020/23
ticaret : Ürün, mal vb. alım satımı.
-3- [Ar.]
t. 124/16, 141/33, 228/18
ticarethane : Ticaret işlerinin yürütüldüğü yer.
-6- [Ar.+Far.]
t.+ lerde 030/10
t.+ mi 167/29
t.+ sine 226/02
t.+ sini 228/15
t.+ sinin 112/05
t.+ ye 030/31
tiksin - : Bir şey, bir kimse, bir düşünce, bir durum vb.ni kötü, iğrenç veya aşağılık bularak ondan uzak durma duygusuna kapılmak, ikrah etmek, istikrah etmek.
-1- [T.]
t.- di 201/24
tilki : Köpekgillerden, uzunluğu 90, kuyruğu 30 santimetre kadar, ırklarına göre çeşitli renklerde olan, ağız ve burnu uzun ve sivri, kümes hayvanlarına zarar veren, kürkü beğenilen bir hayvan.
-1- [T.]
t. 085/12
tipi : Kar fırtınası.
-1- [T.]
t. 070/18
tirit : Et suyuna kızartılmış veya bayat ekmek konularak yapılan yemek.
-1- [Far.]
t.+ in 121/28
tiril tiril : Tir tir.
-2- [T.]
t. 042/31
titre - : Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapmak.
-20- [T.]
t.- di 229/06
t.- diğini 023/25
t.- mesi 026/12, 026/26
t.- meye 032/18, 033/29, 081/05, 089/01, 120/10, 194/08
t.- r 155/16
t.- rken 042/31, 196/05
t.- sin 105/11
t.- yen 050/15, 111/21, 119/32

t.- yen 117/07
t.- yenlere 050/19
t.- yor 169/07
titret - : Titremesine yol açmak.
-1- [T.]
t.- en 059/02
tiz : İnce, keskin (ses).
-2- [Far.]
t. 030/07, 101/26
tizap : Bakırda, kurşunda bulunan gümüş, gümüşteki altını eriten mai.
-1- [Far.]
t. 144/23
tohum : Bitkilerde döllenme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane.
-1- [Far.]
t.+ larını 046/22
tokat : İnsana el içi ile vuruş.
-16- [T.]
t. 024/30, 065/09, 078/02, 104/07, 118/17, 160/12, 201/25, 205/15
t.+ ı 016/29, 051/08, 191/04, 191/07, 204/26
t.+ in 193/10, 204/26
tokatla - : Tokat atmak.
-1- [T.]
t.- ya 172/28
tokmak : Ağaçtan yapılmış iri çekiç.
-3- [T.]
t.+ lar 163/22, 208/05
t.+ ları 209/02
tolga : Miğfer.
-1- [Moğ.]
t.+ larının 018/29
tomar : Dürülerek boru biçimi verilmiş deriler veya kâğıtlar.
-4- [Ar.]
t. 033/33, 043/16
t.+ ı 044/01
t.+ ını 043/30
ton : İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi.
-1- [Fr.]
t.+ u 214/24
top : Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.
-25- [T.]
t. 016/29, 027/17, 071/23, 072/05, 075/01, 075/05, 137/28, 196/28, 235/24
t.+ la 073/28, 211/24, 072/33
t.+ lar 072/10
t.+ lara 070/27
t.+ ları 021/20, 070/29
t.+ larınızın 134/29
t.+ u 070/21, 072/06, 213/09, 071/33
t.+ undan 015/08, 058/30
t.+ unu 016/27
t.+ unun 211/23
topu topu : Aşağı yukarı, hemen hemen.
-1- [T.]
t. 024/33
topaç : Çevresine ip sarılıp birden bırakılarak veya kamçı ile vurularak döndürülen koni biçiminde ucu sivri oyuncak.
-11- [T.]

t. 150/24, 150/30, 179/25, 179/26, 179/29,
180/22, 180/26, 183/13
t.+ ın 179/27, 183/10, 184/03
topal : Bacağındaki sakatlık sebebiyle
seker gibi veya iki adımda bir, bir yana
eğilerek yürüyen (insan veya hayvan).
-10- [T.]
t. 023/23, 025/31, 026/14, 028/25, 031/30,
043/22, 108/09, 163/01
t.+ a 026/20
t.+ dı 024/24
topalla - : Bacağındaki sakatlık sebebiyle
seker gibi veya iki adımda, bir yana
eğilerek yürümek.
-3- [T.]
t.- ya 029/17
t.- yarak 087/14
topçu : Topların kullanılışı, bakımı üzerine
yetiştirilen asker sınıfı.
-1- [T.]
t. 140/08
topla - : Bir araya getirmek.
-26- [T.]
t.- dı 075/21, 096/25
t.- dığı 040/28, 103/08, 164/24
t.- dıkları 061/04, 107/21, 109/31
t.- diktan 055/24
t.- mak 029/24, 039/11, 231/12
t.- maktı 113/14, 198/17
t.- maya 108/13, 128/25
t.- mayı 112/14, 128/32
t.- mış 046/16
t.- yacağa 106/11
t.- yamamışlardı 115/09
t.- yamayan 101/18
t.- yıp 059/31, 061/16, 095/16
t.- yorlardı 164/11
toplama : Toplama işleminin sonucu,
mecmu, yekûn.
-3- [T.]
t. 026/07, 030/11, 071/15
toplama - : Toplama işine konu olmak; bir
araya gelmek.
-9- [T.]
t.- an 095/07, 108/30, 187/04
t.- dı 062/19
t.- dılar 213/06
t.- in 218/01
t.- ip 172/29
t.- iyorlar 060/26
t.- miyordu 165/17
toplantı : Birden çok kimsenin belirli
amaçlarla bir araya gelmesi, içtima.
-2- [T.]
t.+ da 064/05
t.+ larda 064/07
toplayabil - : Toplama ihtimali veya
imkânı bulunmak.
-1- [T.]
t.- dikleri 103/16
toprak : Yer kabuğunun, toz durumuna
gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş
organik cisimlerden oluşan ve canlılara
yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.
-49- [T.]
t. 049/03, 049/31, 050/07, 053/24, 070/09,
070/16, 070/20, 073/18, 074/14, 075/07,

077/06, 080/32, 081/05, 084/04, 084/05,
164/19, 192/15, 194/27
t.+ a 046/22, 049/16, 050/22
t.+ ı 015/19, 015/20, 046/21, 049/29,
054/05, 074/06, 075/15, 075/33, 079/04,
200/01
t.+ ın 050/04, 050/10, 053/23, 074/07,
075/17, 076/23, 165/03, 180/09
t.+ lar 049/28, 074/33, 081/07, 188/23,
193/22
t.+ ları 050/02
t.+ ların 209/23
t.+ larını 034/29
t.+ ta 073/01
t.+ tan 046/23
topuk : Ayağın yuvarlakça olan alt
bölümü.
-1- [T.]
t. 016/17
topukla - : Mahmuzlamak.
-1- [T.]
t.- yarak 174/04
topuz : Ucu top biçiminde eski bir silah.
-2- [Ar.]
t. 080/29
t.+ u 229/02
torba : Genellikle pamuk ve kıldan
dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı
büzülüp bağlanabilen araç.
-7- [T.]
t. 070/31
t.+ lardan 103/17
t.+ ları 123/14
t.+ sı 105/17
t.+ sına 115/16, 115/11
t.+ yı 198/25
torun : Bir kimseye göre çocuğunun
çocuğu.
-2- [T.]
t.+ ları 115/02
t.+ u 034/27
tosbağa : Kaplumbağa.
-1- [T.]
t. 097/30
toz : Çok küçük ve hafif parçacıklara
bölünmüş toprak.
-14- [T.]
t. 062/19
t.+ dan 046/23, 061/15
t.+ la 196/16
t.+ ları 202/15, 208/19
t.+ larıdır 208/14
t.+ larla 102/14
t.+ u 202/14, 209/14
t.+ u 202/14
t.+ un 073/09
t.+ un 196/18
t.+ unun 208/28
töre : Bir toplulukta benimsenmiş,
yerleşmiş davranış ve yaşama
biçimlerinin, kuralların, görenek ve
geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların,
tutulan yolların bütünü, âdet.
-2- [T.]
t. 219/24
t.+ si 110/01

tören : Bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı, kişiyi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen hareket dizisi, merasim.

-2- [T.]

t. 052/30

t.+ inde 178/24

tövbe et - : Bir günah veya suçu bir daha yapmamaya söz vermek.

-1- [Ar.+T.]

t.- erdi 180/19

tramola : Geminin rüzgâr üstüne veya altına dönmesi için yelkenlerin bazısını gevşetme, bazısını germe işlemi; makaraları birbirine kavuşan bir palangayı açıp uzatma işi.

-2- [İt.]

t. 171/03, 171/04

traşsız : Saçı ve sakalı uzamış, traş olmamış.

-1-

t.+ dı 219/23

tufan : Çok yoğun veya şiddetli şey.

-1- [Ar.]

t.+ ı 191/08

tuğla : Balçığın kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilmesiyle yapılan ve duvar örmekte kullanılan yapı malzemesi.

-5- [Rum.]

t. 102/16

t.+ ları 079/13, 079/18

t.+ yı 079/15, 079/33

tuğra : Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları, özel bir biçimi olan sembolleşmiş işaret.

-10- [T.]

t. 090/17

t.+ ları 137/18

t.+ ların 201/06

t.+ larını 201/06

t.+ sı 064/23, 099/08

t.+ sını 042/27, 140/05, 200/32, 202/19

tuhaf : Acayip.

-30- [Ar.]

t. 022/29, 041/23, 047/07, 070/10, 072/19, 073/02, 122/32, 141/10, 150/04, 154/27, 184/16, 089/26, 103/13, 121/02, 134/02, 137/24, 141/17, 145/01, 149/11, 150/27, 163/23, 168/30, 175/08, 175/26, 176/02, 197/21, 199/15, 201/16, 208/08, 210/25

tuhaflık : Tuhaf olma durumu, yabansılık, garabet.

-1-

t. 205/24

tulumba : Sıvıları alçak yerlerden çekmeye veya yüksek yerlere çıkarmaya yarayan araç.

-2- [İt.]

t. 195/18

t.+ larla 147/07

tulumbacı : Mahallelerde bulundurulmuş yangın tulumbalarını, yangın olan yerlere götüren ve orada yangının söndürülmesine yardım eden kimse.

-2-

t.+ larının 030/05, 060/31

turuncu : Turuncu rengi, kızıl sarı renk.

-1- [Far.+Ar.]

t.+ su 102/17

tut - : Elde bulundurmak, ele almak.

-48- [T.]

t. 098/09

t.- amadı 126/25, 172/22

t.- an 165/22, 080/31

t.- arak 157/14

t.- arlarken 111/32

t.- arsa 097/24

t.- madıklarını 017/20

t.- mak 138/13

t.- malarını 121/19

t.- masına 235/18

t.- mayan 048/27, 194/12

t.- mayınca 228/06

t.- muş 070/22

t.- muştı 050/30

t.- muyor 232/33

t.- muyorsa 233/09

t.- tu 172/18, 171/09, 111/03

t.- tuğu 161/33, 124/23, 140/28, 189/15, 189/25, 134/13, 019/17

t.- tuğun 236/17

t.- tuğunda 051/01

t.- tuğunu 225/07, 171/13, 053/10, 212/15, 109/24

t.- tukları 083/29

t.- tuktan 126/28, 150/25

t.- un 221/03

t.- up 017/32, 076/03, 025/17, 159/27, 051/06, 076/27

t.- uyor 115/33

t.- uyordu 115/27

tutabil - : Tutma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

t.- mişti 017/07

tutam : Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.

-2- [T.]

t. 016/04, 061/22

tutku : İrade ve yargıları aşan güçlü bir coşku, ihtiras.

-4- [T.]

t.+ su 026/29, 163/10

t.+ sunun 216/19

t.+ suyla 028/25

tutmalı : Tutulabilen.

-1- [T.]

t. 064/16

tuttur - : Tutmasını sağlamak.

-1- [T.]

t.- amıyordu 198/23

tutturul - : Tutturma işine konu olmak.

-2- [T.]

t.- muştı 198/27, 219/33

tutuklan - : Tutuklama işine konu olmak.

-2- [T.]

t.- arak 117/09

t.- dışında 112/19

tutuklu : Kanun yoluyla hürriyetlerinden alıkonularak bir yere kapatılan (kimse), tutuk, mevkuf.

-7- [T.]

t. 205/32, 206/05
t.+ nun 203/18, 204/09, 205/15, 205/31
t.+ yu 136/11
tutul - : Tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak; kapatılmak, sarılmak; yakalanmak.
-7- [T.]
t.- an 110/12
t.- arak 112/25
t.- duğunu 063/03
t.- mayan 050/17
t.- muş 035/15
t.- up 110/08
t.- uyor 033/02
tutum : Tutulan yol, tavır.
-2- [T.]
t.+ u 052/12
t.+ unu 118/32
tutun - : Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak.
-1- [T.]
t.- an 212/22
tutuş - : Yanmaya başlamak, ateş almak.
-2- [T.]
t.- an 230/22
t.- tuğunu 014/30
tutuştur - : Tutuşmalarını veya tutuşmasını sağlamak.
-7- [T.]
t.- an 058/29
t.- du 081/08
t.- duğu 152/20
t.- duğunu 014/29
t.- mak 157/21
t.- ur 054/27
t.- uyordu 032/29
tuz : Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde.
-3- [T.]
t. 109/28, 117/32
t.+ ları 102/11
tuzak : Birini güç ve tehlikeli bir duruma düşürmek için kurulan düzen, kompo.
-1- [T.]
t. 226/20
tuzlan - : Tuzlama işi yapılmak.
-1- [T.]
t.- arak 042/29
tuzlu : Tuzu olan.
-1- [T.]
t. 020/26
tuz ruhu : Hidroklorik asit.
-1-
t. 144/23
tüccar : Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse, tacir.
-51- [Ar.]
t. 030/24, 124/19, 165/19, 165/32, 167/26, 225/02, 226/01, 226/09, 226/13, 226/19, 226/30, 227/07, 227/15, 227/24, 228/14, 229/04, 229/17, 229/21, 229/25, 230/07, 230/16, 230/27, 231/22, 231/27, 232/01, 232/09, 232/25, 232/30, 233/29, 112/05, 228/27
t.+ a 226/23
t.+ da 234/10

t.+ in 030/12, 124/17, 165/22, 226/12, 230/32, 232/18, 234/13
t.+ la 225/19, 233/27
t.+ lar 135/25, 155/19, 156/01, 156/11, 157/16, 159/32
t.+ lardan 156/16
t.+ ları 024/14
t.+ ların 156/06
tüfek/tüfenk : Savaş veya avda kullanılan, uzun namlulu ateşli silah.
-8- [Far.]
t. 058/14, 082/13, 082/32, 196/28
t.+ ini 033/19
t.+ lere 070/27
t.+ ten 182/03
tüfekçi : Padişah ve sarayı korumakla görevli olan.
-1-
t. 193/21
t.+ lerinin 194/14
tüken - : Bitmek, sona ermek, kalmamak.
-2- [T.]
t.- meden 025/05
t.- mek 054/16
tüket - : Kullanarak, harcayarak yok etmek, bitirmek, yoğaltmak.
-3- [T.]
t.- mişti 075/29
t.- ti 052/09
t.- tikten 026/26
tükür - : Tükürüğü ağız içinden dışarıya atmak.
-5- [T.]
t.- dükten 217/31
t.- üp 157/01, 157/23
t.- üyor 114/27, 165/01
tükürük : Tükürük bezlerinin ağza akan salgısı.
-2- [T.]
t.+ le 170/25
t.+ üyle 017/20
tülbent : İnce ve seyrek dokunmuş, hafif ve yumuşak pamuklu bez.
-1- [Far.]
t.+ lerıyla 155/15
tüne - : Kuşlar, kanatlı evcil hayvanlar, uyumak için bir dala veya sırığa konmak.
-2- [T.]
t.- di 229/24
t.- yen 230/04
tünel : Bir yandan öbür yana geçebilmek için yer altında, genellikle dağların içinde açılan yol.
-6- [Fr.]
t. 052/19, 053/15
t.+ den 052/19, 052/20
t.+ i 053/13
t.+ in 053/19
tür : Çeşit, cins.
-6- [T.]
t. 022/23, 040/16, 151/16
t.+ den 099/24, 202/17, 211/23
türbe : Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.
-2- [Ar.]
t. 158/17

t.+ nin 158/06
türkü : Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.
-1- [T.]
t.+ lerle 192/24
türlü : Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif.
-14- [T.]
t. 020/03, 043/06, 044/05, 058/11, 095/12, 097/33, 140/31, 175/15, 197/19, 205/06, 216/19, 236/01
tüt - : Duman veya buhar çıkarmak.
-2- [T.]
t.- en 109/32
t.- üyordu 102/06
tüttür - : Sigara, pipo içmek.
-2- [T.]
t.- üp 057/28
t.- ürken 129/01
tütün : Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki.
-6- [T.]
t. 032/30, 032/33, 033/03, 041/25, 042/20, 197/23
tüy : İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.
-5- [T.]
t. 059/25
t.+ ler 062/18
t.+ leri 060/28
t.+ lerimi 177/20
t.+ lerini 111/24
tüylü : Tüyü olan.
-1- [T.]
t. 040/14
tüysüz : Tüyü olmayan.
-1- [T.]
t. 112/13
Taberanî : Bir İslam âlimi.
-1-
T.+ yi 180/06
Tahtelkale : İstanbul'da bir semt adı.
-5-
T. 129/24, 159/10
T.+ de 114/22, 124/11, 231/02
Tanrı : Kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hüda, Hu, Oğan.
-4- [T.]
T. 146/19
T.+ nın 146/27
T.+ ya 123/16, 219/14
Tanrı misafiri : Tanınmayan, çağrılmadan kendiliğinden gelen konuk.
-1-
T. 158/30
Tatar : Tataristan'da, Batı Sibiry'a'da ve Rusya Federasyonu'nun değişik bölgelerinde yaşayan Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.
-2- [Moğ.]
T. 016/18
T.+ lardan 161/24
Tavuk Pazarı : İstanbul'da bir yer adı.
-1-

T.+ na 161/09
Tebriz : İran'ın kuzey batısındaki en büyük şehri.
-3-
T. 058/15
T.+ de 209/24
T.+ i 178/31
Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayûn : Romanda devletin en gizli işlerinin döndüğü, bütün sırlarının bilindiği, bütün olayların idare edildiği çok özel kurum.
-4-
T.+ u 137/10
T.+ un 099/31, 101/13, 183/19
Timur : Timur İmparatorluğu'nun kurucusu.
-1-
T.+ un 059/02
Tophane : İstanbul'da bir semt adı.
-5-
T. 064/21, 178/06
T.+ deki 052/20
T.+ den 028/02
T.+ ye 027/19
Topkapısı : İstanbul'da bir semt adı.
-7-
T.+ na 181/02
T.+ nda 204/12, 182/19, 182/22
T.+ ndan 089/03, 117/15, 181/07
Trakya : Güneydoğu Avrupa'da yer alan güney Bulgaristan, kuzeydoğu Yunanistan ve Türkiye'nin Avrupa kıtasındaki topraklarını içeren, tarihi bölge.
-1-
T. 088/23
Turan : Türklerin Orta Asya'daki en eski yurtları.
-1-
T. 060/03
ucuz : Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı, pahalı karşıtı.
-2- [T.]
u. 033/04, 221/22
uç : Genellikle uzun bir nesnenin incelererek biten son ve sivri noktası.
-16- [T.]
u.+ u 173/24, 198/12, 232/23
u.+ u 198/12
u.+ una 061/13, 062/17, 083/17, 150/05
u.+ unda 081/02
u.+ undaki 150/26
u.+ undan 188/16
u.+ unu 083/06, 083/08, 150/22, 199/12, 217/20
uç - : Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.
-12- [T.]
u.- an 049/01, 179/07, 013/06
u.- arak 048/23
u.- mak 047/25
u.- manın 047/29
u.- mayı 197/09
u.- tu 048/01, 048/16
u.- tuğunu 047/24
u.- up 070/22
u.- uyordu 048/12

uçkur : Şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. Şeylerin ağzını bzme için bunlara geçirilen bağ.

-2- [T.]

u.+ u 219/31

u.+ unu 014/18

ucsuz : Ucu, sonu olmayan.

-2- [T.]

u. 041/32, 045/15

uukla - : Uçuk oluşmak.

-1- [T.]

u.- masına 101/23

uçurtma : zeri renkli kâğitlarla kaplanmış, genellikle çokgen biçimindeki bir gövde ve süslü bir kuyruktan oluşan, iple bağlanarak rüzgâr yardımıyla uçurulan bir çeşit oyuncak.

-1- [T.]

u.+ lar 198/04

uçurum : Deniz, gl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar.

-2- [T.]

u.+ dan 070/21, 157/31

uuruver - : abucak uçmak.

-1- [T.]

u.- di 163/04

ud : Ut; klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir alęı.

-1- [Ar.]

u. 024/28

ud : Ut çalan alęıcı, utu.

-1- [Ar.]

u.+ si 169/28

ufak : Boyutları normalden küçük.

-2- [T.]

u. 084/12, 202/01

ufala - : Kırarak, ovarak veya ezerek ufak parçalara ayırmak.

-1- [T.]

u.- mak 102/12

ufalanıver - : Ansızın, çabucak veya kısa sürede ufalanmak.

-1- [T.]

u.- di 075/20

ufalayabil - : Ufalamaya gücü yetmek.

-1- [T.]

u.- eceği 072/26

ufuk : Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi göründüğü yer, evren.

-3- [Ar.]

u.+ ta 071/08, 126/14

u.+ unda 048/15

uğra - : Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak.

-10- [T.]

u.- dı 041/10, 105/09, 234/02

u.- dığını 201/26

u.- madığı 043/13

u.- mayacağını 043/33

u.- mişti 053/04, 217/25

u.- yan 184/13

u.- yıp 066/06

uğraş - : Bir iŐ üzerinde sürekli çalışmak.

-3- [T.]

u.- an 016/01, 200/03, 200/19

uğraş : Bir insanın yaptığı iŐ veya meslek, iŐ güç, meŐgliyet.

-1- [T.]

u.+ ın 041/20

uğultu : Gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses, uğldama sesi.

-3- [T.]

u. 053/01

u.+ su 111/20, 202/02

uğur : Bazı olaylarda görülen ve insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelere var olduğuna inanılan iyilik kaynağı.

-7- [T.]

u. 041/11, 125/24, 124/25, 075/20

u.+ larına 164/22

u.+ u 155/25, 157/30

uğurlu : Uğuru olan, iyilik getirdiğine inanılan, kutlu, tekin, kademli, meymenetsiz, mübarek.

-1- [T.]

u.+ dur 165/02

uğursuz : Kendinde uğursuzluk bulunan, yomsuz, kadersiz, meymenetsiz, menhus, musibet, meşum, Őom.

-18- [T.]

u. 023/09, 027/15, 058/19, 089/25, 090/17, 098/22, 104/14, 115/15, 129/21, 152/09, 154/10, 171/18, 173/02, 173/23, 178/13, 221/01

u.+ a 112/15

u.+ du 121/02

uğursuzluk : Bazı olaylarda grlen ve insana ktlk getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelere var olduğuna inanılan g, kademsizlik, meymenetsizlik, nuhuset, Őeamet, Őomluk.

-1- [T.]

u. 071/13

ulak : Haberci.

-1- [T.]

u.+ ın 042/31

ulaŐ - : Varmak, gelmek.

-21- [T.]

u.- amayacaktı 044/01

u.- amazdı 072/01

u.- ır 181/02, 183/14

u.- ırsa 182/15

u.- iyordu 168/22

u.- mak 085/22, 183/06

u.- ması 035/16

u.- miş 058/02, 191/33

u.- mişlardı 084/12

u.- tı 048/03, 129/24, 165/33

u.- tiğinde 050/27, 125/29

u.- tık 054/21

u.- tılar 065/26, 076/09, 085/13

ulaŐtırıl - : UlaŐtırma işine konu olmak.

-2- [T.]

u.- an 073/08

u.- dı 062/22

ulema : Bilginler.

-2- [Ar.]

u. 013/01, 136/24

ulu : Erdemleri bakımından çok büyük, yüce.

-1- [T.]
u. 013/15
ulufe : Osmanlılarda kapıkulu askerlerine, saray ve devlet kuruluşlarındaki bazı görevlilere üç ayda bir verilen ücret.
-2- [Ar.]
u. 070/07
u.+ lerini 071/14
ulus : Millet.
-3- [T.]
u.+ a 106/27
u.+ tan 106/27
u.+ un 108/22
um - : Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.
-4- [T.]
u.- du 115/13
u.- dukları 065/02
u.- uyordu 083/22, 109/22
umacı : Öcü.
-1- [T.]
u.+ lara 065/17
umur : Aldırış etme, önem verme.
-1- [Ar.]
u.+ unda 118/20
umursa - : Aldırış etmek, önem vermek.
-1-
u.- madan 203/17
umut : Ummaktan doğan duygu, ümit.
-20- [T.]
u. 111/04, 125/09, 136/23, 180/01, 228/09, 232/09
u.+ la 142/14, 209/29, 228/14, 229/06
u.+ u 028/09, 142/27, 142/32, 227/26, 111/04
u.+ unu 125/10, 128/08, 226/15
u.+ uyla 023/05, 226/05
umutsuz : Umudu olmayan, hiç umudu kalmayan, ümitsiz, nevmi.
-1- [T.]
u. 230/28
umutsuzluk : Umutsuz olma durumu, ümitsizlik, meyusiyet.
-1- [T.]
u.+ u 184/14
unsur : Öge.
-1- [Ar.]
u.+ undan 032/33
unut - : Aklında kalmamak, hatırlamamak.
-17- [T.]
u.- amayacaktı 042/09
u.- ma 125/23, 128/04, 153/27
u.- madı 106/12
u.- madım 207/01
u.- mam 222/07
u.- mamasını 107/07
u.- mamıştı 029/24, 046/18
u.- masından 119/32
u.- müş olmalı 235/28
u.- tuğu 111/14
u.- tuğum 177/18
u.- tum 177/12
u.- tun 119/27
u.- ur 225/04
unutabil - : Unutma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]

u.- mek 197/21
upir : Vampir kelimesinin kökeni olduğu düşünülen, aynı anlama gelen kelime.
-2- [Rus.]
u.+ lere 085/10
u.+ lerin 085/29
urgan : Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat.
-1- [T.]
u. 098/28
usan - : Tekrarlanması, uzun sürmesi dolayısıyla bir şeyden hoşlanmaz veya sıkılır duruma gelmek, bıkmak, bezmek.
-2- [T.]
u.- madan 044/08, 084/09
usta : Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse.
-21- [Far.]
u. 053/27, 113/17, 159/24, 162/20, 205/05, 207/19
u.+ sı 078/21, 113/16, 114/27, 116/02, 139/07
u.+ sına 189/14
u.+ sından 114/14
u.+ sını 084/22, 115/19
u.+ sının 079/02, 115/23, 137/10, 139/28, 138/32
u.+ sıydı 095/10
ustaca : Ustaya yakışan.
-6-
u. 024/28, 028/11, 046/25, 170/20, 172/09, 083/08
ustalık : Usta olma durumu.
-1-
u.+ la 079/14
ustura : Tıraş için kullanılan, açılır kapanır, çok keskin bıçak, baş bıçağı, yülgü.
-1- [Far.]
u. 063/14
usturlab : Gök cisimlerinin yükseltisini ölçmekte kullanılan araç.
-5- [Ar.]
u. 020/04, 189/05
u.+ ın 047/23
u.+ ların 124/22
u.+ larına 124/26
usturuplu : Yerli yerinde, işlevine uygun bir biçimde.
-1-
u. 043/18
usul : Bir amaca erişmek için izlenen düzenli yol, tutulan yol, yöntem, tarz.
-5- [Ar.]
u.+ leri 137/24
u.+ lerini 108/24
u.+ üne 113/14, 044/21
u.+ üyle 142/28
uşak : Erkek hizmetçi.
-2- [T.]
u. 164/07
u.+ lar 169/22
utan - : Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak.
-6- [T.]

u.- dı 119/21
u.- madan 021/01, 088/08, 139/15, 189/29
utanç : Utanma, hicap.
-1- [T.]
u. 215/29
utanmaz : Utanması olmayan, sıkılmaz,
yüzsüz, arsız.
-2- [T.]
u. 096/29, 124/05
uy - : Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma
veya egemen bir güce uygun davranışta
bulunmak, riayet etmek.
-13- [T.]
u.- an 206/16
u.- arak 158/18
u.- du 156/26
u.- mayan 162/05
u.- muyordu 106/08
u.- up 049/18, 061/12, 156/29, 157/29,
202/13, 221/26
u.- uyor 205/24
u.- yordu 203/14
uyan - : Uyku durumundan çıkmak.
-30- [T.]
u. 021/09
u.- acağı 019/03, 231/30
u.- acak 225/17
u.- an 022/18, 202/20, 238/01
u.- dı 019/02, 049/19, 160/10
u.- dığında 024/08, 041/03, 086/06,
226/13
u.- dım 178/14
u.- ip 045/32, 051/18, 191/03, 229/32
u.- ır 014/11, 178/12, 234/03
u.- iş 045/30
u.- ma 234/10
u.- madan 123/11
u.- mak 237/30
u.- mana 216/08
u.- mayınca 231/08
u.- maz 178/12
u.- miş 019/32
uyandır - : Uyanmasına yol açmak.
-24- [T.]
u.- acak 170/18
u.- acaksın 227/19
u.- an 014/14, 238/02
u.- arak 229/01
u.- dı 022/16, 079/01, 113/16
u.- diği 118/13
u.- inca 100/01
u.- ip 085/22
u.- ma 019/25
u.- mak 229/06
u.- maliydi 114/18
u.- mamak 226/24
u.- mamalarını 197/13
u.- maya 172/28, 237/28
u.- mayı 085/18, 228/12
u.- mişti 177/15, 230/16
u.- mıyor 090/19, 105/14
uyanık : Uykudan uyanmış.
-2- [T.]
u.+ ken 231/23
u.+ lar 021/16
uyaniver - : Ansızın uyanmak.
-2- [T.]

u.- di 226/02, 227/24
uyar - : Bir kimseye bir davranışta
bulunmasını veya bulunmamasını
söylemek, ikaz etmek.
-1- [T.]
u.- inca 087/07
uydur - : Hayal gücünden yararlanarak
gerçek dışı bir şey söylemek, yakıştırmak.
-1- [T.]
u.- duğu 177/10
uygula - : Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi,
düşünceyi herhangi bir alanda hayata
geçirmek, tatbik etmek.
-2- [T.]
u.- dı 121/24
u.- maya 138/33
uygun : Yakışır, yaraşır, mutabık,
mütenasip.
-12- [T.]
u. 031/33, 032/22, 128/32, 135/01,
138/20, 159/10, 173/03, 180/03, 041/15,
160/20, 191/10, 206/22
uygun ol - : İsbetli, yerinde olmak.
-4- [T.]
u.- arak 183/23, 072/16, 045/30, 044/21
uygunsuz : Uymayan, yakışık almayan,
yaraşmayan, münasebetsiz, namünasip.
-1- [T.]
u. 164/30
uyku : Dış uyaranlara karşı bilincin,
bütünüyle veya bir bölümünün yitdiği, tepki
gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin
büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.
-46- [T.]
u. 014/17, 021/16, 022/21, 022/32,
040/26, 044/15, 044/16, 044/21, 045/13,
047/18, 051/15, 062/23, 196/31, 199/27,
227/28, 227/32, 228/06, 229/15, 234/14,
194/12, 232/33, 233/09, 216/09
u.+ da 056/05
u.+ dan 238/01
u.+ larını 090/26
u.+ nun 020/16, 045/30
u.+ su 022/17, 202/10, 234/05
u.+ sundan 014/11, 049/19, 160/10,
197/13, 202/20
u.+ sunu 020/13, 115/24, 199/14
u.+ sunun 234/15
u.+ ya 045/33, 078/23, 172/26, 226/17
u.+ yla 109/07
u.+ yu 230/11
uykucu : Uykuyu seven, çok uyuyan
kimse.
-1- [T.]
u. 051/21
uykulu : Uyku gereksinimi olan.
-1- [T.]
u. 100/01
uyku sersemi : Uyku sersemliği olan
(kimse), uyku semesi.
-3-
u. 014/14, 229/12, 230/05
uyku sersemliği : Uykunun verdiği ağırlık
ve baş dönmesi.
-1-
u. 173/07

uykusuzluk : Uyku uyuyamama veya uyumamış olma durumu.

-4- [T.]

u. 022/20, 061/09, 228/12

u.+ u 227/30

uykuya dal - : Uyumaya başlamak.

-1- [T.]

u.- dı 197/06

uyluk : Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü.

-1- [T.]

u. 203/15

uyu - : Uyku durumunda olmak.

-65- [T.]

u.- du 085/17

u.- duğu 229/20

u.- duğunu 055/31

u.- madığını 231/19

u.- mak 155/08, 233/23, 023/03

u.- makta 113/03, 113/15, 231/21

u.- maktaydı 232/25

u.- maktı 112/27

u.- mamasına 227/29

u.- mamış 196/26

u.- masına 053/28

u.- maya 029/18, 226/08

u.- mayacaksın 227/22

u.- mayı 040/01

u.- mayıp 136/08

u.- muş 029/20

u.- muştı 112/33

u.- r 231/13, 233/20

u.- rdum 233/02

u.- rken 071/12, 160/08, 216/07, 216/09

u.- rsa 022/17

u.- yacağı 023/05

u.- yacaktı 115/21

u.- yamayan 123/19

u.- yan 020/27, 022/28, 085/10, 197/07,

197/11, 199/28, 225/13, 225/16, 226/23,

227/04, 228/11, 228/19, 228/22, 228/24,

228/29, 229/04, 230/31, 231/06, 056/04

u.- yanların 022/30

u.- yarak 229/31

u.- yunca 227/26

u.- yup 231/19

u.- yor 210/31, 227/05, 233/24

u.- yordu 020/13, 048/06, 099/28, 226/23,

230/26, 232/08

uyukla - : Oturduğu yerde hafif uykuya dalmak, imızganmak.

-1- [T.]

u.- yan 191/01

uyum : Bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk.

-1- [T.]

u.+ u 170/15

uyur : Uyuyan.

-1- [T.]

u.+ ların 228/06

uyuşturul - : Uyuşturma işi yapılmak, hissedemez duruma getirilmek.

-1- [T.]

u.- an 220/21

uyuşukluk : Uyuşuk olma durumu.

-1- [T.]

u.+ un 109/06

uyut - : Uyumasını sağlamak, uyur duruma getirmek.

-2- [T.]

u.- mak 230/01

u.- maya 047/20

uyutucu : Uyutan.

-1- [T.]

u. 202/04

uyuyabil - : Uyuma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-6- [T.]

u.- di 230/12

u.- eceği 196/33

u.- en 099/29

u.- mek 047/17

u.- mesi 087/32, 228/09

uyuz : Uyuz böceğinin, üst derinin altına girerek yaptığı kaşıncı, bulaşıcı bir deri hastalığı.

-1- [T.]

u. 097/20

uzak : Gidilmesi çok süren, çok ötelede bulunan, irak, yakın karşıtı.

-14- [T.]

u. 022/28, 043/06, 203/17, 215/20

u. 122/18, 191/13

u.+ a 083/25

u.+ ım 237/21

u.+ larda 231/16

u.+ lardaki 151/23

u.+ ta 071/23, 155/15, 237/22

u.+ tan 054/23

uzaklaş - : Bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek.

-4- [T.]

u. 201/19

u.- ip 111/08

u.- tı 077/03

u.- tıktan 018/19

uzaklaştır - : Uzağa götürmek.

-3- [T.]

u.- dığına 059/17

u.- mak 203/11

u.- mayı 166/05

uzaklık : Uzak olma durumu, iraklık.

-1- [T.]

u.+ ta 087/13

uzam : Bir nesnenin uzayda kapladığı yer, vüsat.

-1- [T.]

u.+ da 078/26

uzan - : Boylu boyunca yatmak.

-16- [T.]

u.- an 168/25, 211/30

u.- arak 226/16

u.- dı 045/14, 225/10, 226/06, 227/27

u.- dığı 047/25, 085/32

u.- ip 029/18, 043/24, 230/10

u.- mak 022/25

u.- maya 050/05

u.- mış 057/28

u.- mişti 056/04

uzantı : Bazı nesnelere herhangi bir yerinde görülen uzamış bölüm.

-1- [T.]

u.+ m 151/22

uzat - : Uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak.

-7- [T.]

u.- amıyor 198/22

u.- arak 055/13

u.- iyordu 124/21

u.- mak 217/19

u.- tı 181/19

u.- tığı 110/30

u.- tığında 196/21

uzun : İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.

-59- [T.]

u. 019/22, 020/15, 020/19, 021/32, 022/05, 024/23, 026/33, 029/11, 035/19, 040/14, 040/20, 041/02, 046/29, 049/19, 055/29, 086/29, 089/13, 090/09, 090/10, 102/21, 106/01, 113/18, 119/31, 120/13, 122/21, 128/18, 140/10, 150/02, 154/06, 164/04, 165/30, 169/12, 174/11, 174/12, 203/16, 204/07, 214/05, 216/10, 217/28, 219/05, 225/15, 226/07, 226/10, 226/22, 226/23, 226/31, 227/03, 232/16, 235/28, 031/06, 035/16, 171/02

uzunca : Biraz uzun.

-1- [T.]

u. 019/30

uzunluk : Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.

-1- [T.]

u.+ u 075/26

uzuv : Organ.

-1- [Ar.]

u.+ ların 070/26

Ulah : Romanya'nın yerli halkına ve bu halkın soyundan olan kimselere Osmanlı Türklerinin verdiği ad.

-3- [Rmn.]

U. 165/24

U.+ ı 165/17

U.+ ın 168/03

Utarid : Dilenciler loncasında Bünyamin'in ustası olan dilenci.

-8-

U. 113/11, 113/17, 113/24, 114/22, 114/31, 115/07

U.+ e 114/02

U.+ le 115/22

Utarid : Merkür.

-1- [Ar.]

U. 188/08

Uzunçarşı : İstanbulda bir yer adı.

-1-

U.+ nın 124/24

Uzun İhsan Efendi : Romanda Bünyamin'in babası, arka plandaysa, aslında yazarın kendisi, yani İhsan Oktay Anar'dır.

-68-

U. 020/16, 021/17, 022/10, 042/21, 042/25, 042/30, 043/28, 043/32, 044/11, 044/31, 045/08, 045/22, 046/09, 047/14, 048/17, 051/13, 054/29, 055/11, 055/31, 056/16, 065/06, 090/11, 090/32, 101/32, 105/03, 127/11, 127/22, 145/12, 190/08, 190/12, 192/11, 192/26, 237/07, 056/13, 144/07, 189/27

U.+ den 122/07

U.+ nin 021/31, 042/05, 044/04, 048/26, 059/12, 086/02, 089/16, 110/21, 111/05, 126/21, 133/02, 142/30, 190/14, 190/28, 191/05, 192/06, 216/02, 234/22

U.+ ydi 126/18

U.+ ye 065/09, 116/09, 105/31

U.+ yi 103/02, 104/25, 105/17, 106/03, 116/05, 126/05, 128/20, 189/32, 064/25

ücret : İş gücünün karşılığı olan para veya mal.

-4- [Ar.]

ü. 107/01

ü.+ imi 025/33

ü.+ ini 025/17

ü.+ lerini 124/06

üç : Bir sayı.

-68- [T.]

ü. 022/19, 026/12, 026/25, 033/26, 034/24, 043/32, 047/20, 048/08, 057/22, 059/23, 059/31, 060/24, 064/03, 070/15, 070/20, 071/15, 075/24, 075/30, 079/16, 080/13, 080/21, 081/31, 086/15, 087/13, 088/18, 096/32, 102/08, 106/22, 112/14, 117/19, 125/25, 125/31, 126/06, 141/16, 144/13, 144/14, 150/15, 164/04, 165/29, 169/26, 178/08, 179/26, 180/33, 181/09, 181/19, 183/03, 196/17, 198/24, 206/31, 207/10, 220/17, 222/05, 226/25, 226/31, 227/33, 228/15, 228/23, 228/31, 231/10

ü.+ e 157/17, 181/05

ü.+ te 180/32, 181/12

ü.+ ü 180/32, 181/10, 138/14

ü.+ ünü 126/08

üç bin : Bir sayı.

-2- [T.]

ü. 072/04, 133/15

üçer : Üç sayısının üleştirme sayı sıfatı.

-1- [T.]

ü. 075/28

üçüncü : Üç sayısının sıra sayı sıfatı.

-9- [T.]

ü. 043/13, 080/31, 183/01, 206/28, 226/15, 234/09, 208/17, 232/27

ü.+ sü 144/18

üç yüz : Bir sayı.

-1- [T.]

ü. 019/16

üç yüz sekiz : Bir sayı.

-1- [T.]

ü. 237/08

üfle - : Dudakları büzerek soluğu bir şey üzerine hızla vermek, üfürmek.

-2- [T.]

ü.- yerek 060/21, 154/04

üflen - : Üfleme işi yapılmak.

-1- [T.]

ü.- diğinde 097/22

üflet - : Üfleme işini yaptırmak.

-1- [T.]

ü.- iyordu 165/07

üfürükçü : Okuyup üfleyerek hastalıkları iyileştirdiğine inanılan kimse.

-2- [T.]

ü.+ nün 158/10

ü.+ sü 158/05

ülke : Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü, diyar, memleket.

-12- [T.]

ü.+ ler 228/18

ü.+ lerdeki 215/20

ü.+ llerden 043/06

ü.+ mde 136/01, 206/15

ü.+ nin 191/13, 191/31

ü.+ nizi 209/32

ü.+ sinde 156/03

ü.+ sine 025/06

ü.+ sini 025/10

ü.+ sinin 191/13

ün : Herkesçe bilinme, tanınma durumu, san, şöhret, şan.

-2- [T.]

ü.+ ü 051/19, 096/33

ünlü : Ün salmış olan, şöhretli, meşhur, şanlı, namlı, namdar, anlı şanlı.

-3- [T.]

ü. 065/18, 163/27, 210/33

ürk - : Şaşkınlık ve korku duymak.

-3- [T.]

ü.- erek 117/09, 213/27

ü.- tü 219/30

ürkek : Çok ürken, korkuya çabuk kapılan.

-3- [T.]

ü. 033/08, 104/27

ürküt - : Ürküntü vermek.

-6- [T.]

ü.- en 059/03

ü.- erek 085/23

ü.- mesi 124/25

ü.- meyi 174/27

ü.- müştü 152/05

ü.- tü 101/20

ürper - : Korku, tiksinti, üşüme vb. yüzünden tüylerin dikilip derinin nokta nokta kabarmasıyla görülen ani titreme.

-2- [T.]

ü.- diğini 107/11

ü.- mişti 171/10

ürpert - : Ürperti vermek

-2- [T.]

ü.- en 111/24

ü.- mişti 177/20

ürpertici : Ürperten.

-2- [T.]

ü. 196/24, 119/26

ürün : Bir tutum veya davranışın ortaya çıkardığı şey.

-1- [T.]

ü.+ ü 190/06

üslup : Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz.

-2- [Ar.]

ü. 108/17

ü.+ taki 176/06

üst : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, fevk, alt karşıtı; giyecek, giysi; birkaç şeyden birbirine göre yukarıda olan.

-47- [T.]

ü. 065/07, 164/08, 165/13, 169/26, 175/29, 197/01

ü.+ lerindeki 102/09

ü.+ lerinden 076/31

ü.+ lerindeydi 099/19

ü.+ lerine 062/28

ü.+ lerinin 051/30

ü.+ lüğü 079/03, 079/08

ü.+ ü 045/23, 152/19, 175/25

ü.+ ünde 018/17, 084/15, 099/07, 102/24, 113/18, 137/32, 142/33, 152/04, 220/10

ü.+ ündeki 049/26, 178/01

ü.+ ündeydi 120/32

ü.+ üne 028/14, 043/12, 056/16, 064/20, 065/09, 078/21, 085/17, 089/28, 167/17, 193/21, 220/02, 220/07, 021/13, 229/22

ü.+ ünü 083/21, 115/12, 225/16, 113/27

ü.+ ünün 152/08

üstad : Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.

-3- [Far.]

ü. 108/20, 111/11

ü.+ ı 191/27

üstelik : Ayrıca, bir de, bundan başka.

-34- [T.]

ü. 014/27, 020/33, 024/24, 031/30,

043/19, 054/18, 057/31, 059/07, 077/02,

078/05, 086/08, 088/07, 089/29, 101/30,

104/04, 105/11, 106/10, 117/08, 149/02,

160/20, 172/27, 173/11, 178/01, 189/29,

198/26, 204/29, 205/05, 212/23, 028/04,

052/30, 053/24, 097/09, 148/10, 025/01

üstün : Arap harfli metinlerde bir ünsüzün a, e seslerinden biriyle okunacağını gösteren işaret, fetha.

-1- [T.]

ü.+ lerini 059/23

üstüne üstlük : Fazla olarak, fazladan.

-1- [T.]

ü. 173/21

üstünkörü : İnceliklerine inmeden, özen göstermeden, gelişigüzel, baştan savma yapılan.

-2-

ü. 173/17, 105/06

üstünlük : Üstün olma durumu, faikiyet, rüçhan, avantaj.

-2- [T.]

ü. 151/12

ü.+ ü 148/23

üstün ol - : Benzerlerinden daha yüksek düzeyde olmak.

-1- [T.]

ü.- duğu 144/18

üst üste : Birbiri arkasından.

-4- [T.]

ü. 058/32, 107/27, 164/28, 214/31

üşüş - : Her yandan çokça bir araya gelmek, toplanmak, birikmek, üşmek.

-3- [T.]

ü.- tü 017/15, 031/21, 065/13

üşüt - : Üşümesine sebep olmak.

-1- [T.]

ü.- üp 039/10

ütül - : Oyunda, yenilmek, kaybetmek.

-4- [T.]

ü.- düğü 156/10, 156/28

ü.- en 064/10, 158/03

üye : Herhangi bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri, aza.

-1- [T.]

ü.+ leri 139/01
üz - : Üzüntü vermek
-1- [T.]
ü.- en 138/25
üzengi : Eyerin iki yanında asılı bulunan ve hayvana binildiğinde ayakların basılmasına yarayan, altı düz demir halka.
-1- [T.]
ü.+ yi 027/29
üzere/üzre : Amacıyla.
-46- [T.]
ü. 043/18, 052/01, 060/09, 063/08, 074/11, 083/26, 084/17, 089/09, 096/08, 098/26, 106/02, 127/27, 128/15, 137/11, 170/23, 170/25, 170/31, 181/14, 188/21, 228/31, 231/12, 232/26, 103/08, 121/32, 229/13, 121/22, 101/07, 080/24, 060/14, 082/11, 155/08, 103/02
ü.+ ydi 015/07, 048/19, 052/33, 113/16, 161/08, 162/24, 192/33, 193/26, 229/19
ü.+ yken 026/04, 032/23, 073/01, 115/17, 040/33
üzeri : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı; vücut, beden.
-123- [T.]
ü. 077/18
ü.+ lerinde 086/15
ü.+ lerine 040/03, 041/01, 071/09, 082/06, 082/19, 109/23
ü.+ mden 215/07
ü.+ mdeydin 216/29
ü.+ nde 014/08, 015/15, 017/17, 017/23, 020/12, 027/24, 029/29, 030/27, 044/26, 045/08, 045/16, 046/29, 048/06, 049/01, 061/07, 065/10, 071/12, 076/04, 086/09, 088/14, 090/17, 103/05, 103/13, 113/25, 126/02, 138/08, 138/11, 149/22, 150/07, 152/29, 153/10, 154/06, 156/18, 160/04, 175/28, 175/30, 176/09, 182/20, 189/02, 198/28, 206/11, 206/13, 208/29, 210/11, 219/14, 220/13, 078/13, 078/23, 071/05, 163/25
ü.+ ndeki 016/07, 020/28, 027/30, 041/04, 046/24, 050/01, 074/30, 138/03, 144/24, 146/13, 146/21, 149/09, 149/31, 150/02, 152/22, 156/06, 156/21, 160/22, 166/28, 177/21, 200/10, 202/04, 219/27
ü.+ nden 194/18, 195/01
ü.+ ne 017/19, 024/12, 033/09, 040/11, 048/28, 049/28, 050/10, 061/08, 061/23, 063/27, 078/10, 078/11, 083/05, 087/32, 088/04, 106/24, 108/01, 119/11, 137/11, 141/14, 150/08, 150/14, 150/16, 152/25, 173/03, 197/05, 197/16, 200/31, 201/05, 212/04, 212/29, 219/16, 220/31, 221/05, 228/05, 232/21
ü.+ ni 049/02, 172/25
üzül - : Üzüntü duymak, kaygılanmak.
-4- [T.]
ü.- dü 156/30
ü.- en 023/06
ü.- me 100/16
ü.- üyorum 215/18
üzüm suyu : Üzümün sıkılması sonucu elde edilen meyve suyu.
-1- [T.]
ü.+ na 064/07

üzüntü : Olması istenilmeyen olaylardan doğan ruh tedirginliği, teessür.
-3- [T.]
ü. 219/05
ü.+ sünde 026/21
ü.+ yü 090/25
Üsküdar : İstanbul'da bir semt adı.
-3- [T.]
Ü.+ a 048/03, 231/13
Ü.+ da 231/01
vaat : Bir işi yerine getirmek için verilen söz.
-1- [Ar.]
v.+ ini 017/06
vadedil - : Vadetme işine konu olmak.
-1- [Ar.+T.]
v.- ince 070/07
vade : Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil.
-1- [Ar.]
v.+ sini 225/03
vadet - : Bir işi yerine getireceğine söz vermek.
-3- [Ar.+T.]
v.- en 105/02, 115/06
v.- tiği 118/15
vadi : İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak.
-2- [Ar.]
v.+ de 229/29
v.+ si 158/19
vahim : Ağır, korkulu, çok tehlikeli, vahametli.
-1- [Ar.]
v.+ di 082/04
vahşi : Yabani.
-1- [Ar.]
v.+ lerle 188/02
vaka : Olay, hadise.
-1- [Ar.]
v.+ sıydı 028/21
vakanüvis : Osmanlı Devleti'nde zamanın olaylarını tespit etmek ve yazmakla görevli devlet tarihçisi.
-1- [Ar.+Far.]
v.+ lerin 116/15
vakit : Zaman.
-32- [Ar.]
v. 025/25, 079/16, 125/26, 177/02, 188/31, 227/28, 229/27, 232/10, 233/10
v.+ i 029/10, 065/20, 073/09, 109/05, 117/15, 143/31, 213/21
v.+ inde 014/02
v.+ iyle 035/03, 040/24, 051/24, 058/04, 107/23, 163/06, 170/28, 181/06, 199/16, 200/01, 202/09, 210/32, 219/13, 107/16
v.+ leri 162/13
vaktizamanında : Vaktiyle.
-1-
v. 039/02
vallahi billahi : "Allah'a ant olsun ki" anlamında kullanılan bir yemin sözü, vallahi tallahi.
-1- [Ar.]
v. 017/04
var : Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.

-151- [T.]
v. 023/01, 050/23, 101/03, 122/24,
127/07, 128/22, 146/20, 146/22, 147/31,
152/14, 152/27, 153/08, 153/20, 153/25,
166/31, 171/10, 179/19, 183/03, 184/11,
184/18, 190/17, 190/22, 201/01, 203/27,
205/07, 205/25, 213/26, 214/29, 215/01,
215/06, 216/07, 221/04, 221/10, 222/09,
233/02, 233/08, 233/13, 233/17, 190/11,
123/01
v.+ dı 013/05, 015/30, 016/20, 020/08,
021/02, 021/05, 022/20, 023/11, 026/23,
028/09, 039/03, 042/05, 042/18, 043/17,
043/19, 046/04, 047/27, 049/06, 058/21,
061/10, 064/04, 064/27, 065/23, 066/05,
066/07, 077/32, 082/14, 084/16, 086/08,
086/16, 089/30, 096/11, 099/08, 099/24,
102/13, 102/27, 104/31, 105/25, 108/09,
108/12, 111/04, 111/24, 113/06, 113/19,
114/03, 123/06, 138/02, 138/26, 139/25,
143/32, 148/14, 149/11, 150/04, 153/14,
155/13, 156/19, 158/20, 158/26, 161/08,
161/23, 162/03, 168/26, 168/31, 169/27,
171/14, 174/15, 175/30, 178/25, 179/25,
184/16, 195/16, 196/16, 197/03, 206/11,
206/29, 216/09, 219/32, 220/26, 226/01,
228/08, 232/06, 232/07, 232/30
v.+ dır 208/16
v.+ im 045/27, 046/05, 237/05, 237/10
v.+ ken 148/25
v.+ mı 213/20
v.+ sa 027/17, 054/01, 056/27, 065/01,
117/18, 122/12, 124/12, 165/23, 191/06,
191/27, 206/24, 213/22, 214/29, 215/28,
218/03, 235/10, 236/05
v.+ sınır 127/06, 127/08, 190/17
var - : Erişilmek istenen yere ayak
basmak, ulaşmak, vasil olmak.
-22- [T.]
v.- amadıkları 136/22
v.- amasan 021/10
v.- arak 173/09
v.- diğında 050/25
v.- diğında 180/33
v.- dıklarında 069/10, 098/30, 162/24,
164/01
v.- in 208/08
v.- ır 181/09, 181/12
v.- iyor 181/23
v.- iyordu 090/29, 158/22
v.- madan 017/21, 082/31
v.- mak 192/33
v.- maktı 045/04
v.- ması 181/24
v.- maya 196/27
v.- mişti 117/01
varabil - : Varma ihtimali veya imkânı
bulunmak.
-2- [T.]
v.- ecekleri 084/31
v.- mek 174/18
vardır - : Varmasına yol açmak, götürmek.
-1- [T.]
v.- dı 158/05
var gücüyle : Olanca gücüyle, var
kuvvetiyle.
-3- [T.]

v. 018/20, 082/27
v.+ leriyle 211/17
varıl - : Herhangi bir yere ulaşılmak.
-1- [T.]
v.- amadığı 114/25
varlık : Var olma durumu, mevcudiyet.
-11- [T.]
v.+ a 146/24
v.+ ı 045/09, 046/03
v.+ ımı 151/15
v.+ ını 045/11, 047/30, 138/17, 139/09,
216/23
v.+ ının 190/15
v.+ ları 076/24
var ol - : Sağ olmak, yaşamak; "Yaşal!"
-5- [T.]
v.- duğu 045/06, 237/04, 237/12, 063/31
v.- duğunu 237/14
v.- un 213/17
var olabilir - : Sağ olma, yaşama imkân ve
ihtimali bulunmak.
-1- [T.]
v.- irlendi 191/25
vasıf : Nitelik.
-1- [Ar.]
v.+ lar 136/15
vasıl ol - : Ulaşmak, varmak.
-1- [Ar.+T.]
v.- duktan 013/07
vasıtasıyla : Aracılığıyla.
-2-
v. 159/10, 165/18
vay : Şaşma anlatan bir söz.
-7- [T.]
v. 124/14, 168/12, 190/27, 190/28
vay canına : "çok şaşılacak şey"
anlamında kullanılan bir söz.
-1-
v. 124/19
vazgeç - : Kendi hakkı saydığı bir şeyi
artık istemez olmak.
-14- [Far.+T.]
v.- erek 051/18
v.- erse 171/01, 190/10
v.- ip 019/09, 117/12, 220/19
v.- medi 225/06
v.- meyeceği 098/24
v.- ti 043/10, 089/27, 115/17, 160/05,
172/01, 214/19
vazgeçil - : Vazgeçme işi yapılmak,
feragat edilmek.
-1- [Far.+T.]
v.- mez 188/12
vâh : "Yazık" anlamında söylenen bir söz.
-1- [Ar.]
v. 097/17
vâkıf ol - : Bilmek, öğrenmek.
-1- [Ar.+T.]
v.- an 033/26
ve : İki kelime veya iki cümle arasına
girerek aralarında bir bağ olduğunu
anlatan söz.
-980- [Ar.]
v. 013/01, 013/02, 013/03, 013/09,
014/09, 015/05, 015/10, 015/25, 016/02,
016/06, 016/11, 016/16, 016/19, 016/20,
016/21, 016/22, 016/25, 017/01, 017/20,

017/22, 018/01, 018/14, 018/17, 018/29,
018/31, 019/06, 020/01, 020/05, 020/06,
020/08, 020/09, 020/10, 020/14, 020/25,
020/26, 021/03, 021/12, 021/13, 021/19,
021/21, 021/23, 021/24, 021/27, 021/29,
021/32, 021/33, 022/04, 022/07, 022/21,
022/22, 022/29, 023/01, 023/04, 023/16,
023/22, 023/25, 024/03, 024/22, 024/23,
024/29, 025/16, 025/19, 025/21, 025/24,
025/26, 026/03, 026/08, 026/12, 026/13,
026/17, 026/19, 026/26, 027/03, 027/06,
027/09, 027/12, 027/14, 027/20, 027/27,
027/29, 028/06, 028/14, 029/01, 029/23,
029/26, 029/28, 029/30, 030/05, 030/06,
030/10, 030/11, 030/13, 030/17, 030/18,
030/29, 030/30, 031/11, 031/15, 031/20,
031/23, 031/33, 032/07, 032/25, 032/26,
032/27, 032/30, 032/32, 032/33, 033/04,
033/11, 033/24, 034/05, 034/14, 034/15,
034/18, 035/04, 035/08, 035/10, 035/15,
035/18, 039/10, 039/16, 039/17, 040/05,
040/09, 040/11, 040/25, 041/01, 041/02,
041/14, 041/17, 041/18, 041/29, 042/07,
042/14, 042/15, 042/19, 042/21, 042/28,
043/04, 043/09, 043/12, 043/15, 043/17,
043/18, 043/20, 043/27, 044/05, 044/06,
044/24, 044/26, 045/06, 045/09, 045/17,
045/24, 045/30, 046/26, 046/28, 047/09,
047/19, 047/24, 048/04, 048/07, 048/16,
049/03, 049/04, 049/07, 049/09, 049/10,
049/19, 049/23, 049/29, 050/04, 050/08,
050/11, 050/28, 052/02, 052/06, 052/20,
053/11, 053/13, 054/03, 054/10, 055/07,
055/09, 055/10, 055/14, 055/18, 056/01,
057/02, 057/05, 057/25, 057/29, 058/01,
058/06, 058/20, 058/25, 058/27, 059/05,
059/17, 059/21, 059/23, 059/28, 060/07,
060/11, 060/12, 060/24, 061/20, 061/23,
062/15, 062/16, 062/17, 062/20, 062/21,
062/27, 062/31, 063/19, 064/01, 064/03,
064/10, 064/15, 064/16, 064/17, 064/18,
064/20, 064/21, 065/07, 065/16, 065/23,
065/33, 066/03, 069/02, 069/04, 070/03,
070/21, 070/24, 071/02, 071/15, 071/25,
071/31, 072/09, 072/12, 072/22, 072/33,
073/05, 073/14, 073/28, 074/02, 074/11,
074/27, 074/31, 075/02, 075/07, 075/23,
076/12, 076/13, 076/25, 077/07, 077/18,
077/26, 078/24, 078/26, 079/12, 079/13,
080/19, 080/20, 080/27, 080/33, 081/04,
081/08, 081/09, 081/24, 081/29, 081/30,
082/05, 082/17, 082/18, 082/20, 082/21,
082/33, 083/08, 084/06, 084/10, 084/11,
084/15, 084/30, 085/07, 085/08, 085/10,
085/13, 085/15, 085/17, 085/19, 085/20,
085/28, 085/29, 085/31, 086/01, 086/03,
086/08, 086/23, 086/27, 086/29, 087/01,
087/09, 087/15, 087/23, 087/27, 087/29,
087/31, 088/14, 088/21, 088/23, 088/27,
088/29, 089/05, 089/20, 089/23, 089/29,
090/13, 090/17, 090/21, 090/23, 090/25,
090/27, 090/29, 090/30, 090/31, 091/02,
091/04, 091/06, 095/12, 095/16, 096/04,
096/13, 096/21, 096/22, 096/24, 096/26,
097/08, 098/16, 099/01, 099/04, 099/23,
099/28, 099/29, 100/05, 100/28, 100/30,
101/26, 101/33, 102/09, 102/10, 102/12,
102/13, 102/17, 102/19, 102/21, 102/24,
102/26, 102/31, 103/03, 103/19, 103/20,
104/06, 104/09, 104/13, 104/27, 105/10,
105/13, 105/16, 105/18, 105/28, 106/06,
106/08, 106/10, 106/22, 106/25, 106/26,
107/22, 108/01, 108/05, 108/09, 108/17,
108/21, 108/31, 109/03, 109/06, 109/16,
109/17, 109/19, 109/28, 110/07, 110/24,
110/32, 111/02, 111/06, 111/20, 111/22,
111/25, 111/32, 112/06, 112/12, 112/13,
112/16, 112/20, 112/22, 112/28, 113/02,
113/08, 113/18, 113/23, 113/27, 114/22,
115/02, 115/08, 115/30, 115/31, 116/13,
117/02, 117/05, 117/06, 117/21, 118/09,
118/31, 119/06, 119/17, 119/19, 119/31,
120/27, 120/33, 121/18, 121/21, 121/30,
122/03, 123/21, 123/22, 124/05, 124/06,
124/07, 124/12, 124/18, 124/19, 124/21,
124/32, 125/04, 125/05, 125/07, 125/26,
125/31, 126/18, 126/24, 126/29, 127/04,
127/06, 127/08, 127/13, 127/27, 127/33,
128/05, 128/12, 128/27, 129/12, 129/24,
129/28, 133/05, 133/14, 134/05, 134/07,
134/10, 135/01, 135/10, 136/31, 137/03,
137/08, 137/13, 137/14, 137/16, 137/17,
137/18, 137/22, 138/06, 138/14, 138/23,
138/33, 139/03, 139/16, 139/28, 140/01,
140/02, 140/09, 140/15, 140/20, 140/26,
140/32, 141/02, 141/05, 141/16, 141/25,
142/01, 142/07, 142/09, 142/14, 142/30,
142/31, 144/08, 144/12, 144/20, 144/22,
144/23, 145/18, 145/20, 145/30, 146/17,
146/24, 146/26, 147/23, 147/25, 148/11,
148/22, 149/03, 149/07, 150/01, 150/02,
150/04, 150/07, 150/23, 150/26, 152/03,
152/17, 153/13, 154/16, 154/18, 154/23,
154/28, 155/10, 155/13, 155/14, 156/03,
156/10, 156/14, 156/19, 156/21, 156/25,
156/27, 156/31, 156/32, 157/03, 157/04,
157/07, 157/09, 157/15, 157/19, 157/27,
157/28, 158/04, 158/06, 158/07, 158/10,
158/12, 158/18, 158/26, 159/02, 159/03,
159/18, 159/25, 159/29, 160/07, 160/23,
160/29, 161/06, 161/08, 161/19, 161/25,
161/27, 161/30, 162/04, 162/14, 162/20,
162/28, 162/31, 163/08, 163/11, 163/13,
163/16, 163/20, 163/27, 163/28, 164/04,
164/07, 164/09, 164/11, 164/13, 164/17,
164/27, 165/01, 165/12, 165/16, 165/27,
165/30, 166/02, 166/05, 166/13, 166/14,
166/19, 167/10, 167/21, 167/24, 167/26,
167/29, 168/25, 168/30, 169/02, 169/21,
169/23, 170/03, 170/04, 170/15, 170/25,
170/32, 171/02, 171/09, 171/16, 171/20,
171/26, 171/28, 172/11, 172/18, 172/22,
172/25, 173/14, 173/15, 173/21, 173/22,
173/31, 174/11, 174/19, 174/24, 174/26,
175/01, 175/12, 175/15, 175/19, 176/07,
176/23, 176/27, 176/32, 177/08, 177/12,
177/16, 177/23, 177/30, 178/10, 178/15,
178/27, 178/31, 179/07, 179/10, 179/11,
179/29, 179/33, 180/07, 180/08, 180/09,
180/10, 180/12, 180/14, 180/27, 181/01,
181/09, 181/11, 181/15, 181/22, 182/05,
182/13, 182/28, 183/01, 183/03, 183/06,
183/14, 184/03, 184/05, 185/01, 187/04,
187/06, 187/11, 187/15, 187/16, 187/17,

188/02, 188/04, 188/06, 188/09, 188/15,
188/19, 188/21, 189/01, 189/02, 189/03,
189/04, 189/28, 190/01, 190/03, 190/06,
190/11, 190/32, 191/15, 191/20, 191/26,
191/29, 191/33, 192/14, 192/18, 192/31,
193/11, 193/14, 193/19, 193/21, 193/24,
194/01, 194/02, 194/04, 194/10, 194/15,
194/17, 194/23, 195/06, 195/10, 195/14,
195/15, 195/26, 195/30, 196/02, 196/22,
196/28, 196/33, 197/05, 197/07, 197/09,
197/12, 197/24, 197/27, 198/06, 198/08,
198/13, 198/20, 198/21, 199/18, 199/19,
199/21, 199/23, 199/31, 200/01, 200/04,
200/14, 200/31, 201/04, 201/05, 201/06,
201/07, 201/08, 201/10, 201/11, 201/13,
201/19, 201/23, 201/25, 201/26, 201/28,
201/32, 202/03, 202/05, 202/10, 202/14,
202/18, 202/21, 202/22, 202/23, 203/02,
203/08, 203/11, 203/15, 203/16, 203/28,
204/08, 204/32, 204/33, 205/14, 205/29,
206/16, 206/19, 206/21, 206/23, 206/27,
206/31, 207/02, 207/06, 207/11, 207/14,
207/20, 207/23, 207/25, 208/30, 208/31,
209/15, 209/17, 209/24, 209/28, 209/31,
209/33, 211/10, 211/11, 211/16, 211/28,
212/01, 212/03, 212/08, 212/16, 212/17,
212/24, 212/27, 212/30, 212/31, 213/12,
213/25, 214/01, 214/18, 214/26, 214/27,
215/03, 215/04, 215/07, 215/14, 215/25,
216/14, 216/15, 216/18, 216/19, 216/26,
216/27, 217/09, 217/11, 217/14, 217/16,
217/24, 218/27, 219/03, 219/16, 219/23,
219/32, 220/02, 220/03, 220/09, 220/17,
220/22, 221/05, 221/14, 221/26, 225/02,
225/03, 225/04, 225/08, 225/11, 225/15,
225/18, 226/01, 226/11, 226/15, 227/05,
227/11, 227/18, 227/24, 227/27, 227/30,
227/32, 228/01, 228/08, 228/16, 228/18,
228/22, 229/05, 229/11, 229/15, 229/31,
230/05, 230/08, 230/10, 230/28, 230/32,
231/03, 231/05, 231/13, 231/25, 231/27,
231/28, 232/03, 233/20, 234/02, 234/07,
234/18, 234/23, 234/27, 234/30, 234/31,
235/07, 235/09, 235/24, 236/05, 236/08,
236/11, 236/15, 236/26, 236/28, 236/33,
237/08, 237/09, 237/11, 237/13, 237/28,
238/03, 013/02, 022/06, 025/01, 027/10,
034/25, 042/11, 046/21, 052/08, 056/13,
069/14, 077/20, 084/17, 100/17, 102/23,
116/21, 117/16, 124/14, 163/04, 164/05,
181/18, 195/24, 189/21, 195/33, 113/21,
155/18, 165/14, 113/29, 230/13, 055/01,
109/24, 151/08

veba : Hasta farelerden insana geçen bir mikrobun oluşturduğu bulaşıcı, öldürücü bir hastalık, taun.

-1- [Ar.]

v. 178/08

vecd : Aşk, muhabbet. Kendinden geçecek, unutacak kadar İlâhî bir aşk hali.

-1- [Ar.]

v. 056/10

veda et - : Vedalaşmak, esenleşmek.

-1- [Ar.+T.]

v.- mek 237/21

vedalaş - : Ayrılırken birbirine esenlik dilemek, esenleşmek.

-1-

v.- tılar 089/05

vefakârlık : Vefalı olma durumu.

-1-

v. 027/28

vefat : Ölüm.

-1- [Ar.]

v.+ ı 051/15

vekâlet et - : Birinin yerine bakmak, görevini üstlenmek.

-1- [Ar.+T.]

v.- mesi 051/26

vekil : Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.

-1- [Ar.]

v. 052/03

vekilharç : Kesedar.

-1- [Ar.]

v.+ lar 193/19

veledizina : Piç.

-1- [Ar.]

v. 017/26

velet : Oğul, çocuk.

-4- [Ar.]

v.+ i 019/15

v.+ in 029/15

v.+ lere 109/23

v.+ ten 116/17

veliaht : Bir hükümdarın ölümünden veya tahttan çekilmesinden sonra tahta geçmeye aday olan kimse.

-3- [Ar.]

v. 178/23

v.+ ı 178/19

v.+ ının 209/18

velvele : Gereksiz telaş, gürültü ve heyecan.

-2- [Ar.]

v. 211/26

v.+ nin 196/13

minel garaiib : Garip, şaşılacak şey.

-1- [Ar.]

v. 016/22

ver - : Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine erişirmek, iletmek; bırakmak veya bağışlamak.

-197- [T.]

v. 153/31, 175/12, 176/20, 082/22, 025/33

v.- di 027/30, 065/24, 034/22, 122/28,

134/19, 145/05, 166/09, 201/18, 227/10,

101/12, 128/11, 179/24, 072/10, 203/03,

100/31, 026/25, 030/03, 041/15, 045/13,

051/31, 056/18, 075/32, 076/17, 087/11,

119/22, 120/18, 121/05, 126/16, 136/11,

139/01, 140/04, 140/12, 199/22, 232/22,

156/25, 126/01, 158/11, 088/20, 023/26,

198/19, 047/18

v.- diği 032/09, 142/13, 161/22, 024/32,

078/16, 086/02, 086/27, 154/16, 086/25,

099/03, 115/14, 170/28, 079/03, 198/06,

063/26, 041/13

v.- diğim 136/01, 182/17

v.- diğim 047/03

v.- diğimde 197/22

v.- diğini 079/29, 086/18, 096/14, 148/15

v.- dikleri 017/02

v.- diklerinde 087/14

v.- diler 064/11, 074/29, 213/11, 025/04,
097/25, 051/10
v.- dim 178/26, 236/17
v.- din 152/02
v.- eceği 159/01
v.- eceğini 164/28
v.- ecek 216/09
v.- eceklerini 215/26
v.- ecekmış 103/30
v.- ecekti 207/26, 035/05
v.- ecektir 201/21
v.- emedi 121/11
v.- ememişti 051/28
v.- emeyen 073/11
v.- emiyor 154/10
v.- emiyordu 026/24
v.- en 029/09, 073/23, 042/01, 042/16,
184/05, 213/18, 187/10, 155/02
v.- erek 163/31, 144/20, 134/14, 114/08,
163/01
v.- eyim 226/29, 181/17, 180/31
v.- in 218/03, 166/18
v.- ince 024/06, 173/29
v.- ip 057/22, 129/23, 228/31, 059/06,
228/04, 058/16, 176/29, 107/07, 040/30,
031/29, 014/20, 145/28
v.- ir 221/30
v.- ircesine 188/03
v.- irsen 148/27
v.- işinde 054/15, 053/26
v.- iyor 027/26, 191/07
v.- iyordu 052/15, 040/05, 174/18
v.- iyordardı 109/02
v.- iyormuş 014/10, 129/09, 190/31
v.- iyormuşçasına 057/09, 190/25
v.- iyorum 055/07, 215/09
v.- medi 230/15
v.- mediği 103/01, 104/25
v.- mediğini 039/13, 106/16
v.- mek 096/26, 022/11, 147/28, 017/03,
030/15, 062/29, 201/24, 231/01, 042/22
v.- mekle 117/28
v.- mekte 174/12
v.- memekte 087/25
v.- memekte 145/29
v.- memişi 022/32, 105/22
v.- mesi 125/10
v.- mesin 097/20
v.- mesine 172/12, 028/01, 017/06
v.- mesinini 043/31
v.- meye 120/24, 028/05, 106/19
v.- meyeceğini 230/22
v.- meyeceklerini 118/19
v.- meyen 040/10
v.- meyi 090/24, 105/29
v.- meyince 089/19
v.- mezdi 116/33
v.- mişti 106/02, 142/23, 220/11, 060/11,
178/07, 192/03, 042/08, 174/22
v.- miştım 207/03
v.- miyordu 221/29
v.- miyorlardı 090/31
v.- sin 024/19, 033/33, 043/02, 077/03,
080/14, 097/20
verebil - : Verme ihtimali veya imkânı
bulunmak.
-7- [T.]

v.- diği 127/24
v.- ecek 173/04, 236/16
v.- eceklerini 025/07
v.- irim 128/05
v.- iriz 107/02
v.- irsin 227/02
verem : Herhangi bir organa ve en çok
akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol
açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık,
tüberküloz.
-1- [Ar.]
v.+ den 207/10
vergi : Kamu hizmetlerine harcanmak için
hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara
göre doğrudan doğruya veya bazı malların
fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan
herkesten topladığı para.
-1- [T.]
v. 064/11
verici : Veren, verme yanlısı olan kimse.
-1- [T.]
v. 182/14
veril - : Verme işine konu olmak.
-39- [T.]
v.- di 024/04, 048/24, 073/18, 200/14,
200/24, 200/30
v.- diği 052/06, 076/01, 110/03
v.- diğinde 139/16, 209/08
v.- diğinden 199/03
v.- ecekti 103/09
v.- en 020/25, 030/08, 032/07, 053/09,
064/07, 096/25, 115/17, 150/16, 158/02,
158/13, 164/19, 165/09, 165/27, 200/31,
227/32, 073/15
v.- ip 112/24
v.- irdi 014/05
v.- iyordu 030/32
v.- me 109/29
v.- mediği 107/17
v.- mek 052/32
v.- mesi 082/28, 083/21
v.- miş 097/08
v.- miyorsa 103/27
verimsiz : Verimi olmayan veya az olan,
yetersiz.
-1- [T.]
v. 209/23
vermemezlik : Vermeme durumu.
-1- [T.]
v. 114/02
veryansın et - : Acımadan, hiçbir şey
düşünmeden saldırmak, yok etmek, bol
bol harcamak veya acımasızca söylemek.
-1- [T.]
v.- iyordu 070/11
veya : Ayrı olmakla birlikte aynı değerde
tutulan iki şeyi anlatan kelimelerden
ikincisinin önüne getirilen söz, yahut.
-1- [Ar.+Far.]
v. 103/27
vezin : Ölçü.
-3- [Ar.]
v.+ i 198/23
v.+ ine 059/21
v.+ iyle 198/19

vezir : Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse.

-1- [Ar.]

v.+ lerinin 113/21

vızılda - : "Vız" diye ses çıkarmak.

-1- [T.]

v.- masıyla 194/15

vicdan : Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

-2- [Ar.]

v.+ ı 118/03

v.+ ında 118/13

virane : Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı.

-5- [Far.]

v.+ de 042/06

v.+ lerde 122/25

v.+ lere 031/33

v.+ siydi 107/18

v.+ ye 041/30

vuku : Olma, meydana gelme.

-3- [Ar.]

v. 059/33, 098/15, 231/21

vur - : Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak; ses çıkarmak için bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak; üzerinde görünmek, üzerine düşmek, yansımak, aksetmek.

-22- [T.]

v.- an 027/21

v.- anın 156/20

v.- arak 209/02

v.- du 127/29

v.- duğu 080/18

v.- dukça 084/05

v.- dular 164/04

v.- mak 070/27

v.- ması 198/01

v.- masına 194/11

v.- maya 170/01

v.- mayı 042/22

v.- muş 117/08

v.- un 118/24

v.- up 208/06

v.- urlardı 156/13

v.- urum 025/30

v.- uruz 054/20

v.- uyor 111/33

v.- uyordu 167/32, 047/23, 165/11

vurdur - : Vurmasını sağlamak.

-2- [T.]

v.- acağı 029/12

v.- acağını 098/18

vurgun : Kolayca ve haksız ele geçen kazanç.

-1- [T.]

v.+ la 142/09

vurul - : Vurma işine konu olmak.

-7- [T.]

v.- acak 087/08

v.- an 082/21

v.- ması 042/28

v.- muş 085/09, 113/19

v.- muştı 222/02

v.- uyordu 136/23

vurulabil - : Vurulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

v.- irlerdı 072/19

vuruş - : Birbirini vurmak, dövüşmek.

-3- [T.]

v.- ma 017/07, 054/18, 081/02

vücut : İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

-5- [Ar.]

v.+ larına 207/08

v.+ u 169/07

v.+ undaki 101/04

v.+ unu 027/13

v.+ unun 102/26

Valide Camii : İstanbul'da bir cami adı.

-2-

V. 162/24

V.+ ne 174/06

Valide Hanı : İstanbul'da bir han adı.

-2-

V. 107/15, 174/09

Vardapet : Romanda Bünyamin'le birlikte lağımcılık yapan kişi.

-54-

V. 051/23, 052/07, 052/13, 052/18, 052/29, 052/31, 053/09, 053/13, 054/12, 054/26, 055/20, 069/04, 070/08, 073/32, 074/25, 074/30, 075/08, 075/20, 075/30, 076/02, 076/16, 076/21, 077/04, 077/23, 077/27, 077/33, 078/07, 079/01, 079/13, 079/18, 079/26, 080/26, 080/33, 081/07, 081/12, 084/08, 085/13, 085/16

V.+ e 073/17

V.+ i 053/23, 069/02, 069/12

V.+ in 053/01, 053/05, 054/02, 073/24, 074/07, 076/28, 077/09, 086/18

V.+ le 075/14, 080/03, 084/02

V.+ ti 052/04

Venedik : Kuzeydoğu İtalya'da birbirinden kanallarla ayrılmış ve köprülerle bağlanan 118 adanın üzerine kurulu şehir.

-14-

V. 016/18, 016/27, 017/10, 017/33, 023/10, 024/09, 024/19, 027/30, 030/27, 041/13, 160/27, 163/06

V.+ e 024/03, 024/32

Venedikli : Venedik halkından olan kimse.

-2-

V.+ lere 016/31

V.+ lerin 024/15

Virtus Vacui : Boşluğun gücü.

-1-

V. 195/32

Voyvoda yolu: İstanbul'da bugün Voyvoda caddesi adı ile anılan mekân.

-2-

V.+ nda 050/24,

V.+ ndan 061/27

ya : Bir düşüncenin karşıtı düşünülürken kullanılan bir söz.

-8- [Far.]

y. 061/11, 073/29, 097/24, 098/04, 107/06, 136/06, 233/17, 235/11

yabancı : Tanınmayan, bilinmeyen, yad.

-1- [T.]
y. 108/10
yabanlık : Bayram gibi önemli günlerde veya konukların yanına çıkarken giyilen yeni giysi, kişilik, adamlık.
-1- [T.]
y. 028/13
ya da : Seçeneği, çeşitliliği veya tercihi belirten bir söz.
-28-
y. 015/33, 023/04, 027/16, 027/32, 030/07, 044/22, 046/03, 057/27, 061/12, 073/30, 079/24, 086/23, 091/01, 108/10, 135/15, 136/05, 136/06, 141/14, 142/25, 145/06, 148/06, 164/27, 165/26, 200/05, 226/04, 179/17, 179/19, 230/21
yadigâr : Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi, andaç.
-4- [Far.]
y. 041/22, 193/06
y.+ ı 030/13, 039/07
yadigâr ol - : Hatıra olarak kalmak.
-2- [Far.+T.]
y.- arak 075/19, 034/27
yağ - : Yağmur, kar, dolu gökten düşmek; toz, mermi vb. yüksekte çokça düşmek.
-5- [T.]
y.- acağa 173/21
y.- an 018/08
y.- dı 082/19
y.- ıyordu 041/02
y.- maya 082/07
yağ : Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.
-7- [T.]
y. 030/17, 109/28, 225/08
y.+ in 123/26
y.+ ina 155/26
y.+ ını 075/29
y.+ ları 071/26
yağdır - : Yağmasını sağlamak.
-2- [T.]
y.- ıp 121/18
y.- ıyordu 193/22
yağlan - : Yağlama işi yapılmak, yağ sürülmek, yağ konulmak.
-1- [T.]
y.- mış 195/24
yağlı : Üzerinde veya içinde yağı olan.
-2- [T.]
y. 052/25, 052/27
yağma : Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, talan.
-1- [Far.]
y. 213/22
yağma et - : birçok kimse, zor kullanarak bir malı alıp kaçmak.
-2- [Far.+T.]
y.- en 215/15, 215/22
yağmala - : Yağma etmek.
-1-
y.- dıktan 215/26
yağmalan - : Yağma edilmek.
-1-
y.- madan 193/08

yağmur : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.
-16- [T.]
y. 082/06, 082/19, 111/16, 111/18, 161/07, 173/21, 218/25, 220/05, 222/13, 232/07
y.+ da 112/01
y.+ dan 018/08
y.+ u 082/08, 096/30, 111/14
y.+ undan 061/29
yahut : Veya, ya da.
-5- [Far.]
y. 070/27, 156/16, 157/07, 182/21, 057/17
yak - : Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.
-15- [T.]
y.- acaklardı 209/14
y.- ar 061/31, 096/15
y.- arız 054/21
y.- ıp 078/13, 229/32
y.- ıyorlar 032/31
y.- ma 073/11
y.- makla 058/21
y.- maktı 116/31
y.- maz 061/31
y.- mışlardı 162/26
y.- tı 056/01, 081/09
y.- tığı 046/13
yaka : Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü.
-11- [T.]
y. 100/18, 152/08, 162/29
y.+ mı 227/12, 235/22
y.+ sına 031/28
y.+ sını 026/30, 228/13, 232/18
y.+ yı 028/01, 096/14
yakacak : Odun, kömür gibi ısı sağlamak amacıyla yakılan madde, mahrukut.
-1- [T.]
y. 089/09
yakala - : Bir kimseyi veya bir şeyi elle tutmak.
-12- [T.]
y. 082/22
y.- dı 025/21, 090/23
y.- diği 121/04
y.- diğın 125/21
y.- dıkları 157/14
y.- dınız 210/02
y.- maya 031/12, 082/23
y.- rsa 098/18
y.- yan 204/33
y.- yarak 083/03
yakalan - : Yakalama işi yapılmak, ele geçirilmek.
-13- [T.]
y.- acağı 203/24
y.- an 104/29
y.- dı 023/22, 134/09
y.- diğından 170/08
y.- diğini 163/08
y.- ıp 023/18, 116/24, 135/27
y.- ır 203/11
y.- mamasının 095/10
y.- masını 142/26

y.- maz 203/11
yakalayiver - : Çabucak veya kısa sürede yakalamak.
-1- [T.]
y.- di 043/25
yakı : Bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısıyla vücuda yapışan eczalı parça.
-1- [T.]
y.+ yı 029/06
yakıcı : Yakma özelliği olan, yakan.
-1- [T.]
y. 020/26
yakıcılık : Yakıcı olma durumu.
-1- [T.]
y.+ ını 085/32
yakıl - : Yakma işi yapılmak.
-6- [T.]
y.- arak 073/08
y.- dıklarında 198/04
y.- dıktan 109/15
y.- ıp 120/27, 138/05
y.- mış 162/04
yakın : Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı.
-17- [T.]
y. 018/23, 026/08, 028/21, 107/26, 109/29, 119/05, 189/09, 203/27, 237/20
y.+ a 221/19
y.+ ı 219/12
y.+ larında 174/09, 228/20, 231/03
y.+ larındaki 192/10
y.+ larının 025/06
y.+ larıyla 023/12
yakında : Yakın bir yerde; çok geçmeden.
-4- [T.]
y. 148/04, 161/01, 179/32, 183/16
yakından : Yakın bir yerden, yakın olarak.
-3- [T.]
y. 166/04, 216/17, 233/26
yakışıklı : Güzel, gösterişli (erkek).
-2- [T.]
y. 237/22
y.+ ydı 022/01
yaklaş - : Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek.
-13- [T.]
y.- acak 105/32
y.- ana 081/18
y.- arak 051/05
y.- irken 221/16
y.- iyordu 022/04
y.- madan 074/03
y.- mak 015/07
y.- ması 110/20, 126/12
y.- tı 076/30, 126/20, 173/19
y.- tığında 040/19
yaklaşık : Gerçek değeri ve miktarı değil, ondan az fazla veya eksik bir niceliği gösteren, aşağı yukarı bir değerlendirme yapılarak bulunan, takribî.
-2- [T.]
y. 141/15, 193/02

yaklaştır - : Bir şeyi kendine yakın duruma getirmek.
-6- [T.]
y.- arak 014/24, 049/11
y.- dı 081/21, 168/30
y.- ıp 040/20
y.- mayın 206/02
yakut : Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.
-2- [Ar.]
y.+ ları 085/06
y.+ ların 085/28
yala - : Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek; sıyırarak, dokunarak geçmek.
-2- [T.]
y.- dıkları 124/32
y.- yor 084/29
yalan : Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, kıştır.
-3- [T.]
y. 167/28, 207/14, 175/21
yalı : Su kıyısında yapılmış büyük, görkemli ev.
-2- [Rum.]
y. 013/13
y.+ lara 134/10
yalım : Alev.
-1- [T.]
y.+ ın 180/12
yalın : Çıplak, kınından çıkmış.
-1- [T.]
y. 088/03
yalın ayak : Çıplak ayakla.
-3- [T.]
y. 016/15, 232/22, 232/25
yalnız : Yanında başkaları bulunmayan.
-8- [T.]
y. 054/11, 056/14, 105/31, 154/05, 154/08, 234/20, 048/10, 154/30
yalnızca : Belli durumun, şartın veya işin dışına çıkmaksızın, yalnız, ancak, tek, sırf, salt, sadece.
-7- [T.]
y. 034/05, 074/24, 095/11, 104/04, 137/13, 179/10, 198/05
yalnızlık : Yalnız olma durumu, kimsesizlik.
-1- [T.]
y. 055/31
yalvar - : Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındırarak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.
-4- [T.]
y. 096/15
y.- an 031/09
y.- iyordu 080/03
y.- maya 221/28
yama - : Yama koyarak onarmak, yamalamak.
-1- [T.]
y.- makla 017/04
yama : Delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma.
-2- [T.]
y. 113/19
y.+ lar 113/20

yamak : Bir işte yardımcı olarak çalışan erkek.

-1- [T.]

y.+ larından 099/08

yamalı : Yama vurulmuş, yama ile onarılmış olan.

-1- [T.]

y. 103/17

yaman : Güç, etki veya beceri bakımından alışılmışın üzerinde olan (kimse).

-1- [T.]

y. 060/13

yan : Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü, profil.

-73- [T.]

y. 045/20, 117/26, 172/02

y.+ a 015/23, 031/20, 031/26, 213/25, 217/26, 214/05

y.+ daki 171/23

y.+ ı 142/03, 232/06

y.+ ına 014/16, 025/06, 026/27, 032/08, 055/28, 061/06, 069/12, 083/21, 088/31, 097/04, 105/32, 108/04, 111/06, 117/18, 119/09, 125/18, 126/20, 136/09, 136/14, 171/27, 191/02, 196/12, 232/26, 233/28, 237/28

y.+ ında 014/18, 015/31, 040/13, 046/21, 055/14, 073/07, 086/17, 126/11, 156/08, 162/32, 168/04, 172/17, 172/18, 174/28, 199/07, 201/23, 205/06, 145/21

y.+ ındaki 032/02, 040/15, 043/29, 051/12, 125/27, 174/25, 099/14, 156/30

y.+ ından 112/15, 138/27, 234/16

y.+ ındaydılar 080/25

y.+ ını 125/02

y.+ larına 027/06, 173/19

y.+ larında 162/25, 165/02

y.+ larındaki 076/22

yan - : Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

-17- [T.]

y.- an 043/27, 046/13, 081/12, 039/03, 043/08

y.- dı 229/31

y.- dığından 028/33

y.- dığını 158/10, 219/03

y.- ıp 056/25, 161/30, 169/16, 112/07

y.- ıyor 086/09, 102/08

y.- ıyordu 083/24

y.- sınlar 218/04

yanak : Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.

-5- [T.]

y.+ ını 071/04

y.+ ları 087/29

y.+ larına 160/12, 210/08

y.+ larında 086/08

yanaklı : Yanağı olan.

-1- [T.]

y. 162/14

yanaş - : Bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek.

-3- [T.]

y.- mazlardı 057/21

y.- miyordu 199/10

y.- tı 189/02

yangın : Zarara yol açan büyük ateş.

-27- [T.]

y. 013/17, 014/01, 014/03, 014/07, 015/14, 017/01, 028/32, 057/17, 061/04, 061/06, 113/01, 169/15, 178/31, 209/24, 218/05, 219/02, 233/14

y.+a 107/16

y.+ ı 218/10, 232/16, 233/08

y.+ ın 015/22, 107/23, 232/17

y.+ lara 056/22

y.+ larda 056/24

y.+ larını 014/27

yanı başı : Yakını, hemen yanı, omuz başı.

-7- [T.]

y.+ nda 041/04, 194/16

y.+ ndaki 019/02, 045/19

y.+ larına 080/05, 083/24

y.+ larındaki 127/33

yanık : Duygulu, dokunaklı, acılı, etkili; yanmış yer, yanmış olan yerde kalan iz.

-2- [T.]

y. 056/09

y.+ lara 150/02

yanıl - : Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak.

-5- [T.]

y.- diklerini 109/04

y.- ıyor 127/07

y.- ıyorumdur 020/27

y.- mişim 235/04

y.- miyordu 020/28

yanılsama : Yanlış algılama ve duyu yanılması.

-1- [T.]

y.- ydı 104/14

yanılt - : Yanılmasına yol açmak.

-1- [T.]

y.- ırdı 074/17

yanı sıra : Birlikte.

-4- [T.]

y. 108/21, 108/29, 113/09, 116/10

yani : "Demek oluyor ki" anlamlarında bir söz.

-10- [Ar.]

y. 024/28, 106/31, 110/02, 114/09, 147/02, 190/02, 209/12, 209/25, 045/03, 175/01

yankesici : Bir kimsenin cebinden, çantasından ustalıklı, hissettirmeden bir şeyler çalan kimse, cep faresi, tırtıkçı.

-2- [T.]

y. 180/33, 181/11

yankesicilik : Yankesici olma durumu.

-1- [T.]

y. 041/14

yankılan - : Ses vermek, ses çıkarmak, yankı durumunda geri dönmek, aksetmek.

-4- [T.]

y.- dı 221/15

y.- ıyor 113/02

y.- ıyordu 030/08, 195/09

yanlış : Bir kurala, bir ilkeye, bir gerçeğe uymama durumu, yanlış, hata.

-10- [T.]

y. 136/01, 149/17, 199/03, 200/05, 225/04, 230/16, 233/19, 082/14, 136/05

yanlışlık : Yanlış davranış, yanlış iş, yanlış sanı, hata.

-1- [T.]
y.+ la 117/07
yansı - : Işık dalgaları yansıtıcı bir yüzeye çarparak yön değiştirmek, aksetmek.
-2- [T.]
y.- masını 152/29
y.- yan 152/25
yansıt - : Işık, ses, görüntü vb.ni geri göndermek, yansımalarını sağlamak, aksettirmek.
-1- [T.]
y.- ması 138/11
yan yana : Birbirinin yanında olan.
-1- [T.]
y. 150/16
yap - : Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek; bir dileği, bir isteği yerine getirmek, uygulamak, ifa etmek; bir durum yaratmak.
-165- [T.]
y. 204/02, 049/23, 128/06, 125/21
y.- acağı 113/28, 121/03, 203/31, 034/08
y.- acağım 204/06, 120/04
y.- acağımı 177/29
y.- acağını 089/32, 118/27, 162/07, 162/08
y.- acaklarını 063/02, 157/08, 221/07
y.- acaksın 100/17, 147/17
y.- acaktı 148/25
y.- amayacağını 096/19
y.- amazdı 111/05
y.- amazsa 230/21
y.- an 137/15, 193/17, 023/10
y.- anın 198/27
y.- ar 168/09, 135/26, 226/21
y.- arak 079/08
y.- ardı 225/05
y.- arken 087/16, 098/18, 228/18
y.- arsan 120/08
y.- ayım 227/14
y.- in 213/22
y.- ip 096/24, 166/17, 054/01, 114/17, 217/17, 134/10, 198/21, 098/10
y.- iyor 158/06, 060/27, 120/29, 111/04
y.- iyordu 189/11
y.- iyordular 075/04, 158/25, 032/32
y.- iyorsun 211/03
y.- iyorsunuz 166/09
y.- ma 020/21, 227/16
y.- madan 128/15
y.- madı 025/03
y.- mak 018/18, 216/14, 020/23, 210/03, 109/18
y.- makla 057/20
y.- makta 098/12
y.- maktan 149/21, 135/10, 135/11, 135/17
y.- maları 165/08
y.- malarını 095/17
y.- mana 055/06
y.- manı 217/08
y.- ması 024/02
y.- masın 043/11
y.- masına 063/28, 178/04, 207/20, 163/31, 172/29
y.- maya 211/05, 140/19, 150/13, 087/11, 051/31, 051/26
y.- mayacağı 171/29, 227/20

y.- mayacağına 017/05
y.- mayı 145/03, 160/02, 044/27, 061/05, 044/11, 021/12, 137/07
y.- mayın 206/01, 204/20
y.- maz 230/21, 168/09, 135/27, 226/21
y.- mış 105/06
y.- miyorsun 119/28
y.- tı 147/06, 128/09, 097/33, 072/15, 075/21, 200/31, 207/21, 170/27
y.- tığı 144/19, 192/28, 110/27, 021/23, 198/33, 135/27, 017/16, 114/20, 230/05, 138/32, 109/13, 041/16
y.- tığım 235/27, 135/32, 134/20
y.- tığımı 120/02
y.- tığımız 209/22
y.- tığın 134/17, 201/32, 151/08, 151/16
y.- tığını 117/23, 168/01, 122/17, 226/32
y.- tığınız 134/27
y.- tıkları 074/21, 156/13
y.- tıkları 019/31, 060/30, 064/05, 062/32, 062/30, 178/30, 016/23
y.- tıklarında 135/16
y.- tıklarını 120/08, 214/02, 183/20
y.- tıktan 100/25, 164/32, 069/07, 160/14, 034/21, 207/28
y.- tılar 201/04, 213/33, 072/05
y.- tılsa 090/15
y.- tıysa 085/18
yapabil - : Yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-3- [T.]
y.- eceğinden 205/20
y.- iyor 141/04, 197/25
yapı : Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina.
-2- [T.]
y.+ nın 013/13, 079/11
yapıl - : Yapma işine konu olmak.
-32- [T.]
y.- acağı 209/10, 072/27
y.- an 056/23, 060/33, 065/12, 097/15, 097/28, 173/17, 192/14, 198/11, 222/07
y.- dı 062/21, 188/18
y.- dığı 172/31, 205/03
y.- dığını 167/16, 167/21
y.- iyor 227/20
y.- iyordu 076/16, 103/28
y.- ma 215/25, 061/18
y.- ması 077/31, 090/04
y.- masını 072/30
y.- mış 072/08, 075/05, 121/28, 150/01, 043/09, 168/05
y.- mişti 113/12
yapılabil - : Yapılma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
y.- diğini 207/30
yapış - : Yapışkan bir maddeye bulanmış olan bir şey ayrılmayacak bir biçimde bir yere tutunup kalmak.
-27- [T.]
y.- acağı 208/33
y.- an 076/03, 082/25, 087/28, 127/20, 147/08, 147/10
y.- arak 187/13
y.- inca 031/28

y.- ip 111/06, 173/30, 202/15, 218/11,
218/21, 190/25
y.- ır 208/19
y.- masın 070/31
y.- maya 070/19
y.- miş 083/17, 175/31, 071/03
y.- mişti 195/20
y.- tı 019/24, 076/01, 082/24
y.- tiği 089/31
y.- tıklarını 177/30
yapışiver - : Çabucak yapışmak.
-2- [T.]
y.- di 083/16, 168/09
yapışkan : Yapışma özelliği olan.
-2- [T.]
y. 109/24, 212/16
yapıştır - : Yapışmasını sağlamak.
-2- [T.]
y.- mak 170/30
y.- maktan 170/33
yapıştırıl - : Yapıştırma işi yapılmak.
-2- [T.]
y.- iyordu 170/25
y.- mişti 195/25
yapıştırıver - : Çabucak yapıştırmak.
-1- [T.]
y.- iyordu 189/16
yapmacık : İçten olmayan (tavır,
davranış, duygu), yapma, yapay, sahte,
suni, zahiri, sofistike.
-1- [T.]
y. 169/11
yaprak : Kitap, defter vb. şeylerde ön ve
arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri,
varak.
-1- [T.]
y. 152/13
yaptır - : Yapmasını sağlamak,
yapmasına imkân vermek.
-3- [T.]
y.- diği 051/15
y.- dikları 107/21
y.- ip 157/14
yaptırıl - : Yaptırma işine konu olmak.
-2- [T.]
y.- an 106/23, 137/32
yar - : Ortasından, içinden geçmek.
-2- [T.]
y.- arak 168/24
y.- yorlarmış 084/21
yara : Keskin bir şeyle veya bir vuruşla
vücutta oluşan derin kesik.
-9- [T.]
y. 105/07, 123/11
y.+ lar 090/08, 108/28
y.+ ları 102/26
y.+ ların 105/06
y.+ larını 105/05
y.+ larıyla 016/06
y.+ sı 162/09
yara - : Bir şey yararlı olmak, yarar
sağlamak.
-8- [T.]
y.- diği 020/05, 099/22
y.- maz 058/26, 147/14
y.- yan 072/09, 149/11, 163/22
y.- yor 179/30

yaralan - : Yaralama işi yapılmak.
-3- [T.]
y.- diği 142/22, 192/28
y.- miş 080/14
yaralı : Yaralı olan, yaralanmış (kimse),
mecruh.
-8- [T.]
y. 057/06, 080/26, 080/33, 232/31
y.+ lar 087/33
y.+ larla 086/14, 088/11, 125/13
yaramazlık : Yaramaz olma durumu.
-1- [T.]
y. 043/10
yararlan - : Yaralama işi yapılmak.
-1- [T.]
y.- ip 229/17
yararlılık : Yararlı olma durumu, faydalılık,
yararlık, yararlılık.
-1- [T.]
y.+ lar 177/05
yarasa : Yarasalardan, ön ayakları perdeli
kanat biçiminde gelişmiş, vücudu
yumuşak sık kıllarla kaplı, iskeletleri hafif
yapılı, uçabilen memeli hayvan.
-3- [T.]
y. 102/19, 121/01
y.+ ların 198/06
yarat - : Olmayan bir şeyi var etmek;
olmasına, ortaya çıkmasına yol açmak,
sebeup olmak.
-13- [T.]
y.- acağı 208/08
y.- iyorsun 200/18
y.- mak 146/30, 200/30
y.- manın 108/24
y.- tı 017/07, 146/19, 146/20
y.- tiği 102/31, 146/09, 202/11
y.- tiğim 236/22
y.- tiğini 146/18
yaratıcılık : Yaratma yeteneği.
-1- [T.]
y. 108/16
yaratıl - : Yaratma işine konu olmak.
-19- [T.]
y.- an 201/10
y.- dı 200/12
y.- diği 200/17
y.- diktan 200/22
y.- mamiş 200/33, 145/31, 146/08, 146/11,
146/12, 146/23, 146/28, 146/14, 145/31,
146/06, 147/02, 147/32
y.- miş 146/07, 146/08, 146/12
yaratım : Özel yetenekle ortaya konulan
eser veya nesne, yaratı, kreasyon.
-1- [T.]
y. 146/27
yarayabil - : Yarama ihtimali veya imkânı
bulunmak.
-1- [T.]
y.- ir 105/02
yardım : Kendi gücünü ve imkânlarını
başka birinin iyiliği için kullanma,
muavenet.
-7- [T.]
y. 109/18, 194/15
y.+ a 060/14
y.+ ı 214/06

y.+ ıyla 030/25, 140/27, 195/25
yardımcı : Yardım eden veya gerektiğinde yardım edecek olan kimse vb., muavin, muin, yaver, asistan.
-4- [T.]
y.+ ları 161/19
y.+ larına 106/21
y.+ larını 150/14
y.+ sı 113/09
yardımcı ol - : Yardımda bulunmak.
-1- [T.]
y.- du 088/25
yardım et - : Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.
-7- [T.]
y.- en 125/22
y.- in 221/18
y.- iyordu 048/27
y.- medi 166/10
y.- mek 171/13
y.- meye 079/19
y.- tikten 098/32
yarı : Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri, nısıf.
-11- [T.]
y. 032/05, 050/06, 162/14
y.+ sı 087/21, 087/31
y.+ sına 100/25
y.+ sını 104/16, 157/04, 161/04
y.+ ya 032/05, 072/11
yarım : Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.
-16- [T.]
y. 026/01, 034/26, 062/11, 074/21, 082/14, 115/18, 118/05, 129/02, 155/27, 176/01, 193/12, 207/19, 214/10, 227/09, 227/10, 229/18
yarım küre : İki eşit parçaya bölünmüş bir kürenin her parçası.
-8- [T.]
y. 195/20
y.+ deki 147/08
y.+ ler 195/30
y.+ lardan 195/32
y.+ ye 195/12
y.+ yi 147/06, 147/10, 195/13
yarın : Bugünden sonra gelecek ilk gün.
-2- [T.]
y. 078/07, 123/02
yarış - : Üstünlük kazanmak amacıyla bir yarışmaya katılmak.
-2- [T.]
y.- irken 096/27
y.- tılar 088/02
yas : Ölüm veya bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, matem.
-1- [T.]
y. 178/25
yasa : Olayların gidişinde olağan dışına yer vermeyen, değişmezlik ve mecburiyet gösteren kural.
-1- [T.]
y.+ sına 150/31
yasak : Bir işin yapılmasına karşı olan yasal veya yasa dışı engel, memnuiyet.
-6- [T.]
y. 112/17, 197/27

y.+ a 112/18
y.+ tı 114/05, 206/24, 207/05
yasakla - : Bir şeyin yapılmamasını buyurmak veya istemek.
-2- [T.]
y.- dılar 157/19
y.- yan 023/24
yasaklan - : Yasak edilmek, yapılmaması buyrulmak veya istenmek, yapılması engellenmek, önlenmek, menedilmek, alıkonulmak.
-1- [T.]
y.- diği 191/30
yasak ol - : yapılmaması istenmek, yasaklanmak.
-2- [T.]
y.- duğundan 024/20
y.- duğunu 192/01
yastık : Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb.yle doldurulmuş küçük minder.
-4- [T.]
y.+ a 234/18
y.+ ı 020/18, 230/08
y.+ ların 048/06
ya suphanallah : Allahü teâlâyı noksanlık ve kusur olan şeylerden tenzih ederim, uzak tutarım mânâsına, mübârek, kıymetli bir söz.
-1- [Ar.]
y. 110/14
yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.
-14- [T.]
y.+ ı 035/14, 039/04
y.+ ima 207/03, 207/26
y.+ in 096/32
y.+ ina 022/19
y.+ ında 016/25, 207/11
y.+ ındaki 044/29, 178/23
y.+ ındayken 206/31
y.+ ını 162/11
y.+ ları 161/26
y.+ larındaki 116/16
yaş : Nemli, ıslak, kuru karşıtı.
-12- [T.]
y. 033/02, 060/20
y.+ la 117/03, 172/05, 172/16
y.+ lar 033/02, 040/23, 154/32, 190/33, 194/19, 196/05
y.+ larla 052/16
yaşa - : Canlılığını, hayatını sürdürmek.
-41- [T.]
y.- diği 041/32, 047/06, 059/24
y.- diği 229/11
y.- diğim 136/02, 234/29
y.- diğimi 235/31
y.- diğimiz 146/22, 235/09
y.- diğın 126/31, 179/09, 200/12
y.- diğına 129/13, 235/14
y.- diğini 023/08, 083/30
y.- diğınız 127/05, 127/09, 227/11
y.- dıkları 054/10
y.- dıklarını 054/24
y.- din 236/26, 236/33
y.- mak 127/14

y.- maktan 141/02, 214/27
y.- mamak 118/20
y.- miş 233/16
y.- yamadıklarını 236/26
y.- yamayacağını 119/28
y.- yanlar 199/26
y.- yasın 236/24
y.- yıp 085/05, 118/20
y.- yor 021/27, 236/11
y.- yordu 197/27, 199/17, 225/02
y.- yorsun 047/04, 101/02
yaşam : Doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür, hayat.
-3- [T.]
y.+ a 104/09
y.+ indan 031/02
y.+ indı 216/32
yaşan - : Yaşama işi yapılmak.
-1- [T.]
y.- acağını 171/11
yaşanıl - : Herhangi bir kimse yaşamak.
-1- [T.]
y.- anlar 091/06
yaşat - : Yaşamasını sağlamak veya yaşamasına imkân vermek.
-1- [T.]
y.- acak 103/11
yaş günü : Birinin doğduğu günün yıl dönümü.
-1- [T.]
y.+ nü 035/01
y.+ nde 035/06
yaşlan - : Yaşı ilerlemek, ihtiyarlamak.
-1- [T.]
y.- an 140/11
yaşlı : Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar (kimse).
-7- [T.]
y. 074/08, 116/30, 191/32, 228/31, 018/18, 171/33, 108/05
yat - : Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak; uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.
-36- [T.]
y.- acak 015/26, 015/28
y.- acak 107/14
y.- an 014/08, 019/03, 020/19, 041/04, 047/27, 085/08, 104/25, 111/02, 118/28
y.- an 110/33
y.- arken 086/10
y.- arlardı 039/16
y.- ip 025/18, 030/01, 085/17, 104/32, 116/20
y.- iyordu 212/33
y.- mak 020/02
y.- ması 044/22
y.- masını 044/30
y.- maya 045/12, 117/26
y.- miş 231/06
y.- mişti 019/05
y.- tı 197/05
y.- tiği 026/19, 034/04, 083/27, 237/27
y.- tiğini 044/05
y.- tıkları 047/22
y.- tılar 041/02
yatağan : Namlusu kavisli, iki yanı da kesici, bir tür uzun savaş bıçağı.

-27- [T.]
y. 016/10, 016/14, 193/06
y.+ a 019/13
y.+ daydı 065/18
y.+ ı 019/07, 021/19, 063/07, 063/12, 080/26
y.+ ını 019/20, 081/01
y.+ ının 121/13
y.+ ıydı 063/09
y.+ ıyla 063/15, 163/04, 167/19
y.+ lar 021/18
y.+ lara 060/33
y.+ ları 018/30
y.+ ların 192/22
y.+ larına 030/16, 076/23, 124/11, 166/13, 166/19, 212/11
yatak : Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek.
-22- [T.]
y. 047/27, 048/05
y.+ a 048/08, 048/09
y.+ ı 047/25
y.+ ina 023/05, 039/15, 045/14, 172/25, 225/10, 226/05, 230/10
y.+ inda 022/15, 045/33, 234/07
y.+ indan 045/28
y.+ ının 078/11
y.+ larında 022/22
y.+ ta 019/03, 039/16, 225/12, 230/25
yatak odası : Yatmak için kullanılan oda.
-2- [T.]
y.+ na 139/21, 139/30
yatalak : Felç, sakatlık vb. bir sebeple yataktan kalkamayan (kimse).
-1- [T.]
y. 108/09
yatay : Durgun bir su yüzeyine veya zemine paralel, düşey doğrultusuna dikey olan, ufki.
-2- [T.]
y. 177/23
y. 074/24
yatır - : Bir kimsenin bir yere yatmasını sağlamak.
-9- [T.]
y.- acağını 126/08
y.- an 165/09
y.- dı 099/04, 172/25
y.- dılar 096/09, 163/03
y.- in 204/04
y.- mak 058/27
y.- makla 025/22
yatırıl - : Yatırma işi yapılmak.
-7- [T.]
y.- an 155/26
y.- arak 059/22
y.- diği 098/14
y.- diğinde 059/26
y.- ınca 023/18
y.- ır 057/14
y.- mişti 219/15
yatış - : Hızı, etkisi azalmak, aşırılığı geçmek.
-8- [T.]
y.- ır 071/22, 201/26, 213/03
y.- mayan 122/19
y.- maz 213/03

y.- tı 028/19, 032/02
y.- tılar 071/16
yatiştir - : Bir kargaşayı, ayaklanmayı bastırmak; ölçülü, ılımlı, sakin davranmasını sağlamak, sakinleştirmek.
-2- [T.]
y.- mak 202/12
y.- maya 168/14
yatsı : Güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit, yatsı vakti.
-3- [T.]
y.+ dan 226/16
y.+ ya 045/07
y.+ yı 227/27
yatsı ezanı : Yatsı namazının vaktinin geldiğini bildirmek için okunan ezan.
-1-
y.+ ndan 023/04
yatsı namazı : Yatsı vakti kılınan namaz.
-2-
y.+ nı 188/32, 230/09
yavaş : Hızlı olmayan, ağır, çabuk karşıtı.
-2- [T.]
y. 150/28
yavaşla - : Yavaş gitmeye başlamak, hızını azaltmak, yavaş olmak.
-1- [T.]
y.- dı 170/15
yavru : Yeni doğmuş hayvan veya insan.
-7- [T.]
y.+ lar 197/07
y.+ ları 032/12, 129/09, 190/24
y.+ su 050/23, 062/04, 098/03
yavrucak : Çocuklara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz, yavrucuk, yavrucağız.
-1- [T.]
y.+ ta 022/20
yavrula - : Hayvan, doğurmak.
-1- [T.]
y.- dılar 197/12
yavuz : Kötü, fena.
-2- [T.]
y. 096/28, 096/29
yay : Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına giriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk.
-4- [T.]
y. 198/12
y.+ ını 063/13
y.+ ları 062/24, 065/21
yay - : Bir şeyi açarak, düzelterek bir alanı örtecek biçimde sermek.
-1- [T.]
y.- dı 202/14
yaya : Yürüyerek giden kimse.
-1- [T.]
y. 082/03
yayıl - : Yayma işine konu olmak veya yayma işi yapılmak.
-9- [T.]
y.- acak 051/20
y.- arak 032/29
y.- dı 047/26, 097/01, 122/30, 133/11
y.- iyordu 084/06, 120/30
y.- miş 228/07
yayılım : Yayılma, dağılma işi.
-1- [T.]

y.+ ıyla 194/29
yayım ateşi : Birden çok ateşli silahın aynı zamanda ateş etmesi.
-1-
y.+ ne 082/17
yaz - : Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak.
-25- [T.]
y.- amadığını 023/25
y.- an 225/14
y.- ar 205/04
y.- arken 107/10, 124/32
y.- dı 059/05, 074/32, 198/20
y.- dığı 035/18, 109/19, 203/04, 203/14
y.- dığım 236/33
y.- dim 236/23
y.- ıp 057/11, 108/18, 137/18
y.- iyor 113/27, 152/18
y.- iyordu 176/09, 177/25, 178/29
y.- iyorum 227/06
y.- malı 091/04
y.- maya 198/19
yaz : Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül, güney yarım kürede 21 Aralık 21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
-3- [T.]
y. 074/09, 112/09
y.+ ın 075/09
yazabil - : Yazma ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
y.- irsin 208/17
yazar : Bilim, edebiyat, sanat alanlarında kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kimse, kalem erbabı, müellif.
-4- [T.]
y.+ ı 045/01
y.+ ına 035/12
y.+ ının 034/14, 034/16
yazdır - : Yazma işini yaptırmak.
-2- [T.]
y.- acağı 140/02
y.- ıp 056/17
yazı : Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi.
-34- [T.]
y. 023/25, 090/17, 124/32, 176/24, 177/24, 209/01
y.+ daki 138/09
y.+ lar 137/31, 154/03, 156/18, 175/30, 225/14
y.+ lar 178/12
y.+ lara 035/11, 175/32
y.+ lardan 208/20
y.+ ları 156/21, 176/05, 176/07, 178/21
y.+ ların 035/04, 175/31, 208/22, 208/23
y.+ larını 208/12
y.+ larla 152/13
y.+ nın 023/15
y.+ sı 023/12
y.+ sını 046/25
y.+ yı 058/01, 208/17, 208/27
y.+ yla 064/17

yazıhane : Yazı ve danışma işlerinin yürütüldüğü iş yeri, büro.

-3- [T+Far.]

y. 161/16

y.+ de 161/18

y.+ deki 162/20

yazıl - : Yazma işi yapılmak.

-15- [T.]

y.- an 108/20

y.- an 023/13

y.- dı 053/17, 064/19, 188/24

y.- diği 204/29

y.- dıktan 069/04

y.- ıp 056/12, 139/20

y.- ırdı 057/16

y.- mak 106/18

y.- maya 063/33

y.- mış 035/10

y.- mış 153/10

y.- sını 096/27

yazılı : Yazılmış olan, muharrer, sözlü karşıtı.

-5- [T.]

y. 042/29, 179/03

y.+ ydı 059/21, 178/17, 209/15

yazma : Yazmak işi, tahrir.

-1- [T.]

y.+ sı 034/22

yâdet - : Anmak, hatırlamak.

-2- [Far.+T.]

y.- ecekti 102/02

y.- en 025/10

yâr : Sevgili.

-1- [Far.]

y. 107/24

yâren : Arkadaş, yakın dost.

-2- [Far.]

y.+ lere 033/01

y.+ lerini 188/30

yârenlik : Yakın arkadaşlık, muhabbet.

-1-

y. 015/27

ye - : Ağızda çiğneyerek yutmak.

-41- [T.]

y.- di 078/02,

y.- diği 013/10, 041/24, 057/32, 081/03,

085/32, 121/14

y.- diğinde 080/30

y.- diğini 028/06, 118/05

y.- dikleri 075/28, 088/23

y.- diklerini 057/08

y.- diyse 119/25

y.- meden 042/33, 047/04, 199/18, 235/31

y.- mek 013/09, 070/23, 109/26, 109/33,

218/29

y.- meye 071/31

y.- meyen 070/23

y.- mişti 052/25

y.- yeceğim 218/08

y.- yemez 020/25

y.- yen 051/17, 211/14

y.- yenin 097/12

y.- yesin 096/30

y.- yip 022/17, 039/08, 052/02, 052/20,

097/09, 119/15, 120/21

y.- yor 233/22

y.- yorlardı 212/26

yed - : Çekerek peşinden götürmek, yedeğinde götürmek.

-1- [T.]

y.- ecek 105/15

yedi : Bir sayı.

-38- [T.]

y. 016/16, 016/25, 030/16, 045/13,

046/26, 074/06, 074/27, 075/04, 077/07,

088/08, 096/33, 103/11, 108/03, 109/22,

124/17, 126/18, 137/25, 139/26, 141/08,

145/19, 145/21, 158/24, 174/01, 176/31,

177/26, 184/05, 198/20, 205/04, 207/03,

210/10, 212/02, 228/05, 228/07, 228/22,

228/28, 230/26, 230/30

y.+ sini 106/19

yedinci : Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.

-10- [T.]

y. 014/26, 158/04, 158/33, 176/11,

179/03, 187/06, 197/15, 198/23, 199/10,

202/23

yedir - : Yemesini sağlamak.

-1- [T.]

y.- di 230/06

yedişer : Yedi sayısının üleştirme sayı sıfatı.

-2- [T.]

y. 228/30, 228/30

yegâne : Biricik, tek.

-12- [Far.]

y. 040/03, 040/27, 050/17, 076/28,

081/14, 085/24, 116/01, 156/14, 156/28,

157/05, 158/33, 193/30

yeğen : Birine göre, kardeş, amca, hala, dayı veya teyzenin çocuğu.

-7- [T.]

y. 020/22

y.+ ine 020/18, 021/08, 022/16

y.+ inin 015/31, 020/27, 020/31

yeis : Umutsuzluktan doğan karamsarlık, üzüntü.

-1- [Ar.]

y. 028/27

yekûn : Toplam.

-2- [Ar.]

y.+ ler 109/12

y.+ ü 108/33

yel : Rüzgâr.

-2- [T.]

y. 111/15

y.+ ler 089/08

yelken : Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü.

-4- [T.]

y. 044/20, 133/03, 144/09

y.+ in 020/29

yelten - : Yapamayacağı bir işe girişmek, özenmek, heves etmek, meyletmek.

-2- [T.]

y.- di 077/12

y.- mek 226/20

yemek : Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam, ekmek.

-9- [T.]

y.+ i 031/16, 097/09, 115/17
y.+ ler 075/28
y.+ lere 090/27, 120/31
y.+ leri 121/08
y.+ lerin 133/09
y.+ lerini 220/22
yemin : Ant.
-3- [Ar.]
y.+ i 139/10
y.+ ler 227/16, 167/25
yemin billah et - : Tanrı'nın adını anıp
yemin etmek.
-4- [Ar.+T.]
y.- erek 016/25, 029/05, 073/18, 161/23
yemin et - : Ant içmek.
-2- [Ar.+T.]
y.- erim 204/18
y.- miş 051/26
yemin ettir - : Ant içirmek.
-1- [Ar.+T.]
y.- dikten 137/04
yen : Giysi kolu.
-2- [T.]
y.+ lerinden 215/03
y.+ lerine 041/17
yen - : Savaş veya yarışmada üstünlük
sağlamak, üstün gelmek.
-4- [T.]
y.- ecek 187/05
y.- emedi 199/11
y.- ip 111/31
y.- mişti 097/26
yengeç : Eklem bacaklılardan, kabuklu,
birinci ayak çifti iki kıskaç olarak gelişmiş,
eti için avlanan, suda yaşayan bir hayvan.
-2- [T.]
y. 168/31
y.+ lerin 168/31
yeni : Kullanılmamış veya az kullanılmış
olan, eski karşıtı.
-37- [T.]
y. 023/19, 023/20, 024/01, 044/13,
049/12, 057/05, 059/10, 074/30, 088/13,
097/25, 105/20, 108/29, 109/16, 113/24,
138/19, 139/12, 140/11, 188/16, 190/26,
208/27, 209/01, 231/14, 027/32, 052/16,
096/20, 173/14
y.+ den 082/09, 107/17, 146/30, 157/21,
157/31, 158/17, 196/03, 198/21, 205/16,
229/33
yeniçeri : Kapı kulu teşkilatının piyade
sınıfı.
-58- [T.]
y. 025/20, 028/03, 028/22, 033/05,
050/28, 069/13, 072/33, 086/12, 087/10,
088/06, 089/19, 104/26, 119/05, 140/08,
142/20, 160/02, 163/04, 191/03
y.+ ler 018/27, 026/05, 030/12, 032/24,
050/30, 065/01, 070/30, 071/13, 071/24,
071/29, 075/02, 080/09, 082/18,
083/28, 084/20, 084/22, 142/30, 162/27,
163/18, 164/27, 193/17
y.+ lardan 154/12, 192/22
y.+ lere 072/01, 104/30
y.+ leri 065/14, 069/07, 078/25
y.+ lerin 070/14, 080/22, 082/03, 082/32,
089/08

y.+ lerle 080/15, 082/12
y.+ nin 064/25, 065/04, 080/20, 191/02
y.+ ye 163/05
yenil - : Savaş veya yarışmada
karşısındakinden aşağı durumda kalmak,
kaybetmek, mağlup olmak.
-2- [T.]
y.- ip 209/23
y.- meye 139/32
yenirce : Kemik ve diş dokusunun harap
olması durumu; frengi.
-1- [T.]
y. 096/23
yer : Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya
kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân;
gezinilen, ayakla basılan taban; durum,
konum, vaziyet.
-217- [T.]
y. 029/21, 053/22, 107/14, 108/02,
113/26, 114/08, 190/26, 196/33, 027/18,
145/01
y.+ de 018/23, 020/11, 026/09, 032/16,
047/11, 066/03, 076/27, 078/30, 083/27,
087/14, 102/01, 104/24, 104/32, 110/33,
112/24, 115/08, 118/28, 122/26, 123/27,
134/07, 143/26, 162/29, 168/26, 173/02,
174/11, 183/03, 192/30, 195/11, 212/32
y.+ de 112/27
y.+ deki 102/08, 228/27
y.+ den 018/20, 023/23, 049/20, 058/12,
074/18, 076/24, 076/31, 076/33, 085/33,
121/22, 173/33, 177/16, 196/08, 199/07,
218/16
y.+ deydi 078/30, 234/05
y.+ di 020/03, 030/22, 084/28, 099/30,
165/14
y.+ e 013/11, 016/12, 017/23, 025/23,
040/30, 041/11, 050/16, 082/05, 082/13,
083/06, 083/20, 113/30, 116/27, 125/08,
128/17, 128/25, 138/06, 138/11, 141/14,
148/29, 152/29, 153/25, 168/04, 169/08,
171/02, 174/03, 174/07, 174/13, 192/07,
195/09, 197/26, 212/06, 212/09, 212/31,
221/16, 234/27, 076/05, 154/19
y.+ i 072/22, 087/09, 144/20, 230/29,
236/01, 106/32
y.+ in 053/18, 054/04, 054/20, 084/03,
084/24, 179/05, 194/24
y.+ inde 035/03, 052/29, 057/17, 089/08,
155/11, 218/14, 228/10, 028/19, 176/17,
233/02, 146/07
y.+ inden 029/03, 040/17, 041/10, 044/12,
049/27, 050/02, 050/03, 053/04, 053/26,
060/21, 079/15, 079/33, 083/26, 119/22,
121/21, 129/06, 149/32, 166/07, 178/01,
212/12, 221/32, 226/11, 233/27, 238/01
y.+ ine 034/06, 034/07, 035/19, 045/24,
051/20, 052/21, 057/16, 061/06, 062/11,
096/05, 100/33, 101/17, 106/33, 140/14,
143/09, 145/17, 149/19, 166/31, 175/29,
180/13, 182/02, 194/01, 195/23, 200/30,
210/08, 215/12, 230/24, 235/21, 235/25,
141/12
y.+ ini 033/07, 156/23, 188/09, 156/19,
234/04, 110/24
y.+ iydi 061/04
y.+ le 074/04, 230/20, 065/08, 089/18

y.+ ler 152/17
y.+ larde 029/23, 138/08, 158/19, 230/30
y.+ lardan 057/24, 104/04
y.+ lere 017/33, 026/07, 044/15, 119/20,
197/20, 044/18
y.+ leri 153/13
y.+ lerinde 102/26, 105/10
y.+ lerindeki 194/13
y.+ lerinden 108/26, 111/31, 152/26,
177/31
y.+ lerini 016/31, 075/30, 096/17, 187/17
yeraltı : Gizli ve yasa dışı.
-12- [T.]
y. 067/01, 078/19, 084/11, 086/04
y.+ nda 054/09, 070/09, 073/19, 076/15,
078/27, 081/25, 084/02
y.+ nın 086/01
yer çekimi : Yer kütlelerinin çekimi etkisiyle
bir cismin, türlü bölümlerine uygulanan
güçlerin bileşkesi, arz cazibesi.
-1- [T.]
y.+ ne 018/11
yerleş - : Yerine iyice oturmak, yerinde
sabit olmak; bir yerde oturmaya,
yaşamaya başlamak; yaygın duruma
gelmek, tutunmak.
-6- [T.]
y.- iyordu 108/15
y.- meyi 159/09
y.- miş 069/06, 153/30
y.- ti 016/12, 231/04
yerleştire - : Yerleşmesini sağlamak.
-11- [T.]
y.- di 220/02
y.- dikleri 079/06
y.- dikten 061/31, 161/05
y.- diler 053/07
y.- dim 177/11
y.- en 152/19
y.- ip 049/02
y.- ir 202/15
y.- meye 082/30
y.- mez 202/15
yerleştiril - : Yerleştirme işine konu
olmak.
-8- [T.]
y.- di 064/03, 072/07, 120/27, 220/08
y.- en 077/30
y.- ip 030/30
y.- iyordu 220/14
y.- miş 167/22
yersiz : Barınacak yeri olmayan.
-1- [T.]
y. 107/27
yer üstü : Yer yüzeyi üstündeki bölümü.
-1- [T.]
y.+ nde 076/15
yeryüzü : Yer kabuğu; Dünya.
-3- [T.]
y.+ nde 193/28
y.+ ndeydi 085/19
y.+ nün 180/10
yeşert - : Yeşermesini sağlamak.
-1- [T.]
y.- tiği 143/14

yeşil : Sarı ile mavinin karışmasından
ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda
görülen renk.
-7- [T.]
y. 045/13, 047/19, 051/15, 101/10,
102/13, 182/21
y.+ e 024/23
yet - : Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak.
-10- [T.]
y.- iyordu 070/25, 102/28, 236/03
y.- mediği 173/26
y.- meyince 157/15
y.- mişti 173/32
y.- miyormuş 040/02
y.- ti 101/23
y.- tiği 089/05, 201/19
yetenek : Bir kimsenin bir şeyi anlama
veya yapabilme niteliği, kabiliyet, istidat.
-4- [T.]
y.+ i 096/18
y.+ ini 041/14
y.+ lerim 151/20
y.+ lerini 164/21
yeter : İhtiyacı karşılayacak kadar olan,
kâfi.
-5- [T.]
y. 170/14, 204/23
y.+ di 047/21, 109/05
y.+ i 033/28
yeterince : Gerektiği kadar, gereğince,
istenildiği kadar, yeter sayıda, kararında.
-8- [T.]
y. 034/20, 054/05, 055/05, 076/32,
135/21, 144/16, 148/16, 156/20
yeterli : Bir işi yapma gücünü sağlayan
özel bilgisi olan, kifayetli, ehliyetli.
-3- [T.]
y.+ ydi 044/22, 070/27, 196/20
yeterli ol - : Bir işi yapabilme gücü
bulunmak.
-2- [T.]
y.- du 029/28
y.- madığından 115/12
yetim : Babası ölmüş olan (çocuk),
babasız.
-1- [Ar.]
y. 058/20
yetin - : Bir şeyi kendisi için yeter bularak
daha çoğuna gerek görmemek, daha
çoğunu istememek, kanaat etmek, iktifa
etmek.
-5- [T.]
y.- en 199/29, 199/33
y.- erek 109/07
y.- irlerken 057/20
y.- meyerek 201/15
yetiş - : Ulaşmak, ermek, varmak, vasıl
olmak.
-10- [T.]
y.- ecek 082/31
y.- en 229/17
y.- in 211/03
y.- irim 080/28
y.- mek 048/13, 080/24, 188/29
y.- mesine 051/21
y.- meyi 083/01

y.- miş 193/08
yetişkin : Beden, ruh ve duygu bakımlarından olgunluğa erişmiş olan (kimse).
-3- [T.]
y. 212/18, 212/26
y.+ ler 111/32
yetiştir - : Eğitim, öğrenim sağlamak.
-1- [T.]
y.- di 159/24
yetkili : Herhangi bir işte yetkisi olan (kimse), salahiyyətli, salahiyyətli.
-2- [T.]
y.+ ler 035/07
y.+ leri 052/13
yetmiş : Bir sayı.
-4- [T.]
y. 041/11, 187/03, 230/09
y.+ te 017/10
yetmiş iki : Bir sayı.
-5- [T.]
y. 016/16, 030/11, 046/26, 108/22, 126/18
vevmiye : Gündelik.
-2- [Ar.]
y. 014/04, 053/17
yiğ - : Bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak.
-3- [T.]
y.- dı 159/18
y.- dıklarını 110/26
y.- iyordu 043/02
yiğil - : Düşmek, yıkılmak, kendini tutamayıp çökmek.
-5- [T.]
y.- dı 083/20
y.- dıkları 108/01
y.- dılar 050/16
y.- ıp 065/03
y.- mişti 127/27
yiğiliver - : Ansızın yığılmak.
-2- [T.]
y.- di 174/03
y.- diler 194/29
yiğın : Bir şeyin yığılmasıyla oluşturulan küme, tepe.
-2- [T.]
y.+ la 061/18, 196/15
yık - : Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.
-6- [T.]
y.- acak 111/29
y.- an 212/09
y.- iyordu 212/06
y.- mak 080/10
y.- miş 142/30
y.- tılar 065/07
yıka - : Su veya başka bir sıvı kullanarak bir şeyi temizlemek.
-10- [T.]
y.- dı 045/29, 098/27
y.- mak 096/08, 134/10, 160/15, 219/08
y.- maya 016/04
y.- rken 019/28
y.- yacaksın 219/11
y.- yalım 019/27
yıkan - : Yıkama işi yapılmak veya yıkama işine konu olmak.

-7- [T.]
y.- acığı 218/29
y.- dı 171/19
y.- diği 084/25, 221/13
y.- ıp 110/08
y.- ıp 048/22
y.- mak 110/01
yıkıl - : Yıkma işi yapılmak veya yıkma işine konu olmak.
-3- [T.]
y.- dı 212/31
y.- ırken 052/27
y.- ması 052/28
yıl : Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.
-105- [T.]
y. 013/03, 013/04, 035/13, 051/17, 060/10, 098/12, 104/19, 111/18, 133/04, 133/15, 142/10, 143/08, 159/15, 167/30, 176/10, 176/21, 176/27, 176/31, 177/13, 177/26, 178/13, 178/18, 178/27, 178/28, 179/03, 179/04, 180/14, 187/06, 191/15, 207/24, 207/28, 208/03, 208/07, 208/21, 208/26, 209/09, 209/11, 209/12, 237/08
y.+ da 110/02, 231/18
y.+ dır 056/10, 057/03, 081/11, 204/15, 228/22, 228/28, 230/26, 230/31
y.+ ı 209/14
y.+ ın 197/15, 198/23, 199/10, 202/22, 209/16
y.+ ki 209/18
y.+ lar 074/02, 098/22, 099/31, 101/32, 102/04, 103/01, 129/12, 141/19, 159/25, 177/04, 177/12, 204/30, 206/15, 207/31, 230/17, 230/32, 232/01, 236/10
y.+ larca 021/23, 034/31, 060/12, 060/15, 081/15, 101/04, 104/11, 104/18, 214/23
y.+ lardan 112/25, 150/02
y.+ lardır 022/21, 040/28, 081/10, 165/04, 177/18, 196/31, 206/11, 207/14, 214/25, 215/19, 215/29, 217/18, 228/11, 228/19, 232/07, 232/12, 233/20
y.+ ların 061/29
yıl - : Bir işten gözü korkup vazgeçmek.
-6- [T.]
y.- acak 139/18
y.- madan 044/08
y.- madı 049/08
y.- mamıştı 117/14
y.- mayarak 083/07
y.- mayıp 112/13
yılan : Sürüngelemlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.
-5- [T.]
y. 022/04, 022/08
y.+ ın 022/06, 093/01
y.+ larının 187/14
yılankavi : Dolambaçlı, dolanarak giden.
-1-
y. 018/13
yıldırım : Gök gürültüsü ve şimşekle görülen, hava ile yer arasındaki elektrik boşalması, saika.
-14- [T.]

y. 112/04, 112/11, 112/20, 173/20, 173/23, 221/01, 221/10, 222/04, 222/16, 232/14, 112/14, 112/06
y.+ la 221/19
y.+ larını 220/31
yıldız : Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri.
-13- [T.]
y. 072/16, 187/17, 193/14, 193/29, 201/30
y.+ ı 159/23
y.+ ın 072/18
y.+ ını 157/21
y.+ ları 014/26, 021/22, 085/20, 189/05
y.+ ların 048/14
yırt - : Kâğıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.
-2- [T.]
y.- iyor 017/19
y.- maya 017/31
yiğit : Güçlü ve yürekli, kahraman, alp.
-11- [T.]
y. 063/17, 065/21, 088/03, 051/20
y.+ e 065/19
y.+ ler 134/16
y.+ lerin 013/14, 063/20, 063/22
y.+ lerinin 117/21, 192/12
yine : Yeniden, bir daha, tekrar, gene.
-68- [T.]
y. 014/23, 015/30, 016/32, 017/02, 017/25, 018/26, 019/24, 023/22, 023/23, 028/08, 030/02, 032/18, 044/02, 044/09, 052/20, 055/28, 060/22, 069/06, 072/11, 074/32, 081/05, 082/19, 089/32, 100/07, 102/01, 103/03, 103/21, 105/14, 105/23, 106/12, 107/02, 111/28, 114/07, 115/03, 117/30, 118/22, 128/27, 139/30, 140/12, 141/05, 143/20, 148/14, 152/22, 177/01, 178/07, 178/13, 179/17, 181/08, 181/22, 182/20, 182/27, 182/28, 187/16, 188/06, 197/11, 201/15, 201/27, 204/22, 205/24, 206/27, 212/29, 226/05, 226/06, 226/10, 226/14, 226/18, 236/06, 181/16
yirmi : Bir sayı.
-17- [T.]
y. 014/02, 014/03, 016/22, 047/20, 057/32, 058/33, 061/13, 071/09, 072/09, 087/24, 150/07, 178/22, 193/23, 194/03, 076/11
y.+ ye 119/05
y.+ yi 039/05
yirmi altı : Bir sayı.
-1- [T.]
y. 207/26
yirmi beş : Bir sayı.
-1- [T.]
y. 176/27
yirmi bir : Bir sayı.
-5- [T.]
y. 042/30, 073/04, 073/21, 115/10, 152/10
yirmi birinci : Yirmi bir sayısının sıra sıfatı.
-5- [T.]
y. 077/27, 077/32, 078/08, 079/07, 124/26
yirmi sekiz : Bir sayı.
-1- [T.]

y. 071/07
yit - : Yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.
-1- [T.]
y.- ip 022/03
yitir - : Ne olduğunu, nerede bulunduğunu bilememek, kaybetmek.
-2- [T.]
y.- ecek 190/33
y.- mişlerdi 164/21
yiyebilir - : Yeme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
y.- iyordu 104/20
yiyecek : Yenmeye elverişli olan her şey.
-2- [T.]
y. 160/16
y.+ leri 160/17
yoğun : Hacmine oranla ağırlığı çok olan, kesif.
-1- [T.]
y. 178/06
yoğurt : Maya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.
-2- [T.]
y.+ la 021/04
y.+ lar 088/23
yok : Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb.), var karşıtı.
-71- [T.]
y. 026/22, 044/09, 044/23, 054/19, 100/21, 106/30, 120/05, 122/08, 135/22, 152/01, 160/31, 166/10, 182/29, 200/16, 205/03, 218/03, 221/12, 227/16, 231/26, 233/11, 233/20, 216/12
y.+ sa 050/23, 134/23, 147/27, 173/13, 182/26, 182/32, 201/01, 204/05, 210/25, 214/23, 221/09, 233/07, 237/07, 213/26
y.+ tu 015/28, 019/03, 021/01, 023/22, 041/21, 044/20, 049/08, 063/25, 063/29, 071/06, 087/05, 087/21, 087/31, 089/29, 097/32, 105/10, 108/05, 111/09, 138/19, 152/07, 157/03, 160/17, 164/14, 177/32, 195/04, 201/30, 207/02, 216/08, 218/14, 231/17, 231/30, 236/16
y.+ tur 182/32
yok edebilir - : Ortadan kaldırma, ifna etme, izale etme imkân ve ihtimali bulunmak.
-1- [T.]
y.- irim 128/06
yok edil - : Ortadan kaldırılmak, ifna edilmek, izale edilmek.
-1- [T.]
y.- meye 216/22
yok et - : Ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek.
-3- [T.]
y.- me 146/27
y.- mek 204/32
y.- ti 178/31
yokla - : Dokunarak incelemek; durum, bilgi, niyet vb.ni belirlemeye veya anlamaya çalışmak.
-4- [T.]
y.- dışında 134/13
y.- diktan 233/31

y.- dıllarsa 062/08
y.- yınca 096/13
yok ol - : Ortadan kalkmak, kaybolmak.
-3- [T.]
y.- acak 215/27, 215/18, 179/04
yok oluver - : Ortadan kalkıvermek, kayboluvermek.
-1- [T.]
y.- ecekti 190/10
yoksun : Belli bir şeyden kendisinde olmayan, belli bir şeyin yokluğunu çeken, mahrum.
-1- [T.]
y.+ du 101/27
yokuş : Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.
-1- [T.]
y.+ u 056/01
yol : Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılın uzaklık, tarik; uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik.
-72- [T.]
y. 013/06, 055/06, 078/25, 085/03, 147/23, 147/30, 149/04, 154/17, 155/21, 161/14, 175/03, 182/25, 229/07, 232/09
y.+ a 049/05, 062/26, 070/08, 070/19, 073/10, 098/16, 109/25, 149/27, 156/12, 158/04, 174/20, 180/32, 182/18, 229/10, 231/09
y.+ da 057/20, 096/05, 218/21
y.+ dan 190/21
y.+ daydı 218/26
y.+ la 045/10, 198/30
y.+ lar 030/09, 104/31, 197/20
y.+ lara 157/09, 158/17
y.+ ları 137/23
y.+ larını 059/25, 090/09
y.+ larının 155/11
y.+ larla 197/19
y.+ u 071/06, 091/05, 137/09, 156/06, 156/15, 156/24, 180/01, 180/17, 212/09, 212/12, 230/33, 055/03
y.+ un 096/29, 215/17
y.+ una 125/33
y.+ unda 061/15, 063/27, 144/19
y.+ undan 018/10
y.+ unu 044/14, 055/15, 090/05, 129/18, 169/22, 205/07
yol - : Bitki, tütün vb.ni çekerek yerinden çıkarmak, çekip koparmak.
-2- [T.]
y.- an 158/28
y.- dukları 060/28
yolcu et - : Yola çıkarını uğurlamak.
-1- [T.]
y.- en 090/10
yolculuk : Ülkeden ülkeye veya bir ülke içinde bir yerden bir yere gidiş veya geliş, gezi, seyahat, sefer.
-6- [T.]
y. 183/10
y.+ ları 088/21
y.+ tan 060/15, 155/27
y.+ u 183/21
y.+ undan 035/17
yolculuk edebil - : Yolculuk etme imkân ve ihtimali bulunmak.

-1- [T.]
y.- ir 183/16
yoldaş : Yol arkadaşı.
-1- [T.]
y.+ indan 170/08
yolla - : Göndermek.
-3- [T.]
y.- rsa 134/06
y.- sın 134/06
y.- yıp 140/32
yollan - : Bir yere gitmeye başlamak, yürümek.
-2- [T.]
y.- iyordu 023/05
y.- mişti 054/14
yolluk : Yol masrafı olarak ödenen para, harcırah.
-1- [T.]
y. 024/04
yolun - : Yolma işi yapılmak, çekilip koparılmak.
-2- [T.]
y.- an 062/18
y.- uyor 220/12
yont - : Bir şeye istenilen biçimi vermek için dış bölümünü keskin bir araçla biçmek, kesmek.
-1- [T.]
y.- maya 051/10
yor - : Yorgun duruma getirmek.
-2- [T.]
y.- duğunda 154/25
y.- uyordu 079/09
yor - : Bir anlam vermek, yorumlamak.
-3- [T.]
y.- acak 226/04
y.- du 103/14
y.- maya 103/05
yordam : Yöntem.
-2- [T.]
y.+ ıyla 025/13
y.+ ları 137/23
yorgan : Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.
-5- [T.]
y. 020/27, 078/20
y.+ ı 228/05
y.+ ın 055/32
y.+ ını 020/12
yorgun : Çalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan, bitap.
-3- [T.]
y. 041/06, 233/01, 237/26
yorgunluk : Çalışma vb. sebeplerle bireyin ruh ve beden etkinlikleri açısından verimlilik düzeyinin azalması, bitaplık.
-8- [T.]
y. 021/06, 031/24, 054/22, 218/27
y.+ tan 163/20, 230/25
y.+ unu 225/09, 232/09
yorul - : Yorgun duruma gelmek.
-3- [T.]
y.- arak 056/19
y.- masını 154/29
y.- muyordu 225/08

yorum : Gizli veya hayalî olan bir şeyden anlam çıkarma.

-1- [T.]

y.+ a 227/25

yorumla - : Bir olaya, bir duruma bir anlam vermek, tabir etmek.

-2- [T.]

y.- dı 021/06

y.- mıştı 196/25

yorumlan - : Yorumlama işi yapılmak veya yorumlama işine konu olmak.

-1- [T.]

y.- acağından 120/15

yorumlanabil - : Yorumlanma ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

y.- en 216/31

yön : Belli bir noktaya göre olan yer, taraf.

-21- [T.]

y. 127/24, 128/05, 191/07, 190/31, 125/10

y.+ de 077/04, 084/24, 085/15, 183/06,

177/23

y.+ den 077/11

y.+ e 018/28, 065/15, 069/15, 099/02,

149/17

y.+ le 072/20

y.+ lerini 074/15, 074/18

y.+ ünde 162/23

y.+ ünü 078/29

yönel - : Belli bir yön tutmak, yüzünü belli bir yöne doğru çevirmek, teveccüh etmek, yönelmek.

-3- [T.]

y.- di 195/10

y.- diklerinde 080/22

y.- diler 070/13

yönelik : Belli bir yöne çevrilmiş olan, müteveccih.

-3- [T.]

y. 015/02, 042/20, 081/28

yönet - : Bir kurum veya kuruluşun yasalara, kurallara ve belli şartlara uygun biçimde işlemlerini sağlamak, idare etmek, tedvir etmek.

-2- [T.]

y.- mesi 209/32

y.- tiği 154/11

yönetebil - : Yönetme ihtimali veya imkânı bulunmak.

-1- [T.]

y.- irsin 152/15

yönlendir - : Yönlendirme işi yapılmak.

-2- [T.]

y.- iyordu 144/20

y.- meye 140/03

yönsüz : Yönü olmayan.

-1- [T.]

y. 078/26

yöntem : Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika.

-8- [T.]

y. 045/03, 108/17, 150/30

y.+ i 137/09

y.+ in 044/23, 122/09

y.+ le 141/05

y.+ lerdı 104/32

yöre : Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.

-2- [T.]

y.+ nin 229/08, 229/18

yudum : Sıvı içiminde ağza alınan miktar.

-2- [T.]

y. 058/16

y.+ ları 104/16

yukarı : Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı.

-28- [T.]

y. 019/22, 020/01, 021/04, 050/07, 050/09, 075/31, 077/32, 078/08, 079/10, 085/02, 085/18

y.+ da 054/19, 075/01, 075/04, 079/33, 166/01

y.+ daki 019/31, 075/09, 075/33

y.+ dakiler 080/08

y.+ dan 079/19, 079/22, 080/05, 080/14, 169/01

y.+ ya 030/01, 050/05, 085/03

yum - : Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

-1- [T.]

y.- duğu 199/31

yumak : Yuvarlak biçimde sarılmış iplik, yün vb. şey.

-1- [T.]

y.+ larını 110/13

yumruk : Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim.

-3- [T.]

y. 060/06

y.+ larını 017/25

y.+ uyla 167/32

yumrukla - : Yumrukla vurmak.

-3- [T.]

y.- dı 018/25

y.- maktan 019/09

y.- yıp 205/17

yumruklan - : Yumrukla vurulmak.

-1- [T.]

y.- iyordu 019/08

yumulu : Yumuk.

-1- [T.]

y.+ ydu 014/13

yumurta : Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi.

-8- [T.]

y. 100/27, 230/03, 235/24

y.+ dan 229/14

y.+ lar 197/07

y.+ ların 197/05

y.+ larına 085/05

y.+ nın 072/04

yumuşa - : Sertliği kalmamak, yumuşak duruma gelmek.

-1- [T.]

y.- yınca 077/07

yumuşacık : Hoşa giden, istenilen yumuşaklıkta olan, çok yumuşak olan.

-4- [T.]

y. 020/19, 020/24, 230/09

y.+ tı 020/29

yumuşak : Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, katı karıştı.

-3- [T.]

y. 049/23, 230/08, 104/31

yumuşat - : Sertliğini gidermek, yumuşak duruma getirmek.

-1- [T.]

y.- ip 074/06

yun - : Yıkanmak.

-1- [T.]

y.- ma 110/08

yurt : Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan.

-3- [T.]

y.+ ları 117/28

y.+ u 087/09

y.+ una 201/28

yurtsuz : Kalacak, barınacak yeri olmayan (kimse).

-1- [T.]

y. 107/27

yut - : Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

-7- [T.]

y.- acak 166/27

y.- acaktı 160/26

y.- arcasına 059/03, 140/23

y.- muş 053/24

y.- muşlardı 168/11

y.- tuğu 042/04

yutmali : Yutulabilen.

-1- [T.]

y. 064/10

yuttur - : Kandırmak, aldatmak.

-2- [T.]

y.- ma 173/10

y.- muştı 029/07

yuva : Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütme veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.

-17- [T.]

y.+ dan 029/27

y.+ larına 085/13

y.+ larında 032/13, 129/08, 190/23

y.+ larındaki 085/23

y.+ larından 121/09, 156/12, 169/07, 217/25

y.+ nın 197/05

y.+ sı 197/03

y.+ sına 165/06

y.+ sını 013/08

y.+ sının 013/11

y.+ ya 042/11, 197/10

yuvarla - : Bir şeyi bir yerden kaldırmadan eksenini çevresinde döndürerek yürütmek, tekerlemek; hızla düşürmek, devirmek; istekle ve çabucak yemek veya içmek.

-11- [T.]

y.- dı 165/30, 166/07

y.- dılar 157/31

y.- madan 157/23, 165/06

y.- manın 164/16

y.- ması 159/15

y.- mayı 032/16

y.- salar 157/01

y.- yıp 123/27

y.- yor 116/28

yuvarlaklık : Yuvarlak olma durumu.

-1- [T.]

y.+ ina 060/17

yuvarlan - : Kendi üzerinde dönerek hareket etmek.

-3- [T.]

y.- an 113/03

y.- dılar 195/31

y.- ırken 169/08

yüce : Yüksek, büyük, ulu, ulvi.

-4- [T.]

y. 119/18, 134/20, 135/04, 205/20

yük : Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.

-5- [T.]

y. 134/27, 200/02

y.+ e 124/10

y.+ ü 030/31

y.+ ünü 170/07

yükle - : Bir yere, taşınması için belli ağırlıkta eşya veya araç gereç koymak.

-6- [T.]

y.- di 228/16, 231/03

y.- diği 231/14

y.- rken 123/05

y.- yıp 231/09

y.- yordu 157/12

yüklen - : Yükleme işi yapılmak veya yükleme işine konu olmak.

-2- [T.]

y.- eceğinden 144/08

y.- mek 127/27

yüklet - : Yükleme işini yaptırmak.

-1- [T.]

y.- ti 232/03

yüklü : Yüklü olan.

-5- [T.]

y. 142/04, 155/15, 159/30, 139/15, 148/22

yüksek : Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan, alçak karıştı.

-7- [T.]

y. 013/11, 057/26, 060/23, 123/23, 157/19, 183/04, 195/08

yükseklik : Yüksek olma durumu; geometrik biçimlerde, tabandan tepeye olan uzaklık.

-5- [T.]

y.+ i 179/25

y.+ indeki 075/25

y.+ indeydi 141/16

y.+ ten 080/11, 080/13

yüksel - : Yükselme çıkarmak.

-7- [T.]

y.- di 047/24, 047/30

y.- diği 124/22

y.- en 230/19

y.- ip 053/29, 138/24

y.- meye 048/12

yükselt - : Yükselme çıkarmak, yukarı kaldırmak.

-6- [T.]

y.- ince 165/32

y.- iyordardı 161/13

y.- mişti 015/10
y.- ti 078/05
y.- tikçe 161/12
y.- tiler 024/27
yükümlü : Bir şeyi yapma zorunluluğu olan, memur, mükellef.
-1- [T.]
y. 117/02
yükümlülük : Yapılması zorunlu olan iş veya bir işi yapma zorunluluğu, yükümlülük, yüküm, mükellefiyet, mecburluk, mecburiyet.
-1- [T.]
y.+ ü 116/10
yün : Koyun tüyü.
-6- [T.]
y.+ den 146/17, 146/21, 200/10
y.+ e 146/11, 146/26
y.+ ü 146/11
yürek : Bir kimsenin ruhsal yönü, gönül.
-12- [T.]
y.+ i 015/24, 126/10, 158/10, 229/06, 229/25
y.+ inde 143/14, 144/05, 184/15, 228/14
y.+ ini 047/16
y.+ ler 109/16
y.+ leri 155/17
yürü - : Adım atarak ilerlemek, gitmek.
-16- [T.]
y.- dü 026/03, 029/10, 040/29, 117/16, 201/28
y.- düler 099/19
y.- mesine 048/27, 098/32
y.- meye 189/07
y.- rken 196/29
y.- rlerken 127/22
y.- yen 086/17, 179/07, 221/05
y.- yerek 232/26
y.- yüp 089/05
yürüt - : Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.
-2- [T.]
y.- en 136/29
y.- ürlendi 058/12
yürütül - : Yürütme işi yapılmak veya yürütme işine konu olmak.
-1- [T.]
y.- üp 075/06
yürüyebil - : Yürüme ihtimali veya imkânı bulunmak.
-1- [T.]
y.- en 116/08
yüz : Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat.
-90- [T.]
y. 021/33, 057/03, 057/07, 115/27, 160/15
y.+ de 029/12, 166/31
y.+ dü 029/13
y.+ lere 108/14
y.+ leri 050/14, 088/07
y.+ lerindeki 164/15
y.+ lerinden 071/02
y.+ lerine vuruyordu 165/11
y.+ lerini 018/30
y.+ ü 024/22, 050/20, 083/20, 083/31, 086/11, 088/28, 106/06, 122/19, 134/18,

140/13, 141/23, 143/03, 143/07, 158/32, 167/03, 170/21, 217/24
y.+ ümdeki 210/27
y.+ ümü 171/30
y.+ ün 210/25
y.+ ünde 047/28, 102/26, 123/11, 175/22, 225/19, 175/16, 232/08
y.+ ündeki 087/15, 090/08, 096/09, 101/24, 106/14, 162/19, 166/29
y.+ ünden 061/09, 139/05, 146/01, 184/09, 226/26, 226/28, 083/19, 035/06, 143/06
y.+ üne 014/24, 026/18, 083/15, 083/16, 087/19, 096/21, 114/27, 205/26, 226/12, 047/26, 049/20, 086/07, 120/30, 122/30
y.+ ünle 237/22
y.+ ünü 014/23, 016/03, 016/08, 045/25, 045/29, 087/28, 125/14, 161/29, 172/04, 174/01, 207/01, 232/31
y.+ ünün 106/13, 122/20, 172/14, 216/10
y.+ üyle 106/11
yüz : Bir sayı.
-14- [T.]
y. 086/24, 125/30, 159/12, 199/08, 215/24, 236/02, 236/03
y.+ de 159/07, 159/17, 159/18, 159/26, 159/28, 199/08
yüz - : Kol, bacak, yüzgeç vb. organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek, durmak.
-1- [T.]
y.- en 179/07
yüz - : Derisini çıkarmak, derisini soyamak.
-1- [T.]
y.- üp 017/04
yüz altmış : Bir sayı.
-2- [T.]
y. 030/23, 056/10
yüzbaşılık : Yüzbaşı rütbesi.
-1- [T.]
y.+ a 207/27
yüz elli : Bir sayı.
-3- [T.]
y. 106/33, 133/04, 150/19
yüzey : Bir cisim uzaydan ayıran dış ve yaygın bölüm, satıh, yüz.
-10- [T.]
y.+ e 070/28
y.+ i 070/22, 074/07
y.+ inde 178/15, 175/29
y.+ indeki 208/10
y.+ inden 053/22
y.+ ine 175/31, 177/30, 047/23
yüzlerce : Pek çok, çok sayıda.
-4- [T.]
y. 022/07, 088/27, 152/14, 188/33
yüzleştir - : İki tarafın yüzleşmesini sağlamak.
-1- [T.]
y.- diler 137/02
yüzlü : Yüzü herhangi bir nitelikte olan.
-1- [T.]
y. 205/13
yüz on yedi : Bir sayı.
-1- [T.]
y. 075/26
yüz seksen : Bir sayı.

-1- [T.]
y.+ e 075/22
yüzsüz : Utanmaz, sıkılmaz, çekinmez, arsız.
-1- [T.]
y. 096/29
yüzük : Parmağa geçirilen genellikle metal halka.
-6- [T.]
y. 026/13, 027/08
y.+ leri 137/14
y.+ ü 027/08, 095/04, 104/08
yüzünden : -den ötürü.
-1- [T.]
y.+ di 039/06
yüz yetmiş üç : Bir sayı.
-1- [T.]
y. 133/16
yüzyıl : Yüzyıllık süre, asır.
-1- [T.]
y.+ lardır 228/11
yüzyıllık : Yaklaşık olarak sürerliği yüzyıl olan, asırlık.
-1- [T.]
y. 238/01
yüz yüze : Karşı karşıya, vicahen.
-1- [T.]
y. 194/28
Y : Türk alfabesinin yirmi sekizinci harfi.
-1- [T.]
Y. 198/11
Yağkapanı : Galata surlarında bulunan kapılardan biri.
-1-
Y. 064/21
Yahudi : Hz.Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevi.
-5-
Y. 030/10, 050/29, 051/04, 087/15, 133/06
Yecüc ve Mecüc : Kur'ân-ı Kerim'de adı geçen ve kıyâmete yakın, yeryüzüne yayılacak olan zararlı ve bozguncu iki kötü kavim.
-1-
Y. 155/13
Yedikule Zindanı : İstanbul'da bir zindan adı.
-1-
Y.+ ndan 137/01
Yelkenciler Hanı : İstanbul'da bir han adı.
-1-
Y. 018/23
Yelkenci Hanı : bk. (Yelkenciler Hanı)
-4-
Y. 237/06
Y.+ na 089/07
Y.+ nın 051/12, 189/07
zabit : Rütbesi teğmenden binbaşıya kadar olan asker.
-3- [Ar.]
z. 064/27, 193/21
z.+ leri 065/09
zaç yağı : Sülfürik asit.
-4- [Ar.+T.]
z. 144/15, 144/23, 146/16
z.+ yla 102/22
zafer : Yengi.

-3- [Ar.]
z.+ den 140/10
z.+ e 140/10
z.+ in 063/26
zagon : Yöntem, metot.
-1- [Rus.]
z. 045/03
zağarcıbaşı : Kethüdadan sonra yeniçeri ocağının en yüksek rütbeli ağalarından olan altmış dördüncü yeniçeri ortasının kumandanı.
-1-
z. 193/20
zahmet : Güçlük.
-5- [Ar.]
z. 210/01, 219/22
z.+ le 044/18, 077/26
z.+ lere 119/19
zahmetli : Zahmetle yapılan, yorucu, sıkıntılı, eziyetli, güç.
-2-
z. 041/20, 070/10
zahmetsiz : Sıkıntı çekilmeden, güçlükle karşılaşmadan yapılan, eziyetsiz, kolay, emeksiz.
-1-
z. 088/21
zalim : Acımasız ve haksız davranan, zulmeden.
-1- [Ar.]
z. 026/04
zaman : Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.
-66- [Ar.]
z. 015/16, 015/18, 039/06, 043/04, 052/28, 053/13, 055/22, 057/20, 058/19, 059/10, 071/18, 076/08, 088/25, 096/32, 101/08, 113/33, 114/09, 115/31, 124/04, 124/23, 128/18, 138/24, 143/08, 153/28, 156/02, 156/10, 159/16, 174/33, 182/32, 182/33, 183/07, 195/19, 199/30, 199/31, 203/07, 209/09, 209/12, 213/03, 234/09
z.+ a 119/03
z.+ da 058/24, 111/11, 149/17, 182/12, 182/14, 183/15, 183/20
z.+ dır 102/21
z.+ ı 141/27, 213/22
z.+ in 114/04, 181/03, 181/13, 183/10, 154/07
z.+ ina 109/29
z.+ ıydı 115/28
z.+ ki 097/10
z.+ lar 039/10, 052/03, 056/22, 061/11, 099/32, 141/03
z.+ ları 135/01
zamanında : Eskiden; tam vaktinde.
-2-
z. 213/17, 229/16
zamanla : Aradan süre geçtikçe, giderek.
-3-
z. 115/23, 137/25, 139/02
zamanla - : Bir konuda en iyi sonucu almak için en iyi, en uygun süreyi belirlemek.
-2-
z.- ma 207/23, 207/24

zank : Akasya, kitre, sütleğen vb. ağaçların kabuklarından sızarak donan, eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan, renksiz veya sarı kırmızımtrak renkte biçimsiz madde.

-1- [Ar.]

z.+ la 061/22

zanaat : İnsanların maddeye dayanan gereksinimlerini karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte deneyim, beceri ve ustalık gerektiren iş, sınaat.

-1- [Ar.]

z.+ in 097/02

zangır zangır : "Aşırı bir biçimde titremek" anlamındaki zangır zangır titremek deyiminde geçen bir söz, zingir zingir, zingil zingil.

-1- [T.]

z. 050/19

zangoç : Kilise hizmetini gören ve çan çalan kimse.

-3- [Erm.]

z. 053/15

z.+ un 053/25

z.+ uydu 051/25

zannet - : Sanmak.

-3- [Ar.+T.]

z.- ti 041/29, 100/32

z.- tiler 083/29

zapt edebil - : Tutmaya gücü yetmek.

-1- [Ar.+T.]

z.- eceği 071/28

zapt edil - : Zorla alınmak.

-2- [Ar.+T.]

z.- dikten 072/10

z.- ecek 071/23

zapt et - : Zorla almak.

-4- [Ar.+T.]

z.- erek 017/25

z.- meyi 069/16

z.- tikleri 162/29

z.- tikleri 229/12

zar : Tavla ve başka oyunlarda kullanılan kemik, fil dişi, plastik vb. maddelerden küp olarak yapılan ve altı yüzünde, birden altıya kadar benekler bulunan oyun aracı.

-33- [Ar.]

z. 123/27, 157/01, 157/05, 159/15, 164/16, 165/03

z.+ a 165/09

z.+ ı 157/30, 158/11

z.+ ın 167/03

z.+ lar 155/26, 156/27, 157/25, 157/32,

159/02, 166/23, 167/06

z.+ lara 157/19, 164/32

z.+ ları 021/28, 157/23, 158/13, 159/01,

165/05, 165/30, 166/06, 166/22

z.+ ların 113/03, 166/26, 166/28, 166/29,

167/17

z.+ larındaki 164/22

zarar : Bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat.

-2- [Ar.]

z. 101/05

z.+ ı 169/16

zat : Kişi.

-8- [Ar.]

z. 020/14, 034/01, 057/26231/27,

z.+ a 057/13

z.+ ın 023/11, 035/13, 034/08

zaten : Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati.

-25- [Ar.]

z. 044/17, 087/04, 090/08, 101/21, 103/30, 106/09, 108/05, 111/04, 114/05, 118/10, 138/18, 138/22, 161/01, 179/12, 179/20, 196/21, 201/02, 204/19, 207/04, 216/13, 219/25, 231/26, 233/11, 238/03, 140/18

zatürre : Ateş, öksürük ve balgamla beliren, tehlikeli bir akciğer hastalığı, batar.

-2- [Ar.]

z. 088/13, 086/11

zavallı : Acınacak kadar kötü durumda bulunan.

-35-

z. 022/20, 026/20, 033/09, 048/30, 089/15, 089/17, 099/12, 100/26, 100/28, 118/22, 125/23, 126/28, 154/20, 162/30, 163/12, 213/14, 214/21, 230/22, 236/05, 236/25, 171/26

z.+ lara 215/22

z.+ ları 025/16

z.+ ların 071/02, 109/23

z.+ nın 023/25, 031/28, 101/29, 118/17, 173/25

z.+ ya 158/13, 163/01

z.+ yı 051/03, 100/19, 173/26

zayıf : Eti, yağı az olan, sıska, cılız, arık (insan veya hayvan).

-3- [Ar.]

z. 079/26, 082/07, 099/27

zayıfla - : Zayıf duruma gelmek.

-2-

z.- dığına 235/02

z.- mışlardı 075/27

zebellah : İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız.

-1- [T.]

z. 111/32

zehir : Organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem.

-7- [Far.]

z. 100/31, 104/12, 104/15, 196/20

z.+ i 103/10

z.+ in 056/08, 101/04

zehret - : Tatsızlık çıkarıp üzüntüye yol açmak, bunaltmak, acı vermek, sıkmak, üzme.

-1- [Far.+T.]

z.- tin 214/26

zehirle - : Öldürmek amacıyla yedirme, içirme vb. yollarla zehir vermek, açılmak.

-4-

z.- diklerini 100/32

z.- meyi 137/08

z.- yeceğine 134/16

z.- yen 104/17

zehirlen - : Zehirleme işi yapılmak veya zehirleme işine konu olmak, açılmak.

-6-
z.- diğine 121/12
z.- erek 178/20, 178/23
z.- me 121/29, 133/06
z.- mişti 104/17
zehirli : Zehri olan.
-4-
z. 101/01, 137/14, 197/22
z. 022/04
zeker : Erkeklik organı.
-1- [Ar.]
z. 034/06
zemberekçibaşı : Yeniçeri ocağının zemberek denilen bir tür ok ile silahlanmış 82. ortası komutanına verilen san.
-1-
z. +ları 193/21
zemberekli : Zembereği olan.
-1-
z. 020/06
zemin : Taban, döşeme, yer.
-17- [Far.]
z. 026/16, 029/28, 052/18, 052/21, 166/01, 192/27
z.+ de 164/08, 192/17
z.+ deki 144/16, 169/02
z.+ e 050/10, 079/10, 168/24, 195/31
z.+ in 202/28
z.+ inde 232/25
z.+ ini 074/27
zemin kat : Giriş katı.
-1- [Far.+T.]
z.+ a 168/06
zencefil : Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetişen, yaklaşık 100 santimetre yüksekliğinde, karniş görünüşünde otsu bir bitki.
-1- [Ar.]
z. 124/19
zenci : Siyah ırktan olan kimse, siyahi.
-4- [Ar.]
z. 229/33, 228/32
z.+ nin 161/12, 229/02
zengin : Parası, malı çok olan, varlıklı, varsil, varyetli, fakir, yoksul karşıtı.
-6- [Far.]
z. 073/30, 136/06, 030/24, 096/02, 112/04, 167/25
zenginlik : Zengin olma durumu, varlıklılık.
-1-
z.+ ler 193/07
zerafet : Zariflik.
-2- [Ar.]
z.+ lerini 161/25
z.+ ten 101/27
zerre : Çok küçük parçacık.
-1- [Ar.]
z. 090/20
zevk : Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz.
-10- [Ar.]
z. 090/30, 139/32, 151/27, 154/22, 172/03
z.+ ine 162/17
z.+ ini 047/29
z.+ le 057/30, 176/13, 201/12

zevкли : Beğenilen, hoş giden.
-2-
z. 127/14, 217/18
zevküsefa : Eğlenme, eğlence.
-1- [Ar.]
z. 033/06
zeytin : Zeytin ağacının tazeyken yeşil, sonradan kararın, yüksek besin değeri taşıyan yağlı meyvesi.
-1- [Ar.]
z. 030/17
zıbık : Erkek üreme organına benzetilen nesne.
-1- [T.]
z. 219/32
zılgıt : Korkutma, çıkışma, gözdağı, azarlama.
-1- [Ar.]
z. 212/08
zındık : Tanrı'ya ve ahirete inanmayan (kimse).
-3- [Ar.]
z. 025/29, 026/01
z.+ in 086/19
zıpla - : Sevinçten veya oyun yapmak için bulunduğu yerde havaya doğru fırlamak.
-1- [T.]
z.- yor 031/11
zıpzip : Bilye.
-2- [T.]
z.+ in 064/17
z.+ ları 065/33
zırh : Savaşlarda ok, kılıç, süngü vb. silahlardan korunmak için giyilen, demir ve tel levhalardan yapılmış giysi.
-20- [Far.]
z. 018/27, 058/32, 078/06, 078/10, 082/24, 083/12, 083/14, 083/16, 086/12
z.+ ı 078/11, 083/18
z.+ in 083/17, 087/28
z.+ ina 082/25
z.+ lara 070/27
z.+ ları 078/24
z.+ larına 071/02
z.+ larıyla 084/20, 085/08
z.+ tan 071/04
zırhlı : Zırh giymiş veya zırh kaplanmış.
-3-
z. 019/30, 079/03, 079/08
zırla - : Zırlıdamak.
-2- [T.]
z.- madıklarını 051/19
z.- masını 016/31
zifir : Tütün dumanının bıraktığı yağlı ve siyah kir.
-2- [Ar.]
z.+ i 060/18, 084/05
zifiri : Çok koyu.
-3- [Ar.]
z. 089/29, 090/18, 119/08
zihin : Canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü.
-30- [Ar.]
z. 190/30
z.+ i 149/14, 184/12, 203/02
z.+ imde 235/14, 236/03, 236/11

z.+ imde 127/15, 236/25
z.+ imdeki 190/18, 235/01
z.+ imle 128/04
z.+ inde 090/23, 190/28, 191/05, 232/13, 236/21
z.+ indeki 128/28, 175/14, 190/08, 236/06
z.+ inden 022/14, 173/07, 197/19
z.+ ine 146/03
z.+ ini 071/32, 183/30, 123/18
z.+ inin 190/06
z.+ iyle 127/24
zihinsel : Zihinle ilgili, zihni.
-1-
z. 151/19
zikret - : Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak.
-1- [Ar.+T.]
z.- erlerken 123/18
zincifre : Kırmızı renkli doğal cıva sülfür.
-2- [Ar.]
z. 144/22
z.+ nin 144/16
zincir : Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.
-14- [Far.]
z. 078/06, 150/19, 194/01, 204/08, 205/29
z.+ e 150/18, 042/22
z.+ i 150/23
z.+ in 150/22
z.+ inden 042/23
z.+ lere 085/09
z.+ leri 024/29
z.+ lerin 195/01
z.+ lerine 070/30
zincirli : Zincirle bağlı olan.
-2-
z. 124/03, 195/11
zindan : Tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer.
-4- [Far.]
z.+ a 098/21, 112/19, 117/10, 140/32
zirve : Doruk.
-2- [Ar.]
z.+ ye 165/33, 190/27
ziyade : Çok, daha çok, daha fazla.
-1- [Ar.]
z. 023/15
ziyadesiyle : Fazlasıyla.
-1-
z. 136/07
ziyafet : Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy.
-2- [Ar.]
z. 220/10
z.+ i 097/08
ziyan : Zarar.
-1- [Far.]
z.+ ları 062/07
ziyaret : Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.
-2- [Ar.]
z.+ e 101/08
z.+ i 051/26
ziyaretçi : Ziyaret eden, ziyarete giden kimse.
-2-

z. 049/05
z.+ lardan 013/16
ziyaret et - : Birini görmeye gitmek.
-2- [Ar.+T.]
z.- miştim 207/29
z.- ti 051/24
ziynet : Süs, bezek.
-1- [Ar.]
z. 156/10
zolota : Polonya parasına benzeyen bir Osmanlı gümüş parası.
-3- [Leh.]
z. 018/01
z.+ lar 030/28, 160/28
zor : Sıkıntı veya güçlükle yapılan, kolay karşıtı.
-31- [Far.]
z. 027/23, 052/29, 053/23, 071/28, 088/14, 146/25, 147/12, 148/25, 153/06, 179/16, 237/21, 070/09, 181/16, 111/03
z.+ du 054/08, 088/29, 095/08
z.+ unda 014/06, 039/11, 073/25, 079/03, 087/03, 107/18, 114/31, 155/21, 161/14, 166/14, 174/19, 188/29, 226/20, 235/25
zoraki : İstemeyerek yapılan.
-1- [Far.]
z. 103/05
zorba : Gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse), müstebit, mütegallice, despot, diktatör.
-1- [Far.]
z. 164/25
zorla : Zor kullanarak, cebren, zecren, metazori.
-5-
z. 100/26, 116/24, 119/12, 170/10, 173/10
zorla - : Birine bir şey yaptırmak amacıyla güç kullanmak, boyun eğdirmeye çalışmak, zor kullanmak, mecbur etmek.
-7-
z.- dı 128/15
z.- maktaydı 145/15
z.- rken 183/30
z.- rsa 148/13, 150/13
z.- sın 148/14, 150/13
zorlan - : Zorlama işi yapılmak.
-5-
z.- an 054/12
z.- dı 089/31, 176/06
z.- iyordu 174/12
z.- iyorum 180/03
zorlu : Güçlü, kuvvetli, şiddetli.
-1-
z. 043/26
zorluk : Sıkıntı veya güçlükle yapıma durumu, zor olma, güçlük, zahmet.
-10-
z. 014/17, 028/30, 031/16, 050/08, 086/06, 108/02, 113/04, 113/15, 151/10
z.+ u 090/09
zorlukla : Zor bir biçimde, güçlükle.
-1-
z. 073/01
zorunda : Kesinlikle yapması gerekmek, yapmaya mecbur olmak.
-6-

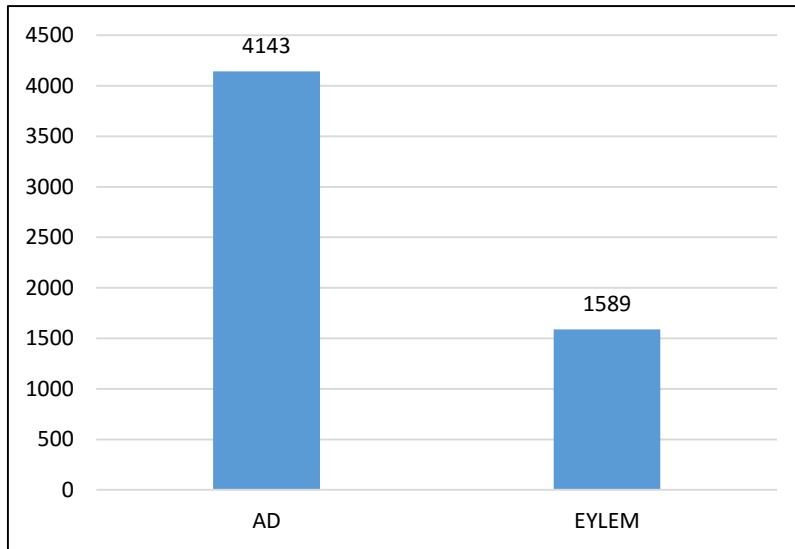
z.+ dır 135/10
z.+ ydı 087/01, 090/06, 114/14, 157/24,
171/06
zorunda ol - : Kesinlikle yapması
gerekmek, yapmaya mecbur olmak.
-2-
z.- duğu 159/26
z.- duğunu 023/03
zorunlu : Kesin olarak gereksinim
duyulan, zaruri, mecburi, ıztırari.
-2-
z. 056/26
z.+ ydu 138/11
zulüm : Güçlü bir kimsenin yasaya veya
vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı
kötü durum, kıyğı, eziyet, cefa.
-2- [Ar.]
z.+ ü 117/01, 117/30
zurnazen : Zurnacı.
-1- [Far.]
z.+ i 169/27
zümrüt : Cam parlaklığında, yeşil renkte,
saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve
berilyum silikati.
-1- [Ar.]
z.+ lerı 085/06
Zagon Üzerine Öttürme : Romanda
Kubelik'in Rende-kâr'dan çevirdiği eserin
adıdır. Yazar bu eseri René Descartes'in
Metod Üzerine Konuşmalar adıyla
Türkçeye çevrilen The Discourse On
Method adlı eserinden esinlenerek
kurgulamıştır.
-2-
Z. 034/15, 044/33
Zindankapı Hamamı : İstanbul'da bir
hamam adı.
-1-
Z.+ na 098/27
Zosimos : MS. 3. yüzyılda Mısır'ın
Panaopolis kentinde yaşamış, bilinen en
eski simyacı olduğu kabul edilen Yunanlı
filozof.
-2-
Z. 102/08, 144/14
Zühal : Satürn.
-1- [Ar.]

Z. 188/08
Zülbecedoğlu Ziyal : Romanda adı
geçen biri.
-1-
Z.+ ın 057/31
Zülfıyar : Romanda Teşkilat-ı İstihbarat-ı
Humayûn'da çalışan kahramanın adı.
-93-
Z. 073/03, 082/08, 082/21, 086/21,
087/14, 087/19, 099/32, 100/01, 100/08,
100/14, 100/21, 100/27, 101/01, 103/20,
104/06, 104/27, 106/01, 110/21, 118/16,
118/27, 118/31, 119/06, 121/17, 121/30,
125/07, 125/31, 142/21, 143/09, 143/27,
151/27, 153/07, 160/11, 161/06, 161/13,
165/12, 166/13, 167/19, 169/06, 169/09,
170/22, 171/16, 172/07, 172/28, 173/22,
174/03, 174/31, 176/16, 179/13, 203/08,
203/29, 205/18, 211/03, 211/09, 211/16,
211/22, 212/17, 212/26, 101/12, 101/24
Z.+ a 104/30, 105/33, 162/22, 169/03,
173/28, 203/26, 163/29
Z.+ dan 173/01
Z.+ dı 099/29
Z.+ ı 090/15, 110/29, 122/31, 142/16,
174/28, 178/02
Z.+ ın 086/28, 087/05, 101/21, 103/28,
104/22, 106/07, 107/06, 110/33, 120/32,
121/12, 125/11, 126/13, 143/18, 170/28,
173/08, 205/19, 205/26
Z.+ la 104/01

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

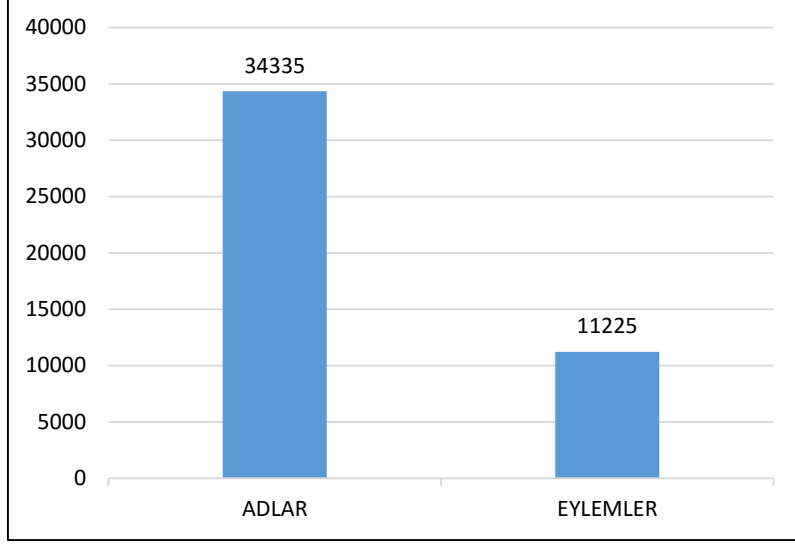
Bu çalışmada İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanındaki söz varlığının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda eserin söz varlığında bulunan adlandırmalar kavram alanlarına göre sınıflandırılmıştır. Romanda bulunan deyim ve ikilemeler tespit edilmiş, deyimler açıklanmış, ayrıca deyim ve ikilemelerin geçtiği satırlar sayfa numaraları ile birlikte ilgili deyim ve ikilemenin altında verilmiştir. Alıntıların hangi dile ait olduğu ve sayısı tespit edilmiştir. Kişi ve yer adlarına ait özel adlar dizini oluşturulmuş, eserin söz varlığına yönelik gramatikal dizin çalışması yapılmıştır. Gramatikal dizinde söz ve sözcüklerin metindeki sıklık sayısı, ait olduğu dil belirtilmiş, metinde geçtikleri sayfa ve satır numaraları verilmiştir. Gramatikal dizinde madde başı olan; yabancı dillerden dilimize girip Türkçe bir ek almış sözcüklerde ve özel adların büyük bir kısmında dil belirtilmemiştir.

Puslu Kıtalar Atlası romanına ait gramatikal dizin çalışmasında madde başı olarak toplam 5.732 söz ve sözcük tespit edilmiştir. Madde başı olarak tespit edilen adların sayısı 4.143, oranı % 72,27'dir; madde başı olarak tespit edilen eylemlerin sayısı 1.589, oranı % 27,73'tür. Ad ve eylemlerin dağılım grafiği şu şekildedir:

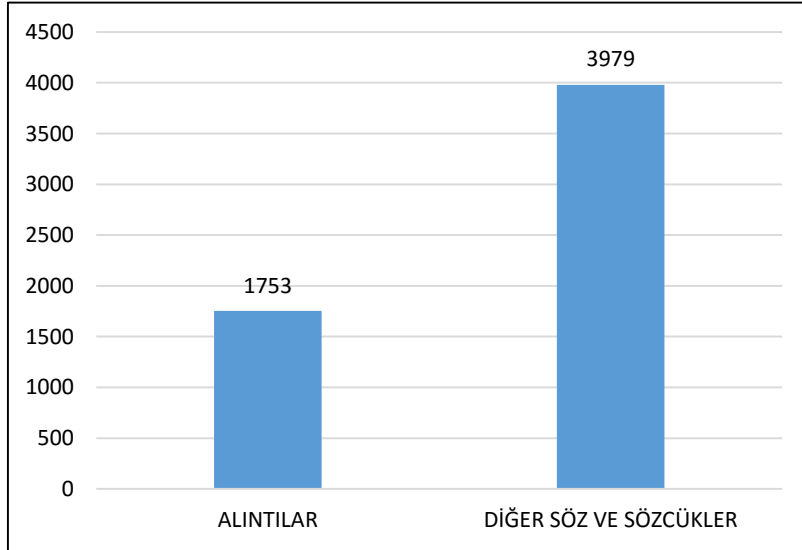
Şekil 1. Puslu Kıtalar Atlası Romanına Ait Gramatikal Dizinde Ad ve Eylemlerin Dağılımı

Puslu Kıtalar Atlası romanına ait gramatikal dizinde, eserin söz varlığındaki bütün söz ve sözcüklerin toplamı 45.560 olarak tespit edilmiştir. Eserde kullanılan eylemlerin sayısı 11.225, toplam söz varlığına oranı % 24,64'tür; adların sayısı 34.335, oranı % 75,36'dır. Romanda bulunan ad ve eylemlerin toplam söz varlığı içerisindeki dağılım grafiği şu şekildedir:

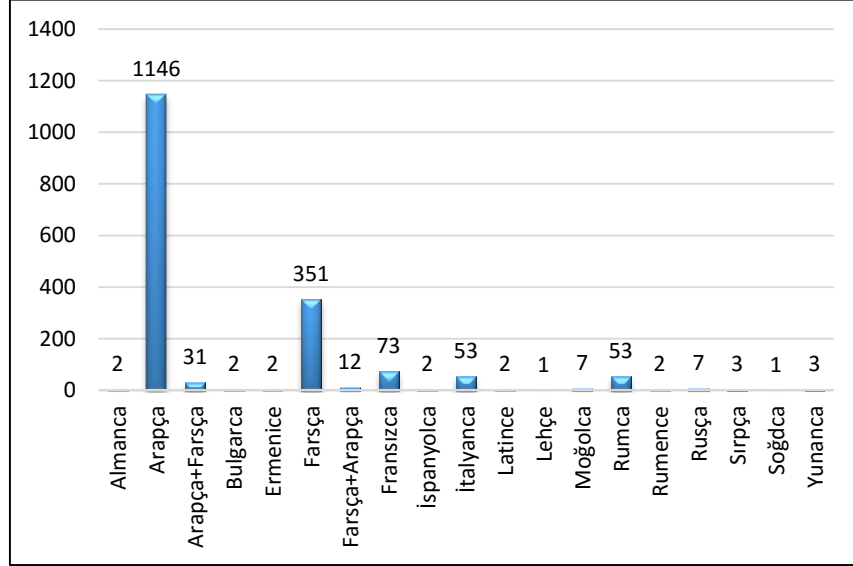
Şekil 2. Puslu Kıtalar Atlası Romanına Ait Genel Söz Varlığı

Puslu Kıtalar Atlası romanına ait gramatikal dizinde madde başı olarak 1.753 alıntı söz ve sözcük tespit edilmiştir. Alıntıların toplam madde başı sözcüklere oranı % 30,58'dir. Alıntı söz ve sözcüklerin söz varlığı içerisindeki dağılım grafiği şu şekildedir:

Şekil 3. Puslu Kıtalar Atlası Romanında Bulunan Alıntılar ve Diğer Söz Varlığı

Alıntı sözcüklerle ilgili tespitlere çalışmanın *Puslu Kıtalar Atlası Romanında Bulunan Alıntılar* bölümünde yer verilmiştir. Alıntılarda birinci sırada Arapçadan geçen söz ve sözcükler yer almaktadır. Arapça alıntılarının sayısı 1.146, toplam madde başına oranı ise % 19,99'dur. İkinci sırada yer alan Farsça alıntılarının sayısı 351, oranı ise % 6,10'dur. Üçüncü sırada yer alan Fransızca alıntılarının sayısı 73, oranı ise % 1,27'dir. Eserde bulunan alıntılarının dillere göre dağılım grafiği şu şekildedir:

Şekil 4. Puslu Kıtalar Atlası Romanında Bulunan Alıntılarının Dillere Göre Dağılımı

Puslu Kıtalar Atlası romanında 17. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu döneminde yaşayan kahramanların başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Eserde Arapça ve Farsça alıntılarının oranı % 26,09'dur. Arapça ve Farsça alıntılarının oranının yüksek olması, yazarın eserini olayların geçtiği dönemin dili ile aktarmak istemesi şeklinde yorumlanabilir.

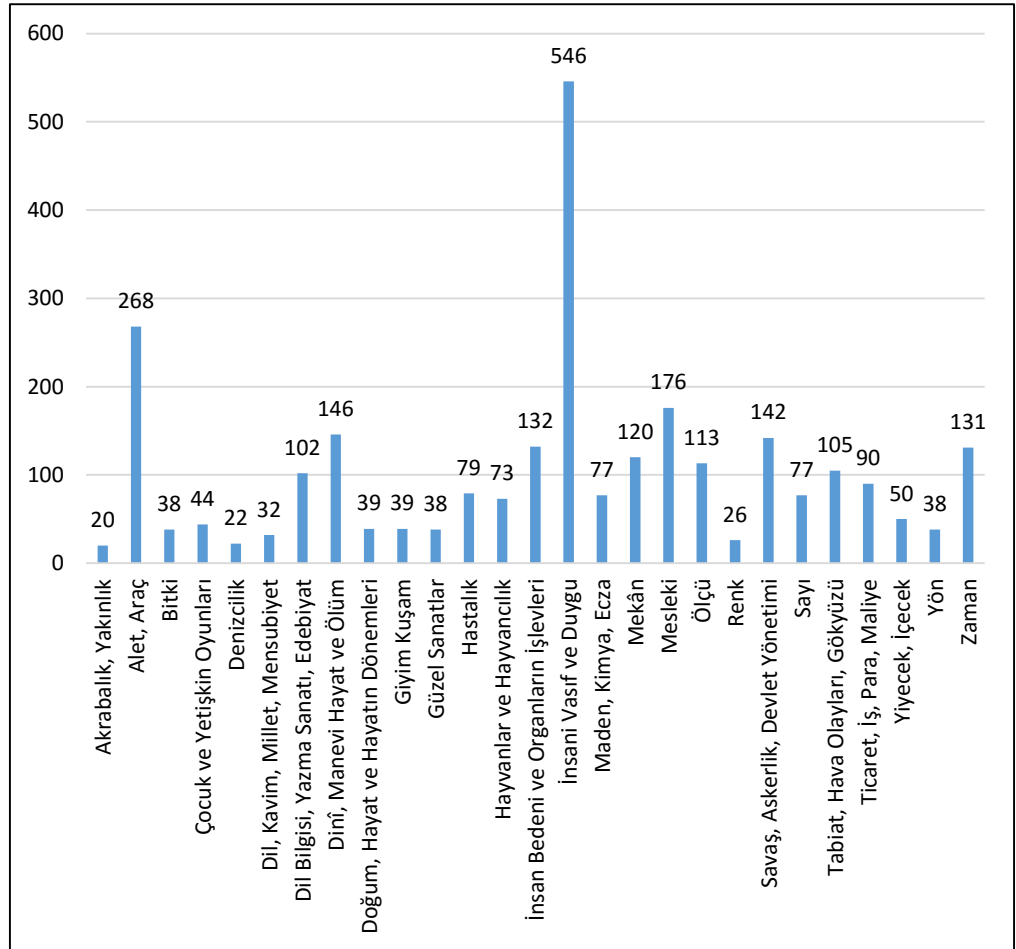
Anlatımı güçlendirici etkisi olan deyimler, Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanındaki söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Deyimler, metin içerisinde kişilerin dünya görüşünü, olay ve durumlar karşısında gösterdikleri tepkileri, yaşam biçimlerini, inançlarını, düşünme biçimlerini yansıtır. *Puslu Kıtalar Atlası* romanında 638 farklı deyim, metin içerisinde 1.339 kez kullanılmıştır. Çalışmanın *Deyimler* bölümünde romanda kullanılan deyimler tespit edilmiş, deyimlerin açıklaması ve metin içindeki sıklık sayısı belirtilmiş ve deyimlerin geçtiği satırlar sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir. Roman, deyimlerin kullanımı açısından oldukça zengindir.

Temel söz varlığının önemli unsurlarından olan ikilemeler, anlamı güçlendirme, anlatımı kolaylaştırma; anlatıma canlılık ve güzellik kazandırma

açısından önemlidir. *Puslu Kıtalar Atlası* romanında 330 farklı ikileme, metin içerisinde 532 kez kullanılmıştır. Çalışmanın *İkilemeler* bölümünde romanda kullanılan ikilemeler tespit edilmiş, ikilemelerin metin içindeki sıklık sayısı belirtilerek metin içinde geçtiği satırlar sayfa numaraları ile birlikte verilmiştir. İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanı, Türkçenin söz varlığının belirleyici unsurlarından olan ikilemelerin kullanımı açısından da oldukça zengindir.

İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanındaki söz varlığının kavram alanlarına (tematik) yönelik tasnifi yapılmış, böylece eserde hangi kavram alanlarına yönelik kaç farklı söz ve sözcük kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı romanın söz varlığında yer alan söz ve sözcüklerin kavram alanlarını ve bu kavram alanlarına yönelik sözcüklerin sayısını tespit etmek; bu tespitler doğrultusunda, eserin konusunu da göz önünde bulundurarak yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunmaktır.

Puslu Kıtalar Atlası romanında 27 farklı kavram alanına yönelik tespit edilen söz ve sözcüklerin dağılım grafiği şu şekildedir:

Şekil 5. Puslu Kıtalar Atlası Romanındaki Kavramların Dağılımı

Eserde 27 farklı kavram alanına ait söz ve sözcüklerin bulunması yazarın düşün gücünün ve dünyaya bakış açısının zenginliğini göstermektedir. Romandaki kavram alanlarına yönelik tasnifte birinci sırada yer alan *insani vasıf ve duygu adlarının* sayısı 546'dır. İkinci sırada yer alan *alet, araç adlarının* sayısı 268'dir. Üçüncü sırada yer alan *mesleki adların* sayısı ise 176'dır. Edebî eserlerin konusu en genel anlamda duyan, düşünen, tasarlayan insandır. İnsanı konu alan metinlerde insani vasıf ve duyguları dile getiren kavramların, insan yaşamının ve maddi kültür unsurunun bir parçası olarak değerlendirilebilecek alet, araç adlarının bulunması kaçınılmazdır. Ancak bu kavram alanlarına sahip söz ve sözcüklerin tasnif içerisinde sayıca çokluğu şu durumun da bir göstergesi olarak düşünülebilir: Eserde farklı mesleki özelliklere sahip kişilere, bu kişilerin insani vasıf ve duygularına ve mesleklerini icra ederken kullandıkları alet ile araçlara yer verilmiştir. Bu durum postmodernizmin *çoğulculuk ilkesi* ile de bağdaşmaktadır. Kavram alanlarına yönelik tasnifte çocuk ve yetişkin oyunları ile ilgili adlar; hastalık adları; maden, kimya, ecza ile ilgili adlar vb. eserin söz varlığının tematik açıdan zenginliğinin göstergesidir.

Puslu Kıtalar Atlası eserinin teması "arayış"; konusu "insanın kötülükle mücadelesi ve gerçeği arayışı"dır. Bu bağlamda eser felsefi bir roman özelliği gösterir. Yazar eserinde felsefi bir düşünceyi fantastik unsur ve olaylarla kurgulayarak, tarihi bir atmosfer içerisinde sunmaktadır. Eserde bulunan adlandırmaların tematik tasnifinde, insan ve topluma ait maddi ve manevi özellikleri yansıtan kavramlar dünyası dikkati çekmektedir. Romanda toplum içerisinde farklı kavmi, milli ve mesleki özelliklere sahip kişiler, değişik ruhsal ve fiziksel özellikleri ile aktarılmıştır. Yazar metin içerisinde aynı kavram alanına ait birden çok sözcüğü bir cümle içerisinde kullanmıştır. Eserde görülen bu durum hem kavram alanlarının hem de bu kavram alanlarına dahil edilen sözcüklerin sayısını artırmıştır. Romanda dikkati çekecek oranda görülen bu duruma eserden alıntılanan şu cümleler örnek gösterilebilir:

"Yüzüne ve bedenine balmumu ve boyalarla Halep çıbanı, dolama, şirpençe, siğil, temriye, yenirce, itdirseği, isilik, hıyarcık, arpacık, incitmebeni, ceriha, bıcılğan ve akarcalar yapıp dilenmeye çıktığı ilk gün, Bağdat'ta bir günde verilen sadakaların onda dokuzunu topladı." (Anar, 2014, 96).

"Venedik sekineleri, filuriler, şahîler, eşrefler, Macar altınları, Alman eküleri, esedîler, Sevilla kuruluşları, zolotalar, sümünler, akçe ve mangırlar ayaklar altındaydı." (Anar, 2014, 160).

"Arap Camiinden verilen selâ Erganunlu kiliseden kopup gelen nağmelere karışıyor; yollar, evler ve ticarethanelerde Cenevizli, Frenk, Yahudi, Ermeni, Rum,

müslim ve gayrimüslim, toplam yetmiş iki milletten tüccarın pazarlık mırıltıları duyuluyordu.” (Anar, 2014, 30).

“Geçti geçti kim geçti, mendil mendil kapmaca, sek sek, beş taş, ebe kış kış, kabak pişti, el el üstünde gibi oyunlar için de meydan kirası alacaklardı.” (Anar, 2014, 64).

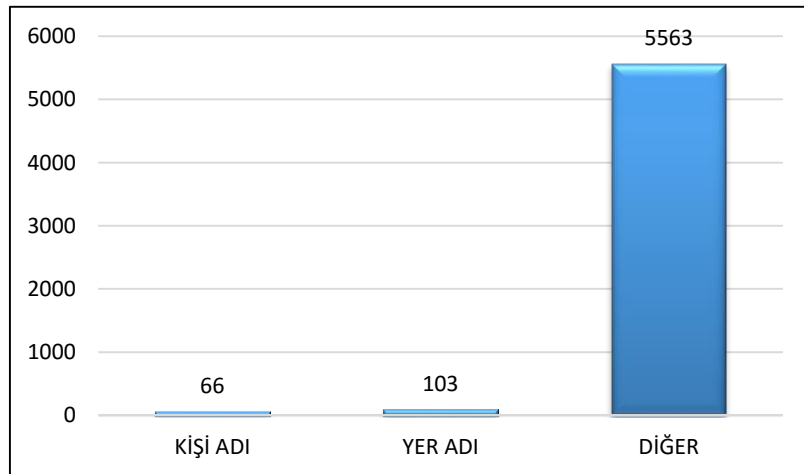
“Oyunların kuralları kâğıtlara özenle yazıldı ve üstüne “Haliç’in ve Boğaziçi’nin hakanı Azap, Meyyit, Kürkçü, Yağkapanı, Karaköy, Kireç, Tophane ve Kule kapılarının koruyucusu Galata’nın bütün hazinelerinin sahibi Efrasiyaboğlu Alibaz Efrasiyab Hanın” tuğrası işlendi.” (Anar, 2014, 64).

“Darülfülül, kebabe ve darçın satan tüccar adülkahir, kakule ve zencefil alan simsara, “Vay canına! Bire alıp on bire satan efendi demek hayatını bu gence borçlu” diyor ve enfiye kutusunu pazarlık ettiği adama uzatıyordu.” (Anar, 2014, 124).

Uzun cümlelere yer verilen eserde, dua ve beddualara da rastlanmaktadır. Bu sözler de eserin söz varlığının zenginliğini göstermesi açısından önemlidir:

“Hayır sahipleri ona fels, mangır, akçe ve altınlarını vermek için adeta yarışırken, o da, “Ayağına Kâbe sevabı yazılsın, Allah yavuz dilden kem nazardan saklasın, Hakk Teala yavuz, yüzsüz, utanmaz avrat kazasından saklasın, yolun Hicaz olsun, el kazana sen yiyessin, mutluluk yağmuru altında kaftansız kalasın, Allah seni karı şerrinden azat eylesin, üç otuz on yaşın dolsun” diye dualarını sıralıyordu.” (Anar, 2014, 96).

Puslu Kıtalar Atlası romanındaki kişi ve yer adlarına yönelik hazırlanan özel adlar dizininde madde başı olarak tespit edilen kişi adlarının sayısı 66, toplam madde başına oranı % 1,15’dir; madde başı olarak tespit edilen yer adlarının sayısı 103, oranı % 1,79’dur.

Şekil 6. Puslu Kıtalar Atlası Romanındaki Kişi ve Yer Adlarının Dağılımı

Anar, diğer bazı eserlerinde olduğu gibi *Puslu Kıtalar Atlası*'nda da 'Uzun İhsan Efendi' adıyla kendini kurguya dahil etmiştir. Bu durum postmodernizm akımı tekniklerinden *üstkurmaca yöntemi* ile de uygunluk arz eder. Ayrıca yazar, kurgusal metin içerisinde tarihî şahsiyetlerin adlarına da yer vermiştir. Yazar eserine, bu şahsiyetlerin ve eserlerinin adlarını bazen tarihî gerçekliğe uygun olarak bazen de postmodernizmin yöntemlerinden yararlanarak yerleştirmiştir. René Descartes'i, Rende-kâr olarak, Descartes'in *Yöntem Üzerine Konuşmalar* adlı eserini de *Zagon Üzerine Öttürme* adı ile dönüştürerek kurguya dahil etmiştir. Ayrıca bazı isimlerin de yazılışını söylenişe uygun olarak yazmıştır: Phytogoras>Fisagor; Galenos>Galen.

Eserde olaylar Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan *Kostantiniye*'de geçmektedir. Ayrıca Pera, Tahtelkale yer adları da dönemin gerçekliğine uygundur. Romanda İstanbul surlarının kapıları da dikkati çeken yer adları arasındadır.

Yazar eserinde bazı sözcükleri eski şekilleri ile kullanmayı tercih etmiştir: Feylesof, ceriha, darçın, vb.

Yazarın, *Puslu Kıtalar Atlası* romanında yabancı sözcüklerle oluşturduğu tamlamalarda "defter-i kebir, hâlet-i ruhiye vb." örneklerinde görüldüğü gibi terkip tiresini kullandığı; "ehli işret, ehli namus vb." örneklerindeki gibi bu işareti kullanmadığı görülmüştür.

Yazar, eserinde Türkiye Türkçesi ağızlarına ait sözcüklere de yer vermiştir. "Dikke, güden, vb." metinde yer alan bu sözcüklere örnek gösterilebilir.

Romanda özel bir anlam kazanan sözler de dikkati çekmektedir. "Kara para, sonsuz hız, vb." sözleri metin bağlamında anlam kazanan bu sözlerdendir.

Bu çalışmanın amacı İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* adlı romanındaki söz varlığından yola çıkarak yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunmaktır. Yukarıdaki tespit ve değerlendirmelerden yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında şu çıkarımlarda bulunulabilir:

- Yazarın üslubunda yerli söz ve sözcüklerin yanı sıra özellikle Arapça ve Farsça alıntılar dikkati çekmektedir. Yazar bu sözcüklerin bazen eski biçimlerini bazen de alıntılı olduğu dildeki şeklini kullanmayı tercih etmiştir.

- Eserlerinde tarihî şahsiyetlerin isimlerini de kurguya dahil eden yazar, bu isimleri bazen gerçekliğe uygun olarak, bazen de dönüştürerek metnine yerleştirmiştir.

- Yazar, bu romanında çeşitli kavram alanlarına ait pek çok söz ve sözcüğe yer vermiştir. Ayrıca aynı kavram alanlarına ait söz ve sözcükleri, aynı cümle

içerisinde kullanmıştır. Yazarın üslubunu etkileyen bu durum, onun kavramlar dünyasının zenginliğini göstermek açısından da oldukça önemlidir.

- *Puslu Kıtalar Atlası* romanında anlatıcı, olayları meddah üslubu ile anlatmaktadır. Eserinde çerçeve öykü yönteminden de yararlanan yazarın, geleneksel üsluplardan yararlandığı görülmektedir.

- İhsan Oktay Anar eserinde deyimlere ve ikilemelere de bolca yer vermiştir. Türk dilinin anlatım özelliklerinden yararlanan yazar böylece anlatımını daha etkili bir hale getirmiştir.

- Anar'ın eserleri, biçim ve içerik özellikleri bakımından olduğu kadar dil ve anlatım özellikleri bakımından da postmodernizm akımının özelliklerini taşımaktadır.

Bu çalışmada İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası* romanındaki söz varlığı tespit edilmiş ve bu söz varlığından yola çıkılarak yazarın üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. İhsan Oktay Anar'ın diğer eserlerindeki söz varlığı incelenerek yazarın üslubu hakkında daha kesin sonuçlara ulaşılabilir. Ancak bu, daha geniş kapsamlı bir araştırmayı gerektirmektedir. Bu çalışma aynı zamanda, sonraki çalışmalara fayda sağlamak ve alana katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Türk dili ile eser veren yazarın, bir eserinin söz varlığının incelenmesi ile de Türkçenin söz varlığına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Söz varlığı araştırmalarında konuşma dili ve yazılı dil üzerinde çalışmalar yapılabilir. Bir dilin söz varlığının ortaya konmasında, edebî metinlere yönelik gerçekleştirilen betimsel nitelikli çalışmalar büyük önem taşır. Metinler üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmalar, aynı zamanda sanatçının ve onun kullandığı dilin söz varlığının ortaya konması açısından da önemlidir. Türkiye'de Türkçenin söz varlığı alanında yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. Söz varlığı incelemelerinde araştırmacılar birtakım güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Söz varlığı alanında yapılacak çalışmalar için ortak bir yöntemin belirlenmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kazım. (2014). *Peyami Safa'nın 'Bir Tereddüdün Romanı'nda Kelime Grupları ve Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ağakay, Mehmet Ali. (Ocak, 1953a). İkizlemeler Üzerine. *Türk Dili*, Cilt: II, (Sayı: 16), 189-191.
- Ağakay, Mehmet Ali. (Şubat, 1953b). İkizlemeler Üzerine. *Türk Dili*, Cilt: II (Sayı:17), 268-271.
- Ağakay, Mehmet Ali. (1954). Türkçede Kelime Koşmaları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-(Belleten)*. Ankara: TDK Yay. , 97-104.
- Akgül, Alphan. (Mayıs 2008). Evliyâ Çelebi ve İhsan Oktay Anar'ın Ortak Üslubu: Fantastik mi, Kerâmet mi? *Varlık*, Sayı: 1208, 58-62.
- Aksakallı, Murat. (2015). *Âşık Mahzunî Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Aksan, Doğan. (2000). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Engin Yay.
- Aksan, Doğan. (2002). *Anadilimizin Söz Denzinde*. Ankara: Bilgi Yay.
- Aksan, Doğan. (2006). *Dil, Şu Büyülü Düzen*. Ankara: Bilgi Yay.
- Aksan, Doğan. (2009a). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim I*. Ankara: TDK Yay.
- Aksan, Doğan. (2009b). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim II*. Ankara: TDK Yay.
- Aksan, Doğan. (2009c). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim III*. Ankara: TDK Yay.
- Aksan, Doğan. (2009d). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yay.
- Aksan, Doğan. (2010). *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü Yarını*. Ankara: Bilgi Yay.
- Aksan, Doğan. (2013). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, Doğan. (2014). *En Eski Türkçenin İzlerinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ömer Asım. (2014a). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. Atasözleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp Yay.
- Aksoy, Ömer Asım. (2014b). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. Deyimler Sözlüğü. İstanbul: İnkılâp Yay.

- Akyalçın, Necmi. (2007). *Türkçe İnkilemeler Sözlüğü*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Apaydın, Meva. (2014). *Samiha Ayverdi'nin Beş Eserinde (İnsan ve Şeytan, Ateş Ağacı, Batmayan Gün, Son Menzil, Mesihpaşa İmamı) Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Anar, İhsan Oktay. (Mayıs 2004). Yavuz Sultan Selim Hanımızın Çaldıran Muharebesi. *Kitap-lık*, Sayı: 72, 30-34.
- Anar, İhsan Oktay. (Nisan-Mayıs 1985). Kâfirler İçin Apologya. *Morköçük Dergisi*, Sayı: 4.
- Anar, İhsan Oktay. (1985). Rabnuma. *Morköçük Dergisi*, Sayı: 5-6 (Oyun Özel Sayısı), 108-110.
- Anar, İhsan Oktay. (2009). *Kitab-ül Hiyele*. (24. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2010). *Amat*. (7. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2012). *Suskunlar*. (12. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2012). *Yedinci Gün*. (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2014). *Galiz Kahraman*. (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2014). *Puslu Kıtalar Atlası*. (51. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Anar, İhsan Oktay. (2013). *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*. (26. Baskı). İstanbul: İletişim Yay.
- Apak, Uran. (2009). *Sait Faik'in Eserlerinin Türkçe Sözvarlığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Banguoğlu, Tahsin. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yay.
- Baş, Bayram. (2011). Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler. *TÜBAR-XXIX*, 27-61.
- Çağatay, Saadet. (1978). Uygurcada Hendiadyoinler. *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*, 29-66.
- Çokluk, Necmiddin. (2009). *İhsan Oktay Anar Ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Demirci, Mehmet. (Temmuz, 2000). Dünyaya Borcum Var. *Aksiyon*. Sayı: 57.
- Deniz, Sunay. (2014). *Cemal Süreya'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Devellioğlu, Ferit. (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

- Durgut, Hüseyin. (2005). Romanyalı Türk Şair Mehmet Niyazi'nin Sağış Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı Üzerine Yorumlar. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6, 108-119.
- Ecevit, Yıldız. (2006). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yay.
- Ergin, Muharrem. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Ergüzel, M., Kirik, E. (2012). Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı Üzerine. *Turkish Studies*, 7/4, 51-68.
- Eruz, Feride Gül. (2006). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Esen, Nüket. (2006). *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*. İstanbul: İletişim Yay.
- Furtun, Serkan. (2014). *Cahit Külebi'nin Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Gögebakan, Ceren. (2010). *Yavuz Bülent Bakiler'in Duvak Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Gökdayı, Hürriyet. (2008) Türkçede Kalıp Sözler. *Bilig*, Sayı: 44, 89-110.
- Gül, Zülküf. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Gülensoy, Tuncer. (2011). Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü Etimolojik Sözlük Denemesi I-II. Ankara: TDK Yay.
- Hatiboğlu, Vecihe. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: TDK Yay.
- İnci, Handan. (Aralık 2009). 21. Yüzyıl Masalcısı: İhsan Oktay Anar. *Varlık*, 1227, 48-52.
- Karababa, Safiye. (2013). *Feyza Hepçilingirler'in Romanlarında Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Karakayalı, Tuğba. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın 'Amat' Adlı Romanında Kelime Grupları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Karlıdağ, Esra. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarının Çözümlemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karlıdağ, Esra. (Güz 2012). İhsan Oktay Anar'ın Metinlerinde Metinlerarası İlişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı:17, 101-117.

- Kır, Ebru. (2009). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Nesirlerinde Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Koçakoğlu, Ahmet. (2008). *İhsan Oktay Anar, Hayatı-Eserleri-Sanatı*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koçakoğlu, Ahmet. (2010). *Yerli Bir Postmodern: İhsan Oktay Anar*. Konya: Palet Yay.
- Korkmaz, Zeynep. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kot, Yasemin. (2009). *Ahmet Rasim'in "Şehir Mektupları" ve "Romanya Mektupları"nda Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Lopatova, Inna. (2013). *Yahya Kemal Beyatlı'nın Şiirlerinin Rusça/Türkçe Karşılıklarıyla Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Mangır, Mediha. (2009). *Osman Cemal Kaygılı'nın Eserlerindeki Sözvarlığı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Onaran, Zeynep. (2011). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarının Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Oppermann, Serpil. (1992). Postmodern Romanda Değişen Anlatım Biçemi ve 'Gerçeklik'/Yazı' İkilemi. *Littera Edebiyat Yazıları*. Ankara: Karşı Yayınları, 246-259.
- Öner, M., Kaya, M.Y., Özşahin, M. (2005). *Lehçe-i Tatarî'nin Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme*, Altınorda ve Varisleri II. Uluslararası Konferansı (22-24 Nisan), Ayaz Tahir Türkistan İdil-Ural Vakfı, İstanbul.
- Özbek, Emin Erdem. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın 'Suskunlar' Romanında Cümlelerin Öğeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özbek, Emin Erdem. (2011). İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Sözlü Geleneğin Dile Yansıması. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 12, 137-156.
- Özçalışkan, Ebru. (2006). *Ahmet Muhip Dıranas'ın Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdemir, Gülseren. *Metinlerarasılık Bağlamında İhsan Oktay Romanlarının Geleneksel Anlatı Türleriyle İlişkisi*. Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü II. Türk Dünyası Kültür Kongresi (19-25 Nisan 2010).
- Özezen, Muna Yüceol. (2011). *Hilyetü'r-Rical ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yay.

- Özgün, Ebru. (2012). *İhsan Oktay Anar'ın Romanlarına Yeni Tarihselci Bir Yaklaşım*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özşahin, Murat. (2011). *Başkurt Türkçesi Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Parlak Kalkan, Gülşah. (2009). *Yavuz Bülent Bakiler'in "Seninle" Adlı Şiir Kitabının Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Saldere, Gülsüm. (2001). *Abdurrahim Karakoç'un Lirik Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sancı Uzun, Demet. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" Adlı Eserinin Sözvarlığı ve Eserin Sözcükbilim Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sarı, Mehmet. (2009). *Metinler Arası Bağlamında İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Kutsal Metinlerin İzleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saussure, Ferdinand. (2001). *Genel Dilbilim Dersleri*. Çeviren Berke Vardar. İstanbul: Multilingual Yay.
- Şirinoğlu Haydarlar, Gül. (2015). *İhsan Oktay Anar'ın Amat Romanı Üzerine Söz Varlığı İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuna, Osman Nedim. (1948) Türkçede Tekrarlar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: III, 429-447.
- Tuna, Osman Nedim. (1986) Türkçenin Sayıca Eş heceli İkemelerinde Sıralama Kuralları ve Tabî Bir Ünsüz Dizisi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-(Belleten)* (1982-1983), Ankara: TDK Yay. , 163-228.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2012). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkben, Tuncay. (2012). *Ömer Seyfettin Hikâyelerinde Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Türken, Nezihat. (2013). *Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Kelime Dünyası*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Uysal, Aylin. (2007). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Edebiyat Üzerine Makaleler"inde Kelime Grupları ve Söz Varlığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Vardar, Berke. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yay.
- Yalçın-Çelik, S. Dilek (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara: Akçağ Yayınları, 46.
- Yazıcı Okuyan, Hülya. (2006). *Türkçenin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, Zeynep. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "19'uncu Asır Türk Edebiyatı" Adlı Kitabının Söz Varlığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

İnternet Kaynakları:

- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&view=bati (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&view=bilimsanat (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)
- <http://www.nisanyansozluk.com/> (Görüntüleme tarihi: 01. 11. 2014-10.12.2015)